

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

ELBLĄSKI OBSZAR FUNKCJONALNY

Analiza Uwarunkowań Przestrzennych

Opracowanie PHU Maxi Usługi Urbanistyczne

Warszawa-Elbląg 2015

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

UWARUNKOWANIA spis treści:

1. Wprowadzenie	8
1.1. Podstawa prawna powołania i zasięg terytorialny Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	8
1.2. Możliwości prawne MOF Elbląga oraz ZIT w kontekście powołania EOF	9
1.3. Podstawy sporządzenia analizy uwarunkowań przestrzennych EOF	10
1.4. Podsumowanie	10
2. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	11
2.1. Podział terytorialny	11
2.2. Dotychczasowa struktura użytkowania gruntów.....	12
2.3. Główne elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	16
3. Otoczenie w kontekście powiązań funkcjonalno-przestrzennych	18
3.1. Powiązania administracyjne	18
3.2. Powiązania przyrodnicze.....	18
3.3. Powiązania komunikacyjne i infrastrukturalne.....	21
3.4. Obszary i problemy wspólne z obszarami sąsiednimi, w tym obszary pogranicza	25
4. Stan funkcjonalności środowiska przyrodniczego i kulturowego	27
4.1. Wiodące cechy i zasoby środowiska przyrodniczego, w tym występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie odrębnych przepisów.....	27
4.2. Zasoby środowiska (dziedzictwa) kulturowego	45
4.3. Walory krajobrazowe	50
4.4. Zagrożenia środowiska.....	51
5. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym dostęp do infrastruktury społecznej	55
5.1. Potencjał demograficzny	55
5.2. Prognozy demograficzne.....	62
5.3. Rynek pracy.....	65
5.4. Warunki mieszkaniowe – stan obecny	72
5.5. Warunki mieszkaniowe – trend na podstawie danych historycznych.....	77
5.6. Warunki mieszkaniowe – prognoza.....	78
5.7. Warunki mieszkaniowe a demografia.....	80
5.8. Infrastruktura społeczna	82
6. Sfera gospodarcza	96
6.1. Potencjał gospodarczy regionu	96
6.2. Turystyka	96
6.3. Rolnictwo	103
6.4. Melioracje	107
6.5. Rybołówstwo.....	109
6.6. Rybactwo	109
6.7. Leśnictwo.....	110
7. Uwarunkowania transportowe	116
7.1. Charakterystyka i diagnoza stanu istniejącego	116
7.2. Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko - Mazurskiego 124	
7.3. Ustalenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.....	129
7.4. Strategie, plany rozwoju, ważniejsze inwestycje.....	133
7.5. Elbląski Obszar funkcjonalny w dokumentach planistycznych.....	138
8. Infrastruktura techniczna	161
8.1. Gospodarka wodna	161
8.2. Gospodarka ściekowa	162
8.3. Gospodarka gazowa.....	162
8.4. Elektroenergetyka.....	164
8.5. Odnawialne źródła energii.....	164
8.6. Systemy teleinformatyczne.....	166
8.7. Gospodarka Odpadami	170
9. Obronność i bezpieczeństwo państwa	171
10. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	173
11. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	175
12. Obszary problemowe	184

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

13. Polityka przestrzenna w dokumentach wyższego szczebla	186
13.1. Dokumenty krajowe	186
13.2. Dokumenty wojewódzkie	189
13.3. Dokumenty powiatowe	198
13.4. Strategie rozwoju i polityka przestrzenna	199
14. Polityka przestrzenna w gminach	206
14.1. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin	209
14.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	219
14.3. Pojemność urbanistyczna	222
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO spis treści	229
1. Ład przestrzenny	229
2. Sieć osadnicza	230
2.1. Elbląg – ośrodek o znaczeniu regionalnym	232
2.2. Braniewo i Pasłęk – ośrodki wspomagające Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	232
2.3. Frombork i Tolkmicko - lokalne ośrodki turystyczne i rybackie	233
2.4. Frombork jako miasto o statusie uzdrowiska	233
3. Strefy funkcjonalno-przestrzenne	233
3.1. M - strefa miejskiego obszaru funkcjonalnego z Elblągiem jako rdzeniem, multifunkcyjna z dominacją turystyki kwalifikowanej	233
3.2. T1 - strefa dominacji turystyki (związanej z Zalewem Wiślanym i krajobrazem Wysoczyzny Elbląskiej)	234
3.3. T2-R - strefa dominacji turystyki (związanej z Żuławami, jeziorem Drużno i Kanalem Elbląskim oraz doliną rzeki Pasłęki) z predyspozycjami do funkcji rolniczej	234
3.4. R-ZL - strefa dominacji funkcji rolno-leśnych	235
3.5. U-G-K - strefa usługowo-gospodarcza (obsługi systemu transportowego)	236
4. Ochrona zasobów przyrodniczych	237
5. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	243
6. Infrastruktura społeczna	245
7. Sfera gospodarcza	246
7.1. Przemysł	246
7.2. Gospodarka morska	247
7.3. Turystyka	247
7.4. Rolnictwo	249
7.5. Leśnictwo	250
7.6. Rybactwo i rybołówstwo	251
8. Infrastruktura komunikacyjna	252
8.1. Obszary inwestycji celu publicznego związane z komunikacją	254
9. Infrastruktura techniczna	256
9.1. Gospodarka wodno-ściekowa	256
9.2. Gospodarka gazowa	256
9.3. Elektroenergetyka	256
9.4. Odnawialne źródła energii	256
9.5. Telekomunikacja	258
10. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa	258
11. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	260
12. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych	262
13. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych	263

Spis rysunków:

Rysunek 1. Zakres terytorialny ZIT MOF Elbląg	9
Rysunek 2. Podział administracyjny Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	11
Rysunek 3. Struktura użytkowania gruntów Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	12

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 4. Struktura użytkowania gruntów w poszczególnych powiatach: od lewej braniewski, elbląski i M. Elbląg.....	13
Rysunek 5. Struktura użytkowania gruntów w poszczególnych gminach tworzących Elbląski Obszar Funkcjonalny	14
Rysunek 6. Struktura użytkowania gruntów zabudowanych i zurbanizowanych Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	15
Rysunek 7. Struktura użytkowania gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w poszczególnych powiatach: od lewej braniewski, elbląski i M. Elbląg	15
Rysunek 8. Struktura użytkowania gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w poszczególnych gminach tworzących Elbląski Obszar Funkcjonalny	16
Rysunek 9. Strefy rozwoju obszaru miejskiego.....	17
Rysunek 10. Struktura powiązań przyrodniczych Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach sieci ekologicznej ECONET-PL	19
Rysunek 11. Położenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach projektu korytarzy ekologicznych w Polsce.....	20
Rysunek 12. Położenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego na tle Obszarów Natura 2000 (istniejących i projektowanych).....	21
Rysunek 13. Podział Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego na mezoregionu wg Kondrackiego	27
Rysunek 14. Rodzaje krajobrazów naturalnych	29
Rysunek 15. Budowa geologiczna Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	30
Rysunek 16. Złoża o powierzchni większej niż 10 ha	31
Rysunek 17. Rozmieszczenie gleb I-III klasy bonitacyjnej.....	33
Rysunek 18. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd)	34
Rysunek 19. Scalone jednolite części wód powierzchniowych (SCWP).....	36
Rysunek 20. Przebieg korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym	40
Rysunek 21. Wybrane formy ochrony przyrody	41
Rysunek 22. Procentowy udział obszarów objętych ochroną przyrody w ogólnej powierzchni gminy	45
Rysunek 23. Liczba ludności w gminach z podziałem na obszary miejskie i wiejskie	55
Rysunek 24. Zmiana liczby ludności w latach 2003-2013.....	56
Rysunek 25. Średnia wielkość gospodarstwa domowego	57
Rysunek 26. Gęstość zaludnienia	58
Rysunek 27. Wskaźnik feminizacji	59
Rysunek 28. Struktura wieku w podziale na ekonomiczne grupy wieku.....	60
Rysunek 29. Udział osób w wieku produkcyjnym z oznaczeniem skrajnych poziomów wskaźnika starości	61
Rysunek 30. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego	62
Rysunek 31. Prognozowana zmiana liczny ludności w latach 2013-2035.....	64
Rysunek 32. Prognozowana zmiana liczny ludności w latach 2013-2035 na obszarach miejskich i wiejskich EOF.....	64
Rysunek 33. Piramida wieku ludności w roku 2013 oraz zdjęcie prognozowanych zmian na lata 2035 i 2050.....	65
Rysunek 34. Stopa bezrobocia 2013 i zmiana w stosunku do 2012 r. (BAEL).....	66
Rysunek 35. Odsetek grupy mobilnej wśród osób w wieku produkcyjnym.....	67
Rysunek 36. Wskaźnik liczby osób przyjeżdżających do pracy na osoby wyjeżdżające do pracy wraz z poglądowym oznaczeniem kierunków podróży do miejsca pracy.....	69
Rysunek 37. Wskaźnik liczby zarejestrowanych działalności gospodarczych na 1000 mieszkańców oraz zmiana wskaźnika w latach 2003-2013.....	70
Rysunek 38. Lokalizacja głównych zakładów pracy oraz ośrodków podaży pracy.....	71
Rysunek 39. Udział mieszkań w gminach (m/w) w ogólnej ich liczbie	73
Rysunek 40. Udział budynków wielorodzinnych w budynkach mieszkaniowych	74
Rysunek 41. Średnia wielkość mieszkania	75
Rysunek 42. Odsetek mieszkań komunalnych w ogólnej liczbie mieszkań	76
Rysunek 43. Struktura własności lokali mieszkaniowych.....	77
Rysunek 44. Zmiany w zasobach mieszkaniowych w latach 2003-2013.....	78
Rysunek 45. Prognoza tempa wzrostu liczby mieszkań w wariantach optymistycznym, umiarkowanym i pesymistycznym	79
Rysunek 46. Prognoza rozwoju zasobów mieszkaniowych w latach 2013-2035	80

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 47. Zestawienie nasycenia się rynku mieszkaniowego w latach 2013-2050	81
Rysunek 48. Poziom nasycenia rynku mieszkaniowego w 2013 roku oraz szacunkowy rok osiągnięcia pełnego nasycenia rynku mieszkaniowego	81
Rysunek 49. Teoretyczne nasycenie rynku mieszkaniowego w funkcji czasu	82
Rysunek 50. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wybranych gminach	84
Rysunek 51. Współczynnik skolaryzacji w mieście Elbląg oraz powiecie Braniewskim	86
Rysunek 52. Oferta szkół ponadgimnazjalnych w poszczególnych miastach obszaru EOF	86
Rysunek 53. Liczba uczniów korzystających z oferty szkół ponadgimnazjalnych w latach 2010-2015... ..	87
Rysunek 54. Rozkład procentowy osób korzystających z pomocy społecznej w Elblągu oraz Braniewie	89
Rysunek 55. Ludność przypadająca na aptekę ogólnodostępną	91
Rysunek 56. Liczba obiektów nastawionych na potrzeby klienta biznesowego	99
Rysunek 57. Udział obywateli poszczególnych państw wśród turystów zagranicznych	100
Rysunek 58. Długość wypoczynku turystów na poszczególnych terenach	101
Rysunek 59. Ilość wydarzeń kulturalnych na poszczególnych terenach	103
Rysunek 60. Struktura użytków rolnych na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	104
Rysunek 61. Struktura użytków rolnych na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego w rozbiciu na poszczególne gminy	105
Rysunek 62. Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych	106
Rysunek 63. Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach	106
Rysunek 64. Struktura upraw polowych	107
Rysunek 65. Podstawowe elementy sieci melioracyjnej	108
Rysunek 66. Podział Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej	110
Rysunek 67. Rozmieszczenie lasów na terenie EOF	112
Rysunek 68. Stopień lesistości w poszczególnych gminach	113
Rysunek 69. Struktura organizacyjna Lasów Państwowych	114
Rysunek 70. Typy siedliskowe lasów	115
Rysunek 71. Fragment mapy koncesji na poszukiwanie gazu ziemnego w 2013 r.	163
Rysunek 72. Fragment mapy koncesji na poszukiwanie gazu ziemnego w 2015 r.	163
Rysunek 73. Sieć infrastruktury szerokopasmowej – stan na 31.12.2013 r.	167
Rysunek 74. Prawdopodobny zasięg białych i czarnych plam NGA na podstawie danych udostępnionych w ramach konsultacji społecznych	168
Rysunek 75. Podział na regiony w zakresie gospodarki odpadami	170
Rysunek 76. Środowisko przyrodnicze – zasoby	192
Rysunek 77. Docelowy układ komunikacyjny	193
Rysunek 78. Strefy rozwoju elektrowni wiatrowych	194
Rysunek 79. Obszar funkcjonalny - Strefa przybrzeżna	195
Rysunek 80. Obszar funkcjonalny – Żuławy	195
Rysunek 81. Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej	196
Rysunek 82. Obszary o najniższym stopniu rozwoju	196
Rysunek 83. Obszary tracące dotychczasowe funkcje	196
Rysunek 84. Obszary o najniższym poziomie dostępu do usług	197
Rysunek 85. Obszary przygraniczne	197
Rysunek 86. Rok uchwalenia poszczególnych studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i ich zmian	210
Rysunek 87. Rozmieszczenie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz rok ich uchwalenia	220
Rysunek 88. Procentowy udział obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w ogólnej powierzchni gminy	221
Rysunek 89. Lokalizacja obszarów z dopuszczeniem w dokumentach planistycznych zabudowy mieszkaniowej	225
Rysunek 90. Całkowita pojemność urbanistyczna a istniejąca zabudowa i prognozy rozwoju mieszkaniowego 2014-2050	226
Rysunek 91. Całkowita pojemność urbanistyczna a istniejąca zabudowa i prognozy rozwoju mieszkaniowego 2014-2050 w podziale na gminy	226
Rysunek 92. Przestrzenny rozkład pojemności urbanistycznej wraz z rozwojem mieszkalnictwa 2014-2050	227

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 93. Rozmieszczenie stref funkcjonalnych 231

Spis tabel:

Tabela 1. Podstawowe informacje nt gmin wchodzących w skład Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	11
Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów w rozbiciu na powiaty	13
Tabela 3. Zestawienie wybranych cech klimatu w Wieloleciu 1971-2000 z podziałem na powiaty	37
Tabela 4. Zabytki umieszczone w rejestrze z podziałem na gminy	46
Tabela 5. Podstawowe dane nt bibliotek	92
Tabela 6. Dane dotyczące przestępstw	94
Tabela 7. Struktura użytków rolnych na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego	104
Tabela 8. Podstawowe dane nt lesistości	112
Tabela 9. Stopień zwodociągowania i kanalizacji poszczególnych gmin tworzących EOF	161
Tabela 10. Ilość wytworzonych odpadów w 2012-2013	170
Tabela 11. Wykaz terenów zamkniętych	171
Tabela 12. Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym, które są realizowane lub planowane na terenie gmin	174
Tabela 13. Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	177
Tabela 14. Wykaz tabelaryczny nt obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i ich zmian	209
Tabela 15. Zestawienie tabelaryczne nt obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	220

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Opracowanie:

na podstawie Umowy Nr DRID/FUR – 12/2015
z dnia 25 lutego 2015 roku zawartej z liderem projektu Gminą-Miastem Elbląg

phu maxi Usługi Urbanistyczne
ul. Władysława IV 14; 86-300 Grudziądz
pracownia w Warszawie

zespół autorski w składzie:

inż. gospodarki przestrzennej Katarzyna Bazyłko
mgr inż. arch. krajobrazu Hanna Czajkowska
członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Warszawie nr 385
mgr Piotr Czajkowski
inż. gospodarki przestrzennej Sandra Ducka
mgr inż. gospodarki przestrzennej Karolina Jedlińska
inż. gospodarki przestrzennej Paweł Jagieliński
mgr inż. budownictwa Włodzimierz Rybarczyk
mgr inż. gospodarki przestrzennej Łukasz Szymański
mgr inż. gospodarki przestrzennej Monika Szymańska

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

I. UWARUNKOWANIA

1. Wprowadzenie

Polityka regionalna krajów Unii Europejskiej coraz wyraźniej w swoich koncepcjach rozwoju wyróżnia podejście terytorialne. Podstawą tej koncepcji jest dialog osób odpowiedzialnych za rozwój na różnych poziomach administracji oraz szukanie optymalnych rozwiązań w różnych skalach przestrzennych.

Podejście takie pozwala właściwie identyfikować zasoby terytorialne i co najważniejsze daje szansę na stymulowanie wewnętrznych potencjałów rozwojowych wzmocnionych jednocześnie efektami synergii różnych rodzajów interwencji publicznych. Uznaje się, że takie podejście kształtowania polityki regionalnej jest przeciwieństwem podejścia sektorowego.

Polska również jako kraj członkowski wdraża paradygmat polityki ukierunkowanej terytorialnie (place-based policy) zgodnie z przyjętą Agendą Terytorialną UE 2020 oraz rozwiązaniami w przyjętej i obowiązującej perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020.

Idea powołania Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego (EOF) również wpisuje się w paradygmat polityki ukierunkowanej terytorialnie. EOF został powołany przez partnerów w celu realizacji ponadlokalnych, dobrowolnych, wspólnych działań rozwojowych wychodzących poza granice jednej gminy.

Opracowana analiza uwarunkowań przestrzennych Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego obrazuje zjawiska gospodarcze, demograficzne i społeczne oraz przedstawia struktury funkcjonalno-przestrzenne występujące na badanym obszarze.

1.1. Podstawa prawna powołania i zasięg terytorialny Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

Strategia Rozwoju EOF powstała w wyniku porozumienia Gminy Miasto Elbląg z powiatami elbląskim i braniewskim oraz gminami tworzącymi te dwa powiaty, a także dziesięcioma instytucjami i organizacjami działającymi na terenie Elbląga i w jego otoczeniu.

Porozumienie o współpracy na rzecz utworzenia Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego zostało zawarte w dniu **11.07.2013 r.** i stanowi podstawę prawną współpracy w zakresie przygotowania i realizacji strategii rozwoju w obszarze granic dwóch powiatów. Porozumienie zawarte jest między następującymi Stronami:

1. Gminą Miasto Elbląg;
2. Powiatem Elbląskim;
3. Powiatem Braniewskim;
4. Gminą Elbląg;
5. Gminą Godkowo;
6. Gminą Gronowo Elbląskie;
7. Gminą Milejewo;
8. Gminą Markusy;
9. Gminą Młynary;
10. Gminą Pasłęk;
11. Gminą Rychliki;
12. Gminą Tolkmicko;
13. Gminą Frombork;
14. Gminą Miasto Braniewo;
15. Gminą Braniewo;
16. Gminą Pieniężno;
17. Gminą Płoskinia;
18. Gminą Wilczęta;
19. Gminą Lelkowo;
20. Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Elblągu;
21. Elbląską Uczelnią Humanistyczno-Ekonomiczną;
22. Zespołem Szkół Techniczno-Informatycznych w Elblągu;
23. Elbląskim Stowarzyszeniem Wspierania Inicjatyw Pozarządowych;
24. Stowarzyszeniem „Pasarga”;

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

25. Stowarzyszeniem Elbląski Klaster Turystyczny;
26. Stowarzyszeniem Klaster Mebel Elbląg;
27. Stowarzyszeniem ICT Amber Klaster Teleinformatyczny;
28. Okręgowym Przedsiębiorstwem Geodezyjno-Kartograficznym "OPEGIEKA" Sp. z o.o.;
29. Elbląskim Parkiem Technologicznym.

Powyższe gminy i powiaty (z wyłączeniem gminy Lelkowo) podpisały w dniu 10 stycznia 2014 roku **Umowę Partnerstwa w sprawie realizacji projektu i prowadzenia wspólnych działań w ramach EOF.**

1.2. Możliwości prawne MOF Elbląga oraz ZIT w kontekście powołania EOF

Podstawą prawną jest podpisane w dniu 9 kwietnia 2014 roku porozumienie administracyjne w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych miejskiego obszaru funkcjonalnego Elbląga. Obszar ZIT dla miejskiego obszaru funkcjonalnego (MOF) Elbląga obejmuje swoim zakresem: Gminę Miasto Elbląg, Gminę Elbląg, Gminę Milejewo, Gminę Młynary, Gminę Tolkmicko oraz dodatkowo Powiat Elbląski (w obszarze gmin: Gminy Elbląg, Gminy Milejewo, Gminy Młynary, Gminy Tolkmicko).

Zakres terytorialny ZIT MOF Elbląga pokrywa się z delimitowanym w projekcie Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego miejskim obszarem funkcjonalnym Elbląga w którym miasto Elbląg ma znaczenie ośrodka regionalnego.

Rysunek 1. Zakres terytorialny ZIT MOF Elbląg

Źródło: Mandat negocjacyjny Związku ZIT MOF Elbląg w sprawie realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla miejskiego obszaru funkcjonalnego Elbląga w Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury 2014-2020

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

W zakresie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla miejskiego obszaru funkcjonalnego Elbląga liderem jest samorząd Miasta Elbląga.

1.3. Podstawy sporządzenia analizy uwarunkowań przestrzennych EOF

Analiza uwarunkowań przestrzennych Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego jest realizowana w ramach projektu „Przygotowanie dokumentów strategicznych dla Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego” z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2007-2013 w ramach Konkursu Dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych.

Projekt ten obejmuje opracowanie następujących dokumentów:

1. Strategia Rozwoju EOF wraz ze strategiczną oceną oddziaływania na środowisko naturalne,
2. Pięć branżowych strategii rozwoju wraz z planami operacyjnymi, tj.
  - 2.1 Strategia zrównoważonego transportu,
  - 2.2 Strategia ochrony środowiska naturalnego (gospodarka niskoemisyjna, Odnawialne Źródła Energii, wykorzystywanie zasobów naturalnych),
  - 2.3 Strategia innowacyjności i rozwoju inteligentnych specjalizacji,
  - 2.4 Strategia kreowania regionalnych produktów turystycznych; stworzenia marki/ wizerunku EOF,
  - 2.5 Strategia dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.

3. Analiza uwarunkowań przestrzennych EOF.

4. Dokumentacja projektowa oraz studium wykonalności dla inwestycji wpływającej na rozwój Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego pn. Poprawa powiązań komunikacyjnych dzielnicy Zatorze (strefy przedsiębiorczości Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego) z centrum Miasta Elbląga.

Opracowany dokument ma charakter ekspercki. Jest to opracowanie przede wszystkim pomocnicze i diagnostyczne mające na celu:

- rozpoznanie struktury funkcjonalno-przestrzennej Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez zobrazowanie zjawisk gospodarczo-ekonomicznych, demograficznych i społecznych,
- przedstawienie problemów, z którymi boryka się region i zagrożeń rozwojowych obszaru,
- określenie potencjałów gospodarczych, środowiskowych, edukacyjnych, turystycznych i kulturowych w tym zasobów ludzkich regionu oraz możliwość ich wykorzystania dla Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego.
- analizę polityk funkcjonalno-przestrzennych poszczególnych gmin tworzących EOF, która określi spójną wizję zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego.

Dokument kompensuje i przedstawia w formie graficznej wiele informacji przydatnych dla osób podejmujących decyzje z zakresu lokalnej i ponadlokalnej polityki związanej z planowaniem przestrzennym. Dzięki temu może pełnić funkcje wspierające przy podejmowaniu decyzji ale ze względu na swoją obszerną zawartość może również być wykorzystywany przy opracowywaniu szczegółowych dokumentów planistycznych na poziomie gmin.

1.4. Podsumowanie

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego zakres terytorialny EOF zostanie zdelimitowany w Planie Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W czasie przygotowywania Strategii prace związane z opracowaniem Planu były w toku, dlatego w Strategii przyjęto, że wstępne granice EOF będą określone na podstawie prowadzonych badań i analiz wykonywanych przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie.

W związku z faktem, iż prace nad Planem Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego trwają nadal i mimo, że opiniowany projekt Planu delimituje miejski obszar funkcjonalny Elbląga do: Gminy Miasta Elbląg, Gminy Elbląg, Gminy Milejewo, Gminy Młynary, Gminy Tolkmicko uznano iż analizowany w dokumencie obszar obejmuje wszystkie gminy, które podpisały w dniu 10 stycznia 2014 r. Umowę Partnerstwa w sprawie realizacji projektu i prowadzenia wspólnych działań w ramach EOF. Tak więc obszar opracowania obejmuje: Gminę Miasto Elbląg, wszystkie gminy powiatu elbląskiego oraz wszystkie gminy powiatu braniewskiego z wyłączeniem obszaru gminy Lelkowo.

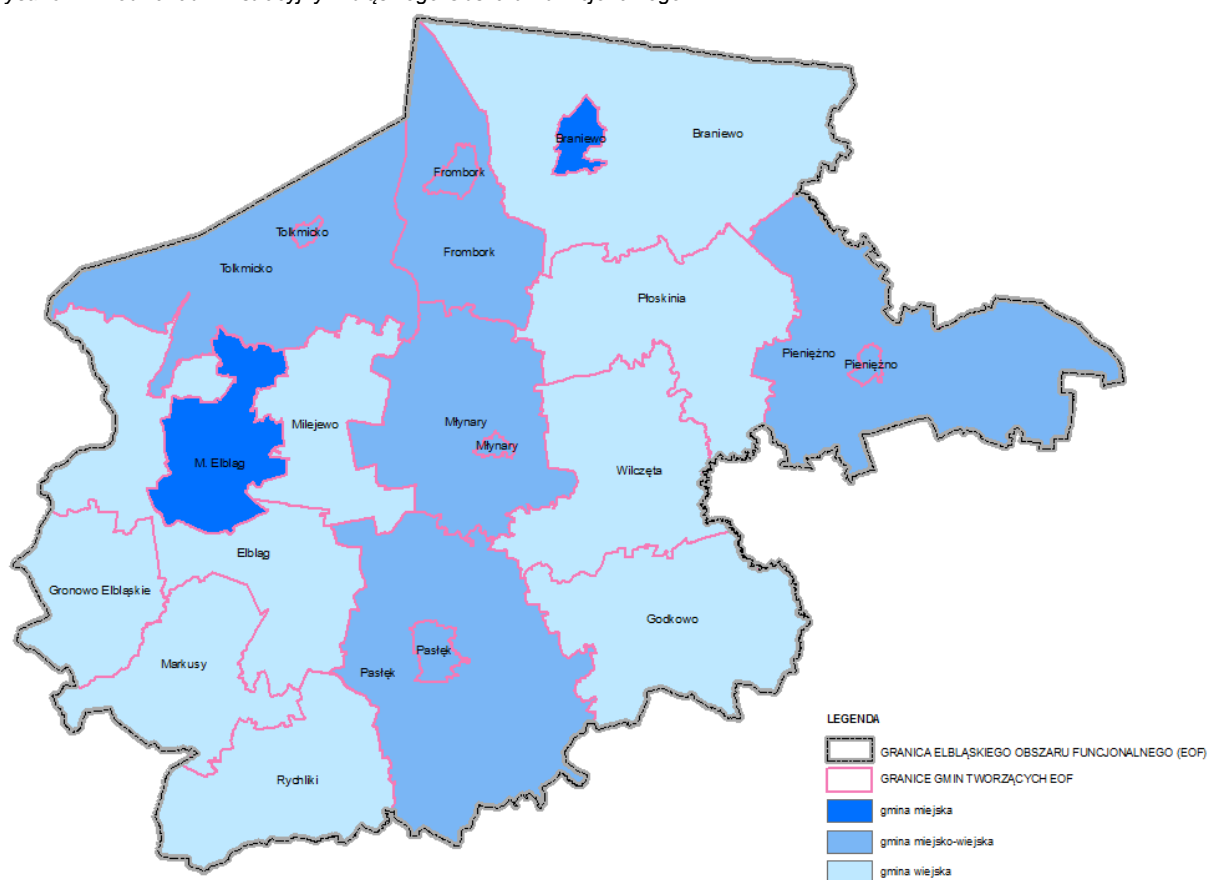
Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

2. Uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

2.1. Podział terytorialny

Obszar opracowania stanowi 16 gmin, które przynależą do 3 powiatów: m. Elbląg, elbląskiego i braniewskiego. Ponadto EOF tworzy Powiat Braniewski i Powiat Elbląski. Łączna powierzchnia tych terenów wynosi 2496 km², co stanowi 10,3% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego. Elbląski Obszar Funkcjonalny zamieszkuje 220877 osób (wg danych BDL, GUS, stan na 31.12.2013). Porównując z danymi dla województwa, 15,3% osób zamieszkuje ten obszar (prawie co 7 osoba na terenie województwa). W samym Mieście Elbląg mieszka ok. 55% wszystkich mieszkańców Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego. Funkcję ośrodków powiatowych pełni miasto Elbląg oraz Braniewo. Podstawowe informacje nt. gmin tworzących EOF przedstawia poniższa tabela, natomiast schemat przedstawia rozmieszczenie gmin z podziałem na status jednostki.

Rysunek 2. Podział administracyjny Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne

Tabela 1. Podstawowe informacje nt gmin wchodzących w skład Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

Powiat	Gmina	Status jednostki	Powierzchnia (km ²)	Liczba ludności (2013 r.)
Powiat Braniewski	Braniewo	Gmina miejska	12	17385
	Braniewo	Gmina wiejska	307	6261
	Frombork	Gmina miejsko-wiejska	124 miasto - 8, gmina - 116	3744 miasto - 2475, obszar wiejski - 1269
	Pieniężno	Gmina miejsko-wiejska	243 miasto - 4, gmina - 239	6639 miasto - 2949, obszar wiejski - 3690
	Płoskinia	Gmina wiejska	170	2581
P o w i a t E l b ł ą k	Wilczęta	Gmina wiejska	148	3108
	Elbląg	Gmina wiejska	192	7208
	Godkowo	Gmina wiejska	167	3246

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	Gronowo Elbląskie	Gmina wiejska	89	5181
	Markusy	Gmina wiejska	110	4210
	Milejewo	Gmina wiejska	96	3299
	Młynary	Gmina miejsko-wiejska	158 miasto - 3, gmina - 155	4548 miasto - 1831, obszar wiejski - 2717
	Pasłęk	Gmina miejsko-wiejska	264 miasto - 11, gmina - 253	19696 miasto - 12453, obszar wiejski - 7243
	Rychliki	Gmina wiejska	132	4032
	Tolkmicko	Gmina miejsko-wiejska	208 miasto - 2, gmina - 206	6840 miasto - 2807, obszar wiejski - 4033
Powiat M. Elbląg	Elbląg	Gmina miejska	80	122899

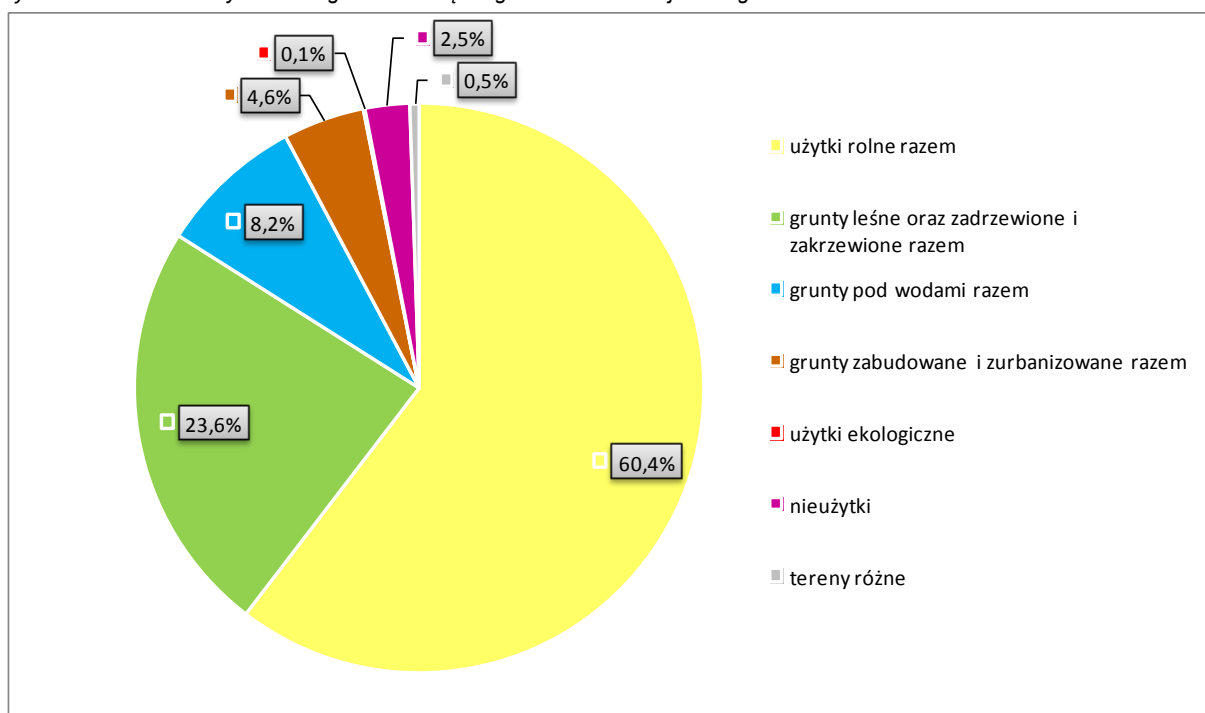
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

2.2. Dotychczasowa struktura użytkowania gruntów

Znaczna część obszaru EOFu została przekształcona w wyniku działalności człowieka. Na tereny zurbanizowane składają się przede wszystkim tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i szeroko rozumianej zabudowy usługowej i przemysłowej, a także ciągi komunikacyjne oraz sieci infrastruktury technicznej. Jednak nadal nieco ponad 60% obszaru gminy to tereny otwarte, wolne od zabudowy i przekształceń.

Wg danych pochodzących z GUS (BDL, stan na 31.12.2013) w strukturze użytkowania gruntów Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego dominują użytki rolne, które stanowią ok. 60% powierzchni całego obszaru (ok. 1509 km²). Blisko 24% tj. 590 km² zajmują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Pozostałe 16% stanowią wody (8,2%, 206 km²), grunty zabudowa i zurbanizowane (4,6%, 115 km²), nieużytki (2,5%, 63 km²), tereny różne (0,5%, 13 km²) oraz użytki ekologiczne (0,1%, nieco ponad 2 km²).

Rysunek 3. Struktura użytkowania gruntów Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

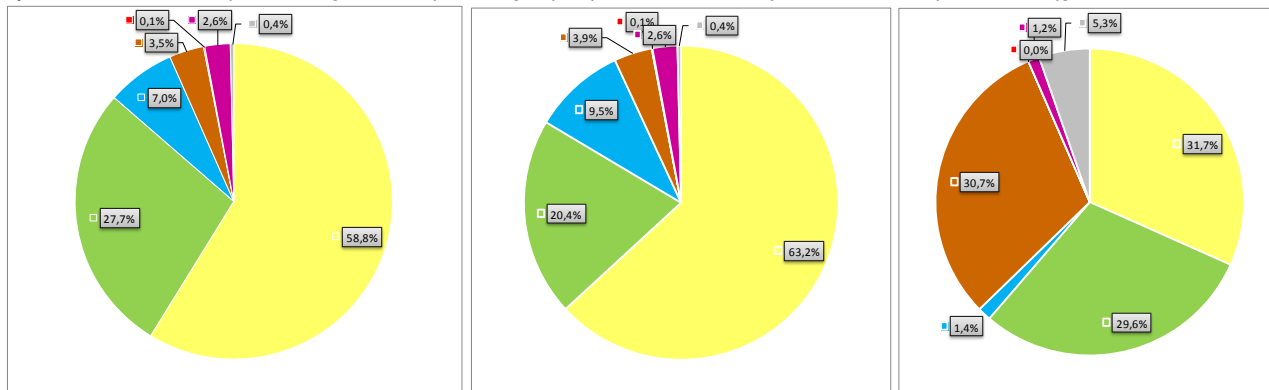

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Porównując ze sobą dane dla powiatu braniewskiego i elbląskiego, widać że struktura użytkowania gruntów jest bardzo zbliżona do siebie. Dominują tereny otwarte – grunty rolne (odpowiednio 58,8% oraz 63,2%) oraz grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione (27,7% oraz 20,4%). Natomiast w przypadku miasta Elbląg znacznie większy udział przypada terenom zabudowanym i zurbanizowanym – zajmują ok. 30%, podobnie jak użytki rolne i lasy.

Rysunek 4. Struktura użytkowania gruntów w poszczególnych powiatach: od lewej braniewski, elbląski i M. Elbląg

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wśród użytków rolnych EOFu znaczą powierzchnię zajmują grunty orne – stanowią 65,0% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Pozostałą część stanowią pastwiska trwałe (16,5%) oraz łąki trwałe (13,9%). Najmniejszy udział mają grunty rolne zabudowane, grunty pod rowami, sady i grunty pod stawami – łącznie stanowią 4,6%.

Szczegółowe dane odnośnie struktury użytkowania gruntów EOF, w rozbiciu na powiaty, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów w rozbiciu na powiaty

Jednostka terytorialna	Powiat braniewski*	Powiat elbląski	Powiat m. Elbląg	Razem EOF
użytki rolne razem	58977	89399	2529	150905
grunty orne	40603	55730	1764	98097
sady	144	438	40	622
łąki trwałe	6483	14256	227	20966
pastwiska trwałe	10041	14515	369	24925
grunty rolne zabudowane	1215	2102	86	3403
grunty pod stawami	73	123	0	196
grunty pod rowami	418	2235	43	2696
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	27751	28885	2365	59001
lasy	26259	27731	2240	56230
grunty zadrzewione i zakrzewione	1492	1154	125	2771
grunty pod wodami razem	7009	13485	112	20606
grunty pod wodami morskimi wewnętrznymi	6295	10947	43	17285
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	691	2428	51	3170
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	23	110	18	151
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	3534	5538	2454	11526
tereny mieszkaniowe	323	435	652	1410
tereny przemysłowe	83	136	319	538
tereny inne zabudowane	233	315	405	953
tereny zurbanizowane niezabudowane	109	113	261	483
tereny rekreacji i wypoczynku	116	98	134	348
tereny komunikacyjne - drogi	2248	4028	614	6890

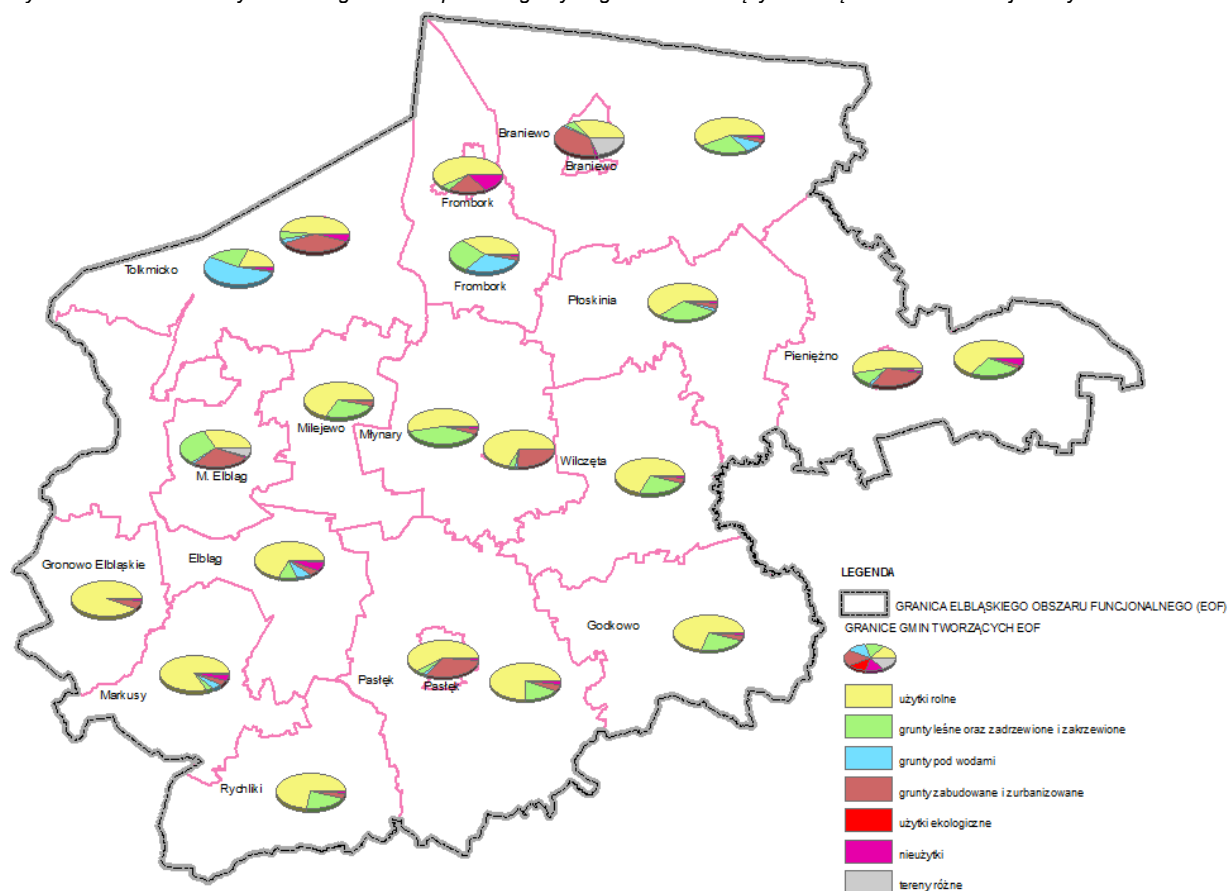
Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

tereny komunikacyjne - kolejowe	321	298	66	685
tereny komunikacyjne - inne	2	1	3	6
użytki kopalne	99	114	0	213
użytki ekologiczne	133	105	0	238
nieużytki	2592	3622	95	6309
tereny różne	353	524	427	1304
R A Z E M	100349	141558	7982	2498889

* w obliczeniach nie uwzględniono Gminy Lelkowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Rysunek 5. Struktura użytkowania gruntów w poszczególnych gminach tworzących Elbląski Obszar Funkcjonalny

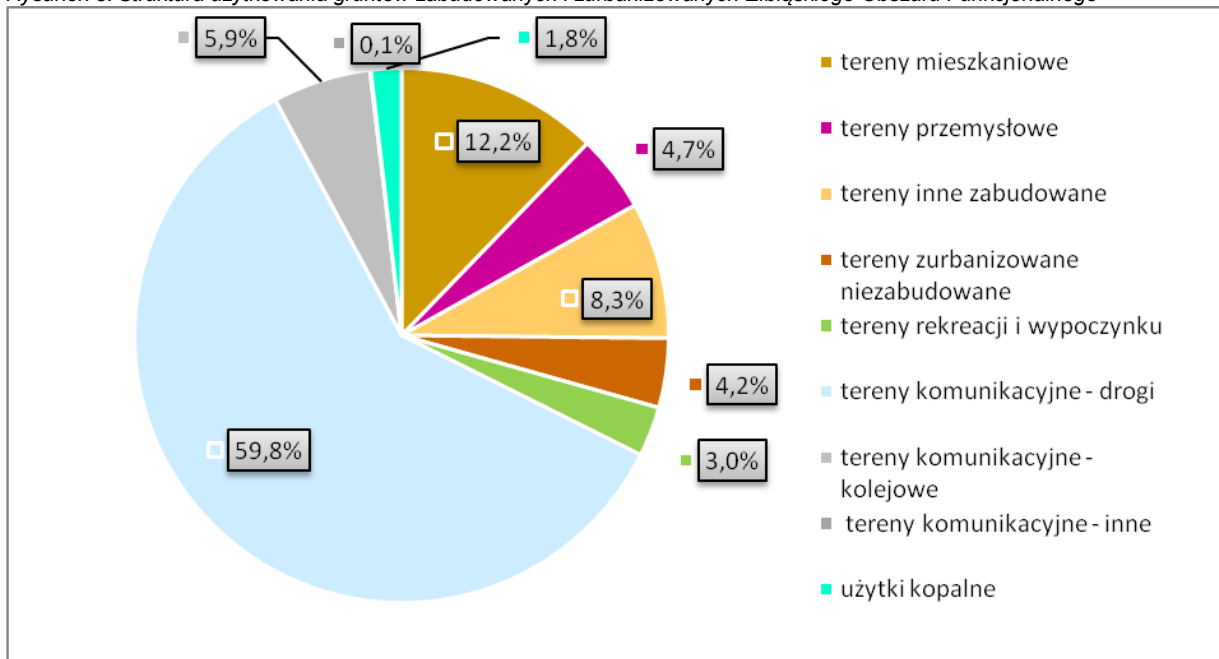
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Tereny zainwestowania zajmują łącznie ok. 115,3 km², w tym na terenie powiatu braniewskiego 35,3 km², elbląskiego 55,4 km² oraz na terenie miasta Elbląg 24,5 km². Strukturę terenów związanych z zabudową przedstawiają poniższe diagramy.

W strukturze gruntów zabudowanych i zurbanizowanych największy udział przypada drogom, które stanowią blisko 60% powierzchni. Pozostałą część zajmują tereny mieszkaniowe (12,2%) oraz tereny inne zabudowane (8,3%). Najmniejszy udział w strukturze gruntów zabudowanych i zurbanizowanych stanowią tereny komunikacyjne - w tym kolejowe (6,0%), tereny przemysłowe (4,7%), tereny zurbanizowane niezabudowane (4,2%), tereny rekreacji i wypoczynku (3,0%) oraz użytki kopalne (1,8%).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

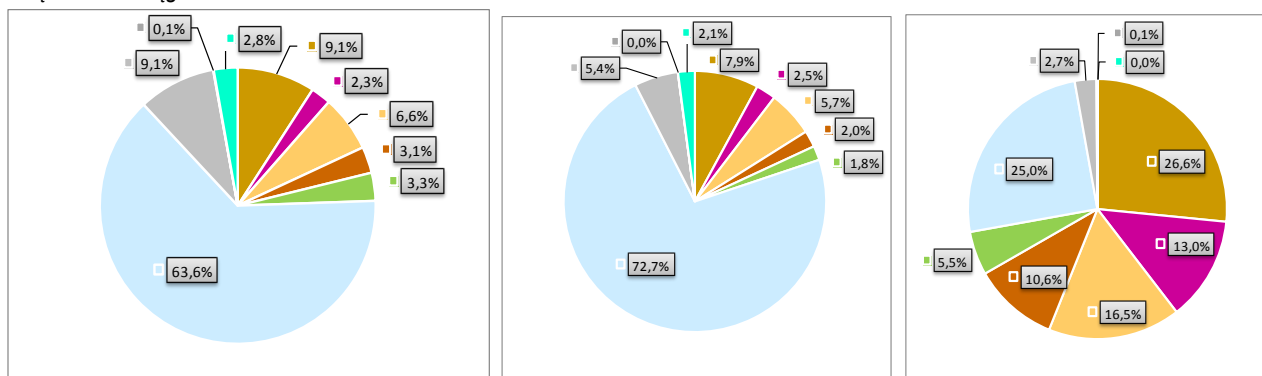
Rysunek 6. Struktura użytkowania gruntów zabudowanych i zurbanizowanych Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując poszczególne powiaty w kontekście struktury gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, również widoczne jest podobieństwo między powiatem braniewskim i elbląskim. Największy udział również przypadł terenom drogowym (odpowiednio 63,3% oraz 72,7%) jak to miało miejsce w przypadku analizy całego EOFu. Miasto Elbląg odznacza się większym udziałem terenów mieszkaniowych (26,6%), terenów innych zabudowanych (16,5%), terenów przemysłowych (13,0%) oraz terenów zurbanizowanych niezabudowanych (10,6%). Drogi na terenie Miasta Elbląg zajmują zaledwie 25,0%.

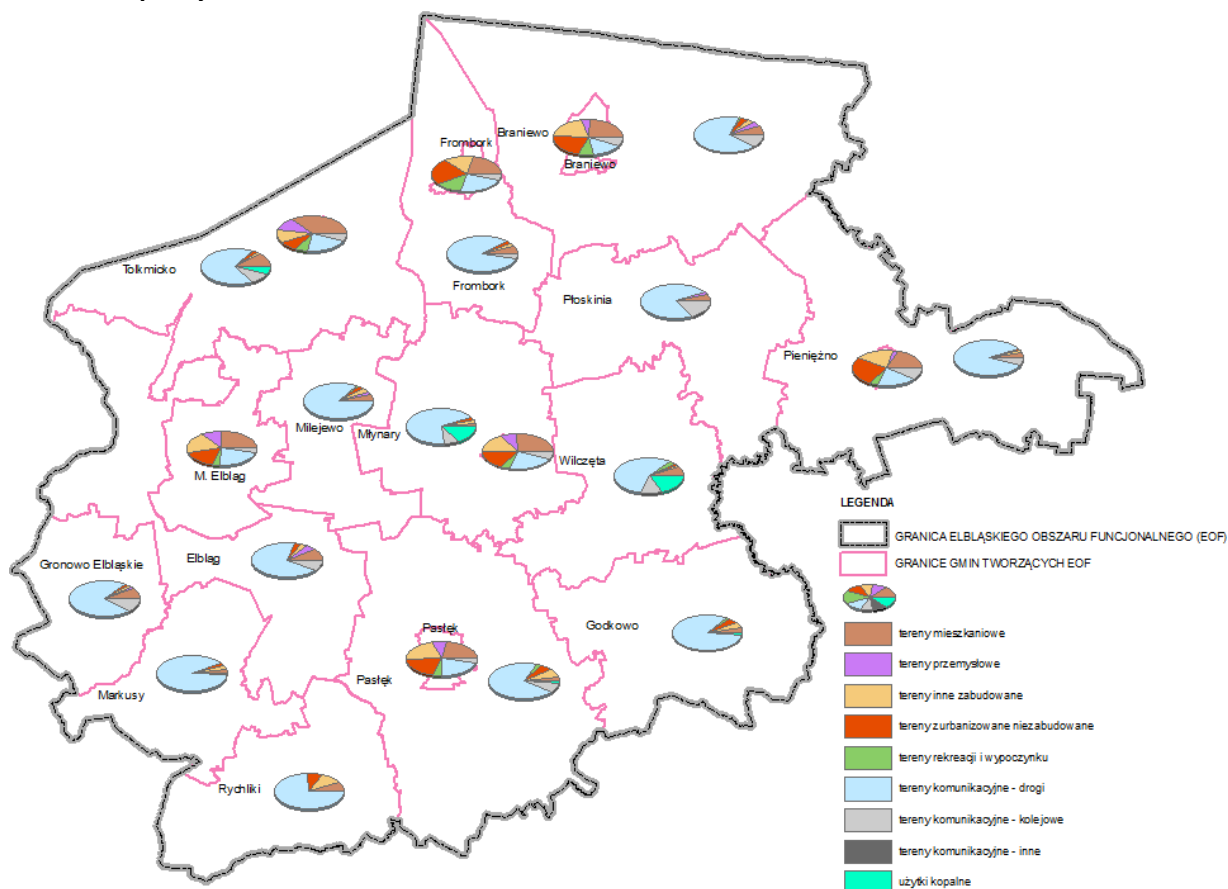
Rysunek 7. Struktura użytkowania gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w poszczególnych powiatach: od lewej braniewski, elbląski i M. Elbląg

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 8. Struktura użytkowania gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w poszczególnych gminach tworzących Elbląski Obszar Funkcjonalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

2.3. Główne elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej

EOF posiadają strukturę funkcjonalno – przestrzenną ukształtowaną w głównej mierze przez warunki przyrodnicze i historycznie. Budowa geologiczna obszaru i związane z nią występowanie terenów niekorzystnych do zabudowy (rynyne subglacjalne z występującymi w ich obrębie rzekami i jeziorami) w naturalny sposób delimitowały rozwój zabudowy (np. tereny doliny rzeki Pasłęki, obszar Żuław Wiślanych). Wysoka bonitacja gruntów (zbudowane z gliny zwałowej) determinowała główną funkcję obszarów wiejskich, które do dziś posiadają wysoki odsetek gruntów ornych. Obszary występowania lasów są z kolei naturalną konsekwencją występowania pod nimi gleb słabych, nieprzydatnych dla rolnictwa. Charakterystyczna jest bogata sieć rzek, jezior oraz rowów i kanałów melioracyjnych (w obszarze Żuław Elbląskich). Wyraźnym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej jest także Zalew Wiślany, który stanowi wyraźną północną granicę obszaru.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej EOFu można wydzielić w przestrzeni kilka wyróżniających się funkcji, z wyraźną dominacją: rolniczo - leśnej, mieszkaniowej, przemysłowej (w tym związanej z żeglugą morską) oraz obsługi ludności. Analiza aktualnego zagospodarowania w kontekście istniejących uwarunkowań przyrodniczych oraz kulturowych wskazuje względną jego zgodność.

Mając na uwadze przestrzenne uwarunkowania EOFu, miasto Elbląg wyróżnia się znacznie na tle innych miast jako ośrodek dominujący. Wpływ ma na to dogodne położenie komunikacyjne, atrakcyjność turystyczna (położenie blisko Zalewu Wiślanego i nad Kanalem Elbląskim) oraz uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe.

Miasto Elbląg pełni funkcję miasta powiatowego oraz wielofunkcyjnego ośrodka głównego zapewniającego podstawowe usługi oraz posiada w swoich granicach tereny budownictwa mieszkaniowego i obiekty sportu i rekreacji.

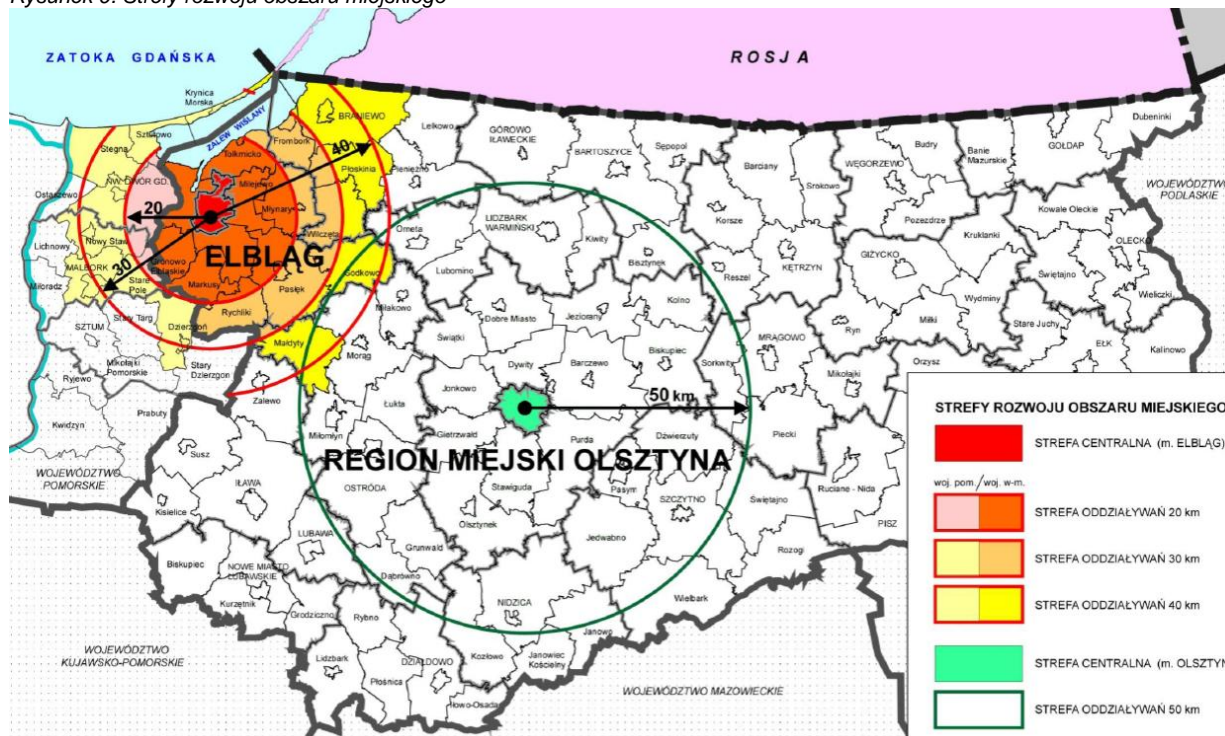

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Jako wspomagające dla miasta Elbląga należy uznać miasto Braniewo oraz Pasłęk. Pozostałe miasta mają mniejsze znaczenie.

Region Miejski Elbląga wielokrotnie poddawany był badaniom przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, Filia w Elblągu, w ramach których potwierdzono, że Elbląg odznacza się cechami miasta będącego ośrodkiem regionalnym w tej części województwa. Jego oddziaływanie i rozwój jest na tyle silny, że jest widoczny w strukturze funkcjonalno-przestrzennej sąsiednich gmin. Również projekt „Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego” (wersja z 2014 r.) wskazuje na Elbląg, jako miasto, które ma pełnić rolę ośrodka regionalnego.

Rysunek 9. Strefy rozwoju obszaru miejskiego

Źródło: Region Miejski Elbląga – przestrzenne uwarunkowania rozwoju (Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, Filia w Elblągu)

Na terenie gmin sąsiadujących bezpośrednio z Elblągiem tj. Gronowa Elbląskiego, Gminy Elbląg oraz Milejewa widoczny jest proces urbanizacyjny i idącym za nim rozwój demograficzny, społeczny i ekonomiczny. Pozostałe gminy odznaczają się rozwojem stagnacyjnym, połączonym ze spadkiem liczby ludności mieszkańców oraz procesami gospodarczymi o znaczeniu lokalnym. Oddziaływanie miasta Elbląg ma widoczny wpływ także na powiat Braniewski, który mimo iż jest oddzielnym powiatem, odznacza się znacznie mniejszym rozwojem gospodarczym oraz mniejszą koncentracją usług.

Pozostałe gminy odznaczają się w dużej mierze rolniczymi właściwościami, które uwarunkowane są historycznie na tym terenie. Predyspozycje do rozwoju rolnictwa mają przede wszystkim gminy położone w rejonie Żuław, gdzie znajdują się liczne kanały i rowy melioracyjne. Są to także gminy położone w centralnej i południowej części EOFu.

Ze względu na położenie nad Zalewem Wiślanym dużymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i związanymi z tym predyspozycjami do rozwoju turystyki odznaczają się gminy położone w północnej części EOFu – są to Gmina Tolkmicko, Frombork, Gmina Braniewo oraz północna część Gminy Elbląg.

Ze strefą przemysłową, związane jest głównie miasto Elbląg, gdzie znajduje się port z terminalem przeładunkowo-składowym oraz tereny przemysłowe i związane z przemysłem (Specjalna Strefa Ekonomiczna, Park Technologiczny i klastry). Większa koncentracja przemysłu widoczna jest także w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta Braniewa i Pasłęka.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

3. Otoczenie w kontekście powiązań funkcjonalno-przestrzennych

3.1. Powiązania administracyjne

Elbląski Obszar Funkcjonalny znajduje się w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Głównym ośrodkiem tego obszaru jest miasto Elbląg, które jest drugim co do wielkości miastem w województwie pełniącym funkcję ośrodka regionalnego. Obszar od zachodu sąsiaduje z województwem pomorskim, od północnego zachodu poprzez Zalew Wiślany i cieśninę Pilawską z Bałtykiem, od północy z granicą Federacji Rosyjskiej (Obwodem Kaliningradzkim – eksklawą Federacji Rosyjskiej), od wschodu i południa z powiatami województwa warmińsko-mazurskiego: bartoszyckim, lidzbarskim oraz ostródzkim. Administracyjnie stolicą województwa warmińsko-mazurskiego jest Olsztyn. Położenie EOFu ze względu na powiązania komunikacyjne należy uznać za atrakcyjne: do Olsztyna jest stąd 110 km, do Trójmiasta - 60 km, do Kaliningradu - 100 km, do Warszawy - 300 km.

3.2. Powiązania przyrodnicze

Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego i łączności przyrodniczej terenów niezwykle ważne są występujące na danym terenie powiązania przyrodnicze. Elbląski Obszar Funkcjonalny, dzięki swoim komponentom środowiska przyrodniczego (głównie sieci hydrograficznej oraz kompleksom leśnym), zapewnia powiązania przyrodnicze, które mogą być rozpatrywane zarówno w skali województwa, Polski jak i Europy.

Do najważniejszych elementów stanowiących powiązania przyrodnicze zaliczyć należy powiązania z Bałtykiem tj. Zalew Wiślany oraz dolinę Wisły wraz z siecią hydrograficzną (pozostałymi ciekami oraz rowami kanalizacyjnymi). Przez Bałtyk realizowane są powiązania o znaczeniu międzynarodowym. Równie ważny element stanowią kompleksy leśne oraz tereny zieleni nieurządzonej o istotnych walorach przyrodniczych. Ta część Polski przynależy do obszaru funkcjonalnego "Zielone Płuca Polski" oraz stanowi część Zielonego Pierścienia Bałtyku.

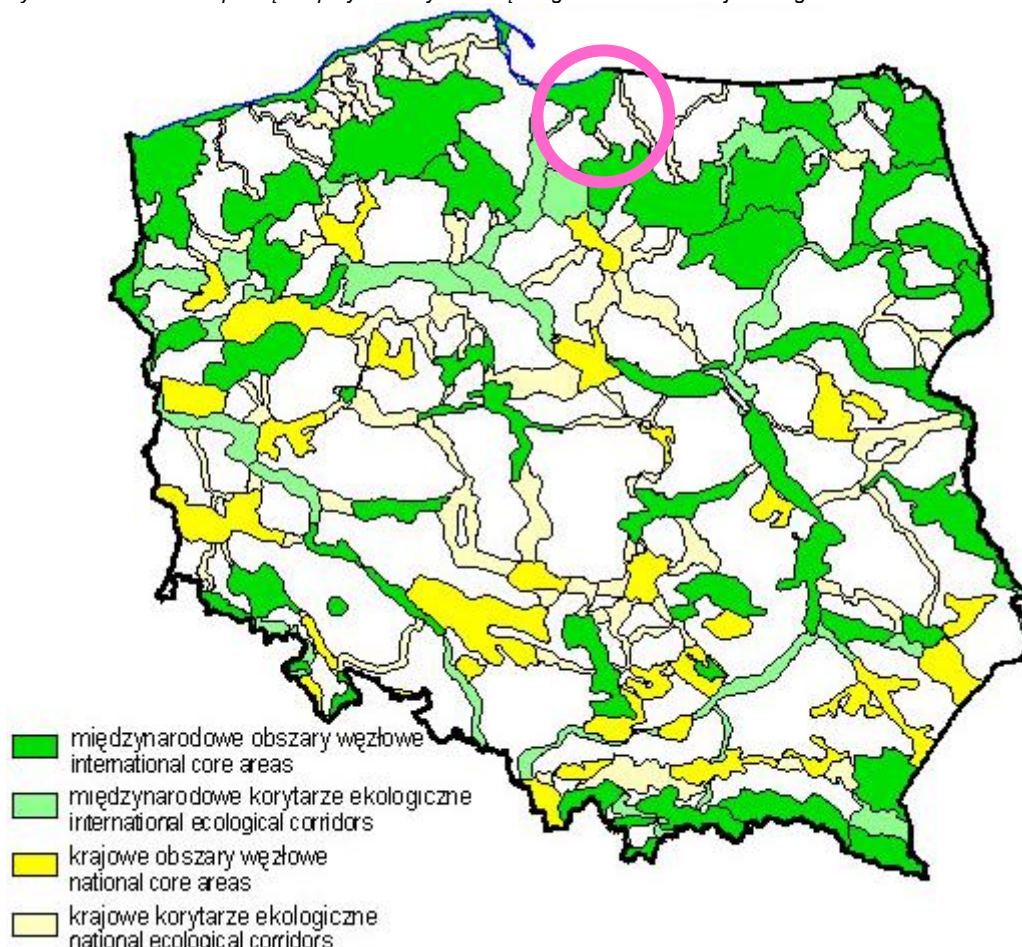
Istotne z punktu widzenia funkcjonowania powiązań przyrodniczych są regulacje prawne oraz projekty naukowo-badawcze, które pozwalają na ochronę cennych pod względem przyrodniczych obszarów poprzez m.in. utworzenie form ochrony przyrody oraz na zachowanie korytarzy ekologicznych.

W celu ochrony środowiska przyrodniczego, zachowania powiązań przyrodniczych, a tym samym zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna ECONET-PL, będąca częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej ECONET. Zasadniczymi elementami sieci są obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe, oraz korytarze ekologiczne. Obszary węzłowe odznaczają się dużą bioróżnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Ponadto stanowią ostoję dla gatunków rodzimych i wędrownych. Biocentra obejmują obszary, w których nagromadzone są większe walory przyrodnicze, natomiast wokół nich znajdują się strefy buforowe (o mniejszych walorach przyrodniczych). Z kolei korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają przemieszczanie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi. W przypadku Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego główne korytarze ekologiczne stanowią doliny rzek oraz kompleksy leśne. Biocentra to z kolei obszary przyjezierne, nadbrzeże Bałtyckie oraz większe kompleksy leśne. Przez nie odbywa się wędrówka zwierząt oraz informacji genetycznej.

Na analizowanym obszarze znajduje się obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym: Ujście Wisły (3M) oraz 2 krajowe korytarze ekologiczne: dolina rzeki Pasłęki (4k) i Kanał Elbląski (11k).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 10. Struktura powiązań przyrodniczych Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach sieci ekologicznej ECONET-PL

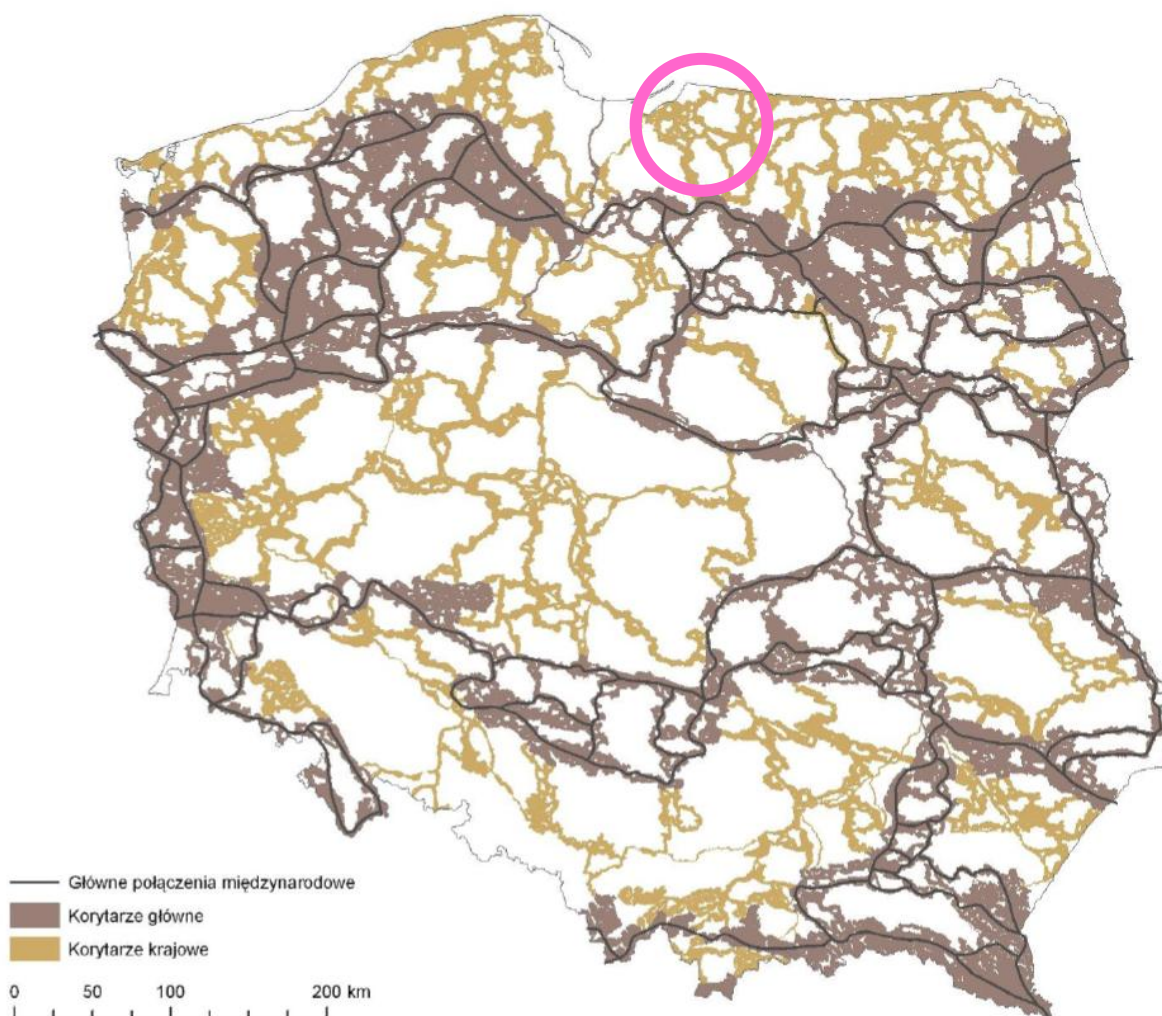
Źródło: <http://www.ios.edu.pl/biodiversity/9/baza4.htm>

W ramach programu PHARE PL01505.02 Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży opracował dla Ministerstwa Środowiska projekt korytarzy ekologicznych w Polsce (2005). Wg założeń projektu korytarze łączą cenne przyrodniczo obszary kraju i zapobiegają ich izolacji, jednocześnie umożliwiając migrację zwierząt i roślin. Mają one zapewnić ochronę łączności ekologicznej na terenie Polski. Projekt ten stał się jednym z istotnych narzędzi służących do analizy oddziaływania projektowanych dróg i linii kolejowych na populacje zwierząt w Polsce.

Na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego wyznaczone zostały elementy środowiska przyrodniczego, które stanowią korytarze główne w strefie Korytarza Północnego. Korytarz Północny (KPn) łączy Puszcę Augustowską na północnym wschodzie Polski (granica z Litwą) z Cedyńskim Parkiem Krajobrazowym na północnym zachodzie (granica z Niemcami).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 11. Położenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach projektu korytarzy ekologicznych w Polsce

Źródło: <http://www.zbs.bialowieza.pl/>

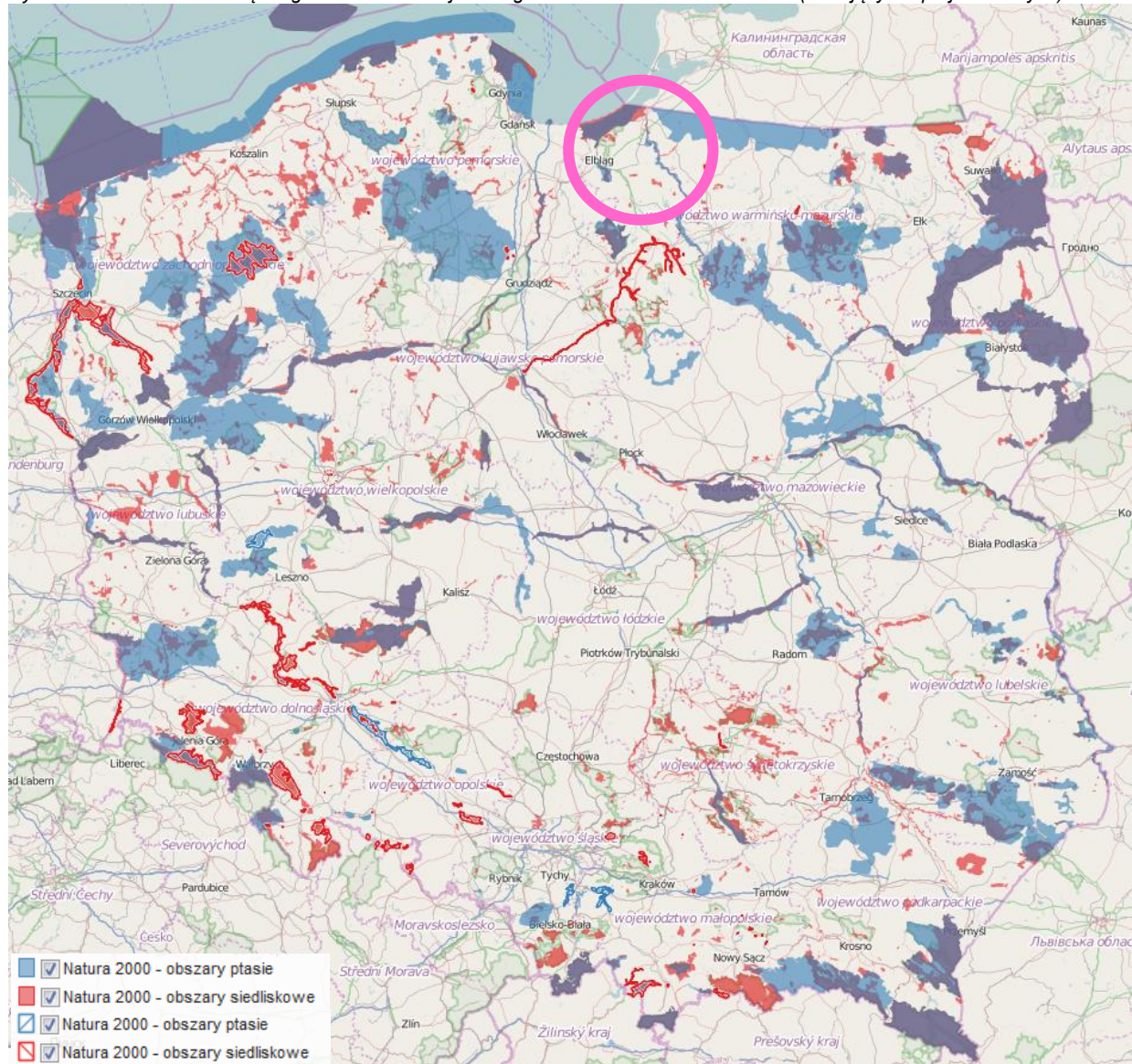
W celu zachowania powiązań przyrodniczych w krajach przynależących do Unii Europejskiej został powołany program Natura 2000, w ramach którego ochroną objęte są zagrożone wyginięciem cenne siedliska przyrodnicze (specjalne obszary ochrony siedlisk (PLH)) oraz gatunki zwierząt które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy (obszary specjalnej ochrony ptaków (PLB)). Podstawą dla tego programu są dyrektywy, wśród których jako najważniejsze należy wymienić:

- dyrektywę Rady 79/40/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków ze zmianami (Dyrektywa Ptasia);
- dyrektywę Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Siedliskowa).

6 specjalnych obszarów ochrony siedlisk (PLH) tj. Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana, Rzeką Pasłęka, Ostoja Drużno, Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej, Murawy koło Pasłęki, Uroczysko Markowo oraz 4 obszary specjalnej ochrony ptaków (PLB) tj. Zalew Wiślany, Dolina Pasłęki, Jezioro Drużno, Ostoja Warmińska, położone są w części lub w całości na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 12. Położenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego na tle Obszarów Natura 2000 (istniejących i projektowanych)

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

3.3. Powiązania komunikacyjne i infrastrukturalne

Przez EOF przebiegają ważne powiązania komunikacyjne w skali europejskiej.¹

Połączenia międzynarodowe zapewnia infrastruktura położona w paneuropejskich korytarzach transportowych, ustalonych na konferencjach ministrów transportu na Krecie w 1994 r. i w Helsinkach w 1997 r.:

Korytarz IA: (Helsinki) Ryga – Kaliningrad – Elbląg – Gdańsk, którego wypełnieniem w EOF są droga krajowa nr 22/S22/E-28 (Niemcy – Kostrzyn n. Odrą – Malbork – Elbląg – Grzechotki – Rosja) oraz linie kolejowe nr 204 (Malbork – Braniewo – Rosja) i szerokotorowa nr 217 (Wielkie Wierzno – Braniewo – Rosja),

Korytarz VI: Gdańsk – Katowice – Żylina, którego wypełnieniem w EOF jest droga krajowa nr 7/S7/E-77 (Gdańsk – Elbląg – Warszawa – Kraków – Chyżne – Słowacja).

Uszczegółowieniem powyższych korytarzy jest sieć **TEN-T** stanowiąca kluczową sieć transportową Unii Europejskiej. W ramach nowych założeń transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych

¹ Projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

wytucznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE – Dz. Urz. UE z 2013 r. L 348) ustalono sieć bazową, opartą na dziewięciu korytarzach realizacyjnych oraz uzupełniającą ją sieć kompleksową.

Przez EOF przebiega korytarz **I Bałtyk – Adriatyk**. W sieci bazowej korytarza znalazły się:

- drogi: nr 7 Gdańsk – Warszawa (E77), nr 22 Elbląg – gr. państwa (E28);
- linie kolejowe: nr 9 Gdańsk – Warszawa (E65), nr 204 Malbork – gr. państwa;
- przejścia graniczne: drogowe - Grzechotki, kolejowe – Braniewo.

Ponadto sieć bazowa została uzupełniona o sieć kompleksową TEN-T, którą w EOF tworzy terminal kolejowo - drogowy Braniewo.

Sieć korytarza uzupełnia koncepcyjny korytarz **Via/Rail Hanseatica** (w ramach inicjatywy „Łuk Południowego Bałtyku” 2003 r.), łączący kraje: Niemcy (Kilonia) – Polska – Rosja – Litwa – Łotwa (Ryga). W EOF obejmuje:

- połączenie drogowe: Szczecin – Gdańsk – Elbląg – gr. państwa (Rosja) z odgałęzieniem Elbląg – Ostróda - Elk (do drogi Via Baltica), przebiegające drogami nr 7 i 22;
- połączenie kolejowe: Szczecin - Gdańsk – Elbląg - Braniewo – gr. państwa (Rosja) z odgałęzieniem Elbląg - Morąg – Olsztyn – Elk (do linii Rail Baltica), przebiegające liniami kolejowymi nr 204 i 220.

Międzynarodowe i krajowe powiązania transportowe EOF realizowane są przez:

• drogi krajowe:

- nr 7/S7 /E77/o przebiegu: Żukowo (droga nr 20) - Gdańsk – Elbląg – Ostróda – Olsztynek - Płońsk – Warszawa – Janki – Grójec – Radom – Kielce – Kraków – Rabka-Zdrój – Chyżne – granica państwa ze Słowacją, położona w paneuropejskim korytarzu transportowym nr VI i korytarzu Bałtyk – Adriatyk sieci bazowej TEN-T, droga jest sukcesywnie rozbudowywana do drogi klasy ekspresowej (S), obecnie rozbudowywany jest odcinek od Gdańska do Elbląga (węzeł „Elbląg Południe”/”Raczki”), na którym droga jest drogą klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP) i stanowi „wąskie gardło” w systemie dróg krajowych w obszarze EOF, droga nr 7 na odcinku węzeł „Elbląg Południe”/”Raczki” – węzeł „Miłomłyn Południe” jest dwujezdniową drogą klasy ekspresowej (S),
- nr 22/S22 /E-28/ o przebiegu: granica państwa z Niemcami - Kostrzyn – Wałdowice - Gorzów Wielkopolski – Wałcz – Człuchów – Chojnice – Starogard Gdański – Czarlin - Malbork – Stare Pole - Elbląg – Chruściel - Grzechotki - granica państwa z Rosją, położona w paneuropejskim korytarzu transportowym nr IA, korytarzu Bałtyk – Adriatyk sieci bazowej TEN-T i w koncepcyjnym korytarzu Via Hanseatica, obecnie droga na odcinku Malbork – Elbląg (droga nr 7/S7, węzeł „Elbląg Południe”) jest drogą klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP), a na odcinku Elbląg (droga nr 7/S7, węzeł „Elbląg Wschód” – granica państwa jest jednojezdniową drogą klasy ekspresowej (S), na odcinku Elbląg – Malbork droga nie spełnia wymogów klasy GP, z uwagi na obecny skomplikowany przebieg drogi oraz rosnący ruch i znaczenie drogi w systemie krajowym i międzynarodowym niezbędna jest budowa drogi w nowym korytarzu, proponowane jest również podniesienie klasy drogi do ekspresowej (S),
- nr 54: Chruściel (węzeł „Braniewo Południe”) - Braniewo - Gronowo - granica państwa z Rosją, droga jest klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP), droga wymaga rozbudowy/przebudowy wraz z budową obwodnicy Braniewa, gdzie wzmożony ruch stanowi znaczną uciążliwość,

• linie kolejowe:

- nr 204: Malbork (woj. pomorskie) – Braniewo – granica państwa (Kaliningrad/Rosja), położona w paneuropejskim korytarzu transportowym nr IA, w korytarzu Bałtyk – Adriatyk sieci bazowej TEN-T oraz w koncepcyjnym korytarzu Via Hanseatica, linia znaczenia państwowego, pierwszorzędna na odcinku Malbork – Wielkie Wierzno, drugorzędna na odcinku Wielkie Wierzno – granica państwa, linia jest dwutorową zelektryfikowaną na odcinku Malbork – Bogaczewo, jednotorową, nieelektryfikowaną na odcinku Bogaczewo – granica państwa, linia przewidziana do przebudowy, przewozy pasażerskie wykonywane są na odcinku Malbork – Bogaczewo, na pozostałym odcinku przewozy pasażerskie są zawieszane, na całym odcinku prowadzony jest ruch pociągów towarowych,
- nr 217 (szerokotorowa, „drugi tor” linii nr 204): Wielkie Wierzno - Braniewo – granica państwa (Kaliningrad/Rosja), linie nie zaliczona do linii znaczenia państwowego,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- drugorzędna, jednotorowa niezelektryfikowana, linia wykorzystywana jest dla przewozów towarowych między Polską i Rosją, przy pomocy stacji i punktów przeladunkowych: Wielkie Wierzno, Chruściel, Pierzchały, Autostrada, Wielewo, Braniewo, na linii brak jest terminali do obsługi jednostek ładunkowych transportu kombinowanego (w tym kontenerowych), przeladowywane są głównie ładunki masowe – węgiel, paliwa płynne i chemikalia,
- nr 220: Olsztyn – Bogaczevo, linia nie jest zaliczona do linii znaczenia państwowego, pierwszorzędna, jednotorowa zelektryfikowana, linia położona jest w koncepcyjnym korytarzu Via Hanseatica, linia prowadzi ruch pociągów osobowych i towarowych,
  - drogi wodne:
    - morskie drogi wewnętrzne – rzeka Elbląg i Zalew Wiślany - umożliwiają powiązanie portu morskiego w Elblągu z Morzem Bałtyckim poprzez Cieśninę Piławską w Obwodzie Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej oraz z portami w Gdańsku i Gdyni poprzez Szkarpawę i Martwą Wisłę lub przekop Wisły, ruch statków na Zalewie odbywa się torami wodnymi, które umożliwiają żeglugę jednostkom o zanurzeniu do 1,8 m, z uwagi na uzależnienie swobody żeglugi przez Cieśninę Piławską od kwestii politycznych, rozważana jest budowa przekopu Mierzei Wiślanej, służące zwiększeniu roli portu w Elblągu w gospodarce regionu, poprzez zapewnienie wolnego dostępu do otwartych wód Morza Bałtyckiego, na rzecz przekopu przemawiają też płytkość Zalewu Wiślanego, zamulenie torów wodnych i basenów portowych, problemem pozostają jednak kwestie oddziaływania tej inwestycji na środowisko,
    - śródlądowe drogi wodne – międzynarodowa droga wodna E70 Rotterdam – Berlin – Bydgoszcz (Kanał Bydgoski - Wisła – Nogat – Szkarpawa - Kanał Jagielloński - rz. Elbląg) – Elbląg (Zalew Wiślany) – Kaliningrad (Pregota – Dejma – Zalew Kuroński) – Kłajpeda, umożliwi powiązanie Elbląga i Gdańska przez Wisłę i Wartę z Berlinem; droga wodna E 70 na obszarze Polski na żadnym z odcinków nie spełnia parametrów umowy AGN (nieratyfikowanego przez Polskę, europejskiego porozumienia na temat głównych śródlądowych dróg wodnych o międzynarodowym znaczeniu, zgodnie z którym drogi wodne zaliczane do tras międzynarodowych powinny mieć parametry odpowiadające przynajmniej IV klasie - minimalne wymiary statku 80 m długości i 9,5 m szerokości), planowana rewitalizacja drogi wodnej będzie mieć znaczenie dla rozwoju turystyki, jej wykorzystanie dla przewozów towarowych nie ma ekonomicznego uzasadnienia z uwagi na koszty rozbudowy,
    - międzynarodowy port morski w Elblągu, który wraz z portami i przystaniami z nim powiązanymi oraz szlakami wodnymi morskimi i śródlądowymi tworzą tzw. „Elbląski węzeł wodny”, port Elbląg jest portem regionalnym obsługującym zalewową i bałtycką żeglugę przybrzeżną towarową i pasażersko-turystyczną; port największym ośrodkiem portowym na Zalewie Wiślanym, ma rozbudowaną infrastrukturę portową, skupiającą różne formy transportu - drogowy, kolejowy i wodny oraz bogatą ofertę świadczonych usług; port posiada duże rezerwy terenowe.; terminal pasażersko-promowy posiada możliwość pełnej obsługi granicznej pasażerów i jednostek żeglugi międzynarodowej, w tym promów pasażersko-samochodowych (osobowe i dostawcze); port obsługuje rejsy międzynarodowe do Kaliningradu i Bałtyjska oraz krajowe do portów nadzalewowych, aglomeracji gdańskiej, jezior mazurskich; przepustowość roczna w przeladunkach towarowych 1 mln ton ładunków i jest wykorzystywana poniżej 10%.; kierunkami przewozowymi są porty Obwodu Kaliningradzkiego, porty polskie oraz porty Litwy, Łotwy, Estonii, Skandynawii i Europy Zachodniej; w zależności od rozwoju gospodarczego regionu oraz możliwości portu, jak też warunków żeglugowych na Zalewie Wiślanym oraz na szlakach wodnych port w Elblągu będzie obsługiwał: przewozy przygraniczne, morskie przewozy kabotażowe, przewozy lokalne, przewozy wschód-zachód;
na Zalewie zlokalizowane są porty morskie (Elbląg, Pasłęka, Frombork, Tolkmicko) i przystanie rybackie (Suchacz, Kamienica Elbląska).
  - przejścia graniczne w EOF:
    - drogowe:
      - Gronowo – Mamonowo I (Rosja), całodobowe dla ruchu osobowego i dwustronnego ruchu towarowego dla pojazdów o masie do 6 ton,
      - Grzechotki – Mamonowo II (Rosja), całodobowe ogólnodostępne dla ruchu osobowego i towarowego,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- kolejowe: Braniewo – Mamonowo (Rosja), całodobowe ogólnodostępne dla ruchu osobowego i towarowego,
- morskie:
  - w Elblągu, całodobowe ogólnodostępne dla ruchu osobowego i towarowego,
  - we Fromborku, całodobowe przejście dla ruchu osobowego dla jednostek sportowo-żeglarskich.
- system istniejących i projektowanych międzynarodowych i międzyregionalnych tras rowerowych:
  - istniejąca trasa rowerowa R-1 zrealizowana w ramach europejskiego programu EuroRoute o przebiegu: Francja (Calais) – Niemcy – Polska (Kostrzyn nad Odrą – Piła – Elbląg – Braniewo) – Rosja – Litwa – Łotwa - Estonia – Rosja (St. Petersburg), a w EOF: Święty Gaj – Tropy – Raczki Elbląskie – Elbląg – Kadyny – Tolkmicko – Frombork – Braniewo – gr. państwa;
  - projektowane trasy rowerowe R-10 („Szlak Hanzeatycki”) i R-13 („Szlak Żelaznej Kurtyny”) w ramach projektu EuroVelo;
trasa R-10 to trasa wokół Bałtyku, o przebiegu: Rosja (St. Petersburg) – Finlandia – Szwecja – Dania – Niemcy – Polska – Rosja – Litwa - Łotwa – Estonia – Rosja (St. Petersburg);
trasa R-13, połączy państwa od Morza Barentsa do Morza Czarnego: Bułgaria (Rezovo) – Turcja – Grecja – Macedonia – Serbia – Rumunia – Węgry – Chorwacja – Słowenia – Austria – Słowacja – Czechy – Niemcy – Polska – Litwa – Łotwa – Estonia – Rosja – Finlandia (Kirkenes); w obszarze województwa warmińsko-mazurskiego projektowane przebiegi obydwu powyższych tras pokrywają się, łącząc miasta: Świnoujście – Gdańsk – Elbląg – Braniewo,
  - projektowane trasy rowerowe w ramach projektu Europejskich Tras Rowerowych Polski Północnej, uwzględnionych w opracowaniu „Trasy rowerowe województwa Warmińsko-Mazurskiego” (2000 r.); w projekcie uwzględniono dwa warianty przebiegu korytarzy tras międzynarodowych przez obszar Polski Północnej:
    - międzynarodowa Trasa Nadmorska,
    - międzynarodowa Trasa Tysiąca Jezior Północnych; uzupełniona została o warianty i odgańlenia oraz nadgraniczny Szlak Bociani,
    - sieć tras międzyregionalnych uzupełniająca ww. trasy międzynarodowe.
    - realizowana trasa międzyregionalna w ramach „Trasy Rowerowe w Polsce Wschodniej” – projektu PO RPW, Działanie V.2. „Trasy rowerowe”, który jest kompilacją Trasy Nadmorskiej, Trasy Tysiąca Jezior Północnych i Szlaku Bocianiego.

Zewnętrzne powiązania infrastrukturalne na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego zapewnia:

- wchodząca w skład krajowego systemu elektroenergetycznego istniejąca linia elektroenergetyczna 400 kV Gdańsk Błonie – Olsztyn Mątki z projektowaną stacją GPZ 400/110kV w Elblągu (linia przebiega przez Gminy Gronową Elbląskie, Elbląg, Milejewo, Godkowo oraz Miasto i Gminę Pasłęk); zgodnie z KPZK 2030 na terenie miasta Elbląg przewiduje się budowę stacji GPZ 400/110kV wraz z podłączeniem jej do istniejącej sieci 400kV,
- wchodzący w skład krajowego systemu sieci gazowniczych gazociąg magistralny wysokiego ciśnienia Sztumska Wieś - Elbląg Dn 2000 (przebiegający przez Gminę Gronową Elbląskie, Elbląg i Miasto Elbląg) wraz z 2 stacjami redukcyjno-pomiarowymi I stopnia w Elblągu,
- Centralny Wodociąg Żuławski – jest to zintegrowany system zaopatrzenia w wodę dla gmin leżących w obszarze jego funkcjonowania, a więc dla Żuław i Mierzei Wiślanej (w tym dla Gminy Gronową Elbląskie i Elbląga). System ten jest również rezerwowym źródłem zaopatrzenia w wodę dla Miasta Elbląg. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę systemu CWŻ jest ujęcie wody w Ząbrowie zlokalizowane w miejscowościach Janówka – Kaczynos – Ząbrowo. Ujęcie to jest zaopatrywane z udokumentowanego na terenie Żuław Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 203 „Dolina Letniki”.

Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz na analizowanym obszarze jest stosunkowo dobre w porównaniu do pozostałej części województwa warmińsko-mazurskiego. Wpływ ma na to bezpośrednie sąsiedztwo z województwem pomorskim oraz niedaleką odległością od Trójmiasta (gdzie znajdują się

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

większe stacje). Zgodnie z KZPK 2030 nie przewiduje się rozbudowy systemu sieci elektroenergetycznej o elektrownie na terenie województwa – ta część Polski będzie zasilana z istniejących i projektowanych sieci przesyłowych oraz z elektrowni położonych poza granicami województwa.

W zakresie dostarczania gazu, województwo warmińsko-mazurskie nie posiada wspólnego systemu sieci gazowej. Gaz dostarczany jest z gazociągu tranzytowego Jamał poprzez sieci z terenu województwa mazowieckiego, kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Zapatrzenie w gaz Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego ma być wzmocnione przez realizację planowanych magistralnych gazociągów wysokiego ciśnienia przez PGNiV SPV4.

Sieć światłowodowa jest dobrze rozwinięta. Przez analizowany obszar przybiegają ważniejsze korytarze światłowodowe, o zasięgu regionalnym i lokalnym. Mieszkańcy mniejszych miejscowości mają utrudnioną sytuację z dostępem do nowoczesnej infrastruktury telekomunikacyjnej. Sytuację może poprawić budowa sieci w ramach Sieci Szeroko Pasmowej Polski Wschodniej (SSPW), która ma na celu wybudowanie sieci szkieletowych, sieci dystrybucyjnej oraz węzłów (szkieletowych i dystrybucyjnych).

3.4. Obszary i problemy wspólne z obszarami sąsiednimi, w tym obszary pogranicza

Do obszarów i wspólnych problemów z obszarami sąsiednimi zaliczyć należy:

- 1) strefę Zalewu Wiślanego,
- 2) obszar mezoregionu Żuław Wiślanych,
- 3) obszar terenów przygranicza z Federacją Rosyjską.

1. Problemy związane z ochroną Strefy Zalewu Wiślanego wynikają i zapewne będą wzrastać wraz ze wzrostem atrakcyjności tego akwenu oraz aspiracjami rozwoju różnych grup interesów działających na tym obszarze. Podstawowym podłożem tych konfliktów są i będą zapewne tereny wód ale również tereny lądowe w bezpośrednim sąsiedztwie zalewu do których zaliczyć można:

- problem stałego zagrożenia powodziowego dla części strefy Zalewu Wiślanego znajdującego się w gminach: Tolkmicko, Frombork, Braniewo; zagrożenie to wynika i wynikać będzie w pierwszej kolejności z konieczności zagrożenia powodziowego ze strony głównych cieków wodnych (Wisła, Szkarpa, Elbląg) oraz wezbrań sztormowych, a w drugiej z funkcjonowania sztucznie odwadnianego systemu polderowego zlokalizowanego również poza EOF i związanych z tym możliwych awarii (Żuławy Gdańskie, Żuławy Wielkie),
- problem zanieczyszczenia wód Zalewu Wiślanego, w tym zanieczyszczenia zdeponowane w osadach dennych Zalewu (siarkowodór i inne metale ciężkie), które mogą zostać naruszone przy udrażnianiu tras wodnych oraz ruchu szybkich statków takich jak wodoloty,
- problem niekontrolowanego ruchu turystycznego, szczególnie w strefach ścisłej ochrony przyrody,
- problem degradacji krajobrazu przyrodniczego obiektami dysharmonizującymi krajobraz tj. takimi jak np.: zabudowa wielkokubaturowa, budowa napowietrznych sieci elektroenergetycznych czy budowa turbin wiatrowych,
- problemy wynikające z faktu, iż Zalew Wiślany leży w granicach dwóch państw – Polski i Federacji Rosyjskiej, do których zaliczyć należy: a) brak jasnych uregulowań prawnych i utrudniona swoboda żeglugi, która uzależniona jest od sytuacji geopolitycznej, b) brak jednolitego systemu ochrony wód w Zalewie Wiślanym obejmującego zlewnię po obu stronach granicy (zagrożeniem dla środowiska jest szczególnie nieuregulowana gospodarka ściekowa w Obwodzie Kaliningradzkim, a w przyszłości elektrownia jądrowa (BEJ) w Kaliningradzie (w przypadku uruchomienia tej inwestycji przez stronę rosyjską ; obecnie prace nad budową elektrowni zostały wstrzymane)).

2. Obszar mezoregionu Żuław Wiślanych. Obszar ten charakteryzuje się występowaniem na tym terenie obszarów depresyjnych. Jest on specyficzny między innymi ze względu na: swoje położenie, wykorzystanie przestrzeni i strukturę obszarową gospodarstw. W produkcji rolniczej Żuław do jakiej ten region należy, wskazaniem jest podział regionu na tzw. subregiony: polowy, przemysłowy i łąkowy. Ponadto ogromne znaczenie ma tutaj ciągła ochrona tych terenów przed ryzykiem powodziowym. Dodatkowo pewien problem stanowi fakt, iż obszar ten jest administracyjnie podzielony pomiędzy dwa województwa: pomorskie oraz warmińsko-mazurskie. Obszar Żuław Elbląskich stanowiący część Żuław Wiślanych znajduje się w gminach: m. Elbląg, Elbląg, Gronowo Elbląskie, Markusy, Rychliki i Pasłek a więc wchodzących w skład EOFu. Istotne aby w planowanych inwestycjach - szczególnie przy

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

usprawnianiu systemu wodnomelioracyjnego, budowy obwałowań, ale również promocji tego regionu - mogły brać czynny udział wszystkie zainteresowane strony tj. zarówno gminy województwa pomorskiego jak i gminy EOF.

3. Na tereny przygranicza EOF duży wpływ na fakt, iż Obwód Kaliningradzki jest obszarem wyjątkowym, w stosunku do innych regionów Rosji. Jego specyfika polega na eksklawowym położeniu oraz na tym, że od 2004 roku stanowi on wyspę na terenie obszaru UE. Istnieje duże zainteresowanie ze strony wszystkich państw sąsiadujących z Obwodem Kaliningradzkim na stworzenie wolnej strefy gospodarczej na terenie Obwodu Kaliningradzkiego. Na to trzeba jednak stworzyć prawne i administracyjne warunki ramowe, aby rosyjscy i zagraniczni przedsiębiorcy znaleźli tam korzystny dla siebie klimat.

Powiązania przygraniczne województwa warmińsko-mazurskiego z Obwodem Kaliningradzkim są szansą na rozwój gospodarczy z rynkiem rosyjskim i pośrednio z rynkami dalekowschodnimi.

Pozytywnym przykładem budowania dobrych relacji na poziomie lokalnym jest "Mały Ruch Graniczny" (podróżujący przekraczając polsko-rosyjską granicę według przepisów o Małym Ruchu Granicznym zamiast wiz okazują zezwolenia). Dzięki takim rozwiązaniom, z każdym miesiącem ruch na polsko-rosyjskiej granicy rośnie. Rosjanie w Polsce kupują masowo żywność, artykuły gospodarstwa domowego, elektronikę, odzież. Polacy jeżdżą do obwodu kaliningradzkiego głównie po paliwo, które jest tam dwukrotnie tańsze.

Rozwój turystyki w strefie przygranicznej EOFu jest ograniczony uwarunkowaniami politycznymi (brak przejść turystycznych w powiecie braniewskim oraz brak możliwości żeglugi turystycznej na Zalewie Wiślanym na wodach terytorialnych Rosji). Na chwilę obecną należy więc uznać, iż potencjał do rozwoju turystyki w strefie przygranicznej jest ograniczony. Przy obecnie panującej sytuacji geopolitycznej trudno liczyć na szybkie zmiany.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

4. Stan funkcjonalności środowiska przyrodniczego i kulturowego

SCHEMAT NR 1 | 2

4.1. Wiodące cechy i zasoby środowiska przyrodniczego, w tym występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie odrębnych przepisów

Budowa geologiczna, geomorfologia i rzeźba terenu

Pod względem regionalizacji fizycznogeograficznej wg Kondrackiego zachodnia, północna i centralna część EOFu znajduje się na terenie:

Prowincji: Niż środkowoeuropejski

Podprowincji: Pobrzeża Południowobałtyckie

Makroregionu: Pobrzeże Gdańskie

Mezoregionu: **Żuławy Wiślane, Wysoczyzna Elbląska, Równina Warmińska oraz Wybrzeże Staropruskie.**

Południowa część przynależy do:

Prowincji: Niż Środkowoeuropejski

Podprowincji: Pojezierza Południowobałtyckie

Makroregionu i Mezoregion: **Pojezierze Iławskie.**

Z kolei wschodnia część to:

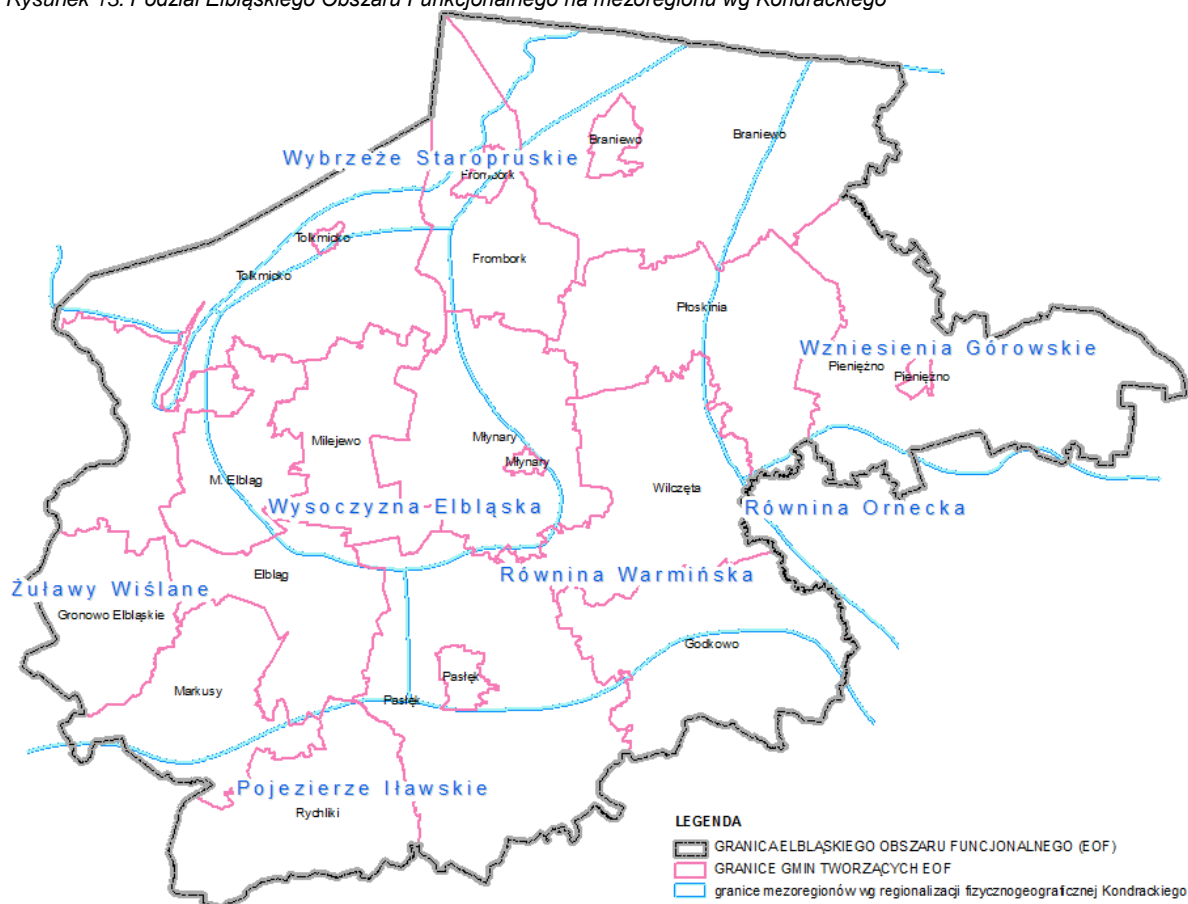
Prowincji: Niż Wschodniobałtycko-białoruski

Podprowincji: Pobrzeże Wschodnio-bałtyckie

Makroregionu: Nizina Staropruska

Mezoregionu: **Wzniesienia Górowskie i Równina Ornecka.**

Rysunek 13. Podział Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego na mezoregionu wg Kondrackiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Charakterystyczną cechą krajobrazu EOFu jest jego duże zróżnicowanie, wynikające z położenia w obrębie trzech jednostek fizjograficznych wyższego rzędu. Zdecydowanie większa część analizowanego obszaru położona jest we wschodniej części podprovincji Pobrzeży Południowobałtyckich, natomiast niewielki, południowy jego fragment znajduje się w północnej części Pojezierza Iławskiego (część Gminy Markusy, prawie cała Gmina Rychliki, południowa część Gminy Pasłęk i Godkowo) oraz wschodni fragment w zachodniej części Niziny Staropruskiej (wschodnia część Gminy Braniewo, Płoskinia i większa część gminy Pieniężno) (Kondracki, 2000).

Najbardziej wyróżniającym się morfologicznie mezoregionem jest Wysoczyzna Elbląska (Wzniesienie Elbląskie), zajmująca centralną i północną część EOFu. Drugim, kontrastowo różnym mezoregionem są Żuławy Wiślane, a w zasadzie ich wschodnia część, nosząca nazwę Żuław Elbląskich (od granicy rzeki Nogat na wschód), stanowiące zachodnią i południowo-zachodnią część obszaru powiatu. Trzecim mezoregionem jest tzw. Równina Warmińska, zajmująca obniżony fragment wysoczyzny morenowej pomiędzy Wysoczyzną Elbląską a północną częścią Pojezierza Iławskiego. Na wschód od Równiny Warmińskiej znajdują się Wzniesienia Górowskie – czwarty mezoregion. Najmniejszym obszarowo mezoregionem jest wąski pas wybrzeża Zalewu Wiślanego, przylegający od strony północnej do Wysoczyzny Elbląskiej, noszący nazwę Wybrzeża Staropruskiego. Jeszcze mniejszy od niego fragment zajmuje mezoregion Równina Ornecka.

Wysoczyzna Elbląska obejmuje 450 km² falistej kępy wysoczyznowej, przekraczającej w rejonie elewacji wysokości 190 m n.p.m.. Opada ona stromymi stokami ku północy w kierunku Zalewu Wiślanemu i ku zachodowi w kierunku Żuław Wiślanych; ku południowi w kierunku Równiny Warmińskiej ten skłon jest znacznie łagodniejszy. Znaczna wysokość względna wysoczyzny przyczyniła się do powstania w strefie zboczowo-krawędziowej głębokich rozcięć erozyjnych.

Żuławy Wiślane reprezentowane przez Żuławy Elbląskie są nisko położoną równiną deltową Wisły, utworzoną w wyniku akumulacji namulów rzecznych.

Równina Warmińska położona jest na wschód i południowo-wschód od Wysoczyzny Elbląskiej, wokół rzeki Baudy i rzeki Pasłęki (dolny odcinek). Stanowi ją obniżony fragment wysoczyzny morenowej. Powierzchnia równiny pochyla się łagodnie od 60-70 m w części południowej do 20 m w części północnej.

Wybrzeże Staropruskie jest nisko położoną równiną akumulacji rzecznej i brzegowej, ciągnącą się wzdłuż Zalewu Wiślanego, od Fromborka ku północnemu-wschodowi.

Wzniesienia Górowskie to wysoczyzna morenowa utworzona z kilku pasm moren czołowych. Bardzo mało jest na tym terenie jezior. Większość rzek płynie głęboko wciętymi jarami.

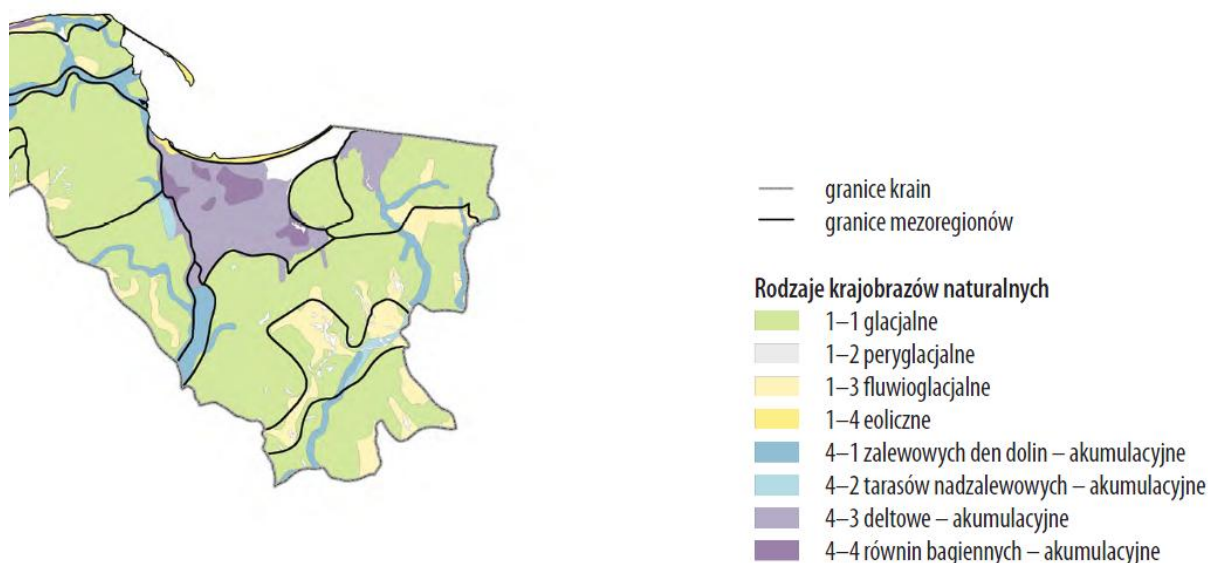
Równina Ornecka stanowi obniżenie, wyścielone piaskami sandrowymi, pomiędzy Wzniesieniami Górowskimi na północy i Pojezierzem Olsztyńskim na południu. Przez środek regionu płynie na zachód Drwęca Warmińska – prawy dopływ Pasłęki.

Pojezierze Iławskie charakteryzuje się rzeźbą terenu urozmaiconą ciągiem moren czołowych oraz licznymi wąwozami i dolinami rzeczными. Maksymalne wysokości nieznacznie przekraczają 130 m n.p.m. Zbudowane jest przeważnie z glin zwałowych.

EOF położony jest na zapleczu strefy maksymalnego zasięgu fazy pomorskiej zlodowaceń północnopolskich, reprezentowanej na południe od obszaru powiatu przez ciąg morenowy Prabuty – Morąg. Strefa zasięgu lądolodu fazy pomorskiej wyznacza najmlodsza krainę polodowcową o rzeźbie młodoglacjalnej, odznaczającą się dużymi deniwelacjami terenu. Na powierzchni występują formy rzeźby pochodzenia lodowcowego, wodnolodowcowego, rzeczno-jeziornego, lokalnie pochodzenia roślinnego (równiny torfowe).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 14. Rodzaje krajobrazów naturalnych

Źródło: Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski (2010 r.)

Formy pochodzenia lodowcowego tworzą głównie wysoczyznę morenową falistą, w obrębie Wzniesienia Elbląskiego. Znaczna część obszaru wysoczyznowego położona jest na wysokości 140-190 m. Wysoczyzna morenowa falista od północy, wschodu i zachodu jest ograniczona długimi stokami porożniętymi wieloma dolinami erozyjnymi, parowami i jarami, których głębokości osiągają kilkadziesiąt m. Przykładem tego „rozdolinienia” jest północno-wschodni skłon Wzniesienia Elbląskiego, objęty granicami Parku Krajobrazowego „Wzniesienia Elbląskie”. Powstanie rzeźby wysoczyzny morenowej falistej jest związane z nierównomierną akumulacją lodowcową oraz z bardzo zróżnicowaną budową wewnętrzną Wzniesienia Elbląskiego. W obrębie obszaru wysoczyzny morenowej falistej występują też wzgórza morenowe (do 30 m wysokości), najczęściej spiętrzone (moreny wyciśnięcia) w okolicy Próchnika, Jagodnika, Majewa, Milejewa. W zachodniej części Wzniesienia Elbląskiego w rejonie Pagórków, oraz na wschód od Jagodnika, występują kilkunastometrowe pagórki moren martwego lodu lub pagórki kemów. Wschodnią część Wysoczyzny Elbląskiej wyścielają pokrywy wodnolodowcowych piasków sandrowych. Powstały one w czasie odpływu wód sprzed czoła wycofującego się lądolodu fazy pomorskiej. Na północny-wschód od Godkowa występuje fragment większej równiny zastoiskowej (tzw. zastoisko pasłęckie), związanej również z recesją lądolodu fazy pomorskiej.

Równina Warmińska reprezentuje spokojniejszą odmianę rzeźby wysoczyznowej, tzw. typu płaskiego (np. okolice Młynar). Jest ona zbudowana z ilastych glin zwałowych, określanych jako gliny limnoglacialne, powstałych w czasie recesji ostatniego zlodowacenia (Rabek, 1998).

Formy pochodzenia rzeczno-rezeczno reprezentują głównie równiny deltowe, położone we wschodniej części powiatu elbląskiego, na obszarze Żuław Elbląskich. Znaczna część Żuław Elbląskich stanowi tereny depresyjne. Jest to zupełnie płaska powierzchnia zbudowana z mad mulisto-ilastych, rzadziej z materiału drobno-piaszczystego. W grupie form pochodzenia rzeczno-rezeczno należy również wymienić doliny rzeczne, m.in. dolinę rzeki Wąskiej, przecinającej równoleżnikowo gminę Pasłęk i wpadającej do Jeziora Drużno oraz dolinę rzeki Narusy, spływającej z Wysoczyzny Elbląskiej do Zalewu Wiślanego w rejonie Fromborka. Dna tych rzek wyścielają mułki, piaski i żwiry rzeczne.

Do form pochodzenia jeziornego należy zaliczyć równiny jeziorne rozwinięte wokół tzw. Zatoki Elbląskiej, a także wokół Jeziora Drużno. Są to przede wszystkim obszary, które wcześniej objęte były zasięgiem Zalewu Wiślanego, a obecnie są wynurzone (Makowska, 1991).

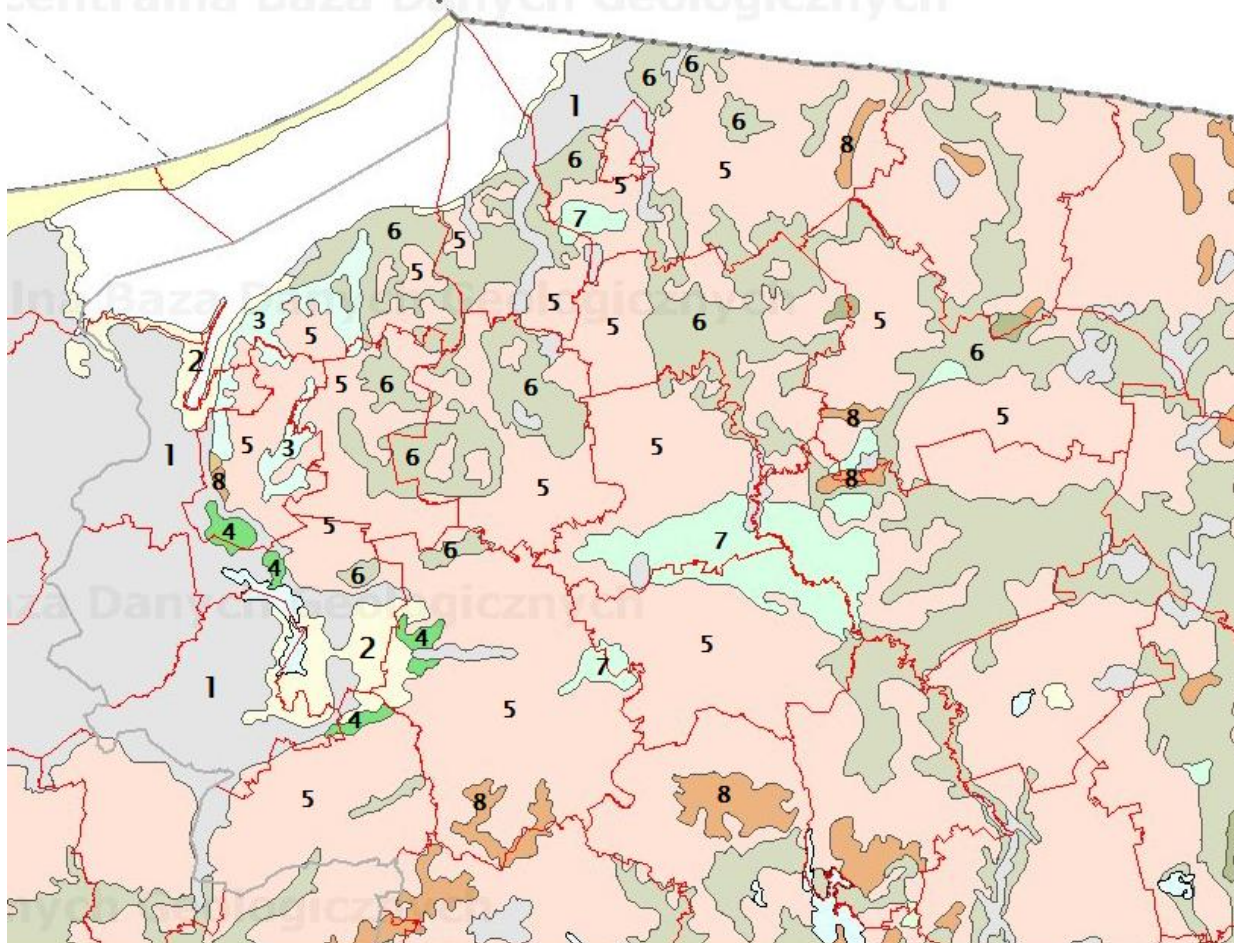
W większych obniżeniach powierzchni wysoczyznowej w wyniku akumulacji biogenicznej, doszło do utworzenia równin torfowych. Największa taka równina występuje na północ od Młynar, koło miejscowości Nowe Sadłuki, a także na granicy powiatów elbląskiego i braniewskiego, pomiędzy miejscowością Osiek i Słobity.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Duże zróżnicowanie ukształtowania terenu przejawia się deniwelacjami w skali województwa przekraczającymi niekiedy 300 m (lokalnie przekraczającymi 100 m). Położona na Wysoczyźnie Elbląskiej Góra Srebrna, najwyższy punkt na omawianym obszarze (198,5 m n.p.m.), w stosunku do otaczających ją terenów (z jednej strony Żuław Wiślanych z drugiej – Zalew Wiślany) charakteryzuje się największymi deniwelacjami. Najniżej położony punkt posiada rzędną 1,8 m p.p.m. i znajduje się w Raczkach Elbląskich. Jest to jednocześnie najniższy punkt w kraju.

Uproszczoną budowę geologiczną przedstawia poniższy schemat. Na całym obszarze od powierzchni występują utwory czwartorzędowe. Są to osady polodowcowe (plejstoceny) i występujące lokalnie młodsze utwory holoceny. Największe powierzchnie zajmują gliniaste osady morenowe o charakterze zwałowym.

Rysunek 15. Budowa geologiczna Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

- 1 – Piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły
- 2 – Piaski, mułki, ły i gytie jeziorne
- 3 – Piaski i mułki jeziorne
- 4 – Piaski i żwiry stożków napływowych
- 5 – Gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe
- 6 – Piaski i żwiry sandrowe
- 7 – ły, mułki i piaski zastoiskowe
- 8 – Żwiry, piaski, głązy i gliny moren czołowych

Źródło: <http://web3.pgi.gov.pl/website/cbdg/viewer.htm>

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Surowce mineralne

Kopaliny występujące na obszarze EOFu zalegają głównie w warstwie osadów czwartorzędowych. Są to złoża: żwirów, piasków, piasków kwarcowych, surowców ilastych oraz złoża kredy jeziornej i torfu. Udział potencjału surowcowego całego województwa w zasobach kraju jest niewielki.

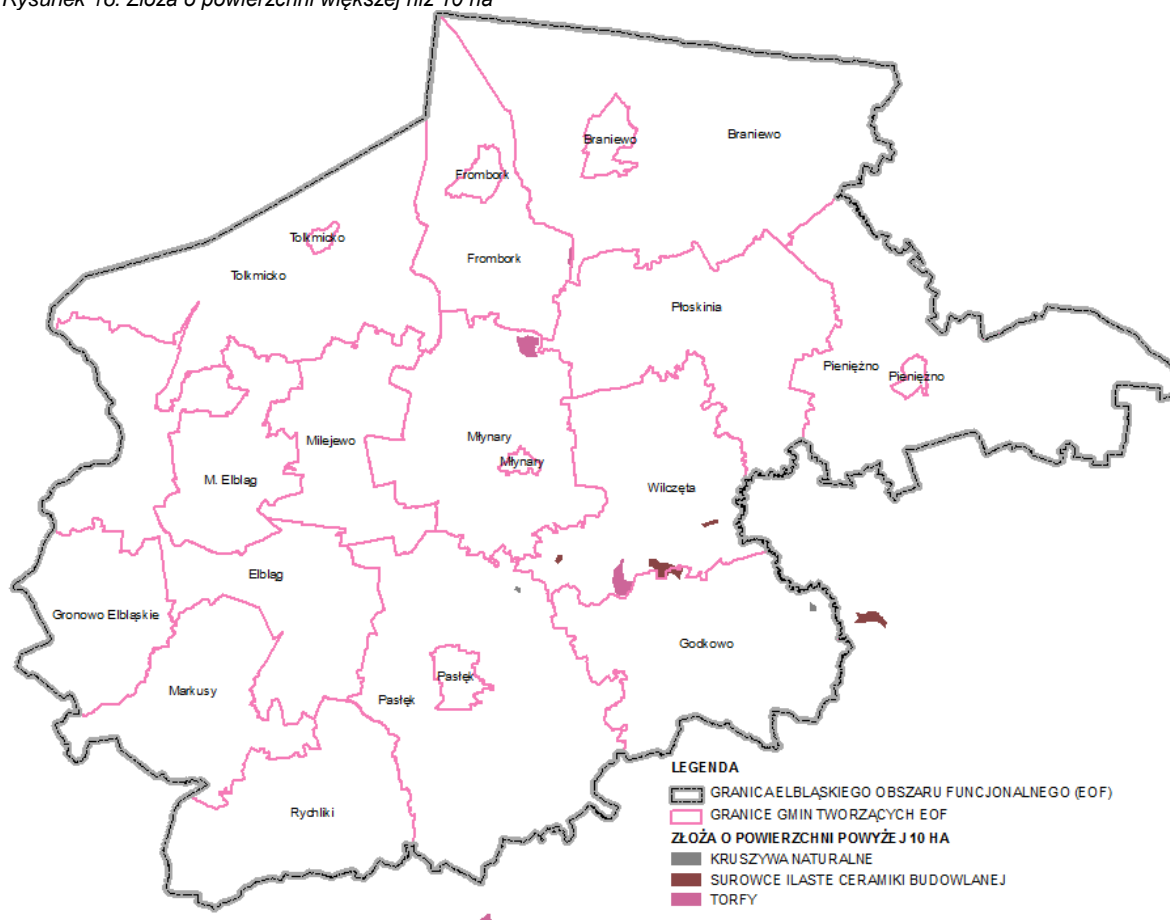
Udokumentowana baza surowcowa na terenie EOFu liczy 91 złóż (wg danych Państwowego Instytutu Geologicznego za rok 2014), z czego 63 złoża są eksploatowane lub rozpoznane szczegółowo. Najczęściej są to kruszywa naturalne, surowce ilaste ceramiki budowlanej, torfy oraz kreda. Największą łączną powierzchnię zajmują 4 złoża torfu, która wynosi 425 ha (średnio 106 ha na jedno złożo). W dalszej kolejności są surowce ilaste, które przy 13 złożach zajmują 365 ha (średnia dla złoża wynosi 28 ha). Zdecydowanie mniejszą powierzchnię zajmują kruszywa, których łączna powierzchnia przy 72 złożach wynosi 179 ha (średnia wynosi 2,5 ha). Najmniejszą powierzchnię stanowią złoża kredy, dla których średnia wynosi 6 ha (2 złoża o łącznie powierzchni 12 ha). Większa liczba złóż widoczna jest na obszarze gmin: Elbląg, Młynary, Pasłęk i Wilczęta.

W związku z eksploatacją złóż zostały wyznaczone obszary i tereny górnicze. Ich liczba wynosi odpowiednio 56 i 71.

Ponadto w rejonie Fromborka odkryto pokłady wód solankowych o wstępnie uznanych właściwościach leczniczych. Docelowo zakłada się wprowadzenie we Fromborku funkcji uzdrowiskowych (zasoby geologiczne stanowią we Fromborku 20.00 tys. m³, zasoby te są nieeksploatowane).

Projekt „Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego” (wersja z 2014 r.) wyznacza także granicę perspektywicznego wydobycia gazu ziemnego z formacji łukowych, która swoim zasięgiem obejmuje cały EOF.

Rysunek 16. Złoża o powierzchni większej niż 10 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego

Osuwiska

Na terenie EOFu występują udokumentowane naturalne zagrożenia mogące wpływać na rzeźbę terenu.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Zgodnie z rejestracją i inwentaryzacją naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju (ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych)², na terenie EOFu występuje 70 osuwisk aktywnych, 7 na terenie powiatu elbląskiego i 63 na terenie powiatu braniewskiego.

Ponadto na terenie EOFu występują obszary predysponowane do występowania ruchów masowych (wg danych zgromadzonych przez Państwowy Instytut Geologiczny w ramach Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej). Ich kumulacje występują w strefie krawędziowej Wysoczyzny Elbląskiej oraz w dolinie rzeki Pasłęki wraz z jej dopływami oraz rzeki Baudy.

Najbardziej narażone na występowanie osuwisk są gminy przez które przepływa rzeka Pasłęka tj. gmina Godkowo, Wilczęta, Płoskinia, Braniewo oraz miasto Braniewo. Drugim obszarem, na którym koncentrują się osuwiska jest obszar Wysoczyzny Elbląskiej (gminy: Elbląg, Młynary, Tolkmicko oraz Miasto Elbląg).

Naturalne zagrożenia geologiczne w postaci ruchów masowych występują w strefie skarpy rzeki Pasłęki i Baudy. Ruchy masowe nasilają się wczesną wiosną i jesienią, ze względu na intensywniejsze opady o tej porze roku i w związku z tym większe uwilgocenie gruntu, rozmarzanie wierzchniej warstwy gruntu i znaczne różnice temperatur, podcięcie powierzchni lub jej nadmierne obciążenie. Tempo i natężenie ruchów masowych silniejsze jest na stromych zboczach, w miejscach gdzie występuje cieńsza pokrywa glebowa o małej spoistości oraz ubogiej szacie roślinnej.

Osuwiska mogą także powstawać na obszarach związanych z eksploatacją złóż. W związku z dużym wpływem jaki wywiera powierzchniowa eksploatacja kopalni na środowisko, istotne jest przeprowadzenie rekultywacji po jej zakończeniu. Sposób prowadzenia prac - w przypadku wydobycia opartego na koncesji, określony jest w jej treści a wymóg jej przeprowadzenia spoczywa na właścicielu/przedsiębiorcy. W przypadku terenów nielegalnego pozyskiwania kruszywa nie ma wskazanej osoby odpowiedzialnej za przeprowadzenie rekultywacji – tereny pozostawione są w nie zmienionym stanie a ewentualne ich zagospodarowanie spada na gminę.

Gleby

W wysoczyznowej części EOFu występują osady plejstoceniowe. Dominującym utworem na powierzchni gruntu jest glina zwałowa zmieszana z osadami piaszczysto-żwirowymi; w zagłębieniach terenu powstały gleby organiczne, głównie torfy, natomiast w dolinach rzecznych zalegają osady piaszczyste, żwirowe i mułkowe (często zawierające humus), z których zbudowane są tarasy nadzalewowe. W tych rejonach przeważają gleby brunatne właściwe i gleby brunatne wylugowane, kwaśne, wytworzone z lekkich glin pylastych, często zalegają na podłożu gliniastym, rzadziej występują gleby bielcowe i pseudobielcowe – przeważnie w postaci płatów rozproszonych po całym terenie. W obniżeniach i dolinach rzecznych występują gleby torfowe, murszowe, mady, czarne ziemie, i gleby glejowe.

Gleby brunatne zajmują ok. 60% użytków rolnych powiatu elbląskiego, w tym gleby brunatne właściwe, stanowiące głównie kompleks pszenno-dobry i bardzo dobry, zajmują ok. 30 % użytków rolnych, a gleby brunatne wylugowane i kwaśne zaliczane do kompleksu żytniego i pszenno-żytniego występują głównie na Wysoczyźnie Elbląskiej i Równinie Warmińskiej.

W żuławskiej części obszaru warstwę powierzchniową gruntów tworzą wyłącznie osady holoceniowe w postaci piasków, żwirów, iłó, mułków oraz utworów pochodzenia organicznego, w tym torfów. Główną masę aluwii żuławskich stanowią namuły, na których wytworzyły się żyzne mady. Mady żuławskie zajmują 25% użytków rolnych powiatu elbląskiego i zaliczane są do kompleksu pszenno-bardzo dobrego i dobrego. W obniżeniach terenowych występują gleby hydrogeniczne (torfowe, mułowo - torfowe i murszowo - glejowe) zajmujące ok. 8% użytków rolnych.

Brak jest szczegółowych danych na temat procentowego udziału rodzaju gleb w strukturze użytków rolnych powiatu braniewskiego. Jak podaje „Program ochrony środowiska dla powiatu braniewskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem kierunków działań w latach 2012-2015” (2008 r.) w tym rejonie przeważają gleby brunatne właściwe oraz glejowe, murszowe, torfowe i mady rzeczne.

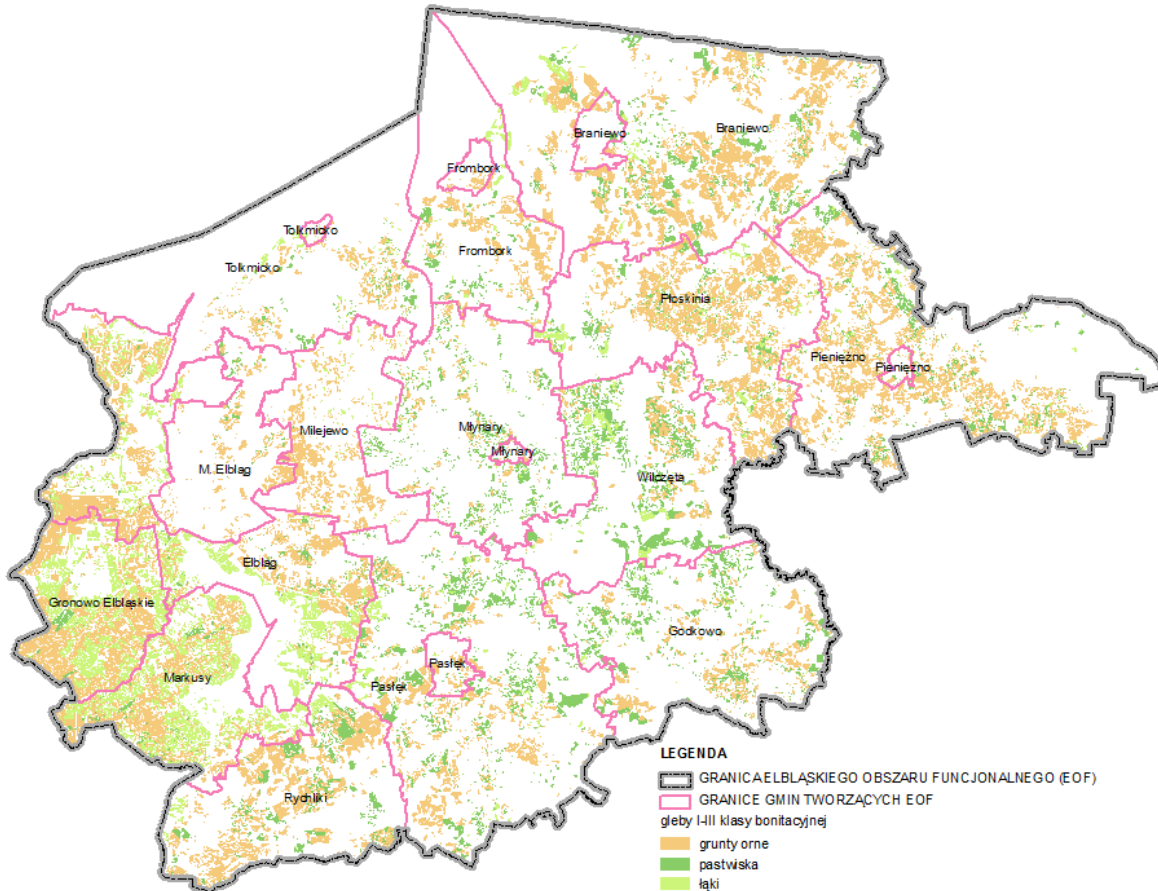
EOF zajmuje czołowe miejsce pod względem jakości gleb i waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, tak w województwie jak i kraju.

² Projekt badawczy nr: 415/2002/Wn-12/FG-go-txD zrealizowany na zamówienie Ministerstwa Środowiska sfinansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (<http://www.geozagrozenia.agh.edu.pl/>)

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 17. Rozmieszczenie gleb I-III klasy bonitacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Elblągu i Braniewie

Użytki rolne I-III klasy bonitacyjnej stanowią 607,6 km² co stanowi 40,3% powierzchni użytków rolnych Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego. Największy udział mają grunty orne, które zajmują 374,2 km² i stanowią ok. 38% wszystkich gruntów ornych. Pod względem zajmowanego areалу kolejne miejsce zajmują pastwiska. Ich powierzchnia wynosi 127,2 km² oraz ok. 51% wszystkim pastwisk. Nieco mniejszą powierzchnię mają łąki I-III klasy bonitacyjnej – zajmują 106,2 km² i ok. 51% wszystkich łąk na analizowanym obszarze. Pozostałe gleby zaliczane są do IV-VI klasy i odznaczają się gorszą jakością.

Wody podziemne

Obszar EOFu obejmuje regiony o odmiennych warunkach występowania wód podziemnych: Żuławy Elbląskie i Wyniesienie Elbląskie. W regionalizacji hydrogeologicznej wg Atlasu Hydrogeologicznego Polski, obszar znajduje się w regionie gdańskim (subregion żuławski IV) i w regionie mazurskim (III).

Na kształtowanie się warunków hydrogeologicznych, w obszarze Żuław Elbląskich, zasadniczy wpływ mają utwory kredy górnej, utwory trzeciorzędu, a zwłaszcza czwartorzędu, a na obszarze Wysoczyzny Elbląskiej głównie osady czwartorzędowe.

Na terenie powiatu braniewskiego głównym źródłem zaopatrzenia w wodę w powiecie jest czwartorzędowe piętro wodonośne. Lokalnie jest wykorzystywane piętro trzeciorzędowe (rejon Braniewa) i kredowe.

Jak podaje „Strategia ochrony środowiska na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego” (2014 r.) w województwie warmińsko-mazurskim istnieje 130726,69 m³/ha zasobów eksploatacyjnych zwykłych wód podziemnych, w tym z utworów czwartorzędowych: 123 657,19 m³/ha, z utworów neogeńsko-paleogeńskich: 6 921, 30 m³/ha, z utworów kredowych 148,20 m³/ha. Poziom wodonośny czwartorzędowo-trzeciorzędowy (określany też jako „różnowiekowy” Q-Tr-Cr), występuje na głębokości

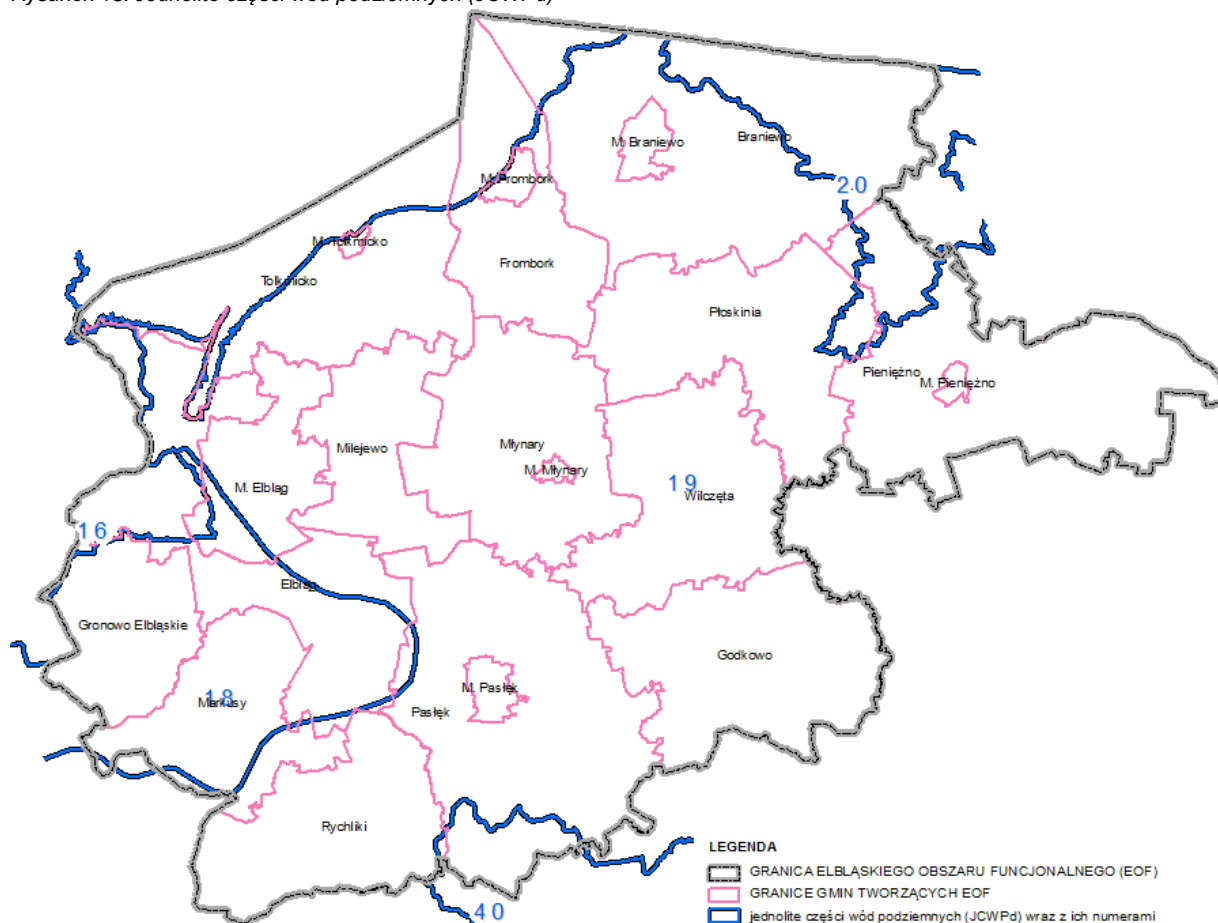
Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

około 100 m i najczęściej obejmuje piaszczyste osady trzeciorzędu (paleogenu) łączące się bezpośrednio z utworami piaszczystymi najstarszych ogniw czwartorzędu.

Na obszarach o największych zasobach wód podziemnych wyznaczone zostały główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP). Są to zbiorniki mające szczególne znaczenie regionalne dla obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia ludności w wodę, spełniające określone kryteria ilościowe i jakościowe. Na obszarze EOFu nie występują takie zbiorniki.

Dla potrzeb gospodarowania wodami wyodrębnione zostały jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Ich granice przedstawia poniższy schemat. Zamieszczono także ich krótką charakterystykę na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego³.

Rysunek 18. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku

Obszar JCWPd 16 obejmuje zlewnie Zalewu Wiślanego. Wody podziemne występują w bezpośrednim kontakcie z systemami polderowymi i kontaktują się z wodami morskimi. Stany wód podziemnych regulowane są pracą systemów polderowych i bezpośrednio wpływają na ekosystemy gruntowo-wodne. Obszar JCWPd 18 obejmuje zlewnię Rzeki Elbląg. Wody podziemne występują w bezpośrednim kontakcie z systemami polderowymi i kontaktują się z wodami morskimi. Stany wód podziemnych regulowane są pracą systemów polderowych i bezpośrednio wpływają na ekosystemy gruntowo-wodne basenu Jeziora Drużno. Na skutek wieloletniej eksploatacji nastąpiły trwałe zmiany w hydrodynamice i hydrochemii wód podziemnych. Zasadnicze znaczenie dla zaopatrzenia mieszkańców Elbląga i Żuław

³ http://www.psh.gov.pl/artykuly_i_publicacje/publikacje/jednolite-czesci-wod-podziemnych-charakterystyka-geologiczna-i-hydrogeologiczna.html

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

ma poziom plejstoceno-holocenoński w rejonie Nogatu oraz tzw. poziom „róznowiekowy” we wschodniej części JCWPd 18.

Obszar JCWPd 19 obejmuje zlewnie Pastęki i Rzeki Elbląg. Główne poziomy wodonośne występują w obrębie plejstocenu i paleogenu. Prawdopodobnie, lokalnie, wody podziemne występują również w utworach neogenu. W strefie brzegowej płytkie warstwy wodonośne są narażone na ingresje wód morskich.

Obszar JCWPd 20 obejmuje zlewnie Łyny i innych dopływów Pregoty. Główne poziomy wodonośne występują w obrębie plejstocenu. Lokalnie wody podziemne występują również w utworach miocenu i paleogenu. W rejonie Olsztyna system wodonośny w utworach plejstocenu związany jest z głęboką rynną subglacialną. Głębsze poziomy wodonośne występujące w utworach neogenu i paleogenu są słabo rozpoznane z wyjątkiem zachodniej części JCWPd.

Obszar JCWPd 40 obejmuje zlewnie Drwęcy i Osy. Z uwagi na rozległość JCWPd obejmuje on różne jednostki morfologiczne i hydrogeologiczne. W związku z tym występowanie wód podziemnych i warunki hydrogeologiczne są także zróżnicowane. System wodonośny jest wielopiętrowy; obok poziomów międzymorenowych obecne są również warstwy wodonośne miocenu, oligocenu i paleocenu. W południowo-zachodniej części obszary wody podziemne występują również w osadach kredy. Główne obszary zasilania systemu wodonośnego znajdują się w północnej i wschodniej części JCWPd.

Wody powierzchniowe

EOF położony jest w dorzeczach: Wisły i rzeki Ławta (z niem. Jarft). Do najważniejszych zasobów wodnych znajdujących się na terenie Obszaru Funkcjonalnego Elbląga należą rzeki: Bauda, Elbląg, Pastęka, Walsza, Wąska, kanały: Elbląski i Jagielloński oraz jeziora: Drużno i Pierzchalskie. Bardzo istotną rolę dla EOF odgrywa Zalew Wiślan.

Wody całego obszaru EOF odprowadzane są do Zalewu Wiślanego, przez rozbudowany system rzek: Elbląg, Pastęki i Baudy lub bezpośrednio do Zalewu. Głównym elementem sieci hydrograficznej na terenie powiatu braniewskiego jest rzeka Pastęka z dopływami uchodząca do Zalewu Wiślanego w Nowej Pastęce. Jej zlewnia zajmuje największy obszar powiatu. Zachodnią część powiatu braniewskiego odwadniają: Bauda i Narusa uchodzące do Zalewu w rejonie Fromborka. W północnej części znajdują się fragmenty zlewni rzek uchodzących do Zalewu Wiślanego na obszarze Federacji Rosyjskiej: Banówka z Ławtą, Omazą i Gołubą oraz niewielki skrawek zlewni Stradyka – dopływu Świeżej. Sieć hydrograficzną uzupełniają systemy melioracyjne, wśród nich systemy odwadniające poldery położone wzdłuż wybrzeża Zalewu Wiślanego.

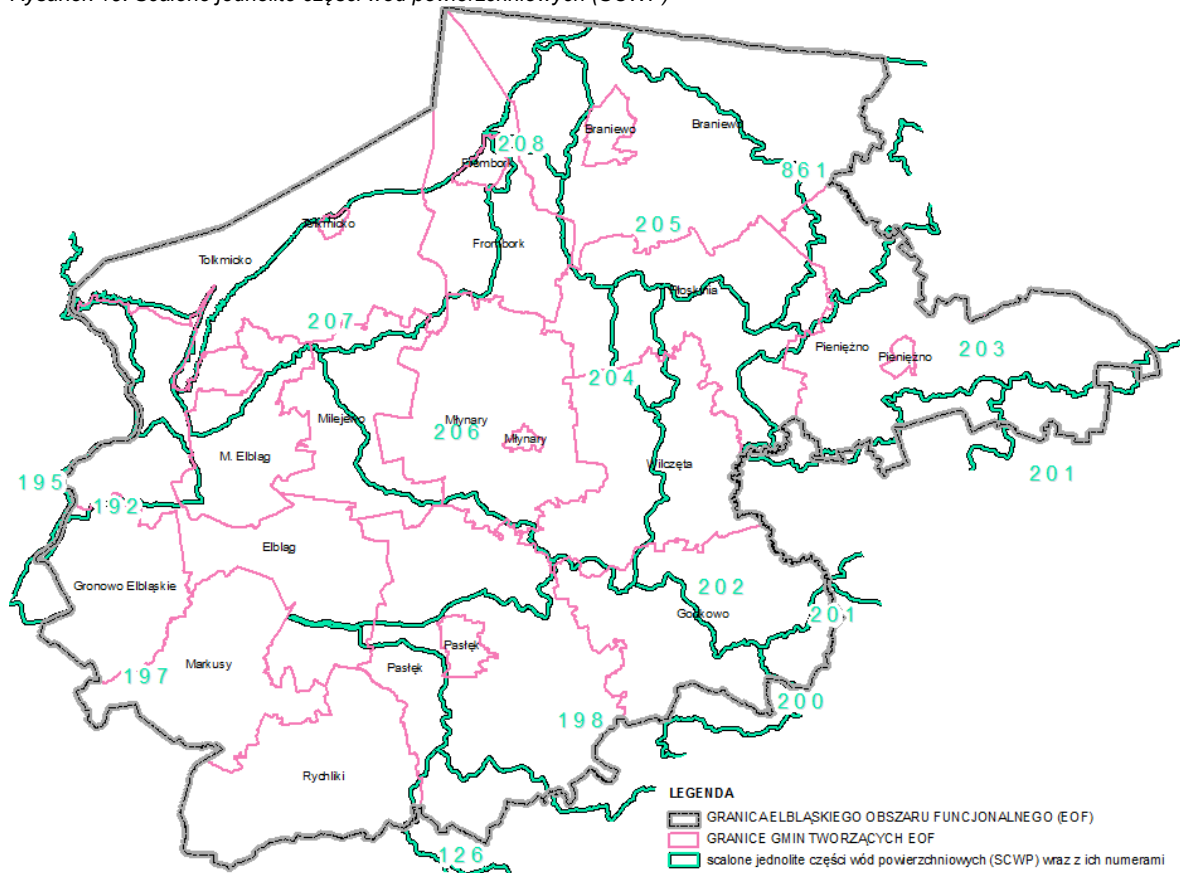
Głównymi rzekami na terenie powiatu elbląskiego, w części Żuław Elbląskich, są rzeki: Elbląg i Nogat, wraz z dopływami. Rzeki Żuławskie to rzeki typowo nizinne, o niekorzystnych cechach hydrologicznych: minimalny spadek, leniwy przepływ, a czasem jego brak, wynikiem czego jest postępująca eutrofizacja, powodująca zakwity oraz zarastanie dna i brzegów. Żuławy Elbląskie mają bardzo bogaty i skomplikowany układ hydrograficzny. Od Żuław Wielkich na zachodzie oddziela je rzeka Nogat. W obrębie systemu wodno-melioracyjnego Żuław Elbląskich występują trzy podstawowe układy polderowe odwadniające: Basen jeziora Drużno, Obszar Nogatu i rzeki Elbląg, Obszar Fiszewki i Kanału Jagiellońskiego.

Wody z terenu Basenu jeziora Drużno odprowadzane są z polderów do obwałowanych cieków rzeki: Tyny, Dziergoń, Wąskiej, następnie do jeziora, z którego rzeką Elbląg odprowadzane są do Zalewu Wiślanego. Jezioro Drużno i rzeka Elbląg są obwałowane na całej długości. Poziom wody w jeziorze i w rzece zależy od dopływów ze zlewni i stanów wody w Zalewie. Cały ten obszar odwadniany jest przez 63 przepompownie. Część zachodnia Żuław Elbląskich związana jest z systemem Kanału Jagiellońskiego i Fiszewki. Fiszewka jest lewostronnym dopływem rzeki Elbląg. Wody z tego układu przepompowywane są bezpośrednio lub pośrednio do rzeki Elbląg. Z północnej części Żuław Elbląskich woda odprowadzana jest do Nogatu oraz bezpośrednio do Zalewu Wiślanego.

Dla potrzeb gospodarowania wodami wyodrębnione zostały scalone jednolite części wód powierzchniowych (SCWP). Ich granice przedstawia poniższy schemat.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 19. Scalone jednolite części wód powierzchniowych (SCWP)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku

Północno-zachodni fragment EOFu zajmuje Zalew Wiślany. W ujęciu hydrograficznym wody Zalewu mają charakter wód przejściowych. Powierzchnia Zalewu Wiślanego położona w granicach EOFu stanowi ok. 166 km² (20%) jego powierzchni całkowitej. Duża powierzchnia Zalewu, niewielka głębokość oraz słaba wymiana wód powodują, że zbiornik wykazuje wyjątkowo wysoką podatność na zanieczyszczenia pochodzące ze zlewni. Wg danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie całościowa ocena stanu wód (ocena stanu ekologicznego i stanu chemicznego) Zalewu Wiślanego wskazuje na zły stan wód.

Pas Nadbrzeżny

Długość brzegu morskiego przynależna do Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego wynosi ok. 120 km linii brzegowej i podlega Urzędowi Morskiemu w Gdyni w zakresie utrzymania zgodnie z zasadami bezpieczeństwa i ochrony środowiska.

Zgodnie z ustawą o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej pas nadbrzeżny definiowany jest jako obszar lądowy przyległy do brzegu morskiego w skład którego wchodzi pas techniczny (stanowiący strefę wzajemnego bezpośredniego oddziaływania morza i lądu; jest on obszarem przeznaczonym do utrzymania brzegu w stanie zgodnym z wymogami bezpieczeństwa i ochrony środowiska) i pas ochronny (obejmujący obszar, w którym działalność człowieka wywiera bezpośredni wpływ na stan pasa technicznego) (art. 36 ust. 1 i 2).

Na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego granice pasa technicznego i pasa ochronnego ustalono odpowiednio:

- Zarządzenie Nr 20 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 30 sierpnia 2006 r. w sprawie określenia granic pasa technicznego na terenie gminy Elbląg (powiat: elbląski, województwo: warmińsko-mazurskie). (Warmi.06.133.2061)

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- Zarządzenie Nr 21 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 4 października 2005 r. w sprawie określenia granic pasa technicznego na terenie miasta i gminy Tolkmicko (powiat: elbląski, województwo: warmińsko-mazurskie). (Warmi.05.146.1713),
- Zarządzenie Nr 22 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 18 października 2005 r. w sprawie określenia granic pasa technicznego na terenie gminy Frombork (powiat: braniewski, województwo: warmińsko-mazurskie). (Warmi.05.162.1848),
- Zarządzenie Nr 23 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 9 listopada 2005 r. w sprawie określenia granic pasa technicznego na terenie gminy Braniewo (powiat: braniewski, województwo: warmińsko-mazurskie). Warmi.05.175.1952,
- Zarządzenie Nr 3 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 3 marca 2015 r. w sprawie określenia granic pasa technicznego na terenie gminy wiejskiej Elbląg.

Na podstawie art. 48 ust. 1 Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni ustanowił przepisy porządkowe dotyczące pasa technicznego - Zarządzenie Nr 3 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 5 maja 2011 r. w sprawie określenia wymogów zabezpieczenia terenów pasa technicznego (Pomor.2011.64.1443).

W pasie technicznym decydujące kompetencje ma dyrektor urzędu morskiego, zaś w pasie ochronnym gmina.

Warunki klimatyczne

Obszar EOFu charakteryzuje się klimatem umiarkowanym ciepłym, przejściowym pomiędzy klimatem morskim a kontynentalnym.

Zróznicowanie klimatyczne zależne jest od ukształtowania powierzchni. Generalnie tereny nizinne są pod wpływem klimatu morskiego, natomiast część Wysoczyzny Elbląskiej - pod wpływem powietrza kontynentalnego.

Klimat wysoczyzny w stosunku do obszaru Żuław odznacza się znacznie większymi i bardziej kontynentalnymi amplitudami temperatur. Większe są opady atmosferyczne, dłuższy czas zalegania pokrywy śnieżnej oraz krótszy czas wegetacji. W powiecie elbląskim warunki bioklimatyczne terenów żuławskich, zagłębień terenowych i stoków północnych są niekorzystne. Warunki klimatyczne dla rolnictwa są średnio korzystne.

Zasadniczą cechą klimatu w rejonie powiatu braniewskiego jest duża zmienność stanów pogody z dnia na dzień oraz z roku na rok. Zjawisko to jest konsekwencją położenia powiatu na drodze wędrowek ośrodków cyklonalnych atlantyckich, którym przeciwstawiają się masy powietrza kontynentalnego.

Klimat regionu charakteryzuje się chłodnymi latami oraz łagodnymi zimami. Temperatura powietrza mierzona na wysokości 2 m nad powierzchnią gruntu, średnio w skali roku jest wyższa w części zachodniej powiatu.

Warunki klimatyczne regionu należą do bardzo korzystnych latem i korzystnych zimą dla potrzeb turystyki. Jednocześnie sprzyjają wykorzystaniu wiatru i promieniowania słonecznego pod względem energetycznym. Bonitacja klimatyczna dla potrzeb rolnictwa jest niższa niż przeciętna krajowa.

Tabela 3. Zestawienie wybranych cech klimatu w Wieloleciu 1971-2000 z podziałem na powiaty

Wybrane cechy klimatu	Powiat Elbląski i powiat m. Elbląg	Powiat braniewski
Wielkość opadów	od 550 mm na Żuławach do 750 mm na Wysoczyźnie Elbląskiej	od 600 mm w części zachodniej do 700 mm w części wschodniej powiatu
Średnia roczna temperatura powietrza	7 - 9°C	7 - 8°C
Maksymalna grubość pokrywy śnieżnej	20-25 cm	25-30 cm
Długość zalegania pokrywy śnieżnej	60-70 dni	60-80 dni
Okres wegetacyjny	200-210 dni	205-210 dni
Kierunek wiatrów	z kierunku zachodniego, przechodzącego w północny i północno - zachodni	z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego
Dni z silnym wiatrem o prędkości powyżej 10 m/s	40 - 50 dni	40 - 50 dni

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez IMGW

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Flora

Wg podziału regionalizacji geobotanicznej Polski Matuszkiewicza (2008), EOF przynależy do Działu Pomorskiego (A):

- Kraina Południowego Brzegu Bałtyku (A.1.), Okręg Wybrzeża Gdańskiego (A.1.3.), Zalew Wiślany (A.1.3.c),
- Kraina Wchodniopomorska (A.6.), Podkraina Wschodniopomorska – Właciwa (A.6a.), Okręg Żuław Wiślanych (A.6a.2.), Żuławy Wiślane (A.6a.2.a), Jezioro Drużno (A.6a.2b.), Okręg Kwidzyńsko Morąski (A.6a.3.), Morąski (A.6a.3.c),
- Kraina Wchodniopomorska (A.6.), Podkraina Warmińska (A.6b.), Okręg Elbląski (A.6b.6.), Wzniesienie Elbląskie (A.6b.6.a), Pasłęcki (A.6b.6.b), Fromborski (A.6b.6.c), Braniewski (A.6b.6.d); Okręg Wzniesień Górskich (A.6b.7.), Żelaznogórski (A.6b.7.a); Okręg Równiny Orneckiej (A.6b.8.), Plutowski (A.6b.8.a), Lechowski (A.6b.8.b), Ornecki (A.6b.8.c).

Potencjalną roślinność naturalną stanowią: mezo i eutroficzne bagienne lasy olszowe oraz zarośla wierzb szerokolistnych z klasy *Alnetea glutinosae* (olsy środkowoeuropejskie *Carici elongatae-Alnetum*), lasy łęgowe oraz zarośla wiklin w dolinach dużych rzek *Salicetea purpureae* (nadrzeczne łęgi wierzbowo-topolowe *Salici-Populetum*, nadrzeczne łęgi jesionowo-wiązowe *Ficario-Ulmetum typicum*, niżowy łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*), lasy liściaste z klasy *Querco-Fagetea* (głównie grądy subatlantyckie *Stellario-Carpinetum*, żyzna buczyna niżowa *Melico-Fagetum*) oraz lasy iglaste z klasy *Vaccinio Piceetea* (kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe ze związku *Querco-Pinetum*).

Wysoka różnorodność biologiczna EOF wynika ze znacznego zróżnicowania fizjograficznego regionu, siedlisk w obrębie poszczególnych ekosystemów i bogactwa gatunków związanych z poszczególnymi siedliskami. Zachowaniu tej różnorodności sprzyja ogólnie niewielkie zanieczyszczenie środowiska, wysoka lesistość, duża powierzchnia i zróżnicowanie ekosystemów wodnych i torfowiskowych, obecność ekstensywnie użytkowanych terenów rolniczych oraz stosunkowo niewielka fragmentacja krajobrazów.

O znaczących walorach przyrodniczych krajobrazu świadczy duża liczba form ochrony przyrody, które obejmują znaczną część analizowanego obszaru. Szczególnie cenne są zbiorowiska roślinności szuwarowej i wodnej, a także zbiorowiska łąkowe, leśne i torfowiskowe. Niezwykle cenne są również mokradła, które występują w dużej koncentracji na terenie Żuław Wiślanych oraz w części nadbrzeżnej Zalewu Wiślano.

Naturalne fitocenozy zajmują niewielkie powierzchnie. Są to fragmenty lasów (niektóre lasy rezerwatowe, trudnodostępne lasy bagienne), dobrze zachowane mokradła, rzeki i jeziora. Duży obszar zajmują półnaturalne zbiorowiska leśne i łąkowe. Pozostałą powierzchnię pokrywy roślinnej stanowią zespoły synantropijne: segetalne (związane z terenami upraw) oraz ruderalne (związane z przestrzeniami zurbanizowanymi). Zróżnicowanie form pokrycia terenu, zwłaszcza w układzie mozaikowym z dużą liczbą ekotonów, sprzyja utrzymywaniu wysokiej różnorodności gatunkowej zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je zgrupowań fauny.

Ostojami różnorodności biologicznej na terenach rolnych są fragmenty krajobrazu charakteryzujące się mozaikowym układem użytków, dużym udziałem łąk i pastwisk, obecnością zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, miedz, oczek wodnych i obszarów podmokłych. Niedocenianym elementem przyrodniczym jest występowanie w agrocenozach roślin segetalnych - chwastów rosnących wśród roślin uprawnych. Większość roślin segetalnych to gatunki zawleczone w dawnych czasach, często przedhistorycznych, tzw. archeofity, najczęściej wraz z nasionami uprawianych roślin. Niektóre (tzw. kenofity) zawleczone zostały niedawno, głównie z Ameryki Północnej. Niektóre gatunki roślin segetalnych stają się coraz rzadsze i grozi im wyginiecie. Przyczyną tego jest doskonalenie metod zwalczania chwastów w rolnictwie i powszechne ich stosowanie.

Szczególnie istotne na omawianym terenie są zbiorowiska leśne. W tym regionie występują łęgi i olsy (związane głównie z dolinami rzek oraz Żuławami Wiślany), żyzne buczyny (dominujące w regionie Wysoczyzny Elbląskiej) oraz zbiorowiska subatlantyckie, głównie grądy, które występują na pozostałym obszarze. Mniejsze kompleksy tworzą bory sosnowo-dębowe (głównie między Gminą Pięno i Wilczęta).

Powierzchnia lasów na terenie EOFu wynosi 56456 ha, co daje stopień lesistości na poziomie 22,6%. Szczegółowe informacje nt. lasów zawiera podrozdział o leśnictwie.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Fauna

Omawiany obszar jest stosunkowo bogaty w występujące tu gatunki zwierząt. Jest to związane głównie ze zróżnicowanymi warunkami siedliskowymi.

Faunę reprezentują gatunki, z których większość spotykana jest również w pozostałych częściach województwa i kraju. Poszczególne gatunki zwierząt związane są z określonymi ekosystemami krajobrazami, w tym: leśnym, dolinami rzecznyymi, zbiornikami wodnymi (sztucznymi i naturalnymi) oraz krajobrazem wiejsko-rolniczym.

Występują tu wszystkie gromady zwierząt, z czego największą liczbę stanowią ssaki, ptaki i ryby. Zwierzęta bezkręgowce zostały tylko częściowo rozpoznane w tym regionie. Występują tutaj gatunki zwierząt chronione w ramach Dyrektywy Ptasiej oraz Czerwonej księgi Zwierząt.

„Program ochrony środowiska dla powiatu braniewskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem kierunków działań w latach 2012-2015” (2008 r.) wymienia następujące gatunki ssaków, które występują na terenie powiatu: jeleń, sarna, dzik, jeleń sika (introdukowany gatunek do Lasów Kadyńskich), wilk, bóbr europejski, wydra, jeż, smużka, orzesznica, nornik północny.

Ważną ostoją ptaków jest Zalew Wiślany. Służy on jako miejsce gniazdowania, żerowania, pierzenia się, zimowania wielu gatunków ptaków wodnych i z wodą związanych. Najważniejsze obszary lęgowe na Zalewie położone są w szuwarach i trzcinowiskach Zatoki Elbląskiej i w rejonie ujścia Pasłęki. Gniazdują tu m.in. perkoz dwuczuby, bąk, bączek, gęgawa, liczne gatunki kaczek (krzyżówka, głowienka, czernica, ohar, rożeniec, płaskonos, hełmiatka, podgorzałka, itp.), kropiatka, zielonka, derkacz, rycyk, krwawodziób, wąsatka, mewa czarnogłowa, rybitwy: zwyczajna i czarna, błotniaki: stawowy i łąkowy. W czasie pierzenia się wielu ptaków wodnych najliczniej występują kaczki: krzyżówka, głowienka, czernica oraz łabędzie nieme i łyski. Zalew jest miejscem żerowania kormoranów i czapli siwych. W czasie wędrówek zatrzymują się tu duże ilości ptaków wędrownych, takich jak kaczki oraz siewkowce, wśród których najliczniejsze są: batalion i brodziec leśny. Podczas łagodnych zim na zalewie zimują kaczki, łabędź niemy, gągoł, bernikla kanadyjska, tracz bielaczek. W Lasach Kadyńskich, położonych na południowy zachód od granic powiatu, występują m.in. bielik, trzmielojad, jastrząb, krogulec, orlik krzykliwy, rybołów, zimorodek, gołąb siniak, dzięcioł zielony.

W powiecie występują popularne gatunki płazów i gadów m.in. traszki: zwyczajna i grzebieniasta, ropuchy: szara i zielona, żaby: trawna, moczarowa, jeziorkowa i wodna, jaszczurki: zwinka i żyworodna, żmija zygzakowata.

Spośród zagrożonych wyginięciem ryb i minogów związanych z wodami powiatu braniewskiego warto odnotować licznie występującą ciosę w Zalewie Wiślanym i znaczącą populację piekielnicy zasiedlającą Pasłękę i jej dopływy oraz trzy gatunki minogów: morskiego, rzecznoego i strumieniowego.

Charakterystyka powiązań przyrodniczych

Korytarze ekologiczne nie są prawną formą ochrony przyrody. Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o ochronie przyrody korytarz ekologiczny to obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów.

Celem wyznaczeni sieci korytarzy ekologicznych jest przeciwdziałanie izolacji najcenniejszych przyrodniczo obszarów przez umożliwienie migracji zwierząt i roślin w skali Polski i Europy oraz ochrona i odbudowa bioróżnorodności zarówno dla obszarów Natura 2000 jak i innych terenów o dużej wartości przyrodniczej.

Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego i łączności przyrodniczej terenów niezwykle ważne są występujące na danym terenie powiązania przyrodnicze.

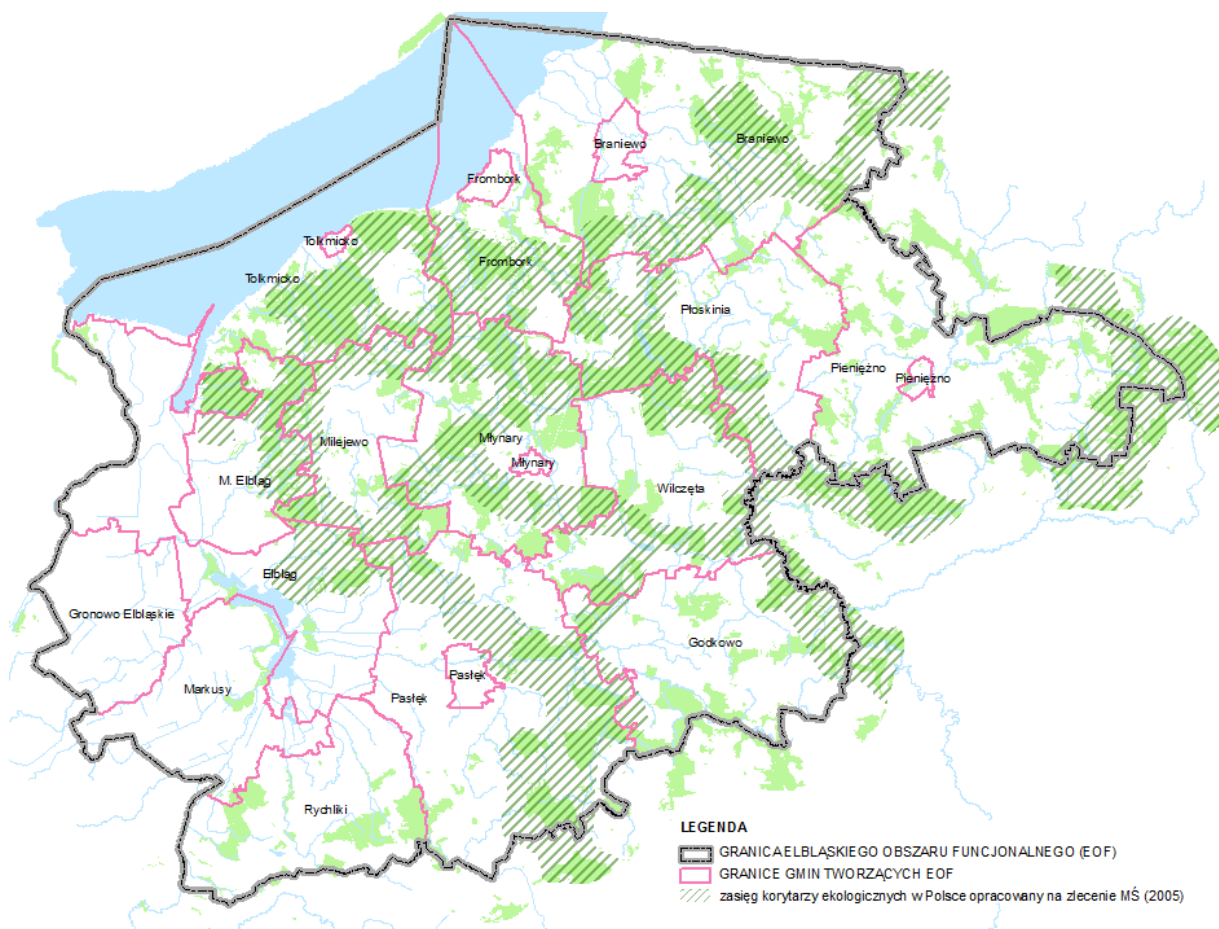
W celu ochrony środowiska przyrodniczego, zachowania powiązań przyrodniczych, a tym samym zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna ECONET-PL, będąca częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej ECONET.

Na analizowanym obszarze znajduje się obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym: Ujście Wisły (3M) oraz 2 krajowe korytarze ekologiczne: dolina rzeki Pasłęki (4k) i Kanał Elbląski (11k).

Ponadto Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży opracował dla Ministerstwa Środowiska projekt korytarzy ekologicznych w Polsce (2005). Na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego wyznaczone zostały elementy środowiska przyrodniczego, które stanowią korytarze główne w strefie Korytarza Północnego.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 20. Przebieg korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zakładu Badania Ssaków PAN w Białowieży

Jako wspomagające dla ww. korytarzy o znaczeniu ponadlokalnym należy uznać obszary z dolinami mniejszych rzek, mniejsze kompleksy leśne, zbiorniki wodne w tym oczka śródpolne, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz inne tereny zieleni (stanowią korytarze o znaczeniu lokalnym).

Występujące na terenie EOFu korytarze ekologiczne najczęściej objęte są powierzchniowymi formami ochrony przyrody. Mimo to nie zawsze może być zachowania ich ciągłość. Bariery ekologicznymi dla ciągów przyrodniczych są przede wszystkim bariery liniowe tj. drogi o znacznej szerokości przekroju poprzecznego i równocześnie dużym natężeniu ruchu (przede wszystkim drogi krajowe i wojewódzkie) oraz linie kolejowe. Dla ptaków ważną barierą jest występowanie napowietrznych linii energetycznych oraz urządzeń związanych z energią odnawialną (głównie elektrowniami wiatrowymi).

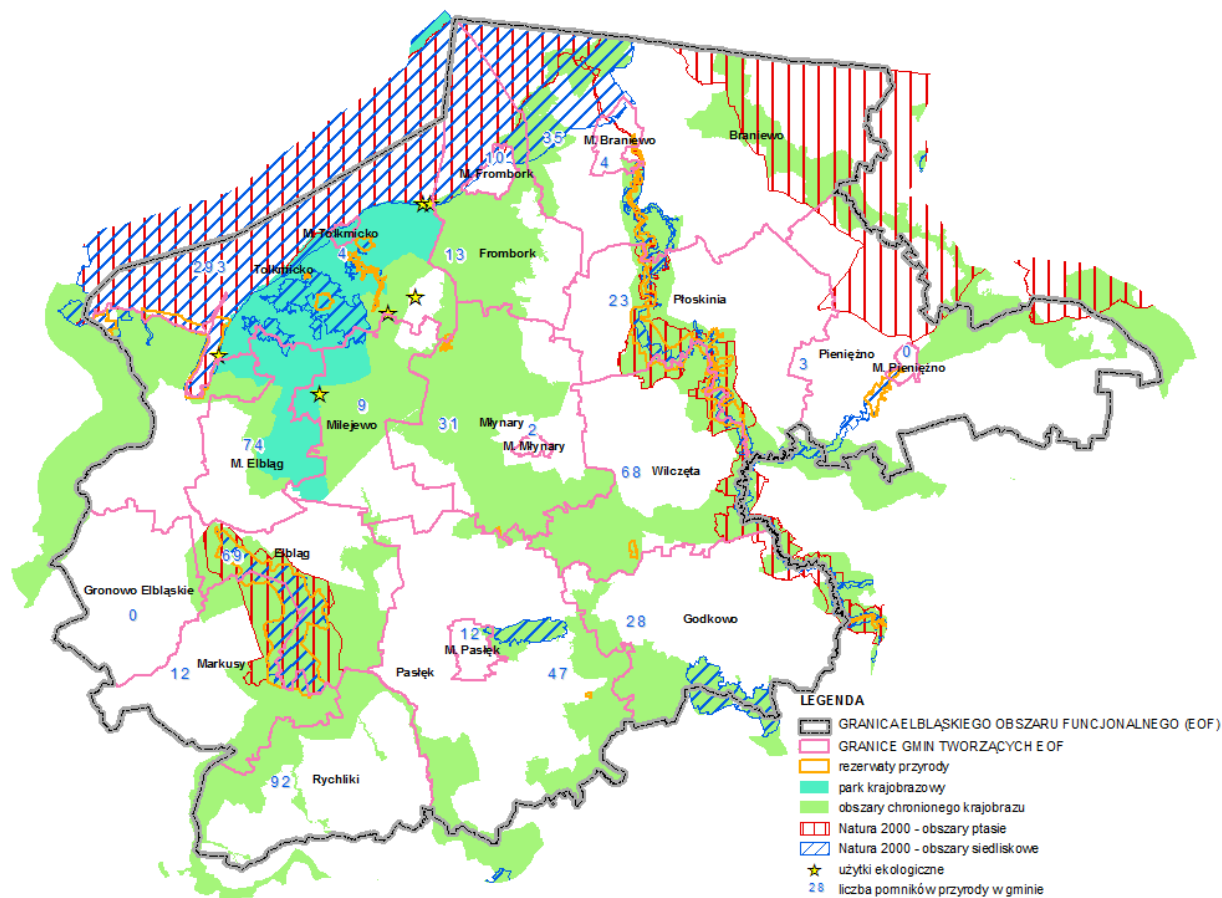
Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Na obszarze EOFu z formy ochrony przyrody wymienionych w ustawie o ochronie przyrody, występują rezerваты, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, oraz użytki ekologiczne. Oprócz wielkoprzestrzennych form ochrony przyrody znajdują się tu także pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 21. Wybrane formy ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska

Do wielkoobszarowych form ochrony przyrody należą:

- 14 rezerwatów przyrody: Buki Wysoczyzny Elbląskiej, Cielętnik, Dęby w Krukach Pasłęckich, Dolina Rzeki Wałszy, Dolina Stradanki, Jezioro Drużno, Kadyński Las, Lenki, Nowinka, Osiek II, Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce, Pióropusznikowy Jar, Ujście Nogatu i Zatoka Elbląska, o łącznej powierzchni 71,4 km².

Największy pod względem powierzchniowy jest rezerwat Jezioro Drużno, który zajmuje 31,2 km² na terenie Gminy Elbląg i Gminy Markusy. Jest to rezerwat faunistyczny utworzony w 1966 roku dla ochrony miejsc lęgowych ptactwa wodno-błotnego. Jezioro Drużno to eutroficzne, zarastające jezioro wraz z otaczającymi je bagnami i podmokłymi lasami, stanowiące ważną ostoję dla ptactwa wodno-błotnego. Ze względu na bogactwo roślinne i bioróżnorodność rezerwat został uznany międzynarodową formą ochrony i wpisany na listę Ramsarską w 2002 roku.

Drugi co do wielkości jest rezerwat Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce o powierzchni ok. 23,3 km² na analizowanym obszarze. Znajduje się na terenie Miasta Braniewo, Gminę Braniewo, Płoskinia, Wilczęta i Godkowo. Jest to rezerwat faunistyczny, który został powołany w celu ochrony całkowitej bobrów.

Pozostałe rezerваты mają powierzchnię poniżej 10,0 km² i zostały utworzone w celu ochrony zbiorowisk leśnych (np. Buki Wysoczyzny Elbląskiej, Dęby w Krukach Pasłęckich, Kadyński Las, Lenki), krajobrazu (np. Dolina Stradanki, Dolina Rzeki Wałszy), fauny (np. Ujście Nogatu, Zatoka Elbląska) oraz torfowisk (Cielętnik, Osiek II), a także flory (Pióropusznikowy Jar, Nowinka).

- park krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej o łącznej powierzchni 133,5 km². Park został utworzony na terenie Miasta i Gminy Tolkmicko (największa część parku), Miasta Elbląg, Gminy Elbląg i Milejewo. Wysoczyzna Elbląska to przede wszystkim wielkie bogactwo form terenowych, wąwozów, jarów, malowniczych strumieni, jezior i oczek wodnych, mokradeł oraz śródleśnych jezierek powstałych w zagłębieniach poerozyjnych. Rozcięcia dolin wykształconych przez potoki osiągają tu głębokości 40 - 60 metrów. Najbardziej urozmaiconą krajobrazowo częścią Wysoczyzny jest jej strefa krawędziowa wraz z

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

dolinami uchodzących do Zalewu Wiślanego potoków: Suchacza, Kamienicy, Stradanki, Grabianki oraz urokliwie położonymi miejscowościami: Kadynami, Suchaczem, Kamionkiem Wielkim.

- **16 obszarów chronionego krajobrazu:** Doliny Pastęki, Jeziora Drużno, Kanału Elbląskiego, Równiny Orneckiej, Rzeki Banówki, Rzeki Baudy, Rzeki Dzierzgoń, Rzeki Nogat, Rzeki Pastęki, Rzeki Wąszy, Rzeki Wąskiej, Słobicki, Wybrzeża Staropruskiego, Wysoczyzny Elbląskiej Wschód, Wysoczyzny Elbląskiej – Zachód, Wzniesień Górowskich o łącznej powierzchni 1008,0 km². Obszary chronionego krajobrazu to tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Na terenie każdej z gmin wchodzących w skład EOFu została utworzona ta forma ochrony przyrody (nie licząc miast: Frombork, Młynary, Pieniężno i Tolkmicko).

- **4 Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000:** Dolina Pastęki, Jezioro Drużno, Ostoja Warmińska oraz Zalew Wiślany o łącznej powierzchni na analizowanym obszarze 652,5 km².

Dolina Pastęki (PLB280002) obejmuje m.in. Miasto Braniewo, Gminę Braniewo, Płoskinia, Wilczęta oraz Godkowo. Ostoja ptasia o randze europejskiej E 78, odgrywa istotną rolę w ochronie populacji lęgowej kani czarnej, bielika, orlika krzykliwego, dzięcioła zielonosiwego i dzięcioła średniego. Liczebność wymienionych gatunków przekracza 1% populacji krajowej. Do gatunków kluczowych dla funkcjonowania (powyżej 0,5% populacji krajowej) należy trzmiełojad, kania ruda, błotniak stawowy, zimrodek, muchołówka mała, krakwa, cyranka, gągoł, nurogęś i samotnik.

Jezioro Drużno (PLB280013) – obejmuje Miasto Elbląg, Gminę Elbląg i Markusy. Ostoja ptasia o randze europejskiej E15. Występuje co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla: krakwa, gęgawa i rybitwa czarna, rybitwa białowąsa (PCK), rybitwa rzeczna, perkoz dwuczuby, płaskonos, brzęczka, podróżniczek (PCK), zielonka (PCK). Stosunkowo licznie występują: bielik (PCK), kropiatka i krzyżówka. W okresie wędrówek występuje żuraw, krakwa, płaskonos, gęś zbożowa oraz gęś białoczelna. W stosunkowo dużych ilościach występują: gęgawa, krzyżówka, gągoł i świstun; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20000 osobników. Jezioro jest przykładem półnaturalnego ekosystemu, gdyż zarówno jego wielkość jak i kształt jest wypadkową działań procesów naturalnych zachodzących w dolnej delcie Wisły i prowadzonej tu od kilku wieków gospodarki człowieka (obwałowania, osuszanie, systemy kanałów i rowów, polderyzacja). Bujna i różnorodna szata roślinna, a także specyficzne warunki fizyczne - silnie rozbudowana linia brzegowa, obecność wysp i kęp pływających - sprzyja występowaniu wielu gatunków ptaków i innych gatunków związanych z wodno-ładowym środowiskiem. Łącznie występują tu 4 typy siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 8 gatunków z Załącznika II.

Ostojka Warmińska (PLB280015) obejmująca m.in. Gminę Braniewo i Pieniężno. Obszar Natura 2000 Ostojka Warmińska jest ostoją potencjalną z Shadow List, w 2006 r. włączoną do oficjalnej propozycji rządowej i umieszczoną w 2007 r. w projekcie nowego rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. Obszar jest położony w północnej części woj. warmińsko-mazurskiego i ciągnie się pasem długości ok. 115 km i szerokości 10-20 km wzdłuż granicy państwowej z obwodem kalinigradzkim Federacji Rosyjskiej. Ostojka Warmińska została zaproponowana jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostojka dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych). Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej czerwonej księgi zwierząt. Występuje tu m.in.: orlik krzykliwy, żuraw, gadożer, łabędź krzykliwy, bąk, bocian czarny, gągoł, bielik, błotniak łąkowy, puchacz, zielonka, dzięcioł białogrzbiety, wąsatka, orlik grubodzioby, podgorzałka, gęgawa, kania ruda, kania czarna, rybołów, kropiatka, puszczyk uralski, włośhatka, kulik wielki, rybitwa białoskrzydła, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł biało szyjny, zausznik, rycyk, dudek, derkacz, przepiórka i gąsiorek.

Zalew Wiślany (PLB280010) obejmuje Gminy: Braniewo, Frombork, Elbląg oraz Tolkmicko. Najważniejsze obszary lęgowe ptaków na zalewie znajdują się w Zatoce Elbląskiej i w rejonie ujścia Pastęki. Obszary najważniejsze dla ptaków nielegowych to strefa przybrzeżna rozciągająca się od Przebrna do ujścia rzeczki Cieplicówki, Zatoka Elbląska oraz strefa przybrzeżna w okolicy ujścia Pastęki. Ostojka ptasia o randze europejskiej E14. Występuje co najmniej 27 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, co najmniej 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym występuje hełmiatka (PCK), gęgawa, ohar, płaskonos, perkoz dwuczuby, czapla siwa, śmieszka, brzęczka, bielik; w stosunkowo wysokiej liczebności występują: bąk (PCK), bączek (PCK),

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

bocian biały, cyranka, cyraneczka; żeruje c. 10 000 par kormorana z pobliskiej kolonii lęgowej (największej w Polsce - 50% krajowej populacji lęgowej) w Kątach Rybackich. W okresie wędrówek występuje: bielaczek, cyraneczka, gęś białoczelna, gęś zbożowa rożeniec, czernica, głowienka, mewa mała; stosunkowo duże koncentracje osiąga łabędź krzykliwy, łabędź niemy, gągoł i łączak.

W okresie zimy występuje bielaczka i mewa srebrzysta; stosunkowo duże koncentracje w okresie zimowym osiąga bernikla kanadyjska oraz błotniak zbożowy.

- 6 Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk Natura 2000: Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej, Murawy koło Pasłęka, Ostoja Drużno, Rzeka Pasłęka, Uroczysko Markowo, Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana, o łącznej powierzchni ok. 452,7 km².

Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (PLH280007) – Miasto Braniewo, Elbląg, Frombork i Tolkmicko, Gmina Braniewo, Frombork, Elbląg i Tolkmicko. Ostoja obejmuje polską część płytkiego (2,3 m średnio) zalewu przymorskiego, o słonawej wodzie, wraz z Mierzeją Wiślaną oddzielającą go od Bałtyku oraz wąski pas depresyjnych najczęściej terenów lądowych, przylegających od strony południowej do Zalewu, będących w przeszłości częścią jego wód. Większość terenu mierzei (80%) pokrywa las. Są to głównie acydoofilne dąbrowy i bór nadmorski, a w obniżeniach terenu - brzeziny bagienne i olsy. Lokalnie w zagłębieniach między wydmami wykształciły się torfowiska wysokie i przejściowe. W pasie przylegającym do Zalewu Wiślanego występują zbiorowiska roślinności nawydmowej.

Rzeka Pasłęka (PLH280006) – obejmuje m.in.: Miasto Braniewo, Gminę Braniewo, Płoskinia, Wilczęta oraz Godkowo Występują tu różne siedliska, najważniejsze z nich to:

- Siedlisko 3150 - jeziora eutroficzne i drobne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*.
- 3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne
- 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
- 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio Caricetea*).
- 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*)
- 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne.
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe.
- 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*)

Doliny Erozyjne Wysoczyzny Elbląskiej (PLH280029) – obejmuje Miasto Elbląg, Gmina Tolkmicko oraz Milejewo. Obszar zajmuje północno - zachodnią część Wysoczyzny Elbląskiej wyraźnie odróżniającą się geomorfologicznie od otaczających ją obszarów. Specyficzna rzeźba terenu Wysoczyzny Elbląskiej jest powiązana z bogato rozwiniętą siecią wód powierzchniowych. Są to głównie potoki spływające promieniście w kierunku Zalewu Wiślanego i jeziora Drużno. W dolinach erozyjnych wykształciły się najcenniejsze na Wysoczyźnie Elbląskiej siedliska przyrodnicze kwalifikujące obszar do objęcia siecią Natura 2000. Wśród lasów Podokręgu Elbląskiego (Wysoczyzny Elbląskiej) wyraźnie dominują buczyny, występujące tu w pełnej zmienności siedliskowej, od mniej częstej kwaśnej buczyny niżowej *Luzulo pilosae - Fagetum*, po różne postacie żyznej buczyny pomorskiej (*Galio odorati - Fagetum*). Mniejsze powierzchnie leśne zajmują fitocenozy zespołu subatlantyckiego grądu *Stellario - Carpinetum*, zróżnicowanego ekologicznie na ubogie postaci wierzchowinowe, typowe - zboczowe i żyzne występujące u podstawy stoków. Na wielu stanowiskach w grądach i lasach mieszanych rosną jeszcze dość liczne okazy starych dębów. Gęsta sieć śródleśnych strumieni, oczek wodnych i podmokłych terenów warunkuje występowanie gatunków, których biologia związana jest ze środowiskiem wodnym. Występuje tu *Lutra lutra, Triturus cristatus, Bombina bombina, Lampetra planeri* oraz *Cobitis taenia*. Na podmokłych łąkach występuje nielicznie *Lycaena dispar*. Spośród występujących w dolinach erozyjnych siedlisk wymienionych w Załączniku I na szczególną uwagę zasługuje zespół podgórskiego łęgu jesionowego *Carici remote-Fraxinetum*.

Ostoją Drużno (PLH280028) – obejmuje Gminę Elbląg i Markusy. Bardzo płytkie (ok. 0,8 m głębokości) eutroficzne jezioro, o daleko posuniętym procesie lądowacenia, o zabagnionych brzegach, z rozległymi trzcinowiskami i rozległymi płatami olsu. Bogata jest roślinność wodna zanurzona i pływająca, a przy brzegach szuwały. Bujna i różnorodna szata roślinna, a także specyficzne warunki fizyczne - silnie rozbudowana linia brzegowa, obecność wysp i kęp pływających - sprzyja występowaniu wielu gatunków ptaków i innych gatunków związanych z wodno-łądowym środowiskiem Łącznie występują tu 4 typy

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 8 gatunków z Załącznika II. Jest to także ostoja ptasia o randze europejskiej E15.

Murawy koło Pasłęka (PLH280031) - Gmina Pasłęk. Obszar jest położony w zachodniej części Równiny Warmińskiej, na wschód od granic administracyjnych miasta Pasłęk. Główną część obszaru stanowi pradolina rzeki Wąskiej, której dno zalegają mady, a tylko miejscami występują gleby bagienne-torfowe. Na analizowanym obszarze stwierdzono obecność 4 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej oraz 3 gatunki zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Podtypy siedlisk z Zał. I Dyrektywy Siedliskowej:

- 91E0-1 łąg wierzbowy (*Salicetum albae*)
- 91E0-3 łąg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*)
- 9170-3 łąg zboczowy (zbiorowisko *Acer platanoides-Tilia cordata*)
- 9160-1 łąg subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*)
- 6210 murawy kserotermiczne z klasy *Festuco-Brometea*
- 3150-2 starorzecza i drobne zbiorniki wodne

Uroczysko Markowo (PLH 280032) – obejmuje Gminę Godkowo. Obszar leży w południowej części mezoregionu Równina Warmińska, na granicy z Pojezierzem Iławskim. Występują tu następujące siedliska:

- 9160-1 łąg subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*)
- 9170-3 łąg zboczowy (zbiorowisko *Acer platanoides-Tilia cordata*)
- 91E0-4 lasy olchowe
- 1084 pachnica dębowa

Ponadto w ostoi występują niewielkie lub mniej znaczące powierzchnie innych siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej: jeziora eutroficzne (3150), jeziora dystroficzne (3160), nizinne łąki świeże (6510), torfowiska przejściowe trzęsawiska na niżu (7140-1) oraz gatunki z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: zalotka większa (1042), kumak nizinny (1188), traszka grzebieniasta (1166).

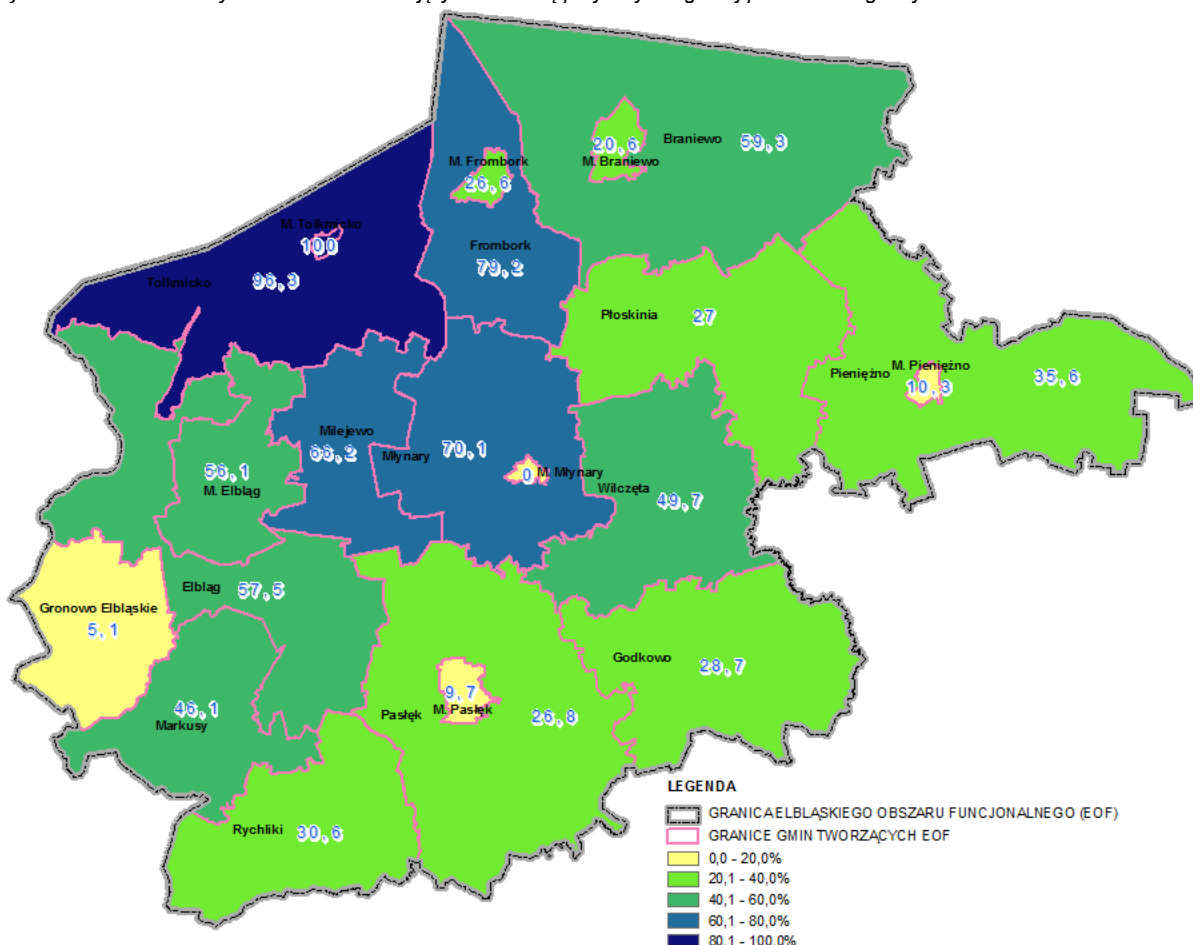
- 6 użytków ekologicznych: Bagienne Pola, Bagno Edwarda, Marszałkowe Bagna, Ostoja, Polder Jagodno i Tryol, o łącznej powierzchni 0,2 km². 5 użytków położonych jest na terenie Gminy Tolkmicko oraz 1 na terenie Gminy Milejewo (Tryol).

- 829 pomników przyrody, najwięcej na terenie Gminy Tolkmicko (293), Rychlik (92), Miasta Elbląg (74), Elbląga (69) oraz Wilczęt (68).

Na obszarze EOF powierzchnia obszarów objętych formami ochrony przyrody stanowi ok. 1221,9 km², co stanowi ok. 49% całego obszaru opracowania. Wg projektu „Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego” (wersja z 2014 r.) 55% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego stanowią obszary objęte ochroną przyrody. Najwyższym współczynnikiem udziału chronionych terenów na mocy ustawy o ochronie przyrody odznacza się Miasto Tolkmicko (100%), Gmina Tolkmicko (96,3%), Frombork (79,2%), Gmina Młynary (70,1%) oraz Milejewo (66,2%). Pozostałe gminy odznaczają się udziałem obszarów chronionych poniżej 60%. Schemat poniżej przedstawia szczegółowe dane dla poszczególnych gmin. Przedstawione dane wskazują na duży udział form ochrony przyrody na omawianym obszarze.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 22. Procentowy udział obszarów objętych ochroną przyrody w ogólnej powierzchni gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Generalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska

4.2. Zasoby środowiska (dziedzictwa) kulturowego

EOF jest jednym z bardziej nasyconych w elementy dziedzictwa kulturowego rejonów województwa warmińsko-mazurskiego. Oprócz zabytkowych układów urbanistycznych oraz cennych obiektów architektonicznych, występują tu wartościowe założenia pałacowo-dworskie (wraz z parkami), zabytki techniki i obiekty fortyfikacyjne, miejsca martyrologii i związane z ważnymi wydarzeniami historycznymi, a także obiekty archeologiczne. Szczególnie charakterystyczne dla tego rejonu są układy urbanistyczne i ruralistyczne pochodzące z czasów średniowiecznych, wraz z obiektami architektonicznymi. Liczną grupę stanowią także zabytki techniki, których najważniejszym przykładem jest Kanał Elbląski.

Po zajęciu w XIII w. tych ziem przez Zakon Krzyżacki powstało wiele obiektów, których pozostałości (zamki, fortyfikacje) zachowały się po dziś dzień. W tym okresie ukształtowało się wiele ośrodków miejskich, które stały się podwaliną współcześnie funkcjonujących miast. W średniowieczu powstały wszystkie miasta na terenie EOFu: Braniewo (1254), Frombork (1310), Młynary (1329), Pasłęk (1297), Pieniężno (1312), Tolkmicko (1299/1351) oraz Elbląg (1246). Po II Wojnie Światowej część z ww. miast, ze względu na wyludnienie, utraciła prawa miejskie, przy czym w II połowie XX w. ponownie je uzyskała.

Porównując z założeniami miejskimi regionów sąsiednich, można stwierdzić, iż tutejsze układy urbanistyczne były stosunkowo niewielkie. Centrum każdego z nich stanowił centralnie usytuowany prostokątny lub kwadratowy rynek. Głównymi dominantami były ratusz oraz kościół parafialny. Miasta te cechowała również regularna sieć ulic, a większość z nich otoczona została murami miejskimi. Elementem, który często uzupełniał perspektywę widokową była sylweta zamku. Nieco odmiennym typem były miasta portowe (hanzeatyckie), takie jak Braniewo, Elbląg, Frombork, Pasłęk i Tolkmicko.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Ich układ podporządkowany był charakterowi ośrodka, stąd większość ulic zmierzała ku nabrzeżu portowemu. Wśród miast hanzeatyckich obecnego województwa warmińsko-mazurskiego, szczególnie wysoki poziom rozwoju w okresie średniowiecza osiągnął Elbląg.

Harmonijny rozwój układów przestrzennych miast zaobserwowany na przestrzeni stuleci został w wielu przypadkach bezpowrotnie zakłócony działaniami II wojny światowej oraz późniejszą polityką przestrzenną. Niejednokrotnie założeniem powojennych urbanistów była nie tylko szeroko pojęta odbudowa realizowana według nowych koncepcji, lecz również destrukcja ocalałej jeszcze zabytkowej zabudowy. Działania tego typu mimo, iż obserwowane były w całym kraju, na terenie Warmii i Mazur zostały szczególnie wzmocnione z uwagi na uwarunkowania historyczne. Wyobcowanie i brak więzi regionalnych oraz przywiązania do ziemi i kulturowej spuścizny wręcz zachęcał do niszczenia zastanego dziedzictwa materialnego. Współczesny obraz Braniewa, Fromborka czy Młynar daleko odbiega od obrazu miasta historycznego, z dobrze czytelnym układem przestrzennym i wielowiekową zabudową. Proces destrukcji nie przebiegał w sposób równomierny w całym regionie, co pozwoliło na zachowanie w niektórych miastach znacznej części zabytkowej zabudowy. Taki stan rzeczy można zaobserwować m.in. Pasłęku. Z kolei w Elblągu zachowały się cenne pojedyncze obiekty architektury bądź mniejsze kwartały historycznej zabudowy.

Do podstawowych form ochrony zabytków należy zaliczyć:

1. rejestr zabytków

Rejestr zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków (art. 8 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Rejestr zabytków województwa warmińsko-mazurskiego prowadzony jest dla trzech kategorii zabytków: zabytków nieruchomych, zabytków ruchomych oraz zabytków archeologicznych.

W rejestrze zabytków nieruchomych EOFu jest 397 decyzji. Nie oznacza to jednak, że jest tyle samo obiektów objętych ochroną, ponieważ niektóre decyzje obejmują zespoły zabudowy, składające się czasem nawet z kilkunastu obiektów. Tak więc liczba decyzji nie jest tożsama z liczbą obiektów wpisanych do rejestru. Należy także podkreślić, iż w rejestrze zabytków znajdują się także obiekty, które kwalifikują się do skreślenia z rejestru (część z nich fizycznie nie istnieje). Istnieje także grupa zabytków, które oczekują na ujęcie w rejestrze, a w ich sprawie toczą się postępowania administracyjne dotyczące objęcia ich ochroną lub jeszcze nie zostały w ich przypadku takie postępowania wszczęte.

Do rejestru zabytków z terenu powiatu elbląskiego wpisano obiekty na podstawie 169 decyzji. W poszczególnych gminach liczba zabytków nieruchomych wynosi odpowiednio: Elbląg – 8, Godkowo – 7, Gronowo Elbląskie – 13, Markusy – 19, Milejewo – 6, Młynary – 14, Pasłęk – 39, Rychliki – 23, Tolkmicko – 40 (w statystykach nie uwzględniono obiektów które zgodnie z rejestrem nie istnieją). Na terenie Miasta Elbląg ochroną objęto zabytki na podstawie 128 decyzji. Z kolei powiat braniewski obejmuje zabytki powołane na podstawie 100 decyzji. Ich liczba w poszczególnych gminach wynosi: Braniewo (miasto i gmina) – 33, Frombork – 29, Pieniężno – 15, Płoskinia – 7, Wilczęta – 16. Zdecydowaną większość obiektów stanowią domy mieszkalne/kamienice, chaty, chałupy, domy podcieniowe, kościoły wraz z cmentarzami, zespoły dworsko – pałacowe oraz zabytki techniki.

Do rejestru wpisano również przedmioty ruchome. W zdecydowanej części są to wyposażenia kościołów i kaplic, ale występują również inne przedmioty, jak np. pojazdy zaprzęgowe, lub kapliczki, grodziska, cmentarzyska i osady.

Na obszarze EOFu ma miejsce 40 obiektów o charakterze archeologicznym (29 na terenie powiatu elbląskiego, 1 na terenie powiatu m. Elbląg, 10 na terenie powiatu braniewskiego). Są to w szczególności: grodziska, osady, cmentarzyska i kurhan.

Rozmieszczenie rejestrowych zabytków w ujęciu przestrzennym prezentuje tabela.

Tabela 4. Zabytki umieszczone w rejestrze z podziałem na gminy

Powiat	Gmina	Liczba decyzji, obejmujących zabytki rejestrowe	Chronione grupy obiektów nieruchomych	Liczba stanowisk archeologicznych ujętych w rejestrze	Chronione grupy obiektów archeologicznych
Powiat Braniewski	Braniewo (miasto)	9	sakralne, zespoły dworskie i pałacowe, zespoły dworskie/folwark	0	---

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	Braniewo	24	układ urbanistyczny, sakralne, fortyfikacje, świeckie, mieszkalne, gospodarcze, zespoły dworskie i pałacowe, obiekty sportowe	2	osada, cmentarzysko/kurhan
	Frombork	29	układ urbanistyczny, sakralne, fortyfikacje, świeckie, mieszkalne, gospodarcze, zabytki techniki	3	grodzisko
	Pieniężno	15	układ urbanistyczny, sakralne, fortyfikacje, świeckie, zabytki techniki, zespoły dworskie i pałacowe,	3	grodzisko
	Płoskinia	7	sakralne	1	cmentarzysko/kurhan
	Wilczęta	16	sakralne, fortyfikacje, mieszkalne, folwark, zespoły dworskie i pałacowe	1	grodzisko
Powiat Elbląski	Elbląg	8	układ urbanistyczny, sakralne, mieszkalne, zabytki techniki, zespoły dworskie/ folwark	11	grodzisko, osada, cmentarzysko/kurhan
	Godkowo	7	sakralne, zabytki techniki, mieszkalne, folwark	2	grodzisko
	Gronowo Elbląskie	13	sakralne, zabytki techniki, świeckie, mieszkalne, zespoły dworskie i pałacowe	2	grodzisko, osada
	Markusy	19	sakralne, zabytki techniki, mieszkalne, świeckie, zagroda,	0	---
	Milejewo	6	sakralne, mieszkalne	1	grodzisko
	Młynary	14	układ urbanistyczny, sakralne, mieszkalne, zabytki techniki	1	grodzisko
	Pasłęk	39	układ urbanistyczny, sakralne, mieszkalne, świeckie, zespoły dworskie i pałacowe, zespoły dworskie/ folwark, gospodarcze, folwark, zabytki techniki, fortyfikacje, obiekty sportowe	0	---
	Rychliki	23	sakralne, mieszkalne, zabytki techniki, zespoły dworskie i	3	grodzisko

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

			pałacowe, zespoły dworskie/ folwark		
	Tolkmicko	40	układ urbanistyczny, sakralne, mieszkalne, świeckie, zespoły dworskie i pałacowe, zespoły dworskie/ folwark, gospodarcze, folwark, zabytki techniki, przemysłowe	9	grodzisko, osada
Powiat M. Elbląg	Elbląg (miasto)	128	układ urbanistyczny, fortyfikacje, sakralne, mieszkalne, świeckie, zespoły dworskie i pałacowe, przemysłowe, zabytki techniki, zagroda	1	grodzisko

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie

2. ewidencja zabytków

Ewidencję zabytków stanowią zarówno zabytki wpisane, jak i nie wpisane do rejestru zabytków. Ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami), zaś ewidencję z terenu gmin prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4). Obiekty zabytkowe nieruchome wpisane do rejestru oraz inne zabytki nieruchome ujęte w gminnej ewidencji zabytków a także parki kulturowe uwzględnia się w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (art.19 ust. 1). Ewidencja zabytków jest podstawą dla sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy (art. 21). Niektóre z gmin na terenie EOF posiadają programy opieki nad zabytkami oraz gminnej ewidencje zabytków, które chronią zabytkowe obiekty, inne niż wpisane do rejestru zabytków.

3. pomnik historii

Pomnik Historii to zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy, który ze względu na szczególną wartość i znaczenie dla kultury narodowej, oraz z uwagi na swoją historię, klasę architektury lub piękno otaczającego go krajobrazu zasługuje na szczególną uwagę i ochronę.

Na terenie EOFu występują 2 Pomniki Historii:

1. „Frombork – zespół katedralny”, wpisany na mocy Zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8.09.1994 r. (Monitor Polski nr 50 z 1994 r., poz. 414). Granica zespołu zabytkowego obejmuje zespół katedralny, przebiega wzdłuż ul. Kopernika, dalej na południe ścieżką w wąwozie do ul. Katedralnej, dalej ul. Katedralną, Krasickiego, aż do ul. Kopernika.

2. „Kanał Elbląski”, wpisany na mocy Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 stycznia 2011 r. (Dz.U. 2011 nr 20 poz. 100). Obszar pomnika historii „Kanał Elbląski” obejmuje układ drogi wodnej Kanału Elbląskiego łączący jeziora: Drużno, Piniewo, Sambród, Ruda Woda, Bartężek, Ilińsk, Drwęckie, Pauzeńskie, Szelaż Wielki, Szelaż Mały, Karnickie, Dauby, Jeziorak, Mały Jeziorak wraz ze związanymi z nimi:

5 pochylniami — Całuny, Jelenie, Oleśnica, Kąty, Buczyniec,

4 śluzami — Miłomłyn, Zielona, Ostróda, Mała Ruś,

4 wrotami ochronnymi — Miłomłyn, Buczyniec, Ligowo, Zagadka,

5 jazami — Miłomłyn, Zielona, Iława, Samborowo, Ostróda,

a także innymi przynależnymi do kanału elementami systemu urządzeń hydrotechnicznych.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

4. park kulturowy

Park kulturowy jest formą ochrony krajobrazu kulturowego umożliwiającą zachowanie wyjątkowych wartości historyczno-kulturowych w jednoczesnym ewentualnym powiązaniu z ochroną środowiska przyrodniczego.

Na obszarze EOF nie został utworzony park kulturowy. „Program opieki nad zabytkami województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2012-2015” (2011 r.) proponuje utworzenie na analizowanym obszarze parków kulturowych w miejscowościach: Kwitajny (gm. Pasłęk), Kadyny (gm. Tolkmicko), Jelonki (gm. Rychliki), Łęcze (gm. Tolkmicko), Weklice (gm. Elbląg), Próchnik-Łęcze (gm. Elbląg/Tolkmicko), Piórkowo (gm. Płoskinia), Kwietniewo (gm. Rychliki), Truso-Janowo Pomorskie (gm. Elbląg) oraz w okolicy Tolkmicka.

5. lista Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO

Lista Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO została ogłoszona po raz pierwszy w 1978 r. Wcześniej, w 1972 r. ONZ podjęła rezolucję w sprawie uruchomienia międzynarodowego systemu ochrony światowej spuścizny kulturalnej i naturalnej. Wówczas przyjęto „Konwencję w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego”, w której zdefiniowano pojęcie dziedzictwa kulturalnego.

Nie występują na terenie EOFu jak i całego województwa obiekty wpisane na listę UNESCO. „Program opieki nad zabytkami województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2012-2015” (2011 r.) wskazuje Kanał Elbląski jako obiekt proponowany do objęcia ww. formą ochrony.

Do najważniejszych obiektów zabytkowych na terenie powiatu elbląskiego (za „Powiatowym programem opieki nad zabytkami powiatu elbląskiego 2012-2014”(2010 r.)) są:

- Dawidy (gm. Pasłęk - dwór Dohnów z XVIII wieku);
- Drulity (gm. Pasłęk) - pałacyk z XIX wieku wraz z parkiem;
- Kadyny (gm. Tolkmicko) - klasztor Franciszkanów z XVII - XVIII wieku; majątek rycerski z barokowym zespołem pałacowo - parkowym, folwark, dwie cegielnie, zakład ceramiki artystycznej;
- Klekotki (gm. Godkowo) młyn wodny i budynek gospodarczy w zespole młyna wodnego wraz z otaczającym terenem i urządzeniami zaadaptowany na ośrodek konferencyjno-hotelowy;
- Kwitajny (gm. Pasłęk) - pałac Dohnów w stylu klasycyzującego baroku, sprzed 1740 roku. We wnętrzu kominek i dwa piece z barokowego pałacu w Barzynie, oranżeria z XIX wieku, kościółek z początków XVIII wieku, park krajobrazowy i folwark;
- Łęcze (gm. Tolkmicko) - kościół barokowy ryglowy, 5 domów podcieniowych, korpus wiatraka typu holenderskiego z XIX wieku;
- Marianka (gm. Pasłęk) - kościół gotycki z XIV wieku z cenną architektonicznie fasadą i interesującymi malowidłami stropowymi;
- Młynary - układ Starego Miasta, dwa zabytkowe kościoły z XIV wieku;
- Pasłęk - Gotycki Ratusz (z XIV i XV w.), Brama Kamienna i Młyńska z XIII i XV wieku, układ urbanistyczny Starego Miasta, mury obronne o dł. 1.200 m, Kościół p.w. św. Bartłomieja z lat 1330-50, zamek krzyżacki z 1320 r. odbudowany w 1972 roku;
- Święty Gaj (gm. Rychliki) – miejsce śmierci św. Wojciecha, sanktuarium z 1865 roku z relikwiami św. Wojciecha, ołtarz polowy i droga krzyżowa;
- Tolkmicko – kościół gotycki z I połowy XIV wieku, rzeźby przed kościołem, kaplica cmentarna z XVI wieku, układ urbanistyczny Starego Miasta;
- Kultura mennonicka – domy podcieniowe i zagrody holenderskie z XVIII i XIX wieku, cmentarze mennonickie i mennonicko - ewangelickie.

Z kolei „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu braniewskiego” (2003 r.) uznaje za najcenniejsze obiekty na terenie powiatu:

- Wzgórze Katedralne, Wieżę Wodną, kościół św. Mikołaja, kościół św. Ducha z kaplicą św. Anny (obecnie mieści się tu Muzeum Medycyny) we Fromborku,
- kościół św. Krzyża, klasztor św. Katarzyny „Regina Coeli”, Spichrz Mariacki, Hospicjum dla konwertytów, Dom Szwajcarski, dawne Kolegium Jezuickie, Bazylika św. Katarzyny (Sanktuarium Matki Boskiej Fatimskiej), kościół św. Antoniego, kaplica cmentarna św. Rocha, gotycka wieża (fragment nieistniejącego zamku biskupiego) - na terenie miasta Braniewa,
- Zamek Kapituły Warmińskiej, Seminarium Duchowne Księży Werbistów, kościół św. Piotra i Pawła

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- w Pieniężnie,
- cmentarzysko kurhanowe z wczesnej epoki żelaza na terenie Nadleśnictwa Zaporowo.

Analizując zabytki miasta Elbląg, do najważniejszych należy zaliczyć:

- starówkę elbląską z historycznym układem urbanistycznym, podzamczem, zespołem klasztornym i szpitalnym, z charakterystyczną dla Elbląga Ścieżką Kościelną, z zespołem zrekonstruowanych kamieniczek,
- kościół katedralny św. Mikołaja,
- bramę targową,
- Kanał Elbląski,
- Muzeum Archeologiczno - Historyczne w Elblągu,
- Centrum Sztuki Galeria EL,
- Bibliotekę Elbląską im. Cypriana Norwida.

4.3. Walory krajobrazowe

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. 2013, poz. 627 z późn. zm.) walory krajobrazowe to wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim rzeźbę terenu, twory i składniki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka. Głównymi narzędziami pozwalającymi na ochronę walorów krajobrazowych są regulacje prawne, w tym przede wszystkim ustawy. Wspomniana wyżej ustawa o ochronie przyrody chroniąca wartościowe komponenty środowiska przyrodniczego, ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami chroniąca walory przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe, oraz ustawa o planowaniu przestrzennym ustalająca wymagania ładu przestrzennego ochronę walorów architektonicznych i krajobrazowych, wymagania ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Według „Waloryzacji estetycznej krajobrazów Polski” (Kondracki. J., Ostrowski J., 1994), na obszarze EOFu wyróżniono wg 5-stopniowej skali Wysoczyznę Elbląską, która otrzymała najwyższy stopień waloryzacji krajobrazowej. Z kolei projekt „Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego” (wersja z 2014 r.) wymienia strefę Kanału Elbląskiego, obszar Żuław oraz pobrzeże Bałtyku z krawędzią Wysoczyzny Elbląskiej jako „obszary o szczególnym znaczeniu ze względu na swą unikatowość”.

O walorach krajobrazowych EOFu decydują takie elementy jak dziedzictwo kulturowe (znaczenie nagromadzenie obiektów i obszarów zabytkowych), walory widokowe, walory związane z bazą turystyczną oraz wybrane elementy środowiska przyrodniczego. Do tych ostatnich należą przede wszystkim: rzeźba terenu (bogactwo form morfologicznych oraz ich wyrazistość w terenie), stosunki wodne (układ sieci hydrograficznej oraz ich parametry), szata roślinna (występowanie zbiorowisk roślinnych) oraz warunki klimatyczne.

Za wysokimi walorami krajobrazowymi EOFu przemawiają (opracowano na podstawie „Strefa Zalewu Wiślanego uwarunkowania rozwoju turystycznego aspekcie regionalnym. Tom III. Potencjał turystyczny środowiska przyrodniczego.” (2009 r.)):

- zróżnicowanie rzeźby terenu w rejonie Zalewu Wiślanego, za które odpowiadają m.in. kontrastowość form (od terenów płaskich na Żuławach do wysoczyzny o wysokości ok. 200 m n.p.m. i ponownie do terenów płaskich - Zalew), unikatowość (działalność człowieka oraz przyrody jako czynnik kształtujący obecny wygląd rzeźby) oraz rytmika występowania form,
- walory widokowe związane ukształtowaniem terenu, głównie wieloplanowe i często na odległość kilkudziesięciu kilometrów,
- różnorodny system sieci hydrograficznej w Strefie Zalewu Wiślanego, od Mierzei, przez Żuławy, Jezioro Drużno, Wysoczyznę Elbląską i Równinę Warmińską, aż po akwen Zalewu Wiślanego,
- uwarunkowania klimatyczne, które poprzez zróżnicowane ukształtowanie terenu, odznaczają się położeniem w strefie przewagi przemieszczania się mas powietrza polarno-morskiego z zachodu, położenia w zasięgu oddziaływania klimatycznego Bałtyku oraz w strefie oddziaływania cyrkulacji bryzowej. Wynikiem tego jest duża zmienność pogody, częste występowanie silnych wiatrów oraz łagodzenie warunków termicznych przez akweny Bałtyku i Zalewu,
- wysoka różnorodność siedliskowa i wynikająca stąd duża różnorodność gatunkowa. Mierzeja

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Wiślana to obszar pokryty lasami z dominacją sosny oraz typowymi zbiorowiskami roślinności wydymowej. Żuławy odznaczają się dużym udziałem zbiorowisk roślinności łąkowej i kultur rolniczych, z bogatym zbiorem roślinności wodnej i przywodnej. Charakterystyczne dla Wysoczyzny Elbląskiej są lasy bukowe, lasy mieszane oraz roślinność kultur rolniczych. Z kolei Pojezierze Iławskie reprezentuje roślinność kultur rolniczych i w mniejszym stopniu lasy, głównie liściaste i mieszane. Podobnym pokryciem charakteryzuje się Równina Warmińska, przy czym roślinność kultur rolniczych i lasy mają zbliżoną powierzchnię. Na Wybrzeżu Staropruskim dominują zbiorowiska roślinności łąkowej i kultur rolniczych oraz pojawiają się niewielkie kompleksy leśne. Z kolei w strefie brzegowej Zalewu Wiślanego występują zbiorowiska szuwarowe i roślin wodnych,

- duża powierzchnia obszarów objętych formami ochrony przyrody, ze szczególnym wyróżnieniem rezerwatu „Jezioro Drużno”,
- niewielka ilość obiektów antropogenicznych, które wpływają negatywnie na jakość i odbiór krajobrazu oraz pogarszają walory widokowe,
- duże nasycenie obiektami i obszarami zabytkowymi.

4.4. Zagrożenia środowiska

Całe województwo warmińsko-mazurskiego odznacza się dobrym stanem środowiska przyrodniczego. Rozwój gospodarczy w rejonie oraz idąca za tym presja urbanistyczna powoduje nieustanne zmiany w środowisku przyrodniczym. Na terenie EOFu występują zarówno zagrożenia naturalne jak i antropogeniczne.

Do zagrożeń naturalnych zaliczyć należy przede wszystkim:

- zagrożenie powodziowe — dotyczy głównie Żuław Elbląskich, (w mniejszym stopniu Wybrzeża Staropruskiego), nisko położonych obszarów nad Zalewem Wiślanym jak również stref dolnych odcinków rzek spływających z Wysoczyzny Elbląskiej. Ze względu na najniższe położenie w kraju Żuław Wiślanych, zagrożenie powodziowe jest tu szczególnie istotne. System ochrony przeciwpowodziowej stanowi bardzo rozwinięta sieć kanałów i rowów melioracyjnych, wały przeciwpowodziowe, stacje pomp i inne obiekty hydrotechniczne. Szczególnie zagrożonym miastem jest Elbląg, które może być zalane w wyniku powodzi sztormowej od strony Zalewu Wiślanego lub na skutek intensywnych opadów i roztopów. Na wezbrania sztormowe narażone są także Tolkmicko, Frombork i Braniewo. Na pozostałym obszarze EOFu zagrożenie powodziowe występuje w dolinie rzeki Pasłęki. Ochrona przeciwpowodziowa powinna polegać na odpowiednim planowaniu przestrzennym na obszarach zagrożonych powodzią i narażonych na niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi.
- zagrożenie erozją wodną gruntów (powierzchniową i wąwózową) na skarpach i stokach o dużym nachyleniu (występuje głównie w strefie stokowej wysoczyzn oraz w strefie zboczy dolinnych i koryt rzecznych,
- zagrożenie erozją wietrzną (eoliczną) — dotyczy głównie terenów wydymowych Mierzei (w większości jest to zagrożenie potencjalne) oraz niektórych gruntów ornich,
- zagrożenie ruchami mas ziemnych - główną przyczyną powodującą osuwiska są zjawiska meteorologiczno-hydrologiczne, przede wszystkim intensywne lub długotrwałe opady deszczu, wzmożona erozja boczna rzek oraz gwałtowne roztopy. Czynnikiem sprzyjającym powstawaniu osuwisk jest także działalność antropogeniczna, związana z nierozważną lokalizacją inwestycji zarówno kubaturowych jak i infrastrukturalnych.

Zgodnie z rejestracją i inwentaryzacją naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju (ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych), Projekt badawczy nr: 415/2002/Wn-12/FG-go-tx/D zrealizowany na zamówienie Ministerstwa Środowiska sfinansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (<http://www.geozagrozenia.agh.edu.pl/>), na terenie EOFu występuje 70 osuwisk aktywnych, 7 na terenie powiatu elbląskiego i 63 na terenie powiatu braniewskiego.

Ponadto na terenie EOFu występują obszary predysponowane do występowania ruchów masowych (wg danych zgromadzonych przez Państwowy Instytut Geologiczny w ramach Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej). Ich kumulacje występują w strefie krawędziowej Wysoczyzny Elbląskiej oraz w dolinie rzeki Pasłęki wraz z jej dopływami oraz rzeki Baudy,

- zagrożenia klimatyczne spowodowane anomaliami pogodowymi, do których zaliczyć można

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

gwałtowne burze i sztormy, intensywne opady deszczu, porywiste wiatry i trąby powietrzne, gradobicia oraz susze. Są to zjawiska potencjalne i trudne do przewidzenia. Jednak analiza tych zjawisk w ciągu kilkudziesięciu ostatnich lat pozwala stwierdzić, że mogą one występować częściej i powodować większe straty,

- prognozowany wzrost poziomu morza i Zalewu Wiślanego o około 50cm w ciągu 50 lat, jako skutek efektu cieplarnianego (różne źródła podają tu różne wartości) - konieczne jest uwzględnienie tego perspektywicznego zagrożenia w polityce inwestycyjnej w strefie brzegowej Zalewu Wiślanego i odcinków niektórych rzek,
- postępujący wzrost zasolenia Zalewu Wiślanego spowodowany zwiększonym dopływem wód morskich przyczynia się do zmian chemizmu wody, co w konsekwencji może doprowadzić do istotnych zmian warunków siedliskowych ekosystemów wodnych i zalewanych przez wody Zalewu.

Dla funkcjonowania ekosystemów istotne znaczenie mają skutki działalności człowieka. Wprowadzane do powietrza oraz wód powierzchniowych zanieczyszczenia wpływają na procesy życiowe organizmów żywych i zmieniają stan środowiska (eutrofizacja, zakwaszenie). Niewłaściwa gospodarka odpadami obok zagrożeń natury chemicznej, biologicznej i sanitarnej pogarsza walory estetyczne środowiska. Takie uciążliwości jak hałas lub procesy zwiększające fragmentację przestrzeni niekorzystnie oddziałują na funkcjonowanie przyrody.

Podstawowe zagrożenia antropogeniczne w EOFu to:

- zanieczyszczenia wód Zalewu Wiślanego i jego dopływów spowodowane dopływem ścieków z punktowych źródeł zanieczyszczeń oraz spływami powierzchniowymi z obszarów rolniczych i zurbanizowanych; w ostatnich latach zauważalna jest poprawa jakości wody w Zalewie jak i w rzekach dopływających (szczególnie pod względem bakteriologicznym) - jednak ich stan jest nadal niezadowolający. Mimo poprawiającej się infrastruktury technicznej (zwiększenie stopnia skanalizowania poszczególnych gmin, budowa oczyszczalni ścieków) nadal zanieczyszczenia trafiają do wód płynących, zwłaszcza na terenach wiejskich. Dla wód stojących szczególnym zagrożeniem są spływy powierzchniowe z obszarów użytkowanych rolniczo, zwłaszcza dla tych zbiorników wodnych które nie posiadają naturalnej bariery ochronnej w postaci pasów zieleni i zadrzewień. Pogorszenie jakości wód powoduje także brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury technicznej na obszarach rekreacyjnych,
- zanieczyszczenia zdeponowane w osadach dennych głównie rzeki Elbląg jak również Zalewu Wiślanego, mogące przedostawać się do wody w wyniku silnego falowania, prac regulacyjnych, intensywnego ruchu statków itp.,
- postępująca eutrofizacja ekosystemów wodnych Żuław Wiślanych i Zalewu Wiślanego, będąca wynikiem dopływu związków biogenych; wysoka koncentracja biogenów w wodach powierzchniowych wskazuje na wyraźny wpływ zanieczyszczeń obszarowych pochodzących z terenów rolniczych — transport tych substancji z terenu zlewni odbywa się przez wody roztopowe, opadowe i infiltracyjne. Szacuje się, że w odpływie rzeczonym ponad 50% ładunku azotu, 40% związków organicznych i 30% ładunku fosforu pochodzi z zanieczyszczeń obszarowych,
- zanieczyszczenia powietrza spowodowane emisją pyłów i gazów ze źródeł punktowych (zakłady przemysłowe, kotłownie osiedlowe), komunikacyjnych (głównie wzdłuż drogi nr 7 i w miastach a w czasie sezonu wakacyjnego równie ż wzdłuż drogi Nowy Dwór - Stegna i na Mierzei Wiślanej) i powierzchniowych (wysypiska, tereny rolne).

Wg „Raportu o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 r.” (2014 r.), stan powietrza na terenie województwa został oceniony jako dobry. Jedynym wskaźnikiem pogarszającym jakość powietrza atmosferycznego był benzo(a)piren.

Główną przyczyną zanieczyszczeń lokalnych jest spalanie paliw, głównie węgla oraz tworzyw sztucznych w sektorze komunalno-bytowym. Zjawisko nasila się w okresie grzewczym, a szczególnie widoczne jest w przypadku zwartej zabudowy. Innym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest ruch komunikacyjny, które potęguje m.in. zły stan techniczny pojazdów, przestoje w ruchu spowodowane jego złą organizacją lub zbyt małą przepustowością dróg, zły stan nawierzchni dróg, rodzaj paliwa. Emisja komunikacyjna nabiera coraz większego znaczenia ze względu na rosnącą liczbę pojazdów na drogach oraz wzmożony ruch tranzytowy. Przez omawiany teren przebiega droga ekspresowa i krajowa nr 7, droga ekspresowa i krajowa 22, droga krajowa 54 oraz drogi wojewódzkie, które generują wzmożony ruch samochodowy, a co za tym idzie większe zanieczyszczenia liniowe.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Kolejną grupę zanieczyszczeń stanowią emisje technologiczne tj. emisje z pobliskich zakładów przemysłowych (głównie energetyka zawodowa i przemysłowa, procesy technologiczne, prywatne zakłady np. rzemieślnicze, rolnictwo) – główną przyczyną tego typu zanieczyszczeń jest przede wszystkim brak lub zły stan technicznych zabezpieczeń oraz przestarzałe procesy technologiczne. Zakładów przemysłowych i energetycznych generujących duże ilości zanieczyszczeń na terenie EOFu jest stosunkowo niewiele. Większe zakłady znajdują się w Elblągu, Braniewie i Pasłęku.

- zanieczyszczenia gleb i degradacja krajobrazu spowodowane składowaniem odpadów, zaśmiecaniem środowiska, odkrywkową eksploatacją surowców oraz składowaniem nawozów organicznych i zrzutem ścieków do gruntów a także oddziaływaniem gazów i pyłów emitowanych ze źródeł przemysłowych i motoryzacyjnych.
Gleby na terenie EOFu odznaczają się dużą kwasowością. Zmiany wynikają głównie z niewłaściwie przeprowadzanych zabiegów melioracyjnych, których efektem jest osuszenie gleb. Mniejszy wpływ ma stosowanie nawozów, chemizacja oraz przedostawanie się zanieczyszczeń do pokrywy glebowej.
Odpady są nie tylko zagrożeniem dla gleb, ale także dla wód, powietrza, komponentów biotycznych oraz człowieka. Na analizowanym obszarze nie ma składowisk odpadów przemysłowych. Występują jedynie składowiska odpadów komunalnych (Elbląg, Frombork) oraz kompostownia osadów ściekowych (Braniewo),
- zagrożenia hałasem ze źródeł komunikacyjnych (dotyczy głównie dużych miast oraz drogi nr 7 a w okresie wakacyjnym także drogi Nowy Dwór — Stegna i Mierzei Wiślanej, źródeł przemysłowych i usługowych (zakłady przemysłowe, lokale rozrywkowe); w okresie wakacyjnym następuje znaczne zwiększenie hałasu na obszarach o funkcjach turystyczno-wypoczynkowych. Na hałas narażeni są szczególnie mieszkańcy większych miast (głównie Elbląga), gdzie kumulują się różne rodzaje hałasu. Szczególnie uciążliwe jest to zjawisko w centralnych częściach miast oraz na głównych drogach wylotowych,
- zagrożenia promieniowaniem pola elektromagnetycznego - występują w otoczeniu wszystkich urządzeń elektrycznych. Stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe i telewizyjne, stacje radiolokacyjne czy linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia są źródłami pól elektromagnetycznych – promieniowania niejonizującego. Pola elektromagnetyczne działają na ludzi i środowisko. Skutki tego oddziaływania są tematem wielu badań i programów naukowych. Wyniki tych badań i programów stanowią podstawę normowania oddziaływań, m.in. poprzez określone w przepisach dopuszczalnych wartości natężeń pól elektromagnetycznych jakie mogą występować w środowisku. W wyniku wykonanych pomiarów przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w 2013 r. na terenie całego województwa nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomu pola elektromagnetycznego,
- zagrożenia szaty roślinnej i zwierząt stanowi głównie urbanizacja, transport i komunikacja, wypoczynek i rekreacja, skażenia środowiska oraz zmiany stosunków wodnych. Największym zagrożeniem dla flory jest zmiana warunków siedliskowych lub ich bezpośrednie niszczenie. Zmiany abiotycznych komponentów przyrody prowadzą w dalszej kolejności do zmian w roślinności i faunie. Zagrożenia cennych zbiorowisk roślinnych może stanowić nadmierny, niekontrolowany ruch turystyczny. Rodzaj turystyki powinien być dostosowany do odporności danego siedliska oraz stopnia jego ochrony (cenne i mało odporne zbiorowiska powinny być wyłączone z ruchu turystycznego). Ważnym aspektem jest także objęcie cennych obszarów przyrodniczych formami ochrony przyrody, które mogą zapobiec ewentualnym negatywnym zmianom w krajobrazie i przyrodzie,
- wpływ na walory krajobrazowe. Głównym zagrożeniem jest zmiana przeznaczenia użytkowania terenów oraz realizacja dysharmonizujących inwestycji, które mogą pogorszyć walory krajobrazowe oraz spowodować fragmentaryzację krajobrazu. Presja urbanistyczna oraz rozlewająca się zabudowa mieszkaniowa poza granice miast (i miejscowości (w tym rozproszona zabudowa), powoduje najbardziej widoczne zmiany w krajobrazie. Niekontrolowany rozwój osadnictwa często powoduje nieodwracalne zmiany i daleko idące zmiany w strukturze przyrodniczej regionu. Walory krajobrazowe mogą zepsuć przede wszystkim wielkogabarytowe inwestycje, inwestycje związane z infrastrukturą techniczną oraz elektrownie wiatrowe, które ze względu na wysokość, są obiektami widocznymi z dalszych odległości. Istotny wpływ ma także rolnictwo np. w wyniku zmiany upraw na uprawy monokulturowe czy zwiększenia intensyfikacji upraw rolnych.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Zmiany w krajobrazie związane są także z eksploatacją kopalni metodą odkrywkową (zmiana rzeźby terenu oraz pokrywy glebowej i roślinnej). Mimo przeprowadzanej po jej zakończeniu rekultywacji, krajobrazowi nie zostaje przywrócony pierwotny wygląd.

Zagrożenia poważnymi awariami, jako potencjalne zagrożenia środowiska związane są z:

- magazynowaniem substancji niebezpiecznych. Substancje te składowane są głównie w miastach (Elbląg, Braniewo, Tolkmicko, Gronowo Górne)
- transportem materiałów niebezpiecznych (zarówno drogowym, kolejowym jak i wodnym) - zagrożone są strefy: drogi nr 7, linii kolejowej Malbork-Braniewo-Kaliningrad, torów wodnych oraz portów. „Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 r.” (2014 r.) wskazuje na Glob Terminal Sp. z o.o., Terminal Przeładunkowo-Rozładowczy w Braniewie, jako zakład o dużym ryzyku awarii przemysłowej. Z kolei raport z roku poprzedniego dodatkowo wymienia Bazę Paliw nr 12 w Chruścielu wśród zakładów o zwiększonym ryzyku awarii przemysłowej.

Głównym zagrożeniem dla środowiska EOFu jest zanieczyszczenie wód powierzchniowych. Istnieją wyraźne przesłanki ku temu by prognozować, że zagrożenie to będzie maleć wraz z realizowaniem i eksploatacją urządzeń ochrony środowiska (oczyszczalnie, biofiltry itp.). Poza tym stan zachowania środowiska ocenia się jako relatywnie dobry. Istotne znaczenie ma tu występowanie dużych kompleksów leśnych (głównie Mierzeja Wiślana i tereny wysoczyznowe), stanowiących ważne ekologicznie obszary tonizujące wpływ antropopresji.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

5. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym dostęp do infrastruktury społecznej

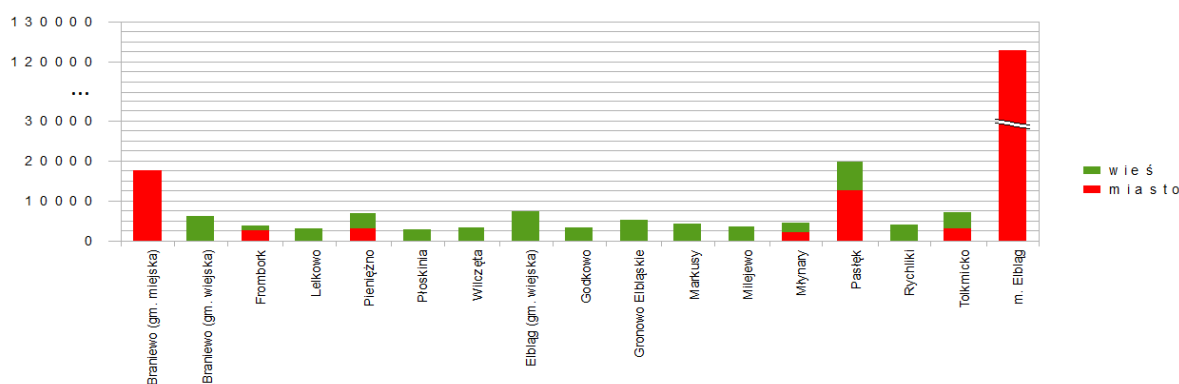
SCHEMAT NR 3.1., 3.2., 3.3. I 4

5.1. Potencjał demograficzny

W granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego zgodnie z danymi GUS na 31.12.2013 roku zamieszkuje 220 887 osób, co stanowi około 15,3% ludności województwa warmińsko-mazurskiego i niespełna 0,6% ludności Polski. W granicach EOF zamieszkuje 100% mieszkańców miasta Elbląga i powiatu elbląskiego oraz blisko 93% mieszkańców powiatu braniewskiego. Odpowiednio stanowią oni 55,64%, 26,38%, 17,98% wszystkich mieszkańców Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Ponad połowa ludności EOF zamieszkuje miasto Elbląg (55,64%). Stosunkowo dużymi skupiskami mieszkańców są również miasta Braniewo (7,87%) i Pasłęk (5,64%). Z pośród obszarów wiejskich największy udział w populacji EOF mają mieszkańcy wiejskich obszarów gmin Pasłęk (3,28%), Elbląg (3,26%) i Braniewo (2,83%). Blisko 3/4 ludności EOF zamieszkuje w miastach (73,71%).

Rysunek 23. Liczba ludności w gminach z podziałem na obszary miejskie i wiejskie

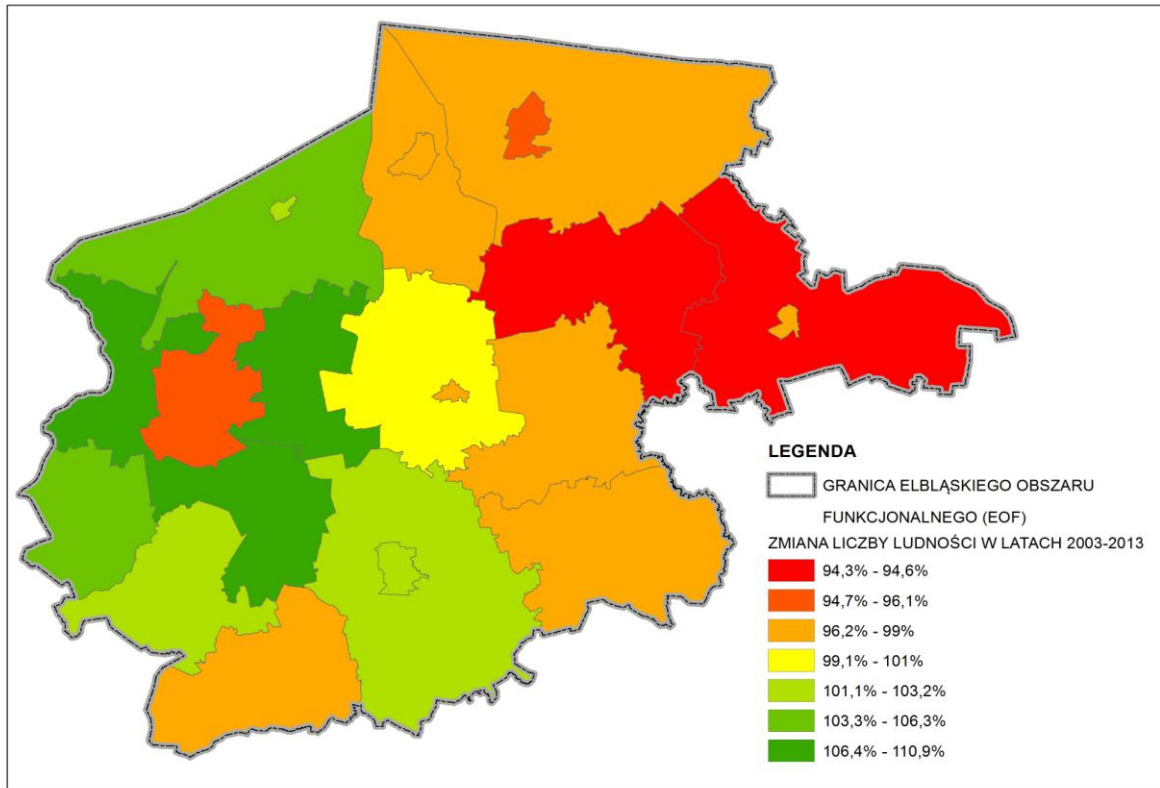

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W ciągu ostatnich dziesięciu lat liczba ludności uległa niewielkim zmianom. Na obszarach miejskich zarysował się trend spadkowy zauważalny co najmniej od 2002 roku. Na obszarach wiejskich odpływ ludności dotyczy gmin w północno-wschodniej części EOF. W gminach otaczających miasto Elbląg liczba ludności wzrastała. Łącznie od 2003 do 2013 liczba ludności na obszarze EOF zmalała o 2,15%. W tym czasie liczba mieszkańców miast spadła o 5665 osób (3,4%), zaś na obszarach wiejskich odnotowano wzrost populacji o 817 osób (1,4%). Proporcjonalnie największy odpływ ludności zanotowano w gminie Płoskonia (5,7%), gminie Pięno, w szczególności na obszarach wiejskich (5,4% w stosunku do 2,6% w mieście) oraz w miastach Braniewo (4,4%) i Elbląg (4,0%). Proces ten wynika z ujemnego salda migracji wzmocnionego ujemnym przyrostem naturalnym. Tymczasem w analogicznym okresie wzrosła liczba mieszkańców gmin Milejewo o 10,8%, Elbląg o 9,3%, Gronowo Elbląskie o 6,3%, Tolkmicko o 3,7% (w szczególności poza miastem) oraz Pasłęk i Markusy. Tu z kolei minimalny dodatni przyrost naturalny jest wzmocniony dodatnim saldem migracji. Zauważalny jest trend wyludniania się gmin w północnej części EOF – powiat braniewski. Wydaje się z kolei, że spadek liczby mieszkańców miasta Elbląg oprócz migracji zewnętrznej (poza obszar EOF) jest wynikiem przenoszenia się części mieszkańców na obszary peryferyjne – do sąsiednich gmin, w szczególności gmin Milejewo, Elbląg, Gronowo Elbląskie i Tolkmicko. Ponad 40% wszystkich odnotowanych przez GUS wymeldowań związany jest z przenosinami na obszary wiejskie co interpretować można właśnie jako emigrację na obszary podmiejskie. W Elblągu niepokojący jest również trend pogłębiającego się ujemnego przyrostu naturalnego.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 24. Zmiana liczby ludności w latach 2003-2013

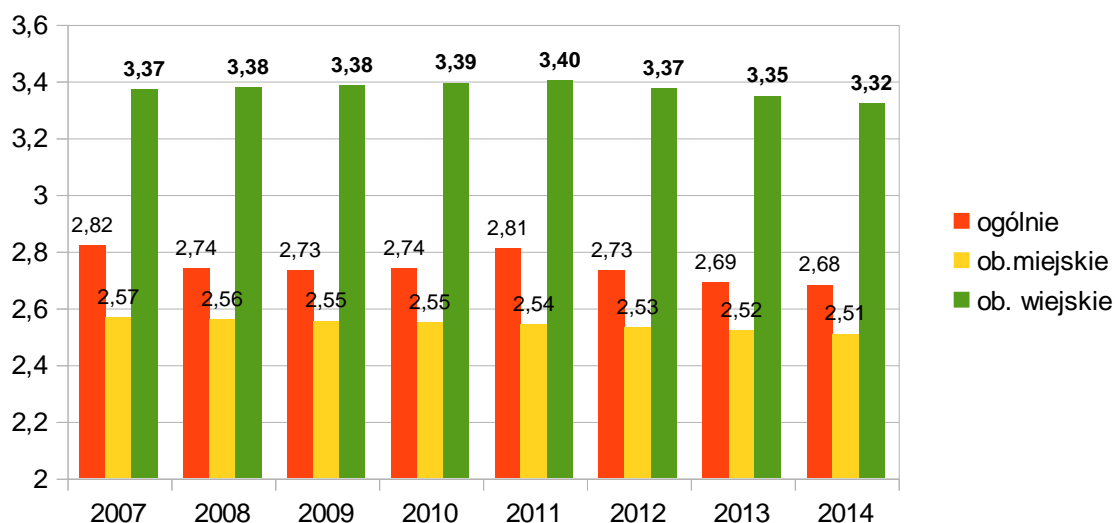
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Stopniowo wraz ze zmieniającym się modelem życia mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest proces sukcesywnego zmniejszania się średniej wielkości gospodarstwa domowego. Od 2007 roku średnia wielkość gospodarstwa domowego w Polsce zmniejszyła się z 2,82 do 2,69 w roku 2013. Na taki stan rzeczy wpływ mają zarówno zmniejszająca się liczba dzieci w gospodarstwie domowym, w tym bezdzietność oraz rosnąca liczba jednoosobowych gospodarstw domowych jak i kwestie starzenia się społeczeństwa (więcej gospodarstw domowych tworzonych przez osoby starsze w wieku poprodukcyjnym lub prowadzących samotny tryb życia z uwagi na śmierć współmałżonka/partnera) i rozpadu rodziny (m.in. wzrost liczby rozwodów).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 25. Średnia wielkość gospodarstwa domowego

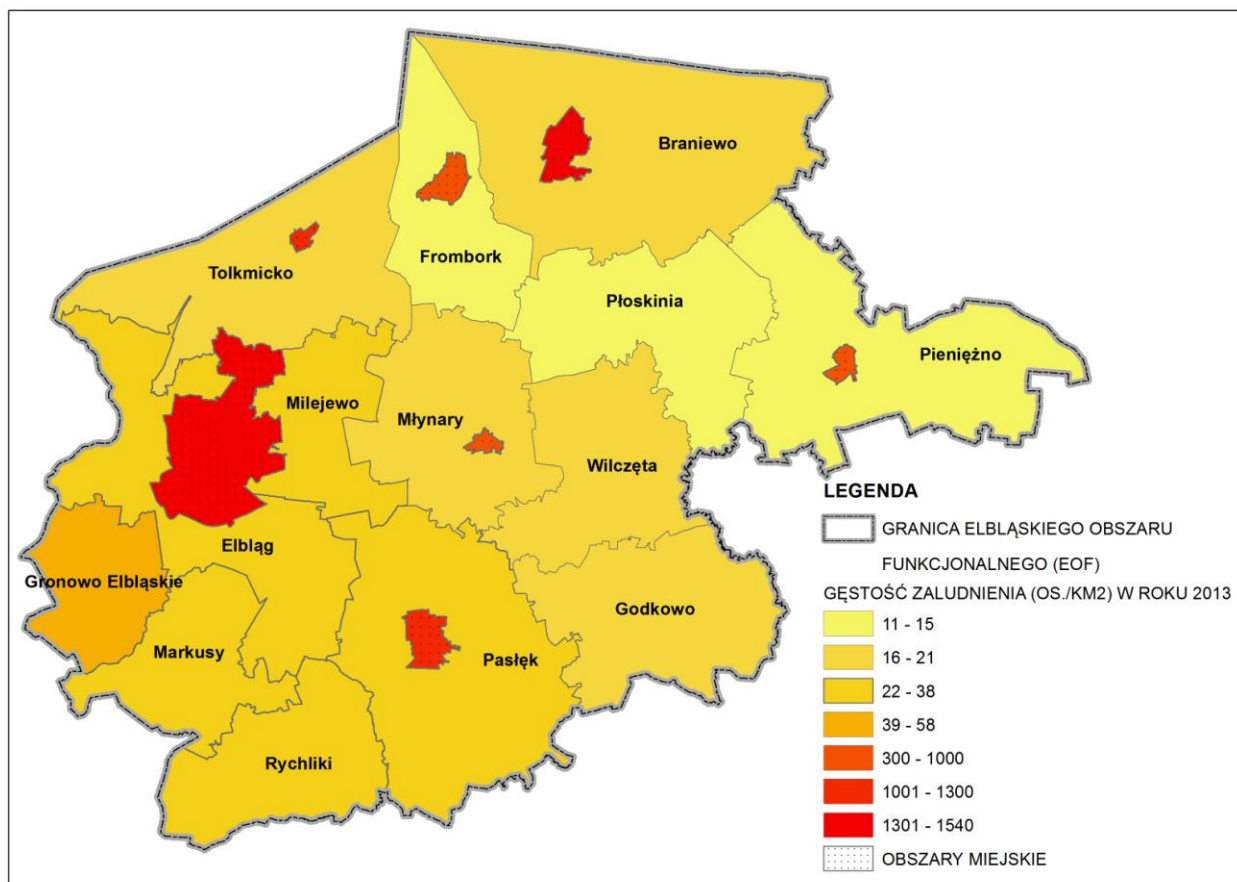

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Średnia gęstość zaludnienia w granicach EOF wynosi 88,4 osoby na km². Obszar charakteryzuje się, tym samym, mniejszą gęstością zaludnienia niż średnia dla Polski (123 os./km²) i większą niż średnia w województwie (60 os./km²). Relacje tych wartości wynikają jednak głównie ze stosunku obszarów miejskich do wiejskich oraz gęstości zaludnienia na obszarach wiejskich. Obszary wiejskie charakteryzuje gęstość 24,4 osoby na km², zbliżona do średniej dla województwa (25 os./km²), przy średniej dla obszarów wiejskich w Polsce na poziomie 52 os./km². Tymczasem na obszarach miejskich w granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego średnia gęstość zaludnienia wynosi 1364 osoby na km², co oznacza większe zagęszczenie niż średnie w miastach Polski oraz mniejsze niż średnie w miastach województwa Warmińsko-mazurskiego. Wewnątrz EOF w obrębie obszarów miejskich i wiejskich występuje znaczne zróżnicowanie w gęstości zaludnienia. Gęstość miast waha się od 1540 os./km² w Elblągu i 1401 os./m² w Braniewie po 326 os./km² we Fromborku, 663 os./m² w Młynarach i 774 os./km² w Pieniężnie. Większa gęstość zaludnienia charakteryzuje większe miasta. O ile górne wartości są charakterystyczne dla przeciętnego polskiego miasta o tyle wartości najniższe wskazują na bardzo ekstensywny charakter zabudowy miejskiej. Spośród obszarów o charakterze wiejskim najgęściej zamieszkane są gminy Gronowo Elbląskie (58 os./km²), Elbląg (38os./km²) i Markusy (38os./km²). Obszary wiejskie gmin Frombork, Pieniężno oraz Płoskinia charakteryzują się gęstością zaludnienia poniżej 15 os./km² co wskazuje na bardzo małe zurbanizowanie obszaru. Gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich wzrasta w kierunku południowo zachodnim, jej wyższe wartości charakteryzują gminy wiejskie otaczające miasto Elbląg.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 26. Gęstość zaludnienia

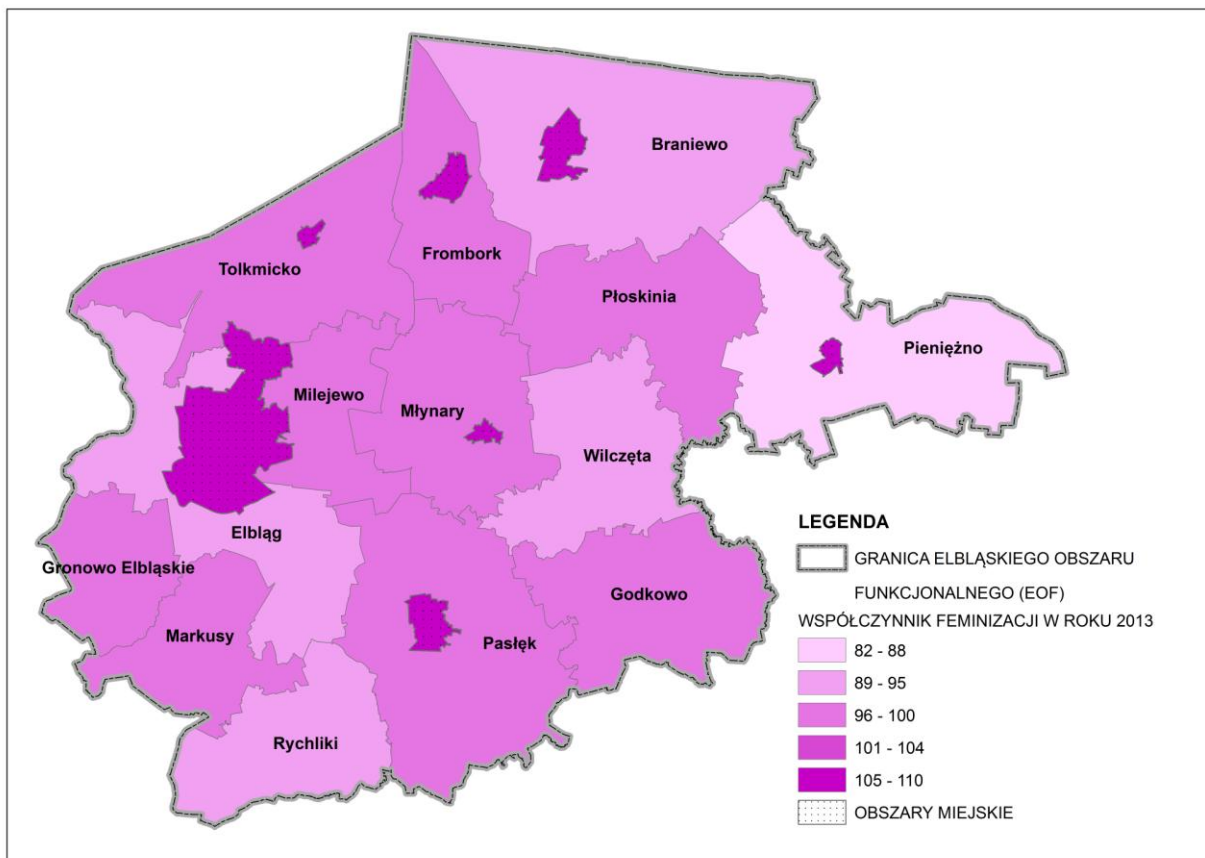

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Kobiety stanowią 51,2% populacji zamieszkującej obszar EOF. Daje to około 105 kobiet na 100 mężczyzn – wskaźnik feminizacji nieznacznie wyższy od wskaźnika dla całego województwa warmińsko-mazurskiego (104, stan na 31.12.2013) oraz niższy od wyniku dla Polski (107). Co znamienne obszary miejskie charakteryzują się zdecydowanie wyższym wskaźnikiem feminizacji od obszarów wiejskich. Najwyższy wskaźnik mają miasta Pieniężno (110), Elbląg (109), Młynary i Pasłęk (po 108), najniższy zaś obszary wiejskie gmin Pieniężno (82), Wilczęta (94), Braniewo, Rychliki i Elbląg (po 95).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 27. Wskaźnik feminizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze EOF zauważyć można proces postępującego poziomu starzenia się społeczeństwa wpisujący się w trend ogólnopolski. Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 18,19% ogółu (dla Polski 18,15%), w wieku produkcyjnym 64,70% (dla Polski 63,38%), w tym 39,80% (dla Polski 39,80%) to osoby w tzw. wieku mobilnym - od 18 do 44 lat, zaś w wieku poprodukcyjnym znajduje się 17,07% społeczności zamieszkującej EOF. Na tle województwa warmińsko-mazurskiego struktura wieku mieszkańców EOF jest stosunkowo mało korzystna - odpowiednio 19% w wieku przedprodukcyjnym, 64,7% w wieku produkcyjnym, w tym 40,30% w wieku mobilnym, 16,3% w wieku poprodukcyjnym w województwie. Różnica między obszarami miejskimi i wiejskimi w kwestii struktury wieku ludności również zbliżona jest do trendu zauważalnego na terenie całego kraju. Zdecydowanie korzystniejsza jest na obszarach wiejskich.

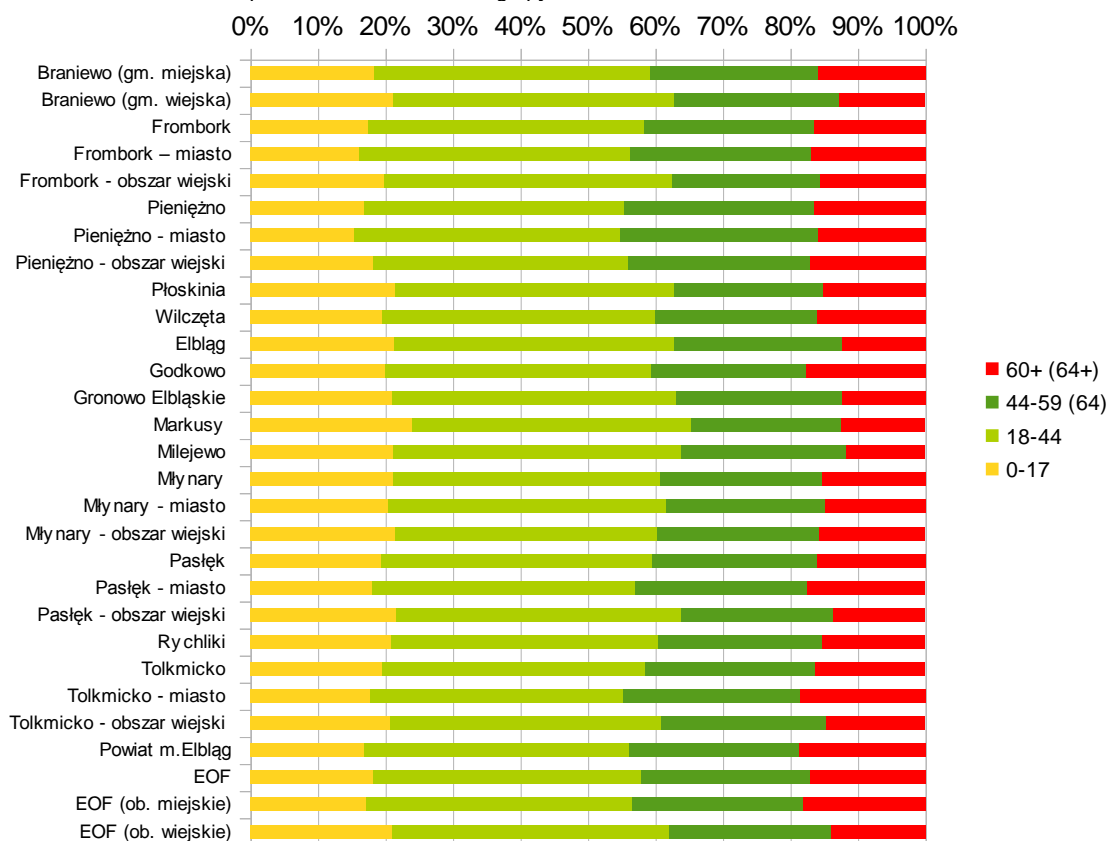
Na obszarach wiejskich osoby w wieku do 17 lat stanowią 21,05% (w Polsce 20,37%, w województwie 21,13%). Osoby w wieku produkcyjnym to 64,56% mieszkańców obszarów wiejskich EOF (w Polsce 63,39%, w województwie 64,75%), z czego grupa do 44 roku życia stanowi 40,70% społeczności (w Polsce 40,50%, w województwie 41,16%). Na obszarach miejskich z kolei osób przed wejściem w wiek produkcyjny jest zaledwie 17,10% (16,73%; 17,53%), a w wieku produkcyjnym mobilnym i niemobilnym odpowiednio 39,20% i 25,13% (39,41% i 24,06%; 39,88% i 24,74%).

Wskaźnik „starości” informujący o żywotności danego obszaru sugeruje lepszą sytuację demograficzną na tle całego kraju i wyraźnie gorszą od sytuacji na pozostałych obszarach województwa warmińsko-mazurskiego, zarówno na obszarach miejskich jak i wiejskich. Na obszarach miejskich wskaźnik starości wynosi około 106 (106 osób w wieku poprodukcyjnym przypadające na 100 w wieku przedprodukcyjnym) w porównaniu do 118 dla Polski i 102 dla województwa. Obszary wiejskie charakteryzują się znacznie wyższą żywotnością przy wskaźniku 66,5 wobec 80 dla Polski i 67 dla województwa. Z pośród poszczególnych obszarów EOF pozytywnie wyróżniają się w tym aspekcie obszary wiejskie: gminy Markusy (52), Milejewo (55), Elbląg (58), Gronowo Elbląskie (59) oraz Braniewo (60). Zaś niekorzystnie prezentują się obszary miejskie – miasto Elbląg (110), Frombork (105), Tolkmicko (104,5) oraz Pieniężno (103,5).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Wartość wskaźnika wskazującego na potencjalne możliwości utrzymania przez osoby będące w wieku produkcyjnym osób w wieku nieprodukcyjnych - wskaźnik obciążenia ekonomicznego – sugeruje sytuację zbliżoną do średniej w województwie i zdecydowanie korzystniejszą od średniej dla Polski oraz na mniejsze, w tym aspekcie, zróżnicowanie między obszarami miejskimi a wiejskimi w obrębie samego EOF. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 54,5 osoby w wieku nieprodukcyjnym na obszarach miast oraz 54 na terenach wiejskich, podczas gdy średnia dla Polski oraz województwa warmińsko-mazurskiego wynosi odpowiednio 57,5 (zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich) oraz 54,5 (jw.). W granicach EOF najmniejsze obciążenie ekonomiczne obserwujemy na obszarach miejskich Pieniężna (45,5) i Fromborka (49,5) oraz w gminach wiejskich Milejewo (49,0), Gronowo Elbląskie (50) i Elbląg (51), zaś największe na obszarach wiejskich gmin Godkowo (60,5) i Młynary (59) oraz miastach Tolkmicko (57), Elbląg (55,5) i gminach wiejskich Markusy (57,5), Płoskinia (57,5) i Rychliki (56,0). W ramach obszaru funkcjonalnego zauważalne są różnice wewnętrzne w strukturze wieku. Najkorzystniejsza struktura charakteryzuje gminy wiejskie zlokalizowane wokół głównego ośrodka miejskiego: Elbląg, Milejewo i Gronowo Elbląskie. Najmniej korzystne są udziałem miasta Elbląg, zaś z obszarów wiejskich negatywnie odznacza się gmina Godkowo.

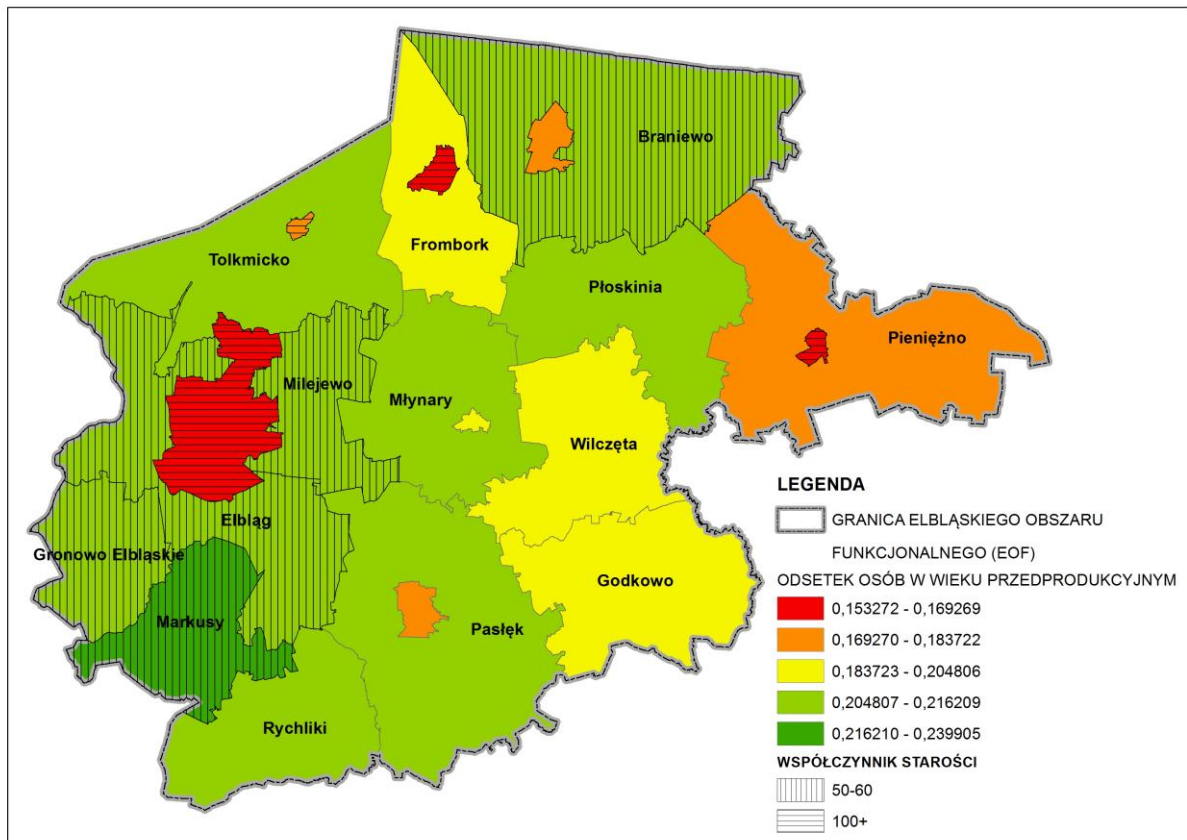
Rysunek 28. Struktura wieku w podziale na ekonomiczne grupy wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

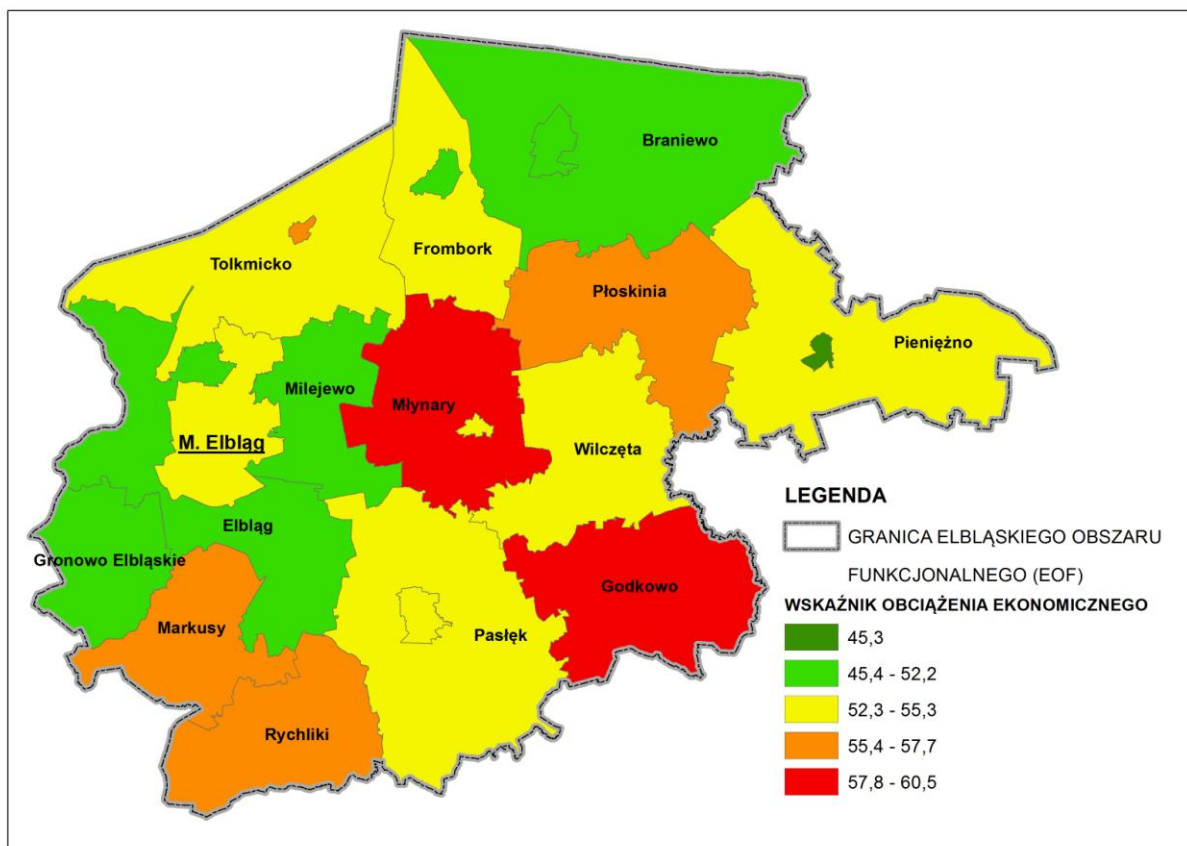
Rysunek 29. Udział osób w wieku produkcyjnym z oznaczeniem skrajnych poziomów wskaźnika starości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 30. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Ogólnie sytuacja demograficzna na obszarze EOF stosunkowo najkorzystniej kształtuje się w gminach położonych wokół Elbląga, zwłaszcza w gminach Gronowo Elbląskie, Elbląg i Milejewo. Gorsza sytuacja jest w samym mieście Elbląg oraz, przede wszystkim, w północnej części obszaru funkcjonalnego, gminach powiatu braniewskiego. Niekorzystne trendy związane są z peryferyjnym położeniem obszarów.

Przytoczone dane pochodzą z zasobów Głównego Urzędu Statystycznego, który to w swojej metodologii opiera się, w zakresie liczby ludności, głównie na danych z Powszechnego Spisu Ludności skorygowanych o bilans liczby urodzeń i zgonów w badanym okresie, zgodnie z rejestrami urzędów stanu cywilnego oraz o saldo migracji na pobyt stały określone na podstawie badań GUS, opartych na zasobach biur ewidencji ludności, tj. - w uproszczeniu - danych meldunkowych. Należy mieć świadomość, że w takim ujęciu nie uwzględnia się przepływu ludności zamieszkałych tymczasowo zarówno imigrujących na dany obszar jak i tych, które wyemigrowały poza jego granice. W związku z tym wydaje się, że szacunki na temat liczby ludności mogą być zawyżone ze względu na niezidentyfikowanie pewnej części ujemnego salda migracji związanego przede wszystkim z emigracją poza granice Polski oraz do dużych ośrodków miejskich, m.in. Warszawy, Gdańska, Torunia czy Olsztyna. Ta część społeczeństwa - w znacznej mierze w mobilnym wieku produkcyjnym - choć często wpływa na gospodarkę lokalną poprzez odprowadzanie podatków dochodowych (i innych) a także sporadyczne zachowania konsumenckie, w większym stopniu związana jest z lokalną gospodarką nowego miejsca zamieszkania poprzez wpływ na popyt na dobra i usługi (konsumpcja) oraz podaż pracy. Przez pryzmat powyższego należy patrzeć na dane o wielkości populacji, migracjach i strukturze wiekowej społeczeństwa oraz ewentualne prognozy sytuacji demograficznej na kolejne lata.

5.2. Prognozy demograficzne

Biorąc pod uwagę zauważalne trendy demograficzne oraz zmiany w stylu życia mieszkańców Polski Główny Urząd Statystyczny opracował Prognozę ludności na lata 2014-2050, która to była punktem

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

wyjścia do analiz prognostycznych nt. zmian demograficznych na obszarze EOF zawartych w niniejszym opracowaniu. Pod uwagę wzięto negatywne trendy w kwestii przyrostu naturalnego ujęte w statystykach GUS. Na bazie tych danych przeprowadzono prognozę zmian ludności dla poszczególnych gmin z uwzględnieniem różnic między obszarami miejskimi i wiejskimi oraz oszacowano przyszłe zmiany w strukturze gospodarstw domowych, w tym ich przeciętnej wielkości. Ponadto na potrzeby niniejszego opracowania założono zmianę średniej wielkości gospodarstwa domowego na obszarach miejskich i wiejskich w oparciu o ekstrapolację danych statystycznych o wielkości gospodarstw domowych na obszarach miejskich i wiejskich z lat 2002 i 2011 oraz prognozie zmiany średniej wielkości gospodarstwa domowego w Polsce zawartej w Prognozie ludności na lata 2003-2030 (jako ostatnim dokumencie prognostycznym poruszającym to zagadnienie).

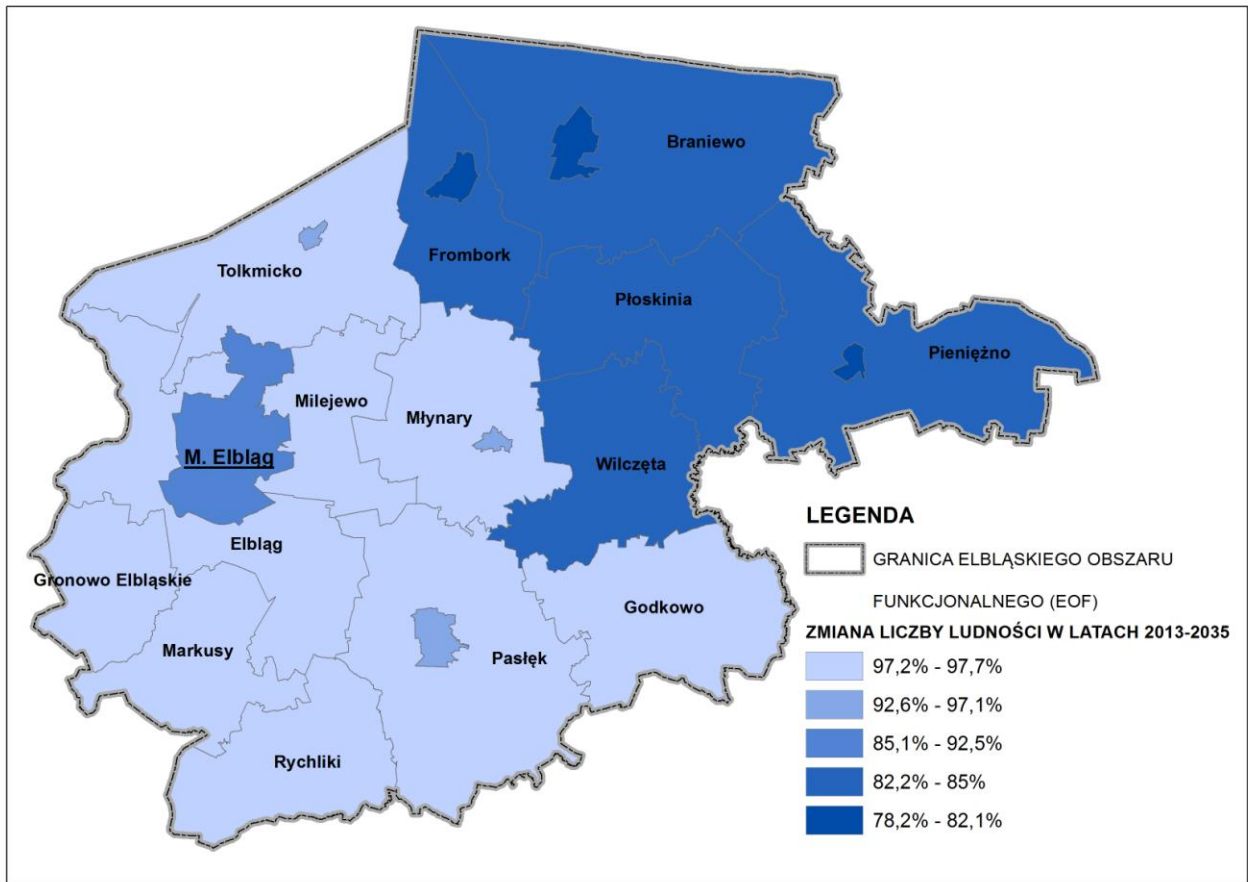
Prognoza ludności na lata 2014-2050 przewiduje zapaść demograficzną w analizowanym okresie, tj. do roku 2050. GUS szacuje, że w 2035 roku na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego pozostanie około 92,35% obecnego stanu ludności (dane z 2013 roku) zaś do 2050 roku liczba mieszkańców zmniejszy się o kolejne 128 tys. mieszkańców do 83,48% stanu z 2013 roku. Przyjmując poprawność założeń GUS oraz zastosowanych w niniejszym opracowaniu założeń dla analizowanego obszaru sytuacja demograficzna w obrębie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego pogorszy się w jeszcze większym stopniu a zmiany te będą niekorzystne z punktu widzenia społeczno-gospodarczego i rodzą już dziś duże wyzwania zarówno dla polityki społecznej jak i przestrzennej. W 2035 roku autorzy niniejszego opracowania zakładają – powielając założenia GUS – spadek liczby ludności na analizowanym obszarze do 87,76% stanu z 2013 roku, a do 2050 roku spadek do poziomu 75,67% stanu z roku 2013. Prognozowane zmiany demograficzne, m.in. liczby ludności i struktury wieku, są zróżnicowane przestrzennie. Na obszarze EOF wyraźnie widoczne są różnice między głównym ośrodkiem miejskim – Elblągiem, południową częścią obszaru obejmującą przede wszystkim powiat elbląski oraz częścią północną – powiatem braniewskim. Najbardziej niekorzystne zmiany przewiduje się na terenach powiatu braniewskiego, w szczególności w obrębie miast. Szacunki zakładają, że 2035 roku na terenach miejskich powiatu braniewskiego zamieszkiwać będzie społeczność licząca około 78% obecnej wielkości populacji, a w roku 2050 będzie to zaledwie 59%. Na obszarach wiejskich sytuacja będzie tylko nieznacznie lepsza – w 2035 roku około 84,5%, zaś w 2050 niespełna 70% obecnej liczebności mieszkańców.

Spadek liczby ludności w przeciągu najbliższych 35 lat, choć mniej dotkliwe, będą również udziałem społeczności zamieszkujących w powiecie elbląskim. Na obszarach miejskich spadek ten do roku 2035 wyniesie 3,5% w stosunku do roku 2013. Poza miastami zaś populacja skurczy się w tym okresie o blisko 2,5%. Do roku 2050 liczba ludności zmaleje odpowiednio do 90% w miastach i 92% na wsiach stanu z roku 2013. Łącznie obszar w granicach EOF w latach 2013-2035 dotknie ubytek ludności rzędu 27 tys. mieszkańców, a w ciągu następnych 15 lat ubędzie drugie tyle.

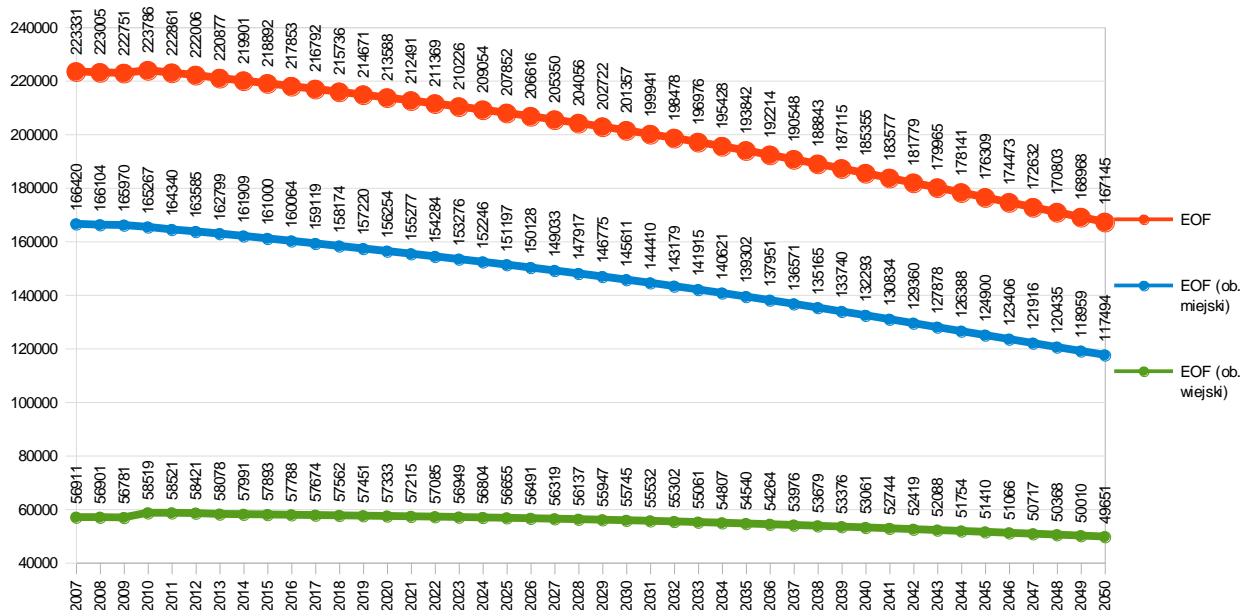
Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 31. Prognozowana zmiana liczby ludności w latach 2013-2035

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Rysunek 32. Prognozowana zmiana liczby ludności w latach 2013-2035 na obszarach miejskich i wiejskich EOF

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

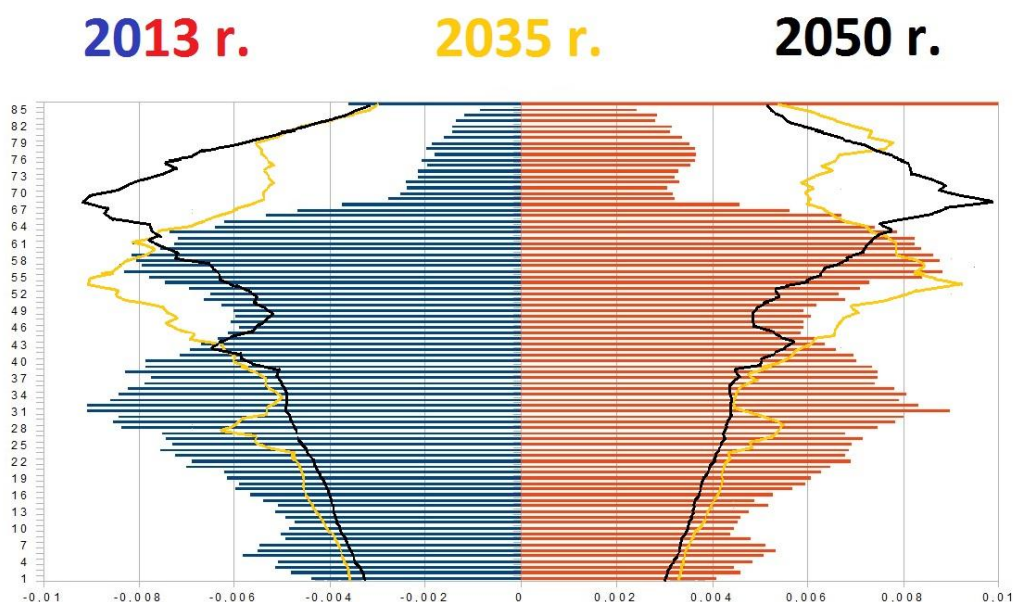
Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Równocześnie do zmniejszania się populacji mieszkańców następować będą inne zjawiska demograficzne, w tym postępujące starzenie się społeczeństwa oraz zmiana modelu rodziny polegająca na zwiększającej się liczbie rodzin bezdzietnych i osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszania się przeciętnej liczebności gospodarstwa domowego.

Szacunki wskazują, że podczas gdy w roku 2013 osoby w wieku powyżej 67 lat (docelowy wiek emerytalny) stanowiły około 10%, w 2035 roku grupa ta obejmie już blisko 23% populacji EOF, zaś w 2050 aż 3 na 10 mieszkańców. Sukcesywnie zmniejszać się będzie również liczba osób przed 18 rokiem życia z przeszło 18% w 2013 roku do 14% w roku 2035 i 13% w 2050. Grupa osób w wieku produkcyjnym (od wejścia w dorosłość – 18 – do osiągnięcia wieku emerytalnego – 67) również będzie się zmniejszać z 71,5% w 2013 roku przez 63% w 2035 r. do 57% w 2050 r., a oprócz tego na niekorzyść zmieniać będzie się także struktura tej grupy – o ile w 2013 roku 55,5% osób w wieku produkcyjnym należy do grupy tzw. mobilnej (18-44) to w 2035r. grupa ta obejmie tylko 40% osób w wieku produkcyjnym, do 2050 r. wzrośnie co prawda do 45% ale i tak stanowić będzie zdecydowanie mniejszą część niż obecnie.

Porównanie piramid wieku ludności z roku 2013 z prognozowanymi dla lat 2035 i 2050 daje pełen obraz postępującego procesu starzenia się społeczeństwa zamieszkującego Elbląski Obszar Funkcjonalny.

Rysunek 33. Piramida wieku ludności w roku 2013 oraz zdjęcie prognozowanych zmian na lata 2035 i 2050

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Ponadto, w oparciu o szacunki GUS w zakresie zmian w obrębie struktury i wielkości gospodarstw domowych, należy przypuszczać, że średnia wielkość gospodarstwa domowego, zgodnie z ogólnopolskim trendem, będzie ulegała zmniejszaniu ze zdiagnozowanej na rok 2013 wartości 2,69 (około 2,5 dla obszarów miejskich i 3,3 dla wsi) do 2,39 (odpowiednio 2,2 i 2,7) w roku 2035 i 2,11 (2,0 i 2,3) w roku 2050. O ile tempo tego procesu może być dyskusyjne, o tyle sam trend wydaje się być niezaprzeczalny. W przyszłości społeczności będą się składać z większej liczby osób prowadzących jednoosobowe gospodarstwa domowe oraz rodzin bezdzietnych czy posanacyjnych najwyżej jedno dziecko.

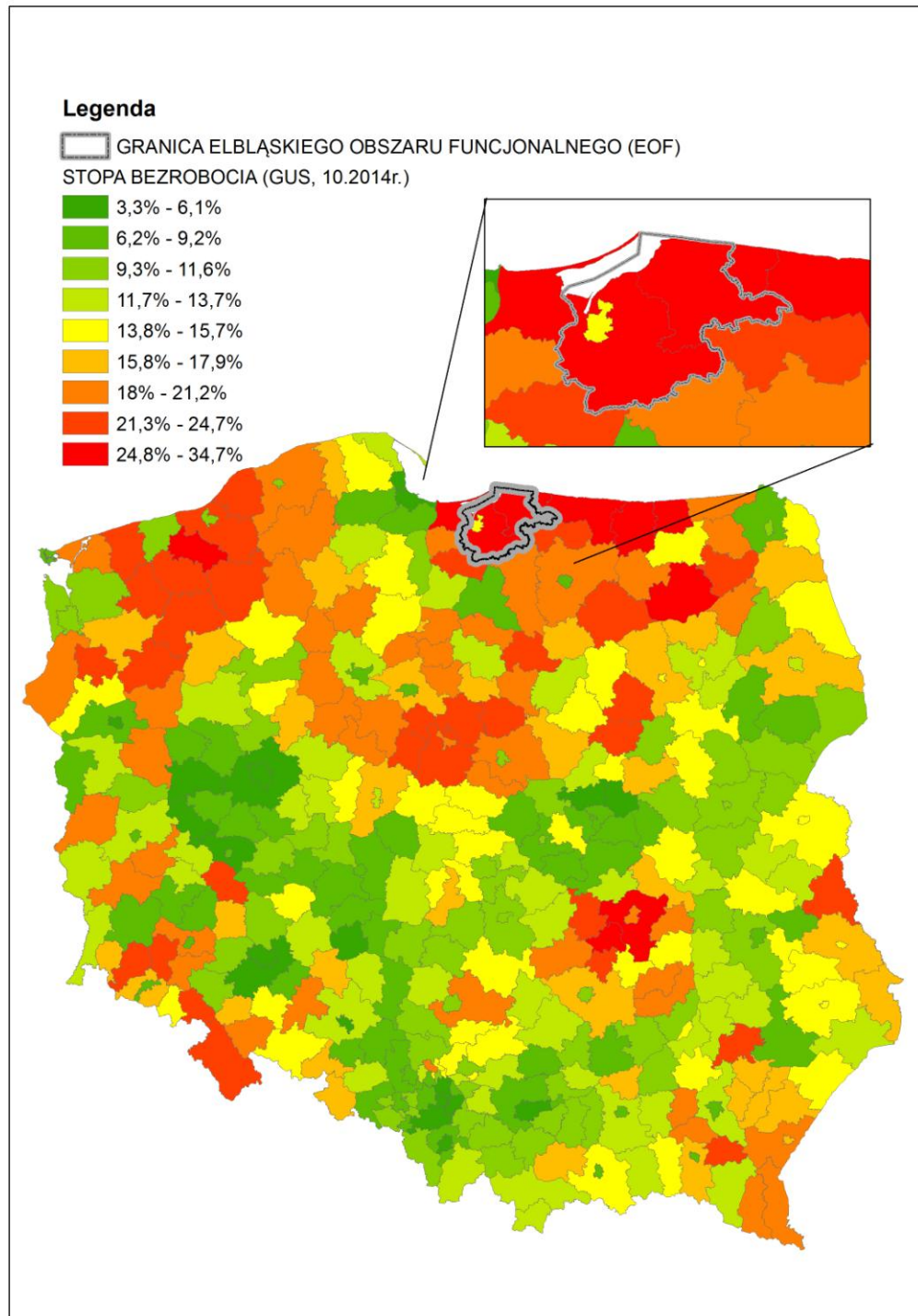
5.3. Rynek pracy

Elbląski Obszar Funkcjonalny leży w rejonie o jednej z najtrudniejszych sytuacji na rynku pracy. Województwo warmińsko-mazurskie pod względem poziomu bezrobocia (zmierzonego stopą bezrobocia) plasuje się na jednej z ostatnich lokat w kraju – średnioroczna stopa bezrobocia obliczona na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) - w 2013 r. wyniosła w województwie 11,4% wzrastając w stosunku do roku poprzedniego (11,1%). Gorsza

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

sytuacja (wg danych GUS 2013) była w tym okresie tylko w województwach podkarpackim (14,3%), świętokrzyskim (13,0%) i kujawsko-pomorskim (12,4%). Średnia dla Polski wynosiła w tym czasie odpowiednio 10,3% (2013r.) i 10,1% (2012r.) zatem znacznie niżej.

Rysunek 34. Stopa bezrobocia 2013 i zmiana w stosunku do 2012 r. (BAEL)

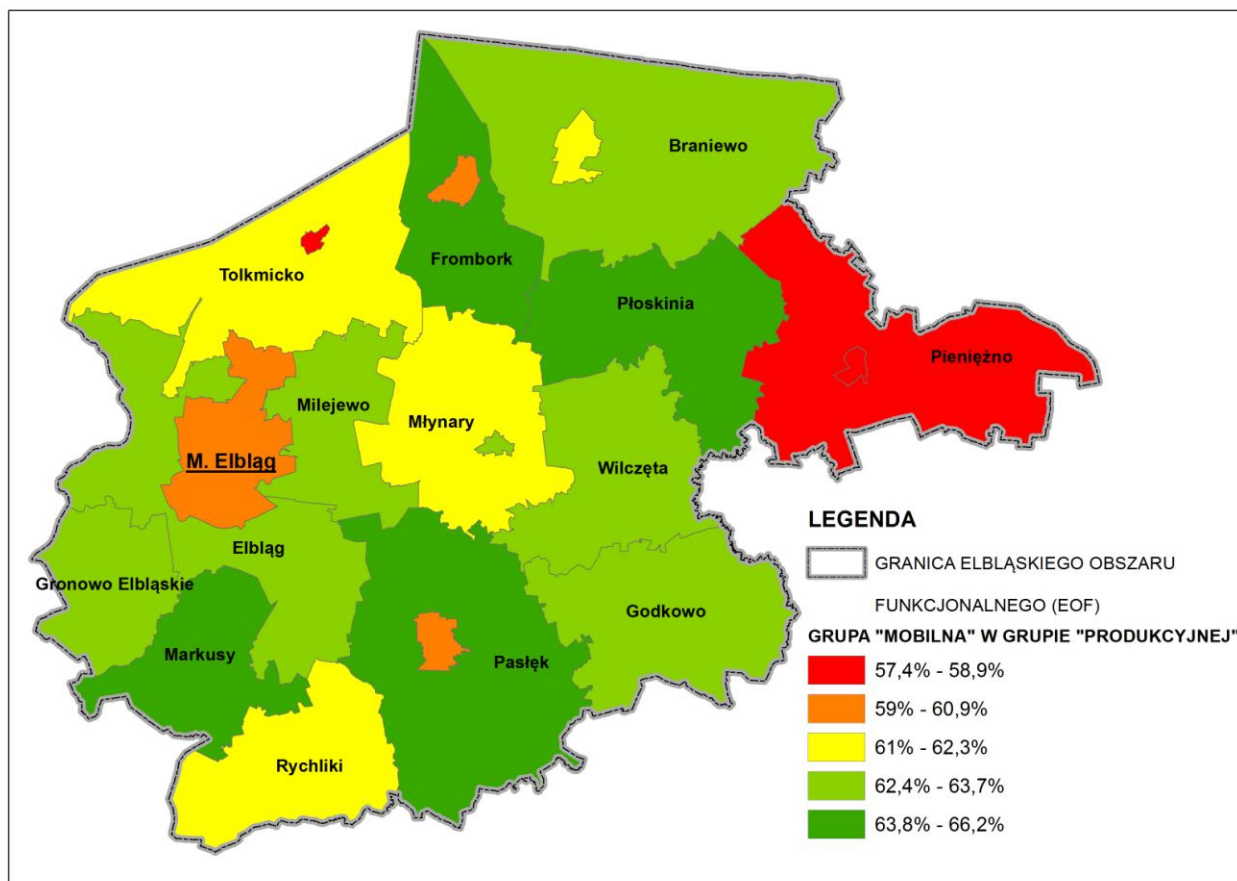
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba osób w wieku produkcyjnym zamieszkujących w granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego wynosi blisko 143 tysiące osób (wg GUS 2013), co stanowi ponad 64,7% ogółu mieszkańców, w

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

porównaniu do 63,4% w skali kraju i 64,7% w województwie warmińsko-mazurskim. W poszczególnych obszarach stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do ogółu mieszkańców waha się od 62,8% dla obszaru wiejskiego gminy Młynary i 63,4% dla Płoskiny po 67,2% w gminie Milejewo i 68,8% w miejskiej części gminy Pieniężno. Stosunek osób młodszych wśród grupy w wieku produkcyjnym (tj. do 44 roku życia, wiek produkcyjny mobilny) najkorzystniejszy jest na obszarach wiejskich gminy Frombork (66 osób na 100), Płoskinia (65,5), Pasłek (65). Najmniej korzystna jest sytuacja w miastach Pieniężno (57,5), Tolkmicko (59) i Frombork (60) oraz na obszarach wiejskich wokół Pieniężna (58,5). Średnia dla obszaru to 61,5% osób „mobilnych” w grupie produkcyjnej.

Rysunek 35. Odsetek grupy mobilnej wśród osób w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W ciągu ostatnich dziesięciu zauważalne są dość znaczne zmiany w strukturze wieku mieszkańców poszczególnych gmin i obszarów w granicach EOF. W porównaniu do roku 2003 na całym obszarze łączna liczba osób w wieku produkcyjnym zmieniła się nieznacznie (wg danych na rok 2013) – ubyłoby około 200 osób co stanowi 0,15% całej grupy (w porównaniu do wzrostu o 1,5% w skali kraju i 4% w skali województwa). Nie można jednak mówić o zachowaniu status quo ze względu na znaczne ruchy wewnętrzne – zmniejszenie się liczby ludności w wieku produkcyjnym w Elblągu o ponad 5% i Braniewie o blisko 2% oraz wzrost ich liczby poza tymi ośrodkami. Największy bezwzględny przyrost mieszkańców w wieku produkcyjnym nastąpił w gminach położonych wokół Elbląga (Milejewo – wzrost o 20,5% w latach 2003/2013, gmina wiejska Elbląg o 18%, Gronowo Elbląskie o 12,5%) oraz na obszarach otaczających pozostałe większe ośrodki miejskie – obszar wiejski gminy Pasłek (o 13,5%), gmina wiejska Braniewo (o 11,5%). Generalnie na obszarach wiejskich średnio przybyło 10,5% osób w wieku produkcyjnym, zaś na obszarach miejskich liczba ta spadła o 3,5% (na obszarach miejskich poza Elblągiem jednak liczba ta wzrosła średnio o 2%).

Co istotne, zauważalne jest odwrócenie trendów około roku 2010 – na obszarach o dynamicznym przyroście osób w wieku produkcyjnym nastąpiło zahamowanie tego procesu, natomiast na obszarach

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

stagnacji pojawił się trend spadkowy. W stosunku do roku 2012, w 2013 w każdym z obszarów poddanych analizie zaobserwowano spadek liczby osób w wieku produkcyjnym.

Zauważalne są również niewielkie zmiany w strukturze grupy produkcyjnej – sukcesywnie na obszarach wiejskich, choć nieznacznie, zwiększa się udział osób w wieku produkcyjnym niemobilnym (powyżej 44 lat), w miastach z kolei tendencja jest przeciwna. Może to być związane z migracją edukacyjną i/lub zarobkową osób młodszych do większych miast (spadek mobilności na wsiach), a także odpływem na obszary wiejskie wokół miast osób o ustabilizowanej sytuacji zawodowej, w wieku produkcyjnym starszym.

Statystyki GUS dotyczące zatrudnienia obejmują zakłady pracy, w których zatrudnienie przekracza 9 osób z pominięciem osób pracujących w małych zakładach pracy (do 9 osób), jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego oraz bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. Na obszarach analizowanych, zwłaszcza poza dużymi ośrodkami miejskimi, grupy te stanowią pokaźną część osób aktywnych zawodowo.

Wskaźnik mówiący o liczbie pracujących na 1000 mieszkańców wskazuje na gorszą sytuację w gminach Gronowo Elbląskie (56), Markusy (56), Wilczęta (62), Rychliki (66), Godkowo (67) oraz Pieniężno (67). Najwięcej pracujących na 1000 mieszkańców przypada w gminie Elbląg (479), mieście Elbląg (221) oraz mieście Braniewo (176). Z kolei analiza udziału osób bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym za rok 2013 wskazuje na największe problemy dotyczące zatrudnienia w gminach Wilczęta (21,1%), Godkowo (21,0%), Rychliki (20,6%) oraz Płoskinia (19,7%) i gmina wiejska Braniewo (19,6%). Najmniej osób bezrobotnych w grupie produkcyjnej odnotowano w Tolkmicku (13,2%), Braniewie (13,2%), Gronowie Elbląskim (13,8%), Milejewie (14,0%) i Młynarach (14,2%).

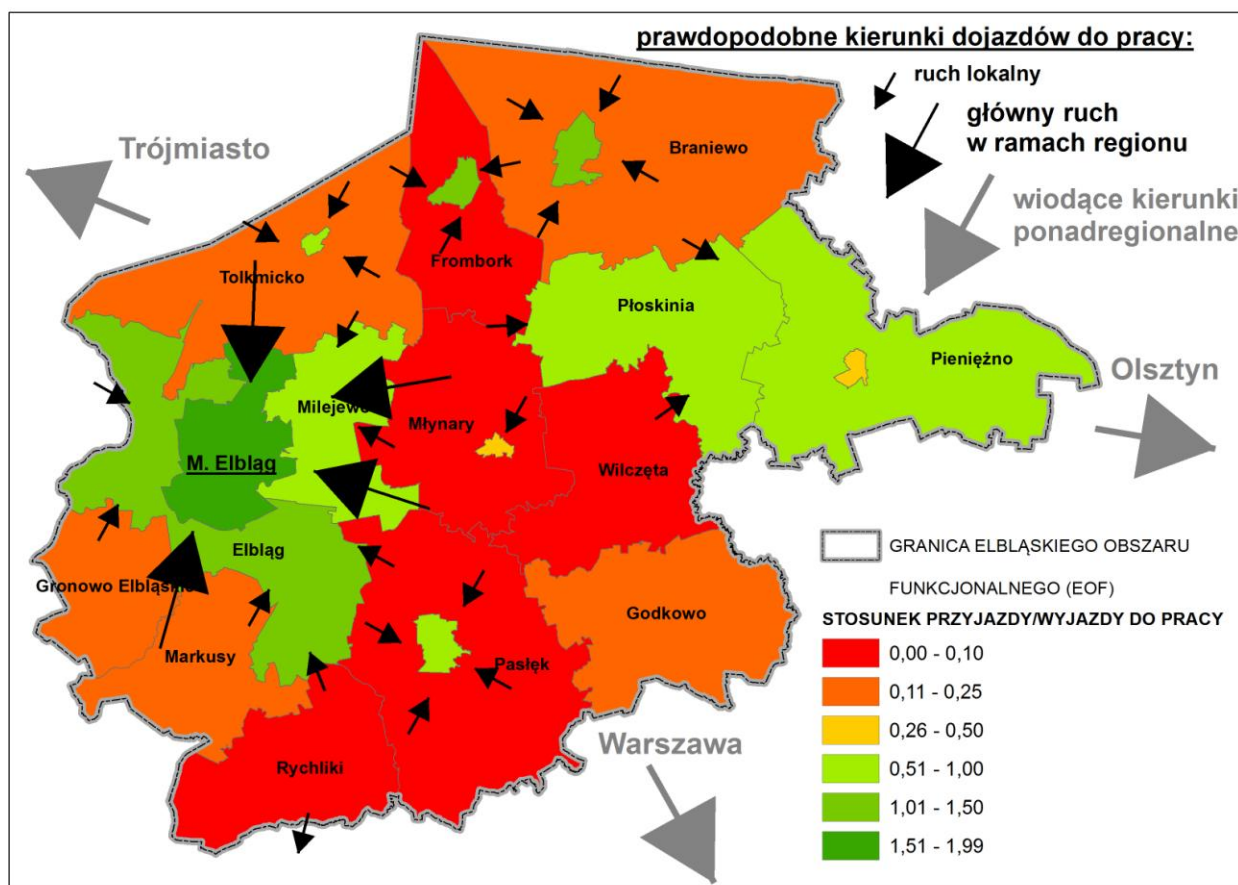
Dane na temat bezrobocia rejestrowanego wskazują na bardzo niekorzystną sytuację na rynku pracy. W powiatach w granicach EOF odnotowano jedno z najwyższych stóp bezrobocia w województwie. Powiat Braniewski (28,1%) obok Piskiego (28,3%) oraz Węgorzewskiego (27,1%) zmagają się z największym udziałem osób bezrobotnych (stopa bezrobocia do aktywnych zawodowo), a Elbląski ze stopą bezrobocia na poziomie 25,6% również zdecydowanie odstaje od średnie wojewódzkiej, mimo iż to właśnie województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się najwyższą stopą bezrobocia w kraju (18,1% w stosunku do średniej krajowej – 11,3%). Mniejszą stopą bezrobocia charakteryzuje się jedynie m. Elbląg jednak na tle miast powiatowych wynik 15,2% również nie jest korzystny. Dla porównania polskie miasta o zbliżonym potencjale demograficznym (liczbie mieszkańców) charakteryzują się zdecydowanie mniejszą stopą bezrobocia – Gorzów Wielkopolski (6,0%), Opole (6,1%), Zielona Góra (7,2%), Płock (11,6%), Wałbrzych (13,1%).

Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Elblągu wskazują na ciągły spadek napływających bezrobotnych (od 2011 r.), przy jednoczesnym wzroście w ostatnich dwóch latach bezrobotnych odpływających, co wpływa na ogólne zmniejszenie liczby bezrobotnych. Wśród bezrobotnych napływających (rejestrowanych w danym okresie) znaczną grupę stanowią osoby młode – do 25 roku życia (blisko 25%). Osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 24 miesięcy) stanowiły w tym czasie 27,4%. Wśród wymienianych przez bezrobotnych zawodów najczęściej padają: sprzedawca (18,7%), robotnik gospodarczy (4,8%) i robotnik budowlany (3,8%) - 28% nie wymienia żadnego zawodu ani specjalności. Powiatowy Urząd Pracy w Elblągu w okresie 12 miesięcy 2014 r. miał do dyspozycji 4630 miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, (o 1153, tj. około 34% więcej w porównaniu z analogicznym okresem 2013 r.), w tym 3083 na terenie miasta Elbląga (o 878, tj. 39,8% więcej w porównaniu z analogicznym okresem 2013 r.).

Porównując rejestrowane przez GUS (2006) dane o liczbie przyjeżdżających do pracy z innych obszarów oraz wyjeżdżających do pracy (pracujących poza obszarem zamieszkania) można odnotować dodatnie saldo (sytuację, w której więcej osób przyjeżdża do pracy na dany obszar niż wyjeżdża z niego do pracy gdzie indziej) jedynie dla trzech miast Elbląga, Fromborka i Braniewa oraz gminy wiejskiej Elbląg. W Elblągu na jedną wyjeżdżającą do pracy poza granice miasta przypadają 2 przyjeżdżające. Odwrotna sytuacja ma miejsce na wiejskich obszarach gmin Frombork gdzie nie odnotowano żadnego przyjazdu do pracy spoza obszaru, Wilczęta (1 przyjeżdżający na 20 wyjeżdżających), Młynary (1 na 12) oraz Pasłęk (1 na 10). Interpretując dane można przypuszczać, że główny ruch do pracy odbywa się z obszarów wiejskich gmin miejsko-wiejskich do ich ośrodków centralnych (miast) oraz z obszarów wiejskich (oraz pozostałych miast) do Elbląga, gdzie ruch ten jest odwrotnie proporcjonalny do odległości i długości czasu dojazdu – im większa odległość do Elbląga i gorsze połączenia komunikacyjne tym ruch mniejszy.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 36. Wskaźnik liczby osób przyjeżdżających do pracy na osoby wyjeżdżające do pracy wraz z poglądowym oznaczeniem kierunków podróży do miejsca pracy

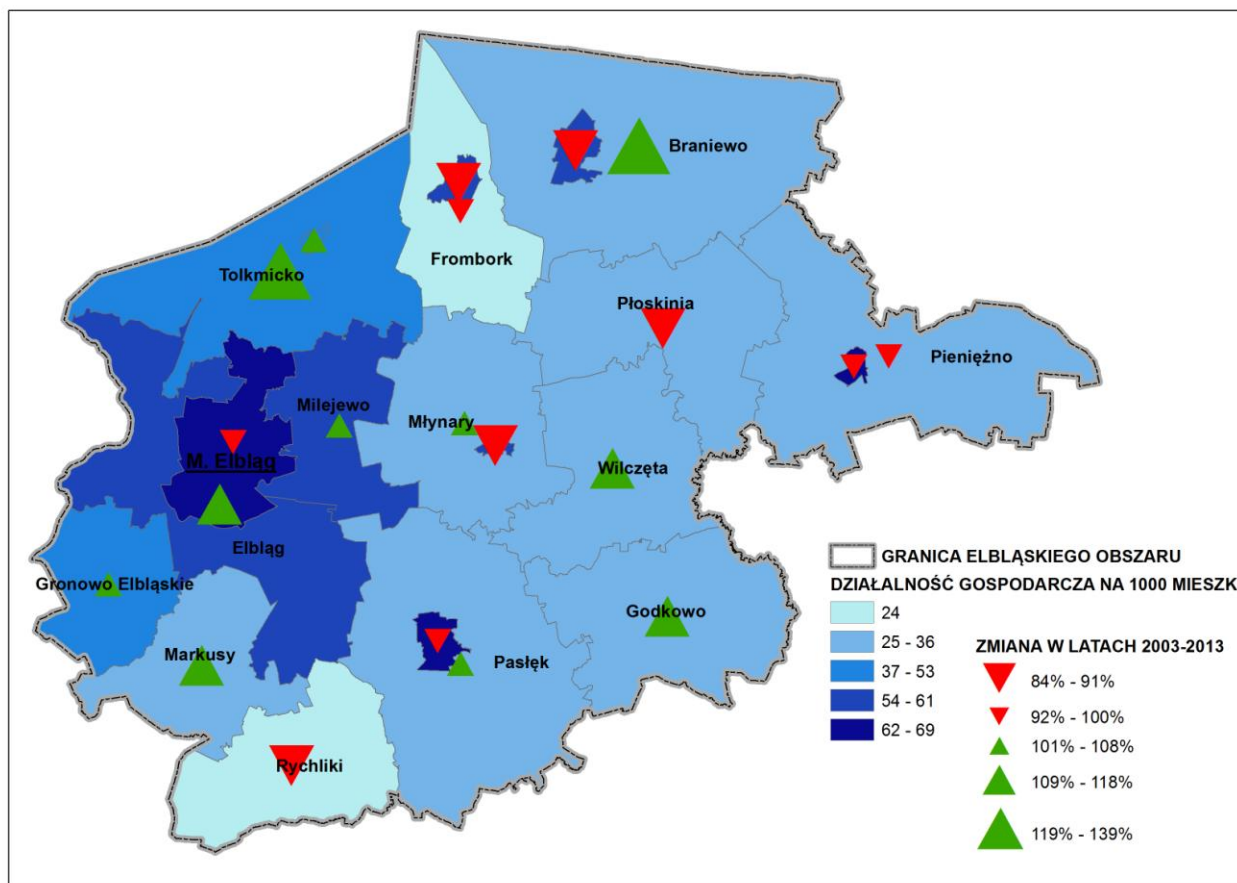

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba działalności gospodarczych przypadających na mieszkańców regionu może być miernikiem aktywności ekonomicznej oraz sytuacji gospodarczej, w tym sytuacji na rynku pracy. Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się niskim współczynnikiem działalności gospodarczych na 1000 mieszkańców – w porównaniu do, średnio, 77 w Polsce na 1000 mieszkańców Warmii i Mazur przypada zaledwie 61. Jest to wynik najgorszy obok podkarpackiego (58) i lubelskiego (60). Sytuacja na obszarze EOF odzwierciedla ogólnowojewódzki trend. Wskaźnik wynosi blisko 60 i jest nieznacznie niższy od średniej wojewódzkiej. Pod względem aktywności społecznej w dziedzinie prowadzenia działalności gospodarczej również można zauważyć znaczne różnice wewnętrzne. Największą aktywność wykazują mieszkańcy obszarów miejskich: Elbląga (69 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności), Pięno (66), Pasłek (64), Frombork (61), Młynary (60), oraz wiejskiej gminy Elbląg (61). Najmniej działalności gospodarczych na 1000 mieszkańców przypada w gminach Rychliki (24) Płoskinia (31), Wilczęta (33), Markusy (33) oraz na obszarze wiejskich gmin Frombork (24), Pięno (32) i Pasłek (35). W porównaniu do obszarów wiejskich więcej działalności na mieszkańców przypada w obszarach miejskich – średnio blisko 67 na 1000 mieszkańców w porównaniu do 40 na wsi.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 37. Wskaźnik liczby zarejestrowanych działalności gospodarczych na 1000 mieszkańców oraz zmiana wskaźnika w latach 2003-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

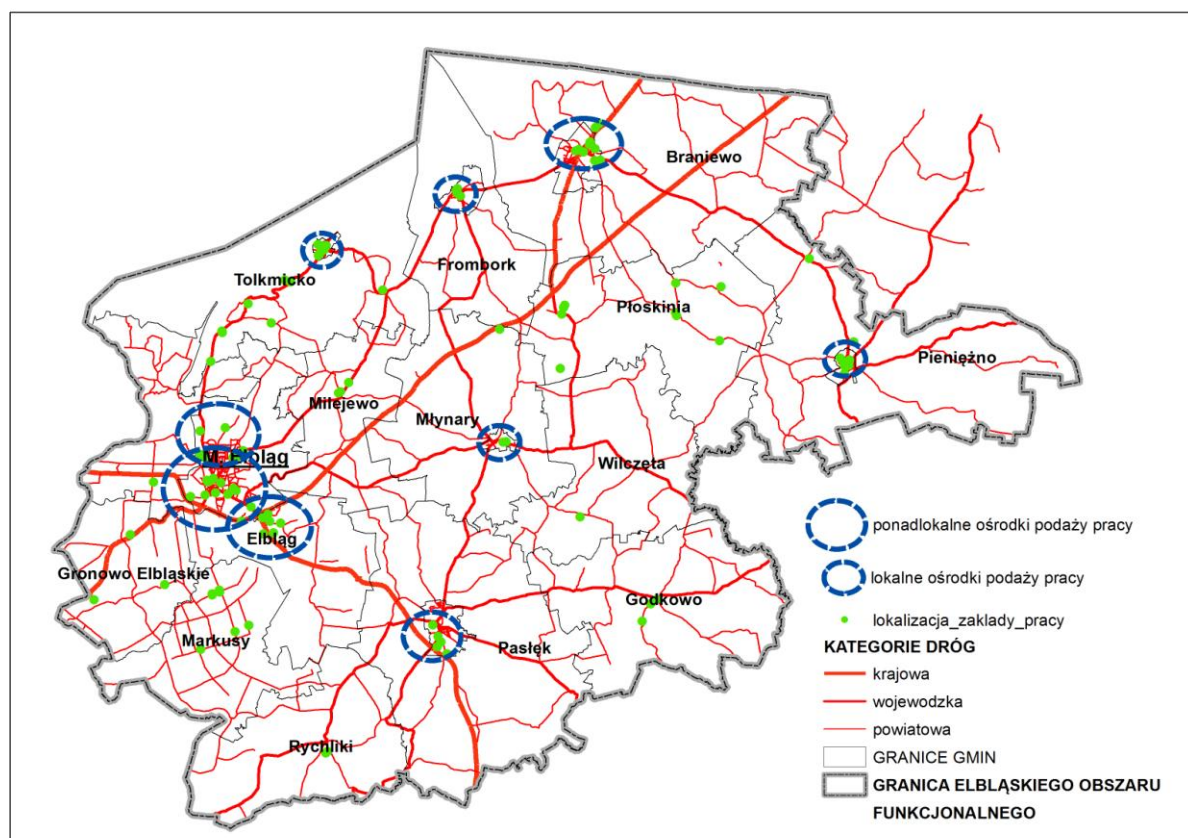
Na podstawie dostępnych danych na temat rynku pracy omawianego regionu, w tym danych statystycznych, danych z powiatowych urzędów pracy oraz przekazanych przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego, a także na podstawie analizy rozlokowania przestrzennego środków produkcji, wiodących zakładów pracy oraz stref wsparcia działalności gospodarczej i naukowej – podstrefy specjalnej strefy ekonomicznej i parków technologicznych zidentyfikowano obszary o szczególnym znaczeniu z punktu widzenia oferowania podaży pracy. Pod tym względem wiodącą rolę w regionie wiedzie miasto Elbląg, największy po Olsztynie ośrodek społeczno-gospodarczy województwa warmińsko-mazurskiego. W lutym 2015 roku w Elblągu zlokalizowanych było 16 zakładów pracy zatrudniających co najmniej 250 osób, w większości był to podmioty administracji samorządowej i publicznej służby zdrowia (m.in. Urząd Miejski w Elblągu, Elbląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji, Szpital Miejski im. Jana Pawła II, Wojewódzki Szpital Zespolony, Elbląski Szpital Specjalistyczny) oraz przedsiębiorstwa z branży energetycznej (Energia Kogeneracja Sp. z o.o., Energia Operator Eksploatacja Sp. z o.o.), meblarskiej (Home Concept Sp. z o.o., Wójcik Fabryka Mebli Sp. z o.o., Fabryka Mebli Stolpłył Sp. z o.o.) i maszynowej (Partner Serwis Sp. z o.o.,) oraz odzieżowej, spożywczej i chemicznej. Ponadto ponad 100 zakładów daje zatrudnienie od 50 do 250 osobom, a łącznie działalność prowadzi blisko 11,5 tysiąca spółek (około 10 tysięcy nie zatrudnia więcej niż 9 osób). W śródmiejskiej części miasta lokalizują się podmioty generujące podaż pracy w obszarze handlu i usług, usług publicznych i administracji samorządowej oraz przemysłu elektromaszynowego. Produkcja mebli odbywa się w północno-zachodniej oraz południowo-zachodniej części miasta. Ponadto w północnej części miasta – w dzielnicy Modrzewina zlokalizowane zostały tereny Podstrefy Elbląskiej Specjalnej Warmińsko-mazurskiej Strefy Ekonomicznej i Elbląski Park Technologiczny w ramach którego działa ponad 20 podmiotów. W mieście zlokalizowany jest także browar przemysłowy - Grupa Żywiec S.A., Browar w Elblągu, oraz Port Elbląg będący regionalnym, największym w Zalewie Wiślanym, portem obsługującym zalewową i bałtycką

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

żeglugę przybrzeżną towarową i pasażersko-turystyczną. Port Elbląski obsługuje rocznie około 30 tysięcy pasażerów. Rokrocznie wzrasta też wielkość przeładunku, głównie materiałów budowlanych i węgla - łączny wzrost od 2009 roku z 4 tys. ton do blisko 360 tys. ton. Potencjał portu, w tym możliwość kreowania podaży pracy, ściśle związana jest z dostępem do basenu Morza Bałtyckiego, który obecnie możliwy jest jedynie poprzez kontrolowaną przez Rosję Cieśninę Piławską zatem kwestią zasadniczą dla rozwoju portu, miasta Elbląga i całego regionu jest możliwość uniezależnienia od polityczno-gospodarczych relacji polsko-rosyjskich. Możliwość taka istnieje w przypadku realizacji projektu przekopu przez Mierzęję Wiślaną i realizację kanału żegludowy na Mierzei Wiślanej.

Poza Elblągiem istotne dla lokalnego rynku pracy są obszary na południe od miasta Elbląga w gminie wiejskiej Elbląg wzdłuż drogi ekspresowej S7, gdzie zlokalizowane są zakłady z branż meblarskiej, metalurgicznej i budowlanej, a także dwa ośrodki miejskie Braniewo i Pasłęk. Głównym zakładem oferującym podaż pracy w południowej części Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego są zlokalizowane przy drodze ekspresowej S7 i wojewódzkiej nr 526 zakłady mleczarskie Sery ICC Pasłęk. W granicach gminy Pasłęk funkcjonuje Podstrefa Warmińsko-mazurskiej strefy ekonomicznej, mająca na celu, z założenia, dynamizację, wspieranie rozwoju działalności gospodarczej i ograniczenie bezrobocia. Strefa zajmuje około 14,1 ha z czego do zagospodarowania pozostało 9,3 ha. Rynek pracy związany z Braniewem z kolei związany jest z branżą logistyczną – transport i przeładunek, usługami komunalnymi i administracją samorządową oraz zakładami meblarskimi. W znacznym stopniu kondycja rynku pracy zależy od wymiany gospodarczej z rosyjskim Obwodem Kalingradzkim. W 2014 roku wznowił działalność zakład Browar Braniewo, którego zdolności wytwórcze w latach 2006-2007 szacowane były na około 1 miliona hektolitrów piwa rocznie z możliwością zwiększenia do 3 milionów hektolitrów – zakład zatrudniał w tym okresie ponad 100 osób. Pozostałe obszary miejskie pełnią rolę lokalnych rynków pracy niższego rzędu, zaś charakter i zasięg działalności na tych obszarach, oraz na terenach rolnych Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego, jest stricte lokalny.

Rysunek 38. Lokalizacja głównych zakładów pracy oraz ośrodków podaży pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Prognozy demograficzne na lata 2014-2050 przeprowadzone przez GUS nie są korzystne i nie dają zbyt dużej nadziei na poprawę sytuacji demograficznej, w tym w kwestii obciążenia ekonomicznego osób zdolnych do pracy. Do roku 2035 odsetek osób mających w perspektywie wejście na rynek pracy (osoby w wieku przedprodukcyjnym, do 17 lat) stanowiąc będą około 14% populacji, a do 2050 grupa ta zmniejszy się do niecałych 13% mieszkańców. Będzie to zmiana in minus odpowiednio o 4 i 5,5 punktu procentowego. Grupa osób w wieku produkcyjnym zmaleje w tym czasie z obecnych 71,5% do 63% w roku 2035 i 57% w roku 2050. Dodatkowo, struktura tej grupy stanie się mniej perspektywiczna – z obecnych 55,5% osób w wieku produkcyjnym będących w tzw. grupie mobilnej w roku 2035 osiągnięty zostanie wskaźnik 41%. Na sukcesywnie malejącą liczbę potencjalnych pracowników i zwiększanie się udziału w niej grupy nieskłonnej do zmiany miejsca zamieszkania i przekwalifikowywania nałoży się problem ogólnie zmniejszającej się populacji regionu i malejącej liczby osób w wieku predysponującym do wejścia na rynek pracy w perspektywie kilku lat. Malejąca podaż pracy i potencjał demograficzny mogą być znaczącym problemem dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Projekt planu zagospodarowania województwa, na podstawie analiz dokumentów strategicznych i trendów zaobserwowanych na rynku pracy w województwie prognozuje wzrost wskaźnika aktywności zawodowej do ok. 70% tj. do poziomu obecnie osiąganego przez kraje UE. Zakładany w strategicznych dokumentach rządowych i wojewódzkich wzrost wskaźnika zatrudnienia do poziomu 60% warunkowany miałby być dynamicznym przyrostem miejsc pracy. Szacuje się, że struktura zatrudnienia powinno kształtować się następująco: rolnictwo 12%, przemysł 26% i usługi 62%. Osiągnięcie nowoczesnej struktury zatrudnienia wymaga spadku zatrudnienia w rolnictwie oraz wzrostu zatrudnienia w usługach i przemyśle. Poprawa sytuacji na regionalnym rynku pracy, w znacznej mierze zależna będzie od dynamicznego rozwoju usług, tak w miastach jak i na terenach wiejskich. Zakładany przyrost liczby zatrudnionych przyczyniłby się do spadku liczby bezrobotnych i zredukowania stopy bezrobocia do poziomu 10-12% a nawet - w dalszej perspektywie - 7% w województwie. Obszar w granicach EOF wymaga zdecydowanej modernizacji w zakresie struktury rynku pracy, w tym w zakresie odwrócenia negatywnych trendów demograficznych wpływających w następnych latach na podaż pracy.

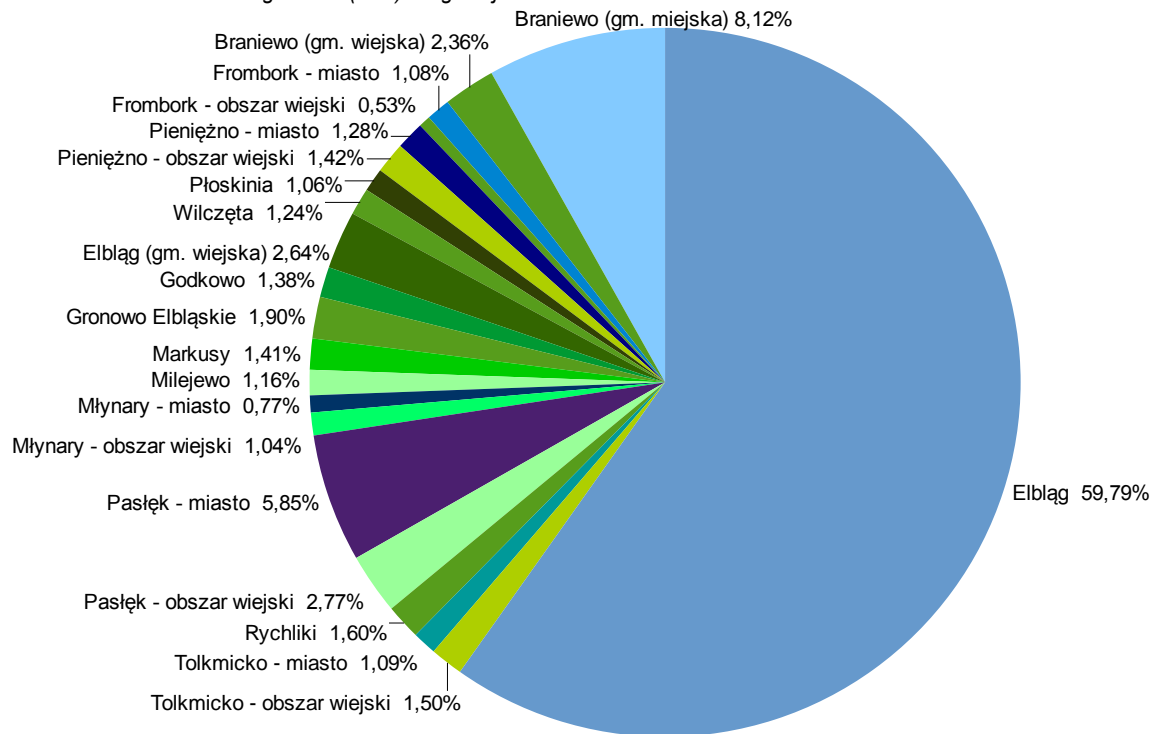
5.4. Warunki mieszkaniowe – stan obecny

Zgodnie z danymi pochodzącymi z bilansów zasobów mieszkaniowych w 2013 roku w granicach EOF zlokalizowanych było 76601 mieszkań w 21243 budynkach mieszkalnych. Blisko 78% mieszkań znajduje się na obszarach miejskich, przede wszystkim w Elblągu (60%), a także Braniewie (8%) i Pasłęku (blisko 6%). Spośród obszarów wiejskich najwięcej mieszkań znajduje się w gminach Elbląg, Braniewo i na obszarze wiejskim gminy Pasłęk (2,0-2,5% w każdym z obszarów).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 39. Udział mieszkań w gminach (m/w) w ogólnej ich liczbie

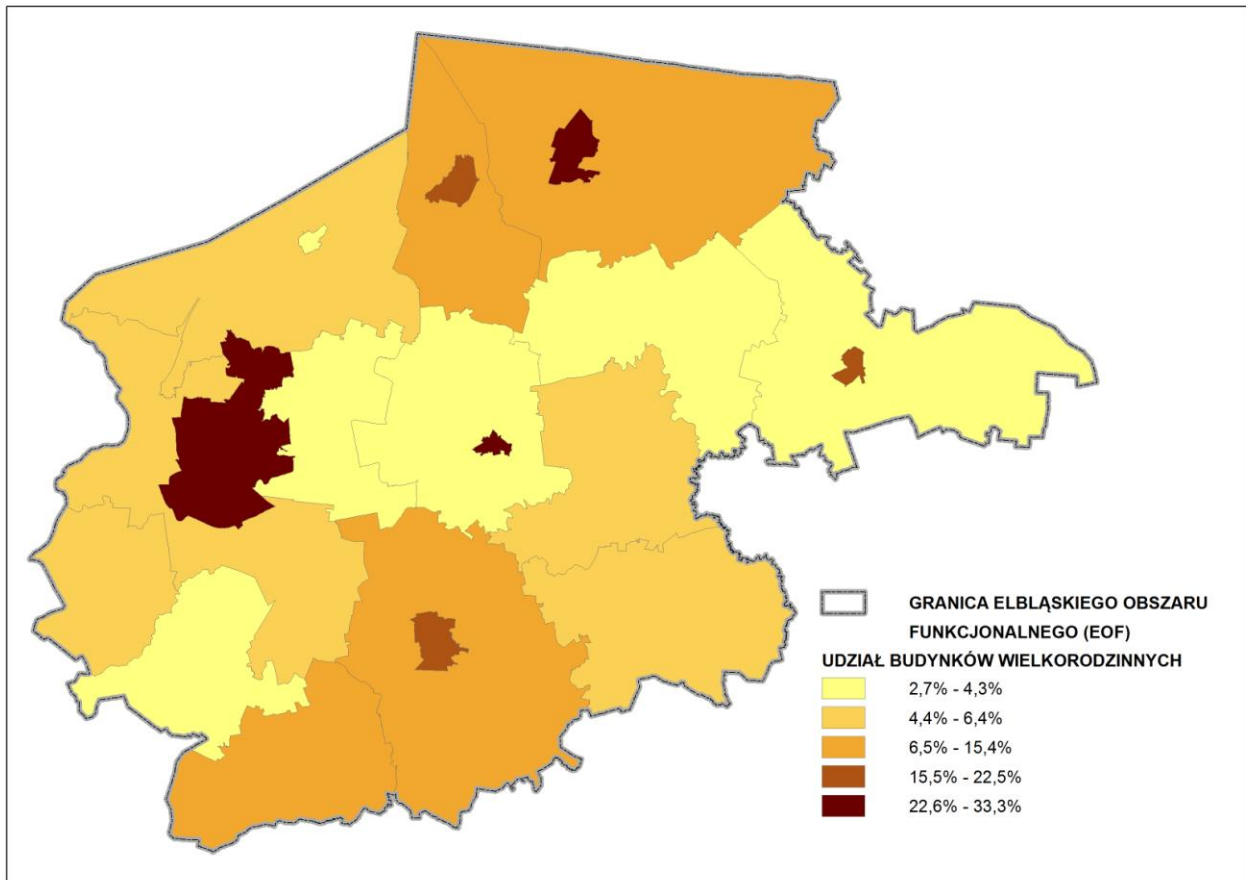
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Innym źródłem danych o budynkach mieszkaniowych jest baza BDOT10k (Baza Danych o Obiektach Topograficznych sporządzona z dokładnością odpowiednią dla mapy w skali 1:10000), zgodnie z którą na obszarze EOF znajdują się 22178 budynków mieszkaniowych. Różnice w danych GUS i bazy BDOT10k (CODGiK) wynikają z różnej metodologii oraz niepełności każdej z baz w pewnym zakresie, jednakże do celów niniejszej analizy dane są na tyle miarodajne by przeprowadzić wnioskowanie.

Na podstawie analizy danych Bazy Danych o Obiektach Topograficznych można określić przybliżone proporcje między zabudową mieszkaniową jednorodziną a wielorodzinną. Zabudowa mieszkaniowa w granicach EOF w 82,5% składa się z budynków jednorodzinnych, na obszarach wiejskich zabudowa jednorodzinna stanowi około 93,5%, w miastach średnio 71,5%. Miastami o stosunkowo największej liczbie budynków wielorodzinnych są Braniewo (33,3% ogółu budynków mieszkalnych) oraz Elbląg (32,2%). W pozostałych miastach, poza Tolknickiem, zabudowa wielorodzinną stanowi od 20% do 28%. W Tolknicku stanowi ona jedynie 4,3%. Jest to proporcja charakterystyczna dla obszarów wiejskich. W obrębie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego na obszarach wiejskich budynki więcej niż dwulokalne (czyli określone w ustawie Prawo Budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. jako wielorodzinne) stanowią od 2,7% w Młynarach, 3,3% w Markusach, 3,6% w Płoskini i 3,9% na obszarach wiejskich gminy Pieniężno po 10% w gminie Braniewo, 12,5% w Rychlikach i 15,4% w części wiejskiej gminy Frombork – średnio 6,5%.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 40. Udział budynków wielorodzinnych w budynkach mieszkaniowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

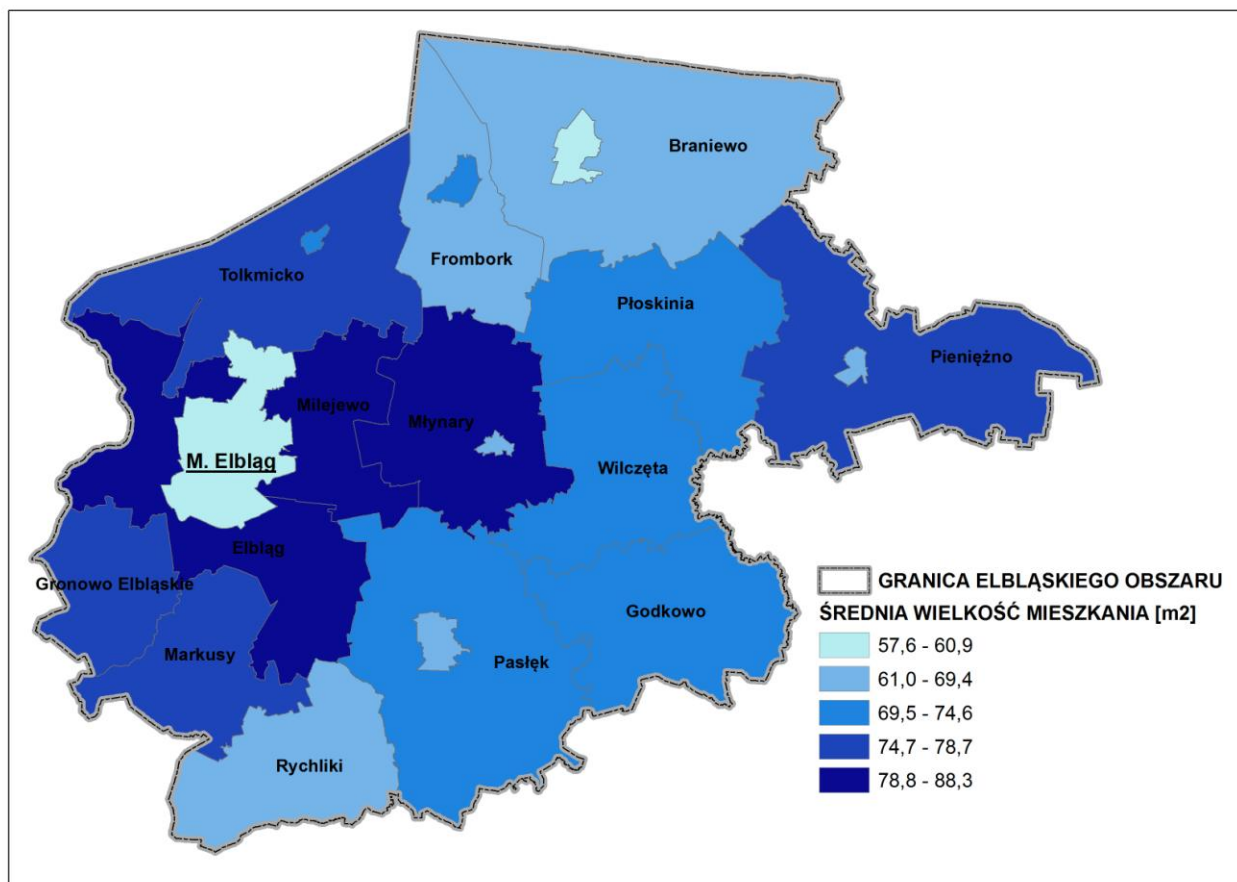
Średnia powierzchnia mieszkania na obszarach miejskich, gdzie znaczna ich część umiejscowiona jest w budynkach wielorodzinnych, wynosi 59,2 m² - jest o blisko 2 metry mniejsze od przeciętnego warmińsko-mazurskiego mieszkania w obszarze zabudowanym i o 5 od średniej dla mieszkań w miastach całego kraju. Średnia wielkość mieszkania dla miast w granicach EOF waha się od 57,5 metra dla Elbląga do 70,5 we Fromborku i Tolkmicku. Wartość ta zależy w znacznym stopniu od proporcji między zabudową jednorodziną a wielorodzinną. Przeciętna wielkość powierzchni użytkowej domów jednorodzinnych przewyższa mieszkaniową w budynku wielorodzinnym o 30 do 50 metrów – brak jest w tym względzie wiarygodnych statystyk.

Na obszarach wiejskich gdzie w sposób zdecydowany dominują domy jednorodzinne, w tym te związane z gospodarstwami rolnymi (zabudowa rolnicza), średni dom w granicach EOF jest większy o 16 metrów i mierzy 75 metrów kwadratowych. Przeciętne mieszkanie na wsi w województwie warmińsko-mazurskim ma 80 m², zaś średnia dla polskiej wsi to aż 92 metry.

Największe mieszkania charakteryzują obszary wiejskie gmin Milejew (88,2), Elbląg (86,5) oraz Młynary (82,3). Najmniejsze zaś Rychliki (66,9), Frombork (67,3) oraz Braniewo (69,4).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 41. Średnia wielkość mieszkania

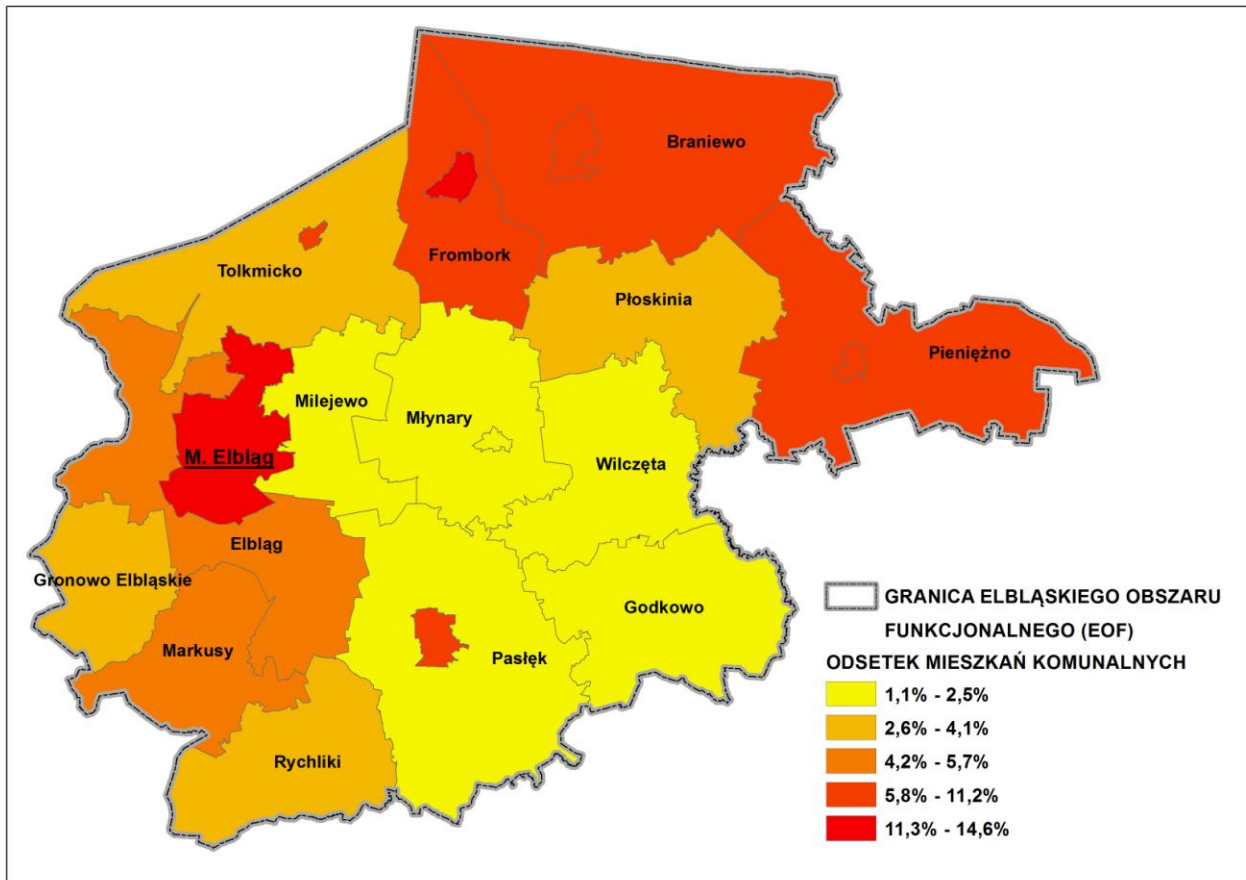
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Średnio mieszkaniec Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego miał do dyspozycji w 2013 roku blisko 22 metry kwadratowe przestrzeni mieszkaniowej. Mimo znacznie większych mieszkań na terenach wiejskich przeciętna powierzchnia przypadająca na mieszkańca wsi (22,1m²/os.) jest tylko nieznacznie większa od tej przypadającej na mieszkańca miast (21,7). Wynika to z różnicy w wielkości gospodarstw domowych zamieszkujących wspólnie. Na wsiach przeciętna wielkość gospodarstwa domowego jest większa o około 0,8 osoby, a ponadto na wsiach częściej spotykane są sytuacje, w których jedno mieszkanie zamieszkują co najmniej dwa gospodarstwa domowe – sprzyja temu tradycyjny model rodziny, niższa zamożność niż na obszarach miejskich oraz wielkość budynków (jednorodzinnych) i ich ukształtowanie umożliwiające funkcjonowanie dwóch/kilku rodzin w ramach jednego mieszkania. Najwięcej metrów kwadratowych powierzchni użytkowej mieszkania, co łączyć można z komfortem, przypada na mieszkańców gmin Elbląg (24,3), Młynary – obszar Wiejki (24,1), Milejewo (23,7) oraz miasta Frombork. Najmniej zaś na obszarach wiejskich gmin Braniewo (20,1), Markusy (20,2) oraz Rychliki (20,4).

Zasoby komunalne stanowiły w 2007r. (najaktualniejsze dane podawane przez GUS) na terenie EOF 11,5% wszystkich zasobów mieszkaniowych. Składa się na to przeszło 8000 mieszkań w miastach (13,5% miejskich zasobów mieszkaniowych) oraz ponad 700 na terenach wiejskich, gdzie mieszkania komunalne stanowią około 4,5% ogółu zasobów. Wyraźnie widać różnicę w prowadzeniu polityki mieszkaniowej na terenach miejskich i wiejskich – wynika to w znacznej mierze ze specyfiki obszarów i zapotrzebowania na mieszkania komunalne. Najwięcej mieszkań komunalnych jest w Elblągu – 6679 co stanowi 14,5% zasobów mieszkaniowych zlokalizowanych w mieście. Znaczący odsetek mieszkań komunalnych można zaobserwować również w miastach Frombork (13,5%), Braniewo (11,2%), Tolkmicko (10,0%) oraz Pięno (9,7%), a także na obszarach wiejskich gmin miejsko-wiejskich Pięno (8,7%) i Frombork (8,6%). Najmniejsze zaangażowanie samorządu w zapewnienie mieszkańcom lokali zaobserwować można na obszarach wiejskich gmin Młynary (1,1%), Milejewo (1,8%), Pasłek (2,2%), Wilczęta (2,3%) i Godkowo (2,5%).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 42. Odsetek mieszkań komunalnych w ogólnej liczbie mieszkań

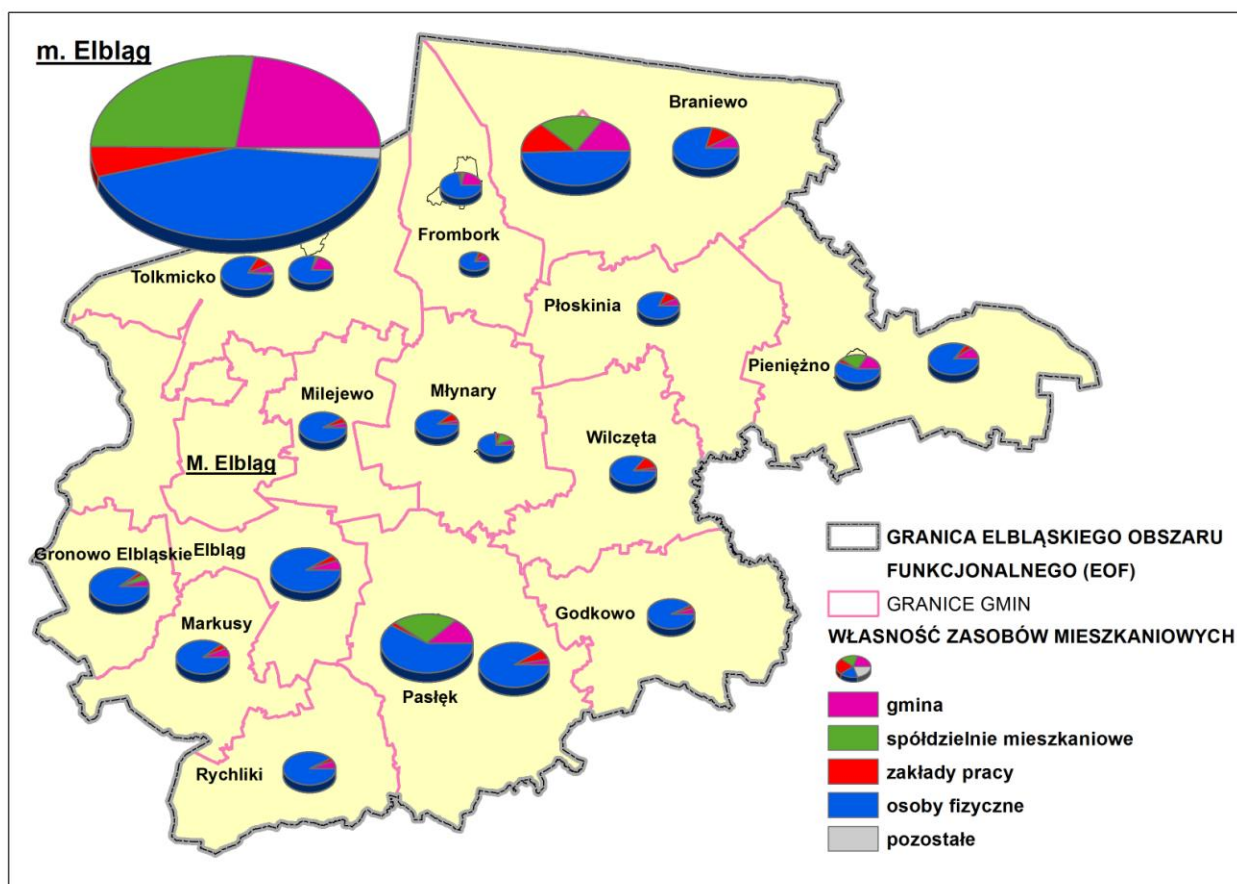
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Przytoczone zaangażowanie samorządów w kwestii zapewnienia mieszkańcom lokali mieszkalnych, zarówno na obszarach miejskich jak i wiejskich, jest znacznie wyższe niż średnie dla Polski (9,2% zasób komunalnych w miastach i 1,6% na wsiach) i województwa warmińsko-mazurskiego (odpowiednio 8,7% i 3,0%). Stanowi to znaczące obciążenie dla budżetów jednostek samorządowych. Można uznać, iż liczba mieszkań komunalnych – przy rozgraniczeniu specyfiki obszarów miejskich i wiejskich – kształtuje się w powiązaniu z popytem na lokale komunalne, a ten jest funkcją zamożności społeczeństwa, im większa zamożność tym mniejsze zapotrzebowanie na wsparcie instytucji samorządowych i państwowych w kwestii zapewnienia lokalu mieszkaniowego. Problem ten dotyczy w znacznie większej mierze obszarów miejskich gdzie tradycyjne więzi własnościowe mieszkańców z „ziemią” są mniejsze.

Dane na temat struktury własności zasobów mieszkaniowych, siłą rzeczy, mocno korespondują z zdaniami o zasobach komunalnych gmin. W strukturze własności, wg danych za rok 2013, przeważają mieszkania będące własnością osób fizycznych, przy czym zdecydowanie większą część stanowią one na obszarach wiejskich (87,3% w stosunku do 47,4% w miastach). Ponadto na obszarach miejskich znaczną część stanowią mieszkania spółdzielcze (26,2%) oraz lokale mieszkalne w posiadaniu gminy (20,5%). Z pominięciem Fromborka (4,7%) oraz Młynar (13,6%) własnością spółdzielni jest od 23% do 27% mieszkań w miastach. Zakłady pracy są właścicielami ok. 4,7% lokali mieszkaniowych w miastach i 6,4% poza nimi.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 43. Struktura własności lokali mieszkaniowych

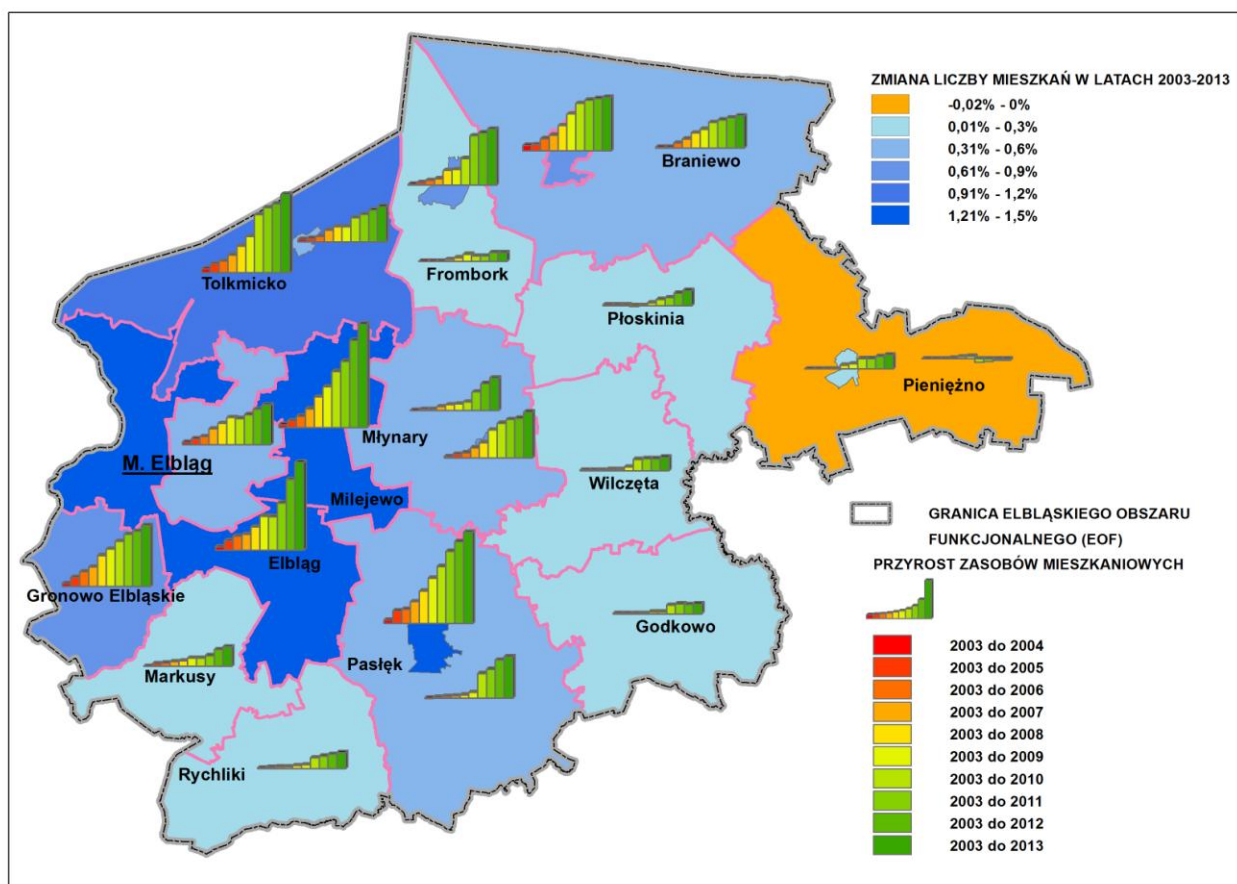
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

5.5. Warunki mieszkaniowe – trend na podstawie danych historycznych

Na przestrzeni lat 2003-2013 na obszarze EOF przybyło 4462 mieszkania, z czego w mieście Elbląg 2442 (ok. 55%), w pozostałych miastach 1110 (25%), a na obszarach wiejskich 910 co stanowi około 20% ogólnego przyrostu (GUS 2003-2013). Średni przyrost roczny stanowił w latach 2003-2013 zaledwie 0,62% stanu z roku 2003 i nieznacznie różnił się w miastach (0,63%) i na obszarach wiejskich (0,57%). W tym czasie w Polsce zasoby mieszkaniowe przyrastały w tempie około 1% rocznie (w porównaniu do stanu z roku 2003). W granicach EOF dynamiczniejsze zmiany następowały w tym okresie w gminach Milejewo (1,46%) i Elbląg (1,25%), mieście Pasłęk (1,30%), oraz na obszarze wiejskim gminy Tolkmicko (1,12%). Na pozostałych obszarach tempo roczne było niższe niż średnia krajowa – stosunkowo najmniejszy przyrost mieszkań nastąpił w gminach Pięczęno (0,08%), Godkowo (0,14%), Wilczęta (0,19%), Rychliki (0,22%), Markusy (0,28%) oraz na obszarze wiejskim gminy Frombork (0,12%). Na obszarze wiejskim Pięczęno wręcz nie odnotowano zwiększenia liczby lokali mieszkaniowych. Najmniejszy przyrost na obszarach miejskich odnotowano w Pięczęnie (0,20%).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 44. Zmiany w zasobach mieszkaniowych w latach 2003-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W ostatnich latach zauważalna jest dynamizacja procesu rozwoju zabudowy mieszkaniowej na obszarach wiejskich. W porównaniu z rokiem 2010 na wsiach w granicach EOF przybywało rocznie średnio 137 nowych budynków mieszkaniowych (wzrost o 46 budynków rocznie). W tym czasie w największych miastach – Elbląg i Braniewo – tempo wzrostu zasobów mieszkaniowych zmalało odpowiednio 244 do 195,5 mieszkania rocznie w Elblągu i z 44 do 34 w Braniewie. W mniejszych miastach zlokalizowanych wokół Elbląga dynamika wzrosła – we Fromborku do 11, w Pasłęku 65, w Tolkmicku do 6.

Z reguły standard nowo powstałych budynków mieszkaniowych jest wyższy niż starszej zabudowy, zarówno pod względem technologicznym (m.in. termodynamicznym) jak i z uwagi na większą powierzchnię użytkową. Ponadto powierzchnia części istniejącej zabudowy mieszkaniowej ulega zmianie ze względu na przebudowy, adaptacje i rozbudowy istniejącej tkanki. W latach 2003-2013 zaobserwowano niewielkie wzrostu średniej wielkości powierzchni użytkowej przypadającej na jedno mieszkanie o 3,65% z 60,7 m² do 62,9 m². Na obszarach miejskich średnia wielkość mieszkania wzrosła o 2,5% zaś na wsiach o blisko 7%. Średnia wielkość mieszkań szybciej rosta na obszarach większego zaangażowania inwestycyjnego tj. w gminach Milejewo, Elbląg i Tolkmicko.

Nieznaczny wzrost liczby mieszkań oraz wzrost średniej powierzchni mieszkaniowej (na skutek przebudowy, rozbudowy istniejących lokali oraz budowanie większych nowych lokali), a także spadek liczby mieszkańców spowodował, że na każdego mieszkańca EOF przypada obecnie (2013r.) o 12,5% więcej powierzchni użytkowej niż w roku 2003. Praktycznie nie ma znaczących różnic w tym względzie między obszarami miejskimi i wiejskimi (12,9% do 11,5%).

5.6. Warunki mieszkaniowe – prognoza

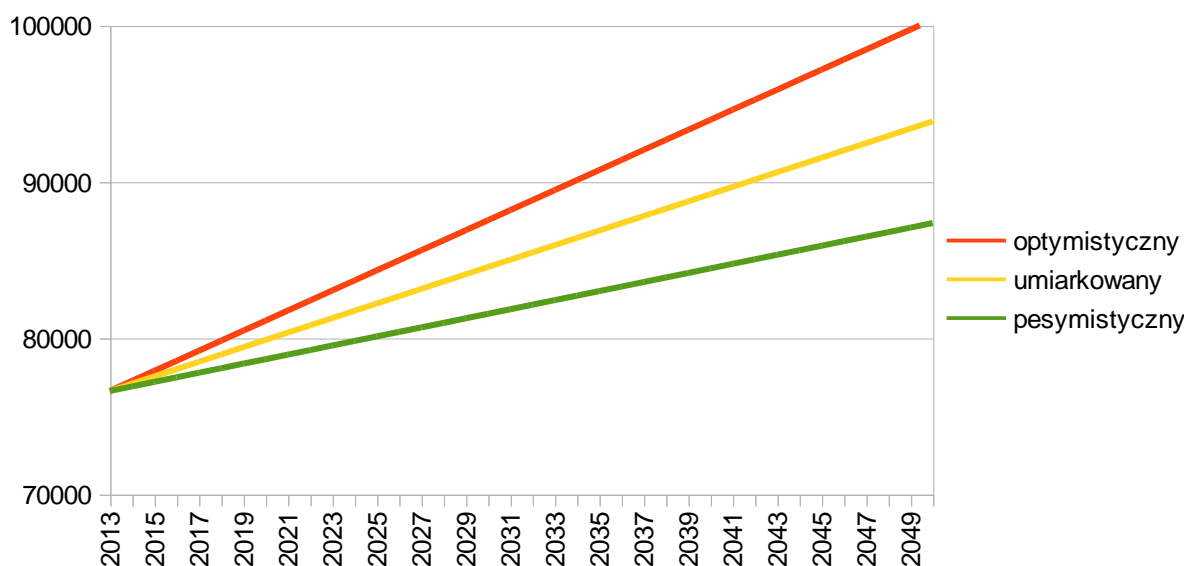
Obserwując zmiany w zabudowie mieszkaniowej na przestrzeni lat 1995-2013 zauważalny jest praktycznie liniowy trend sukcesywnego wzrostu liczby mieszkań. Powolne tempo rozwoju mieszkalnictwa utrzymało się w tym okresie mimo wielu znaczących zmian w otoczeniu społeczno-

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

gospodarczym oraz administracyjnym. Do zmian w otoczeniu inwestycyjnym potencjalnie istotnych dla tempa zmian w budownictwie mieszkaniowym zaliczyć można m.in. reformę administracyjną (1999 r.), członkostwo w Unii Europejskiej (od 2004 r.), zmiany prawne w zakresie Prawa Budowlanego oraz Ustawy określającej zasady planowania przestrzennego, sytuację społeczno-gospodarczą, w tym zmiany demograficzne, zmiany poziomu bezrobocia, wzrost poziomu zarobków czy kryzys na rynku nieruchomości (odczuwalny przede wszystkim w dużych ośrodkach miejskich). Obserwując trend przyrostu nieruchomości w latach ubiegłych podjęto w niniejszym opracowaniu próbę oszacowania dalszego kierunku zmian. Przyjęte założenia oparto o dane historyczne (tempo wzrostu zasobów mieszkaniowych w analizowanym okresie 1995-2013 ze szczególnym uwzględnieniem lat 2003-2013). Określono ścieżkę zmian w wariantach optymistycznym, pesymistycznym oraz pośrednim. Uproszczony model zakłada liniowość zmian w dłuższej perspektywie i obejmuje okres analogiczny do prognozy demograficznej GUS tj. lata 2014-2050. Najaktualniejsze dostępne dane statystyczne służące do opracowania modelu pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS i charakteryzują sytuację na koniec 2013 roku.

Zakłada się powolny długotrwały wzrost liczby mieszkań związany z poprawą sytuacji gospodarczej gospodarstw domowych i sukcesywnym dążeniem do zaspokajania popytu na mieszkania. Należy założyć, że wzrost liczby mieszkań oraz spadek liczby gospodarstw domowych prognozowany w opracowaniach GUS w perspektywie analizowanego okresu będzie stopniowo wysyczał popyt elbląskich na zasoby mieszkaniowe. Zgodnie z założeniami modelu w roku 2035 na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego usytuowanych będzie około 87 tysięcy mieszkań co stanowi wzrost względem 2013 roku o około 10 tysięcy. Przy optymistycznych założeniach wzrost może osiągnąć w tym okresie ponad 14 tysięcy lokali mieszkaniowych, zaś przy realizacji scenariusza pesymistycznego około 6 tysięcy. Bez względu na wybrany scenariusz, w przybliżeniu, trzy na cztery mieszkania powstaną na obszarach miejskich, aczkolwiek stosunkowo szybsze tempo rozwoju budownictwa na obszarach wiejskich skutkować będzie wzrostem liczby budynków mieszkaniowych do 2035 r. o 16% w stosunku do roku 2013, w porównaniu do 12,5% dla miast.

Rysunek 45. Prognoza tempa wzrostu liczby mieszkań w wariantach optymistycznym, umiarkowanym i pesymistycznym

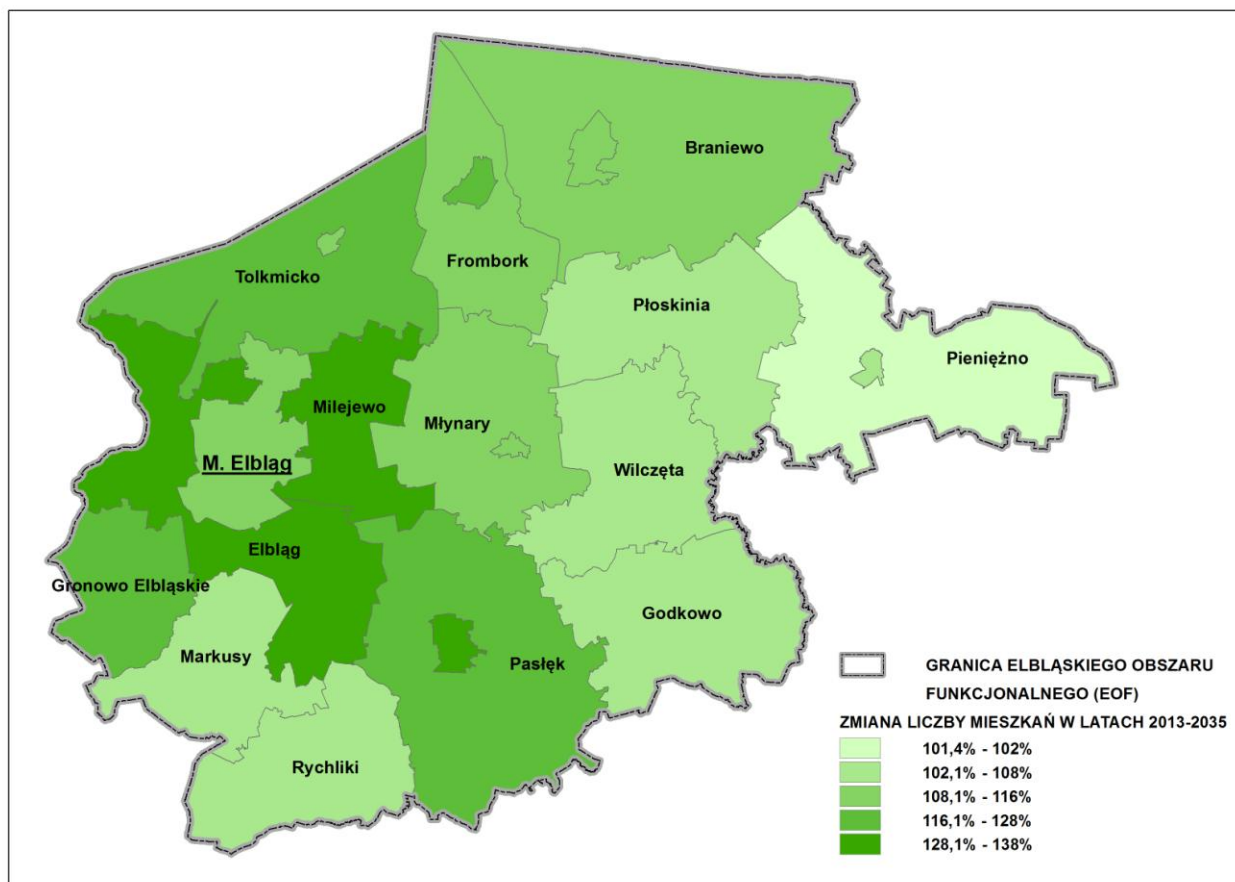

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Największy wzrost prognozowany jest dla gmin Milejewo (37,3%) i Elbląg (32,6%) oraz miast Pasłęk (29,3%) i Frombork (24,4%), zaś najmniejszy gmin Pieniężno (łącznie miasto i wieś, 3,5%), Godkowo (5,1%), Wilczęta (6,3%), Płoskinia (7,6%), Markusy (7,6%) i Rychliki (7,7%).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 46. Prognoza rozwoju zasobów mieszkaniowych w latach 2013-2035

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

5.7. Warunki mieszkaniowe a demografia

Na większości obszarów obecnie (dane 2013r.) istnieje niedobór zasobów mieszkaniowych tj. sytuacja, w której występuje nadwyżka gospodarstw domowych w stosunku do liczby mieszkań w budynkach jedno- i wielorodzinnych. W niniejszym porównaniu nie bierze się pod uwagę powierzchni mieszkaniowej niezbędnej do zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców. Porównaniu podlega jedynie bezwzględna liczba mieszkań (zidentyfikowanych danymi z roku 2013 oraz prognozowanych w latach 2014-2050) oraz gospodarstw domowych oszacowanych na podstawie spodziewanej liczby mieszkańców (na podstawie prognoz GUS) oraz średniej wielkości gospodarstwa domowego, nie zaś kwestia przyjętej za wymaganą powierzchni mieszkaniowej przypadającej na mieszkańca. Takie zestawienie opiera się na wielu niepewnych założeniach (w tym prognozie wzrostu liczby ludności, charakterystyce gospodarstw domowych, trend w rozwoju budownictwa mieszkaniowego) nie uwzględniając lokalnych specyfik oraz pomijając niektóre istotne założenia (jak choćby wymagana niezbędna przestrzeń mieszkaniowa przypadająca na jedną osobę) i traktować je można jedynie poglądomo.

Porównanie danych z roku 2013 wskazuje że w gminach Rychliki, Godkowo, Wilczęta, Płoskinia oraz poza obszarem miejskim gminy Frombork na dzień dzisiejszy praktycznie nie występuje popyt na nowe inwestycje mieszkaniowe ze względu na wysycenie – liczba mieszkań jest wystarczająca do zapewnienia każdemu gospodarstwu domowemu samodzielnego mieszkania. Z zestawienia wynika, że największy niedobór mieszkań występuje w miastach: Tolkmicko (0,75 mieszkania przypadająca na gospodarstwo domowe), Młynary (0,82), Pieniężno (0,84), Frombork (0,84) oraz gminach wiejskich Markusy (0,86), Milejewo i Młynary (0,90). W większości wypadków tempo zmian demograficznych (ujemnych) i wzrost liczby mieszkań spowodują nasycenie rynku mieszkaniowego (rozumianego jako liczba mieszkań wystarczająca do zaspokojenia potrzeb gospodarstw domowych na posiadanie własnego lokum). Moment, w którym to nastąpi zależy od tempa zmian obu czynników: demograficznego i związanego z rynkiem mieszkaniowym.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

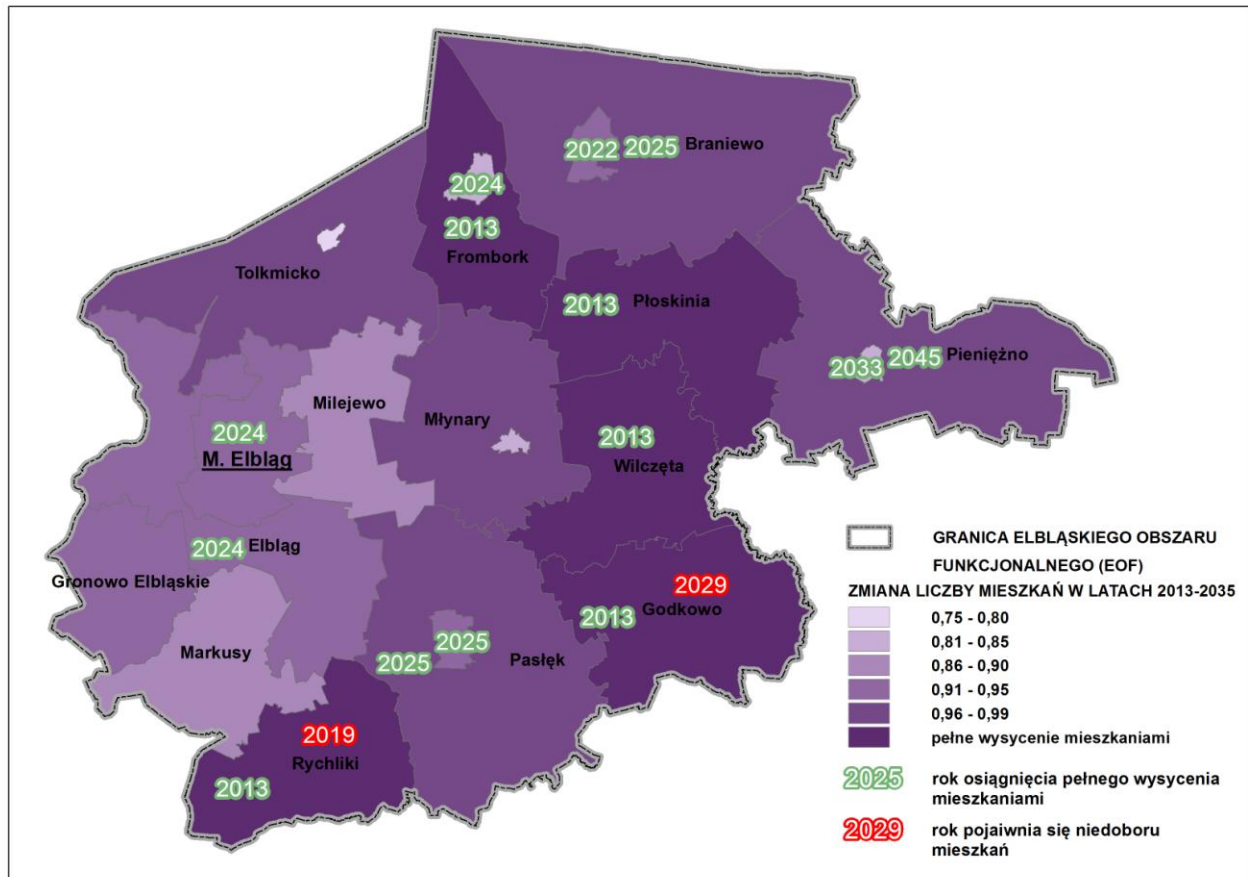
Rysunek 47. Zestawienie nasycenia się rynku mieszkaniowego w latach 2013-2050

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050		
Braniewo (gmina miejska)																																								
Braniewo (gmina wiejska)																																								
Frombork - miasto																																								
Frombork - obszar wiejski																																								
Pieniężno - miasto																																								
Pieniężno - obszar wiejski																																								
Płoskinia																																								
Wilczęta																																								
Elbląg																																								
Godkowo																																								
Gronowo Elbląskie																																								
Markusy																																								
Milejewo																																								
Młynary - miasto																																								
Młynary - obszar wiejski																																								
Pasłęk - miasto																																								
Pasłęk - obszar wiejski																																								
Rychliki																																								
Tolkmicko - miasto																																								
Tolkmicko - obszar wiejski																																								
Powiat m.Elbląg																																								

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Ciekawym przypadkiem są gminy Godkowo oraz obszar wiejski gminy Frombork gdzie niewielki spadek liczby mieszkańców w porównaniu do prognozowanego trendu sukcesywnego kurczenia się przeciętnego gospodarstwa domowego spowoduje niewielki wzrost liczby gospodarstw domowych, a to w porównaniu z niewielkim wzrostem liczby lokali mieszkaniowych skutkować będzie w prognozowanym okresie zwiększeniem (pojawieniem się) niedoboru mieszkań na lokalnym rynku.

Rysunek 48. Poziom nasycenia rynku mieszkaniowego w 2013 roku oraz szacunkowy rok osiągnięcia pełnego nasycenia rynku mieszkaniowego

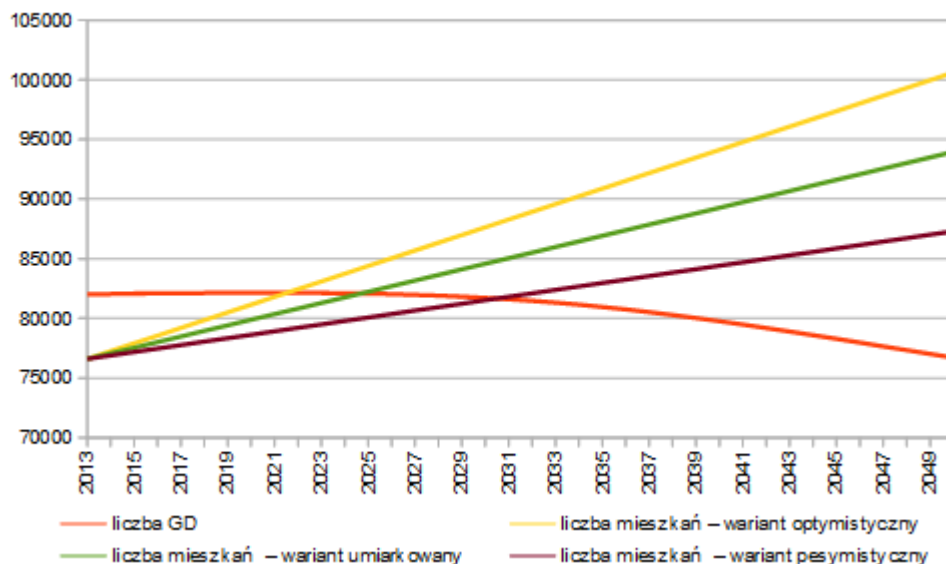
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Gdyby założyć wewnętrzne migracje w ramach EOF w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych na

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

podstawie prognozowanych danych można by stwierdzić, że popyt na mieszkania nasyci się około roku 2021 w wariantcie optymistycznym, 2024 w wariantcie umiarkowanym i 2032 w wariantcie pesymistycznym. Założenie takie jest jednak nieuprawnione zatem należy spodziewać się, że dla pewnych obszarów kwestia niedoboru mieszkaniowego będzie wciąż aktualna nawet po roku 2050.

Rysunek 49. Teoretyczne nasycenie rynku mieszkaniowego w funkcji czasu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

5.8. Infrastruktura społeczna

Edukacja i szkolnictwo wyższe Opieka nad dzieckiem do 3 lat

Zgodnie z wymienioną ustawą Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej opieki nad dziećmi do lat 3, placówki opiekuńcze w postaci żłobków czy klubów dziecięcych, mają na celu zapewnienie opieki dziennej w warunkach stwarzających atmosferę warunków domowych, zaś obowiązkiem jest prowadzenie aktywności pielęgnacyjnej, edukacyjnej oraz wychowawczej, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka. W tym celu kluczowym zadaniem jest wprowadzenie zajęć odpowiadających za rozwój psychomotoryczny dziecka, dostosowanych do wieku i możliwości dziecka. Ponadto ustawa nie reguluje nazw placówek opiekuńczych, a więc dopuszcza tzw. sprawowanie opieki dziennej nad dzieckiem oraz zawód niani, pod warunkiem formalnego zgłoszenia pracy zarobkowej.

Istotnym z perspektywy rodzica oraz podmiotów prowadzących działalność opiekuńczą jest art. 60 ustawy traktujący o możliwości otrzymania przez podmiot prowadzący żłobek dotacji celowej z budżetu gminy na każde dziecko objęte opieką w żłobku. Kryterium przyznania dotacji jest spełnienie warunków ustanowionych w drodze uchwały wydawanych w poszczególnych gminach. Wydanie uchwały nie jest obligatoryjne, lecz gmina ma prawo określić zbiór wymagań wobec podmiotu, których spełnienie warunkuje otrzymanie dotacji.

W ślad za danymi GUS wynikającymi z badań przeprowadzonych w 2013 r. podaje się, iż wzrosła liczba placówek opiekuńczych w porównaniu do roku 2012. Wzrost wynosi 376 placówek, tj. 32,7%. Wśród placówek wyróżniono: 1112 żłobków, 238 klubów dziecięcych, 108 oddziałów żłobkowych i 68 innych placówek (otwierających oddziały dziennego sprawowania opieki nad dzieckiem do lat 3). W 2013r. odnotowano wzrost o 9,6 tysięcy miejsc w placówkach dla najmłodszych dzieci w stosunku do 2012r. Zgodnie z danymi z 2012r. w województwie warmińsko – mazurskim istniała niska wartość wskaźnika liczby miejsc w placówkach w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku do lat 3, oscylująca w granicach 29 – a następane lata nie przyniosły znaczącego wzrostu miejsc opieki nad najmłodszymi.

Zgodnie z prognozą demograficzną obejmującą EOF następuje stopniowy spadek urodzeń dzieci, co skutkuje analogiczną, coraz mniejszą liczbą osób w poszczególnych grupach wiekowych. Największy

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

problem dotyczy spadku urodzeń na obszarach miejskich. Z perspektywy edukacji problem dostosowania liczby placówek, spełniających rolę kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży pozostaje wciąż aktualny. Pomimo zmniejszania się populacji na opisywanym obszarze, wciąż występuje zbyt niski odsetek instytucjonalnie zorganizowanych usług edukacyjnych. Podczas tworzenia miejsc w szkołach ważne z perspektywy utrzymania jakości wymienionych usług oraz komfortu odbiorców oferty edukacyjnej, istotne jest zachowanie odpowiedniej atmosfery, mniejszych grup i przywiązanie dużej uwagi na rozwój poszczególnych uczniów. Stałe monitorowanie efektów w nauce, powoduje większą koncentrację uwagi na rozwoju talentów i wyrównywanie deficytów poszczególnych jednostek.

Elbląg będący centralnym ośrodkiem miejskim regionu EOF o dominującej liczbie usług oraz liczebności mieszkańców, stanowi wyjątek w skali EOF w utworzeniu żłobków, przejmujących rolę dziennej opieki nad dziećmi do 3 lat. W mieście Elbląg funkcjonują 3 placówki opiekuńcze. Istniejące nieliczne punkty przedszkolne w poszczególnych miastach regionu posiadają pojedyncze oddziały przyjmujące dzieci do 3 lat, nie wyczerpując zapotrzebowania na wciąż istniejący problem braku możliwości podjęcia pracy zarobkowej rodziców zaabsorbowanych opieką nad małym dzieckiem.

Jedynie istniejące placówki świadczące usługi skierowane bezpośrednio do najmłodszych dzieci znajdują się więc tylko w zurbanizowanym Elblągu w skali obszaru EOF. Pozostałe 14 gmin nie oferuje usług opiekuńczych, tym samym nie odpowiada na potrzeby mieszkańców, szczególnie wobec faktu występowania większej ilości dzieci do lat 3 na obszarach wiejskich. Brak możliwości dowożenia dzieci do innych miejscowości (oferujących miejsca opieki dziennej nad najmłodszymi) wynika z czynników takich jak koszt podróży oraz czasowe ograniczenia rodziców, co powoduje ograniczenie możliwości podjęcia przez opiekunów prawnych aktywności zawodowej, dyskredytując ich atrakcyjność na rynku pracy (przez mniejsze doświadczenie i kwalifikacje zawodowe).

Jednym z celów polityki rozwoju EOF powinno stać się zwiększenie liczebności placówek publicznych i niepublicznych, z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3. Ważne jest monitorowanie skali zmian oraz struktury ludności na terenie EOF, tak aby stworzyć warunki prawidłowego rozwoju dziecka, stwarzając tym samym możliwości dla rodziców do wkroczenia na rynek pracy. Ważna w kontekście zwiększenia odsetka liczby najmłodszych dzieci w ramach działalności placówek opiekuńczych jest również promocja placówek jako części systemu edukacji i wychowania służącego prawidłowemu rozwojowi człowieka.

Wychowanie przedszkolne

Edukacja przedszkolna stanowiąca nieodzowną część rozwoju młodego człowieka, będąca fundamentem dalszych aktywności edukacyjnych – wciąż wydaje się być marginalizowanym etapem zdobywania wiedzy i umiejętności społecznych. Wyraźnie eksponuje to fakt, iż w Polsce występuje jeden z najniższych wskaźników upowszechniania edukacji przedszkolnej wśród krajów Unii Europejskiej.

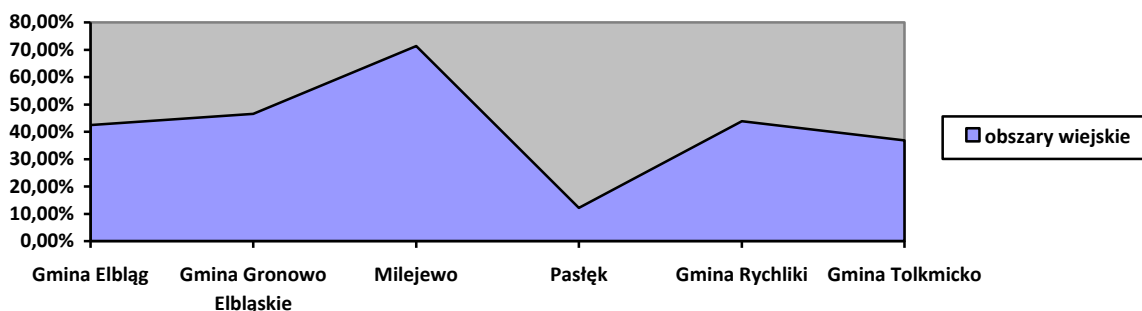
Kolejno zostanie przedstawiona ilość placówek wychowania przedszkolnego na poszczególnych terenach omawianego regionu:

- w mieście Elbląg funkcjonuje 36 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 12 placówek niepublicznych,
- w gminie Elbląg: w Nowakowie oraz Gronowie Górnym znajdują się zespoły szkolne, w których powstały oddziały przedszkolne,
- w gminie Gronowo Elbląskie funkcjonuje 1 przedszkole,
- w gminie Markusy funkcjonują 2 punkty przedszkolne w Zwierznie i Markusach,
- w gminie Milejewo: w mieście Milejewo funkcjonuje 1 przedszkole,
- w gminie Pasłęk: w mieście Pasłęk zostały utworzone 2 przedszkola, w Zielonce Pasłęckiej oraz Rogajnach znajdują się szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi,
- w gminie Rychliki: w Rychlikach funkcjonuje oddział przedszkolny przy zespole szkół,
- w gminie Pieniężno: w mieście Pieniężno zostało utworzone 1 przedszkole, podobnie jak w Piotrowcu, w których funkcjonuje 1 przedszkole,
- w gminie Tolkmicko: w mieście Tolkmicko zostało utworzone 1 placówka wychowania, przedszkolnego, w Leczu oraz Podgrodziu oddziały przedszkolne znajdują się przy szkołach podstawowych, w Suchaczu funkcjonuje niepubliczna szkoła podstawowa z oddziałem przedszkolnym,
- w gminie Frombork: w mieście Frombork znajduje się 1 przedszkole,
- w gminie Braniewo: w mieście Braniewo funkcjonuje 7 placówek przedszkolnych, z czego 4 stanowią placówki niepubliczne, w Lipownie znajduje się 1 punkt przedszkolny,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- na pozostałych obszarach brak jest placówek mogących przejąć zadania punktów przedszkolnych. Zgodnie z danymi GUS z 2013 r. odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym rozkłada się następująco:
- w gminie Elbląg: w mieście Elbląg 84,5%, na obszarach wiejskich 42,5%,
- w gminie Gronowo Elbląskie: na terenach wiejskich 46,5%,
- w gminie Milejewo: na terenach wiejskich 71,3%,
- w gminie Pasłęk: w mieście Pasłęk odsetek wynosi blisko 95%, zaś na terenach wiejskich zaledwie 12,2%,
- w gminie Rychliki: na terenach wiejskich 43,9%,
- w gminie Tolkmicko: w mieście Tolkmicko 80,2%, zaś na terenach wiejskich 36,8%.

Rysunek 50. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wybranych gminach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Placówki przedszkolne oraz oddziały przedszkolne umiejscowione w szkołach podstawowych na obszarze omawianego terenu są rozmieszczone nierównomiernie oraz w dużym odstępie przestrzennym. Występuje mała ilość placówek przedszkolnych, co nie spełnia potrzeb mieszkańców, bowiem duży odsetek dzieci w wieku 3-6 lat nie uczestniczy w procesie edukacji poziomu przedszkolnego, mającego wpływ na rozwój dziecka, w kontekście kształtowania umiejętności nabywania kontaktów społecznych, stymulowania oraz wspomagania rozwoju intelektualnego, jak również rozbudzania wyobraźni dziecka.

Gminy znajdujące się w obszarze EOF powinny skoncentrować uwagę na inwestycjach, mających na celu zwiększenie ilości punktów przedszkolnych, a więc tym samym wyrównywaniem szans wśród dzieci w wieku 3-6 lat. Szczególnie obszary wiejskie dotknięte są zjawiskiem marginalizacji w zakresie powstawania placówek skierowanych w swej ofercie do dzieci w wieku przedszkolnym, bowiem na tereny te nie posiadają w znacznej mierze żadnej oferty opiekuńczej. Istotne jest prowadzenie zrównoważonej, odpowiadającej potrzebom mieszkańców polityki oświatowej w poszczególnych gminach.

Szkoły podstawowe oraz gimnazjalne

Zgodnie z zapisem Ustawy z dnia 8 stycznia 1999 r. przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz.U. 1999 nr 12 poz. 96) nastąpiła reforma systemu oświaty, która zastąpiła dwustopniowy system szkolnictwa, strukturą trzystopniową. Uczniowie po ukończeniu 6 - letniej szkoły podstawowej, rozpoczynają naukę w 3 – letniej szkole gimnazjalnej. Zmiany mające na celu dostosowanie środowiska nauczania do wieku rozwojowego dziecka, stworzenie komfortowych warunków podejmowania nauki oraz oddzielenie dzieci od młodzieży, bywają pozorne bowiem często szkoły podstawowe znajdują się w tym samym zespole szkół, co szkoły gimnazjalne.

Zgodnie z treścią artykułu 5 wymienionej ustawy o systemie oświaty traktuje, o tym iż zakładanie i prowadzenie publicznych szkół podstawowych i gimnazjów (oprócz szkół specjalnych, artystycznych i przy zakładach karnych) należy do zadań własnych gmin. Artykuł 17 ustawy o oświacie zakłada iż kompetencją rady gminy jest ustalenie planu sieci publicznych szkół podstawowych i gimnazjów oraz określenie granice ich obwodów.

Należy podkreślić, iż treść ustawy reguluje również kwestię istotną z punktu widzenia uczniów oraz rodziców, a także niniejszego opracowania. Jest to kwestia dotycząca ustalenia odległości szkoły od domu ucznia. Dla uczniów klas I – IV dozwoloną odległością są 3 kilometry, zaś dla uczniów V- VI szkół

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

podstawowych oraz I - III gimnazjów odległość wynosi 4 kilometry. W sytuacji, gdy szkoła znajduje się w odległości dłuższej niż zawarta w treści ustawy gmina zobowiązana jest do zapewnienia bezpłatnego transportu oraz zapewnienia opieki w drodze do domu, lub w zamian zwrot kosztów przejazdu łatwo dostępnymi środkami komunikacji publicznej.

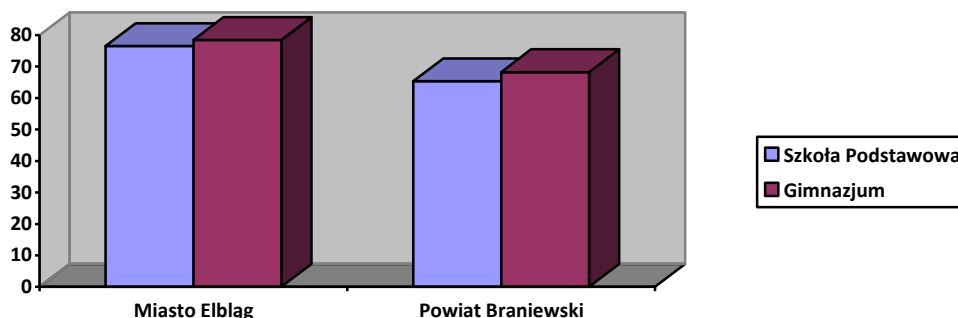
Szkoły podstawowe znajdujące się w obszarze rozkładają się nierównomiernie bowiem

- w mieście Elbląg znajduje się 13 szkół podstawowych, w tym 1 placówka niepubliczna nauczania, oprócz wymienionych znajduje się 1 publiczna katolicka szkoła podstawowa, jak również dwa ośrodki nauczania podstawowego w zespole szkół z oddziałami integracyjnymi, zajmującymi się nauczaniem osób z upośledzeniem lekkim oraz umiarkowanym;
  - w gminie Elbląg: w Nowakowie 1 szkoła podstawowa znajdująca się w zespole szkół publicznych, Gronowo Górne 1 szkoła podstawowa znajdująca się w zespole szkół publicznych, zaś w Wezinie 1 szkoła podstawowa;
  - w gminie Gronowo Elbląskie znajdują się 2 szkoły podstawowe;
  - w gminie Milejewo: w mieście Milejewo funkcjonuje 1 szkoła podstawowa, w Pomorskiej Wsi również znajduje się 1 szkoła podstawowa;
  - w gminie Markusy znajdują się 2 szkoły podstawowe w Zwierznie oraz Żurawcu;
  - w gminie Młynary: w mieście Młynary funkcjonuje 1 szkoła podstawowa przy zespole szkół publicznych, w Błudowie znajduje się 1 placówka nauczania podstawowego;
  - w gminie Pasłęk: w mieście Pasłęk znajdują się 2 szkoły podstawowe z czego jedna znajduje się w zespole szkół publicznych, w Zielonce Pasłęcka znajduje się 1 szkoła podstawowa, posiadająca oddział integracyjny dla dzieci dotkniętych niepełnosprawnością umysłową, w Rogajnach znajduje się 1 szkoła podstawowa, w Rzecznej funkcjonuje 1 szkoła podstawowa;
  - w gminie Rychliki funkcjonują 2 zespoły szkół posiadające oddziały nauczania podstawowego
  - w gminie Pięczęno: w mieście Pięczęno istnieje 1 szkoła podstawowa, tak samo jak w Lechowcie Pakoszach oraz Piotrowcu;
  - w gminie Tolkmicko: w mieście Tolkmicko znajduje się 1 szkoła podstawowa, w Leczach 1 szkoła podstawowa, w Podgrodzie 1 szkoła podstawowa, również w Suchaczu funkcjonuje 1 niepubliczna placówka nauczania podstawowego;
  - Miasto i Gmina Frombork 1 szkoła podstawowa
  - w gminie Braniewo: w mieście Braniewo znajdują się 4 szkoły podstawowe, w tym jedna szkoła podstawowa z oddziałami specjalnymi przeznaczonymi dla uczniów niepełnosprawnych; w Szelenach oraz Żelaznej Górze znajdują się po 1 zespole szkół publicznych z wydzielonymi klasami nauczania podstawowego.
  - w gminie Godkowo: znajdują się 3 placówki nauczania podstawowego,
  - w gminie Wilczęta: w miejscowościach Nowica oraz Slobity funkcjonują szkoły podstawowe;
  - w gminie Płoskinia: w mieście Płoskini oraz w Chruścielu znajdują się szkoły podstawowe.
- Kolejno zostanie przedstawiona ilość szkół gimnazjalnych na poszczególnych terenach omawianego regionu:
- w mieście Elbląg znajduje się 7 gimnazjów w tym 1 szkoła podstawowa jest placówką niepubliczną, funkcjonuje także 1 gimnazjum w niepublicznym zespole szkół, 1 katolickie gimnazjum w zespole szkół, jak również 2 gimnazja w zespole szkół przeznaczonym dla uczniów z niepełnosprawnością;
  - w gminie Gronowo Elbląskie znajduje się 1 gimnazjum;
  - w gminie Milejewo: w mieście Milejewo znajduje się 1 gimnazjum;
  - w gminie Markusy: w Stankowie znajduje się 1 gimnazjum;
  - w gminie Młynary znajduje się zespół szkół z klasami przeznaczonymi dla uczniów na gimnazjalnym poziomie edukacji;
  - w gminie Pasłęk: w mieście Pasłęk znajdują się 3 gimnazja, z czego 2 przynależą do zespołów szkół;
  - w gminie Rychliki znajdują się 2 gimnazja przy zespołach szkół publicznych;
  - w gminie Pięczęno: w mieście Pięczęno znajdują się 2 gimnazja, z czego 1 funkcjonuje w zespole szkół publicznych;
  - w gminie Tolkmicko, Tolkmicko : 1 gimnazjum
  - w gminie Braniewo: w mieście Braniewo znajdują się 3 szkoły nauczania podstawowego, z czego 1 stanowi gimnazjum przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością, w Szelenach oraz Żelaznej Górze znajdują się zespoły szkół, w których znajdują się gimnazja;
  - w gminie Wilczęta znajduje się 1 gimnazjum
  - w gminie Płoskinia znajduje się 1 gimnazjum przy zespole szkół publicznych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Zgodnie z danymi GUS z 2013 r. omawiany obszar EOF charakteryzuje się wysokim odsetkiem dzieci uczęszczających do szkół podstawowych oraz gimnazjów. Dane z miasta Elbląg wskazują, iż do szkół podstawowych uczęszcza 6 306 uczniów oraz jest 3 660 uczniów szkół gimnazjalnych, a więc oferta edukacyjna miasta jest zdecydowanie najszersza, obejmująca największą liczbę uczniów. W powiecie Elbląskim odbiorcami oferty szkół podstawowych jest 3 380 uczniów, zaś szkół gimnazjalnych 1 964 uczniów. W powiecie Braniewskim do szkół podstawowych uczęszcza 2 302 uczniów, zaś do gimnazjów 1 465 uczniów.

Rysunek 51. Współczynnik skolaryzacji w mieście Elbląg oraz powiecie Braniewskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

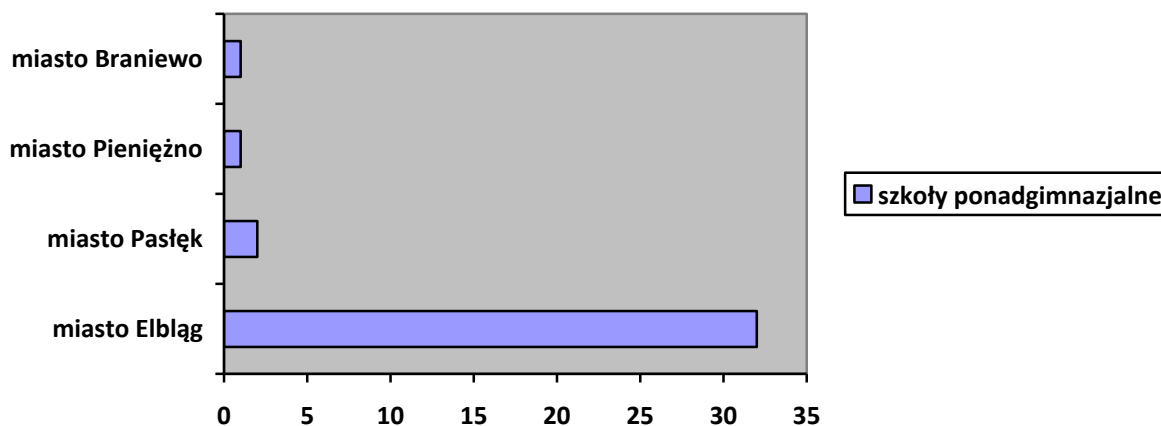
Szkoły ponadgimnazjalne

Uczestnictwo w kolejnym etapie edukacji, a więc w pobieraniu nauki w szkołach ponadgimnazjalnych stanowi jeden z ważniejszych etapów budowania aspiracji przyszłościowych, aktywnych uczestników rynku pracy. Wybór kierunku kształcenia na etapie nauki w szkole ponadgimnazjalnej pozwala na rozwój umiejętności oraz wiedzy w danym zakresie. Jest to również moment dokonywania wyboru kierunku zawodowego, w którym młody człowiek pragnie w przyszłości podążać.

Oferta edukacyjna regionu EOF na szczeblu nauczania ponadgimnazjalnego:

- w mieście Elbląg funkcjonują 32 szkoły nauczania ponadgimnazjalnego, 15 szkół posiadających ofertę ogólnokształcącą oraz techniczną, w tym 2 licea ogólnokształcące, 2 niepubliczne licea ogólnokształcące dla dorosłych, 1 liceum z oddziałami specjalnymi, przeznaczonymi dla uczniów niepełnosprawnych, 2 prywatne szkoły techniczne, 6 szkół policealnych, jak również Centrum Kształcenia Ustawicznego oraz Centrum Kształcenia Praktycznego ;
- w gminie Pasłęk: w mieście Pasłęk znajdują się 2 zespoły szkół ponadgimnazjalnych;
- w gminie Pieniężno: w mieście Pieniężno: zespół szkół ponadgimnazjalnych;
- w Gminie Braniewo: w mieście Braniewo znajduje się 1 liceum ogólnokształcące.

Rysunek 52. Oferta szkół ponadgimnazjalnych w poszczególnych miastach obszaru EOF

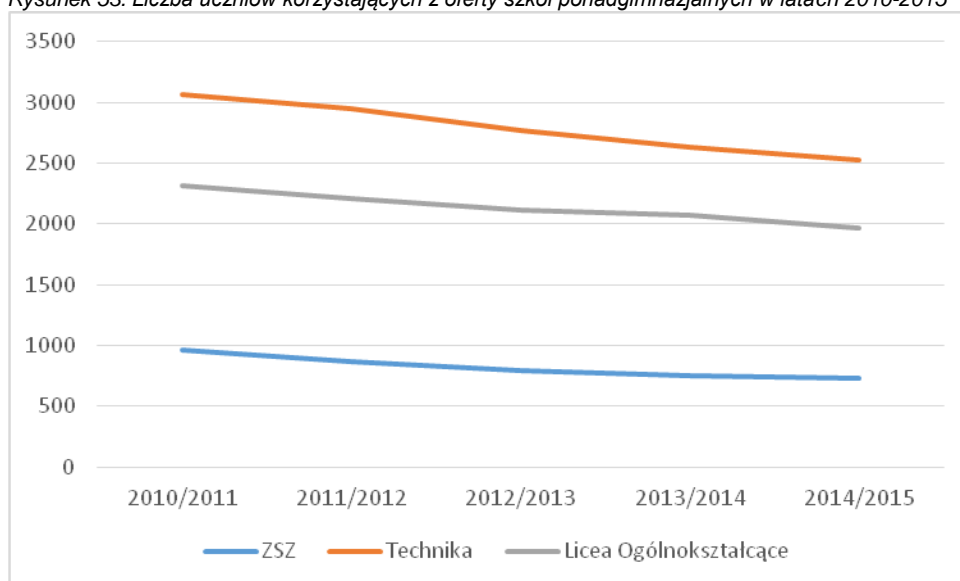

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Według danych GUS z 2013 r. w powiecie Elbląskim na obszarach wiejskich z oferty szkół ponad – gimnazjalnych skorzystało w liceach ogólnokształcących 445 uczniów, zaś w technikach 295. W mieście Elbląg w roku szkolnym 2012/2013 uczniowie mogli skorzystać z oferty 233 oddziałów (przedstawiających różnorodną ofertę edukacyjną) w szkołach ponadgimnazjalnych. Mimo, iż liczba oddziałów w stosunku do poprzedniego roku zmniejszyła się o 15, nie spowodowało to jednak zmniejszenia liczby szkół. W szkołach ogólnokształcących wyróżniono 74 oddziały, a zgodnie z danymi GUS w roku 2013 uczęszczało 3 742 uczniów, co oznacza iż nastąpił spadek liczby uczniów o 15 punktów procentowych w stosunku do roku szkolnego 2010/2011. Istotne z punktu widzenia zdobywania kwalifikacji uczniów jest fakt, iż najczęstszym wyborem uczniów jest technikum, jako kontynuacja nauki w szkołach ponadgimnazjalnych. Systematyczny spadek liczby uczniów zauważalny jest również w technikach, który oscylował wokół 17 punktów procentowych oraz w zasadniczych szkołach zawodowych wynoszących 23 punkty procentowe. Z oferty liceów dla dorosłych skorzystało 1 546 osób, co zaś szkoły policealne kształciły 216 uczniów.

Rysunek 53. Liczba uczniów korzystających z oferty szkół ponadgimnazjalnych w latach 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Wobec faktu spadku liczby uczniów korzystających z oferty edukacyjnej w liceach ogólnokształcących w roku 2012/2013 zostały wprowadzone innowacje pedagogiczne, mające na celu podniesie atrakcyjności oferty, oraz dostosowanie przekazywanych treści do potrzeb wynikających z rozwoju na rynku pracy. Oferta szkół zawodowych na poziomie technikum dotyczyła w głównej mierze kierunków takich jak: gastronomia, hotelarstwo i turystyka, fryzjerstwo, energetyka odnawialna, budownictwo, architektura krajobrazu, analityka, motoryzacja, ekonomia, transport, informatyka, mechatronika, elektronika, elektryka, handel, fototechnika oraz odlewnictwo. Przy czym największym zainteresowaniem cieszyły się: energetyka odnawialna, analityka, fototechnika, informatyka, motoryzacja, mechatronika, odlewnictwo i transport - utrzymując stały poziom zainteresowania. Coraz mniejszą atrakcyjność uczniowie w przeciągu ostatnich 5 lat szkolnych dostrzegali w kierunkach takich jak: gastronomia, turystyka i hotelarstwo, fryzjerstwo, budownictwo, architektura krajobrazu, elektronika i handel, co może być spowodowane nasyceniem rynku pracy absolwentami posiadających wykształcenie w wymienionych kierunkach.

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych mają szansę zdobyć kwalifikacje zawodowe w szkołach policealnych, które są umiejscowione przy elbląskich zespołach szkół. Poza tym swoje oferty w tym zakresie przedstawiają niepubliczne szkoły policealne.

Miasto Elbląg stanowi dominujący ośrodek edukacyjny na obszarze EOF, posiadając największą liczbę szkół na każdym szczeblu kształcenia oraz najszerzą ofertę nauczania, dzięki czemu staje się celem migracji uczniów z całego regionu.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Szkolnictwo wyższe

Szkolnictwo wyższe stanowi jedno ze źródeł zdobywania wiedzy, umiejętności oraz nadających uprawnienia przydatne na rynku pracy. Wykształcenie wyższe staje się priorytetem ze względu na powszechność, jaką charakteryzuje się wśród współczesnego społeczeństwa. Posiadanie dyplomu uczelni, bądź szkoły wyższej obecnie nie jest gwarantem uzyskania konkurencyjnej pozycji na rynku pracy, lecz stanowi niemalże obowiązkowy element edukacji, bez którego trudno jednostce znaleźć pracę. Oferta kształcenia w zakresie szkolnictwa wyższego na obszarze EOF nie jest wystarczająca. Jedynym miastem oferującym kształcenie na poziomie wyższym jest Elbląg, który mieści 3 uczelnie wyższe: są nimi Elbląska Uczelnia Humanistyczno – Ekonomiczna, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa oraz Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego Wydział Zamiejscowy w Elblągu. Frombork posiada oddział badawczy Akademii Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusk.

Wobec powyższego faktu, wąskiej oferty edukacyjnej na poziomie szkolnictwa wyższego istnienie potrzeba stworzenia większej ilości dostępnych kierunków kształcenia w istniejących szkołach, zwiększenie poziomu nauczania, tym samym podwyższeniu prestiżu otrzymywanych dyplomów oraz zwiększenie promocji regionu, która mogłaby spowodować większą chęć partycypacji w nauczaniu. Pośrednią odpowiedzią na potrzeby mieszkańców w zakresie zdobywania kwalifikacji zawodowych stają się szkoły policealne, Centrum Kształcenia Ustawicznego, oraz Centrum Kształcenia Praktycznego, które posiadają bogatą ofertę kursów, szkoleń przydatnych z punktu widzenia osób poszukujących pracy.

Alternatywą zdobycia praktycznej nauki zawodu poprzez zajęcia specjalizujące oraz staże i praktyki zawodowe jest Centrum Kształcenia Praktycznego funkcjonujące w mieście Elbląg.

Analiza udziału w procesie edukacji - ludności zamieszkującej omawiany teren wskazuje, iż zdecydowanie największą liczbę osób, będących odbiorcami oferty edukacyjnej są uczniowie szkół podstawowych oraz gimnazjów. Szkoły nauczania ponadgimnazjalnego oraz policealnego skupiają wokół siebie znacznie mniejszą liczbę odbiorców, co może wynikać z faktu wewnętrznej emigracji do większych miast oraz niewystarczającej oferty edukacyjnej, nieodpowiadającej potrzebom rynku pracy. Brak odpowiednich kwalifikacji i uprawnień zawodowych stawia jednostkę w sytuacji, w której podejmuje decyzję o korzystaniu z instrumentów pomocy społecznej, upatrując w jej narzędziach pomocowych szansę ekonomicznej poprawy budżetu domowego. Przy tym następuje również powstawanie zjawiska zwalniania jednostki z odpowiedzialności za własne decyzje i hamowanie dążeń samorozwojowych oraz delegowania własnej sprawczości na działanie instytucji państwowych.

Pomoc Społeczna

Zadania pomocy społecznej, będącej instrumentem polityki społecznej państwa nastawione są na wspieranie osób i rodzin, które znajdują się w trudnych sytuacjach życiowych oraz pomoc w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, których rodzina nie jest w stanie naprawić samodzielnie, przy użyciu własnych zasobów i możliwości. Pomoc świadczona z ramienia polityki społecznej przy użyciu narzędzi w postaci świadczeń pieniężnych, oraz działań pracy socjalnej ma na celu niwelowanie sytuacji zagrożenia podstawowych potrzeb życiowych, jak również kompensację szkód wynikających między innymi: z bezrobocia, niepełnosprawności, chorób, przemocy w rodzinie, uzależnienia od alkoholu/środków psychoaktywnych czy wynikających z kłęski żywiołowej. Szeroki wachlarz usług pomocy społecznej skierowany do osób ubiegających się o wyrównywanie szans społecznych polega między innymi na udzielaniu stałego, okresowego bądź celowego wsparcia finansowego, pożyczki na ekonomiczne usamodzielnienie się, niepieniężnych świadczeń w postaci składek na ubezpieczenie społeczne, udzielenia schronienia, bądź pomocy rzeczowej oraz na aktywizacji zawodowej beneficjentów, jak również ma na celu kształtowanie odpowiednich postaw niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania społecznego.

Zadania pomocowe w ramach pomocy społecznej są organizowane i finansowane przez organy administracji rządowej oraz samorządowe (starostów, wójtów, burmistrzów oraz prezydentów), przy uwzględnieniu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami. Intensywność współpracy zależy od analizy potrzeb mieszkańców oraz skali zjawiska bezrobocia, czy ubóstwa na terenie powiatu czy gminy. Istotnym z punktu widzenia odbiorcy usług pomocowych jest dostępność do oferowanych działań pomocy społecznej. Osoba pragnąca ubiegać się o pomoc świadczoną z ramienia ośrodka pomocy społecznej, korzysta z ośrodka właściwego miejsca zamieszkania. W każdej gminie znajdują się ośrodki oraz inne placówki zajmujące się świadczeniem pomocy społecznej.

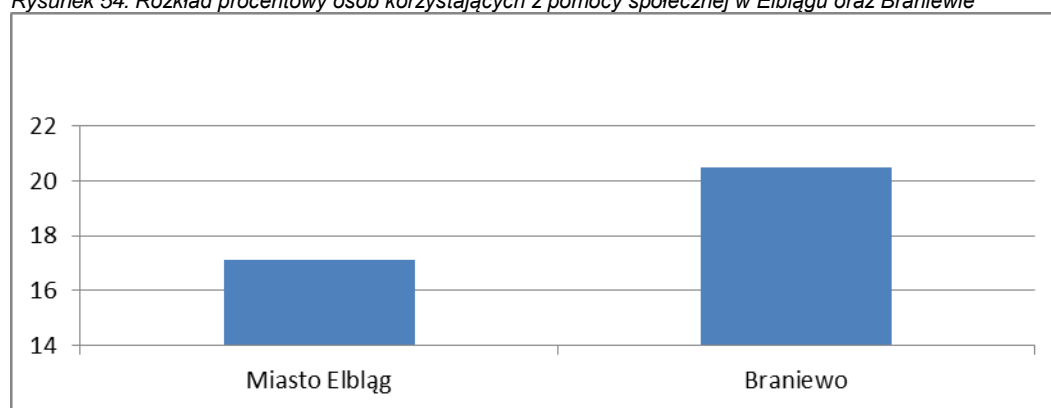

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Intensyfikacja korzystania pomocy społecznej maleje wraz ze wzrostem stopnia urbanizacji obszaru, bowiem największą ilość beneficjentów pomocy społecznej zamieszkuje obszary wiejskie. Związane jest to przede wszystkim z mniejszym dochodem na 1 członka w gospodarstwie domowym, jak również mniejsze możliwości podjęcia dodatkowej pracy zarobkowej, oraz mniejszej świadomości potrzeby uzupełnienia bądź zmiany kwalifikacji zawodowych.

W mieście Elbląg zgodnie z danymi GUS z 2013 r. zasięg korzystania z pomocy społecznej oscyluje w granicy 17,1% mieszkańców miasta, co rozkłada się na 480 gospodarstw domowych. Liczba dzieci objętych świadczeniami w postaci zasiłków rodzinnych w mieście Elbląg wynosi 697, z czego ok. 40% stanowią dzieci, które nie ukończyły 17 roku życia. W mieście Braniewo zasięg korzystania z pomocy społecznej jest wyższy i wynosi ok. 20% mieszkańców miasta. Liczba dzieci objętych świadczeniami rodzinnymi wynosi 735, z czego 47% stanowią osoby niepełnoletnie. W powiecie braniewskim blisko ¼ mieszkańców korzysta z pomocy społecznej, z czego 43% stanowią osoby w wieku produkcyjnym. W powiecie elbląskim z pomocy społecznej skorzystało ok. 11 029 osób, jednak w tym została wliczona pomoc udzielona również jednorazowo. Osoby w wieku produkcyjnym stanowią ok. 17 % wszystkich beneficjentów pomocy społecznej.

Rysunek 54. Rozkład procentowy osób korzystających z pomocy społecznej w Elblągu oraz Braniewie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej stanowią wydatki budżetu gminy Elbląg w granicy 23,0% - 23,8% wszystkich wydatków w latach 2011-2014. Powiat Braniewo przeznaczył 20,3% całego budżetu na wydatki w zakresie usług pomocy społecznej.

W gminie Elbląg znajdują się 2 ośrodki udzielające pomocy społecznej tj. na terenie Przechmarku Osiedle w Środowiskowym Domu Pomocy Społecznej, oraz Władysławowa w Domu Pomocy Społecznej „KROKUS”. W Mieście Elbląg znajdują się 12 ośrodków pomocy społecznej w postaci Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 1 i 2, Wielofunkcyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej, Domu Pomocy Społecznej „NIEZPOMINAJKA”, Socjalizacyjnej Całodobowej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej, Pogotowia Socjalnego, Stowarzyszenia „TACY SAMI” wraz z WTZ (warsztatem terapii zajęciowej), Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, pogotowia opiekuńczego, Diecezjalnego Centrum Charytatywno-Ekumenicznego, oraz Środowiskowego Hufca Pracy. W gminie Frombork znajduje się Powiatowy Dom Dziecka oraz Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W gminie Tolkmicko znajdują się 2 Ośrodki Pomocy Społecznej (w Tolkmicku oraz Rangorach), jak również Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kamionku Wielkim. Na terenie gminy Markusy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Markusach oraz świetlica środowiskowa w Markusach. W gminie Milejewo znajduje się Warsztat Terapii Zajęciowej. W gminie Pięno znajduje się Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W gminie Pastłęk znajduje się Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza, Komenda Wojewódzka Ochotniczych Hufców Pracy, 3 Świetlice Środowiskowe, oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Rzeczej. W gminie Braniewo oprócz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej znajduje się Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy.

Analiza sytuacji mieszkańców w kontekście dostępności instytucjonalnej pomocy społecznej na obszarze EOF prowadzi do wniosku, iż większość gmin posiada niewielką ofertę wynikającą z działalności Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, skierowaną do osób potrzebujących

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

instytucjonalnego wsparcia wobec trudnej sytuacji życiowej. Mimo powstawania placówek, których działanie skierowane jest na pomoc w specyficznych sytuacjach życiowych mieszkańców, zarówno skierowanych do osób niepełnoletnich, jak i osób w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym) wciąż brakuje odpowiedniej oferty, odpowiadającej lokalnym potrzebom mieszkańców. Znaczna część Ośrodków nie posiada aktualnych ofert w postaci programów aktywizujących zawodowo, jak również realizowane zadania kładą mały nacisk na problemy przemocy w rodzinie oraz problem powrotu do życia społecznego o w ramach tzw. pomocy postpenitencjarnej.

Opieka zdrowotna

Funkcjonowanie służby zdrowia oraz jakość usług świadczonych przez placówki służby zdrowia wpływają w stopniu wyraźnym na jakość życia mieszkańców, bowiem związane są z poczuciem bezpieczeństwa oraz sytuacjami realnej pomocy. Faktem jest, iż jednym z głównych społecznych dążeń jest zapewnienie jak najlepszej formy zdrowia, która warunkuje komfort życia oraz wpływa na inne sfery życia, choćby sferę gospodarczą państwa. Dostępność oraz wysoka jakość świadczonej pomocy, przy użyciu specjalistycznych narzędzi i metod leczenia wpływa na strukturę demograficzną – bowiem wpływa na skuteczność profilaktyki oraz leczenia. W myśl treści ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej - podstawowa opieka zdrowotna finansowana ze środków publicznych powinna obejmować działania profilaktyczne, diagnostyczne, lecznicze, rehabilitacyjnej oraz pielęgnacyjne w trzech podstawowych formach usługowych, tj. stacjonarnej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz doraźnej pomocy.

Problemem ogólnospołecznym jest zjawisko starzenia się społeczeństwa, związanym bezpośrednio z natężeniem urodzeń oraz długością i jakością życia. Bódcami determinującymi zjawisko są między innymi czynniki związane z zamożnością społeczeństwa, promowanym modelem rodziny i działaniem oraz zasięgiem polityki prorodzinnej, promowanym stylem życia, jak również poziomem oraz dostępnością opieki zdrowotnej i ochrony zdrowia. Wobec danych demograficznych rysuje się obraz sukcesywnego zmniejszania liczby ludności, przy niewystarczającym wskaźniku liczby urodzeń.

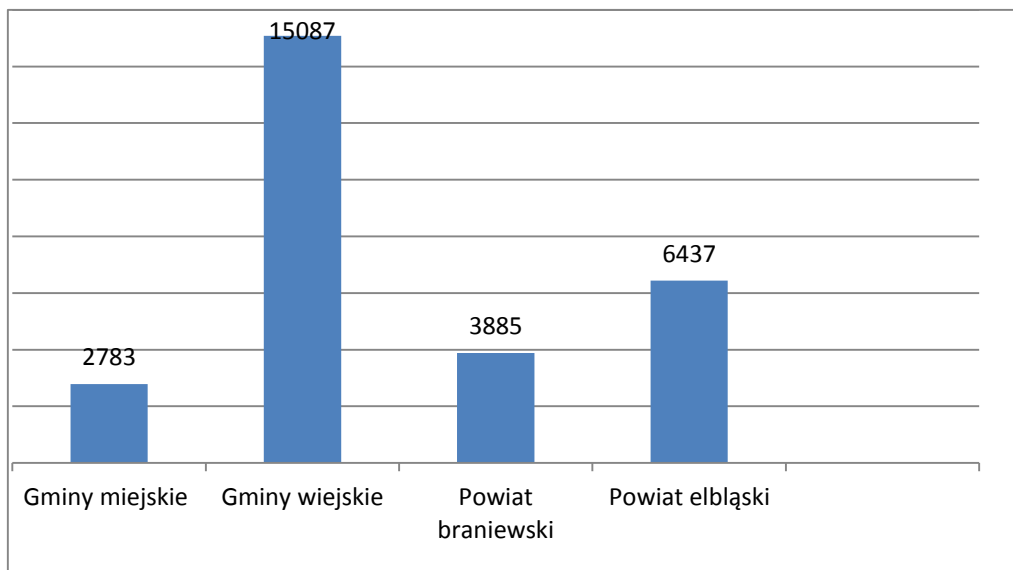
W powiecie elbląskim znajdują się 24 przychodnie, zaś na jednego mieszkańca przypadają 3 porady podstawowe opieki zdrowotnej (rocznie). W powiecie braniewskim znajdują się 23 przychodnie, zaś na jednego mieszkańca przypada 3,4 porad podstawowych opieki zdrowotnej. W powiecie braniewskim zgodnie z danymi GUS z 2013 r. 94 osoby przypadają na 1 miejsce w szpitalu, co spowodowane jest małą ilością placówek oraz brakiem wystarczającej ilości specjalistycznych oddziałów, mogących służyć pomocą w sposób natychmiastowy, bez konieczności długoterminowego oczekiwania.

W mieście Elbląg znajdują się również inne placówki opieki zdrowotnej w postaci: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2, Samodzielnego Publicznego Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w tym Szpital Miejski im. Jana Pawła II oraz Centrum Rehabilitacji w Elblągu, Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu, Specjalistyczny Niepubliczny Zakład Położnictwa i Ginekologii, Niepubliczny ZOZ Centrum Reumatologiczne, Poradnia i Profilaktyka Uzależnień, Poradnia MONAR, a także jednostka ratownictwa medycznego oraz centrum medycyny pracy. W pozostałe ważne z perspektywy mieszkańca omawianego terenu to: Szpital Powiatowy w Braniewie im. Ludwika Rydygiera, Szpital Powiatowy w Pasłęku, Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej we Fromborku oraz Stacja Pogotowia Ratunkowego w Tolkmicku.

Ważnym problemem w kontekście tematu służby zdrowia jest również dostępność do leków, które stanowią nieodzowny element leczenia. Rozmieszczenie aptek stanowi kwestię, którą należy przedstawić – bowiem apteki utożsamiane są z jednym z ważniejszych punktów komercyjnych, które powinny znajdować się w niedalekiej odległości od miejsca zamieszkania. Ilość aptek, zwiększa możliwość podwyższenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 55. Ludność przypadająca na aptekę ogólnodostępną

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2013 r. na terenie EOF osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 16,3 % populacji całego obszaru. Szacuje się, że udział osób w wieku 65 lat i więcej w strukturze ludności obszaru wzrośnie w 2035 r. do 19% (dane GUS).

Wobec powyższych danych należy zwrócić uwagę na problem braku odpowiedniej ilości placówek, posiadających w ofercie opiekę geriatryczną. Jest to istotny problem ze względu na wzrastającą ilość osób, których opieka paliatywna, w szczególności geriatryczna powinna obejmować. Istniejące placówki nie oferują w sposób wystarczający opieki oraz leczenia osób starszych, których potrzeby stają się coraz bardziej widoczne. Komfort życia zależy od dostępności i jakości leczenia, a wobec faktu konieczności szukania odpowiednich usług specjalistycznych przez mieszkańców terenów EOF, w szczególności terenów wiejskich w miejscach oddalonych od miejsca zamieszkania – komfort ten ulega pogorszeniu.

Kultura

Kultura grywa ogromną rolę w życiu człowieka. Osoby, które korzystają z dóbr kultury są bardziej odpowiedzialnymi obywatelami i leży im na sercu dobro społeczeństwa. Dlatego galerie artystyczne, muzea, teatry, biblioteki czy kina są tak ważne dla zdrowego funkcjonowania społeczeństwa. Ośrodki te nie tylko przekazują wartości kulturowe, ale są również miejscem spotkań, animacji, inspiracji, dzięki nim ludzie są stymulowani do kreatywności i w ogólnym rozrachunku przyczynia się to do innowacyjności danego społeczeństwa. Ponadto to kultura w postaci zabytków, ciekawych wydarzeń artystycznych czy festiwali muzycznych przyczynia się do rozwoju danego terenu przez turystykę, która przynosi realny dochód.

Elbląg jest największym miastem w okolicy i z tego względu posiada największą liczbę teatrów, kin, galerii, czy bibliotek stanowiąc kulturalną stolicę regionu EOF.

Instytucje kulturalne

W Elblągu funkcjonuje Centrum Spotkań Europejskich „Światowid”. Jest to instytucja samorządowa, która realizuje działania z zakresu kultury, edukacji, promocji regionu oraz przez turystykę i sport. CSE Światowid zajmuje się pracą środowiskową poprzez prowadzenie sekcji sportowych czy przez kluby zainteresowania. Miejsce to ma bogatą ponad 50-cio letnią historię. Przy centrum funkcjonuje kino „Światowid” z równie długą historią.

Oprócz tego w Elblągu funkcjonują: Młodzieżowy Dom Kultury, Centrum Tańca „Promyk”, Osiedlowy Zespół Społeczno-Kulturalny „Jar” oraz Spółdzielczy Dom Kultury „Zakrzewo”.

Elbląg posiada dwa teatry: Teatr im. Aleksandra Sewruka oraz Teatr Alter Ego. Oprócz wspomnianego kina „Światowid” istnieje również multiplex: Multikino.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Biblioteki w Elblągu: Biblioteka Elbląska im. Cypriana K. Norwida, Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu, Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Elbląskiej.

Tabela 5. Podstawowe dane nt bibliotek

Powiat	Gmina	Liczba bibliotek i filii	Czytelnicy korzystający z bibliotek w ciągu roku	Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
Powiat Braniewski	Braniewo Miasto	2	3155	21,4
	Braniewo	1	160	15,4
	Frombork	1	343	61,7
	Pieniężno	1	642	16,3
	Płoskinia	2	328	13,9
	Wilczęta	1	498	17,2
Powiat Elbląski	Elbląg	2	489	16,5
	Godkowo	1	335	14,5
	Gronowo Elbląskie	2	711	24,4
	Markusy	3	1015	18,2
	Milejewo	1	159	11,7
	Młynary	1	403	40,2
	Pasłęk	3	2395	14,2
	Rychliki	2	376	11,8
Tolkmicko	3	1350	15,4	
Powiat M. Elbląg	Elbląg	8	23308	17,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Biblioteka stanowi miejsce spotkań członków społeczności lokalnej, jak również wydarzeń kulturalnych oraz edukacyjnych na terenach gmin wiejsko – miejskich. Celem priorytetowym jest przeznaczenie odpowiedniej uwagi, z uwzględnieniem wydatków z budżetu gminy na działania, mające na celu rozwój aktywności wokół bibliotek. Ważne z perspektywy potrzeb mieszkańców jest zwiększenie oferty księgozbioru, tak aby wzrósł poziom czytelności wśród mieszkańców omawianego obszaru.

W Elblągu istnieją liczne galerie artystyczne: Centrum Sztuki Galeria El, Galeria Art. Miś, Galeria Atrium hotelu Arbiter, Galeria Zachętko, Galeria Sztuki ART – PIK, Klub Galeria Studnia.

Funkcjonuje jedno Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu.

Ofertę kultową gmin na terenach wiejskich zapewniają gminne ośrodki kultury oraz świetlice wiejskie.

Festiwale

Różne festiwale przyciągają turystów, a do tego przyczyniają się do propagowania kultury wśród mieszkańców. W tym względzie Elbląg przedstawia się jako regionalny lider.

W Elblągu odbywa się wiele cyklicznych imprez, festiwali, wydarzeń kulturalnych m.in.: Letnie Ogrody „Polityki”, Tydzień z „Rzeczpospolitą”, Elbląskie Noce Teatru i Poezji, Ogólnopolski Festiwal Sztuki Słowa „... Czy to jest kochanie?”, Międzynarodowy Festiwal Tańca "Baltic Cup", Międzynarodowe Spotkania Artystyczne EFMBŻ, czyli Elbląski Festiwal Muzyki Beznadziejnej i Żenującej, Repliki Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni, Letnie Salony Muzyczne w Bażantarni, Warmińsko-Mazurskie Spotkania z Teatrem na Wodzie, Elbląska Biesiada Specjala, Elbląskie Święto Chleba, Elbląg Rocks Europa – Festiwal Muzyki Alternatywnej w Elblągu, Superliga Downhill Elbląg – zawody kolarstwa zjazdowego, Festyn dla dzieci „W krainie Króla Piegusa”, MEGAzlot Elbląg Lato – impreza miłośników motoryzacji organizowana przez Fanklub Użytkowników Renault w Elblągu, Święto Głupców – impreza odbywa się 1 kwietnia każdego roku[18]. Przygotowuje ją grupa kuglarsko-teatralna Ignis Fatuus oraz przyjaciele, Elbląg 3run Gathering – impreza odbywa się co roku, zlot freerunerów z całej

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Polski, Juwenalia studenckie (Turbinalia) organizowane przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Elblągu.

Administracja i bezpieczeństwo publiczne

Wśród gałęzi administracji publicznej najliczniejszą grupę stanowią obiekty związane z bezpieczeństwem publicznym, tj. posterunki Policji, komisariaty Policji oraz obiekty ochotniczej straży pożarnej, znajdujące się na terenie wszystkich gmin EOF.

Najliczniejsze obiekty administracji publicznej znajdują się w miejskich ośrodkach gmin EOF i są to miejsca z najbardziej rozwiniętą działalnością administracyjną, tym samym zapewniające największą liczbę miejsc pracy.

Urząd celny, Sąd Rejonowy oraz Prokuratura znajdują się jedynie w mieście Elbląg, oraz Braniewo. Jednostki samorządu terytorialnego znajdują się na terenie każdej gminy obszaru EOF.

W mieście Braniewo znajduje się Powiatowy Inspektorat Weterynarii, Żuławski Zarząd Urządzeń Melioracyjnych i Wodnych, Powiatowy Inspektorat Sanitarny, Oddział rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Skarbowy, Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A., oraz dwie jednostki wojskowe. W Pieniężnie znajduje się Zarząd Dróg Wojewódzkich, Elektrownia. W Pastłuku znajduje się jedna z siedzib Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (wraz z oddziałem w Wierzbnie Wielkim). W mieście Elbląg znajduje się Urząd Morski w Gdyni delegatura, Zarząd Portu Morskiego, Powiatowy Urząd Pracy, oddział Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej (z siedzibą główną w Olsztynie), oraz ośrodek WORD. Obiekty kapitanatu portu występują w mieście Elbląg, Frombork, Braniewo oraz Tolkmick.

Czołową potrzebą człowieka jest zachowanie poczucia bezpieczeństwa, odnoszącego się zarówno do zachowania zdrowia, jak również do poszanowania i ochrony mienia. Poziom bezpieczeństwa na danym terenie zależy od czynników wśród których można wyróżnić: subiektywne poczucie bezpieczeństwa jednostki, realny problem przestępczości na danym terenie, ilości wszczętych i zakończonych postępowań, jak również stopień partycypacji funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa w życiu codziennym społeczności.

W myśl ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym, obowiązek utrzymania porządku publicznego oraz bezpieczeństwa obywateli spoczywa na gminie, która zobowiązana jest również zapewnić ochronę przeciwpożarową oraz w przypadku innych klęsk żywiołowych. Wśród służb bezpieczeństwa delegowanych do zabezpieczenia potrzeb mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa jest Policja, oraz na mocy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o strażach gminnych Straż Miejska.

Na obszarze Elbląskiego obszaru Funkcjonalnego właściwymi jednostkami Policji jest Komenda Miejska w Elblągu wraz z podległymi komisariatami oraz posterunkami oraz Komenda Powiatowa Policji w Braniewie wraz z podległymi posterunkami. Komenda Miejska w Elblągu stanowi jednostkę podległą pod Komendą Wojewódzką w Olsztynie.

Komenda Miejska w Elblągu wraz z podległymi jednostkami:

- Komisariat Policji w Pastłuku,
- Posterunek Policji w Młynarach wraz z siedzibą w Godkowie,
- Posterunek Policji w Tolkmicku,
- Posterunek Policji w Gronowie Elbląskim.

W Elblągu dodatkową służbą bezpieczeństwa, o charakterze porządkowym jest jednostka Straży Miejskiej.

Komenda Powiatowa Policji w Braniewie wraz z podległymi jednostkami:

- Posterunek Policji w Wilczętach (obejmujący swym działaniem Wilczęta oraz Płoskinie),
- Posterunek Policji w Pieniężnie (obejmujący swym działaniem miasto Pieniężno oraz gminę Lełkowo),
- Posterunek Policji we Fromborku (obsługująca teren miasta i gminy Frombork).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Tabela 6. Dane dotyczące przestępstw

Powiat	Postępowania wszczęte	Przestępstwa stwierdzone	liczba podejrzanych	wykrywalność (%)
Elbląski	4232	4664	1908	72,2
Braniewski	966	802	529	77,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiej Komendy Policji w Olsztynie w roku 2014 r.

Biorąc pod uwagę powyższe dane należy zwrócić uwagę, iż na obszarze powiatu braniewskiego występuje większa ilość wykrywanych przestępstw, niż na obszarze powiatu elbląskiego, jak również fakt większej ilości wszczętych postępowań wobec stwierdzonych przestępstw. Oznacza to, iż jednostka Policji powiatu braniewskiego kładzie duży nacisk na działania prewencyjne, które mają na celu zmniejszenie ryzyka dokonania przestępstwa.

Zgodnie z danymi statystycznymi Komendy Miejskiej w Elblągu przypadającymi na rok 2013 można zaobserwować, stopniowy spadek poziomu przestępczości, oraz wzrost wykrywalności zachowań przestępczych.

Najczęstszymi postępowaniami wszczynanymi na terenie EOF dotyczą: art. 278 kk – kradzież, art. 279kk – kradzież z włamaniem, art. 178a kk – prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości oraz art. 286 kk – oszustwo (przestępstwo przeciwko mieniu).

Straż Pożarna stanowi najczęściej występującą jednostką służb bezpieczeństwa na obszarze EOF, w postaci Ochotniczej Straży Pożarnej. Remizy Ochotniczej Straży Pożarnej stanowią nie tylko punkty o przeznaczeniu ochrony życia i mienia osób w sytuacji zagrożenia pożarowego, ale również stanowią punkt kulturalny na obszarach wiejskich, będąc miejscem spotkań mieszkańców, podczas zorganizowanych wydarzeń mających na celu integrację społeczności lokalnej.

Na analizowanym obszarze występują:

- w Mieście Braniewo Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej
- w Gminie Braniewo OSP (Lipowina, Długobór)
- w Mieście i Gminie Frombork OSP (Frombork, Jędrychowo, Wielkie Wierzno)
- w Mieście i Gminie Pieniężno OSP (Pieniężno, Lechowo, Pluty, Bornity)
- w Gminie Płoskinia OSP (Płoskinia)
- w Gminie Wilczęta OSP (Wilczęta, Stare Siedlisko)
- w Gminie Elbląg OSP (Nowakowo, Wężzina, Tropy Elbląskie, Weklice, Myślęcín)
- w Gminie Godkowo OSP (Osiek, Skowrony, Dobry, Godkowo, Ząbrowiec)
- w Gminie Gronowo Elbląskie OSP (Fiszewo, Rozgart, Gronowo Elbląskie, Jegłownik)
- w Gminie Markusy OSP (Żurawiec, Krzewska, Nowe Dolno, Kępniowo, Markusy, Zwierzno)
- w Gminie Milejewo OSP (Milejewo, Ogrodniki, Huta Żuławska, Jagodnik, Majewo, Pomorska Wieś, Rychnowy)
- w Mieście i Gminie Młynary OSP (Młynary, Kurowo Braniewskie, Włóczyska, Błudowo, Karszewo, Kwietnik, Zastawno)
- w Mieście i Gminie Pasłęk Państwowa Straż Pożarna Komendy Miejskiej w Elblągu, Jednostka Ratowniczo - Gaśnicza nr 3 w Pasłęku; OSP (Marianka, Aniołowo, Stegny, Zielonka Pasłęcka, Krasin, Borzynowo, Drulity, Rogajny, Rzeczna)
- w Gminie Rychliki OSP (Rychliki, Jelonki, Święty Gaj, Kwietniewo)
- w Mieście i Gminie Tolkmicko OSP (Tolkmicko, Łęcze, Kamionek Wielki, Pogrodzie, Chojnowo)
- w Mieście Elbląg Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Elblągu oraz 2 Jednostki Ratowniczo – Gaśnicze.

Sport i rekreacja

Elbląg jest miastem w którym funkcjonuje wiele klubów sportowych z bardzo różnych dziedzin. Do najważniejszych należą: Olimpia Elbląg i Concordia Elbląg – kluby piłkarskie, których zawodnicy grają w III lidze. Do tego istnieje klub Start Elbląg – piłka ręczna kobiet, którego zawodniczki grają w ekstraklasie. W mieście istnieje również wiele klubów sportów walki m.in.: boks, judo, karate, capoeira, mma, K1, aikido, zapasy.

W Elblągu istnieją cztery stadiony, dwa baseny – kryty i odkryty oraz lodowisko. W zimie funkcjonuje stok narciarski. Miasto posiada dwie hale sportowe.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Miasto Braniewo również odznacza się bogatą ofertą sportową. Znajduje się tu m.in.: basen (nowy kompleks rekreacyjno-rehabilitacyjny „Zdrowe Braniewo”), stadion, 3 Orliki, są również 2 siłownie plenerowe (dla dorosłych). Z obiektów rekreacyjnych najważniejsze znaczenie ma ogród zoologiczno-botaniczny.

Wśród propozycji bezpośrednio związanych z rekreacją oraz aktywnością sportową można zaliczyć liczne trasy rowerowe, które obejmują obszar Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego – dając możliwość nie tylko aktywnego spędzenia czasu jak również odpowiadając na potrzeby przebywania w okolicznościach przyrody o najwyższej wartości estetycznej.

Na obszarze EOF obiektami użyteczności publicznej w zakresie rekreacji, są place zabaw występujące na terenie większości gmin. Wyjątek stanowi gmina Godkowo oraz gmina Braniewo (nie wliczając nielicznych placów zabaw w mieście Braniewo). Wśród gmin posiadających nie wielką liczbę tego typu obiektów można wyróżnić Tolkmicko, Frombork (bez miasta Frombork) oraz Gronowo Elbląskie. Największe skupisko placów zabaw występuje w ośrodkach miejskich obszaru EOF (w tym w Elblągu, Pastęku oraz we Fromborku). Brak miejsc przeznaczonych na bezpieczną zabawę na obszarach poza miejskich, wynika z faktu innego typu zabudowy, tj. domów jednorodzinnych, posiadających posesję (co może oznaczać wygospodarowanie miejsca zabaw dla dzieci), ale jest również zjawiskiem niepokojącym ze względu na większą liczbę dzieci zamieszkujących tereny wiejskie. Odpowiednim sposobem na zwiększenie komfortu rodziców oraz dzieci, tym samym zwiększając jakość spędzania wolnego czasu z rówieśnikami jest zorganizowanie miejsc przeznaczonych dla obiektów użyteczności publicznej w zakresie rekreacji. Gmina tworząc dodatkowe place zabaw oraz inne miejsca rekreacji dla dzieci i młodzieży, uczestniczy w podtrzymywaniu czynników wzmacniających pozytywną socjalizację, a więc stanowi inwestycję w kapitał społeczny oraz może być traktowana jako szansa na pozytywny rozwój jednostek zamieszkujących jej tereny.

Elbląski Obszar Funkcjonalny poza głównymi ośrodkami miejskimi nie jest wyposażona w inne rekreacyjne obiekty użyteczności publicznej takie jak: pływalnie, hale sportowe, siłownie plenerowe oraz ośrodki sportowe.

Dla zwiększenia komfortu mieszkańców w sferze związanej z odpoczynkiem i rekreacją cenne byłoby zwiększenie - na całym obszarze EOF - ilości obiektów w postaci siłowni plenerowych, pływalni, hal sportowych – będących obiektami zamkniętymi o całorocznym wykorzystaniu, oraz kąpielisk.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

6. Sfera gospodarcza

SCHEMAT NR 5

6.1. Potencjał gospodarczy regionu

W oparciu o wybrane przez samorząd województwa warmińsko - mazurskiego inteligentne specjalizacje, EOF posiada następujące potencjały rozwoju : ekonomia wody, drewno i meblarstwo oraz żywność wysokiej jakości. Wg autorów opracowania, EOF posiada również wysoki potencjał w handlu, branży metalowo-maszynowej, technologiczno-informatycznej oraz budowlanej.

W strukturze EOF można wyróżnić branże: meblarską, spożywczą, transport wodny, turystyczną czy - poza branżami wpisującymi się w inteligentne specjalizacje rozwoju regionu: technologiczno-informatyczną, metalowo-maszynową, budownictwo oraz handel. Wsparciem rozwoju wszystkich tych branż jest potencjał ludzki oraz otoczenie instytucjonalne: jednostki naukowo-badawcze, szkoły kształcące specjalistów w powiązanych kierunkach w regionie czy klastry branżowe.

Analiza potwierdza bardzo duży potencjał dla rozwoju branż powiązanych z ekonomią wody z racji sąsiedztwa z Zalewem Wiślanym, portem w Elblągu i dostępem do Bałtyku (choć ograniczony ze względu na położenie Cieśniny Piławskiej poza granicami RP). Z racji panującej obecnie sytuacji geopolitycznej dostęp do portu jest utrudniony, z drugiej jednak - coraz bardziej realną inwestycją wydaje się budowa kanału przez Mierzeję Wiślaną.

Kolejną specjalizacją posiadającą duży potencjał w EOF jest produkcja wysokiej jakości żywności (wysoki udział obszarów produkcji rolnej, wysoki potencjał dla przetwórstwa spożywczego czy usług związanych z hodowlą zwierząt potwierdzają możliwości rozwoju branż opartych na tej specjalizacji. Podobnie produkcja mebli posiada tradycje w przemyśle elbląskim.

Poza wybranymi przez samorządowców inteligentnymi specjalizacjami regionu, które niektórzy specjaliści określają jako branże „surowcowe”, a więc narażone na duże wahania cenowe, należy wspierać branże rozwinięte i posiadające duże tradycje na terenie EOF tj.: handel, branża metalowo-maszynowa, technologiczno-informatyczna i budowlana, które dodatkowo mogą przeciwdziałać migracji z regionu (szczególnie ludzi młodych).

6.2. Turystyka

O wartości i potencjale danego regionu decyduje wielość elementów, powiązanych ze sobą w sposób bezpośredni poprzez spójną współpracę między podmiotami, jak również inicjatywę poprawy jakości oferowanych usług i planu dynamizacji działań rozwojowych. Na atrakcyjność konkretnego wycinka przestrzeni składa się wiele komponentów odpowiadających na podstawowe potrzeby społeczne, przy wykorzystaniu potencjału - wynikającego z warunków środowiska przyrodniczego oraz historycznych uwarunkowań. Turystyka, będąca źródłem satysfakcji odbiorców opiera się na działaniach celowych uprawnionych podmiotów do stwarzania komfortu wypoczynku oraz świadczeniu atrakcyjnych form wypoczynku. Aktywność turystyczna korzystnie wpływa na rozwój gospodarczy regionu, stanowiąc niejednokrotnie znaczną część dochodów budżetu gmin oraz determinantę dalszych inwestycji w dziedziny związane z obsługą ruchu turystycznego – tym samym podnosząc jakość usług.

Walory przyrodnicze i historyczne turystyki na obszarze EOF

Środowisko naturalne mieszczące się w obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego charakteryzuje się różnorodnością oraz wysokimi walorami przyrodniczymi. Wśród terenów znajdują się wzniesienia, tereny nadzalewowe, tereny jeziorno – bagienne oraz nizinne. Fakt heterogeniczności obszaru w tym względzie, z jednej strony podkreśla atrakcyjność terenu – dając możliwość różnorodnej oferty turystycznej, z drugiej zaś podkreśla różnicę w wykorzystaniu zastanego potencjału. Na wartość turystyczną regionu składają się nie tylko warunki przyrodnicze, ale także bazowanie na historycznej tożsamości terenu.

Elbląski Obszar Funkcjonalny charakteryzuje się bogatym potencjałem środowiska przyrodniczego, czego najlepszym przykładem jest Zalew Wiślany, bogaty pod względem środowiska wodnego oraz gospodarki rybackiej. Jest to wewnętrzny akwen połączony przez Cieśninę Piławską z Morzem Bałtyckim. Jest to najważniejszy punkt, skupiający wokół siebie największe zainteresowanie w zakresie turystyki obszaru. Cechuje się sprzyjającym mikroklimatem, o dużym usłonecznieniu oraz silnymi wiatrami, stanowiąc tym samym główny ośrodek dla sportowców, zajmujących się żeglarstwem i sportami wodnymi. Wobec faktu utworzenia licznych portów rybackich, jest miejscem idealnym do rozwoju gospodarczego. Największa intensyfikacja portów rybackich występuje w Tolkmicku, Fromborku oraz Nowej Pasłęce. Powierzchnia EOF jest niezwykle atrakcyjna pod względem

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

przyrodniczym, bowiem prawnie chronione tereny obejmują 50% całości obszaru. Decyduje o tym występowanie rezerwatów przyrody: leśnych, ornitologicznych czy florystycznych, do których można zaliczyć Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej (na terenie którego znajdują się jeziora, oczka wodne oraz wąwozy), Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego (położony m.in. w powiecie elbląskim na terenie gmin Rychliki i Pasłęk), oraz Rezerwat Jezioro Drużno – będący największym rezerwatem ornitologicznym w Polsce (położonym na terenie gmin Elbląg oraz Markusy i stanowiący obszar występowania toru wodnego Kanału Elbląskiego). Na walory przyrodnicze omawianego terenu składają się również Żuławy Elbląskie, Pojezierze Iławskie, Wybrzeże Staropruskie oraz Równina Warmińska.

O atrakcyjności obszaru decyduje również walor historycznego bogactwa, unaocznionego poprzez licznie zachowane zabytki kultury oraz muzea podkreślające wartość historycznej tożsamości. W tym względzie największy potencjał posiada miasto Frombork, kojarzone między innymi z miejscem urodzenia Mikołaja Kopernika.

Kolejnym ważnym elementem w turystyce jest zwrócenie uwagi na potrzeby odpoczynku regeneracyjnego oraz pobytu, w miejscach o znacznej wartości leczniczej. Okolice Fromborka dzięki bogactwu w postaci wód termalnych oraz chlorkowo – sodowych, mogą być miejscem turystyki uzdrowskiej, na którą istnieje duże zapotrzebowanie społeczne.

Na obszarze poszczególnych gmin EOF wśród wybranych architektonicznych zabytków można wyróżnić:

Miasto Elbląg: Stare Miasto, Katedra św. Mikołaja, Brama Targowa, Centrum Sztuki Galeria EL oraz Muzeum Archeologiczno-Historyczne

Gmina Elbląg: Zespół pałacowo-parkowy w Janowie oraz Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Przemarku

Miasto Braniewo: klasztor św. Katarzyny, kościół p.w. Świętego Krzyża, kościół par. p.w. Świętej Trójcy, wieża bramna zamku biskupiego oraz mury obronne, gimnazjum jezuickie „Liceum Hosianum”, zespół Krajowej Stadniny Koni, ob. Miejski Ośrodek Sportu

Gmina Braniewo: Ruina pałacu w Rudłowie, Kościół w Żelaznej Górze oraz Pałac w Lipowinie

Miasto Frombork : Największą atrakcją jest Wzgórze Katedralne wraz z gotycką Bazyliką Katedralną Wniebowzięcia NMP i św. Andrzeja Apostoła, Muzeum Mikołaja Kopernika oraz Wieża Radziejowskiego.

Gmina Frombork: Most drogowy na rzece Narusa, Kościół filialny p.w. Wszystkich Świętych w Wierźnie Wielkim

Gmina Tolkmicko: Pałac barokowy w Kadynach, Zespół klasztorny Franciszkanów w Kadynach, Domy podcieniowe w Łęczu, Kościół św. Jakuba w Tolkmicku oraz Muzeum Regionalne w Tolkmicku.

Gmina Milejewo: Kościół pw. Św. Stanisława w Milejewie oraz Kościół w Pomorskiej Wsi

Gmina Młynary: Kościół św. Piotra Apostoła w Młynarach oraz Ruiny Młyna w Młynarach

Gmina Pasłęk: Zamek w Pasłęku, Kuźnia podcieniowa w Mariance, Młyn w Kwitajnach oraz Zespoły pałacowo-parkowe w Anglitach, Dawidach, Drulitach, Kwitajnach i Rzeczej

Gmina Rychliki: Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Jezusa w Jelonkach oraz Kościół św. Antoniego w Świętym Gaju

Gmina Markusy: Kościół w Zwierźnie, domy podcieniowe w Markusach, Krzewsku, Stalewie, Zwierźnie, Kępniewie, most drogowy obrotowy w Dzierzgonce oraz most drogowy zwodzony w Jeziorze

Gmina Gronowo Elbląskie: Pompa parowa w Różanach, Zespół sakralny w Rozgarcie oraz Wieża gotyckiego kościoła w Fiszewie

Gmina Pieniężno: Ratusz Miejski w Pieniężnie, **Zamek Kapituły Warmińskiej w Pieniężnie oraz Most nad Walszą**

Gmina Godkowo: Domy podcieniowe w Osieku i Plajnach, Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Skowronach oraz Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem w Podągach

Gmina Wilczęta: Kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego w Wilczętach, Zespół pałacowy w Gładyszach oraz Zespół folwarczny w Słobitach

Gmina Płoskinia: Cmentarzysko kurhanowe w Piórkowie, Elektrownia wodna w Pierzchałach oraz Kościół p.w. św. Katarzyny w Płoskini

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Zalew Wiślaný

Zalew Wiślaný wraz z przyległymi terenami można uznać za największą atrakcję turystyczną Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego, cenną pod względem potencjału przyrodniczego oraz kulturowego.

Jest to strefa rozciągająca się na wschód od ujścia Wisły do Zatoki Gdańskiej, połączonym kanałem usytuowanym w rosyjskiej części akwenu (teren Kaliningradu) Cieśniną Piławską. W granicach Polski Zalew posiada powierzchnię 328 km² (całkowita powierzchnia Zalewu posiada 838 km²). Częścią Zalewu Wiślanego jest Zatoka Elbląska, położona nad miejscowościami Kamionek Wielki i Jagodno. Znajduje się ona na obszarze pomiędzy Żuławami Elbląskimi, a wniesieniami Wysoczyzny Elbląskiej, a część linii brzegowej objęte są Parkiem Krajobrazowym Wysoczyzny Elbląskiej oraz rezerwatem Zatoka Elbląska. Całość stanowi najważniejszy punkt w perspektywie usług turystycznych EOF, bowiem jest to miejsce najchętniej odwiedzane przez turystów - zarówno z kraju, jak i zagranicy - w związku z wysoką wartością estetyczną.

Turystyka oscylująca wokół terenu nazalewowego ma charakter krajoznawczo – wycieczkowy. Miasto Elbląg, Frombork oraz Kadyny stanowią główne punkty ruchu turystycznego. Ważnym elementem turystyki regionu jest tzw. „turystyka handlowa” dynamicznie wzrastająca, oparta na przyjeździe obcokrajowców na tereny sfery przygranicznej, której ośrodkiem jest Braniewo. Ważnym elementem turystyki jest dziedzina ornitologii, szczególnie w regionie jeziora Drużno, w strefie brzegowej Zalewu Wiślanego oraz Wysoczyzny Elbląskiej.

Ważne z perspektywy zwiększenia atrakcyjności oraz dostępności do Zalewu Wiślanego jest rozpoczęcie szeregu inwestycji. Odczuwalnym problemem jest brak otwarcia Zalewu na Morze Bałtyckie dla transportu międzynarodowego, co ogranicza możliwość dostępu dla żeglugi turystycznej dla szerszego grona potencjalnych odwiedzających obszar EOF. Związane jest to przede wszystkim z trudnościami administracyjnymi oraz finansowymi deklarowanymi i stawianymi przez stronę rosyjską, tym samym z trudnościami z przedostania się przez Cieśninę Piławską. Problem stanowią niskie parametry toru wodnego umożliwiającego przepłynięcie pełnomorskich jachtów i statków oraz brak zainteresowania strony rosyjskiej inwestycjami, których celem byłoby polepszenie sytuacji. Kolejną przeszkodą w pełnym wykorzystaniu potencjału Zalewu jest minimalne wykorzystanie pojemności żeglarskiej akwenu szacowanej na ok. 1200- 1300 jachtów. Ważne są również działania nastawione na oczyszczenie dna akwenu z wraków, oraz pogłębienie torów wodnych na Zalewie Wiślanym, przy dostrzeżeniu konieczności utworzenia nowego toru wodnego dla powiązań z kanałem żeglugowym przez Mierzęję Wiślaną. Istotnym problemem dotyczącym Zalewu Wiślanego jest zły stan czystości wód, toteż ważne jest podjęcie działań mających na celu oczyszczenie wód powierzchniowych, tak by spełniały normy czystości na potrzeby rekreacji. Dużym atutem w kwestii naturalnego oczyszczania wód jest występowanie rozległych kompleksów leśnych, co jednak nie powinno warunkować brakiem działania w zakresie poprawy sytuacji. Istotnym aspektem rozwoju turystyki sportowej atrakcyjnej ze względu na mikroklimat (charakteryzujący się dużym usłonecznieniem, bryzą oraz silnymi wiatrami) jest utworzenie sprawnego systemu informacji meteorologicznej odpowiadającej na potrzeby żeglarstwa.

Akwen Zalewu Wiślanego mimo ogromnej atrakcyjności oraz ogromnego potencjału przyrodniczego wydaje się być niedostatecznie wykorzystywany w zakresie turystyki, w tym: turystyki sportowej oraz rekreacji wodnej. Strefa wybrzeża Zalewu Wiślanego powinna być w sposób pełny zagospodarowana zgodnie z predyspozycjami terenu, w kąpieliska, oraz stref klimatoterapii. Ponadto inwestycje powinny być skierowane na proekologiczne działania łączące rozwój turystyki z ochroną środowiska przyrodniczego. Droga rozwoju powinna być skierowana również na działania, mające na celu usprawnianie połączeń komunikacyjnych (transportowych) międzyregionalnych oraz o zasięgu międzynarodowym. Działania promocyjne obszaru powinny posiadać zasięg ogólnopolski, w oparciu o wykorzystanie wysokiej jakości walorów dziedzictwa kulturowego, w postaci potencjału lokalnej tradycji i kultury w Elblągu, okolicach Elbląga, Fromborku, Tolkmicku, Braniewie, oraz zabytkowych wsiach: Łęcze, Próchnik, Kadyny oraz Suchacz, Nowa Paślęka czy Podgródzie.

Infrastruktura turystyczna

Najbardziej rozwinięta baza turystyczna, składającą się z noclegowni, ośrodków letniskowych, wypoczynkowych oraz gospodarstw agroturystycznych zauważalna jest na obszarze ośrodków miejskich, wśród których wyróżnia się Elbląg, Frombork, Braniewo oraz Kadyny. Nieliczne ośrodki znajdują się również na terenie gminy Tolkmicko, Paślęk, Godkowo oraz Płoskinia. Pozostałe tereny pozbawione są miejsc wypoczynkowych, gwarantujących zorganizowane noclegownie oraz ośrodki letniskowe, czy ograniczają możliwość rozwoju gospodarczego swojego obszaru. Nikłe zainteresowanie

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

korzystaniem z portów, kąpielisk oraz plaż związane jest w sposób bezpośredni ze złym stanem czystości wód Zalewu Wiślanego. Taki stan rzeczy dotyczy miejscowości takich jak Tolkmicko, Nowa Pasłęka, oraz Suchacz. Znakomite warunki pod działalność agroturystyczną, którą mogą poszczycić się mieszkańcy terenów EOF, mogą zapewnić odpoczynek dla osób pragnących wyciszenia od szumu i zgiełku miast oraz szybkiego tempa pracy – wydają się być nie wykorzystywane. Tereny Wysoczyzny Elbląskiej i Żuław atrakcyjne pod względem walorów przyrodniczych, bogate w zabytki kultury materialnej, dopełnione przez ciekawy krajobraz kulturowy wciąż w niskim stopniu wykorzystują potencjał przestrzennego uwarunkowania oraz bogactwa dziedzictwa kulturowego, z uwzględnieniem historycznych walorów.

Istotny problem stanowi zbyt wąska oferta obiektów gastronomicznych, oraz ośrodków zapewniających różnorodność aktywności turystom - z uwzględnieniem zmian w trendach wypoczynku. Obecnie kluczowym wydaje się być zapewnienie gościom dynamicznej formy spędzania czasu, oczekującym oferty z zakresu sportu, wycieczek pieszych, gier terenowych oraz wydarzeń kulturalnych. Cenne z punktu widzenia obecnego stylu życia społeczeństwa, oraz tempa pracy jest zapewnienie miejsc regeneracji oraz zdrowotnej odnowy. To co ważne, to wykorzystywanie posiadanego potencjału i skierowanie szerszej oferty, również do potrzeb klienta biznesowego. W tym względzie istotne jest przywiązywanie uwagi do tworzenia ośrodków, mających w swej ofercie usługi, w postaci imprez i wydarzeń integracyjnych, miejsc konferencji oraz miejsc spotkań terapeutycznych, w sprzyjających kreatywnemu oraz przyjaznemu myśleniu okolicznościach natury. Przy planach rozwoju infrastruktury turystycznej istotne jest utworzenie całorocznych ośrodków wypoczynkowych oraz noclegowni, bowiem skierowanie oferty do szerokiego spectrum klientów, przy uwzględnieniu specyficznych potrzeb różnych grup społecznych i zawodowych, opłacalność prowadzenia tego typu usług, nie byłaby w tak wysokim stopniu zależna od pogody.

Rysunek 56. Liczba obiektów nastawionych na potrzeby klienta biznesowego

Obiekty	Jednostka terytorialna		
	Powiat braniewski	Powiat elbląski	Miasto Elbląg
Obiekty z salą konferencyjną	4	3	10
Sale konferencyjne	6	6	18
Miejsca w salach konferencyjnych	255	260	882

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Największa liczba całorocznych ośrodków noclegowych i wypoczynkowych odnotowana jest w mieście Elblągu, następnie we Fromborku oraz Tolkmicku. Biorąc jednak pod uwagę dane GUS dotyczące przeliczenia miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców, najwyższa wartość występuje we Fromborku – 37, zaś w Elblągu jest to tylko 7 miejsc. Warto podkreślić, iż średnia liczba miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców na tle całego województwa wynosi 14. Powyżej przedstawione dane dla pełnego obrazu należy połączyć ze średnią liczbą turystów korzystających z noclegów (na 1000 mieszkańców). Otóż w mieście Elbląg liczba turystów równa jest 399, zaś całym terenie EOF 358. Wartość przypadająca na turystów odwiedzających inne miejsca w województwie warmińsko – mazurskim wynosi 681. Podkreśla to fakt niewykorzystywania potencjału turystycznego EOF, bowiem liczba turystów nie zwiększa się, co więcej stanowi wartość prawie dwa razy niższą odwiedzin turystów od pozostałych terenów województwa. Zauważalny jest również powolny spadek turystów korzystających z noclegowni na terenie EOF, co może być spowodowane największą intensyfikacją liczby amatorów turystyki wodnej (wśród wszystkich korzystających z oferty turystycznej obszaru EOF). Zgodnie z danymi GUS z 2014 r. liczba udzielonych noclegów (w skali wszystkich dostępnych miejsc noclegowych na danym obszarze) na obszarze EOF wynosi 28,1 co odpowiada wynikowi przypadającym na całe województwo (28). Zaprezentowane dane mogą stanowić determinantę do rozwoju gałęzi baz noclegowych w postaci kempingów, lub zwiększenie bazy łodzi pod – wynajem.

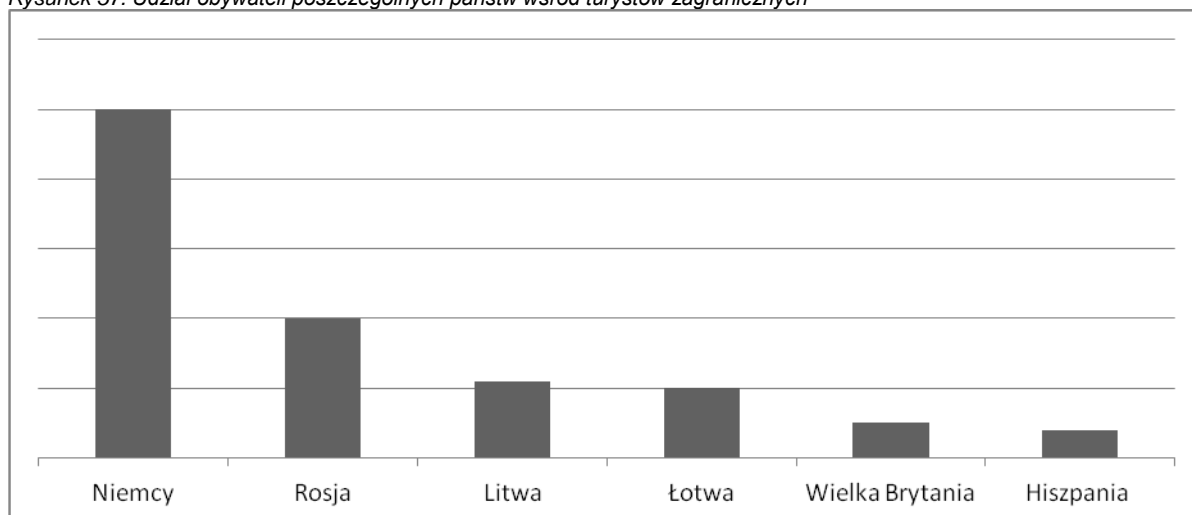
Istotnym punktem przypadającym na rozwój branży noclegowej na opisywanym obszarze jest wzrastająca liczba obiektów agroturystycznych na obszarach wsi podelbląskich. Jest to rodzaj ośrodków infrastruktury turystycznej opartej na kulturze lokalnej, wykorzystującej obyczaje i tożsamość historyczną. Zainteresowanie miejscami noclegowymi tego typu jest równie duże zarówno wśród osób starszych (nieznacznie wyższe), jak ludzi coraz młodszych (znajdujących się w przedziale wiekowym

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

25-35), pragnących odpoczynku od pracy w dużych miastach. Cechą charakterystyczną turystów wybierających pobyt w miejscach agroturystycznych jest wykształcenie wyższe, oraz dochody przekraczające średnie wynagrodzenie krajowe. Ważnym elementem w promocji odpoczynku w ośrodkach agroturystycznych jest promowany przez media styl życia, oraz spoty reklamowe o zasięgu ogólnopolskim. Udział mass mediów w promocji regionu zdaje się być nośnikiem przynoszącym korzyści oraz zwiększającym szansę regionu na pełne wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego obszary EOF. Ważna wydaje się być również pełna współpraca wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za usługi turystyczne na danym regionie, celem dostosowania oferty do potrzeb społeczeństwa oraz podniesienia jej jakości oraz atrakcyjności.

Kluczowym z punktu widzenia ruchu turystycznego jest udział klientów zagranicznych, bowiem stanowią oni licniejszą grupę turystów. Turyści zagraniczni najczęściej wybierają tereny powiatu elbląskiego, tam odnotowany jest największy odsetek oscylujący wokół wartości 28%. Wśród narodowości wybierających odpocznik na obszarze EOF największy odsetek stanowią Niemcy, na drugim miejscu plasują się Rosjanie i kolejno turyści z Litwy, Łotwy, Francji, Wielkiej Brytanii oraz Hiszpanii.

Rysunek 57. Udział obywateli poszczególnych państw wśród turystów zagranicznych

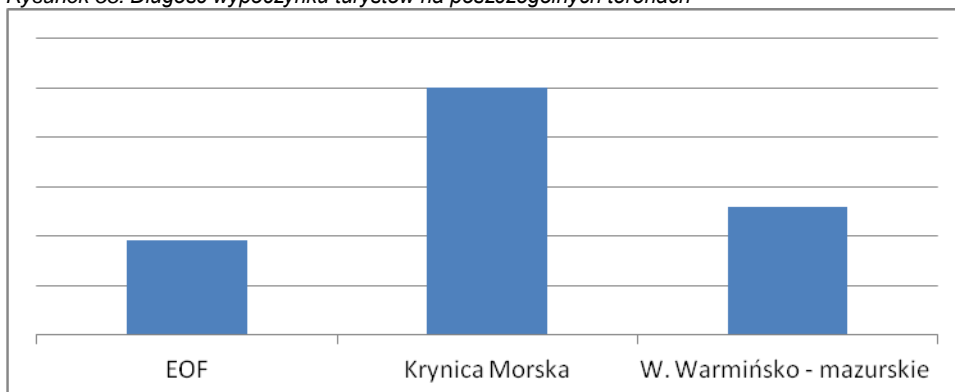

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Uwzględniając potrzeby rynku branży turystycznej należy zwrócić uwagę na długość pobytu turystów, celem dostosowania oferty oraz stopniowe wydłużanie okresu wypoczynku osób przyjeżdżających. W tym celu należy skoncentrować uwagę na inwestycjach w ośrodki całoroczne. Na obszarach EOF turyści odpoczywają krótko, bowiem największą ilość przyjazdów stanowią okresy weekendowego odpoczynku. W 2012 r. średnia pobytu wynosiła 1,9 dni, zaś średnia w skali pozostałych terenów województwa warmińsko-mazurskiego wynosiła 2,6 dnia. W ciągu dwóch lat sytuacja nie zmieniła się w stopniu znaczącym, także obecnie również najczęstszym typem odpoczynku mają charakter krótko trwającego wypoczynku. Punktem odniesienia świadczących o słabej pozycji nadzalewowych terenów EOF są miejscowości takie jak Krynica Morska czy Sztutowo, w których średnia długość wypoczynku wynosi ok. 5 dni.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 58. Długość wypoczynku turystów na poszczególnych terenach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Pełna współpraca podmiotów odpowiedzialnych za prowadzenie usług turystycznych powinna być również utożsamiana z komplementarną siecią połączeń między poszczególnymi miejscowościami turystycznymi oraz ośrodkami, jak również powinna dotyczyć atrakcji turystycznych oferowanych na całym regionie EOF. W tym względzie brakuje istniejącego dogodnego powiązania oraz dobrej organizacji środków transportu dla zwiększenia komfortu turystów. Dotyczy to również sieci transportu wodnego, z przystosowaną infrastrukturą w postaci portów oraz przystani wodnych na Mierzei Wiślanej, połączonej z Malborkiem oraz Trójmiastem.

Formy turystyki i połączeń komunikacyjnych

Ważnym aspektem podnoszącym ocenę komunikacji turystycznej, jednocześnie otwierającym możliwości aktywnej turystyki międzynarodowej jest wyznaczenie tras rowerowych przez obszar nadzalewowy: Trasa Rowerowa R-1 Euro Route oraz Trasy Rowerowej Wokółzalewowej.

Międzynarodowa Trasa R-1 liczy 3 800 km, obejmując swym zasięgiem 9 państw – Francję – Belgię – Holandię – Niemcy – Polskę – Rosję (obwód Kaliningradzki) – Litwę – Łotwę – Estonię – Rosję (Sankt Petersburg). Polski odcinek liczy 659 km (w województwie warmińsko - mazurskim – 87,3 km), prowadząc trasę z Kostrzyna nad Odrą, przez Ziemię Lubuską, Dolinę Noteci, następnie trasa prowadzi wzdłuż Wisły i nad Zalewem Wiślanym, aż do okolic Gronowa otwierając drogę do granicy z Obwodem Kaliningradzkim. Szlak przebiegający przez północno zachodni kraniec województwa warmińsko – mazurskiego, tj. po terenie Żuław Wiślanych, Wysoczyzny Elbląskiej oraz Niziną Warmińską pozwala na sprawną turystykę rowerową.

Trasa Rowerowa Wokółzalewowa (szlak R – 64) liczy 187 km, z czego 116,6 km przebiega przez województwo warmińsko – mazurskie. Trasa prowadzi przez teren Mierzei Wiślanej, Żuław Wiślanych, Wysoczyzny Elbląskiej oraz Nizinę Warmińską. Trasa przebiega przez miasta takie jak: Krynica Morska, Sztutowo, Elbląg, Łęczę, Suchacz, Kadyny, Tolkmicko, Chojnowo, Frombork do Braniewa.

Przez Elbląg oraz okolice atrakcyjne pod względem turystycznym wiodą również inne trasy rowerowe. Wśród nich można wymienić:

- ✓ Szlak Hanzeatycki R – 10, prowadzący dookoła Morza Bałtyckiego przebiegające od Świnoujścia przez Trójmiasto, oraz Elbląg, Frombork oraz Braniewo, prowadząc do granicy Rosji w Gronowie.
- ✓ Szlak Rakowskich Lasów, którego trasa obejmuje okolice miasta Elbląg, prowadząc do Jeziora Martwego, a następnie do wsi Próchnik, Zatoki Elbląskiej kierując się znów do miasta. Długość trasy wynosi ok. 36 kilometrów.
- ✓ Szlak do Miejskich Dróg, którego ścieżka wytyczona jest z miasta Elbląg, przez Jezioro Goplanica, do Jeziora Martwego, kończąc trasę w Rubnie. Całość trasy wynosi 18 kilometrów.
- ✓ Szlak Pięknych Widoków, wiodący po terenie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej. Obejmuje on szlak Kopernikowski do Łęcza (atrakcja architektoniczna w postaci osadnictwa z okresu epoki żelaza), przebiega wzdłuż Zalewu Wiślanego do Kamionka Wielkiego, jak również obejmuje rezerwat przyrody „Zatoka Elbląska”. Całość trasy wynosi 34 kilometry.
- ✓ Szlak Południowy, obejmujący południową część Wysoczyzny Elbląskiej. Całość trasy wynosi 34 km.
- ✓ Szlak Wysoczyzny Elbląskiej, który nie tylko jest uważany za szlak o wysokich walorach przyrodniczych ale również architektoniczno – historycznych, bowiem obejmuje Kadyny (znane

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

z pałacu i zespołu klasztorowego z XVII wieku) oraz Kamionek Wielki (znany z zagrody holenderskiej z 1772r.). Całość szlaku wynosi 50 kilometrów.

- ✓ Szlak Kopernikowski, stanowiący atrakcję ze względu na połączeniu miejsc ważnych z perspektywy historii Mikołaja Kopernika. Szlak wiedzie z Torunia do Olsztyna, obejmując Elbląg, Frombork, Braniewo i Pieniężno.
- ✓ Szlak Świętego Wojciecha, który prowadzi m.in. przez najniższy punkt Polski (depresja 1,8 m p.p.m.) oraz malowniczy teren Żuław oraz okolice jeziora Drużno.

Celem wzbogacenia istniejącej już szerokiej oferty przeznaczony dla osób ceniących aktywny sposób wypoczynku, w formie turystyki rowerowej będzie zakończenie realizacji programu „Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej”, przebiegającej przez województwa: lubelskie (ok. 350 km), podkarpackie (ok. 430 km), podlaskie (ok. 590 km), świętokrzyskie (ok. 190 km) oraz warmińsko – mazurskie (ok. 420 km). Projekt będzie realizowany z uwzględnieniem miejsc o wysokim stopniu estetyki przyrodniczej oraz miejsc atrakcyjnych pod względem architektonicznym oraz zabytkowym. Trasa będzie połączeniem ważnych punktów turystycznych poszczególnych województw, tym samym dając szansę turystom skorzystania z ogromnej oferty wynikającej z zastanych elementów kultury przyrodniczej oraz materialnej.

Istniejące trasy rowerowe stanowią nie tylko atrakcyjny sposób komunikacji między wartymi zobaczenia miejscami obszaru EOF, ale są odpowiedzią na - preferowany przez znaczną część turystów - sposób spędzania czasu. Są to szlaki ciekawe, nie tylko pod względem przyrodniczym, ale również historycznym, co więcej spełniają możliwość uprawiania turystyki wycieczkowej – górskiej.

Pozytywnie na podniesienie komfortu turystów wpływa również uruchomienie „szynobusu” na trasie kolei nadzalewowej: Elbląg – Frombork – Braniewo. Kolejnym punktem jest realizacja budowy portu jachtowego w Kadynach.

Wysoka wartość potencjału obszaru EOF oscyluje wokół środowiska wodnego, które umożliwia turystykę wodną. Wspomniane już warunki związane z mikroklimatem panującym nad Zalewem Wiślanym sprzyjają uprawianiu sportów wodnych takich jak: żeglarsstwo, windsurfing, oraz sportów zimowych, w tym m.in. łyżwiarstwa oraz windsurfingu lodowego.

Trasy rejsów pasażerskich prowadzące na odcinku Tolkmicko – Krynica Morska oraz Frombork – Krynica Morska tramwajami wodnymi stanowią doskonałą formę komunikacji między atrakcyjnymi pod względem wypoczynkowym miejscowościami. Funkcjonuje również rejs statkiem pasażerskim po Kanale Elbląskim – stanowiący największą atrakcję regionu. Ponadto atrakcję stanowią również chaty na tratwach, rozwijające się na terenie Żuław Elbląskich oraz poduszkowce, które rozwijają się na obszarach bagiennych.

Na pozytywną zmianę w stanie infrastruktury portowej ogromny wpływ miał projekt „Pętla Żuławska”. Jest to atrakcja turystyczna ciągnąca się przez 303 kilometry skierowana na rozwój wodnej turystyki dróg i szlaków wodnych Deltą Wisły oraz Zalewu Wiślanego. „Pętla” bogata jest w sieć portów, przystani żeglarskich oraz pomostów cumowniczych, stanowiąc jednocześnie wysokiej jakości atrakcję związaną z dziedzictwem kulturowym Żuław Wiślanych (pełną obiektów historycznych, takich jak zamki gotyckie, czy mosty zwodzone). Pętla Żuławska stanowi fragment Międzynarodowej Drogi Wodnej E 70, biegnącej z Rotterdamu do Kłajpedy.

Atrakcją turystyczną, która skierowana jest do osób szukających wypoczynku w formie pieszej turystyki są szlaki pieche o ponadlokalnym znaczeniu. Na obszarze EOF znajdują się:

- ✓ Szlak Kopernikowski, łączący miasto Olsztyn z Toruniem;
- ✓ Szlak Św. Wojciecha, prowadzący do Świętego Gaju;
- ✓ Szlak Żuławski, który przebiega przez Żuław Elbląskie, a prowadzi z Gronowa Elbląskiego do Starego Pola.

Interesujące pod względem turystycznym są również szlaki konne. Na obszarze EOF znajdują się liczne stajnie oraz szkółki jeździeckie cieszące się dużym zainteresowaniem.

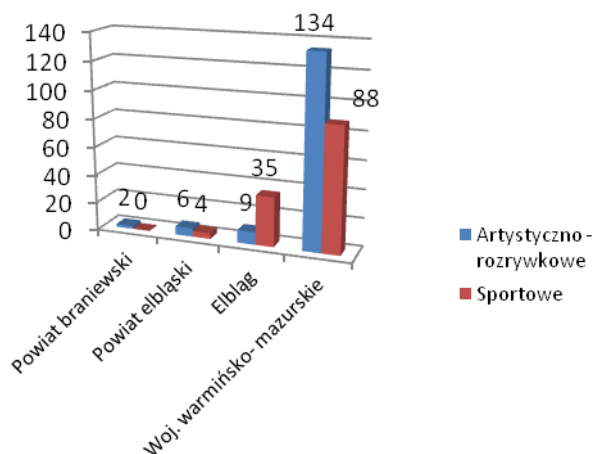
Wydarzenia kulturalne

Wydarzenia kulturalne jako atrakcja turystyczna służą budowaniu marki oraz rozpoznawalności walorów regionu. Dzięki wydarzeniom zarówno artystycznym, rozrywkom jak i sportowym, które odbywają się cyklicznie dana miejscowość staje się ośrodkiem kojarzonym z konkretną dziedziną sztuki bądź kultury,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

przyciągając turystów zainteresowanych nimi oraz pozytywnie wpływając na mieszkańców, mogących z tej oferty skorzystać. Koncerty jak i spotkania tematyczne mogą zapisać się w kalendarzu ważnych imprez w skali ogólnopolskiej, tym samym zwiększając atrakcyjność danego regionu. W związku z powyższym ważne jest wspieranie cyklicznych i okazjonalnych wydarzeń kulturalnych, które mają charakter subregionalny.

Rysunek 59. Ilość wydarzeń kulturalnych na poszczególnych terenach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Elbląski Obszar Funkcjonalny znany jest zarówno z wydarzeń historycznych, koncertów muzycznych oraz wydarzeń promujących zdrowy styl życia - organizowanych cyklicznie.

Inscenizacje rekonstrukcji bitwy morskiej nad Zalewem Wiślanym organizowane w Suchaczu są niebywałym doświadczeniem dla miłośników historii. Wśród koncertów muzycznych ważne miejsce w kalendarzu wydarzeń kulturalnych zajmują Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej we Fromborku, oraz Festiwal Piosenki Wartościowej organizowany w Elblągu. Wśród odbiorców ceniących aktywny wypoczynek oparty na sportowych działaniach dużym zainteresowaniem cieszy się Warmiński Rodzinny Rajd Rowerowy oraz Międzynarodowe Regaty Żeglarskie o Bursztyn Miast Kopernika.

Dla turystów przyjeżdżających, celem podziwiania piękna przyrody znamiennego dla Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego dodatkową atrakcją stają się festyny, Dni miast, stanowiące święto podczas, którego można zbliżyć się z kulturą oraz specyfiką regionu.

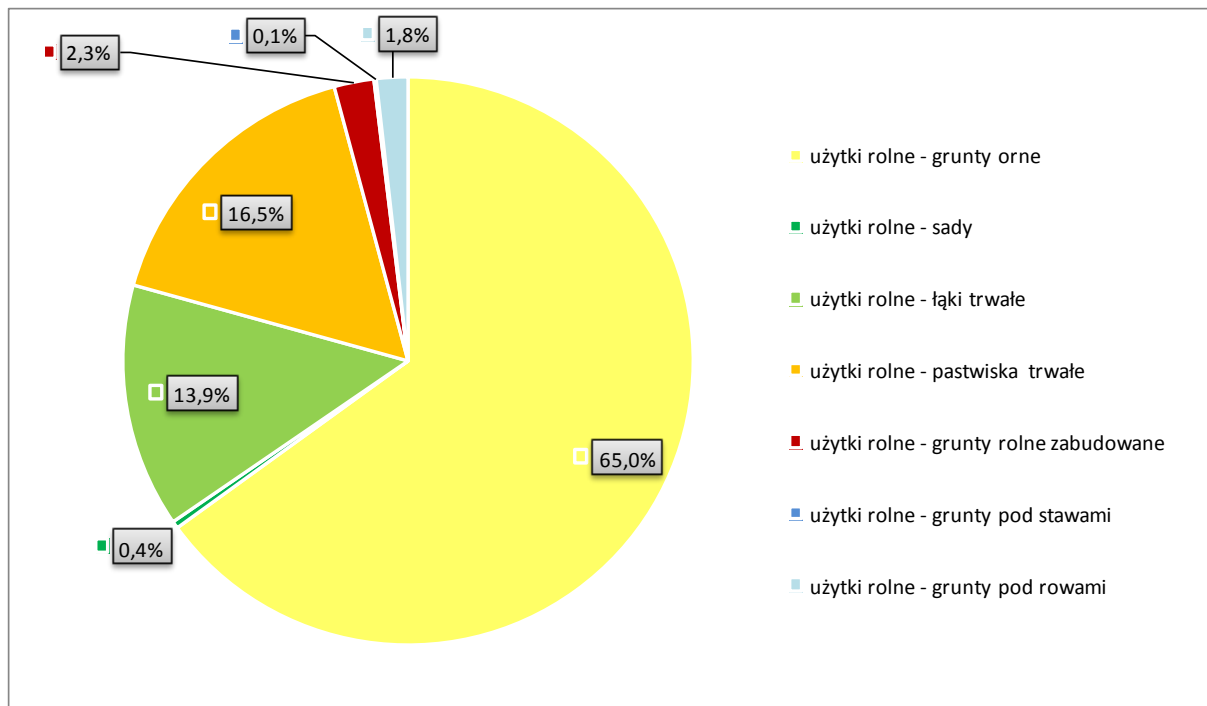
6.3. Rolnictwo

Większość gmin na terenie EOFu ma charakter rolniczy. Jest to spowodowane dobrą jakością użytków rolnych oraz wysoką kulturą działalności rolniczej. Ponadto sprzyjają temu dobre warunki glebowe oraz ukształtowanie terenu. Zgodnie z projektem „Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego” (wersja z 2014 r.) analizowany obszar został oznaczony jako obszar o bardzo korzystnych warunkach rozwoju.

Użytki rolne stanowią ponad 60% powierzchni omawianego obszaru, z czego największy udział przypada gruntom ornym (65%). Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują pastwiska i łąki trwałe (odpowiednio 16,5% oraz 13,9%). Strukturę użytków rolnych przedstawia poniższy diagram, natomiast szczegółowe dane w rozbiciu na powiaty zawiera tabela.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 60. Struktura użytków rolnych na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Tabela 7. Struktura użytków rolnych na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

Jednostka terytorialna	Powiat braniewski*		Powiat elbląski		Powiat m. Elbląg		Razem EOF	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
użytki rolne razem	58977	100	89399	100	2529	100	150905	100
grunty orne	40603	68,85	55730	62,34	1764	69,75	98097	65,01
sady	144	0,24	438	0,49	40	1,58	622	0,41
łąki trwałe	6483	10,99	14256	15,95	227	8,98	20966	13,89
pastwiska trwałe	10041	17,03	14515	16,24	369	14,59	24925	16,52
grunty rolne zabudowane	1215	2,06	2102	2,35	86	3,40	3403	2,25
grunty pod stawami	73	0,12	123	0,14	0	0,00	196	0,13
grunty pod rowami	418	0,71	2235	2,50	43	1,70	2696	1,79

* w obliczeniach nie uwzględniono Gminy Lelkowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

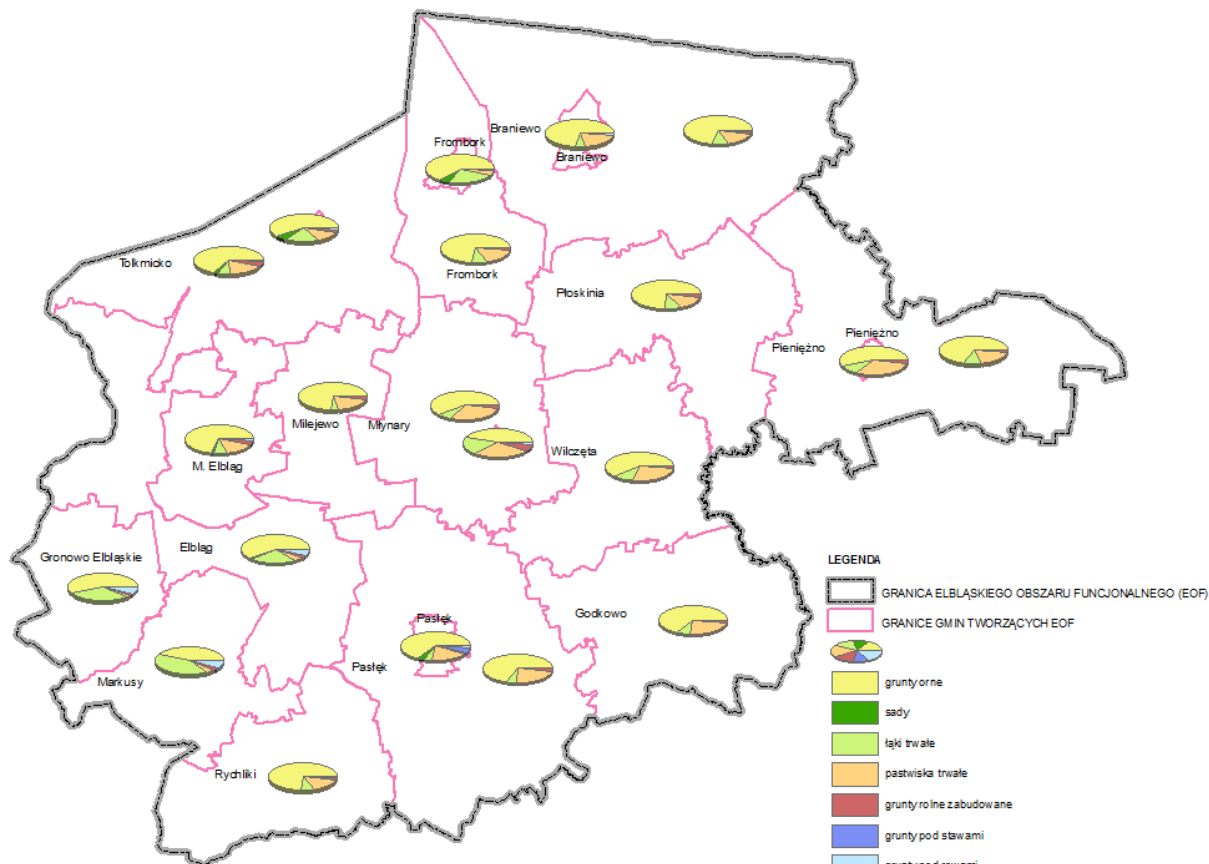
Struktura użytków rolnych w poszczególnych powiatach zbytnio nie różni się od siebie. Dominują grunty orne, które stanowią od 60 do 70% powierzchni użytków rolnych. Kolejną grupę stanowią pastwiska trwałe i łąki trwałe (z większym udziałem na terenie powiatu elbląskiego). Pozostałe tereny zaliczone do użytków rolnych nie mają większego udziału.

Analizując gminy i ich strukturę użytków rolnych, widoczne są analogiczne wnioski jak w przypadku całego obszaru oraz powiatów. Nieco inne proporcje widoczne są w Gminie Gronowo Elbląskie, Markusy i Gminie Elbląg, gdzie większy jest % udział łąk trwałych (kosztem gruntów orných). Także w wybranych miastach (Fromborku, Tolkmicku, Pieniężnie i Młynarach), gdzie udział gruntów orných jest nieco mniejszy i nie przekracza 60%.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 61. Struktura użytków rolnych na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego w rozbiutu na poszczególne gminy

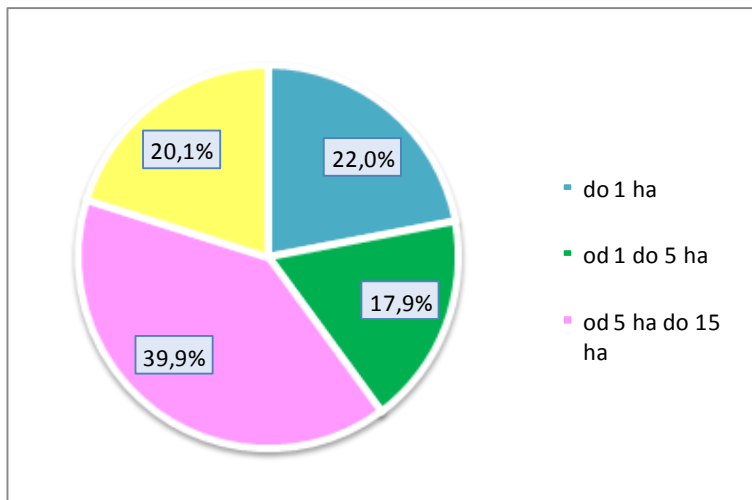
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W strukturze własności dominują gospodarstwa indywidualne (w 2010 r. na 7313 gospodarstw tylko 44 nie należało do osób indywidualnych). Ponad 71% z nich to gospodarstwa powyżej 1ha. Struktura powierzchniowa gospodarstw jest mocno rozdrobniona – ok. 52% gospodarstw ma do 5ha powierzchni, 22% stanowią gospodarstwa od 5 ha do 15ha. Największe powierzchniowo gospodarstwa, zajmujące powyżej 15ha stanowią ok. 26% gospodarstw. Udział gospodarstw rolnych wg powierzchni gospodarstw rolnych przedstawiono poniżej. Średnia powierzchnia gospodarstw wynosiła ok. 24,9 ha dla powiatu braniewskiego, 16,3 ha dla powiatu elbląskiego i 13,9 ha dla powiatu M. Elbląg, przy czym średnia dla województwa wyniosła 19,2 ha i była druga w klasyfikacji krajowej (po województwie zachodniopomorskim).

Na terenie EOFu w 2010 roku prowadzenie działalności rolniczej zadeklarowało 6046 gospodarstw, co stanowi nieco ponad 82% wszystkich gospodarstw rolnych w analizowanym obszarze.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

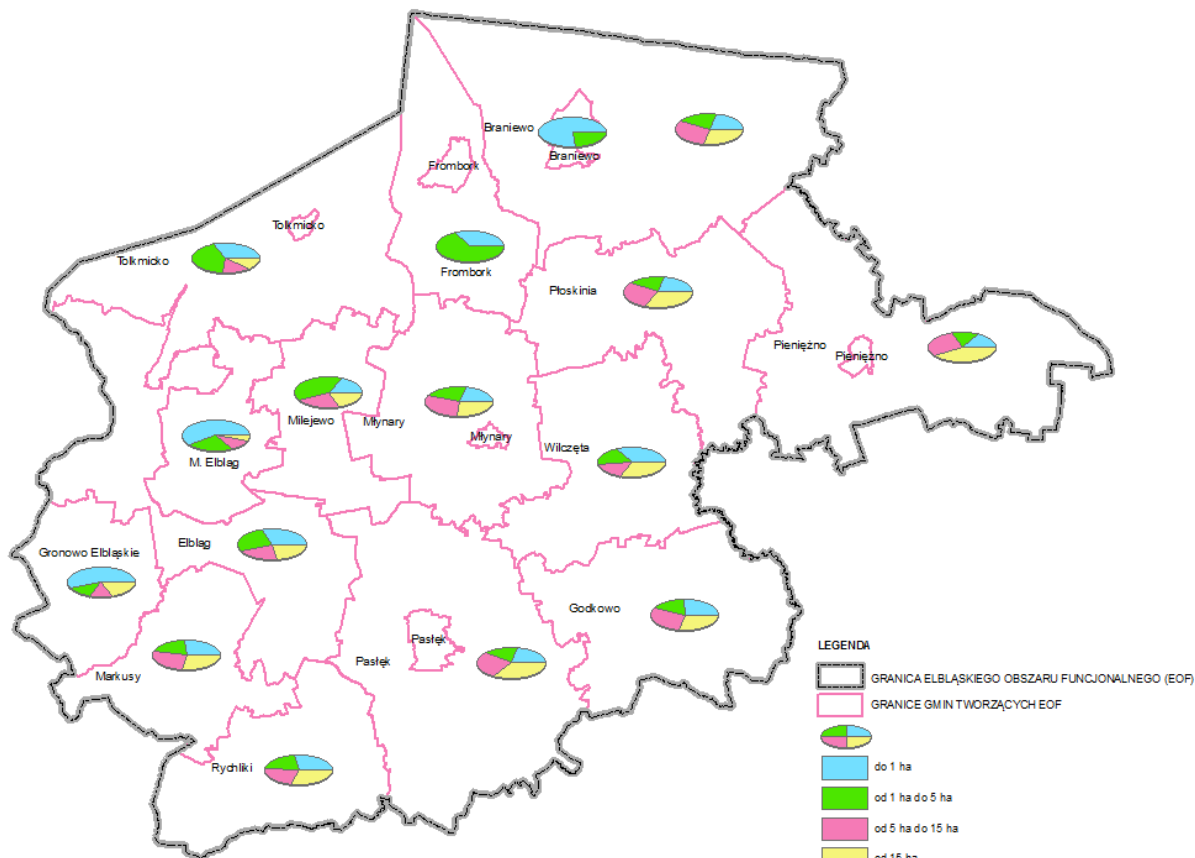
Rysunek 62. Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Gminy położone we wschodniej, centralnej i południowej części tj. Gmina Braniewo, Pieniężno, Płoskinia, Markusy, Młynary, Rychliki i Pastęk odznaczają się przewagą w swojej strukturze gospodarstw, które liczą powyżej 15 ha. Szczególnie jest to widocznej w strukturze agrarnej Pieniężna, Pastęka i Płoskini, gdzie udział gospodarstw wielkoobszarowych (w tym przypadku powyżej 15 ha) wynosi odpowiednio 42,%, 36,4% i 34,2%. Z kolei do gmin z najbardziej rozdrobnionymi gospodarstwami zaliczyć należy Gronowo Elbląskie, Elbląg (Miasto i Gminę) i Miasto Braniewo.

Rysunek 63. Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach

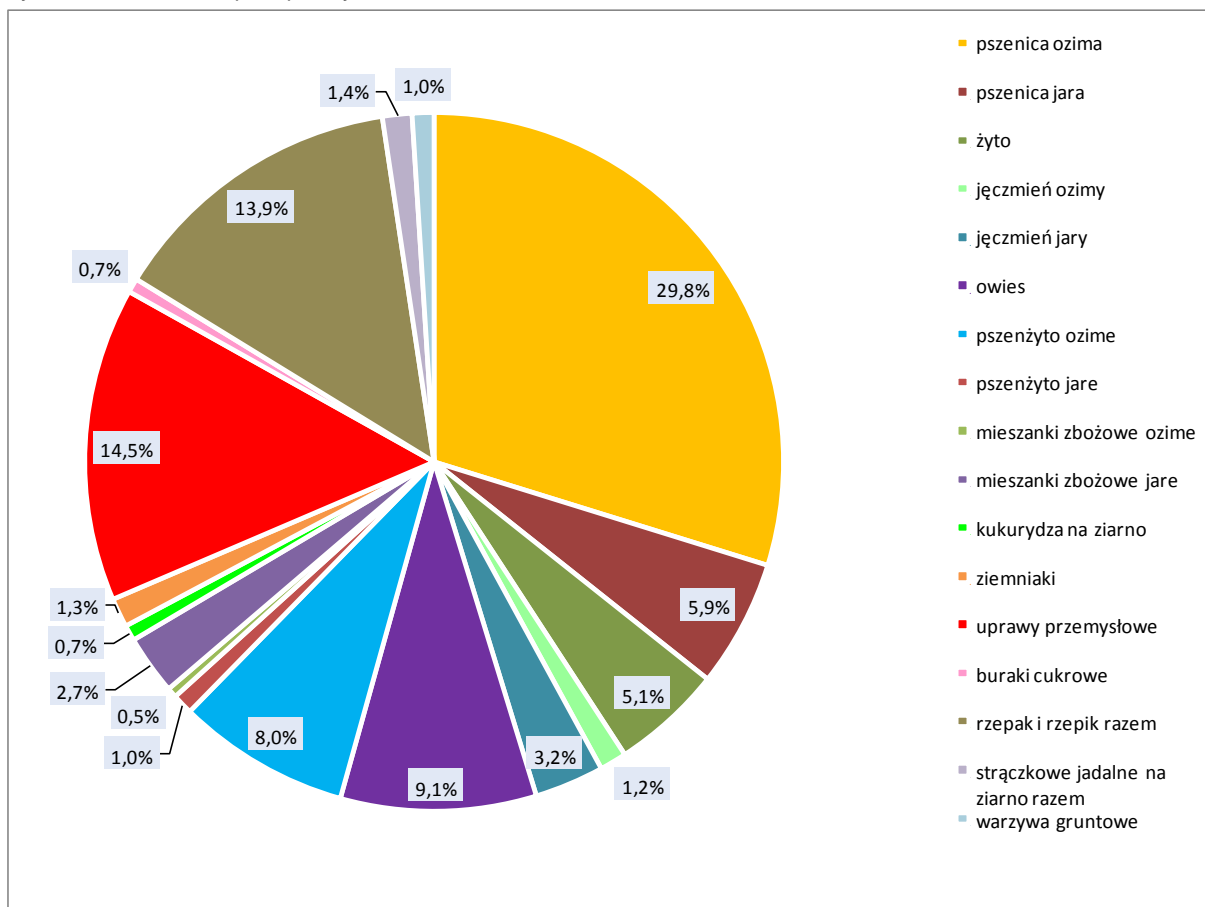

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

W strukturze upraw najczęściej gospodarstwa uprawia zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, ziemniaki, uprawy przemysłowe oraz rzepak i rzepik. Warunki glebowe wpływają na dobór roślin w strukturze upraw i ich rozmieszczenie na terenie EOFu. W powierzchni upraw dominują: pszenica ozima, uprawy przemysłowe rzepak i rzepik, owies i pszenżyto ozime zajmujące odpowiednio 29,8%, 14,5%, 13,9%, 9,1% i 8,0% powierzchni wszystkich zasiewów. Łącznie pokrywają ponad 75% powierzchni wszystkich zasiewów. Są to uprawy roślin mało pracochłonnych. Uzupełniają je: pszenżyto jare (5,9%), żyto (5,1%), jęczmień jary (3,2%), mieszanki zbożowe jare (2,7%) i inne. Udział poszczególnych roślin w strukturze powierzchniowej zasiewów przedstawiono poniżej.

Rysunek 64. Struktura upraw polowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Oprócz upraw polowych na terenie EOFu prowadzi się hodowlę zwierząt. Produkcja zwierząt jest wielokierunkowa. Do najczęściej hodowanych zalicza się kury – ponad 115 tys. sztuk (z czego kury nioski stanowią blisko 56% wszystkich kur), bydło – ponad 45 tys. sztuk (blisko 50% stanowią krowy) i trzodę chlewną – ponad 25 tys. sztuk (z ok. 11% udziałem loch).

6.4. Melioracje

System sieci melioracyjnej na terenie EOFu tworzą rzeki, kanały i rowy melioracyjne wraz z obiektami związanymi z ochroną powodziową (w tym: wałami przeciwpowodziowymi, budowlami mostowymi, umocnieniami i nadbrzeżami, budowlami piętrzącymi, wrotami przeciwsztormowymi i przeciwpowodziowymi, pompowniami i innymi urządzeniami odgrywającymi rolę w zarządzaniu ryzykiem powodzi). Sieć melioracyjna służy przede wszystkim odwadnianiu gruntów.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

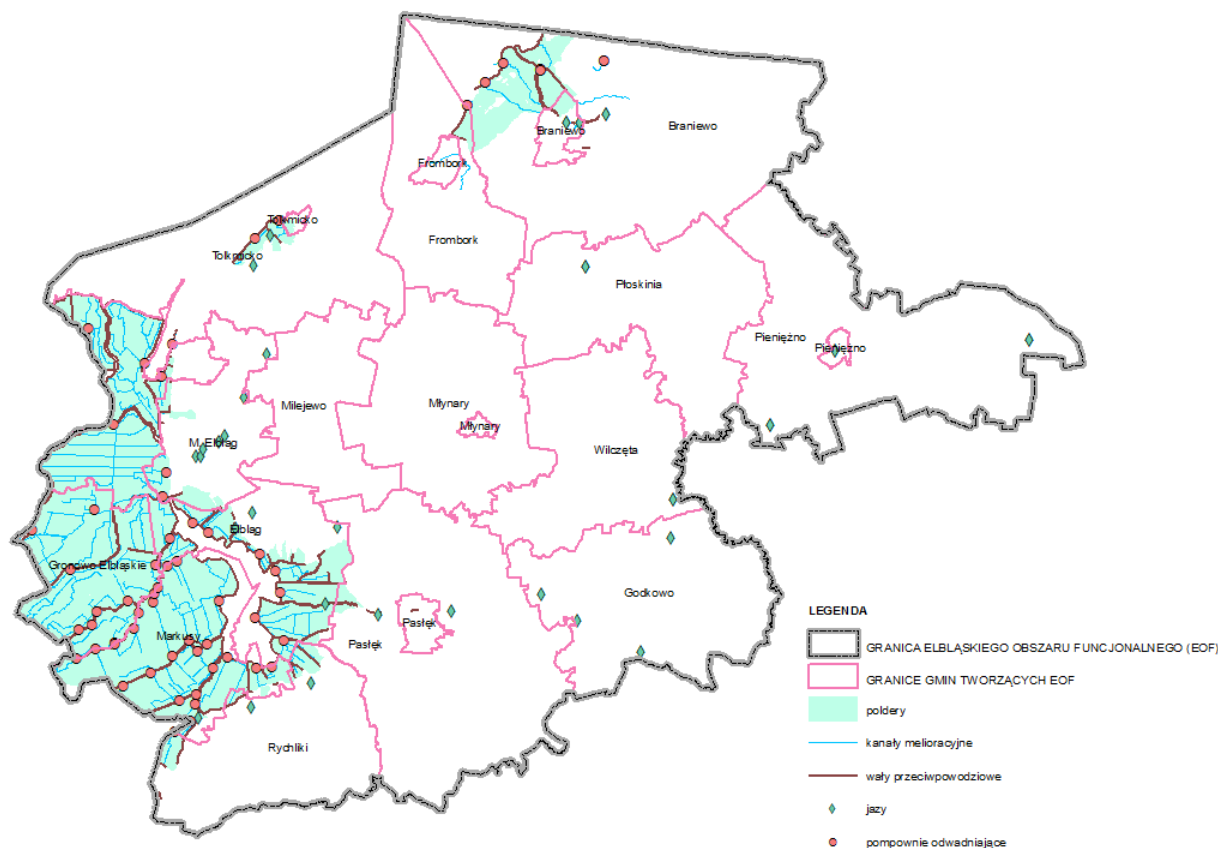
Wg danych ewidencyjnych udostępnionych przez Żuławski Zarząd Melioracji i Urzędzeń Wodnych (data udostępnienia: kwiecień, 2015 r.), stan ilościowy wód istotnych dla rolnictwa oraz urządzeń melioracji wodnych podstawowych przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Powiat Elbląg	Powiat Braniewo	Razem	W tym Żuławy Wiślane
Obszar zmeliorowany	88,0 ha	57,9 ha	145,9 ha	32,7 ha
Cieki naturalne i kanały ogółem	947,5 km	465,3 km	1412,8 km	748,8 km
w tym kanały	406,1 km	88,1 km	494,2 km	406,1 km
Wąły przeciwpowodziowe	354 km	70 km	424 km	354 km
Stacje pomp	53 sztuk	5 sztuk	58 sztuk	53 sztuk
Wydajność stacji pomp	52,8 m ³ /s	5,7 m ³ /s	58,5 m ³ /s	52,8 m ³ /s
Obszar odwadniany mechanicznie	32,8 ha	3,8 ha	36,6 ha	32,8 ha
Budowle	1539 sztuk	296 sztuk	1835 sztuk	1390 sztuk
w tym jazy	22 sztuki	18 sztuk	40 sztuk	17 sztuk

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Żuławskiego Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Elblągu

Rozmieszczenie wybranych elementów sieci melioracyjnej przedstawia poniższy schemat.

Rysunek 65. Podstawowe elementy sieci melioracyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Żuławskiego Zarządu Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Elblągu

EOF jest szczególnie narażony na występowanie powodzi ze względu na specyficzne uwarunkowania geograficzne (spływ opadów z Wysoczyzny Elbląskiej i jednocześnie występowanie tzw. cofki na rzece Elbląg powoduje brak możliwości odpływu nadmiaru wód). Plany rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej są już jednak bardzo zaawansowane. Żuławski Zarząd Melioracji i Urzędzeń Wodnych w Elblągu podpisał w 2012 r. umowę na realizację inwestycji przeciwpowodziowych na terenie gmin powiatu elbląskiego: Elbląg, Markusy, Gronowo Elbląskie i Pasłęk, a także Żuławy Elbląskich.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

6.5. Rybołówstwo

Zalew Wiślany jest jednym z najbardziej atrakcyjnych wewnętrznych akwenów Bałtyku, posiadający status wód morskich (w części Federacji Rosyjskiej nazywany Zalewem Kaliningradzkim).

Powierzchnia Zalewu wynosi 838 km², z tego ok. 40% (tj. 328 km²) znajduje się w Polsce i 60% w Obwodzie Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Wody Zalewu należą do mieszanych i charakteryzują się:

- zasoleniem od 0,4 - 4,2 %,
- dobrymi warunkami tlenowymi,
- zawartością badanych metali i insektycydów chloro-organicznymi nie przekraczającą wartości granicznych.

Na Zalewie Wiślanym funkcjonuje obecnie 8 portów i przystani, w których bazują jednostki uprawnione do rybołówstwa na tym akwenu. W granicach administracyjnych województwa warmińsko-mazurskiego znajdują się następujące porty nadzalewowe, w tym 5 baz rybackich - Nowa Pasłęka, Frombork, Tolkmicko, Suchacz i Kamienica Elbląska. Wszystkie porty i przystanie rybackie pozostają aktualnie w zarządzaniu przez Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni. Projekt „Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego” (wersja z 2014 r.) wskazuje północną część gmin: Elbląg, Tolkmicko, Frombork i Braniewo oraz część Miasta Elbląg do obszaru morskiej gospodarki rybackiej.

Jak podaje „Strategia rozwoju obszaru gmin nadzalewowych do 2015 r.” (2000 r.) zalew wykorzystywany jest głównie do celów gospodarczych: dla rybołówstwa oraz jako droga transportowa dla transportu towarowego i osobowego (turystyka). W Zalewie występuje około 30 gatunków ryb: morskich, słodkowodnych i dwuśrodowiskowych. Ważniejsze gatunki to: węgorz, leszcz, okoń, płoć, sandacz, boleń. Na Zalewie występują dwa wyraźne sezony połowowe: wiosenny - ryby karpowate, okoniowate, stynka, węgorz i śledź; oraz jesienny - ryby okoniowate, łososiowate, węgorz i minóg.

Zalew Wiślany jest tradycyjnym łowiskiem ryb morskich i słodkowodnych. Rocznie polscy rybacy odławiają tutaj średnio 2,5 - 3,0 tysięcy ton ryb, w tym głównie: śledzie, węgorze, sandacze, trocie i leszcze. Najwydatniejsze łowiska znajdują się w strefie przygranicznej, wzdłuż Wysoczyzny Elbląskiej i Niziny Warmińskiej oraz w rejonie zachodnim.

Połowry węgorzy wskutek drastycznego spadku biomasy i zaprzestania zarybiania spowodowanego brakiem porozumienia ze stroną rosyjską nie stanowią obecnie podstawowego źródła utrzymania polskich rybaków.

Sumaryczna wielkość połowów (za wyjątkiem połowów śledzi), pozostaje na Zalewie Wiślanym od lat na porównywalnym poziomie 600-800 ton (średnia dla lat 1948-2008 to 678 ton ryb rocznie). Zmieniła się jednak struktura połowów na korzyść gatunków osiągających niższe ceny, a przez to mniej satysfakcjonujących rybaków. Obecnie najwięcej łowi się płoci, leszczy i okoni, a coraz mniej – sandacza i węgorza. W 2010 roku na Zalewie złowiono 2317 ton ryb, w tym 1637 ton śledzi. Ponadto złowiono 65 ton sandacza, 109 ton leszcza, 96 ton płoci, 80 ton okonia oraz niecałe 10 ton węgorza. Również wartościowo, najwięcej przychodów przyniosły rybakom połowy śledzi (około 40%), a następnie sandacza (ok. 29%), okonia i węgorza (odpowiednio 12 i 11%) (za „Strategią rozwoju rybactwa w województwie warmińsko-mazurskim do 2030 r.” (2011 r.)).

6.6. Rybactwo

Ze względu na licznie występujące na terenie województwa warmińsko-mazurskiego jeziora, rybactwo wydaje się być znaczącą gałęzią gospodarki. Ok. 40% jezior wykorzystywanych w Polsce do celów rybackich położonych jest na terenie województwa. Przede wszystkim prowadzona jest tu gospodarka rybacka typu jeziornego. Połów ryb na terenie województwa stanowił ok. 40% połowu ryb w całym kraju. Najczęściej dokonywano odłowów węgorza, leszcza i płoci (których połów uległ zmniejszeniu), a także szczupaka i linia (ich połów uległ wzrostowi). Bez większych zmian odnotowano odłów takich ryb jak sandacz, sielawa i okoń. Wpływ ma na to prowadzenie zarybiania jezior oraz stan jakości wód.

W porównaniu do arealu jezior, powierzchnia stawów jest stosunkowo niewielka i stanowi ok. 6% powierzchni stawów w Polsce. Gatunkami stawowymi są przede wszystkim karp i pstrąg, a dominują stawy ziemne typu karpowego. Oprócz ryb, w stawach produkowany jest także materiał zarybieniowy.

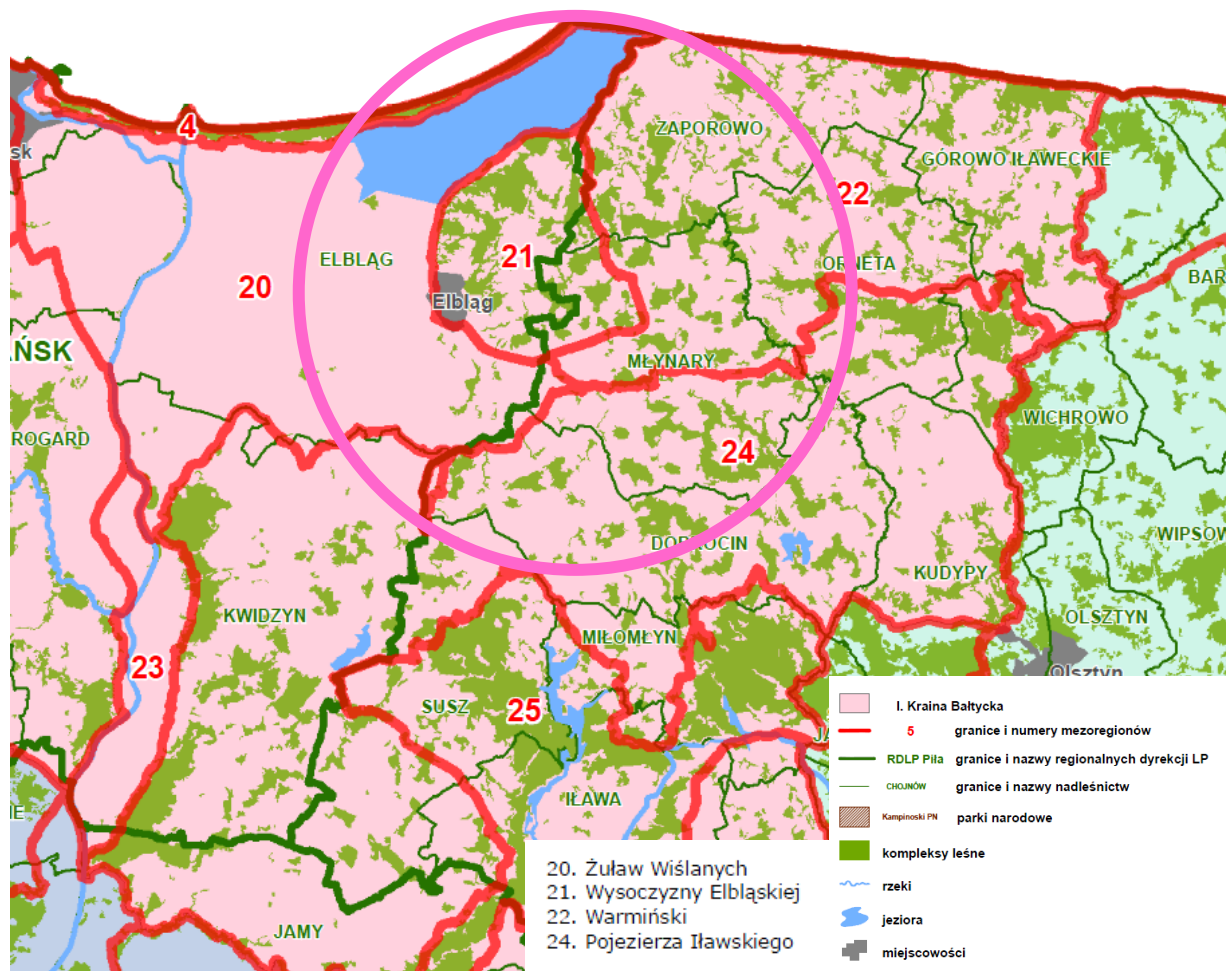
Na omawianym obszarze znaczenie rybactwa jest niewielkie. Projekt „Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego” (wersja z 2014 r.) zalicza tylko wschodnią część Gminy Rychliki i południowo-zachodnią Gminy Pasłęk do obszarów jeziornej i stawowej gospodarki rybackiej.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

6.7. Leśnictwo

Wg Regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski (2010 r.), lasy na terenie EOFu położone są w obrębie I Krainy Bałtyckiej w 4 Mezuregionach przyrodniczo-leśnych: Żuław Wiślanych (I.20), Wysoczyzny Elbląskiej (I.21), Warmińskim (I.22) oraz Pojezierza Iławskiego (I.24).

Rysunek 66. Podział Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Źródło: Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski (2010 r.)

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę każdego mezoregionów (na podstawie „Regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski” (2010 r.)).

Mezoregion Żuławy Wiślane (I.20)

W granicach mezoregionu rozciąga się rozległa równina aluwialna delty Wisły, o powierzchni ogólnej 2067 km², na której lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 1%. Płaski teren mezoregionu poprzecinany jest gęstą siecią kanałów. Nad jeziorem Drużno znajduje się najniższy położony obszar Polski – 1,8 m poniżej poziomu morza.

Występują tu krajobrazy naturalne deltowe – akumulacyjne, oraz rzadziej – równin bagiennych – akumulacyjne. Powierzchnię pokrywają holocenijskie piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły z niewielkimi płatami piasków, mułków, ilów i gyttii jeziornych. Krajobrazem roślinnym tego terenu są łąki jesionowo-wiązowe.

Lesistość mezoregionu jest najniższa w kraju i wynosi 1%. Lasy tworzą bardzo małe kompleksy; zajmują około 19 km² z czego 89% jest w zarządzie RDLP w Gdańsku.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Mezoregion Wysoczyzny Elbląskiej (I.21)

Powierzchnia ogólna wynosi 456 km², z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 36%. Występują krajobrazy naturalne glacialne pagórkowate. W granicach mezoregionu znajduje się izolowany płat wysoczyznowy moreny dennej, odcinający się ostrymi krawędziami od Żuław Wiślanych, Zalewu Wiślanego i Równiny Warmińskiej. Zbocza jego rozcięte są wąwozami erozyjnymi. Najwyższe wzniesienie – Maślana Góra, ma 197 m n.p.m. Dominują utwory geologiczne zlodowacenia północnopolskiego, głównie plejstocenijskie gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe.

Mniej licznie występują piaski i żwiry sandrowe – głównie w części północno- -wschodniej. W części północnej znajdują się niewielkie obszary piasków i mułków jeziornych. Krajobrazami roślinnymi tego obszaru są grądy i buczyny pomorskie w odmianie pomorskiej.

Lesistość mezoregionu jest średnia i wynosi 34%. Lasy tworzą małe i średnie kompleksy, największe z nich, znane jako Lasy Kadyńskie, są w części północnej mezoregionu. Obszary leśne zajmują około 155 km², z czego 94% jest w zarządzie RDLP w Gdańsku.

Mezoregion Warmiński (I.22)

Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 1857 km², z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 25%. Przeważają krajobrazy naturalne glacialne równinne i faliste. Rzadziej występują krajobrazy deltowe – akumulacyjne. W granicach mezoregionu znajduje się równina morenowa, dochodząca do 216 m n.p.m. Budują ją utwory zlodowacenia północnopolskiego, głównie plejstocenijskie gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe, miejscami w morenach czołowych, rzadko – piaski i mułki kemów. Znacznie mniej występuje tu piasków i żwirów sandrowych. Na zachód od Ornety znajdują się nieduże powierzchnie łąk, mułków i piasków zastoiskowych. Utwory holocenijskie: piaski, mułki, łąki i gytie jeziorne oraz piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły wytworzyły się w okolicach Zalewu Wiślanego. Dominuje krajobraz roślinny łąkowy w wariantach z udziałem borów mieszanych. Nieliczne są krajobrazy łąkowe i buczyny pomorskie w odmianie pomorskiej oraz krajobraz łąkowy w wariantach podgórskim.

Lesistość jest średnia i wynosi 25%. Lasy tworzą małe i średnie kompleksy; zajmują około 470 km². W całości są w zarządzie RDLP w Olsztynie.

Mezoregion Pojezierza Iławskiego (I.24)

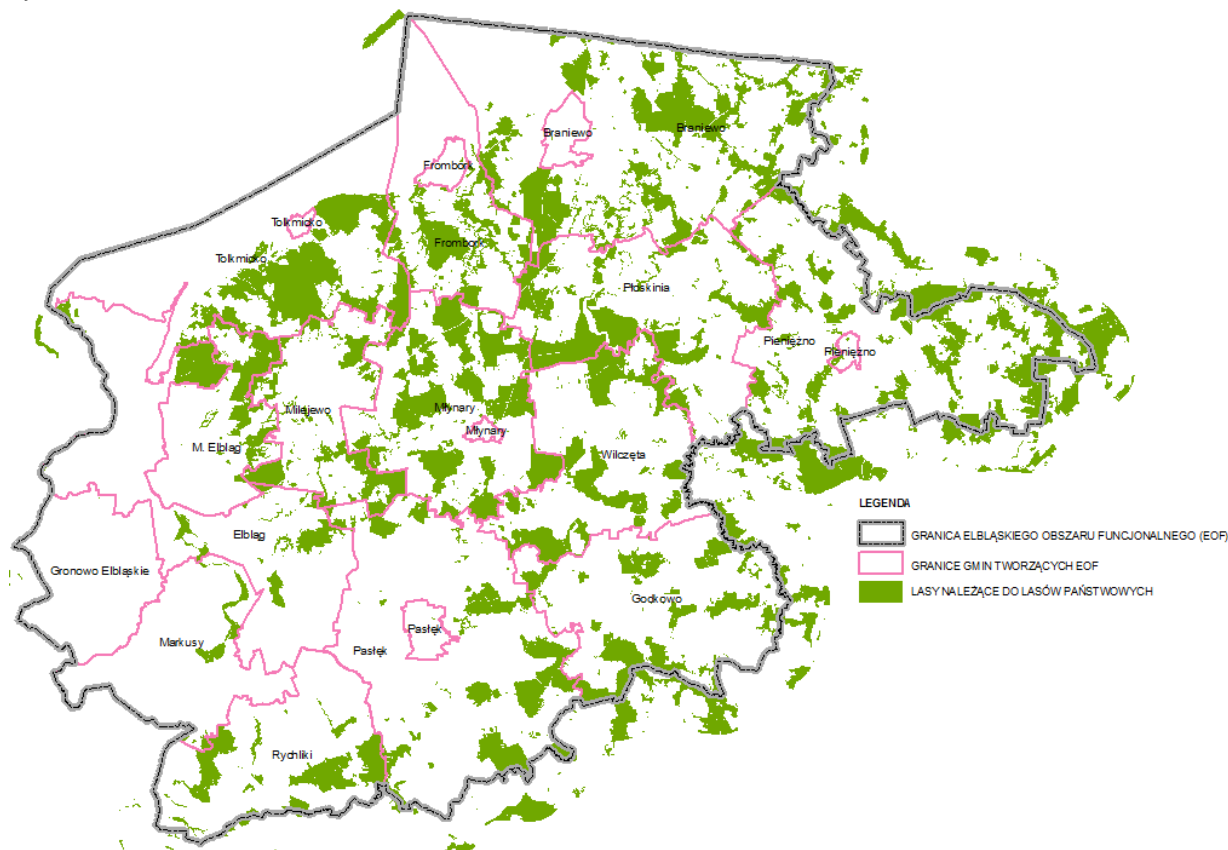
Mezoregion obejmuje teren pojezierzy o powierzchni ogólnej 4136 km², z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 21%. Jest to obszar o rzeźbie młodoglacjalnej, z licznymi wzgórzami i jeziorami. Kulminacja wysokości terenu – 197 m n.p.m., jest w gminie Morąg. Prawie wyłącznie występują krajobrazy naturalne glacialne pagórkowate. Dominują utwory geologiczne zlodowacenia północnopolskiego, głównie plejstocenijskie gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe, miejscami w morenach czołowych, rzadziej piaski i mułki kemów. Mniej liczne są piaski i żwiry sandrowe (najczęściej porośnięte lasem). Na południowy zachód od Iławy występują niewielkie powierzchnie łąk, mułków i piasków zastoiskowych, a w okolicach jezior – holocenijskie piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły.

Lesistość jest mała i wynosi 20%. Lasy tworzą małe i średnie kompleksy. Największe z nich znajdują się na północny-wschód od Ornety i na południe od Kwidzyna. Lasy zajmują około 847 km², z czego 96% jest w zarządzie RDLP w Gdańsku i RDLP w Toruniu.

Lasy na terenie EOFu nie są rozmieszczone równomiernie. Wynika to z warunków glebowych i przydatności gleb do upraw rolniczych. Najkorzystniejsze gleby, położone w południowej i we wschodniej części EOFu są prawie w całości przeznaczone pod uprawy polowe. W północnej części gminy, gdzie występują gleby słabsze, rolnictwo nie rozwija się tak intensywnie - w tej części znajdują się duże, zwarte kompleksy leśne. Największy z nich to Lasy Kadyńskie. Na pozostałym terenie lasy są pofragmentowane i nieciągłe (za wyjątkiem fragmentów dolin i wąwozów). Rozdrobnienie lasów i ich niewielka powierzchnia w części południowej i we wschodniej części EOFu nie sprzyja zachowaniu ciągłości ekologicznej i prawidłowemu funkcjonowaniu przyrodniczemu terenów.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 67. Rozmieszczenie lasów na terenie EOF

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych o Lasach

Powierzchnia lasów na terenie EOFu wynosi 56456 ha, co daje stopień lesistości na poziomie 22,6%. Wskaźnik ten jest nieco niższy niż średnia lesistość województwa warmińsko-mazurskiego, która wynosi 31,0% oraz kraju (29,4%). Większość gruntów leśnych na terenie gminy stanowią lasy będące własnością Skarbu Państwa (nieco ponad 91%), pozostała część gruntów leśnych należy do osób prywatnych. Szczegółowe informacje na temat lesistości zawiera tabela. W odniesieniu do zalesień to są one w bardzo znikomym % realizowane na gruntach Skarbu Państwa. Najczęściej decydują się na to osoby prywatne, które zalesiają grunty rolne słabej jakości.

Tabela 8. Podstawowe dane nt lesistości

Jednostka terytorialna	Powiat braniewski*	Powiat elbląski	Powiat m. Elbląg	Razem EOF
Powierzchnia gruntów leśnych				
ogółem	26206,35	28050,07	2199,23	56455,65
lesistość w %	26,0	19,4	26,9	22,6
grunty leśne publiczne ogółem	24256,89	25740,07	2162,33	52159,29
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	24221,79	25597,63	1638,33	51457,75
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	24110,34	25217,16	1638,33	50965,83
grunty leśne prywatne	1949,46	2310,00	36,90	4296,36
Powierzchnia gruntów nieleśnych zalesionych i przeznaczonych do zalesienia				
zalesienia ogółem	64,77	54,20	0,00	118,97
zalesienia lasy publiczne Skarbu Państwa	3,49	0,00	0,00	3,49
zalesienia lasy prywatne ogółem	61,28	54,20	0,00	115,48

* w obliczeniach nie uwzględniono Gminy Lelkowo

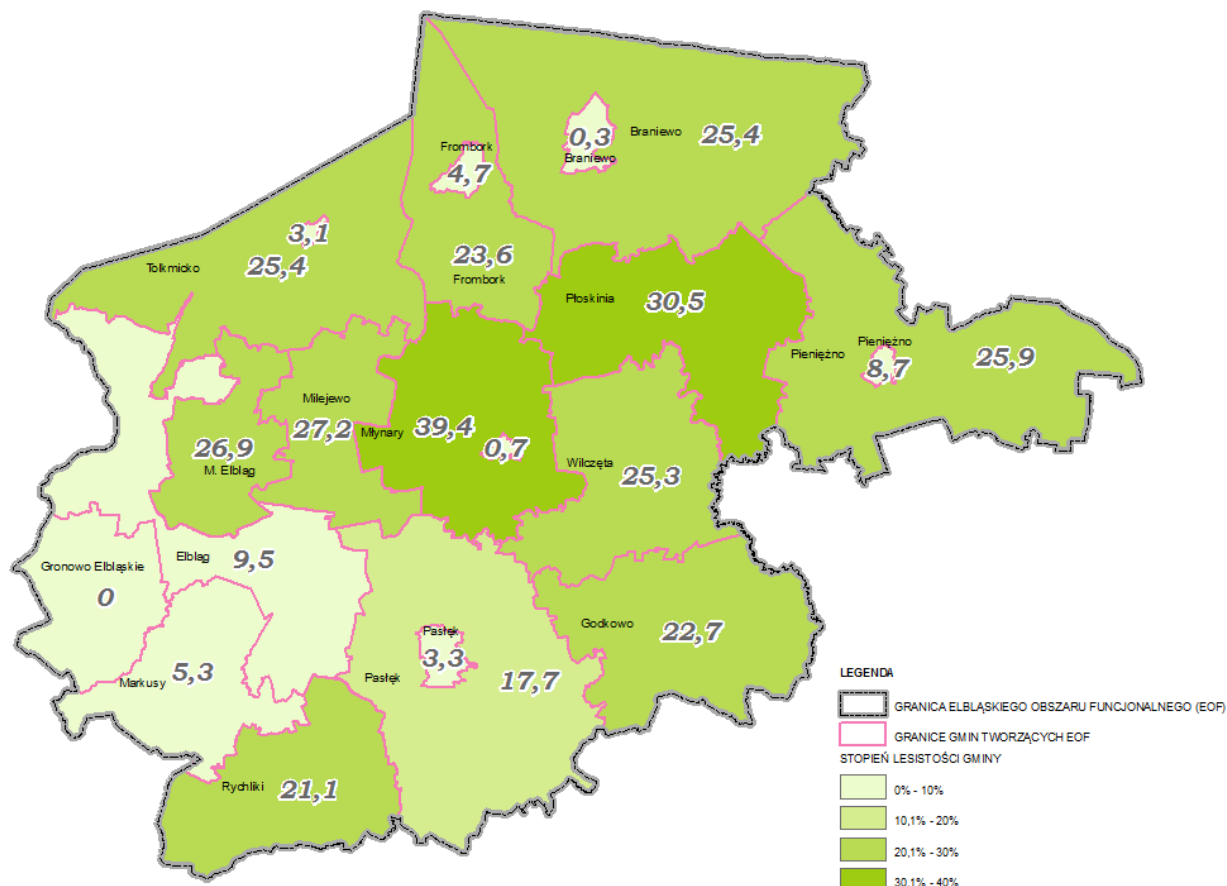
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Lesistość w poszczególnych gminach wchodzących w skład EOFu przedstawia poniższy schemat. Najmniejszą lesistością odznacza się Gmina Gronowo Elbląskie, Gmina Markusy oraz Gmina Elbląg, które położone są w rejonie Żuław Elbląskich i dzięki rozbudowanej melioracji oraz dobrej jakości glebom ukierunkowane są na uprawy rolnicze. Lesistość na ich terenie nie przekracza 10%, a w przypadku Gronowa Elbląskiego wynosi 0,05%. Najwięcej gmin odznacza się wskaźnikiem lesistości na poziomie 20-30%. Tylko w przypadku Gminy Płoskiny i Gminy Młynary (obszar wiejski) wskaźnik ten przekracza 30% (są to gminy o największym zalesieniu na analizowanym obszarze).

Rysunek 68. Stopień lesistości w poszczególnych gminach

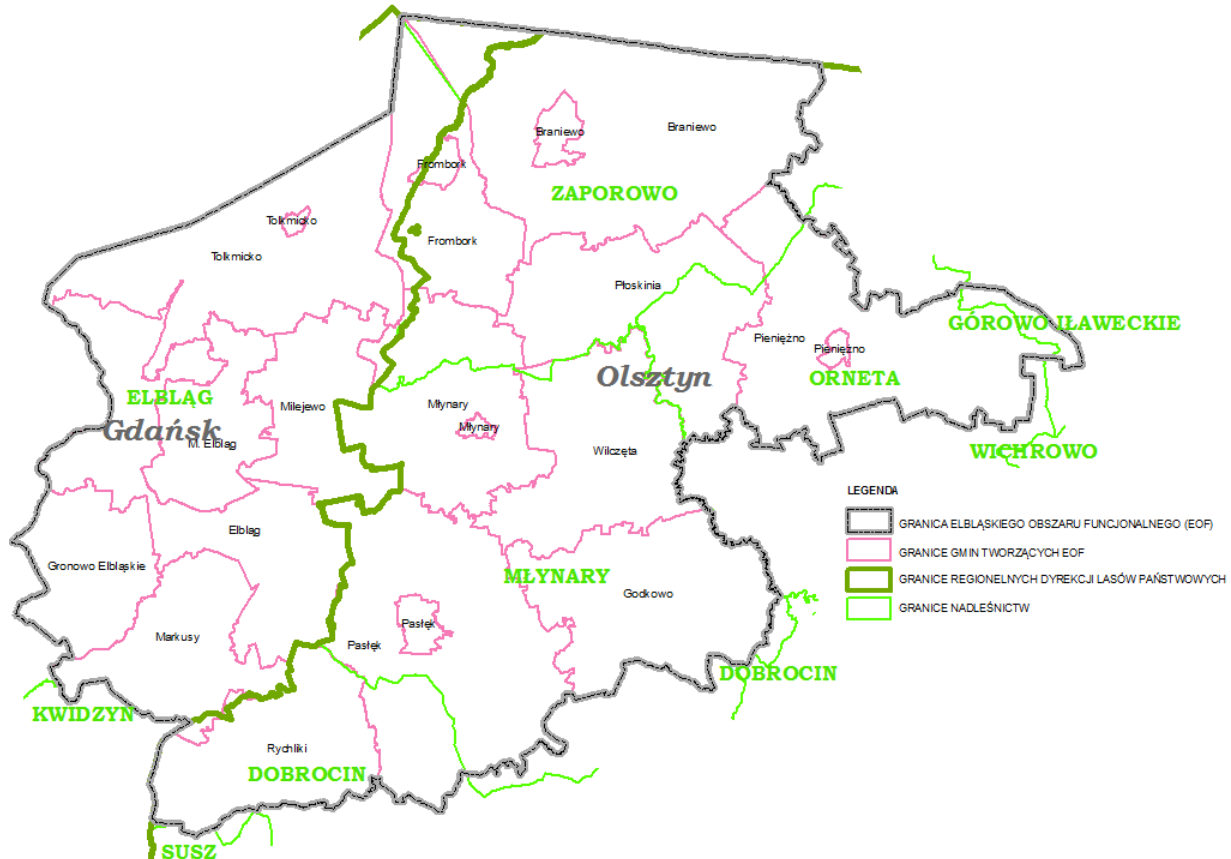

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Lasy państwowe na terenie EOFu administrowane są przez 2 Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych. Zachodnia część obszaru opracowania przynależy do RDLP w Gdańsku. Bezpośrednią lasami zarządza Nadleśnictwo Elbląg. Z kolei wschodnia część należy do RDLP w Olsztynie, której na tym terenie podlegają nadleśnictwa: Zaporowo, Górowo Iławeckie, Orneto, Młynary i Dobrocin. Poniższy schemat przedstawia granice działalności poszczególnych RDLP i nadleśnictw.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 69. Struktura organizacyjna Lasów Państwowych

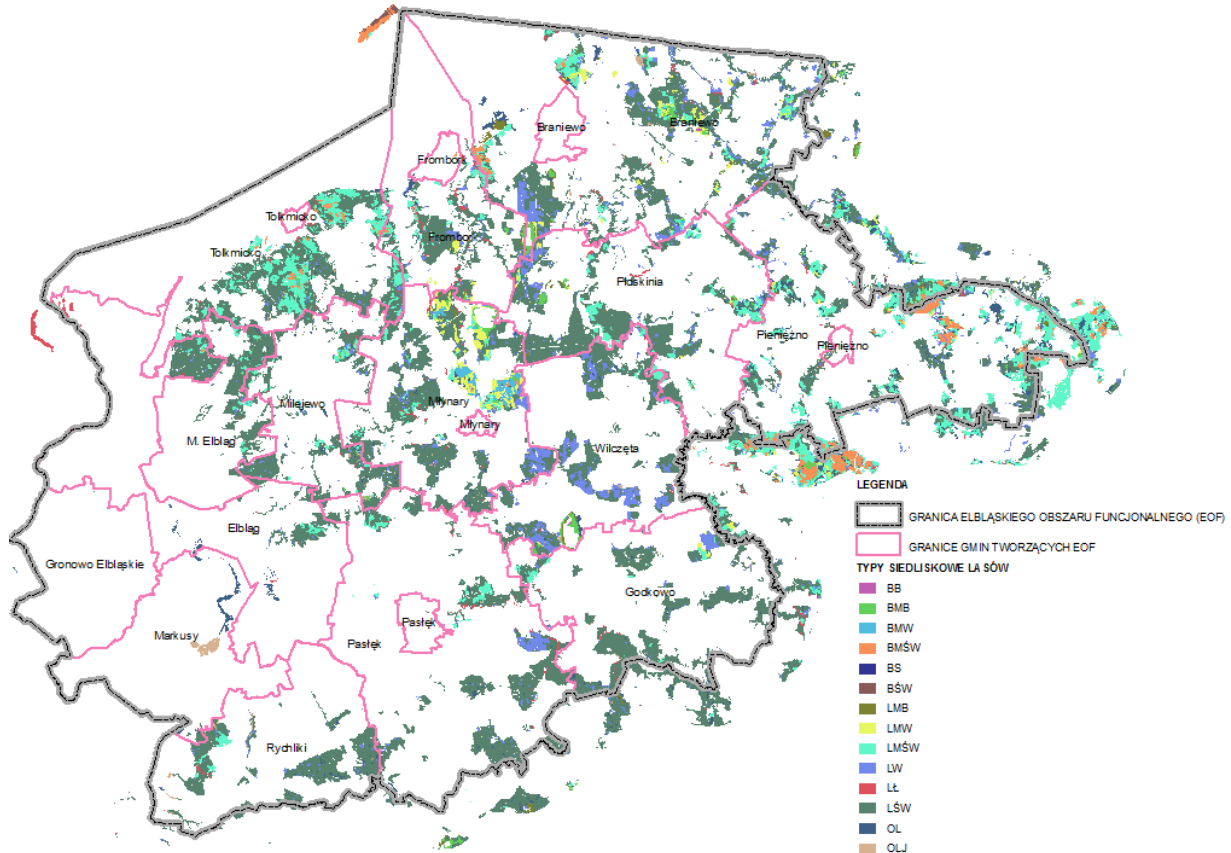

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych o Lasach

Gatunkami dominującymi w lasach jest dąb (22,0%), buk (18,4%), brzoza (16,4%), i sosna (13,0%). Mniejszy udział mają olcha (11,3%) i świerk (8,0%). Rejon EOFu odznacza się większym udziałem gatunków liściastych niż iglastych. W odniesieniu do typów siedliskowych lasów, największy udział w strukturze Lasów Państwowych na terenie EOFu mają zdecydowanie lasy żyzniejsze, w tym lasy świeże (Lśw). Zajmują blisko 60,0% powierzchni wszystkich typów siedliskowych lasów. Nieco mniejszy udział mają lasy mieszane świeże (LMśw), lasy wilgotne (LW) i olsy (Ol). Zajmują odpowiednio 13,7%, 8,0% oraz 3,4%. Pozostałe typy siedliskowe lasów mają zdecydowanie mniejszy udział. Rozmieszczenie typów siedliskowych lasów przedstawia poniższy schemat. W strukturze wiekowej dominują drzewostany o III i IV klasie wieku (40-79 lat), które zajmują 42% gruntów leśnych. Drzewostany w wieku poniżej 40 lat stanowią 32%, natomiast pozostała powierzchnia (26%) przypada na drzewostany w wieku 80 lat i starsze. Średnia wieku drzewostanów na analizowanym obszarze to prawie 59 lat.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 70. Typy siedliskowe lasów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Banku Danych o Lasach

Ok. 30% lasów na terenie EOFu pełni rolę lasów ochronnych:

- glebochronnych,
- wodochronnych,
- stanowiących cenne fragmenty rodzimej przyrody,
- znajdujących się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych,
- stanowiących drzewostany nasienne,
- chroniące środowisko przyrodnicze, w tym lasy stanowiące ostoje dla zwierząt podlegających ochronie prawnej oraz lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości 10km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców,
- mających szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa.

Ponadto lasy we wschodniej części analizowanego obszaru zostały włączone do Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Elbląsko-Żuławskie”, obejmujący obszar nadleśnictwa Elbląg o ogólnej powierzchni 18 827 ha, w tym w obszarze EOF 12 718 ha.

Oprócz funkcji ochronnej lasy pełnią także szeroko rozumiane funkcje ekologiczne, społeczne i gospodarcze. Odzwierciedleniem funkcji gospodarczej lasów jest pozyskiwanie drewna (grubizny). Wg danych GUS (stan na 31.12.2013) dla lasów prywatnych i gminnych, najwięcej grubizny pozyskano w Mieście Elbląg – 899 m³. W powiecie elbląskim i braniewskim wyniosło odpowiednio 682 m³ i 556 m³ (nie licząc Gminy Lełkowo). Analizując poszczególne gminy, to najwięcej grubizny pozyskano w gminie Godkowo, Pieniężno i Wilczętach, a więc w gminach gdzie lesistość przekracza 20%. Najmniejsze wyniki odnotowano w 2013 r. w gminach Frombork, Tolkmicko, Elbląg i Rychliki.

Łącznie na obszarze EOFu pozyskano 2137 m³ drewna, co stanowiło 4,6% drewna pozyskanego z lasów prywatnych i gminnych w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 r. Pozyskanie drewna z wszystkich lasów na terenie województwa wyniosło w tym roku 3352,7 tys m³. GUS w tym zakresie nie zawiera bardziej szczegółowych danych tj. dotyczących poziomu gmin.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

7. Uwarunkowania transportowe

SCHEMAT NR 7

7.1. Charakterystyka i diagnoza stanu istniejącego

Przez EOF przebiegają ważne powiązania komunikacyjne w skali europejskiej.⁴

Połączenia międzynarodowe zapewnia infrastruktura położona w paneuropejskich korytarzach transportowych, ustalonych na konferencjach ministrów transportu na Krecie w 1994 r. i w Helsinkach w 1997 r.:

Korytarz IA: (Helsinki) Ryga – Kaliningrad – Elbląg – Gdańsk, którego wypełnieniem w EOF są droga krajowa nr 22/S22/E-28 (Niemcy – Kostrzyn n. Odrą – Malbork – Elbląg – Grzechotki – Rosja) oraz linie kolejowe nr 204 (Malbork – Braniewo – Rosja) i szerokotorowa nr 217 (Wielkie Wierzno – Braniewo – Rosja),

Korytarz VI: Gdańsk – Katowice – Żylna, którego wypełnieniem w EOF jest droga krajowa nr 7/S7/E-77 (Gdańsk – Elbląg – Warszawa – Kraków – Chyżne – Słowacja).

Uszczegółowieniem powyższych korytarzy jest sieć **TEN-T** stanowiąca kluczową sieć transportową Unii Europejskiej. W ramach nowych założeń transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie unijnych wytycznych dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej i uchylające decyzję nr 661/2010/UE – Dz. Urz. UE z 2013 r. L 348) ustalono sieć bazową, opartą na dziewięciu korytarzach realizacyjnych oraz uzupełniającą ją sieć kompleksową.

Przez EOF przebiega korytarz **I Bałtyk – Adriatyk**. W sieci bazowej korytarza znalazły się:

- drogi: nr 7 Gdańsk – Warszawa (E77), nr 22 Elbląg – gr. państwa (E28);
- linie kolejowe: nr 9 Gdańsk – Warszawa (E65), nr 204 Malbork – gr. państwa;
- przejścia graniczne: drogowe - Grzechotki, kolejowe – Braniewo.

Ponadto sieć bazowa została uzupełniona o sieć kompleksową TEN-T, którą w EOF tworzy terminal kolejowo - drogowy Braniewo.

Sieć korytarzy uzupełnia koncepcyjny korytarz **Via/Rail Hanseatica** (w ramach inicjatywy „Łuk Południowego Bałtyku” 2003 r.), łączący kraje: Niemcy (Kilonia) – Polska – Rosja – Litwa – Łotwa (Ryga). W EOF obejmuje:

- połączenie drogowe: Szczecin – Gdańsk – Elbląg – gr. państwa (Rosja) z odgałęzieniem Elbląg – Ostróda - Elk (do drogi Via Baltica), przebiegające drogami nr 7 i 22;
- połączenie kolejowe: Szczecin - Gdańsk – Elbląg - Braniewo – gr. państwa (Rosja) z odgałęzieniem Elbląg - Morąg – Olsztyn – Elk (do linii Rail Baltica), przebiegające liniami kolejowymi nr 204 i 220.

Międzynarodowe i krajowe powiązania transportowe EOF realizowane są przez:

- drogi krajowe:
  - nr 7/S7 /E77/o przebiegu: Żukowo (droga nr 20) - Gdańsk – Elbląg – Ostróda – Olsztynek - Płońsk – Warszawa – Janki – Grójec – Radom – Kielce – Kraków – Rabka-Zdrój – Chyżne – granica państwa ze Słowacją, położona w paneuropejskim korytarzu transportowym nr VI i korytarzu Bałtyk – Adriatyk sieci bazowej TEN-T, droga jest sukcesywnie rozbudowywana do drogi klasy ekspresowej (S), obecnie rozbudowywany jest odcinek od Gdańska do Elbląga (węzeł „Elbląg Południe”/”Raczki”), na którym droga jest drogą klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP) i stanowi „wąskie gardło” w systemie dróg krajowych w obszarze EOF, droga nr 7 na odcinku węzeł „Elbląg Południe”/”Raczki” – węzeł „Miłomłyn Południe” jest dwujezdniową drogą klasy ekspresowej (S),
  - nr 22/S22 /E-28/ o przebiegu: granica państwa z Niemcami - Kostrzyn – Wałdowice - Gorzów Wielkopolski – Wałcz – Człuchów – Chojnice – Starogard Gdański – Czarlin - Malbork – Stare Pole - Elbląg – Chruściel - Grzechotki - granica państwa z Rosją, położona w paneuropejskim korytarzu transportowym nr IA, korytarzu Bałtyk – Adriatyk sieci bazowej TEN-T i w koncepcyjnym korytarzu Via Hanseatica, obecnie droga na odcinku Malbork – Elbląg (droga nr 7/S7, węzeł „Elbląg Południe”) jest drogą klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP), a na odcinku Elbląg (droga nr 7/S7, węzeł „Elbląg Wschód” – granica państwa jest jednojezdniową drogą klasy ekspresowej (S), na odcinku Elbląg – Malbork droga nie spełnia wymogów klasy GP, z uwagi na obecny skomplikowany przebieg drogi oraz rosnący ruch i znaczenie drogi w systemie krajowym i międzynarodowym

⁴ Projekt Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

niezbędna jest budowa drogi w nowym korytarzu, proponowane jest również podniesienie klasy drogi do ekspresowej (S),

- nr 54: Chruściel (węzeł „Braniewo Południe”) - Braniewo - Gronowo - granica państwa z Rosją, droga jest klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP), droga wymaga rozbudowy/przebudowy wraz z budową obwodnicy Braniewa, gdzie wzmożony ruch stanowi znaczną uciążliwość,
- linie kolejowe:
  - nr 204: Malbork (woj. pomorskie) – Braniewo – granica państwa (Kaliningrad/Rosja), położona w paneuropejskim korytarzu transportowym nr IA, w korytarzu Bałtyk – Adriatyk sieci bazowej TEN-T oraz w koncepcyjnym korytarzu Via Hanseatica, linia znaczenia państwowego, pierwszorzędna na odcinku Malbork – Wielkie Wierzno, drugorzędna na odcinku Wielkie Wierzno – granica państwa, linia jest dwutorową zelektryfikowaną na odcinku Malbork – Bogaczewo, jednotorową, niezelektryfikowaną na odcinku Bogaczewo – granica państwa, linia przewidziana do przebudowy, przewozy pasażerskie wykonywane są na odcinku Malbork – Bogaczewo, na pozostałym odcinku przewozy pasażerskie są zawieszane, na całym odcinku prowadzony jest ruch pociągów towarowych,
  - nr 217 (szerokotorowa, „drugi tor” linii nr 204): Wielkie Wierzno - Braniewo – granica państwa (Kaliningrad/Rosja), linia nie zaliczona do linii znaczenia państwowego, drugorzędna, jednotorowa niezelektryfikowana, linia wykorzystywana jest dla przewozów towarowych między Polską i Rosją, przy pomocy stacji i punktów przeładunkowych: Wielkie Wierzno, Chruściel, Pierzchały, Autostrada, Wielewo, Braniewo, na linii brak jest terminali do obsługi jednostek ładunkowych transportu kombinowanego (w tym kontenerowych), przeładowywane są głównie ładunki masowe – węgiel, paliwa płynne i chemikalia,
  - nr 220: Olsztyn – Bogaczewo, linia nie jest zaliczona do linii znaczenia państwowego, pierwszorzędna, jednotorowa zelektryfikowana, linia położona jest w koncepcyjnym korytarzu Via Hanseatica, linia prowadzi ruch pociągów osobowych i towarowych,
- drogi wodne:
  - morskie drogi wewnętrzne – rzeka Elbląg i Zalew Wiślany - umożliwiają powiązanie portu morskiego w Elblągu z Morzem Bałtyckim poprzez Cieśninę Piławską w Obwodzie Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej oraz z portami w Gdańsku i Gdyni poprzez Szkarpawę i Martwą Wisłę lub przekop Wisły, ruch statków na Zalewie odbywa się torami wodnymi, które umożliwiają żeglugę jednostkom o zanurzeniu do 1,8 m, z uwagi na uzależnienie swobody żeglugi przez Cieśninę Piławską od kwestii politycznych, rozważana jest budowa przekopu Mierzei Wiślanej, służącego zwiększeniu roli portu w Elblągu w gospodarce regionu, poprzez zapewnienie wolnego dostępu do otwartych wód Morza Bałtyckiego. Na rzecz przekopu przemawiają też płytkość Zalewu Wiślanego, zamulenie torów wodnych i basenów portowych, problemem pozostają jednak kwestie oddziaływania tej inwestycji na środowisko,
  - śródlądowe drogi wodne – międzynarodowa droga wodna E70 Rotterdam – Berlin – Bydgoszcz (Kanał Bydgoski - Wisła – Nogat – Szkarpawa - Kanał Jagielloński - rz. Elbląg) – Elbląg (Zalew Wiślany) – Kaliningrad (Pregola – Dejma – Zalew Kuroński) – Kłajpeda, umożliwi powiązanie Elbląga i Gdańska przez Wisłę i Wartę z Berlinem; droga wodna E 70 na obszarze Polski na żadnym z odcinków nie spełnia parametrów umowy AGN (nieratyfikowanego przez Polskę, europejskiego porozumienia na temat głównych śródlądowych dróg wodnych o międzynarodowym znaczeniu, zgodnie z którym drogi wodne zaliczane do tras międzynarodowych powinny mieć parametry odpowiadające przynajmniej IV klasie - minimalne wymiary statku 80 m długości i 9,5 m szerokości), planowana rewitalizacja drogi wodnej będzie mieć znaczenie dla rozwoju turystyki, jej wykorzystanie dla przewozów towarowych nie ma ekonomicznego uzasadnienia z uwagi na koszty rozbudowy. Turystyczna droga wodna „Pętla Żuławska” łącząca szlaki wodne: Wisły, Martwej Wisły, Szkarpawy, Wisły Królewieckiej, Nogatu, Wisły Śmiałej, Wielkiej Świętej – Tugi, Motławy, Kanału Jagiellońskiego, rzeki Elbląg i Pasłęki, a także wody Zalewu Wiślanego. W 2014 roku Pętla Żuławska została wyróżniona w konkursie Komisji Europejskiej EDEN na "Najlepsze Europejskie Destynacje Turystyczne",
  - międzynarodowy port morski w Elblągu, który wraz z portami i przystaniami z nim powiązanymi oraz szlakami wodnymi morskimi i śródlądowymi tworzą tzw. „Elbląski węzeł wodny”, port Elbląg jest portem regionalnym obsługującym zalewową i bałtycką żeglugę

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

przybrzeżną towarową i pasażersko-turystyczną; jest największym ośrodkiem portowym na Zalewie Wiślanym, ma rozbudowaną infrastrukturę portową, skupiającą różne formy transportu - drogowy, kolejowy i wodny oraz bogatą ofertę świadczonych usług; port posiada duże rezerwy terenowe.; terminal pasażersko-promowy posiada możliwość pełnej obsługi granicznej pasażerów i jednostek żeglugi międzynarodowej, w tym promów pasażersko-samochodowych (osobowe i dostawcze); port obsługuje rejsy międzynarodowe do Kaliningradu i Bałtyjska oraz krajowe do portów nadzalewowych, aglomeracji gdańskiej, jezior mazurskich; przepustowość roczna w przeładunkach towarowych 1 mln ton ładunków i jest wykorzystywana na poziomie poniżej 10%; kierunkami przewozowymi są porty Obwodu Kaliningradzkiego, porty polskie oraz porty Litwy, Łotwy, Estonii, Skandynawii i Europy Zachodniej; w zależności od rozwoju gospodarczego regionu oraz możliwości portu, jak też warunków żeglugowych na Zalewie Wiślanym oraz na szlakach wodnych port w Elblągu będzie obsługiwał: przewozy przygraniczne, morskie przewozy kabotażowe, przewozy lokalne, przewozy wschód-zachód;
na Zalewie zlokalizowane są porty morskie (Elbląg, Pasłęka, Frombork, Tolkmicko) i przystanie rybackie (Suchacz, Kamienica Elbląska, a także we Fromborku i Elblągu).

- przejścia graniczne w EOF:

- drogowe:

- Gronowo – Mamonowo I (Rosja), całodobowe dla ruchu osobowego i dwustronnego ruchu towarowego dla pojazdów o masie do 6 ton,
- Grzechotki – Mamonowo II (Rosja), całodobowe ogólnodostępne dla ruchu osobowego i towarowego,

- kolejowe: Braniewo – Mamonowo (Rosja), całodobowe ogólnodostępne dla ruchu osobowego i towarowego,

- morskie:

- w Elblągu, całodobowe ogólnodostępne dla ruchu osobowego i towarowego,
- we Fromborku, całodobowe przejście dla ruchu osobowego dla jednostek sportowo-żeglarskich.

- system istniejących i projektowanych międzynarodowych i międzyregionalnych tras rowerowych:

- istniejąca trasa rowerowa R-1 zrealizowana w ramach europejskiego programu EuroRoute o przebiegu: Francja (Calais) – Niemcy – Polska (Kostrzyn nad Odrą – Piła – Elbląg – Braniewo) – Rosja – Litwa – Łotwa - Estonia – Rosja (St. Petersburg), a w EOF: Święty Gaj – Tropy – Raczki Elbląskie – Elbląg – Kadyny – Tolkmicko – Frombork – Braniewo – gr. państwa;

- projektowane trasy rowerowe R-10 („Szlak Hanzeatycki”) i R-13 („Szlak Żelaznej Kurtyny”) w ramach projektu EuroVelo;

trasa R-10 to trasa wokół Bałtyku, o przebiegu: Rosja (St. Petersburg) – Finlandia – Szwecja – Dania – Niemcy – Polska – Rosja – Litwa - Łotwa – Estonia – Rosja (St. Petersburg);

trasa R-13, połączy państwa od Morza Barentsa do Morza Czarnego: Bułgaria (Rezovo) – Turcja – Grecja – Macedonia – Serbia – Rumunia – Węgry – Chorwacja – Słowenia – Austria – Słowacja – Czechy – Niemcy – Polska – Litwa – Łotwa – Estonia – Rosja – Finlandia (Kirkenes); w obszarze województwa warmińsko-mazurskiego projektowane przebiegi obydwu powyższych tras pokrywają się, łącząc miasta: Świnoujście – Gdańsk – Elbląg – Braniewo,

- projektowane trasy rowerowe w ramach projektu Europejskich Tras Rowerowych Polski Północnej, uwzględnionych w opracowaniu „Trasy rowerowe województwa Warmińsko-Mazurskiego” (2000 r.); w projekcie uwzględniono dwa warianty przebiegu korytarzy tras międzynarodowych przez obszar Polski Północnej:

- międzynarodowa Trasa Nadmorska,
- międzynarodowa Trasa Tysiąca Jezior Północnych; uzupełniona została o warianty i odgańlenia oraz nadgraniczny Szlak Bociani,
- sieć tras międzyregionalnych uzupełniająca ww. trasy międzynarodowe.
- realizowana trasa międzyregionalna w ramach „Trasy Rowerowe w Polsce Wschodniej” – projektu PO RPW, Działanie V.2. „Trasy rowerowe”, który jest kompilacją Trasy Nadmorskiej, Trasy Tysiąca Jezior Północnych i Szlaku Bocianiego.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Oprócz w.w. dróg krajowych, mających znaczenie ponadregionalne, podstawowy układ drogowy EOF tworzą drogi wojewódzkie⁵:

- nr 500, przechodząca przez Elbląg od węzła „Elbląg Wschód” z drogami S7 i S22 do węzła „Elbląg Południe” z drogami S7 i 22, klasy głównej (G) i zmiennym przekroju,
- nr 503, o przebiegu Elbląg – Tolkmicko – Podgrodzie, klasy głównej (G),
- nr 504, o przebiegu Elbląg – Podgrodzie – Braniewo, klasy zbiorczej (Z),
- nr 505, o przebiegu Frombork – Młynary – Pasłęk, klasy zbiorczej (Z),
- nr 506, o przebiegu Chruściel – Stare Siedlisko – Nowica, klasy głównej (G),
- nr 507, o przebiegu Braniewo – Pieniężno – Orneta – Dobrze Miasto, klasy zbiorczej (Z),
- nr 509, o przebiegu Elbląg – Młynary – Drwęczno, klasy zbiorczej (Z),
- nr 510, o przebiegu granica państwa – Lelkowo – Pieniężno, klasy zbiorczej (Z),
- nr 512, o przebiegu Pieniężno – Górowo Iławeckie – Bartoszyce – Szczurkowo, klasy zbiorczej (Z),
- nr 513, o przebiegu droga S7 (węzeł „Pasłęk Północ”) – Orneta – Lidzbark Warmiński – Kiwity – Wozławki, klasy zbiorczej (Z),
- nr 526, o przebiegu Pasłęk – Śliwice – Lepno – Myślice – Przezmark, klasy głównej (G),
- nr 527, o przebiegu Dzierzgoń – Rychliki – Pasłęk – Morąg – Łukta – Olsztyn, na odcinku Dzierzgoń – Pasłęk klasy zbiorczej (Z), na odcinku Pasłęk – Morąg klasy głównej (G),

drogi od nr 503 do 527, na odcinkach zamiejskich mają przekrój jednojezdniowy, dwupasowy.

Uzupełnieniem układu podstawowego są drogi powiatowe, pełniące zarówno funkcje zapewnienia spójności sieci drogowej, jak i obsługi poszczególnych obszarów.

Drogi powiatowe wraz z wojewódzkimi stanowią o sprawności wewnętrznej obsługi obszaru EOF. Dla rozwoju EOF konieczna jest rozbudowa sieci dróg powiatowych łączących EOF z siecią TEN-T. W tym celu niezbędna jest rozbudowa ciągu dróg powiatowych rozpoczynających się od DW 503 drogą nr 1136N Łęcze do granicy miasta Elbląga i dalej ulicą Fromborską do DW 504. Droga nr 1136N stanowi ważne bezpośrednie połączenie miasta Elbląg z DW 503 i jest obecnie w złym stanie.

Kolejny odcinek obejmuje od DW 504 w Milejewie drogą 1135N Milejewo – Kamiennik Wielki i odcinkiem drogi 1144N Kamiennik Wielki do DW 509 w kierunku węzła z DK S-22 oraz odcinkiem drogi 1144N Kwietnik do DW 509 w kierunku Zastawna. Drogi te są generalnie w złym stanie.

Rozbudowa sieci dróg powiatowych powinna również obejmować odcinek od DW 509 i węzła DK S-22 w Pomorskiej Wsi drogą nr 1137N przez Wilkowo – Sierpin – Przezmark - Gronowo Górne wraz z drogą nr 1140N Przezmark – Komorowo Żuławskie, będące w złym stanie. Dodatkowo powinno uwzględnić się rozbudowę gruntowej drogi nr 1134N DW 503 – Nadbrzeże – Suchacz – DW 503.

Niezadawalający stan części dróg wojewódzkich i powiatowych stanowi barierę w dalszej integracji transportu zbiorowego i rozwoju funkcji logistyczno-transportowych dla portu w Elblągu⁶.

Drogi gminne służą przede wszystkim do obsługi zagospodarowania.

Dane o ruchu:

L.p	Numer drogi i/lub nazwa ulicy	Odcinek	Ruch dobowy. Ruch w jednym (1) lub dwóch (2) kierunkach	Ruch w godzinie szczytu lub 50-tej godzinie w roku. Ruch w jednym (1) lub dwóch (2) kierunkach	Źródło danych, rok
1	2	3	4	5	6
1	7	Nowy Dwór Gdański – Elbląg /ul. Nowodworska/	17.721 (2)	2.100 (2)	GPR 2010
2	7	Elbląg – Węzeł Raczki	13.121 (2)	1.500 (2)	GPR 2010
3	7	Węzeł Raczki – Węzeł Elbląg Wschód	15.121 (2)	1.800 (2)	GPR 2010

⁵ Klasy dróg, poza drogą nr 500, za Projektem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego, według którego zostały one uzgodnione z Zarządem Dróg Wojewódzkich.

⁶ Wykaz dróg powiatowych wymagających modernizacji na podstawie *Strategii zrównoważonego rozwoju transportu EOF*.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

4	7	Węzeł Elbląg Wschód - Pasłęk	18.486 (2)	2.200 (2)	GPR 2010
5	7	Pasłęk – Małdyty	14.662 (2)	1.700 (2)	GPR 2010
6	22	Granica województwa – Węzeł Raczki	10.793 (2)	1.300 (2)	GPR 2010
7	S22	Węzeł Elbląg Wschód – Węzeł Chruściel	3.258 (2)	400 (2)	GPR 2010
8	S22	Węzeł Chruściel – Węzeł Maciejewo	523 (2)	70 (2)	GPR 2010
9	S22	Węzeł Maciejewo – Granica Państwa	319 (2)	50 (2)	GPR 2010
10	54	Węzeł Chruściel - Braniewo	2.869 (2)	350 (2)	GPR 2010
11	54	Braniewo (przejście)	12.083 (2)	1.400 (2)	GPR 2010
12	54	Braniewo – Granica Państwa	2.910 (2)	350 (2)	GPR 2010
13	500 Warszawska, Tysiąclecia, Grunwaldzka, Pasłęcka (Elbląg)	Węzeł Raczki – Węzeł Elbląg Południe	29.691(2)	1.075 (1)	PRSD ⁷ 2009
14	503 Rycerska, Pocztowa, Robotnicza (Elbląg)	Al. Tysiąclecia – Browarna	28.924 (2)	1.139 (1)	PRSD 2009
15	503 Browarna, Mazurska (Elbląg)	Robotnicza – granica miasta	16.197 (2)	665 (1)	PRSD 2009
16	503	Elbląg (granica miasta) – Podgrodzie	1.794 (2)	200 (1)	GPR 2010
17	504 Hetmańska, 12 Lutego (Elbląg)	Al. Tysiąclecia – Plk. S. Dąbka	29.850 (2)	1.371 (1)	PRSD 2009
18	504 Królewiecka (Elbląg)	Plk. S. Dąbka – Dąbrowa	14.983 (2)	783 (1)	PRSD 2009
19	504	Elbląg (Dąbrowa) – Podgrodzie	2.036 (2)	250 (1)	GPR 2010
20	504	Podgrodzie – Frombork	1.857 (2)	200 (1)	GPR 2010
21	504	Frombork – Braniewo	2.733 (2)	300 (1)	GPR 2010
22	504	Braniewo (ul. Elbląska)	5.562 (2)	700 (1)	GPR 2010
23	Plk S. Dąbka (Elbląg)	Królewiecka – Odrodzenia Al.	23.607 (2)	1.087 (1)	PRSD 2009
24	Trasa Unii Europejskiej (Elbląg)	Nowodworska – Browarna	14.466 (2)	612 (1)	PRSD 2009
25	Brzeska, J. Piłsudskiego (Elbląg)	Browarna – Królewiecka	19.265 (2)	735 (1)	PRSD 2009
26	Armii Krajowej, Gen. Grot – Roweckiego – Grobla Św. Jerzego – Gen. J. Bema (Elbląg)	Pocztowa – Łęczycka	22.348 (2)	1.163 (1)	PRSD 2009
27	505	Frombork – Błudowo	274 (2)	30 (2)	GPR 2010
28	505	Błudowo – Młynary	451 (2)	50 (2)	GPR 2010
29	505	Młynary – Pasłęk	834 (2)	90 (2)	GPR 2010
30	506	Chruściel – Nowica	296 (2)	30 (2)	GPR 2010
31	507	Braniewo (ul. Kościuszki)	6.880 (2)	700 (2)	GPR 2010
32	507	Braniewo – Pieniężno	1.093 (2)	120 (2)	GPR 2010
33	507	Pieniężno – Orneta	1.612 (2)	180 (2)	GPR 2010

⁷ Plan rozwoju sieci drogowej z uwzględnieniem transportu zbiorowego dla gminy miasta Elbląg na lata 2009 – 2031. Fundacja „Rozwój UTP”. Bydgoszcz 2009

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

34	509 Grottgera, Łęczycka (Elbląg)	Grunwaldzka – granica miasta	5.088 (2)	289 (1)	PRSD 2009
35	509	Elbląg (gr. Miasta) – Pomorska Wieś	2.122 (2)	250 (2)	GPR 2010
36	509	Pomorska Wieś – Młynary	1.329 (2)	150 (2)	GPR 2010
37	509	Młynary – Nowica	911 (2)	100 (2)	GPR 2010
38	509	Nowica – Drwęczno	425 (2)	50 (2)	GPR 2010
39	510	Gr. Państwa – Pieniężno	725 (2)	90 (2)	GPR 2010
40	512	Pieniężno – Górowo Iławeckie	558 (2)	60 (2)	GPR 2010
41	513	Pasłęk (ul. Sprzymierzonych)	3.139 (2)	400 (2)	GPR 2010
42	513	Pasłęk - Drwęczno	2.144 (2)	270 (2)	GPR 2010
43	513	Drwęczno- Orneta	2.272 (2)	270 (2)	GPR 2010
44	526	Nowiny – województwa	450 (2)	50 (2)	GPR 2010
45	527	Dzierżoń – Krosno	1.520 (2)	180 (2)	GPR 2010
46	527	Krosno – Pasłęk	4.027 (2)	500 (2)	GPR 2010
47	527	Pasłęk (ul. Jagielły)	9.713 (2)	1.100 (2)	GPR 2010
48	527	Pasłęk (ul. Piłsudskiego)	3.748 (2)	450 (2)	GPR 2010
49	527	Pasłęk – Morąg	1.164 (2)	150 (2)	GPR 2010
50	1377N ul. Morska (Braniewo)	Cała	5.574 (2)	700 (2)	PRSD ⁸ 2012
51	1342N ul. 1 Maja (Pieniężno)	Cała	3.265 (2)	400 (2)	PRSD 2012
52	ul. Katedralna (Frombork)	Cała	1.070 (2)	130 (2)	PRSD 2012
53	1344N	Karmity – Pieniężno	1.154 (2)	140 (2)	PRSD 2012
54	1385N	Braniewo – Płoskinia	1.335 (2)	150 (2)	PRSD 2012
55	1387N	DP 1385N – Płoskinia	1.910 (2)	230 (2)	PRSD 2012

Największe natężenia ruchu na drogach zamiejskich występują na drodze krajowej nr 7/S7 i jest to ruch głównie tranzytowy. Jednocześnie zmiany wielkości tego ruchu w węzłach drogowych świadczą o dużym udziale ruchu docelowo-źródłowego związanego z Elblągiem oraz o wykorzystywaniu tej drogi w powiązaniach wewnętrznych między miejscowościami położonymi w EOF. Kolejnym znaczącym zewnętrznym połączeniem drogowym jest droga nr 22 na odcinku Elbląg – Malbork, a dopiero w dalszej kolejności drogi krajowe i wojewódzkie prowadzące z Elbląga w kierunku Braniewa i przejść granicznych z Rosją. Pozostałe drogi wojewódzkie i powiatowe prowadzą znacznie mniejszy ruch. Wielkość ruchu na drodze nr 7 po zakończeniu trwającej obecnie jej rozbudowy do klasy ekspresowej są i będą na poziomie dalekim do wyczerpania przepustowości. Rezerwy przepustowości ma jeszcze droga nr 22 w kierunku Malborka. Pozostałe drogi zamiejskie mają jeszcze duże rezerwy przepustowości. Obciążenia ruchem na poziomie przepustowości mają natomiast miejsce na głównych ulicach w Elblągu. W pozostałych miastach ruch jest bardziej swobodny, przy czym problemem jest nakładanie się ruchu tranzytowego z lokalnym w Braniewie, a także w Pasłęku i w mniejszym stopniu w Młynarach i Pieniężnie.

Przez obszar EOF przebiegają linie kolejowe o charakterze regionalnym:

- nr 221 Gutkowo- Braniewo, linia nie zaliczona do linii znaczenia państwowego, linia drugorzędna, jednotorowa, niezelektryfikowana, linia prowadzi ruch pociągów pasażerskich i towarowych,
- nr 254 Tropy – Braniewo (Linia Nadzalewowa), linia nie zaliczona do linii znaczenia państwowego, linia znaczenia miejscowego, jednotorowa, niezelektryfikowana, linia wykorzystywana w minimalnym zakresie, m.in. okazjonalne pociągi turystyczne.

Poza akwenami wchodzącymi w skład drogi wodnej E70, na terenie EOF znajduje się początkowy odcinek drogi wodnej Kanału Elbląskiego, przebiegającej od jeziora Drużno do jezior Jeziorak i Szelaż Wielki, wraz z tymi jeziorami i jeziorami na trasie kanału.

⁸ Plan rozwoju sieci drogowej powiatu braniewskiego. NOW-EKO BP sp. z o.o. Olsztyn 2013

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

W Elblągu znajduje się lotnisko sportowe z dwoma drogami startowymi o nawierzchni trawiastej, długości 913 i 600 m i szerokości 100 m. Lotnisko użytkowane jest przez Aeroklub Elbląski.

Spśród szlaków rowerowych o znaczeniu regionalnym należy wymienić Szlak Nadzalewowy.

Elbląg jako ośrodek o charakterze regionalnym jest ważnym celem dojazdów z otaczającego obszaru, przede wszystkim z gmin położonych w odległości do 20 km od Elbląga (gmina Elbląg, Tolkmicko, Milejewo, Młynary, Pasłęk, Markusy, Gronowo Elbląskie z EOF i Nowy Dwór Gdański spoza EOF) oraz w odległości do 40 km (Braniewo, Frombork z EOF, a także Małdyty i Malbork spoza EOF) z czym wiążą się zróżnicowanie wielkości ruchu dojazdowego do Elbląga i oferty przewozowej komunikacji zbiorowej. Najwięcej powiązań z Elblągiem o częstotliwości co najmniej 2 połączenia autobusowe lub 1 kolejowe (w gminach obsługiwanych przez kolej) w godzinach szczytów przewozowych mają gminy Elbląg, Gronowo Elbląskie, Pasłęk, Milejewo, Tolkmicko, Frombork i Braniewo. Mniejszą częstotliwość mają gminy Markusy, Młynary, Wilczęta, Godkowo i Pieniężno. Gmina Płoskinia nie posiada bezpośredniego połączenia z Elblągiem.⁹

Zgodnie ze *Strategią zrównoważonego transportu EOF* Elbląg jest najważniejszym węzłem komunikacyjnym EOF, zarówno w komunikacji kolejowej i autobusowej.

Stacja w Elblągu w dniu powszednim odprawia:

- 18 par pociągów do/z Malborka,
- 14 do/z Gdańska lub Gdyni,
- 11 do/z Olsztyna,
- 3 do/z Szczecina,
- 2 do/z Białegostoku,
- 1 do/z Małkini.

Pomiędzy Braniewem i Olsztynem w dniu powszednim kursują po 3 pociągi w każdym kierunku.

Autobusy z dworca w Elblągu kursują do wszystkich ważniejszych miast kraju i regionu. Autobusy dalekobieżne obsługują także relacje Elbląg – Braniewo, Elbląg – Pasłęk i Braniewo – Pieniężno.

W ruchu lokalnym z Elbląga wybiega kilka linii komunikacyjnych. Operatorzy prywatni posiadają ofertę opartą o stałą trasę, natomiast najważniejszy przewoźnik w regionie – PKS Elbląg, posiada zazwyczaj kilka wariantów tras.

Największy ruch lokalny odbywa się na trasie Elbląg – Braniewo. Na trasie tej operuje dwóch przewoźników:

- PKS Elbląg (w dni powszednie 15 kursów, w weekendy i święta 10),
- Guliwer (w dni powszednie 11 kursów, w soboty i święta 5- 6 kursów).

Kolejną trasą o dużym natężeniu ruchu komunikacji publicznej jest ciąg Elbląg – Pasłęk. Autobusy kursują po dwóch trasach:

- przez Nowy Dwór Pasłęcki (w dni powszednie 6 kursów w soboty i święta 2 kursy),
- przez Bogaczewo (w dni powszednie 19 kursów, w soboty i niedziele 2- 6 kursów).

W relacji Elbląg – Tolkmicko, praktycznie całość przewozów przejął Darex, poza kursem szkolnym Elbląg – Tolkmicko przez Łęcze. Darex oferuje w dni powszednie 18 kursów, a w weekendy 8 kursów.

W relacji Elbląg – Młynary (także dalej do Ornety, Młynarskiej Woli i Gładysz) kursują wyłącznie autobusy PKS Elbląg po trzech trasach:

- przez Gronowo Górne (w dni powszednie 3 kursy w weekendy i święta 1 kurs),
- przez Pomorską Wieś (w dni powszednie 3 kursy i w soboty 1 kurs),
- przez Błudowo (1 kurs szkolny).

Drugim ważnym węzłem w EOF jest Braniewo. Oprócz wcześniej wymienionych relacji Braniewo - Elbląg autobusy kursują m.in. do Pieniężna. Na trasie tej oprócz kilku kursów autobusów dalekobieżnych operuje kilku przewoźników. Pierwszy to PKS Elbląg. Autobusy tego przewoźnika kursują po trzech trasach: przez Lipowinę, Żelazną Górę i Płoskinę w sumie oferując 8 kursów tylko w dni szkolne.

⁹ Region Miejski Elbląga. Przestrzenne uwarunkowania rozwoju. Prezentacja z 21.06.2013. Andrzej Żywicki. Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania przestrzennego w Olsztynie. Filia w Elblągu i opracowanie własne.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Kolejnym przewoźnikiem jest Radex, który uruchamia połączenia z Braniewa do Ornety, Olsztyna, raz dziennie nawet do Warszawy. Liczba kursów na odcinku Braniewo – Pieniężno wynosi 5 kursów od poniedziałku do soboty i 2 w niedziele i święta.

Ostatnim przewoźnikiem autobusowym jest Guliwer, który oferuje 2 codzienne połączenia.

W Braniewie rozpoczynają swoją trasę również 2 kursy powszednie do Pasłęka, obsługiwane przez PKS Elbląg. Autobusy te kursują przez Frombork i Młynary. Ponadto w Braniewie rozpoczyna bieg codzienny kurs Braniewo – Bartoszyce przez Żelazną Górę, obsługiwany przez PKS Bartoszyce. Wokół Braniewa kursuje wiele autobusów szkolnych, trudno mówić w tym wypadku o liniach komunikacyjnych. Autobusy kursują w różnych kombinacjach, zasadniczo w charakterze linii okrężnych. Praktycznie każda miejscowość w promieniu 10 km od Braniewa posiada przynajmniej jedno połączenie z Braniewem, w godzinach powiązanych z funkcjonowaniem szkół.

Ostatnim ważnym punktem węzłowym na terenie EOF jest Pasłęk, posiadający opisane powyżej kursy do Elbląga i Braniewa. Warto wspomnieć, że ważnym elementem rynku transportowego jest autobusowy ruch dalekobieżny, związany z drogą krajową nr 7¹⁰.

Sieć komunikacji zbiorowej w Elblągu tworzą linie tramwajowe i autobusowe. Część organizowanych przez miasto linii autobusowych obsługuje również połączenia z miejscowościami w gminach Elbląg i Milejewo.

---

¹⁰ Dane za 2014 r. na podstawie *Strategii zrównoważonego rozwoju transportu EOF*

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

7.2. Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko - Mazurskiego **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (obowiązujący).** **Kierunki rozwoju infrastruktury transportowej i technicznej**

Infrastruktura transportowa

Drogi

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa przyjęto funkcjonalny podział układu drogowego na nadrzędny i podstawowy.

Nadrzędny układ drogowy tworzą:

- drogi krajowe ekspresowe (S):
  - droga nr S 7 Warszawa,
  - droga nr S 22 Elbląg – Grzechotki oraz docelowo droga ekspresowa od Elbląga do autostrady A-1,

Do układu podstawowego w województwie zaliczone zostały drogi krajowe i wojewódzkie, które wiążą miasta powiatowe z układem nadrzędnym i ośrodkami sieci osadniczej o funkcji ponadregionalnej i regionalnej oraz drogi niezbędne do prawidłowego funkcjonowania województwa, np. wiążące przejścia graniczne między sobą. Dla dróg tych projektowana jest modernizacja do parametrów technicznych klasy głównej (G). Są to m.in. następujące drogi:

- **droga krajowa:**
  - nr 54 Chruściel – Braniewo – Gronowo – granica państwa,
- **drogi wojewódzkie:**
  - nr 504 Elbląg – Braniewo,
  - nr 507 Braniewo – Pieniężno - Dobre Miasto,
  - nr 512 Pieniężno – Bartoszyce,
  - nr 513 Pasłęk – Lidzbark Warmiński,
  - nr 527 Dzierzgoń – Pasłęk,
  - nr 527 Olsztyn – Morąg.

Pozostałe niewymienione drogi wojewódzkie stanowią układ uzupełniający i będą wymagały odpowiednich działań modernizacyjnych do odpowiednich parametrów technicznych.

Koleje.

Dla linii I-rzędnej Malbork – Braniewo, położonej w korytarzu europejskim transportowym IA, niezbędna jest modernizacja, która umożliwi rozwijanie prędkości 160 km/godz. oraz elektryfikacja odcinka Elbląg – Braniewo.

Modernizacji wymagają także następujące linie:

- linia I-rzędna Olsztyn – Bogaczewo,
- linia kolejowa II-rzędna Olsztyn – Braniewo.

Wykorzystanie linii kolejowych o torze szerokim w powiązaniach z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej wymaga modernizacji zarówno linii kolejowych jak i punktów przeładunkowych.

Lotniska.

Lokalne regionalne porty lotnicze, w tym w Elblągu wymagają modernizacji oraz inwestycji poprawiających ich funkcjonowanie.

Morskie drogi wewnętrzne.

Do morskich dróg wewnętrznych na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego należą Zalew Wiślany oraz rzeka Elbląg.

Wykorzystanie Zalewu Wiślanego uzależnione będzie od rozwiązania podstawowego problemu jakim jest odpowiednie powiązanie Zalewu z Zatoką Gdańską.

W przyszłości alternatywne rozwiązania stanowić mogą:

- tor wodny od ujścia rzeki Elbląg do ujścia rzeki Szkarpawy, dalej Szkarpawą do Wisły;
- projektowany kanał przez Mierzęję Wiślaną (na terenie województwa pomorskiego).

Wykorzystanie walorów Zalewu Wiślanego wymagać będzie także:

- unowocześnienia i rozbudowy portów dla żeglugi pasażerskiej i towarowej w Elblągu, Tolkmicku i Fromborku,
- zmodernizowania portów i przystani rybackich,
- rozbudowy portów jachtowych (marin) w Elblągu, Fromborku, Nabrzeżu.

Drogi wodne śródlądowe

Drogi śródlądowe, m.in.: Nogat, Kanał Jagielloński, Kanał Elbląski (droga bezklasowa), wymagają modernizacji.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Przewiduje się utworzenie śródlądowej drogi wodnej na rzece Pastęce od Braniewa do jej ujścia dla potrzeb ruchu turystycznego wraz z odbudową przystani wodnej w miejscu historycznego portu morskiego.

Trasy rowerowe

Trasy rowerowe należy realizować w oparciu o *Studium tras rowerowych na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego*, Wymienione studium uwzględnia projekt Europejskich Tras Rowerowych Polski Północnej, biorących początek na granicy polsko-niemieckiej i prowadzących do granicy na wschodzie Polski z Litwą i Obwodem Kaliningradzkim.

Trasa nadmorska na teren Warmii i Mazur wprowadzana jest z kierunku Malborka (wariant prowadzony przez teren Kaszub), dalej przebiega przez Żuławy Wiślane, Elbląg, Wysoczyznę Elbląską, Frombork, Braniewo do Kaliningradu.

Uzupełnieniem tras międzynarodowych będą trasy międzyregionalne, regionalne i trasy lokalne wyznaczane przez samorządy.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego (projekt)

Wśród celów szczegółowych polityki przestrzennej znajduje się poprawa dostępności terytorialnej regionu w relacjach zewnętrznych i wewnętrznych poprzez rozwijanie systemów infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

W zakresie systemów komunikacyjnych i dostępności transportowej Plan ustala m.in.:

- zapewnienie warunków umożliwiających funkcjonowanie i rozwój korytarzy transportowych o znaczeniu międzynarodowym przebiegających przez obszar województwa warmińsko-mazurskiego, w tym:
  - Paneuropejskich Korytarzy Transportowych: nr IA i VI,
  - korytarz sieci TEN-T Bałtyk – Adriatyk,
  - koncepcyjnego korytarza Via/Rail Hanseatica.
- poprawę warunków funkcjonowania infrastruktury transportowej o znaczeniu krajowym, międzyregionalnym i regionalnym, w tym: infrastruktury drogowej, kolejowej i lotniczej oraz przejść granicznych, dróg wodnych i tras rowerowych.
- zwiększenie dostępności komunikacyjnej Elbląga i innych miast powiatowych.
- zmniejszenie zewnętrznych kosztów transportu i integracja systemów transportowych:
  - dla potrzeb transportu towarów:
    - uzyskanie zadowalającego stanu infrastruktury komunikacyjnej - podwyższanie parametrów technicznych dróg, modernizacja linii kolejowych, rozwój i utrzymanie kolejowych przejść granicznych, poprawa żeglowności rzek, rozwój portu w Elblągu, rozwój morskich przejść granicznych,
    - zwiększenie udziału alternatywnych dla transportu drogowego - transportu szynowego i żeglugi,
    - wzmacnianie multimodalności transportu m.in. poprzez utworzenie terminali przeładunkowych do obsługi jednostek ładunkowych transportu kombinowanego wskazanych w sieci TEN-T, m.in. alternatywnego w rejonie Braniewa,
  - dla potrzeb publicznego transportu zbiorowego:
    - realizowanie założeń planów zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, z uwzględnieniem integracji systemu transportowego w oparciu o węzły przesiadkowe, m.in. w Elblągu,
    - rozwój, utrzymanie i przywracanie kolejowych przewozów pasażerskich, wraz z modernizacją linii kolejowych,
    - rozwój komunikacji tramwajowej w Elblągu,
    - rozwój autobusowych przewozów pasażerskich,
    - rozwój ścieżek rowerowych.

W zakresie infrastruktury drogowej, Plan ustala m.in. że:

- kształtowanie spójnego systemu drogowych powiązań zewnętrznych i wewnętrznych odbywać się będzie w oparciu o następujące zasady:
  - ustala się, że drogami szczególnie ważnymi dla regionu są drogi układu nadrzędnego i podstawowego, a więc drogi krajowe oraz ważniejsze drogi wojewódzkie (klasy G), pozostałe drogi wojewódzkie (klasy Z), powiatowe i gminne tworzą układ uzupełniający,
  - ustala się, klasyfikację techniczną dróg krajowych, zgodnie z dokumentami nadrzędnymi, w tym:

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- nr 7/S7 klasę drogi ekspresowej (S) na całej długości po zakończeniu trwającej obecnie rozbudowy,
  - nr 22/S22, klasę drogi ekspresowej (S) na odcinku węzeł „Elbląg Wschód” – granica państwa z Federacją Rosyjską, klasę głównej ruchu przyspieszonego (GP), postulowane podniesienie do klasy ekspresowej (S) na odcinku węzeł „Raczki/Elbląg Południe”,
  - nr 54, klasę głównej ruchu przyspieszonego (GP),
  - ustala się docelową klasyfikację techniczną dróg wojewódzkich, w tym:
    - droga nr 500 (Elbląg), klasę głównej (G)¹¹,
    - nr 503 (Elbląg – Podgrodzie), klasę zbiorczej (Z)¹²,
    - nr 504 (Elbląg – Braniewo), klasę głównej (G),
    - nr 505 (Frombork – Pasłęk), klasę zbiorczej (Z),
    - nr 506 (Chruściel – Nowica), klasę zbiorczej (Z)¹³,
    - nr 507 (Braniewo – Dobrze Miasto), klasę głównej (G),
    - nr 509 (Elbląg – Drwęczno), klasę zbiorczej (Z),
    - nr 510 (granica państwa – Pieniężno), klasę zbiorczej (Z),
    - nr 512 (Pieniężno – Szczurkowo), klasę głównej (G)¹⁴,
    - nr 513 (węzeł „Pasłęk Północ” – Wozławki), klasę głównej (G),
    - nr 526 (Pasłęk – Przezmark), klasę zbiorczej (Z)¹⁵,
    - nr 527 (Dzierzgoń – Olsztyn), klasę zbiorczej (Z)¹⁶,
- jednocześnie dopuszcza się podniesienie klas w.w. dróg stosownie do potrzeb i możliwości.
- rozwój infrastruktury drogowej o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym, odbywać się będzie w oparciu o poniższe zalecane zasady i działania:
    - pełne ukształtowanie systemu dróg ekspresowych, w tym:
      - przebudowa drogi nr 7/S7, która w obszarze EOF zostanie zakończona w 2016 r.
      - przebudowa drogi nr 22 ma odcinku autostrada A1 węzeł „Swarożyn” - Elbląg do parametrów klasy GP, a docelowo do klasy S,
    - zapewnienie dobrego stanu pozostałych dróg krajowych – zalecane zasady i działania:
      - remonty i sukcesywna przebudowa dróg do założonych klas technicznych,
      - przeniesienie ruchu tranzytowego poza obszary miejskie, wskazana jest budowa obwodnic w ramach przebudowy dróg, a także, gdy zaistnieją ku temu istotne przesłanki,
      - sukcesywne wyposażenie dróg w infrastrukturę uzupełniającą, w tym obiekty obsługi podróżnych (MOP) i ścieżki rowerowe,
  - rozwój regionalnej infrastruktury drogowej w oparciu o poniższe zasady i działania:
    - uzyskanie w regionie spójnej sieci dróg wojewódzkich m.in. poprzez:
      - rozbudowę odcinków dróg wojewódzkich, które przyczynią się do usprawnienia skomunikowania przejść granicznych, w tym drogi nr 504,
      - rozbudowę dróg umożliwiających poprawę skomunikowania miast regionu między sobą oraz ze stolicą województwa, w tym m.in. dróg nr 504 i 512,
      - rozbudowę dróg wojewódzkich umożliwiających integrację systemów transportowych, tzn. transportu drogowego z kolejowym, morskim i lotniczym, min. drogi nr 504, 507, 512 i 527,

¹¹ Droga nie uwzględniona w PZWW-M, klasę ustalono na podstawie SUIKZP m. Elbląg

¹² Zgodnie z tekstem PZPWW-M taka klasa została uzgodniona z ZDW Olsztyn, pomimo, że wg ZDW droga w stanie istniejącym jest drogą klasy G

¹³ Zgodnie z tekstem PZPWW-M taka klasa została uzgodniona z ZDW Olsztyn, pomimo, że wg ZDW droga w stanie istniejącym jest drogą klasy G, ponadto w tabeli 18 PZPWW-M proponuje się zmianę kategorii drogi na powiatową, ponieważ nie spełnia ona wymogów ustawy o drogach publicznych

¹⁴ Z jednej strony PZPWW-M proponuje podniesienie klasy do głównej (G) z drugiej zmianę kategorii drogi na powiatową, ponieważ nie spełnia ona wymogów ustawy o drogach publicznych

¹⁵ Zgodnie z tekstem PZPWW-M taka klasa została uzgodniona z ZDW Olsztyn, pomimo, że wg ZDW droga w stanie istniejącym jest drogą klasy G, ponadto w tabeli 18 PZPWW-M proponuje się zmianę kategorii drogi na powiatową, ponieważ nie spełnia ona wymogów ustawy o drogach publicznych

¹⁶ Zgodnie z tekstem PZPWW-M taka klasa została uzgodniona z ZDW Olsztyn, pomimo, że wg ZDW droga w stanie istniejącym jest drogą klasy G

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- wyniesienie ruchu tranzytowego z obszarów miejskich - budowa obwodnic miast, m.in. Pieniężna i Młynar,

W zakresie kolei Plan ustala m.in.:

- kształtowanie spójnego systemu kolejowych powiązań zewnętrznych i wewnętrznych, odbywać się będzie w oparciu o ustalenie, że główny układ kolejowy województwa tworzą odcinki linii państwowych i regionalnych ważne uwagi na powiązania międzynarodowe, krajowe i ponadregionalne, w tym - linia państwowa nr 204 Malbork – Braniewo – granica państwa; pozostałe linie kolejowe uzupełniają główny układ kolejowy w powiązaniach regionalnych,
- rozwój infrastruktury kolejowej będzie odbywał się w oparciu o poniższe zasady i działania:
  - realizacja międzynarodowych, krajowych i regionalnych zapisów dokumentów strategicznych w zakresie rozwoju i modernizacji ważnych w regionie linii kolejowych, w tym modernizacja w celu osiągnięcia odpowiednich prędkości przewozowych m.in. linii kolejowych Malbork - Elbląg – Braniewo, Bogaczevo – Olsztyn i Braniewo – Olsztyn,
  - wykorzystanie potencjału gospodarczego i turystycznego połączeń kolejowych Elbląg – Morąg – Olsztyn, linii szerokotorowych w przewozach towarowych do i z Obwodu Kaliningradzkiego, kolei nadzalewowej Elbląg – Tolkmicko – Braniewo,
  - poprawa stanu technicznego infrastruktury kolejowej: linii kolejowych oraz dworców i przystanków.

W zakresie transportu wodnego Plan ustala m.in. następujące zasady:

- kształtowanie spójnego systemu dróg wodnych, ustala się:
  - układ morskich dróg wodnych tworzą: Zalew Wiślan i odcinek rzeki Elbląg,
  - układ śródlądowych dróg wodnych tworzą m.in.: Kanał Elbląski, Kanał Jagielloński i rzeka Nogat,
  - dostęp do dróg wodnych zapewniają morskie i śródlądowe porty i przystanie, największym obiektem w województwie jest port morski w Elblągu,
  - morskie przejścia graniczne w Elblągu i we Fromborku,
- rozwój transportu wodnego w ruchu towarowym, pasażerskim (w tym turystycznym):
  - zapewnienie dostępności Zalewu Wiślanego dla żeglugi morskiej i śródlądowej,
  - zwiększenie roli transportu wodnego jako alternatywnego środka transportu,
  - powiązanie żeglugi śródlądowej i morskiej z innymi rodzajami transportu,
  - zapewnienie możliwości rozwoju gospodarki rybackiej, podnoszenie atrakcyjności akwenów dla turystyki wodnej,
- rozwój morskich dróg wodnych, w oparciu o poniższe zasady i działania:
  - poprawa warunków żeglugowych morskich dróg wodnych:
    - poprawa parametrów technicznych torów wodnych, w tym zwiększenie głębokości i poszerzenie łuków oraz likwidacja przeszkód wodnych; szczególnie znaczenie ma przebudowa toru podejściowego do portu w Elblągu oraz budowa nowego mostu na rzece Elbląg w Nowakowie,
    - poprawa warunków nawigacyjnych,
    - ochrona brzegów morskich,
  - rozwój portów i przystani na Zalewie Wiślanym:
    - rozwój portu morskiego w Elblągu: rozbudowa infrastruktury portowej, powiększenie terenów portowych i nabrzeży przeładunkowych, poprawa skomunikowania terminala towarowego, wykorzystanie położenia portu pod kątem utworzenia węzła dróg wodnych morskich i śródlądowych,
    - rozwój pozostałych portów i przystani na Zalewie Wiślanym,
    - rozwój morskich przejść granicznych w Elblągu i we Fromborku.
- rozwój śródlądowych dróg wodnych, w oparciu o poniższe zasady i działania:
  - działania prowadzące do zwiększenia roli transportu wodnego śródlądowego:
    - rewitalizacja międzynarodowej drogi wodnej MDW E70 - osiągnięcia odpowiedniej klasy technicznej umożliwiającej włączenie jej do sieci TEN-T,
    - rewitalizacja Kanału Elbląskiego, w zakresie umożliwiającym jego pełne wykorzystanie dla celów turystycznych,
  - utrzymanie i modernizacja infrastruktury dróg wodnych śródlądowych

W zakresie komunikacji lotniczej ustala się m.in. rozwój sieci lotnisk lokalnych oraz lądowisk, w tym modernizację istniejącego lotniska lokalnego w Elblągu.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

W zakresie tras rowerowych w Planie przyjmuje się system głównych tras rowerowych województwa, w tym m.in.: realizowaną Trasę Polski Wschodniej, istniejącą trasę Eurorute R-1, istniejącą trasę PTTK R-64 i j i projektowane trasy EuroVelo R-10 i R-13.

W zakresie przejść granicznych Plan ustala m.in.:

- kształtowanie spójnego systemu przejść granicznych w oparciu o poniższe zasady i działania:
  - utrzymanie istniejących przejść granicznych:
    - drogowych przejść granicznych, w tym: Grzechotki i Gronowo,
    - kolejowych przejść granicznych, w tym w Braniewie,
    - morskich przejść granicznych: w Elblągu i Fromborku,
  - rozwój oraz poprawę funkcjonowania międzynarodowych przejść granicznych, m.in. poprzez przebudowę bądź rozbudowę istniejących przejść granicznych, szczególnie na przejściach granicznych we Fromborku i Braniewie.

W Planie określono rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, ustalonym w dokumentach przyjętych przez Sejm, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik wojewódzki.

W obszarze EOF inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury komunikacyjnej są:

- budowa drogi S7 Warszawa – Gdańsk na odcinku od południowej obwodnicy Gdańska do początku obwodnicy Elbląga, ustalona w Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015,
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 503 na odcinku Elbląg - Tolkmicko – Pogrodzie, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039,
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinku Pasłęk – Ornetą, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039,
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinku węzeł Pasłęk Północ – Pasłęk wraz ze zmianą przebiegu na terenie Pasłęka, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039,
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 527 na odcinku Rychliki - Jelonki wraz z infrastrukturą towarzyszącą, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko – Mazurskiego,
- modernizacja linii kolejowych do odpowiednich prędkości przewozowych, w tym:
  - 101 - 120km/h na linii Bogaczewo – Braniewo,
  - 81-100km/h na linii Bogaczewo – Olsztyn,ustalone w Master Planie dla Transportu Kolejowego w Polsce do 2030 roku,
- Międzynarodowa Droga Wodna E70, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039,
- trasy rowerowe w Polsce Wschodniej – województwo Warmińsko-Mazurskie, ustalone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko- Mazurskiego na lata 2014-2039,
- rewitalizacja Kanalu Elbląskiego, ustalona w plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (do 2015).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

7.3. Ustalenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Braniewo za najistotniejszy problem komunikacyjny miasta uznaje się ruch tranzytowy przez centrum miasta. Studium przewiduje budowę południowego obejścia drogowego miasta po południowej stronie linii kolejowej Frombork – Braniewo, wraz z nowym mostem na Pasłęce i przejściem na wschodnią stronę linii kolejowej Malbork – Kaliningrad, jako drogi klasy zbiorczej w stronę drogi ekspresowej S22. Rozwiązanie to nie rozwiązuje problemu ruchu tranzytowego w kierunku przejścia drogowego w Gronowie, ponieważ nie wskazuje nowej drogi w tym kierunku. Problemem jest też przebieg obwodnicy zbyt blisko centrum miasta i w zbyt niskiej klasie – drogi zbiorczej, zamiast głównej ruchu przyspieszonego, jaką ma droga krajowa nr 54. Obwodnica ta może być za to uznana za rozwiązanie wystarczające dla przebiegu tranzytu na kierunku Frombork – Pieniężno, realizowanego przy pomocy dróg wojewódzkich. Jednak rozwiązanie problemu ruchu tranzytowego przez Braniewo powinno być kompleksowe i uwzględniać jego przeprowadzenie z pominięciem terenów zabudowy przede wszystkim na kierunku drogi krajowej nr 54, co wymaga ustalenia części przebiegu obwodnicy na terenie gminy Braniewo.

Studium przewiduje także modernizację linii kolejowej nr 204, budowę nowych ulic dla obsługi miasta oraz ścieżek rowerowych, m.in. w kierunku przejścia granicznego w Gronowie i wzdłuż Pasłęki.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Braniewo w zakresie systemu transportowego przewiduje m.in.:

- realizację obwodnicy Braniewa w ciągu drogi krajowej nr 54, nawiązującej do przebiegu wyznaczonego w studium miasta Braniewo (przez południową część miasta i z drugim mostem na Pasłęce), klasy drogi głównej ruchu przyspieszonego (GP),
- modernizację dróg wojewódzkich nr 504 i 507 do parametrów drogi klasy głównej (G),
- realizację drogi przygranicznej o dobrych parametrach technicznych na trasie Gronowo -Grzechotki – Żelazna Góra – Lelkowo – Bezledy,
- realizację połączenia Lipowina – Szyleny z ominięciem drogi ekspresowej S22.
- realizację przystani wodnych nad Zalewem Wiślanym,
- ścieżek i szlaków rowerowych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Elbląg w zakresie systemu transportowego przewiduje m.in.:

- rozbudowę drogi nr 7 do parametrów drogi ekspresowej, przy czym wskazany na rysunku studium przebieg drogi S7 na odcinku węzeł Kazimierzewo – Nowy Dwór Gdański różni się od przebiegu realizowanego,
- modernizację drogi nr 22 i S22,
- modernizację linii kolejowych nr 204 i 220,
- utrzymanie linii kolejowej nr 254,
- modernizacja drogi morskiej przebiegającej rzeką Elbląg,
- modernizacja śródlądowych dróg wodnych przebiegających rzekami Elbląg, Nogat i Ciepiewka oraz Kanałami Jagiellońskim i Elbląskim oraz przez jezioro Drużno.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Elbląg

Studium stwierdza, że Elbląg ma dogodne położenie komunikacyjne na skrzyżowaniu ważnych tras drogowych Gdańsk – Warszawa i Berlin – Kaliningrad oraz przy międzynarodowym szlaku wodnym Berlin – Kłajpeda. Kontynuowana jest modernizacja dróg ekspresowych w rejonie miasta oraz wewnętrznego układu drogowego. Rozbudowuje się infrastrukturę portu morskiego oraz system komunikacji zbiorowej miasta, oparty na ekologicznym środku transportu – tramwaju.

W działaniach strategicznych miasta do priorytetów zaliczono:

- dalszy rozwój funkcji portu morskiego,
- bezpośrednie połączenie Elbląga z Zatoką Gdańską przez kanał żeglugowy prowadzony przez Mierzę Wiślaną oraz usprawnienie żeglugi na rzece Elbląg,
- modernizację i rozbudowę wielofunkcyjnego lotniska elbląskiego,
- modernizację i rozbudowę węzła kolejowego w Elblągu z uwzględnieniem obsługi portu oraz centrum logistycznego.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Kierunki rozwoju układu drogowego oraz jego powiązania zewnętrzne uwzględniają:

- zapewnienie sprawnych połączeń komunikacyjnych między dzielnicami,
- dostosowanie parametrów ulic do wielkości ruchu,
- zminimalizowanie konfliktów społecznych, uciążliwości, czasów podróży oraz kosztów inwestycyjnych i eksploatacyjnych,
- obsługę terenów rozwojowych,
- odciążenie układu w centrum.

W zakresie powiązań zewnętrznych najważniejszymi elementami będą drogi o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.

Droga krajowa nr 7 (E77) Chyżne – Warszawa – Elbląg – Gdańsk sukcesywnie rozbudowywana jest do parametrów drogi ekspresowej (S7) na całym przebiegu.

Studium postuluje rozbudowę do parametrów drogi ekspresowej drogi krajowej nr 22 na całym przebiegu (Berlin) Kostrzyn – Gorzów – Elbląg – Grzechotki (Kaliningrad). Obecnie status drogi ekspresowej posiada jedynie odcinek Elbląg – Grzechotki (S22), który w przyszłości wymaga dobudowy drugiej jezdni. W etapie droga na odcinku w kierunku Tczewa i węzła „Swarożyn” z autostradą A1 będzie drogą klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP), przebiegająca całkowicie po nowym śladzie począwszy od węzła „Elbląg Południe/Raczkki”

W relacjach wojewódzkich Studium wskazuje na następujące drogi:

- nr 500 (częściowo w nowym przebiegu od węzła „Raczkki” do ul. Tysiąclecia, dalej ul. Grunwaldzką i ul. Pastęcką do węzła „Elbląg Wschód”), ulica klasy głównej, dwujezdniowa (G 2/2),
- nr 503 (Elbląg – Tolkmicko – Pogrodzie), która w granicach miasta będzie ulicą główną dwujezdniową (G 2/2), studium wskazuje na częściowe przełożenie drogi nr 503 na projektowaną Trasę Zachodnią i istniejąca ul. Unii Europejskiej,
- nr 504 (Elbląg – Pogrodzie – Frombork – Braniewo), która w granicach miasta będzie ulicą główną, dwujezdniową (G 2/2), studium wskazuje na częściowe przełożenie drogi na ulice Rawską, Łęczycką, dalej planowanym tunelem do ulic Kościuszki i Królewieckiej,
- drogę nr 509 (Elbląg – Młynary – Orneta), w granicach miasta jest ulicą główną, jednojezdniową (G 1/2) o przebiegu: ul. Grottgera – ul. Łęczycka.

W pozostałych powiązaniach zewnętrznych oraz w powiązaniach wewnętrznych Studium przewiduje m.in.:

- uzupełnienie relacji międzydzielnicowych, dla ułatwienia dojazdów spoza miasta do jego poszczególnych rejonów z pominięciem centrum,
- budowę układu obsługującego tereny przeznaczone do urbanizacji na północy (Modrzewiny) i zachodzie miasta, obszaru lotniska i terenów północno – wschodnich (Dąbrowa),
- dostosowanie przekrojów ulic układu podstawowego do wielkości ruchu, w tym budowę drugich jezdni,
- modernizację i przebudowę tras wylotowych,
- skomunikowanie obszaru m.in. lotniska i dz. Zatorze przy pomocy Trasy Południowej z wiaduktami nad koleją,
- budowę obwodnicy wewnętrznej (ul. Związku Jaszczurczego), umożliwiającej obsługę centrum miasta,
- budowę mostu między Wyspą Spichrzów a Starym Miastem,
- budowę tunelu w ciągu ul. Piłsudskiego pod ulicami Plk Dąbka i Robotniczą dla stworzenia możliwości budowy centrum handlowo – usługowego,
- budowę trasy komunikującej tereny Modrzewiny i rejon ul. Fromborskiej z węzłem „Kazimierzowo” na drodze ekspresowej S7, częściowo poza obszarem miasta,
- przedłużenie ul. Tysiąclecia w kierunku zachodnim i północnym,
- przedłużenie ul. Ogólnej do Królewieckiej,
- budowa Trasy Wschodniej łączącej ul. Rawską z ul. Królewiecką,
- przedłużenie ul. Dąbrowskiego do Gronowa Górnego.

Studium przewiduje rozwój sieci tramwajowych. W priorytetach przewiduje się realizację linii tramwajowych w ciągach ulic: Plac Konstytucji – Grota Roweckiego – 12 Lutego, Mazurskiej i Odrodzenia, Królewiecka – Fromborska – Ogólna, Tysiąclecia – Rycerska. Należy dążyć do integracji transportu publicznego z indywidualnym, uzyskując w ten sposób pożądany podział przewozów pasażerskich.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Studium przewiduje budowę ścieżek rowerowych wzdłuż ulic dla codziennych podróży oraz ścieżek i szlaków rowerowych o charakterze rekreacyjnym i turystycznym, w tym międzynarodowego szlaku Berlin – Królewiec.

Studium przewiduje adaptację istniejących linii kolejowych oraz przewiduje stworzenie na nich dodatkowych przystanków kolejowych:

- „Elbląg Lotnisko” i „Elbląg Osiek” na linii nr 204 Malbork - Braniewo,
- „Elbląg Zawodzie”, „Elbląg Żuławy”, „Elbląg Zawada”, „Elbląg Port” na linii nr 254 Elbląg – Braniewo.

Studium przewiduje rozbudowę istniejącego lotniska sportowego, tak aby mogło ono obsługiwać przewozy pasażerskie. Wiąże się to z budową dróg startowych, kołowania, płyt postojowych i budynków odpraw według standardów obowiązujących w lotnictwie cywilnym.

Studium ustala obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, którymi z zakresu systemu transportowego są:

- obszar przebudowy wylotu na Malbork w ciągu drogi nr 22 między węzłem Raczki a granicą miasta,
- trasa ulicy międzydzielnicowej łączącej dzielnicę północne i wylot w kierunku Braniewa z Dębicą oraz Warszawskim Przedmieściem i wylotami w kierunku Ornety, Warszawy i Olsztyna, z omińnięciem centrum,
- trasa ulicy międzydzielnicowej łączącej dzielnicę północne i wylot w kierunku Braniewa poprzez trasę Unii Europejskiej z węzłem Raczki na drodze nr 7 oraz wylotem w kierunku Malborka, z omińnięciem centrum,
- trasa przedłużenia ul. Tysiąclecia w kierunku na zachód oraz wylotu w kierunku Wikrowa poprzez wiadukt nad drogą nr 7,
- trasa przedłużenia ul. Płk Dąbka na północ poprzez dzielnicę Modrzewina w kierunku wylotu drogi do Tolkmicka,
- trasa ulicy międzydzielnicowej łączącej Modrzewinę z Rubnem a następnie poprzez most na rzece Elbląg w kierunku węzła Kazimierzowo,
- ulica międzydzielnicowa klasy zbiorczej (Z), stanowiąca wewnętrzną południową obwodnicę miasta od skrzyżowania ulicy Tysiąclecia z ulicą Rycerską poprzez:
  - wiadukt nad linią kolejową w ciągu ulicy Dojazdowej,
  - ulicę Malborską,
  - węzeł łączący z drogą nr 7 w ciągu ul. Skrzydlatej, pod warunkiem uzyskania zgody na odstępstwo od warunków technicznych Rozporządzenia Transportu i Gospodarki Morskiej,
  - projektowaną ulicą łączącą ul. Skrzydlatą z ul. Akacjową między lotniskiem a terenami inwestycyjnymi,
  - wiadukt nad linią kolejową w ciągu ul. Akacjowej do skrzyżowania ulicy Grunwaldzkiej z ulicą Rawską,
  - obszar centrum logistyczno-organizacyjnego Elbląskiego Parku Technologicznego Modrzewina,
  - obszar północnej części portu morskiego Elbląg przewidzianej do rozbudowy urządzeń przeładunkowych i składowych; objęcie terenów rozwojowych portu położonych w gminie Elbląg wymaga zawarcia stosownego porozumienia międzygminnego,
  - obszar przewidzianego do modernizacji i rozbudowy lotniska wielofunkcyjnego,
  - odcinek międzynarodowej trasy rowerowej Berlin – Kaliningrad, przebiegający przez Stare Miasto – Dolinę Kumieli – Bażantarnię – Dąbrowę – Jagodno – Jelenią Dolinę.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Frombork

nie przewiduje zmian w przebiegach istniejących dróg publicznych, linii kolejowych i dróg wodnych, ustalając ich modernizację. Studium ustala rozbudowę portu we Fromborku m.in. o funkcję przejścia granicznego oraz realizację ścieżek i szlaków rowerowych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gronowo

Elbląskie w zakresie systemu transportowego przewiduje m.in.:

- budowę drogi nr 22 klasy głównej ruchu przyspieszonego w całości nowym przebiegu, nawiązującym do linii kolejowej nr 204,
- modernizację dróg powiatowych,
- zachowanie istniejącej drogi wodnej przebiegającej rzeką Nogat.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Godkowo przewiduje budowę obwodnic wsi Bielica, Burdajny i Godkowo w ciągu drogi wojewódzkiej nr 513.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Markusy nie przewiduje zmian w przebiegach istniejących dróg, ani budowy nowych dróg krajowych, wojewódzkich lub powiatowych na terenie gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Milejewo nie przewiduje zmian w przebiegach istniejących dróg, ani budowy nowych dróg krajowych, wojewódzkich lub powiatowych na terenie gminy. Studium przewiduje budowę ścieżek rowerowych na terenie gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Młynary w zakresie systemu transportowego przewiduje m. in. budowę obwodnic Młynar w ciągach dróg wojewódzkich nr 505 i 509, modernizację linii kolejowej nr 204, a także budowę ścieżek rowerowych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Pasłęk w zakresie transportu przewiduje m.in.:

- powiązania systemu drogowego gminy z drogą ekspresową S7 przy pomocy węzłów drogowych „Bogaczewo”, Pasłęk Północ”, „Pasłęk Południe” i „Marzewo”,
- przebudowę układu dróg wojewódzkich w celu zapewnienia powiązań dróg wojewódzkich z węzłami drogi S7, poprzez:
  - doprowadzenie do węzła „Pasłęk Północ” od wschodu drogi wojewódzkiej nr 513, klasy drogi głównej (G), tworzącej jednocześnie północną obwodnicę miasta,
  - doprowadzenie do węzła „Pasłęk Południe” od wschodu drogi wojewódzkiej nr 527, klasy drogi zbiorczej (Z), tworzącej południową obwodnicę miasta,
- przebudowę i modernizację dróg powiatowych,
- przeznaczenie terenów dla centrów logistycznych,
- budowę ścieżek rowerowych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Pieniężno, w zakresie transportu ustala m.in.:

- modernizację, przebudowę i rozbudowę dróg wojewódzkich i powiatowych,
- budowę północno - wschodniego obejścia Pieniężna w ciągu drogi wojewódzkiej nr 507,
- rezerwy terenu dla obejść wsi Łożnik, Pełty i Pluty w ciągu drogi nr 512,
- budowę ścieżek i szlaków rowerowych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Płoskinia, w zakresie transportu ustala m.in.:

- modernizację, przebudowę i rozbudowę dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych,
- adaptację i modernizację linii kolejowych,
- budowę ścieżek i szlaków rowerowych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rychliki, w zakresie transportu ustala m.in.:

- modernizację, przebudowę i rozbudowę dróg wojewódzkich i powiatowych,
- docelowo budowę obwodnic wybranych miejscowości bez wskazywania ich przebiegu,
- budowę ścieżek i szlaków rowerowych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tolkmicko, w zakresie transportu ustala m.in.:

- modernizację, przebudowę i rozbudowę dróg wojewódzkich i powiatowych,
- budowę ścieżek i szlaków rowerowych, w tym Szlaku Hanzeatyckiego Elbląg – Suchacz – Kadyny – Tolkmicko – Święty Kamień – Frombork.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wilczęta, w zakresie transportu ustala m.in.:

- modernizację, przebudowę i rozbudowę dróg wojewódzkich i powiatowych,
- adaptację i modernizację linii kolejowych,
- budowę ścieżek i szlaków rowerowych, m.in. z wykorzystaniem korytarza zamkniętej linii kolejowej Słobity – Orneta.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

7.4. Strategie, plany rozwoju, ważniejsze inwestycje

Strategia Rozwoju Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego (GEOPROFIT, wersja sierpień 2014)

Strategia powstała w wyniku porozumienia Gminy Miasto Elbląg z powiatami Elbląskimi i Braniewskim oraz gminami tworzącymi te dwa powiaty, a także dziesięcioma instytucjami i organizacjami działającymi na terenie Elbląga i w jego otoczeniu.

Strategia powinna ułatwić realizację ważnych przedsięwzięć na terenie EOF; finansowanych ze środków publicznych, adresowanych do administracji publicznej, ale również innych beneficjentów. Głównym źródłem finansowania *Strategii* będzie RPO Warmia i Mazury.

Diagnoza EOF.

Dostępność transportowa.

EOF jest jednym z **lepiej skomunikowanych zewnętrznie** obszarów w województwie warmińsko-mazurskim. Przez EOF przebiegają dwie drogi krajowe nr 7 i 22, z których fragmenty są drogami klasy ekspresowej. W bliskim sąsiedztwie, około 55 km od Elbląga znajduje się węzeł „Swarożyn” autostrady A1 z drogą nr 22.

Przez EOF przebiegają linie kolejowe nr 204, 217, 221, 254.

Elbląg i Pasłęk posiadają dobre połączenia kolejowe ze Szczecinem, Gdańskiem, Malborkiem, Olsztynem i Białymstokiem. Braniewo posiada połączenie kolejowe z Olsztynem.

Linia kolejowa Bogaczewo – Braniewo – granica państwa, wykorzystywana tylko dla przewozów towarowych, wyposażona jest w terminale przeładunkowe.

Port lotniczy im. Lecha Wałęsy w Gdańsku znajduje się ok. 75 km od Elbląga. W Elblągu znajduje się lotnisko o nawierzchni trawiastej.

Żegluga odbywa się na Zalewie Wiślanym oraz Kanale Elbląskim przy wykorzystaniu portów w Elblągu, Suchaczku, Tolkmicku, Fromborku i Nowej Pasłęce. Port w Elblągu obsługuje ruch pasażerski i towarowy. Pozostałe porty głównie ruch pasażerski.

W EOF zlokalizowane są przejścia graniczne z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej:

- drogowe – przejście graniczne w Grzechotkach - całodobowe, międzynarodowe przejście dla ruchu samochodów osobowych, autobusów i samochodów ciężarowych oraz w Gronowie - całodobowe, międzynarodowe przejście dla ruchu osobowego i towarowego dla pojazdów o dopuszczalnej masie całkowitej (DMC) do 6 ton,
- kolejowe – przejście graniczne w Braniewie,
- morskie – przejścia graniczne w Elblągu i Fromborku dla ruchu osobowego i towarowego.

Sieć drogowa EOF nie jest rozwinięta równomiernie. Sieć drogowa w jego północnej części jest słabiej rozwinięta, niż w części południowej. Drogi wojewódzkie, szczególnie nr 503 (Elbląg – Tolkmicko – Podgrodzie) i 504 (Elbląg – Milejewo – Frombork – Braniewo) wymagają modernizacji. Wykorzystanie potencjału turystycznego miejscowości położonych nad Zalewem Wiślanym, jak również poprawa dostępności do usług publicznych w Elblągu, wymagają lepszego skomunikowania tych obszarów. Z uwagi na położenie Elbląga, jako ośrodka centralnego, w zachodniej części obszaru, również zróżnicowany jest czas dojazdu do niego.

Miejski system transportowy Elbląga składa się z linii tramwajowych i autobusowych. Sieć tramwajowa obejmuje 5 linii o łącznej długości 42 km. Tabor i torowiska tramwajowe wymagają jednak wymiany i modernizacji. W mieście brakuje zintegrowanego systemu zarządzania ruchem.

Infrastruktura rowerowa w EOF jest słabo rozwinięta. Ścieżki rowerowe zlokalizowane są jedynie w miastach: Elblągu (36 km), Pasłęku (3 km) i Braniewie (2 km).

Stosunkowo gęsta jest sieć ponadlokalnych szlaków rowerowych przebiegających jezdniami dróg ogólnodostępnych oraz przez tereny leśne i otwarte.

W Programie Operacyjnym Polska Wschodnia realizowany jest projekt „Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej”, w ramach którego w EOF powstanie trasa przebiegająca od granicy z województwem pomorskim przez Elbląg do Braniewa.

Przygotowywany jest rowerowy szlak menonitów.

Dobrze rozwinięta jest sieć szlaków pieszych. Przez EOF przebiegają m.in. Szlak Kopernikowski (Olsztyn – Toruń), Szlak Św. Wojciecha (Elbląg – Święty Gaj), Szlak Żuławski (Gronowo Elbląskie – Stare Pole).

Wśród szlaków turystyki konnej w EOF znajduje się szlak wzdłuż dawnej poczty cesarskiej.

Realizowany jest projekt „Pętla Żuławska”, którego celem jest rozwój turystyki wodnej na drogach i szlakach wodnych Deltę Wisły i Zalewu Wiślanego poprzez utworzenie sieci przystani żeglarskich,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

portów, pomostów cumowniczych i mostów zwodzonych. *Pętla Żuławska* stanowi fragment Międzynarodowej Drogi Wodnej E 70 biegnącej z Rotterdamu do Kłajpedy.

Cele rozwojowe.

Wśród pięciu strategicznych celów rozwojowych EOF, celem nr 1 jest **Stworzenie wysokiej jakości systemu transportowego i komunikacji**. Cel ten nawiązuje do kluczowych problemów miejskich obszarów funkcjonalnych, które nie ominęły również obszaru elbląskiego. Przesłanką sformułowania tego celu jest chęć przeciwdziałania fragmentacji infrastruktury transportowej, która może prowadzić do zmniejszania dostępności komunikacyjnej wybranych obszarów, a tym samym do obniżania jakości życia. Konieczne jest uzupełnienie koncentrycznego układu infrastruktury (prowadzącego do centrum obszaru funkcjonalnego) powiązaniem komunikacyjnymi pomiędzy pozostałymi jednostkami osadniczymi. Kluczowym kryterium realizacji tego celu jest stworzenie zintegrowanego systemu komunikacyjnego złożonego z różnych rodzajów transportu – drogowego, kolejowego, wodnego i lotniczego. Założono również rozwój transportu zbiorowego oraz zaplanowano tworzenie powiązań z siecią transportową TEN-T. Zaplanowano także stworzenie spójnego systemu ścieżek i szlaków rowerowych.

W pierwszym celu strategicznym określono m.in. następujące priorytety:

1. Modernizacja i rozwój infrastruktury komunikacji drogowej, szynowej, lotniczej i wodnej.
2. Zintegrowane zarządzanie ruchem z wykorzystaniem teleinformatyki.
3. Stworzenie systemu ścieżek i szlaków rowerowych.

Projekty w ramach EOF.

W tej części wskazano projekty oraz typy przedsięwzięć, które będą realizowane w ramach poszczególnych priorytetów i działań.

Z zakresu systemu transportowego są to:

Spośród Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dotyczących Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF):

„MOF dobrze skomunikowany”

Oś 7. Infrastruktura transportowa

Typ przedsięwzięć: budowa, przebudowa dróg w obszarach funkcjonalnych m.in. Elbląga.

W zakresie realizacji celów *Strategii*:

CEL STRATEGICZNY 1:

STWORZENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI SYSTEMU TRANSPORTU I KOMUNIKACJI

PRIORYTET 1.1.

MODERNIZACJA I ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY KOMUNIKACJI DROGOWEJ, SZYNOWEJ, WODNEJ I LOTNICZEJ

Priorytet inwestycyjny UE	7.2 Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi
Typy przedsięwzięć	☐ budowa, przebudowa dróg w obszarach funkcjonalnych Olsztyna, Elbląga i Elku
Projekty w formule ZIT	☐ „MOF Elbląg dobrze skomunikowany” Zgodnie z zapisem celu tematycznego 7 Umowy partnerstwa „Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury”, wsparcie uzyskują inwestycje w tzw. drogi lokalne możliwe jedynie, gdy (...) usprawniają połączenia między ośrodkami życia społeczno-gospodarczego (w tym ośrodków aktywności gospodarczej, rozwijających się obszarów inwestycyjnych, centrów logistycznych, lotnisk), zapewniają konieczne połączenie z siecią autostrad i dróg krajowych lub gdy uzupełniają luki w połączeniach transgranicznych.
Projekty komplementarne	☐ Budowa trakcji tramwajowej w ul. Grota-Roweckiego/12 Lutego wraz z zakupem 6 nowych wagonów tramwajowych ☐ Poprawa powiązań komunikacyjnych dzielnicy Zatorze (strefy przedsiębiorczości Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego) z centrum Miasta Elbląga ☐ Budowa drogi powiatowej klasy G - obwodnicy wschodniej miasta Elbląg - Etap I: od ul. Wschodniej bis do ul. Sybiraków ☐ Budowa bocznic kolejowej i terminalu nr 2 w porcie morskim w Elblągu Powiat elbląski, Gminy EOF, GME ☐ Opracowanie i realizacja programu rozwoju turystyki w obszarze Zalewu Wiślanego Powiat elbląski ☐ Rozbudowa drogi powiatowej Nr 1103N - odc. Helenowo-Wikrowo-Jegłownik dł. 4,7 km Gmina Milejewo

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Modernizacja drogi wojewódzkiej 504 ☐ Modernizacja drogi wojewódzkiej 509 ☐ Podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu, poprzez przebudowę drogi powiatowej nr 1131N na odcinku: skrzyżowanie drogi wojewódzkiej nr 504 – Jagodnik – Ogrodniki o długości 4,2 km <p>Gmina Tolkmicko</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa przyczółku promowego z polem portowym i drogą dojazdową w Tolkmicku ☐ Budowa drogi nadzalewowej: Kamionek Wielki - Kadyny przez: Kuptę, Nadbrzeże, Suchacz, Pęklewo <p>Gmina Elbląg</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa drogi gminnej Nr 101010 N w miejscowości Nowina ☐ Budowa drogi w miejscowości Gronowo Górne - łącznik drogi powiatowej ul. Opalowej z ul. Kryształową i ul. Agatową ☐ Przebudowa drogi zbiorczej powiatowej nr 1109 N od m. Nowakowo do ujścia rzeki "Elbląg" w m. Batorowo oraz przebudowa odcinka drogi dojazdowej gminnej od "Złotej Wyspy" wraz z budową wieży widokowej i miejsc parkingowych ☐ Budowa drogi zbiorczej w m. Gronowo Górne - łącznik drogi powiatowej nr 11337 N - ulica Opalowa do drogi gminnej nr 101027 N ul. Agatowa przy projektowanym węźle komunikacyjnym "Terkawka" na drodze krajowej nr S-22 ☐ Budowa infrastruktury turystycznej w Raczkach Elbląskich przy największej naturalnej depresji w Polsce <p>Gmina Elbląg/Gmina Miasto Elbląg/Powiat Elbląski</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa mostów nad rzece Elbląg i Kanale Jagiellońskim wraz z układem komunikacyjnym.
Priorytet inwestycyjny UE	<p>4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących</p> <p>7.2 Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T</p>
Typy przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej, w tym mostów ☐ Budowa, rozbudowa i rewitalizacja infrastruktury zintegrowanego transportu zbiorowego, w tym kolei nadzalewowej ☐ Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportu wodnego, w tym między innymi: budowa nabrzeża, budowa obrotnicy dla statków, rewitalizacja i standaryzacja portów i przystani nad Zalewem Wiślanym i na rzekach, budowa przyczółku promowego w porcie w Tolkmicku ☐ Rozbudowa infrastruktury lotniska Elbląg ☐ Poprawa warunków transportowych i infrastrukturalnych dla rozwoju transportu multimodalnego, w tym stworzenie w okolicach Braniewa platformy logistycznej o charakterze ogólnodostępnym, zintegrowanej z siecią TEN-T
Projekty komplementarne poza formułą ZIT, ale na obszarze objętym ZIT	<p>Powiat elbląski:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Przebudowa mostu żelbetowego na przepust w miejscowości Elbląg na kanale melioracyjnym w ciągu drogi powiatowej Nr 1121N DK22 - Raczki Elbląskie - Kępniowo ☐ Odbudowa mostu żelbetowego w miejscowości Jagodnik nad jarem leśnym w ciągu drogi powiatowej Nr 1131N na odcinku droga woj. Nr 504 – Jagodnik ☐ Odbudowa mostu żelbetowego łukowego w miejscowości Wężina na rzece Wąska w ciągu drogi powiatowej Nr 1150N Komorowo Żuławskie – Dłużyna ☐ Rozbudowa drogi powiatowej Nr 1103N - odc. Helenowo-Wikrowo-Jegłownik dł. 4,7 km <p>Gmina Milejewo:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Modernizacja drogi wojewódzkiej 504 ☐ Modernizacja drogi wojewódzkiej 509 ☐ Podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu, poprzez przebudowę drogi powiatowej nr 1131N na odcinku: skrzyżowanie drogi wojewódzkiej nr 504 – Jagodnik – Ogrodniki o długości 4,2 km <p>Gmina Tolkmicko:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa drogi nadzalewowej: Kamionek Wielki - Kadyny przez: Kuptę, Nadbrzeże, Suchacz, Pęklewo ☐ Budowa przyczółku promowego z polem portowym i drogą dojazdową w Tolkmicku <p>Gmina Elbląg:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa drogi gminnej Nr 101010 N w miejscowości Nowina ☐ Budowa drogi w miejscowości Gronowo Górne - łącznik drogi powiatowej ul. Opalowej z ul. Kryształową i ul. Agatową ☐ Przebudowa drogi zbiorczej powiatowej nr 1109 N od m. Nowakowo do ujścia rzeki

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	<p>"Elbląg" w m. Batorowo oraz przebudowa odcinka drogi dojazdowej gminnej od "Złotej Wyspy" wraz z budową wieży widokowej i miejsc parkingowych</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa mostów nad rzece Elbląg i Kanale Jagiellońskim wraz z układem komunikacyjnym ☐ Budowa drogi zbiorczej w m.Gronowo Górne - łącznik drogi powiatowej nr 11337 N - ulica Opalowa do drogi gminnej nr 101027 N ul. Agatowa przy projektowanym węźle komunikacyjnym "Terkawka" na drodze krajowej nr S-22 <p>Gmina Młynary:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Remont drogi gminnej nr 107004N Zastawno – Sokolnik – Nowe Monasterzysko wraz z przebudową mostu na rzece Baudzie – I etap ☐ Remont drogi gminnej nr 107004N Zastawno – Sokolnik – Nowe Monasterzysko wraz z przebudową mostu na rzece Baudzie – II etap ☐ Remont drogi gminnej nr 107010N Sąpy-Warszewo ☐ Remont drogi gminnej Nr 107013N drog. woj. nr 505 – Ojcowa Wola – droga gminna nr 107015N ☐ Remont drogi gminnej nr 107004N Zastawno –Warszewo ☐ Remont drogi nr 107003N Nowe Monasterzysko – Stare Monasterzysko ☐ Remont drogi nr 107003N Stare Monasterzysko – Błudowo ☐ Remont drogi nr 107021N Młynarska Wola – Granica Gminy (Stare Siedlisko) II- etap ☐ Budowa obwodnicy Młynar w ciągu drogi wojewódzkiej nr 509 <p>Gmina Miasto Elbląg:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa trakcji tramwajowej w ul. Grota-Roweckiego/12 Lutego wraz z zakupem 6 nowych wagonów tramwajowych ☐ Poprawa powiązań komunikacyjnych dzielnicy Zatorze (strefy przedsiębiorczości Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego) z centrum Miasta Elbląga ☐ Budowa drogi powiatowej klasy G - obwodnicy wschodniej miasta Elbląg - Etap I: od ul. Wschodniej bis do ul. Sybiraków ☐ Budowa boczniczy kolejowej i terminalu nr 2 w porcie morskim w Elblągu
<p>Pozostałe propozycje projektów realizowanych na obszarze ZIT</p>	<p>Gmina Miasto Elbląg:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa nowego nabrzeża przy ul. Radomskiej przedłużenie i powiększenie terminala składowo-przeładunkowego ☐ Budowa obrotnicy dla statków na rzece Elbląg <p>Elbląski Klaster Turystyczny:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Rozbudowa infrastruktury lotniska Elbląg dla potrzeb lotniczego ruchu turystycznego ☐ Budowa hal i nabrzeża portowego w celu współpracy z Obwodem Kaliningradzkim firm branży transportowo-samochodowej, z wykorzystaniem transportu drogą morską, wraz z promocją polskiej myśli technicznej i integracją społeczności Elbląga i Kaliningradu
<p>Projekty komplementarne z obszaru EOF</p>	<p>Powiat elbląski:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Przebudowa mostu na przepust na rzece Sała w ciągu drogi pow. Nr 1175N Burdajny – Plajny - Grądky – Surowe w km 8+831 ☐ Przebudowa mostu żelbetowego na przepust w msc. Marianka na rzece Elszka w ciągu drogi nr 1153N Pomorska Wieś-Borzynowo-Pasłęk ☐ Przebudowa mostu żelbetowego na przepust w msc. Kępnowo na kanale melioracyjnym w ciągu drogi Nr 1103N odcinka Zwierzno-Stare Dolno 1103N ☐ Przebudowa przepustu na rz. Topółka w km 21+691 drogi pow. nr 1119N na odc. Stankowo – Marwica, msc. Marwica ☐ Przebudowa mostu żelbetowego na przepust w msc. Różany na kanale melioracyjnym w ciągu drogi Nr 1122N odcinka Różany-Jezioro ☐ Przebudowa mostu żelbetowego na przepust w msc. Różany na kanale melioracyjnym w ciągu drogi Nr 1122N odcinka Różany-Jezioro ☐ Przebudowa mostu żelbetowego na przepust w msc. Różany na kanale melioracyjnym w ciągu drogi Nr 1122N odcinka Różany-Jezioro ☐ Przebudowa mostu żelbetowego na przepust w msc. Markusy na kanale melioracyjnym w ciągu drogi Nr 1122N odcinka Różany-Jezioro ☐ Remont mostu żelbetowego w msc. Różany na rzece Tina w ciągu drogi Nr 1122N odcinka Różany-Jezioro ☐ Przebudowa mostu żelbetowego na przepust w msc. Fiszewo na rzece Tina w ciągu drogi Nr 1117N odcinka Fiszewo-Rozgard ☐ Przebudowa drogi powiatowej nr 1185N Jelonki – Śliwica – Rychliki – Gołutowo na odcinku Jelonki – Śliwica od km 0+000 do km 4+545, gm. Rychliki ☐ Odbudowa mostu żelbetowego w miejscowości Majkowo na rzece Fiszewka na odcinku drogi powiatowej Nr 1103N Jegłownik – Gronowo Elbląskie ☐ Przebudowa drogi powiatowej Nr 1120N droga krajowa Nr 22 - Fiszewo-Oleśno-Gronowo Elbląskie ☐ Przebudowa drogi powiatowej Nr 1120N, odcinek: Gronowo Elbląskie-Jesionno-Gajewiec ☐ Przebudowa drogi powiatowej Nr 1119N na odc. dr. kraj. nr 22 – Gajewiec (do skrzyżowania z drogą powiatową Nr 1120N) o długości 6,1 km <p>Powiat braniewski:</p>

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Poprawa warunków komunikacyjnych - remont drogi powiatowej nr 1391N Kaliniowiec-Lipowina ☐ Przebudowa obiektu mostowego w ciągu DP 1165N Frombork-Biedkowo rz. Bauda ☐ Opracowanie projektu i przebudowa DP 1158N na odcinku Karwiny Osiek ☐ Przebudowa drogi powiatowej nr 1377N Nowa Pasłęka - Braniewo wraz z ulicą Świętokrzyską Etap1 ☐ Poprawa warunków komunikacyjnych na trasie przygranicznej Gronowo-Górowo Iławieckie Etap 1 <p>Gmina Frombork:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Przebudowa ulic i dróg gminnych na terenie miasta i gminy Frombork <p>Gmina Gronowo Elbląskie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Remont drogi powiatowej nr 1116N od skrzyżowania z drogą krajową nr 22 do skrzyżowania z drogą gminną nr 102018N o długości 4 km ☐ Remont nawierzchni drogi powiatowej nr 1120N od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1103N do skrzyżowania z drogą powiatową nr 1119N o długości 4,4 km. ☐ Remont nawierzchni drogi powiatowej nr 1119N od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1120N do skrzyżowania z drogą krajową nr 22 o długości 6,1 km ☐ Remont drogi powiatowej nr 1118N od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1116N do skrzyżowania z drogą gminną nr 102018N o długości 3,1 km ☐ Remont drogi powiatowej nr 1103N, na odcinku Wikrowo – Wiktorowo – Jegłownik długości 4,1 km - I ETAP ☐ Remont drogi powiatowej nr 1120N od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1103N Gronowo Elbląskie do skrzyżowania z drogą powiatową nr 1117N Fiszewo o długości 4,9 km <p>Gmina Rychliki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Rozbudowa i remonty dróg powiatowych i gminnych <p>Gmina Miasto Braniewo:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa mostu w Braniewie na rzece Pasłęce <p>Gmina Pasłęk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Poprawa bezpieczeństwa i funkcjonalności transportowej poprzez przebudowę układu komunikacyjnego w rejonie dworca w Pasłęku ☐ Pasłęk bez barier - wykonanie połączenia komunikacyjnego północnej i południowej części miasta Pasłęka z drogami regionalnymi ponad rzeką Wąską <p>Gmina Płoskinia:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Modernizacja drogi gminnej Podlechy – Długobór ☐ Modernizacja drogi gminnej Tolkowiec-Płoskinia <p>Gmina Pieniężno:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 507 (Dobre Miasto - Braniew)
--	---

PRIORYTET 1.2.
ZINTEGROWANE ZARZĄDZANIE RUCHEM Z WYKORZYSTANIEM ICT

Priorytet inwestycyjny UE	2.3 Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-learningu, e-integracji i e-zdrowia
Typy przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Projektowanie i wdrażanie zintegrowanych systemów zarządzania ruchem ☐ Elbląg – Inteligentne Miasto. Budowa Zintegrowanego Systemu Teleinformatycznego Miasta
Pozostałe propozycje projektów realizowanych na obszarze ZIT	Gmina Miasto Elbląg: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Elbląg – inteligentne miasto. Budowa zintegrowanego systemu teleinformatycznego Miasta, w tym zarządzanie ruchem, narzędzie dla turystyki.

PRIORYTET 1.4.
STWORZENIE SYSTEMU ŚCIEŻEK I SZLAKÓW ROWEROWYCH

Priorytet inwestycyjny UE	7.3 Rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu miejskiego oraz promowanie mobilności miejskiej zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju
Typy przedsięwzięć	Przebudowa systemu tras rowerowych w Elblągu <ul style="list-style-type: none"> ☐ Budowa systemu ścieżek i szlaków rowerowych na terenie EOF ☐ Budowa systemu wizualnego i informacyjnego ścieżek i szlaków rowerowych
Projekty komplementarne z obszaru EOF	Gmina Pasłęk: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Rowerem bliżej do Elbląga - wykonanie ścieżki rowerowej z Pasłęka do Elbląga

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	Gmina Pieniężno: ☐ Budowa ścieżek rowerowych
	Gmina Godkowo: ☐ Szlakami rowerowymi po gminie Godkowo

Analizę wyboru najistotniejszych inwestycji dla rozwoju gospodarczego EOF wykonano metodą wielokryterialną dla następujących przedsięwzięć:

- **poprawę powiązań komunikacyjnych dzielnicy Zatorze (strefy przedsiębiorczości EOF) z centrum Elbląga,**
- budowę nowego nabrzeża przy ul. Radomskiej, przedłużenie i powiększenie terminala składowo-przeładunkowego,
- budowę obrotnicy dla statków na rzece Elbląg,
- budowę bocznic kolejowej i terminalu nr 2 w porcie morskim w Elblągu.

W wyniku analiz w pierwszej kolejności zarekomendowano pierwsze z w.w. przedsięwzięć.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO TRANSPORTU EOF

Jedną z najistotniejszych płaszczyzn współpracy w ramach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego (EOF) jest transport.

Strategia transportowa uwzględnia zarazem zagadnienia rozwoju trwałego i kontekst społeczny, środowiskowy i ekologiczny, biorąc pod uwagę wszystkie dostępne gałęzie transportu, tj.:

- indywidualny transport drogowy,
- publiczny transport drogowy (autobusy, minibusy),
- publiczny transport kolejowy,
- publiczny transport miejski (tramwaje, autobusy, midibusy, minibusy),
- transport rowerowy (indywidualny, a w dalszej perspektywie również publiczny)
- transport pieszy,
- transport wodny - znaczenie gospodarcze, turystyczne i rekreacyjne portu w Elblągu,
- transport towarowy.

Podstawowe kwestie, które powinny zostać uwzględnione w polityce transportowej Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego to:

- dostępność transportowa – wewnętrzna i zewnętrzna;
- wzajemne relacje transportu zbiorowego i indywidualnego;
- rola i znaczenie poszczególnych podsystemów transportu zbiorowego w obsłudze transportowej Obszaru;
- uwzględnienie transportu jako obszaru aktywności gospodarczej i politycznej;
- wyprowadzenie transportu towarowego z miasta Elbląg.

Czynnikiem rozpatrywanym wraz z szeroko rozumianym transportem jest także komunikacja ICT oraz jej integralna część – infrastruktura telekomunikacyjna.

Pojęcie zrównoważonego transportu odwołuje się do szerszej koncepcji rozwoju zrównoważonego, czyli kształtowania rozwoju regionalnego w sposób uwzględniający dążenie do zachowania równowagi między celami społecznymi, ekonomicznymi a środowiskowymi. Filozofią stojącą u podstaw pojęcia jest ekorozwój, czyli założenie integracji działalności społecznej i gospodarczej z ochroną środowiska przyrodniczego.

7.5. Elbląski Obszar funkcjonalny w dokumentach planistycznych

Wytyczne dokumentów wyższego rzędu

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020, przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r., zakłada zwiększenie konkurencyjności polskich regionów oraz oddziaływanie najsilniejszych obszarów wzrostu na ośrodki peryferyjne. W tym celu istotne znaczenie ma rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej. Działania na rzecz rozwoju transportu zawarte są w celu 1.2.1. „Zwiększenie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionów” oraz 2.2.3. „Zwiększanie dostępności i jakości usług komunikacyjnych”. Działania mają być podejmowane w trzech wymiarach: regiony, miasta i obszary wiejskie.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Zgodnie z *Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, przyjętą uchwałą Rady Ministrów z 13 grudnia 2011 r., jednym z celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest „Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej” (cel. 3.). W odniesieniu do systemu transportowego polityka przestrzennego zagospodarowania kraju będzie prowadziła przede wszystkim do poprawy dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie dostępności transportowej i telekomunikacyjnej będą realizowane w ramach celów 3.1. Poprawa dostępności polskich miast i regionów oraz 3.2. Zmniejszenie zewnętrznych kosztów transportu. Spośród zapisanych w nich zadań istotnych dla EOF wskazano:¹⁷

- w zakresie transportu drogowego: budowę dróg S22 Swaróżyn - Elbląg - Grzechotki i S7 na odcinku Gdańsk - Elbląg - Ostróda (do 10.2014 r. wybudowano S22 Elbląg - Grzechotki i S7 Elbląg - Miłomłyn), oraz obwodnic wybranych miast;
- w zakresie transportu kolejowego: modernizację sieci kolejowej w celu zapewnienia szybkich połączeń pomiędzy aglomeracjami (dla regionu elbląskiego największe znaczenie ma linia 204 Malbork – Braniewo – Kaliningrad planowana jako linia z prędkością 100-120 km/godz.);
- w zakresie żeglugi: poprawa dostępności portu w Elblągu od strony lądu i morza;
- w zakresie transportu zbiorowego: wspieranie integracji systemów transportu publicznego w skali miasta, jego obszaru funkcjonalnego i regionu, doprowadzenie do współpracy gmin w obszarach funkcjonalnych w zakresie transportu zbiorowego oraz rozwój systemów „parkuj i jedź”, pomoc w uruchamianiu połączeń komunikacji publicznej, szczególnie kolejowych w obrębie regionu.

W *Strategii Rozwoju Transportu do roku 2020* za cel główny przyjęto „Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego systemu transportowego”. Ponadto zdefiniowano dwa cele strategiczne:

„Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego” i „Stworzenie warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych” oraz cele szczegółowe:

- stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej,
- zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych,
- poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym,
- bezpieczeństwo i niezawodność,
- ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Do priorytetowych kierunków działań w zakresie modernizacji i przestrzennego rozmieszczenia infrastruktury zaliczono:

- rozwój sprawnych i multimodalnych połączeń Warszawy z wszystkimi miastami wojewódzkimi i siecią europejską;
- rozwój efektywnych połączeń transportowych miast wojewódzkich z najważniejszymi ośrodkami miejskimi w kraju i w relacjach europejskich;
- rozwijanie wewnętrznego systemu transportowego obszarów funkcjonalnych miast (FUA) i jego integracja (m.in. bezkolizyjne skrzyżowania, obwodnice, transport publiczny);
- rozwijanie połączeń transportowych między ośrodkami subregionalnymi i obszarami wiejskimi, a ośrodkami miejskimi i wojewódzkimi oraz poprawa połączeń lokalnych;
- wzmacnianie powiązań transportowych zapewniających dostęp z miast wojewódzkich do obszarów o specyficznych walorach i potencjałach rozwojowych (turystyka, przemysł, kultura, środowisko itp.);
- wzmacnianie połączeń transportowych Polski Wschodniej z obszarami o większych perspektywach rozwojowych;
- rozwijanie połączeń transportowych usprawniających komunikację z obszarów przygranicznych do ośrodków wzrostu i miejsc pracy oraz w szczególności na obszarach położonych wzdłuż zewnętrznych granic UE, rozbudowa sieci połączeń transgranicznych;
- rozwijanie i integrowanie systemów transportu publicznego poprzez m.in. tworzenie infrastruktury węzłów przesiadkowych transportu kołowego i kolejowego w celu poprawy wahadłowej mobilności przestrzennej na poziomie lokalnym i regionalnym;

¹⁷ Na podstawie: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, op. cit. oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, op. cit.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- rozwój i budowa infrastruktury bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zabezpieczenie miejsca na nowe ciągi piesze i rowerowe;
- rezerwacja terenów pod potencjalne inwestycje infrastrukturalne, które mogą być przedmiotem planowania strategicznego po 2020 r.¹⁸

W *Strategii Rozwoju Transportu* podkreślono znaczenie przejść granicznych i wykorzystanie przygranicznego położenia z Obwodem Kaliningradzkim FR. Na poziomie krajowym wskazano na Braniewo jako potencjalną lokalizację dla multimodalnych platform logistycznych, przy czym obecnie ma miejsce peryferyzacja EOF i całego województwa warmińsko-mazurskiego względem istniejącej i szybko rozwijającej się sieci terminali multimodalnych w Polsce.

W *Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego* w zakresie transportu mowa jest o głównych szlakach transportowych łączących województwo z resztą kraju. Podkreślana jest m.in. rola korytarza Bałtyk-Adriatyk (Korytarz VI sieci TEN-T) oraz bliskość autostrady A1 przebiegającej przez sąsiednie województwa pomorskie i kujawsko-pomorskie.¹⁹ Korytarz ten obejmuje oprócz wspomnianej autostrady linie kolejowe E65 i CE65. Linia E65 przebiega przez województwo warmińsko-mazurskie gdzie zlokalizowane są na niej 2 duże stacje węzłowe Iława i Działdowo. Dla Elbląga korytarz ten, a zwłaszcza autostrada A1 ma większe znaczenie niż dla pozostałej części województwa warmińsko-mazurskiego. Elbląg położony jest 55 km od węzła Swarozyn na A1, zaś pozostałe miasta powiatowe województwa

w odległości ponad 70 km od najbliższego węzła tej autostrady.²⁰

Za ważną oś komunikacyjną uznano Drogę Krajową nr 7 łączącą Trójmiasto z Warszawą przebiegającą przez zachodnią część województwa. Droga S7 na odcinku S7 Gdańsk (Południowa obwodnica Gdańska) – Warszawa stanowi element sieci bazowej TEN-T, podobnie jak S22 (Elbląg – Grzechotki – Federacja Rosyjska)²¹. Droga ta na odcinku od Elbląga do Miłomłyna została przebudowana na drogę ekspresową.²² Dla Elbląga i subregionu elbląskiego największe znaczenie ma odcinek Gdańsk - Elbląg - Pastłęk. Natomiast z punktu widzenia władz województwa warmińsko-mazurskiego najważniejsze są odcinki Elbląg - Ostróda i Olsztyn – Nidzica ponieważ w połączeniu z fragmentami DK16 i DK51 oraz DW513 i DW527 stanowią połączenie Olsztyna z Elblągiem i Warszawą. Należy wskazać, że modernizacja odcinka tej drogi od końca południowej obwodnicy Gdańska do obwodnicy Elbląga o długości ok. 40 km ma zakończyć się do 2018 roku.

Kolejną ważną osią komunikacyjną wymienioną w strategii jest droga S22 Elbląg –Grzechotki.²³ Stanowi ona część tzw. Via Hanzeatica (droga międzynarodowa E28). Droga ta prowadzi do największego drogowego przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim.

W zakresie transportu kolejowego subregion Elbląga jest pomijany. Mowa jest jedynie o słabej dostępności kolejowej województwa.

Ponadto w dokumencie jako korzystne wymienia się sąsiedztwo dużych portów morskich w Gdańsku i Kaliningradzie, a także porty i przystanie morskie nad Zalewem Wiślany, w tym port handlowy w Elblągu oraz międzynarodową drogę wodną E70 i śródlądowe drogi wodne o charakterze turystycznym – w tym m.in. Kanał Elbląski.

Jednym z celów zawartych w strategii jest „Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności”. Wśród głównych kierunków działań w omawianym zakresie istotnych dla regionu elbląskiego wymieniono:²⁴

- w zakresie transportu drogowego: dalszą budowę drogi S7;
- w zakresie transportu kolejowego: modernizację linii kolejowej 221 Braniewo – Olsztyn;
- w zakresie żeglugi: rozwój portu w Elblągu w tym rozbudowa morskiego przejścia granicznego, utrzymanie toru wodnego przez Zalew Wiślany i budowę kanału przez Mierzę Wiślana;
- w zakresie transportu lotniczego: modernizację istniejących lotnisk lokalnych, czyli m.in. w Elblągu.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025 w ramach celu strategicznego 4. „Nowoczesna infrastruktura rozwoju zakłada wspieranie rozwoju zintegrowanych systemów transportu publicznego”.

¹⁸ Strategia rozwoju transportu RP do 2020 r. z perspektywą do roku 2030, przyjęta przez Rząd RP dnia 22 stycznia 2013 r.

¹⁹ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025, 2013, Urząd Marszałkowski województwa warmińsko-mazurskiego, Olsztyn.

²⁰ Obliczenia własne na podstawie aplikacji Google Maps.

²¹ Program budowy dróg krajowych na lata 2014-2023. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, grudzień 2014, s. 15

²² Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego... op. cit.

²³ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego... op. cit.

²⁴ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego... op. cit.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

W *Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020*²⁵ za jedno z najważniejszych przeszkód w rozwoju miast Warmii i Mazur uznano w tym dokumencie problemy transportowe, spowodowane 69%-owym wzrostem liczby pojazdów w latach 2007-2012. Jego skutkiem są m.in. zanieczyszczenie powietrza, nadmierny hałas, wypadki z udziałem pieszych i rowerzystów, koszt czasu traconego przez mieszkańców miast na przemieszczanie się²⁶.

Droga ekspresowa nr 7, stanowiąca część Transeuropejskich Sieci Transportowych, została wskazana w programie jako jeden z najważniejszych korytarzy transportowych województwa.

Dokument wskazuje również na ograniczenia w wykorzystaniu potencjału płynącego ze współpracy transgranicznej z Federacją Rosyjską.

Celem szczegółowym priorytetu inwestycyjnego i oczekiwanymi rezultatami jest „poprawa dostępności i wewnętrznej spójności oraz przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych w województwie warmińsko-mazurskim”. Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będą skrócone czasy dojazdu pomiędzy ośrodkami życia społeczno-gospodarczego w województwie.

Priorytety inwestycyjne województwa w zakresie infrastruktury drogowej wynikają wprost ze Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2025 roku (cel operacyjny 7.4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności; kierunek działań B. Inwestycje drogowe). Interwencja obejmie inwestycje w drogi wojewódzkie a w lokalne tylko, gdy stanowią element przedsięwzięć ściśle związanych z rewitalizacją obszarów miejskich (projekty wynikające z ponadlokalnych/lokalnych planów rewitalizacji miast), ze zrównoważoną mobilnością miejską (przebudowa infrastruktury transportu miejskiego) lub gdy zapewniają konieczne połączenie z siecią dróg ekspresowych lub gdy uzupełniają luki w połączeniach transgranicznych albo inwestycje ułatwiające dostęp do usług publicznych wyższego rzędu obszarom znajdującym się w gorszej pod tym względem sytuacji. Preferencje otrzymują projekty drogowe spełniające kryterium kontynuacji ciągu, gotowości do realizacji²⁷.

W ramach RPO realizowane będą uzgodnione przedsięwzięcia, wynikające ze strategii Miejskich Obszarów Funkcjonalnych Elbląga i Ełku, zawierających strategię ZIT, komplementarne do wsparcia oferowanego przez Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Przykładowe działania/typy przedsięwzięć mogą być następujące²⁸:

- budowa, przebudowa ważnych dla województwa połączeń drogowych wiążących regionalny system transportowy z siecią dróg krajowych i z siecią TEN-T, poprawiających dostęp do lotniska regionalnego i centrów logistycznych (drogi wojewódzkie);
- budowa, przebudowa dróg dojazdowych (w tym rowerowych) do miast powiatowych na obszarach o słabym dostępie do usług publicznych;
- budowa, przebudowa dróg w obszarach funkcjonalnych m.in. Elbląga.

W ramach priorytetu 7.3 pt. „Rozwój przyjaznych środowisku i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów i połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej” zidentyfikowano cel szczegółowy pod nazwą „Funkcjonalny system żeglugi na śródlądowych drogach wodnych województwa”. Rezultatem interwencji w ramach priorytetu inwestycyjnego będzie możliwość sprawniejszego pokonywania budowli hydrotechnicznych wzniesionych na kanałach żeglownych oraz większe bezpieczeństwo żeglugi.

Priorytet inwestycyjny 7.4. pt. „Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu, uszczegółowiony jest celem pod nazwą „Stworzenie realnej i konkurencyjnej alternatywy wobec ruchu kołowego i poprawa standardów regionalnych przewozów pasażerskich”. Proponowanym przedsięwzięciem inwestycyjnym jest modernizacja linii kolejowej nr 221 Gutkowo – Braniewo. Łącznie na transport w ramach RPO WiM 2014-2020 zaplanowano środki w wysokości 278,5 mln EUR.

W *Planie Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu zbiorowego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego* do zadań Marszałka Województwa, jako organizatora transportu publicznego, zaliczono przede wszystkim „[...] zapewnienie takiej sieci połączeń, która powinna umożliwić

²⁵ Projekt z 8.04. 2014 r., czeka na zatwierdzenie przez KE

²⁶ Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (projekt z 8.04.2014), Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2014, s. 9

²⁷ Tamże, s. 116

²⁸ Tamże, s. 117

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

mieszkańcom województwa dojazdu z miast powiatowych do miast najistotniejszych w danym podregionie, tj. do Olszyna, a także do Elbląga²⁹.

W świetle wyników badań popytu w transporcie autobusowym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego można stwierdzić, że korytarz Elbląg – Braniewo należy do najważniejszych w całym regionie. Odpowiada mu rozwinięta podaż w postaci oferty różnych przewoźników autobusowych.

W kontekście integrowania różnych form transportu, wskazano szczególnie na Olsztyn i Elbląg jako miejsca lokalizacji multimodalnych centrów przesiadkowych.

STRATEGIE LOKALNE I SUBREGIONALNE

Strategia Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego (projekt z sierpnia 2014 r.)

W diagnozie poświęconej zagadnieniom transportu i komunikacji EOF (sierpień 2014) wskazano na dobrą dostępność zewnętrzną analizowanego obszaru w kontekście infrastruktury drogowej. Podkreślono przy tym niską jakość oferty pasażerskiego transportu kolejowego w porównaniu do transportu drogowego. Dzięki rozwiniętej infrastrukturze dróg krajowych, na dobrym poziomie jest również dostępność do portu lotniczego im. L. Wałęsy w Gdańsku. Strategia EOF wypykła bliskość zewnętrznej granicy UE, w odniesieniu do transportu drogowego, kolejowego i morskiego.

Inaczej wygląda sytuacja w zakresie dostępności zewnętrznej obszaru, którą uznano w analizowanym dokumencie za „specyficzną”³⁰, ze względu na położenie głównego ośrodka w zachodniej części EOF. W rezultacie czas dojazdu z innych gmin położonych w północnej części EOF jest dłuższy, a problem wzmocniony jest słabiej rozwiniętą siecią drogową.

Uwarunkowania geograficzne i złożony system hydrograficzny sprawiają, że rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej wiąże się z koniecznością budowy i naprawy przepraw mostowych.

Projekt Strategii w części diagnostycznej obejmuje również transport miejski Elbląga, wskazując na konieczność poprawy jego jakości poprzez modernizację infrastruktury tramwajowej i zakup nowego i modernizację używanego taboru. Ma to szczególne znaczenie w kontekście zagadnień związanych z gospodarką niskoemisyjną i równoważeniem podziału zadań przewozowych na terenach zurbanizowanych. Wskazano również na brak rozwiązań zintegrowanego systemu sterowania ruchem w mieście, co poprawiłoby płynność ruchu i pozwoliłoby uprzywilejować pojazdy transportu publicznego. W zakresie infrastruktury rowerowej podniesione zostały jej ilościowe i jakościowe deficyty w odniesieniu do całego EOF. Drogi rowerowe znajdują się jedynie na obszarze trzech gmin EOF, mianowicie w Elblągu (długość 35,9 km w 2012 r.), Pasłęku (3,3 km w 2012 r.) i Braniewie (1,6 km w 2012 r.). Nie tworzą one jednak zintegrowanego systemu na terenie EOF, nie są również spójne z dość gęstą siecią turystyczno-rekreacyjnych szlaków rowerowych. Częściowa poprawa tego stanu rzeczy nastąpi dzięki realizacji, w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia (do 2015 r.) projektu „Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej”. W jego ramach na obszarze EOF powstanie trasa przebiegająca od granicy z województwem pomorskim przez Elbląg aż po Braniewo.

W projekcie Strategii EOF (Elbląg, sierpień 2014) wskazano projekty oraz typy przedsięwzięć, które będą realizowane w ramach poszczególnych priorytetów i działań. Strategia przygotowuje grunt bezpośrednio pod wydatkowanie środków zewnętrznych, stąd konieczność zawarcia w niej elementów operacyjnych. Zgodnie z tym założeniem, w projekcie Strategii EOF przedstawiono konkretne zamierzenia, które będą realizowane, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru ZIT. W części poświęconej transportowi jest to obszar pt. „MOF dobrze skomunikowany” (Oś 7. Infrastruktura transportowa). Jako typ przedsięwzięć możliwy do realizacji wskazano budowę, przebudowę dróg w obszarach funkcjonalnych, w tym Elbląga.

W związku z tym, celem strategicznym jest „**1. Stworzenie wysokiej jakości systemu transportu i komunikacji**”, który obejmuje następujące priorytety:

➤ **Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunikacji drogowej, szynowej, wodnej i lotniczej (priorytet 1.1.)**

W ramach priorytetu 1.1. podstawowymi typami przedsięwzięć mogą być budowa, przebudowa dróg w obszarach funkcjonalnych Olsztyna, Elbląga i Elku. Zgodnie z zapisem celu tematycznego 7 Umowy partnerstwa „Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury”, wsparcie uzyskają inwestycje w tzw. drogi lokalne możliwe jedynie, gdy (...) usprawniają połączenia między ośrodkami życia społeczno-gospodarczego (w tym

²⁹ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2013, s. 90

³⁰ Strategia Rozwoju Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego (Wersja sierpień 2014). Elbląg 2014, s. 12

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

ośrodków aktywności gospodarczej, rozwijających się obszarów inwestycyjnych, centrów logistycznych, lotnisk), zapewniają konieczne połączenie z siecią autostrad i dróg krajowych lub gdy uzupełniają luki w połączeniach transgranicznych (w ramach priorytetu inwestycyjnego UE 7.2 Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi).

W ramach priorytetów inwestycyjnych UE „4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych” i „7.2 Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T” wskazano takie typy przedsięwzięć jak:

- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej, w tym mostów;
- Budowa, rozbudowa i rewitalizacja infrastruktury zintegrowanego transportu zbiorowego, w tym kolei nadzalewowej;
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportu wodnego, w tym między innymi: budowa nabrzeża, budowa obrotnicy dla statków, rewitalizacja i standaryzacja portów i przystani nad Zalewem Wiślanym i na rzekach, budowa przyczółku promowego w porcie w Tolkmicku;
- Rozbudowa infrastruktury lotniska Elbląg;
- Poprawa warunków transportowych i infrastrukturalnych dla rozwoju transportu multimodalnego; w tym stworzenie w okolicach Braniewa platformy logistycznej o charakterze ogólnodostępnym, zintegrowanej z siecią TEN-T.

➤ **Zintegrowane zarządzanie ruchem z wykorzystaniem ICT (priorytet 1.2.)**

W ramach priorytetu inwestycyjnego UE „2.3 Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-learningu, e-integracji i e-zdrowia” realizowane mają być następujące typy przedsięwzięć:

- Projektowanie i wdrażanie zintegrowanych systemów zarządzania ruchem;
- Elbląg – Inteligentne Miasto. Budowa Zintegrowanego Systemu Teleinformatycznego Miasta.

Stworzenie systemu ścieżek i szlaków rowerowych (priorytet 1.4)

W ramach priorytetu inwestycyjnego UE „7.3 Rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu miejskiego oraz promowanie mobilności miejskiej zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju” realizowane mają być następujące typy przedsięwzięć:

- Przebudowa systemu tras rowerowych w Elblągu;
- Budowa systemu ścieżek i szlaków rowerowych na terenie EOF;

Budowa systemu wizualnego i informacyjnego ścieżek i szlaków rowerowych.

Plan Zrównoważonego rozwoju Publicznego Transportu zbiorowego dla Gminy Miasto Elbląg na lata 2013 – 2020.

W *Planie* założono m.in.: zwiększenie udziału transportu zbiorowego w podróżach miejskich oraz sukcesywne nadawanie tramwajowi roli podstawowego środka transportu w śródmieściu i w relacji północ-południe. Osiągnięciu głównego celu będzie służyło podjęcie działań związanych z podnoszeniem poziomu nowoczesności elbląskiej komunikacji miejskiej, poprzez³¹:

- inwestycje w podsystem komunikacji tramwajowej w celu zwiększenia komfortu i bezpieczeństwa podróży, w tym: budowa i modernizacja torowisk oraz infrastruktury przystankowej, wymiana i modernizacja taboru,
- zmiany funkcjonowania połączeń komunikacji miejskiej związana ze zwiększeniem roli komunikacji tramwajowej w tym zmiany tras autobusów,
- poprawę jakości świadczonych usług w zakresie komunikacji autobusowej.

Ponadto przewiduje się m.in.:

- rozszerzenie strefy płatnego parkowania,
- budowę bezpłatnych parkingów typu „Parkuj i jedź”;

Plan Transportowy odnosi się do dokumentów planistycznych, przede wszystkim do Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Elbląga. W Studium planowana jest m.in. rozbudowa układu drogowego umożliwiająca omięcie centrum miasta (przede wszystkim

³¹ Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego Dla Gminy Miasto Elbląg na lata 2013-2020. Uchwała Nr XIX/501/2012 Rady Miejskiej W Elblągu z dnia 27 listopada 2012 r., s. 4

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

budowa Trasy Północnej i Obwodnicy Wschodniej) oraz rozbudowa sieci tramwajowej i systemu dróg rowerowych.³²

Strategia Komunalnego Związku Gmin Nadzalewowych.

W strategii KZGN jako jeden z priorytetów (priorytet 3.) wymienia się „Dostępność komunikacyjną”. Przyjęto w nim, że powinna nastąpić poprawa dostępności komunikacją wodną, drogową i kolejową do terenów turystyczno-rekreacyjnych obszarów nadzalewowych.

W ramach tego priorytetu przyjęto następujące cele dotyczące transportu: „Dobre wykorzystanie wód morskich i śródlądowych dla międzynarodowego i krajowego transportu wodnego” (cel 1.) i „Dobre połączenia komunikacyjne obszaru nadzalewowego z regionem, krajem i Europą oraz sprawna organizacja przewozów” (cel. 2.). W ramach realizacji tych celów założono następujące działania na terenie gmin południowego wybrzeża Zalewu Wiślanego:³³

- w zakresie transportu drogowego: budowa i modernizacja sieci drogowej, w tym: dróg krajowych (ekspresowych S7 i S22 od granicy państwa do węzła na A1 w Swarzędzie), wojewódzkich (503, 504 i 505), powiatowych (L09244 Nowa Pasłęka – Braniewo) i gminnych; budowa chodników na terenach zwartej zabudowy wsi; budowa obwodnic Pogrodzia, Fromborka i Braniewa; budowa przepraw umożliwiających swobodną żeglugę: przez rzekę Elbląg dla połączenia dzielnicy Modrzewiny z wylotem na Gdańsk (tzw. Trasa Północna) oraz w Osłonce przez rzekę Szkarpawę dla odciążenia drogi nr 502 i uzyskania skrótu z Elbląga na Mierzeję Wiślaną, budowa parkingu buforowego w Tolkmicku;
- w zakresie transportu kolejowego: elektryfikacja linii kolejowej 204 na odcinku Bogaczewo – Braniewo – Kaliningrad; reaktywacja ruchu pociągów na linii 254 (tzw. kolei nadzalewowej) Elbląg – Tolkmicko – Braniewo oraz dostosowanie rozkładu jazdy do potrzeb mieszkańców;
- w zakresie żeglugi: uruchomienie promów przez Zalew Wiślany z Tolkmicka do Krynicy Morskiej (lub/i Kątów Rybackich), z Fromborka do Krynicy Morskiej, z Elbląga do portów rosyjskich i nadzalewowych; modernizacja toru wodnego na odcinku rz. Wisła – rz. Nogat – rz. Elbląg w ramach rewitalizacji międzynarodowej śródlądowej drogi wodnej E-70, budowa kanału żeglugowego przez Mierzeję Wiślaną oraz budowa toru wodnego od ujścia kanału do ujścia rz. Elbląg; modernizacja dróg wodnych na akwenie Zalewu Wiślanego, w tym pogłębianie toru wodnego w kierunku Bałtyjska, Kaliningradu i innych portów Kaliningradzkiego Zalewu; oczyszczenie dna zalewu z wraków utrudniających żeglugę; modernizacja rz. Wisły Królewieckiej dla ruchu turystyczno-towarowego w tym pogłębienie toru wodnego dla jednostek o zanurzeniu powyżej 1,8 m; przebudowa dwóch mostów w Elblągu na terenie Starego Miasta na mosty zwodzone lub obrotowe dla udostępnienia rz. Elbląg i szlaku na jeziora mazurskie (zrealizowane); zlikwidowanie barier ograniczających wysokość prześwitu przepływu nad rz. Szkarpawą i rz. Wisłą Królewiecką do min. 12 m nad poziom wody; przebudowa mostu nad rz. Nogat w Kępkach dla zwiększenia prześwitu (w celu spełnienia warunków do żeglugi); uruchomienie regularnych rejsów statkami żeglugi pasażerskiej po Zalewie Wiślanym;
- w zakresie transportu lotniczego: budowa lotniska w Elblągu; budowa lądowiska dla helikopterów w Braniewie,
- jako inne zadanie wskazano budowę kolejki linowej z Tolkmicka na Mierzeję Wiślaną.

Strategia Rozwoju Powiatu Elbląskiego.

Powiat elbląski nie posiada strategii rozwoju sięgającej poza 2015 r. W strategii powiatu elbląskiego do roku 2015 zagadnienia transportowe zawarte są w 4. obszarze priorytetowym p.t. „Infrastruktura techniczna”. Za najważniejsze w zakresie transportu uznano sieć połączeń drogowych, kolejowych i wodnych oraz skomunikowanie z ośrodkami aglomeracyjnymi i przejściami granicznymi. Celem jest rozwinięta infrastruktura techniczna. Założono następujące działania:³⁴

- w zakresie transportu drogowego: przebudowa dróg powiatowych (za priorytety uznano drogi: 1185N Jelonki – Śliwice, 1103N Powodowo – Wysoka, 1103N Helenowo - Jegłownik);

³² Uchwała Nr XXXIII/825/2006 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 26.10.2006. roku w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy miasta Elbląg z późniejszymi zmianami.

³³ Strategia rozwoju obszaru gmin nadzalewowych do 2020 roku, Komunalny Związek Gmin Nadzalewowych w Elblągu, Elbląg, 12.2007.

³⁴ Strategia rozwoju powiatu elbląskiego na lata 2007-2015, Elbląg 09.2007.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- w zakresie transportu kolejowego: wspieranie utrzymania linii kolejowej 254 (tzw. kolei nadzalewowej);
- w zakresie żeglugi: wspieranie uruchomienia przeprawy promowej Tolkmicko - Krynica Morska wraz z infrastrukturą komunalną w portach i zakupem promu;
- w zakresie transportu lotniczego i zbiorowego nie wskazano zadań.

Strategia Powiatu Braniewskiego.

Powiat braniewski nie posiada strategii rozwoju sięgającej poza 2015 r. W strategii rozwoju powiatu braniewskiego do 2015 r. jako priorytet w obszarze infrastruktury transportowej zapisano poprawę stanu dróg na terenie powiatu. Za istotny czynnik rozwoju przyjęto przebieg drogi S22 i powstanie przejścia granicznego w Grzechotkach na granicy z Obwodem Kaliningradzkim FR.

W zakresie transportu drogowego założono takie następujące działania: modernizacja dróg związanych z inwestycjami i turystyką, poprawa jakości dróg międzygminnych, powiązanie sieci dróg lokalnych z modernizowaną drogą DK 22. Natomiast dla pozostałych gałęzi transportu nie wskazano konkretnych działań.³⁵

Strategia Rozwoju Elbląga.

W Strategii Rozwoju Elbląga zagadnienia w zakresie transportu zostały ujęte w celu operacyjnym 3.1. „Zwiększenie dostępności komunikacyjnej”. Wyszczególniono następujące działania wraz z priorytetowymi przedsięwzięciami strategicznymi:

- w zakresie transportu drogowego:
  - rozbudowa komunikacji zewnętrznej miasta. Głównie w aspekcie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz połączenie z A1 poprzez DK7 i DK22 (docelowo drogi ekspresowe);
  - budowa tzw. Trasy Północnej łączącej dzielnicę Modrzewina (Elbląski Park Technologiczny) z DK7, której elementem będą nowe mosty ruchome (zwodzone lub obrotowe) na rzece Elbląg i kanale Jagiellońskim;
  - budowa obwodnicy wschodniej miasta;
  - przebudowa głównych węzłów komunikacyjnych w mieście;
- w zakresie transportu kolejowego zapisano połączenie nowego terminala portowego z siecią kolejową (zwiększenie multimodalności w obsłudze portu);
- w zakresie żeglugi:
  - zwiększenie roli transportu wodnego w tym rozwój portu morskiego w Elblągu;
  - modernizacja toru wodnego rzeki Elbląg, w tym likwidacja mostu pontonowego w Nowakowie i zastąpienia go nową przeprawą (w ramach tzw. Trasy Północnej);
  - budowa kanału żeglugowego przez Mierzę Wiślaną;
  - rozbudowa terminalu towarowego;

Dla transportu zbiorowego wskazano natomiast konieczność zwiększenia znaczenia komunikacji publicznej w tym rozbudowę sieci tramwajowej.³⁶

Strategia Rozwoju Miasta Braniewa

W uwarunkowaniach transportowych strategii rozwoju miasta Braniewo mowa jest o węzle kolejowym przystosowanym do obsługi pasażerów w komunikacji krajowej i międzynarodowej oraz o placówce PKS, które w pełni zabezpieczają potrzeby mieszkańców. Transport kolejowy nie został uwzględniony w dalszej części opracowania. Za główny problem w zakresie transportu uznano konieczność modernizacji sieci drogowej. Założono, że należy wykorzystać położenie miasta przy granicy z Rosją oraz bliskość drogi S22.

Natomiast jednym z celów strategicznych (cel 3.2.) jest zwiększenie dostępności komunikacyjnej miasta od strony ładu i Zalewu Wiślanego. Strategia nie uwzględnia konkretnych przedsięwzięć.³⁷ W ramach jego realizacji zakłada się zwiększenie ilości połączeń z innymi ośrodkami miejskimi.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Pasłęk

Gmina Pasłęk nie posiada strategii rozwoju sięgającej poza 2015 r. W strategii do 2015 r. zadania dotyczące transportu zostały zawarte w dwóch celach: „wysoka estetyka miasta i gminy oraz kształtowanie wysokiej jakości przestrzeni”, a także „wysoka dostępność transportowa dla ludzi i

³⁵ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu braniewskiego 2003-2015, , Stare Pole, 11.2003.

³⁶ Strategia Rozwoju Elbląga 2020+, Urząd Miejski w Elblągu, Elbląg 2014.

³⁷ Strategia rozwoju miasta Braniewa do 2020 roku, , Urząd Miasta Braniewo, Braniewo 2007.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

towarów, w tym ekologiczny system transportu publicznego”. W ramach realizacji tych celów założono następujące zadania (większość została już zrealizowana):³⁸

- w zakresie transportu drogowego:
  - modernizacja dróg osiedlowych w mieście Pasłęku;
  - remont dróg gminnych łączących poszczególne wsie;
  - budowa dróg utwardzonych w celu zapewnienia dostępu wszystkich wsi do dróg tego typu;
  - budowa drugiego mostu na rz. Wąskiej w Pasłęku;
- w zakresie transportu zbiorowego:
  - przeniesienie dworca PKS z centrum miasta w okolice dworca PKP;
  - powstanie komunikacji miejskiej;

W zakresie transportu kolejowego, żeglugi i transportu lotniczego nie wskazano konkretnych działań.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Tolkmicko.

Gmina Tolkmicko nie posiada strategii rozwoju sięgającej poza 2015 r. W strategii do 2015 r. zadania dotyczące transportu zostały zapisane w kilku celach: „Agroturystyka i turystyka”, „Wykorzystanie nadzalewowego i przygranicznego położenia gminy” oraz „Uzyskanie pełnej infrastruktury technicznej gminy”. W ramach realizacji tych celów zakłada się następujące zadania:³⁹

- w zakresie transportu drogowego:
  - budowa i modernizacja dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie gminy oraz ulic i chodników;
  - budowa parkingów i dróg osiedlowych;
  - budowa obwodnicy wsi Pogrodzie, w ciągu drogi DW504;
- w zakresie żeglugi:
  - odbudowa portów nad Zalewem Wiślanym;
  - budowa przyczółku do przeprawy promowej w porcie w Tolkmicku;
  - utworzenie przejścia granicznego w porcie Tolkmicko.

W zakresie transportu zbiorowego zapisano budowę wiat przystankowych w gminie oraz poprawę systemu komunikacji. Natomiast dla kolei i lotnictwa nie wskazano działań.

Strategia Rozwoju Fromborka.

Gmina Frombork nie posiada strategii rozwoju sięgającej poza 2015 r. W strategii do 2015 r. zadania dotyczące transportu zostały zapisane w kilku celach: „cel III – rozwój turystyki”, „cel V - rozwój portu we Fromborku” i „cel VI – tworzenie warunków dla różnorodnych form przedsiębiorczości na terenie miasta i gminy”. W ramach realizacji tych celów zakłada się następujące działania:⁴⁰

- w zakresie transportu drogowego: kontynuowanie działań na rzecz realizacji węzła drogowego Wierzno Wielkie na drodze S22 Elbląg - Kaliningrad;
- w zakresie transportu kolejowego: rewitalizacja linii kolejowej 254 (tzw. kolei nadzalewowej);
- w zakresie żeglugi: rozwój portu pasażerskiego i handlowego we Fromborku oraz zwiększenie jego dostępności drogowej;
- w zakresie transportu zbiorowego: powiązanie przewozów kolejowych po linii 254 z rejsami po Zalewie Wiślanym.

Strategia Gminy Młynary.

W strategii gminy Młynary jako cel polityki transportowej wskazano:

- stworzenie spójnego pod względem funkcjonowania i zarządzania systemu transportowego integrującego w ramach jednego układu drogowego drogi różnych kategorii oraz integrującego różne typy i formy transportu (indywidualny i zbiorowy oraz pieszy, rowerowy, kołowy i kolejowy),
- podniesienie standardów i parametrów technicznych dróg do poziomu odpowiadającego ich klasom,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i sprawności funkcjonowania układu drogowego w gminie,
- przeciwdziałanie żywiołowemu wzrostowi potrzeb transportowych,
- poprawa jakości obsługi i stopnia wykorzystania transportu zbiorowego,
- przeciwdziałanie negatywnemu oddziaływaniu transportu na warunki życia mieszkańców gminy,

³⁸ Strategia rozwoju miasta i gminy Pasłęk 2001-2015, Pasłęk 05.2001.

³⁹ Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Tolkmicko 2005-2015, Tolkmicko 2005.

⁴⁰ Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2007-2015, Frombork 10.2007.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- doprowadzenie do uwzględnienia ustaleń gminnej polityki transportowej w polityce subregionalnej (dokumenty strategiczne i operacyjne powiatu) oraz regionalnej (dokumenty strategiczne i operacyjne województwa).

Do najważniejszych zadań w zakresie polityki transportowej zaliczono:⁴¹

- w zakresie transportu drogowego:
    - modernizację drogi DK22 (S22);
    - stworzenie układu dróg lokalnych zastępującego funkcje DK22 po jej modernizacji na drogę ekspresową (zrealizowane);
    - stworzenie obwodnicy Młynar dla dróg DW505 i DW509;
    - poprawa stanu technicznego dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich;
  - w zakresie transportu kolejowego: utrzymanie ruchu na linii kolejowej 204 Bogaczewo - Braniewo;
- w zakresie transportu zbiorowego: organizacja kolejowo-drogowego węzła integracyjnego z programem usługowo-handlowym na stacji Młynary.

Strategia Rozwoju Gminy Markusy.

Gmina Markusy nie posiada strategii rozwoju sięgającej poza 2015 r. Za problem gminy uznano zły stan dróg i brak połączeń komunikacyjnych. Dlatego jako jeden z celów w aspekcie infrastrukturalnym zapisano utrzymanie w dobrym stanie technicznym dróg kołowych. W ramach celów szczegółowych założono następujące działania:⁴²

- w zakresie transportu drogowego: poprawa nawierzchni dróg gminnych;
- w zakresie żeglugi: odtworzenie przystani nad jeziorem Druzno w osadzie Węgle-Żukowo dla obsługi ruchu turystycznego na szlaku Kanału Elbląskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Godkowo.

W strategii gminy Godkowo problematyka transportowa została zawarta w ramach obszaru problemowego „gospodarka lokalna” i priorytetu „wzrost wykorzystania zasobów gospodarczych i przyrodniczych”. Wśród przyjętych celów strategicznych znalazły się: zapewnienie prawidłowej infrastruktury oraz poprawa infrastruktury drogowej. Zakłada się realizację następujących przedsięwzięć:⁴³

- polepszenie stanu dróg i mostów gminnych;
- partnerstwo w realizacji inwestycji drogowych i spójna polityka właścicieli dróg;

Strategia Rozwoju Gminy Elbląg.

Gmina Elbląg nie posiada strategii rozwoju sięgającej poza 2015 r. Strategia do 2015 r. jest pozbawiona zagadnień związanych z rozwojem transportu.⁴⁴

Strategia Rozwoju Gminy Pieniężno.

Strategia rozwoju gminy Pieniężno obejmuje swym horyzontem czasowym rok 2015. Wskazano w niej pogarszający się stan dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, brak dobrych dróg dojazdowych między wioskami. Za jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy uznano niewystarczającą ilość środków finansowych gminy na budowę i remonty dróg. Diagnozie tej odpowiadają dwa cele szczegółowe w ramach priorytetu „Ład przestrzenny”, mianowicie „Rozwój i modernizacja dróg gminnych oraz współpraca w modernizacji dróg powiatowych i wojewódzkich na terenie gminy” i „Działania na rzecz poprawy systemu komunikacji kolejowej i drogowej w gminie”⁴⁵.

Strategie Rozwoju Gmin Milejewo, Rychliki, Płoskinia, Wilczęta, Gronowo Elbląskie.

W oparciu o analizę zawartości witryn internetowych i BIP pozostałych gmin stwierdzono, że gminy Milejewo, Rychliki, Płoskinia, Wilczęta, Gronowo Elbląskie nie posiadają aktualnej strategii rozwoju.

Podsumowaniem *Strategii zrównoważonego transportu EOF* jest zaprezentowany w załączniku nr 1 p.n. *Plany Operacyjne*, katalog działań operacyjnych zidentyfikowanych na etapie prowadzenia badań, podkreślając, że ma on charakter otwarty i może ulec rozszerzeniu w wyniku dalszej integracji EOF i związanej z tym identyfikacji nowych potrzeb. Proponowane działania zostały przypisane do poszczególnych priorytetów wynikających ze *Strategii*.

⁴¹ Wizja, misja i cele strategiczne. Programy operacyjne [w:] Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Młynary, tom II, 06.2001, Biuro Planowania Przestrzennego w Gdańsku, Gdańsk, s. 44-51.

⁴² Strategia rozwoju gminy Markusy 2000-2015, 11.2000, Markusy.

⁴³ Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Godkowo na lata 2013-2020, 19.12.2012.

⁴⁴ Strategia zrównoważonego rozwoju gminy wiejskiej Elbląg, 01.2001, UNDP Umbrella Project, Warszawa.

⁴⁵ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Pieniężno 2005 – 2015. Urząd Miejski w Pieniężnie, Pieniężno 2005, s. 24

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Cel strategiczny nr 1: Wzrost jakości i integracja systemu infrastruktury transportowej

Zgłaszający	Nazwa projektu	Szacunkowe koszty [w PLN]	Planowany termin realizacji	Proponowane źródło finansowania
Priorytet 1. Inwestycje w transporcie drogowym				
Gmina Elbląg	Budowa drogi gminnej Nr 101010 N w miejscowości Nowina	2 080 628	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Przebudowa drogi zbiorczej powiatowej nr 1109 N od m. Nowakowo do ujścia rzeki "Elbląg" w m. Batorowo oraz przebudowa odcinka drogi dojazdowej gminnej od "Złotej Wyspy" wraz z budową wieży widokowej i miejsc parkingowych	6 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Frombork	Przebudowa ulic i dróg gminnych na terenie miasta i gminy Frombork	4 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Godkowo	Remont drogi Nawty-Skowrony o długości około 1,5 km	1 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląskie Gronowo	Remont drogi powiatowej nr 1103N, na odcinku Wikrowo – Wiktorowo – Jegłownik o długości 4,1 km - I etap	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląskie Gronowo	Remont drogi powiatowej nr 1116N od skrzyżowania z drogą krajową nr 22 do skrzyżowania z drogą gminną nr 102018N o długości 4 km	4 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląskie Gronowo	Remont drogi powiatowej nr 1118N od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1116N do skrzyżowania z drogą gminną nr 102018N o długości 3,1 km	3 100 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląskie Gronowo	Remont drogi powiatowej nr 1120N od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1103N Gronowo Elbląskie do skrzyżowania z drogą powiatową nr 1117N Fiszewo o długości 4,9 km	5 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląskie Gronowo	Remont nawierzchni drogi powiatowej nr 1119N od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1120N do skrzyżowania z drogą krajową nr 22 o długości 6,1 km	6 100 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląskie/Powiat Elbląg Gronowo	Remont nawierzchni drogi powiatowej nr 1120N od skrzyżowania z drogą powiatową nr 1103N do skrzyżowania z drogą powiatową nr 1119N o długości 4,4 km	4 400 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Braniewo Miasto	Budowa mostu w Braniewie na rzece Pasłęce	4 000 000	2015-2020	RPO WM 2014-2020
Gmina Elbląg Miasto	Budowa drogi powiatowej klasy G - obwodnicy wschodniej miasta Elbląg - Etap I: od ul. Wschodniej bis do ul. Sybiraków	10 000 000	2015-2020	PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Gmina Miasta Elbląg
Gmina Elbląg Miasto	Budowa drogi powiatowej klasa G - obwodnicy Wschodniej miasta Elbląg - etap II i etap III	40 000 000	2016-2019	RPO WM 2014-2020
Gmina Elbląg Miasto	Budowa drogi zbiorczej w m. Gronowo Górne - łącznik drogi powiatowej nr 11337 N - ulica Opalowa do drogi gminnej nr 101027 N ul. Agatowa przy projektowanym węźle komunikacyjnym "Terkawka" na drodze krajowej nr S-22	1 500 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg Miasto	Budowa trasy komunikującej tereny Modrzewiny i rejonu ul. Fromborskiej z rejonem węzła „Kazimierzowo” na drodze ekspresowej S7 (tzw. Trasa Północna) w	200 000 000 (w tym 90 mln mosty)	2015-2020	POiŚ 2014-2020, budżet Miasta Elbląg, budżet Portu Morskiego w Elblągu sp. z o.o.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

		tym budowa mostów na rzece Elbląg i Kanale Jagiellońskim			
Gmina Elbląg	Miasto	Budowa ringu umożliwiającego obsługę centrum miasta	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Budowa trasy wschodniej komunikującej ul. Rawską z ul. Królewicką; przedłużenie ul. Generała Jarosława Dąbrowskiego do Gronowa Górnego	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Budowa tunelu w ciągu Alei Józefa Piłsudskiego pod ul. Pułkownika Stanisława Dąbka i Robotniczą dla stworzenia możliwości budowy centrum handlowo - usługowego	b.d.	po 2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Budowa drogi ul. Janowska - odcinek od ul. Hetmańskiej w stronę ul. 3-go Maja	2 250 000	2016-2017	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Budowa układu drogowego na osiedlu zlokalizowanym w obszarze ulic Okrężna - Fromborska etap I	7 653 281	2015-2019	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Odnowa nawierzchni dróg w Elblągu - etap II	6 730 000	2015-2018	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa i rozbudowa systemu dróg na Starym Mieście: ul. Studzienna, ul. Wieżowa i część ul. Rybackiej	3 041 786	2007-2015	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa odcinka drogi ul. Saperów z poprawą bezpieczeństwa ruchu - II etap	1 104 524	do 2015	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa sygnalizacji świetlnej na wybranych skrzyżowaniach w Elblągu w celu poprawy płynności i bezpieczeństwa ruchu drogowego	910 935	do 2016	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa ulic: Czarnieckiego, Artyleryjska	2 020 000	2018-2019	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa ul. Częstochowskiej - etap I odcinek od ul. Bartniczej do ul. Sosnowej	3 226 053	do 2015	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa ulic: Garnizonowa, Wyżynna i Jasna	2 750 500	do 2017	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa ulicy Bartniczej, Winnickiej, Ławskiej, Sosnowej	5 200 000	2015-2019	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa ul. Szucha i ulic przyległych: Gdyńska, Skierniewicka, Szczecińska: etap I ul. Gdyńska	7 903 985	do 2019	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa obiektu mostowego zlokalizowanego w ciągu ul. Gen. J. Bema	3 670 000	2015-2016	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na wybranych ciągach dróg w mieście Elbląg w zakresie oznakowania, wymiany lub montażu urządzeń brd, oznakowania kierunkowego skrzyżowań oraz wprowadzania stref ruchu uspokojonego	2 054 522	do 2016	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Milejewo/ Powiat Elbląski		Podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu, poprzez przebudowę drogi powiatowej nr 1131N na odcinku: skrzyżowanie drogi wojewódzkiej nr 504 – Jagodnik – Ogrodniki o długości 4,2 km	5 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Milejewo/Zarząd Dróg wojewódzkich Olsztynie		Modernizacja drogi wojewódzkiej 504	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Gmina Milejewo/Zarząd Dróg wojewódzkich Olsztynie	Modernizacja drogi wojewódzkiej 509	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Młynary	Budowa obwodnicy Młynar w ciągu drogi wojewódzkiej nr 509	6 150 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Młynary	Remont drogi gminnej nr 107004N Zastawno – Sokolnik – Nowe Monasterzysko wraz z przebudową mostu na rzece Baudzie – etap I i II	2 339 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Młynary	Remont drogi gminnej nr 107004N Zastawno –Warszewo	2 021 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Młynary	Remont drogi gminnej nr 107010N Sapy-Warszewo	642 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Młynary	Remont drogi gminnej Nr 107013N drog. woj. nr 505 – Ojcowa Wola – droga gminna nr 107015N	885 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Młynary	Remont drogi nr 107003N Nowe Monasterzysko – Stare Monasterzysko	2 250 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Młynary	Remont drogi nr 107003N Stare Monasterzysko – Błudowo	2 880 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Młynary	Remont drogi nr 107021N Młynarska Wola – Granica Gminy (Stare Siedlisko) II- etap	690 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Pięńszno/Zarząd Dróg wojewódzkich Olsztynie	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 507 (Dobre Miasto - Braniewo, o długości ok. 70 km)	250 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Płoskinia	Modernizacja drogi gminnej Podlechy - Długobór	1 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Płoskinia	Modernizacja drogi gminnej Tolkowiec-Płoskinia	3 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Rychliki	Rozbudowa i remonty dróg powiatowych i gminnych	55 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Tolkmicko/Powiat Elbląski	Budowa drogi nadzalewowej: Kamionek Wielki - Kadyny przez: Kuptę, Nadbrzeże, Suchacz, Pękłewo	12 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat braniewski	Opracowanie projektu i przebudowa DP 1158N na odcinku Karwiny Osiek	3 290 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat braniewski	Poprawa warunków komunikacyjnych - remont drogi powiatowej nr 1391N Kaliniowiec-Lipowina	8 450 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat braniewski	Poprawa warunków komunikacyjnych na trasie przygranicznej Gronowo-Górowo Iławieckie Etap 1	17 991 900	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat braniewski	Przebudowa drogi powiatowej nr 1377N Nowa Pasłęka - Braniewo wraz z ulicą Świętokrzyską Etap1	5 050 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat braniewski	Przebudowa obiektu mostowego w ciągu DP 1165N Frombork-Biedkowo rz. Bauda	2 270 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Odbudowa mostu żelbetowego łukowego w miejscowości Wężina na rzece Wąska w ciągu drogi powiatowej Nr 1150N Komorowo Żuławskie - Dłużyna	2 300 000	2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Odbudowa mostu żelbetowego w miejscowości Jagodnik nad jarem leśnym w ciągu drogi powiatowej Nr 1131N na odcinku droga woj. Nr 504 - Jagodnik	2 800 000	2019	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Powiat Elbląski	Odbudowa mostu żelbetowego w miejscowości Majkowo na rzece Fiszewka na odcinku drogi powiatowej Nr 1103N Jegłownik – Gronowo Elbląskie	1 300 000	2018	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1119N na odc. dr. kraj. nr 22 – Gajewiec (do skrzyżowania z drogą powiatową Nr 1120N) o długości 6,1 km	6 100 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1120N droga krajowa Nr 22 - Fiszewo-Oleśno-Gronowo Elbląskie	7 500 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1120N, odcinek: Gronowo Elbląskie-Jesionno-Gajewiec	4 400 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa drogi powiatowej nr 1185N Jelonki – Śliwica – Rychliki – Gołutowo na odcinku Jelonki – Śliwica od km 0+000 do km 4+545, gm. Rychliki	19 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa mostu na przepust na rzece Sała w ciągu drogi pow. Nr 1175N Burdajny – Plajny - Grądko – Surowe w km 8+831	613 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa mostu żelbetowego na przepust w miejscowości Elbląg na kanale melioracyjnym w ciągu drogi powiatowej Nr 1121N DK22 - Raczki Elbląskie - Kępnowo	1 700 000	2016	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa mostu żelbetowego na przepust we wsi Fiszewo na rz. Tina w ciągu drogi Nr 1117N odcinka Fiszewo-Rozgard	880 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa mostu żelbetowego na przepust we wsi Kępnowo na kanale melioracyjnym w ciągu drogi Nr 1103N odcinka Zwierzno-Stare Dolno 1103N	380 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa mostu żelbetowego na przepust we wsi Marianka na rzece Elszka w ciągu drogi nr 1153N Pomorska Wieś-Borzynowo-Pasłęk	530 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa mostu żelbetowego na przepust we wsi Markusy na kanale melioracyjnym w ciągu drogi Nr 1122N odcinka Różany-Jezioro	380 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Przebudowa przepustu na rz. Topółka w km 21+691 drogi pow. nr 1119N na odc. Stankowo – Marwica, msc. Marwica	630 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Remont mostu żelbetowego w msc. Różany na rzece Tina w ciągu drogi Nr 1122N odcinka Różany-Jezioro	2 200 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Rozbudowa drogi powiatowej Nr 1103N - odc. Helenowo-Wikrowo-Jegłownik dł. 4,7 km	21 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Elbląski	Rozbudowa sieci dróg powiatowych łączących miasto Elbląg z siecią TEN-T (połączenie dróg S-7 i S-22, poprzez DW 509, DW 504 do DW 503) zwiększająca dostępność rejonów turystycznych Żuław i Wysoczyzny Elbląskiej	42 000 000	2016	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Priorytet 2. Inwestycje w transporcie kolejowym				
PKP PLK	Rewitalizacja linii 221 na odcinku Gutkowo - Braniewo	219000000	do 2020	RPO WM 2014-2020
Gmina Tolkmicko/PKP PLK	Rewitalizacja Kolei Nadzalewowej Elbląg-Kaliningrad	80 000 000	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
PKP PLK	Rewitalizacja ciągu linii 204 linii 204 Malbork – Elbląg –Bogaczewo i 220 Bogaczewo – Pasłęk - Olsztyn	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
PKP PLK	Rewitalizacja linii 204 Malbork – Elbląg – Braniewo na odcinku Bogaczewo-Braniewo	b.d.	do 2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Priorytet 3. Inwestycje w żegludze				
Elbląski Klaster Turystyczny	Budowa hal i nabrzeża portowego w celu współpracy z obwodem kaliningradzkim firm branży transportowo-samochodowej, z wykorzystaniem transportu drogą morską, wraz z promocją polskiej myśli technicznej i integracją społeczności Elbląga i Kaliningradu	135 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Frombork	Rozbudowa portu żeglarskiego we Fromborku (etap I)	19 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Tolkmicko	Budowa przyczółku promowego z polem portowym i drogą dojazdową w Tolkmicku	15 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Tolkmicko	Rewitalizacja miasta Tolkmicka: remont bosmanatu w porcie w Tolkmicku	1 200 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Tolkmicko	Rewitalizacja i standaryzacja portów i przystani nadzalewowych	20 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Tolkmicko	Budowa stancy wodnej WOPR w Tolkmicku	500 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe

Cel strategiczny nr 2: Wzrost jakości i integracja systemu infrastruktury transportowej

Zgłaszający	Nazwa projektu	Szacunkowe koszty [w PLN]	Planowany termin realizacji	Proponowane źródło finansowania
Priorytet 1. Inwestycje w transporcie kolejowym				
Gmina Elbląg/PKP S.A.	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Bogaczewo (stacja kolejowa dla linii 204 i 220) – około 1 km od węzła na S7;	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Frombork/PKP S.A.	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Frombork (stacja kolejowa, dworzec autobusowy, port);	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Gronowo/PKP S.A.	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Gronowo Elbląskie (stacja kolejowa na linii 204 i przystanek autobusowy);	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Miasto Braniewo/PKP S.A.	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Braniewo (stacja kolejowa i dworzec autobusowy);	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Miasto Elbląg	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Elbląg Ogólna (pętla tramwajowa i autobusowa, parking) – w odległości 750 m od wylotu DW504 w kierunku Fromborka oraz drogi powiatowej w kierunku Łęcza;	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Miasto Elbląg	Odnowa nawierzchni odcinków chodników, miejsc postojowych z budową zatok autobusowych	530 000	2015-2017	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Miasto Elbląg	Parkingi wielopoziomowe; Stare Miasto: - ul. Kumieli, - ul. Tamki (dla autobusów), - targowisko przy ul. Robotniczej, - ul. Krótka	4 150 000	do 2019	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Miasto Elbląg/PKP S.A.	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Elbląg Druska (pętla tramwajowa, możliwość budowy nowego przystanku kolejowego na linii 204 przy wiadukcie w ciągu ul. Akacyjnej) – w odległości 1 km od węzła Elbląg Wschód (S7 i S22);	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Gmina Elbląg/Miasto Elbląg/PKP S.A.	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Elbląg Zdrój (przystanek kolejowy linii 254 i przystanek tramwajowy, portowy terminal pasażerski, parking) – 3 km od węzła na DK7 i przy drodze wylotowej DW503 w kierunku Tolkmicka;	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg/Miasto Paszék/PKP S.A.	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego Paszék (stacja kolejowa i dworzec autobusowy na linii 220);	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Młynary/PKP S.A.	Budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego w Młynarach	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Tolkmicko/PKP S.A.	Rewitalizacja miasta Tolkmicka - odbudowa budynku dworca PKP, budowa zintegrowanego węzła przesiadkowego (stacja kolejowa, dworzec autobusowy, port);	3 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Priorytet 2. Inwestycje w transporcie miejskim				
Gmina Elbląg/Miasto Elbląg	Zakup 6 nowych wagonów tramwajowych	42 500 000	2019-2021	RPO WM 2014-2020
Gmina Elbląg/Miasto Elbląg	Budowa pętli autobusowej za osiedlem Dąbrowa (przy drodze do Jagodnika)	500 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg/Miasto Elbląg	Modernizacja Systemu EKM (serwerownia)	150 000	do 2015	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg/Miasto Elbląg	Budowa bezpłatnych parkingów typu „park and ride” w rejonach pętli tramwajowych i autobusowych na obrzeżu miasta (zlokalizowanych przy wylotach szczególnie dróg krajowych i wojewódzkich) oraz dworców PKS i PKP, tworząc zintegrowane węzły przesiadkowe	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg/Miasto Elbląg	Realizacja linii w ul. Mazurskiej i Alei Odrodzenia o dł. ok. 2,1 km	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg/Miasto Elbląg	Budowa linii tramwajowej w ciągu ulic: Królewiecka - Fromborska - Ogólna (pętla) o dł. ok. 1,5 km	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg/Miasto Elbląg	Budowa linii tramwajowe w ciągu ulic: Aleja Tysiąclecia - Rycerska o dł. ok. 1,0 km.	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg/Miasto Elbląg	Budowa miejsc postojowych w ul. Kos. Gdyńskich i ul. Królewieckiej	428 000	do 2016	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg/Miasto Elbląg	Przebudowa dróg wewnętrznych z budową parkingu przy ul. Karowej	2 520 320	do 2016	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Paszék	Poprawa bezpieczeństwa i funkcjonalności transportowej poprzez przebudowę układu komunikacyjnego w rejonie dworca w Paszoku	5 528 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Tramwaje Elbląskie Sp. z o.o.	Budowa nowych odcinków torowiska w ciągu ulic - 12 Lutego - Generała Grota Roweckiego	11 500 000	2019-2021	RPO WM2014-2020
Tramwaje Elbląskie Sp. z o.o.	Budowa nowych odcinków torowiska w ciągu Alei Armii Krajowej	5 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Tramwaje Elbląskie Sp. z o.o.	Modernizacja 9 wagonów tramwajowych	6 600 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Tramwaje Elbląskie Sp. z o.o.	Dalsza modernizacja torowiska tramwajowego w ciągu ulicy 3 Maja	4 700 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe	
Tramwaje Elbląskie Sp. z o.o.	Modernizacja torowiska tramwajowego w ciągu ulicy 1 Maja	7 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe	
Tramwaje Elbląskie Sp. z o.o.	Modernizacja torowiska tramwajowego w ciągu ulicy Grunwaldzkiej	8 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe	
Tramwaje Elbląskie Sp. z o.o.	Modernizacja torowiska tramwajowego w ciągu ulicy Obrońców Pokoju	6 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe	
Tramwaje Elbląskie Sp. z o.o.	Zakup nowych wiat (ok. 3-4 rocznie), oraz nowoczesnych tablic informacyjnych na przystanki komunikacji miejskiej	1 200 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe	
Priorytet 3. Inwestycje w transporcie rowerowym i pieszym					
Gmina Elbląg	Miasto	Przebudowa systemu tras rowerowych w Elblągu	4 877 527	2015-2020	RPO WM2014-2020
Gmina Elbląg	Miasto	Droga rowerowa równoległa do drogi wojewódzkiej 503 od osiedla Zawada w Elblągu przez Rubno Wielkie. Kamionek Wielki do Nadrzeża	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Droga rowerowa równoległa do drogi powiatowej 1136N wzdłuż ul. Fromborskiej, łącząc dzielnice Nad Jarem, Zajazd, Krasny Las i Próchnik	3 926 000	2015-2016	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Pasłęk / Gmina Elbląg / Gmina Miasto Elbląg	Rowerem bliżej do Elbląga - wykonanie ścieżki rowerowej z Pasłęka do Elbląga	9 877 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Pieniężno		Budowa ścieżek rowerowych	500 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto Gmina Elbląg	Droga rowerowa wzdłuż ulic Warszawskiej (od Spółdzielni Elsin) i Nowodworskiej w kierunku wyjazdu z Elbląga do Kazimierzowa. Koniec drogi połączony z istniejącą drogą wzdłuż DK 7 w Kazimierzowie	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto Gmina Elbląg	Droga rowerowa wzdłuż ulic Warszawskiej (DW 500) (od skrzyżowania z Żuławską) i Żuławskiej w kierunku wyjazdu z Elbląga do Władysławowa	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto Gmina Elbląg	Droga rowerowa wzdłuż ulic Warszawskiej (DW 500) (od skrzyżowania z Żuławską) w kierunku wyjazdu z Elbląga do Malborka przez Węzeł Raczki (S7 i DK 22) do węzła szlaków rowerowych na granicy Raczek Elbląskich (przy stacji pomp)	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto Gmina Elbląg	Kładka pieszo-rowerowa nad rzeką Elbląg obok mostu kolejowego na linii 204 łącząca drogę pieszo-rowerową wzdłuż rzeki Kumieli z drogą gruntową w kierunku ulicy Warszawskiej	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
JST		Poprawa oznakowania pionowego i poziomego międzynarodowych dróg rowerowych w Elblągu i pozostałych gminach, przez które one przebiegają	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przejście podziemne pod Aleją Grunwaldzką do istniejącego przejścia podziemnego w obrębie dworca PKP i dalej do ul. Lotniczej	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przejście podziemne pod Aleją Grunwaldzką od rejonu Placu Grunwaldzkiego do terenów handlowo-usługowych	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Gmina Elbląg	Miasto	Przeście nadziemne nad ul. Hetmańską od pasażu handlowego (w przedłużeniu ul. Michała Bałuckiego) do ul. Giermków	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Przeście podziemne pod ul. Rycerską w przedłużeniu ul. Mostowej - Rzeźnicka (Stare Miasto), komunikując relacje piesze z ulic 1 Maja i Giermków,	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
JST		Montaż stojaków rowerowych przy wszystkich szkołach, uczelniach wyższych oraz innych obiektach użyteczności publicznej (np. urzędy miast i gmin)	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Priorytet 4. Działania organizacyjne i studialno-analityczne					
Gmina Elbląg	Miasto	Rozszerzenie roli oficera rowerowego na cały obszar funkcjonalny	-	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Priorytet dla komunikacji miejskiej – (np. przez wdrożenie systemu ITS),	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Elbląg	Miasto	Określenie docelowej roli transportu rowerowego w systemie transportowym	-	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gminy EOF		Eliminacja ruchu rowerowego z dróg wojewódzkich oraz niektórych powiatowych o znacznym natężeniu ruchu.	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
JST (z wył miasta Elbląg)		Zdefiniowanie standardów projektowania i budowy dróg rowerowych.	-	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
ZKM Elbląg		Rozwój systemu Elbląskiej Karty Miejskiej w zakresie stałego monitorowania jakości usług przewozowych- szczególnie w celu zapewnienia punktualności kursowania	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
ZKM Elbląg		Opracowanie koncepcji stworzenia transportu osób starszych i niepełnosprawnych na żądanie (komunikacja midibusowa).	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
ZKM Elbląg		Weryfikacja możliwości marszrutyzacji tras autobusów z uwzględnieniem umowy z przewoźnikami autobusowymi na lata 2014-2020	b.d.	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe

Cel strategiczny nr 3: Wzmocnienie powiązań stolicy subregionu z obszarem funkcjonalnym, oraz ośrodkami regionalnymi i ponadregionalnymi

Zgłaszający	Nazwa projektu	Szacunkowe koszty [w PLN]	Planowany termin realizacji	Proponowane źródło finansowania
Priorytet 1. Inwestycje infrastrukturalne				
GDDKiA	Budowa drogi S-7 Elbląg (S-22) - Olsztynek (S-51), odc. Miłomłyn (S7) - Olsztynek	172 600 000	do 2017	POIiŚ 2014-2020
GDDKiA	Budowa drogi S-7 Gdańsk (A-1) - Elbląg (S-22) odc. Koszwały - Elbląg (z węzłem Kazimierzowo)	650 000 000	do 2017	POIiŚ 2014-2021
GDDKiA	Budowa nowego odcinka S-22 w kierunku Malborka	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
PKP PLK	Rewitalizacja linii kolejowej 220 Bogaczewo - Olsztyn	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła zewnętrzne i krajowe
PKP PLK	Rewitalizacja linii kolejowej 204 Malbork – Elbląg – Braniewo na odcinku Malbork-Elbląg-	b.d.	po 2020	Programy operacyjne, inne źródła

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	Bogaczewo				zewnętrzne i krajowe
Priorytet 2. Działania organizacyjne					
Gmina Elbląg, Elbląski	Miasto Powiat	Podjęcie starań o włączenie S22 w system korytarzy transeuropejskich TEN-T	-	2015	nie dotyczy
Gmina Elbląg, Elbląski	Miasto Powiat	Wzmocnienie roli korytarza Bałtyk-Adriatyk z wykorzystaniem drogi S7 i węzła logistycznego w Elblągu	b.d.	2015	nie dotyczy
Gmina Elbląg, Elbląski	Miasto Powiat	Uzupełnienie korytarza TEN-T i linii E65 o odnogę kolejową do Kaliningradu (linia Malbork-Elbląg-Bogaczewo-Braniewo)	b.d.	2015	nie dotyczy
Gmina Elbląg, Elbląski	Miasto Powiat	Zadanie analityczne związane z transportem lotniczym i możliwościami rozwoju lotniska w Elblągu	b.d.	2015	nie dotyczy
Gmina Elbląg, Elbląski	Miasto Powiat	Stworzenie koncepcji zintegrowanej obsługi obszaru komunikacją publiczną oraz integracja taryfowa i rozkładowa istniejących przewoźników drogowych, kolejowych i miejskich	b.d.	2015-2016	nie dotyczy

Cel strategiczny nr 4: Wzrost znaczenia usług logistycznych i sektora portowo-morskiego aktywizujące rozwój gospodarczy

Zgłaszający	Nazwa projektu	Szacunkowe koszty [w PLN]	Planowany termin realizacji	Proponowane źródło finansowania	
Priorytet 1. Rozwój sektora logistyki w regionie					
Gmina Elbląg	Miasto Powiat	Poprawa powiązań komunikacyjnych dzielnicy Zatorze (strefy przedsiębiorczości Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego) z centrum Miasta Elbląga	45 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Gmina Milejewo		Milejewo - Zagospodarowanie inwestycyjne rewitalizowanych terenów gminy na Centrum Logistyczno-Produkcyjne	88 000 000	2015-2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Powiat Braniewski		Rozwój terminali kolejowych przeładunkowych i towarzyszących obiektów logistycznych w rejonie Braniewa	b.d.	do 2020	Programy operacyjne na lata 2014-2020, inne źródła zewnętrzne i krajowe
Priorytet 2. Wzrost znaczenia Portu Elbląg					
Gmina Elbląg	Miasto Powiat	Budowa nowego nabrzeża przy ul. Radomskiej przedłużenie i powiększenie terminala składowo przeładunkowego	15 000 000	2015-2020	POIiS 2014-2020, budżet Miasta Elbląg, budżet Portu Morskiego w Elblągu sp. z o.o.
Gmina Elbląg	Miasto Powiat	Budowa obrotnicy dla statków na rzece Elbląg	5 000 000	2015-2017	POIiS 2014-2020, budżet Miasta Elbląg, budżet Portu Morskiego w Elblągu sp. z o.o.
Gmina Elbląg	Miasto Powiat	Budowa boczny kolejowej i terminalu nr 2 w porcie morskim w Elblągu	100 000 000	do 2020	POIiS 2014-2020, budżet Miasta Elbląg, budżet Portu Morskiego w Elblągu sp. z o.o.
Gmina Elbląg	Miasto Powiat	Rozbudowa infrastruktury portu w Elblągu	b.d.	do 2020	Fundusz Spójności, środki krajowe, budżet Miasta Elbląga
Urząd Morski w Gdyni		Przebudowa wejścia do portu w Elblągu	201 000 000	2018-2020	Fundusz Spójności, środki krajowe
Urząd Morski w Gdyni		Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską	771 260 000	do 2020	POIiS 2014-2020 lub w całości budżet Państwa
Miasto Elbląg	Gmina Powiat	Rozwój instytucjonalny portu w Elblągu	b.d.	do 2020	POIiS 2014-2020, budżet Miasta Elbląg, budżet Portu Morskiego w Elblągu sp. z o.o.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Plan rozwoju sieci drogowej powiatu braniewskiego⁴⁶ w okresie do 2020 r. nie przewiduje budowy nowych odcinków dróg powiatowych. Przewiduje natomiast remonty, przebudowy, w tym nawierzchnie twarde ulepszone szeregu dróg nie posiadających obecnie takich nawierzchni. W *Planie* znajdują się informacje o wielkościach i strukturze rodzajowej ruchu na drogach powiatowych powiatu braniewskiego w latach 2012 i 2013. Największe natężenie średniodobowego ruchu rocznego (SDR) występuje na odcinkach miejskich tych dróg. Do największych należą:

- w Braniewie:
    - ul. Morska (DP 1377N) – 5.574 poj./dobę,
    - pozostałe ulice w ciągach zamiejskich dróg powiatowych – ok. 2.000 – 3.500 poj./dobę
    - ulice powiatowe miejskie – poniżej 2.000 poj./dobę
  - w Pieniężnie:
    - ul. 1 Maja (DP 1342N) – 3.265 poj./dobę,
    - pozostałe ulice w ciągach zamiejskich dróg powiatowych – ok. 2.100 – 3.260 poj./dobę ,
    - ulice powiatowe miejskie – maksimum 2.330 poj./dobę,
  - we Fromborku największy ruch występuje na ulicy Katedralnej – 1070 poj./dobę.
- Spośród zamiejskich dróg powiatowych, największe natężenie występuje na:
- DP 1387N – maksimum 1910 poj./dobę,
  - DP 1385N – maksimum 1335 poj./dobę,
  - DP 1344N – maksimum 1154 poj./dobę.
- na pozostałych drogach ruch nie przekracza 1000 poj./dobę.

Inwestycje drogowe w Elblągu (na podstawie informacji z Urzędu Miasta).

1. Przebudowa ulicy oraz drogowych obiektów inżynierskich ciągu drogi wojewódzkiej nr 503 w obszarze miasta Elbląga.

Gmina Miasto Elbląg posiada decyzję zezwalającą na realizację inwestycji drogowej.

W latach 2011-2014 Gmina Miasto Elbląg wykonała przebudowę drogi wojewódzkiej 503 na odcinku od ul. Plac Słowiański do ul. Obrońców Pokoju. Projekt obejmował przebudowę i budowę jezdni wraz z pasami dzielącymi, usunięcie kolizji przebudowywanej drogi z torowiskiem i siecią trakcyjną oraz infrastrukturą techniczną (energetyczną, telekomunikacyjną, gazową, wodociagową, sanitarną, ciepłowniczą), ponadto wykonano przebudowę i budowę chodników, ścieżek rowerowych, zatok autobusowych, peronów tramwajowych oraz zjazdów, wykonano nową sieć kanalizacji deszczowej oraz przebudowę sieci oświetleniowej. Przebudową objęto następujące ulice: Pocztową, Robotniczą, Browarną, Armii Krajowej, Plac Słowiański oraz wybudowano nowe ulice Nową 1 i Nową 2.

Do realizacji przewidywane są jeszcze następujące odcinki DW503 (zakres robót jak wyżej):

- odcinek od ul. Al. Tysiąclecia do ul. Plac Słowiański (ul. Rycerska),
  - odcinek od ul. Obrońców Pokoju do granic administracyjnych Miasta Elbląg (Rubno Wielkie) – ul. Mazurska.
- #### **2. Poprawa powiązań komunikacyjnych dzielnicy Zatorze z centrum Miasta Elbląga w ramach projektu – Przygotowanie dokumentów strategicznych dla Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego.**

Aktualnie Miasto Elbląg jest na etapie wykonywania kompleksowych dokumentacji projektowych obejmujących:

- budowę połączenia drogowego pomiędzy ulicą Akacjową i Lotniczą w Elblągu,
- przebudowę ulicy Lotniczej w Elblągu,
- wykonanie analiz ruchowych i programu funkcjonalno – użytkowego dla zamierzenia p.n. Poprawa powiązań dzielnicy „Zatorze” w Elblągu z istniejącym układem komunikacyjnym poprzez budowę wiaduktu w ciągu ulicy Lotniczej i Skrzydlatej.

Przebudowa ul. Lotniczej polegała będzie na dostosowaniu parametrów istniejącej ulicy do klasy technicznej L oraz prognozowanego obciążenia ruchem wraz z zabezpieczeniem niezbędnych potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej w tym między innymi budowę kanalizacji deszczowej, kanałów technologicznych, przebudowę oświetlenia ulicznego, przebudowę istniejącego uzbrojenia i usunięcia kolizji, budowę ścieżek rowerowych oraz zatoczek autobusowych.

Połączenie drogowe pomiędzy ulicą Akacjową i Lotniczą polegać będzie na budowie drogi klasy technicznej L wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną. Połączenie przebiegać będzie przez tereny

⁴⁶ NOW-EKO Biuro Projektów Sp. z o.o. Olsztyn 2013 r. na zamówienie Zarządu Dróg Powiatowych w Braniewie

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

przejęte przez Gminę Miasto Elbląg od wojska. Zakres obejmował będzie między innymi budowę kanalizacji deszczowej, usunięcie kolizji z istniejącą infrastrukturą, budowę oświetlenia ulicznego, chodników i ścieżek rowerowych. Poprawa powiązań dzielnicy „Zatorze” z istniejącym układem komunikacyjnym poprzez budowę wiaduktu obejmuje wykonanie badań ruchu (określenie natężeń oraz struktury kierunkowej i rodzajowej pojazdów po wybudowaniu wiaduktu), przeprowadzenie analiz w zakresie bezpieczeństwa ruchu i wypadkowości, sporządzenie studium w zakresie określenia niezbędnych prac do wykonania na istniejącej sieci układu drogowego oraz sprządzenie programu funkcjonalno – użytkowego.

3. Eliminacja barier nawigacyjnych dla transportu wodnego jako element strategii wspólnych działań na obszarze Zalewu Wiślanego – studium przypadku mostu pontonowego w Nowakowie

Zakres zadania obejmuje wykonanie ekspertyzy w zakresie analizy wpływu bariery nawigacyjnej w postaci mostu pontonowego na rzece Elbląg w Nowakowie na sytuację społeczno gospodarczą regionu. Wykonanie ekspertyzy ma na celu wyodrębnienie najkorzystniejszych z możliwych rozwiązań planistycznych i technicznych w zakresie komunikacji drogowej, które zakładać będą:

- likwidację istniejącego mostu pontonowego przez rzekę Elbląg w Nowakowie w celu likwidacji barier dla transportu wodnego,
- skomunikowanie miejscowości Nowakowo z miastem Elbląg, umożliwienie optymalnego dostępu terenów sąsiadujących z tym układem drogowym, w szczególności obszarów inwestycyjnych Miasta Elbląg i Gminy Elbląg oraz terenów Portu Morskiego w Elblągu do drogi ekspresowej S7.

W ekspertyzie rozważona zostanie między innymi:

- budowa nowego mostu „wysokiego” w nowej lokalizacji w ciągu tzw. trasy północnej Elbląga,
- budowa nowego mostu (np. zwodzonego) w istniejącej lokalizacji w Nowakowie umożliwiającego swobodną żeglugę zgodnie z wymogami Zarządu Portu,
- lokalizacja przepraw mostowych przez rzekę Elbląg i kanał Jagielloński w innej lokalizacji niż wyżej umożliwiających powiązanie układu komunikacyjnego z terenami inwestycyjnymi, terenów Portu z drogą S7 przez włączenie się do ciągu ulicy Nowodworskiej w Elblągu,
- skomunikowanie nowego układu drogowego łączącego Nowakowo z miastem Elbląg wraz z przeprawą mostową przez rzekę Elbląg w nowej lokalizacji z drogą ekspresową S7 poprzez drogę wojewódzką nr 503 oraz ulicę Trasa Unii Europejskiej i Nowodworską uwzględniając rozbudowę/przebudowę istniejących obiektów mostowych tj. mostu w ciągu ul. Trasy Unii i wiaduktu w ciągu ul. Nowodworskiej.

Ponadto w Wieloletniej Prognozie Finansowej na lata 2015 – 2029 oprócz przebudowy i rozbudowy ulic oraz wykupu gruntów dla potrzeb rozbudowy systemu transportowego, przewidziano m.in. budowę dróg rowerowych i budowę trakcji tramwajowej w ul. Grota Roweckiego - 12 Lutego.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

PROBLEMATYKA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH

Mandat negocjacyjny ZWIĄZKU ZIT MOF ELBLĄG w sprawie realizacji zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla miejskiego obszaru Elbląga w RPO Warmia i Mazury 2014 – 2020. (wrzesień 2014 r.)

Obszar ZIT dla miejskiego obszaru funkcjonalnego (MOF) Elbląga obejmuje swoim zakresem:

- Gminę Miasto Elbląg,
- Gminę Elbląg,
- Gminę Milejewo,
- Gminę Młynary,
- Gminę Tolkmicko,
- oraz dodatkowo Powiat elbląski w obszarze w.w. gmin.

Cel 1. Stworzenie wysokiej jakości systemu transportu i komunikacji. Wśród priorytetów znajdują się m.in. modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunikacji oraz stworzenie systemu ścieżek i szlaków rowerowych.

Wytyczne Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju wskazały m.in. na następujący kierunek interwencji do realizacji w ramach ZIT: rozwój zrównoważonego, sprawnego transportu łączącego miasto i jego obszar funkcjonalny. Nawiązuje to do kluczowych problemów miejskich obszarów funkcjonalnych. Cechą charakterystyczną MOF jest przemieszczanie się większości mieszkańców w kierunku centrum. Zaburzenie dostępności komunikacyjnej centrum ma wpływ na jakość życia i poziom rozwoju gospodarczego całego obszaru. Z drugiej strony ważne jest również zapewnienie pozostałych powiązań wewnątrz obszaru, tak aby możliwe było podróżowanie po nim w sposób bezpośredni z pominięciem centrum, o ile nie jest to konieczne. Sprzyja to jednocześnie dywersyfikacji kierunków podróży związanych z pracą lub nauką oraz odciążeniu układu komunikacyjnego w centrum i skróceniu długości podróży. Konieczne jest stworzenie systemu komunikacyjnego integrującego komunikację indywidualną i zbiorową oraz różne systemy transportowe – drogowy, kolejowy, wodny i lotniczy. Z kolei powiązania z transeuropejską siecią TEN-T umożliwią włączenie EOF i MOF w infrastrukturę transeuropejską i budowanie ponadnarodowych funkcji tego obszaru.

W ramach proponowanych przedsięwzięć dla ZIT MOF Elbląga, w zakresie transportu znajdują się:

- w gminie miście Elbląg:
  - budowa trakcji tramwajowej w ul. Grota-Roweckiego/12 Lutego wraz z zakupem 6 nowych wagonów tramwajowych,
  - skomunikowanie dzielnicy przemysłowo-mieszkaniowej Zatorze z drogą wojewódzką nr 500 oraz 503,
  - budowa drogi powiatowej klasy G – obwodnicy wschodniej miasta Elbląg – Etap I: od ul. Wschodniej – Bis do ul. Sybiraków,
  - budowa bocznic kolejowej i terminalu nr 2 w porcie morskim w Elblągu,
- w powiecie elbląskim:
  - opracowanie i realizacja programu rozwoju turystyki w obszarze Zalewu Wiślanego,
  - rozbudowa drogi powiatowej nr 1103N na odcinku: Helenowo – Wikrowo – Jegłownik,
- gmina Milejewo:
  - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 504,
  - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 509,
  - podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu, poprzez przebudowę drogi powiatowej nr 1131N na odcinku: droga nr 504 – Jagodnik – Ogrodniki,
- gmina Tolkmicko:
  - budowa przyczółku promowego z polem portowym i drogą dojazdową w Tolkmicku,
  - budowa drogi nadzalewowej Kamionek Wielki – Kadyny przez: Kuptę, Nadbrzeże, Suchacz, Pęklewo,
- gmina Elbląg:
  - budowa drogi gminnej nr 101010N w miejscowości Nowina,
  - budowa drogi w miejscowości Gronowo Górne – łącznik drogi powiatowej ul. Opałowej z ul. Kryształową i ul. Agatową,
  - przebudowa drogi zbiorczej powiatowej nr 1109N od m. Nowakowo do ujścia rzeki Elbląg w m. Batorowo oraz przebudowa odcinka drogi dojazdowej gminnej od Złotej Wyspy wraz z budową miejsc parkingowych,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- budowa drogi zbiorczej w m. Gronowo Górne – łącznik drogi powiatowej nr 1137N – ulica Opałowa do drogi gminnej nr 101027N ul. Agatowa przy projektowanym węźle komunikacyjnym „Terkawka” na drodze krajowej nr S22,
- gmina Elbląg/gmina miasto Elbląg/powiat elbląski:
  - budowa mostów na rzece Elbląg i Kanale Jagiełońskim wraz z układem komunikacyjnym,
- gmina Młynary:
  - remont drogi gminnej nr 107004N Zastawno – Sokolnik – Nowe Monasterzysko, wraz z przebudową mostu na rzece Baudzie – I etap,
  - remont drogi gminnej nr 107004N Zastawno – Sokolnik – Nowe Monasterzysko, wraz z przebudową mostu na rzece Baudzie – II etap,
  - remont drogi gminnej nr 107010N Sąpy – Warszawa,
  - remont drogi gminnej nr 107013N, droga nr 505 – Ojcowa Wola droga gminna nr 107051N,
  - remont drogi gminnej nr 107004N Zastawno – Warszewo,
  - remont drogi nr 107003N Nowe Monasterzysko – Stare Monasterzysko,
  - remont drogi nr 107003N Stare Monasterzysko – Błudowo,
  - remont drogi nr 107021N Młynarska Wola – granica gminy (Stare Siedlisko) II etap,
  - budowa obwodnicy Młynar w ciągu drogi wojewódzkiej nr 509.

PROPONOWANY ZAKRES WSPARCIA W FORMULE ZIT MOF ELBLĄGA W RAMACH RPO WARMIA I MAZURY 2014 – 2020.

Wśród obszarów wsparcia związek ZIT MOF Elbląga określił następujący obszar wsparcia:

1. Rozwój zrównoważonego, sprawnego transportu łączącego miasto i jego obszar funkcjonalny, następującym uzasadnieniem:

Zagadnienie nawiązuje do kluczowych problemów miejskich obszarów funkcjonalnych, które nie ominęły również obszaru elbląskiego. Przesłanką sformułowania tego celu jest chęć przeciwdziałania fragmentacji infrastruktury transportowej, która może prowadzić do zmniejszania dostępności komunikacyjnej wybranych obszarów, a tym samym do obniżania jakości życia.

Cechą charakterystyczną miejskich obszarów funkcjonalnych jest przemieszczanie się większości mieszkańców w kierunku centrum. Zaburzenie dostępności komunikacyjnej centrum ma wpływ na jakość życia oraz na poziom rozwoju gospodarczego całego obszaru. Rozwój nowoczesnego, miejskiego obszaru funkcjonalnego wymaga jednak stworzenia pełnej sieci powiązań, czyli uzupełnienia koncentrycznego układu infrastruktury (decydującego o dostępności transportowej centrum), powiązaniemi komunikacyjnymi pomiędzy pozostałymi węzłami sieci osadniczej. Wydajna sieć umożliwi odciążenie komunikacyjne centrum – mieszkańcy mogą z równą swobodą podróżować po całym obszarze, co sprzyja dywersyfikacji kierunków w jakich poszukują źródeł utrzymania, ale również wyrównywaniu dostępności komunikacyjnej do centrum. Dlatego kluczowym kryterium realizacji tego celu jest stworzenie zintegrowanego systemu komunikacyjnego złożonego z różnych rodzajów transportu – drogowego, kolejowego, wodnego i lotniczego. W ramach wymienionych kategorii założono również rozwój transportu zbiorowego dostosowanego do zidentyfikowanych potrzeb.

W tym celu zaplanowano także tworzenie powiązań z siecią transportową TEN-T. Jest to kierunek myślenia wynikający z głównych założeń rozwojowych Unii Europejskiej. Włączenie EOF w infrastrukturę transeuropejską umożliwi budowanie ponadnarodowych funkcji tego obszaru.

Obszar zrównoważonego transportu ma wyraźne znaczenie dla realizacji celów rozwojowych OSI Ośrodki subregionalne Elbląg, ponieważ wpływa na wzrost funkcji subregionalnych Elbląga (m.in. poprawia dostępność komunikacyjną do węzła transportowego, jakim jest dla subregionu miastodrzeń), wzrost konkurencyjności gospodarczej w kraju i za granicą (szczególnie dzięki zwiększeniu mobilności pracowników) oraz sprzyja wykształceniu się wyrazistych funkcji społeczno-gospodarczych miasta (zwłaszcza jako rynku pracy, ośrodka kulturalnego i edukacyjnego).

Proponuje się, żeby przedsięwzięcia w tym zakresie były realizowane w ramach:

Osi 7. Infrastruktura transportowa, Działanie (priorytet inwestycyjny 7.2 – EFRR).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
 w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

8. Infrastruktura techniczna

SCHEMAT NR 7

8.1. Gospodarka wodna

Zasoby eksploatacyjne województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2013 zostały przez GUS oszacowane na 1144,7 m³, co w stosunku do roku poprzedniego oznacza ubytek o 3,6 m³. Ze względu na znaczne zasoby województwa w wody (zwłaszcza podziemne) nie przewiduje się, aby mogło tu nastąpić zjawisko deficytu wody.

Średnie zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca w 2013 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wyniosło 30,5 m³. Podobnymi danymi charakteryzują się zbiorowe dane dla powiatów: braniewskiego 30,2 m³, elbląskiego 27,8 m³ oraz powiatu m. Elbląg 32,7 m³. Analizując wyniki dla poszczególnych gmin, widoczne jest większe wyżycie wodny na terenach miejskich niż wiejskich. Duże różnice widoczne są w przypadku Pieniężna (miasto - 41,2 m³, gmina - 8,2 m³), Pasłęka (miasto - 30,7 m³, gmina - 15,4 m³), Tolkmicka (miasto - 38,4 m³, gmina - 21,5 m³). Tylko w Młynarach na obszarze wiejskim żuto więcej wodny niż w mieście (odpowiednio 46,5 m³ oraz 40,6 m³).

Ogółem na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 r. zużyto 121893 dm³ wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku. Średnio na 1 mieszkańca wyszło 84,2 dm³ wody. Analizując poszczególne powiatu zużycie przedstawia się na następującym poziomie: powiat braniewski - 32,6 dm³, powiat elbląski 64,1 dm³ oraz powiat m. Elbląg 147,4 dm³. Na terenie Miasta Elbląg największy udział w zużyciu wody przypada na przemysł (ok. 68%), natomiast w pozostałych powiatach przypada na rolnictwo i leśnictwo oraz inne sektory gospodarki.

Dostęp mieszkańców do sieci wodociągowej w obszarze EOFu szacowany jest na ok. 83,3 % na terenie powiatu braniewskiego, 87,5% elbląskiego i 98,8% Miasta Elbląg (przy średniej dla województwa 89,4%). Szczegółowe dane nt osób korzystających z wodociągu w % ogółu ludności oraz długości sieci wodociągowej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Stopień zwodociągowania i kanalizacji poszczególnych gmin tworzących EOF

Powiat	Gmina	Stopień zwodociągowania		Stopień skanalizowania	
		Długość [km]	% ludności podłączonej	Długość [km]	% ludności podłączonej
Powiat Braniewski	Braniewo Miasto	62,2	100	47,4	100
	Braniewo	116,3	b.d.	59,1	b.d.
	Frombork	39,5	90	12,9	75
	Pieniężno	96,32	79,1	36,1	59,5
	Płoskinia	72,20	b.d.	22,60	b.d.
	Wilczęta	115	100	8,6	14,7
Powiat Elbląski	Elbląg	159,49	100	19,8	33,8
	Godkowo	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	Gronowo Elbląskie	74,8	98,5	2	23
	Markusy	119,3	99	1,8	5,9
	Milejewo	57	98	11,2	22
	Młynary	122	99,35	8,4	38,36
	Pasłęk	224,8	99,70	59,47	75,30
	Rychliki	47,7	93	2,21	b.d.
	Tolkmicko	62,6	98	93,9	98
Powiat M. Elbląg	Elbląg	374,1	100	261,2	97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

Na podstawie powyższych danych widać, że poziom zwodociągowania w poszczególnych gminach jest wysoki i w większości z nich bliski lub równy 100%. Na terenach w pozostałych gminach sytuacja lepiej przedstawia się na terenach miejskich niż wiejskich.

Podstawowe elementy układu wodociągowego EOF tj. ujęcia wód, stacje uzdatniania i zbiorniki wyrównawcze, zapewniają odbiorcom dostawę odpowiedniej ilości i jakości wody. Zgodnie z danymi pozyskanymi z urzędów gmin, na omawianym obszarze znajduje się 69 komunalnych ujęć wód oraz 52 stacje uzdatniania wody.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

8.2. Gospodarka ściekowa

W województwie warmińsko-mazurskim w 2013 r. (wg danych GUS, BDL) podłączonych do sieci kanalizacyjnej było 68,3% mieszkańców, natomiast dane dla poszczególnych powiatów są bardzo zróżnicowane. Największym stopniem skanalizowania odznacza się powiat M. Elbląg – 94,9% wg GUS (wg danych pochodzących z urzędu już 97%), zbliżony wynik do województwa osiągnął powiat braniewski – 64,8%. Natomiast prawie o połowę mniej osób podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu elbląskiego – zaledwie 37,8%. Jedynie w Mieście i Gminie Tolkmicko i Pasłęk ten wskaźnik jest wysoki. Szczegółowe dane nt osób korzystających z kanalizacji w % ogółu ludności oraz długości sieci kanalizacyjnej przedstawia powyższa tabela.

Analiza danych z ostatnich lat, udostępnianych przez GUS, pozwala stwierdzić że długość sieci kanalizacyjnej z roku na rok wzrasta. Mimo to nadal znaczna część mieszkańców EOF jest pozbawiona możliwości podłączenia do sieci. Stan gospodarki ściekowej jest znacznie gorszy na terenach wiejskich niż miejskich. Nadal również istnieją duże dysproporcje między stopniem skanalizowania i zwodociągowania gmin. Szczególnie duże różnice widoczne są na terenie powiatu elbląskiego (Gminy: Godkowo, Gronowo Elbląskie, Markusy, Milejewo, Młynary i Rychliki).

Zgodnie z danymi pozyskanymi z urzędów gmin, na omawianym obszarze znajdują się 23 oczyszczalnie ścieków. W ramach zakładów przemysłowych i obiektów użyteczności publicznej występują lokalne systemy kanalizacyjne sprowadzone do urzędów oczyszczających ścieki. W pozostałych przypadkach ścieki bytowo-gospodarcze najczęściej gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach ścieków, a następnie zagospodarowywane na własnych polach i łąkach lub w przypadku nowo wybudowanych domów - oczyszczane w lokalnych, przydomowych oczyszczalniach ścieków. Część ścieków odprowadzana jest bezpośrednio do zarurowanych rowów przydrożnych lub rowów melioracyjnych.

Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków wynosi 48,0% na terenie powiatu elbląskiego, 71,1% na terenie powiatu braniewskiego i 96,8% na terenie powiatu m. Elbląg (przy średniej dla województwa 74,8%).

Na terenie EOF zostały wyznaczone granice aglomeracji wodno-ściekowych, których zadaniem jest ułatwienie zarządzania gospodarką ściekową. Zgodnie z art. 43 ust.2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. prawo wodne (tj. Dz. U. 2015, poz. 469) aglomeracja oznacza teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków komunalnych albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków. Aglomeracje wodno-ściekowe zostały wyznaczone na terenie Miasta Elbląg, Miasta i Gminy: Braniewo, Młynary, Frombork, Tolkmicko, Pasłęk i Pieniężno. Aglomeracja wyznaczona na terenie Miasta Elbląg zaliczona została do grupy aglomeracji o RLM (równoważniku liczby mieszkańców) powyżej 100 000.

8.3. Gospodarka gazowa

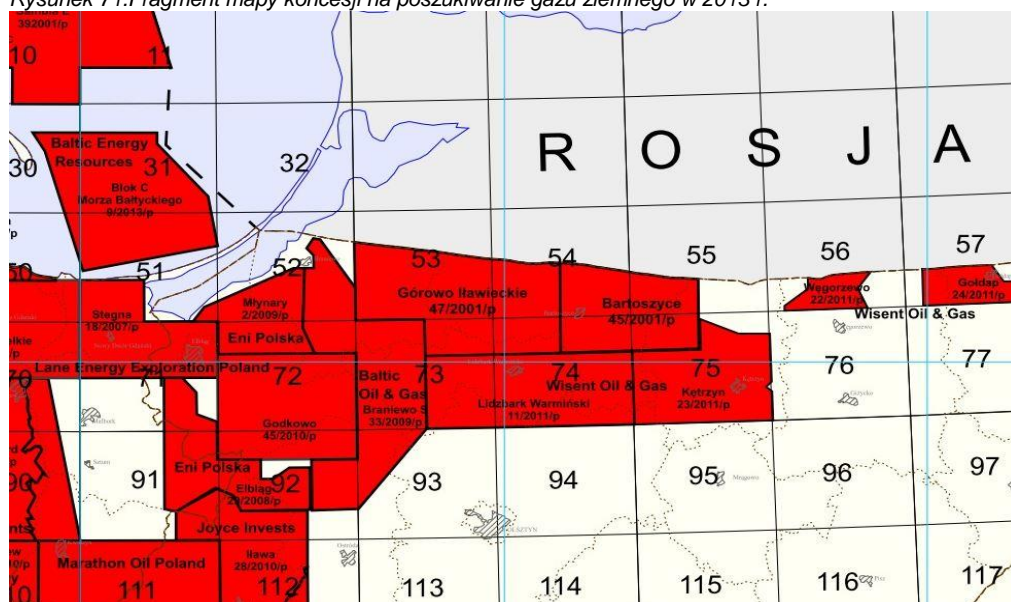
Główny kierunek zaopatrywania województwa warmińsko-mazurskiego w gaz, zaopatrujący centralną część województwa dzięki dwóm gazociągom magistralnym wysokiego ciśnienia relacji Płońsk–Ciechanów-Nidzica krajowego systemu sieci gazowniczych z węzła Rembelszczyzna koło Warszawy, omija zachodnią część województwa obejmującą Elbląski Obszar Funkcjonalny. W ten region gaz doprowadzany jest dzięki odgałęzieniu magistrali gazowej wysokiego ciśnienia Gustorzyn-Gdańsk poprowadzonym na odcinku Sztumska Wieś-Elbląg. Istniejący gazociąg o średnicy DN 200 biegnie od stacji redukcyjno-pomiarowej w Starym Polu (gmina Stare Pole, powiat malborski, województwo pomorskie) w kierunku Elbląga do stacji Elbląg-Raczki i Elbląg-Rubno. Sieć gazowa w granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego jest bardzo słabo rozwinięta i obejmuje jedynie zachodnią część – miasto Elbląg oraz w nieznacznej części gminy Elbląg i Gronowo Elbląskie. W Elblągu w sieciowy gaz ziemny zaopatrywane jest około 91% mieszkańców. Poza miastem do gazu sieciowego dostęp ma, odpowiednio, 13% mieszkańców gminy wiejskiej Elbląg oraz 0,3% mieszkańców gminy Gronowo Elbląskie (dane GUS 2013). Pozostałe obszary, w tym sześć miast (Braniewo, Pasłęk, Frombork, Tolkmicko, Młynary i Pieniężno) oraz obszary wiejskie nie posiadają zaopatrzenia w sieciowy gaz ziemny. Operatorem działającym rejonie EOF jest Pomorska Spółka Gazownictwa. Wobec dużego zapotrzebowania oraz niewielkiego zasięgu obecnej sieci gazowej planowane są liczne inwestycje mające na celu rozbudowę sieci, w tym gazyfikacja miast i gmin nadzalewowych Milejewo, Tolkmicko, Frombork, Braniewo inwestycją relacji Elbląg-Rubno – Braniewo. Realizacja inwestycji gazowych relacji Kościerzyna – Olsztyn do transportu gazu pochodzącego z pokładów gazu zawartego w łupkach ilastych oraz transportu gazu ziemnego oraz gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Elbląg-Raczki – Bogaczewo (w gminie Morąg) potencjalnie zapewni dostęp do sieci gazowej na terenie gmin Rychliki

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

oraz Pastęk (wraz z miastem). Realizacja inwestycji zapewniłaby zwiększenie zasięgu sieci gazowej oraz częściową dywersyfikację źródeł dostaw.

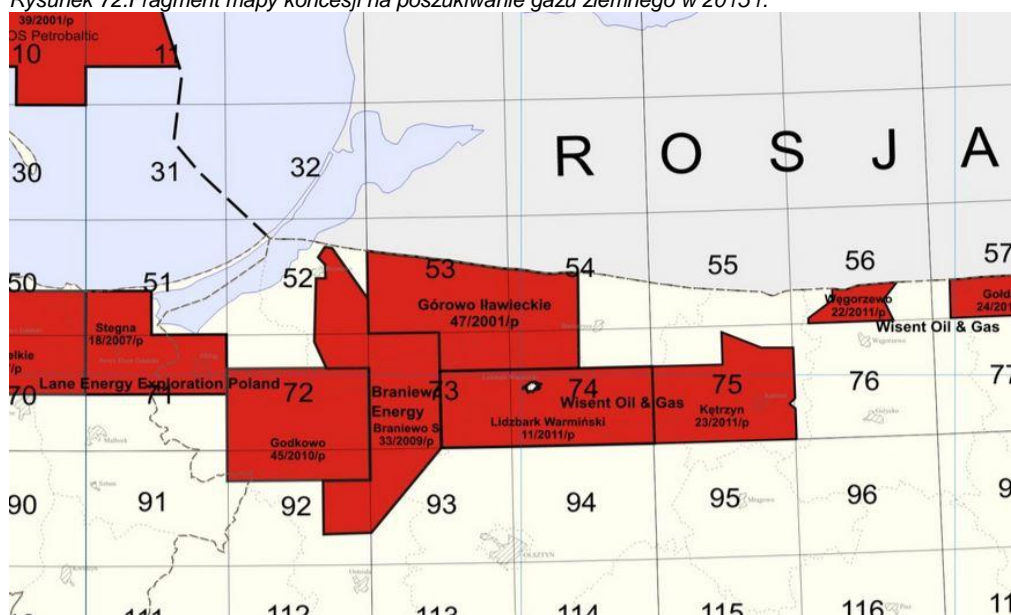
Według szacunków w granicach województwa warmińsko-mazurskiego może znajdować się 25% polskich zasobów gazu łupkowego, z czego pokaźna część na obszarze EOF. W związku z tym przez Ministerstwo Środowiska zostały wydane koncesje na poszukiwania złóż gazu zarówno w powiecie elbląskim jak i braniewskim. Odwarty poszukiwawcze odbyły lub odbywają się w Rogitach w gminie Braniewo, koło Wodyni w gminie Tolkmicko i Kamiennika Wielkiego w gminie Milejewo. Praktycznie cały obszar Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego objęty był koncesjami poszukiwawczymi, w tym Stegna 18/2007/p (koncesjonariusz Lane Energy Exploration Poland), Elbląg 29/2008/p (Eni Polska), Młynary 2/2009/p (Eni Polska), Braniewo S 33/2009/p (Baltic Oil&Gas), Iława 28/2010/p (Joyce Invests) oraz Godkowo 45/2010/p (Lane Energy Exploration Poland). Obecnie – stan na 01.04.2015 roku - Ministerstwo Środowiska informuje o trzech istniejących koncesjach – Braniewo S (Braniewo Energy), Godkowo i Stegna.

Rysunek 71. Fragment mapy koncesji na poszukiwanie gazu ziemnego w 2013 r.

Źródło: Ministerstwo Środowiska (stan na 31.12.2013r.)

Rysunek 72. Fragment mapy koncesji na poszukiwanie gazu ziemnego w 2015 r.

Źródło: Ministerstwo Środowiska (stan na 01.04.2015r.)

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

8.4. Elektroenergetyka

Zasilane w energię elektryczną z krajowego systemu elektroenergetycznego realizowane jest poprzez linię 400kV Gdańsk Błonie – Mątki przebiegającą na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego przez północną część gminy Gronowo Elbląskie, gminę Elbląg na południa od miasta Elbląg, północną część gminy Pasłęk oraz w kierunku południowego wschodu przez gminę Godkowo. W stacji Mątki (400/220/110kV) odbywa się, przy udziale dwóch autotransformatorów o mocy 330MVA, transformacja energii na napięcie rozdzielcze 110kV. Energia po wprowadzeniu do sieci rozdzielczej dostarczana jest odbiorcom na napięciach: 110kV, 15kV i 0,4kV.

Obszar zasilany jest w energią poprzez linie 110kV przebiegające od stacji w Matkach przez Morąg, a na terenie EOF, przez Pasłęk i gminę Elbląg do miasta Elbląg. Sieć rozgałęzia się w kierunku Nowego Dworu Gdańskiego oraz Gronowa Elbląskiego i dalej Malborka oraz w kierunku gmin i miast nadzalewowych tworząc pierścień (z wcześniejszym fragmentem Mątki-Morąg-Pasłęk-Elbląg) przebiegający przez gminy Tolkmicko, Frombork, Braniewo, Pieniężno i dalej przez Orneta, Lubomino, Dobrze Miasto, Świątki, Dywity do stacji Mątki. Stacje 110/14kV zlokalizowane są w Elblągu (7), Pasłęku oraz na terenie gmin Tolkmicko (Pogrodzie) i Pieniężno (Piotrowiec). Urządzenia sieci przesyłowej 400kV są zarządzane i eksploatowane przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA (PSE SA), zaś właścicielem i zarządcą sieci rozdzielczej jest Energa Operator S.A.

Ocenia się, że sieć rozdzielcza 110kV jest rozwinięta w stopniu dostatecznym. Połączona pierścieniowo sieć zapewnia wymagane parametry energii elektrycznej w układzie normalnym oraz umożliwia rezerwowe zasilanie w przypadku awarii lub prac remontowych i modernizacyjnych. Wyposażone w dwa transformatory 110/15kV istniejące stacje transformatorowe umożliwiają w przypadku awarii lub prac planowych na jednym z transformatorów przejęcie obciążenie przez drugi. Istniejące obciążenie szczytowe w Elblągu i bezpośrednim sąsiedztwie wynoszą ok. 80 MW, co teoretycznie zapewnia dostawę odpowiedniej ilości energii nawet w momencie szczytowym.

Według danych dla województwa warmińsko-mazurskiego w wieloletnim przedziale czasowym sumaryczne zapotrzebowanie na energię wzrastało w granicach 1,5% rocznie przy wzroście zapotrzebowania mocy na poziomie około 2% rocznie. Na tej podstawie szacuje się przyszły wzrost zapotrzebowania na poziomie 1,5% rocznie, przy czym nie są to szacunki precyzyjne m.in. ze względu na niemożność dokładnego oszacowania czynników takich jak tempo wzrostu liczby odbiorców komunalnych, dostępu w gospodarstwach domowych nowych technologii oraz kwestia wprowadzaniem do użytku urządzeń energooszczędnych.

Lokalna produkcja energii elektrycznej pokrywa nieznaczną część zapotrzebowania i odbywa się głównie przy udziale odnawialnych źródeł energii - w elektrowniach wiatrowych, małych elektrowniach wodnych, elektrowniach na biomasę i biogaz oraz w elektrociepłowniach. W granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego jak i w całym województwie warmińsko-mazurskim nie występują istotne źródła energii elektrycznej - rejon jest importerem energii elektrycznej. W związku z powyższą sytuacją region obciążony jest stosunkowo wysokim ryzykiem przejściową utratą zasilania. Ponadto słabo rozwinięta sieć przesyłowa i rozdzielcza jest ograniczeniem dla rozwoju dużych elektrowni wiatrowych i innych, w tym fotowoltaicznych i biogazowych.

W Planie Rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2010-2025 Polskich Sieci Elektroenergetycznych S.A. na lata 2014-2018 zaplanowano na obszarze gminy Gronowo Elbląskie przy granicy miasta Elbląg budowę stacji 400/110kV oraz włączenie jej do linii 400kV Gdańsk - Mątki. W powiązaniu planowana jest (Energa Operator) w stacji budowa rozdzielni 110kV oraz odcinków linii wielotorowych 110kV zapewniających zasilanie istniejącej sieci 110kV. Ponadto w latach 2014-2018 planowana jest budowa linii 110kV Górowo Iławeckie – Piotrowiec oraz przebudowy i modernizację odcinków linii 110kV Elbląg Wschód - Modrzewina, Elbląg Wschód – Gronowo, Gdańsk Błonia – EC Elbląg, Elbląg Zachód - Malbork, Braniewo - Piotrowiec, Pasłęk – Morąg oraz linii 110kV na terenie Elbląga, a także rozbudowa GPZ Elbląg-Modrzewina, Elbląg-Radomska i Pasłęk. W granicach EOF nie planuje się budowy elektrowni systemowych. Planowane są natomiast inwestycje w okolicy Grudziądza (budowa elektrowni gazowej o mocy ponad 800 MW) i Pelplina (budowa elektrowni o mocy 2000 MW), których wpływ na sytuację energetyczną Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego będzie znikomy.

8.5. Odnawialne źródła energii

Na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego zlokalizowane są lub perspektywicznie rozważana jest lokalizacja elementów infrastruktury związanej z tzw. odnawialnymi źródłami energii, w tym elektrownie wodne, elektrownie wiatrowe, elektrownie na biogaz oraz elektrownie fotowoltaiczne.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Biogaz

Elektrownie biogazowe, obok wodnych i coraz bardziej rozpowszechnionych wiatrowych, są jedną z głównych alternatyw dla tradycyjnych źródeł energii.

W granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego w mieście Elblągu istnieją 2 instalacje na biogaz działające na tzw. gaz wysypiskowy oraz jedna na biogaz z oczyszczalni ścieków. Zgodnie z informacjami z Programu Ochrony Środowiska na lata 2008-2011 w Braniewie w kotłowni MPEC (ul. Stefczyka) zainstalowany jest, niewykorzystywany ze względu na nieodpowiednią strukturę odpadów wysypiska w Braniewie oraz brak sortowni, kocioł na biogaz o mocy 1,2 MW.

Biomasa

Energetyczne wykorzystanie biomasy pozwala na wykorzystanie nadwyżek słomy i odpadów drzewnych. Infrastruktura związana z wykorzystywaniem biomasy do uzyskania energii cieplnej lokalizowana jest punktowo a jej zasięg oddziaływania jest jedynie lokalny ograniczając się do zasilania pojedynczych budynków. Są to m.in.:

- kotłownia Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku o mocy 6,5 MW opalana słomą,
- kotłownia grzewczo-technologiczna Tartaku w Chruścielu opalana trocinami,
- kotłownie opalane słomą w miejscowościach Bemowizna (moc – 0,6 MW), Młoteczno (moc – 0,57 MW), Podleśne (moc – 0,57 MW), Rudłowo (moc – 0,6 MW) i Ułowo (moc – 0,33 MW),
- kotłownia Zespołu Szkół w Nowakowie w gminie Elbląg ,
- kotłownia Gminnego Zakładu Komunalnego w Markusach,
- kotłownia w Szkole Podstawowej w Żurawcu w gminie Markusy,
- kotłownia w Szkole Podstawowej w Zwierznie w gminie Markusy,
- kotłownia w Publicznym Gimnazjum w Stankowie w gminie Markusy,
- kotłownia w siedzibie spółki BIO-ENERGIA w Tolkmicku.

Elektrownie wodne

Ponadto w powiecie braniewskim zlokalizowanych jest 5 elektrowni wodnych przepływowych - jedna o mocy do 5MW (Pierzchały w gminie Płoskinia na rzece Pasłęce – 2,64 MW), dwie o mocy do 1MW (miasto Braniewo na rzece Pasłęce – 0,7MW, Pieniężno na rzece Wąlszy – 0,352 MW) oraz dwie o mocy do 300KW (Bornity w gminie Pieniężno na rzece Wąlszy,

Wopy w gminie Pieniężno na rzece Wąlszy), zaś w powiecie elbląskim 4 - jedna o mocy do 1MW oraz trzy o mocy do 300KW (w tym: Krosno w gminie Pasłęk, Drużno w gminie Elbląg).

Elektrownie wiatrowe

W województwie warmińsko-mazurskim zidentyfikowano jeden z najwyższych w Polsce potencjałów ekonomicznych w zakresie energetyki wiatrowej. Zgodnie z ekspertyzą „Rozwój sektora energetycznego OZE w Polsce Wschodniej – stan i perspektywy” szczególnie korzystne warunki dla wykorzystania energii wiatru panują w zachodniej i północnej części województwa, a na północno-zachodnim i krańcu województwa warunki te są najlepsze (do 1,25 MWh/m²/rok na krańcu północno-zachodnim). W związku z korzystnymi warunkami wietrznymi istnieje stosunkowo duże zainteresowanie inwestycjami w energię wiatrową na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego co znajduje swoje odzwierciedlenie w polityce przestrzennej poszczególnych gmin oraz działaniach potencjalnych inwestorów aczkolwiek na dzień dzisiejszy w granicach EOF nie zlokalizowano żadnej farmy wiatrowej o znaczącej mocy produkcyjnej. W rejonie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego zlokalizowanych zostało póki co zaledwie kilka elektrowni wiatrowych o większej mocy, w tym w miejscowości Łukszty w gminie Pasłęk - o mocy 1,0 MW.

Przewidywany jest rozwój energetyki wiatrowej na następujących obszarach:

- część obrębu Borowiec i obrębu Cieszęta oraz obrębu nr 3 miasta Pieniężno (gmina Pieniężno) - szacowana moc farm wiatrowych możliwych do zlokalizowania to 48 MW,
- na północ od miejscowości Wierzno Wielkie – tereny przeznaczone na budowę farm wiatrowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Frombork,
- gmina Płoskinia planowane jest uruchomienie farmy wiatrowej o łącznej mocy 16 MW,
- terenach rolnych w strefie nadzalewowej –gminy Braniewo - przewidywana lokalizacja elektrowni wiatrowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Braniewo,
- obręb Kwietniewo w gminie Rychliki - farma wiatrowa składająca się z 4 elektrowni wiatrowych,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

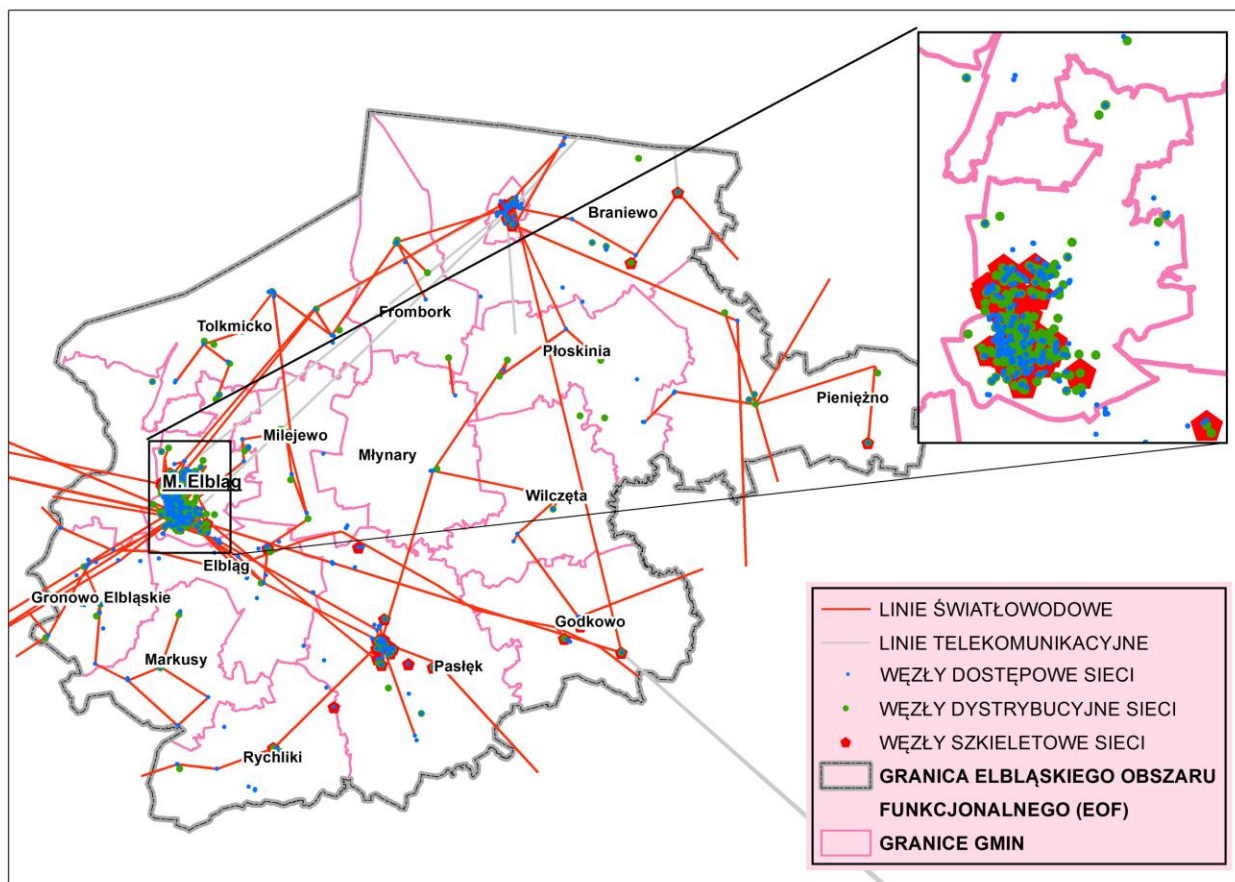
- każda o mocy 250 kW,
- miejscowości Huta Żuławska, Majewo, Milejewo, Zajączkowo, Rychnowy w gminie Milejewo oraz Przybyłowo w gminie Tolkmicko - farma wiatrowa o mocy 45 MW, składającej się z 18 elektrowni wiatrowych o mocy 2,5 MW,
- obręb Majewo w gminie Milejewo - 3 elektrownie wiatrowe o mocy 2,0 MW,
- Janowo w gminie Elbląg - elektrownia wiatrowa o mocy 2,5 MW,
- obręb Adamowo w gminie Elbląg - elektrownia wiatrowa składająca się z 10 turbin wiatrowych,
- obręby Kopanka Druga i Nogat w gminie Gronowo Elbląskie - elektrownia wiatrowa składająca się z 10 turbin wiatrowych,
- Krasin i Brzeziny w gminie Pasłęk – lokalizacja farm wiatrowych,
- obręb Stalewo w Gminie Markusy - tereny przeznaczone w planie zagospodarowania przestrzennego pod budowę farm wiatrowych (moc jednostkowa elektrowni wiatrowej od 0,85 MW do 4 MW).

8.6. Systemy teleinformatyczne

Szybki rozwój systemów teleinformatycznych jest jedną z cech charakterystycznych dla ostatniego dziesięciolecia zarówno w Polsce jak i na świecie. Zmiany podążają w kierunku zwiększenia zakresu usług, sposobu wykorzystania technologii teleinformatycznych oraz możliwości technicznych. Odwrót technologii analogowych, w tym tradycyjnej telefonii stacjonarnej na rzecz mobilnych usług głosowych i usług wysokoprzepustowego dostępu do Internetu jest trendem zauważalnym od co najmniej kilku lat. Powszechny dostęp do Internetu stał się standardem i wyznacznikiem poziomu rozwoju, a współczesna gospodarka oparta na przepływie informacji w stopniu niebagatelny wymusza rozwój sieci teleinformatycznych. Na podstawie danych z inwentaryzacji infrastruktury szerokopasmowej i usług Urząd Komunikacji Elektronicznej corocznie prezentuje stan rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej ze wskazaniem na możliwość świadczenia usług dostępu do Internetu dla poszczególnych regionów Polski. Analiza danych o tzw. penetracji budynkowej mówiącej o liczbie budynków będących w zasięgu sieci telekomunikacyjnej w stosunku do ogólnej liczby budynków mieszkaniowych, wykazuje, że w województwie warmińsko-mazurskim stan rozwoju infrastruktury tzw. szerokopasmowej jest jednym z najgorszych w kraju z penetracją budynkową na poziomie 86%. Na tym tle poszczególne obszary Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego prezentują się umiarkowanie. Najniższy wskaźnik penetracji cechuje obszar wiejski gminy Pieniężno (78%), Braniewo (80%) i Płoskinia (80%). Najwyższy jest udziałem obszarów miejskich. Nieznacznie wyższa penetracja cechuje powiat elbląski (89,5% w stosunku do 87,5% w powiecie braniewskim). W mieście Elbląg penetracja budynkowa wyniosła według stanu na 31.12.2012 roku 90%. Na obszarach wiejskich znaczna część dostępności usług realizowana jest za pomocą technologii radiowych o ograniczonych możliwościach technicznych w zakresie świadczonych prędkości, a także o mniejszej stabilności uzależnionej w większym stopniu niż w przypadku technologii przewodowych od warunków pogodowych itp. Dane pochodzące z inwentaryzacji przeprowadzonej w roku 2014 (sprawozdawany stan na 31.12.2013 r.) potwierdzają taki stan rzeczy. Linie światłowodowe tworzą sieć obejmującą praktycznie wszystkie większe miejscowości Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego, natomiast odcinek dostępowy na obszarach o mniejszej gęstości zabudowy najprawdopodobniej realizowany jest za pomocą technologii bezprzewodowych – radiolinii, Wi-Fi, Wi-MAX i innych. Na obszarach miejskich, zwłaszcza w Elblągu gęstość infrastruktury rośnie proporcjonalnie do gęstości zabudowy. Zauważalna jest lokalizacja znacznej ilości linii i węzłów sieci telekomunikacyjnych.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 73. Sieć infrastruktury szerokopasmowej – stan na 31.12.2013 r.

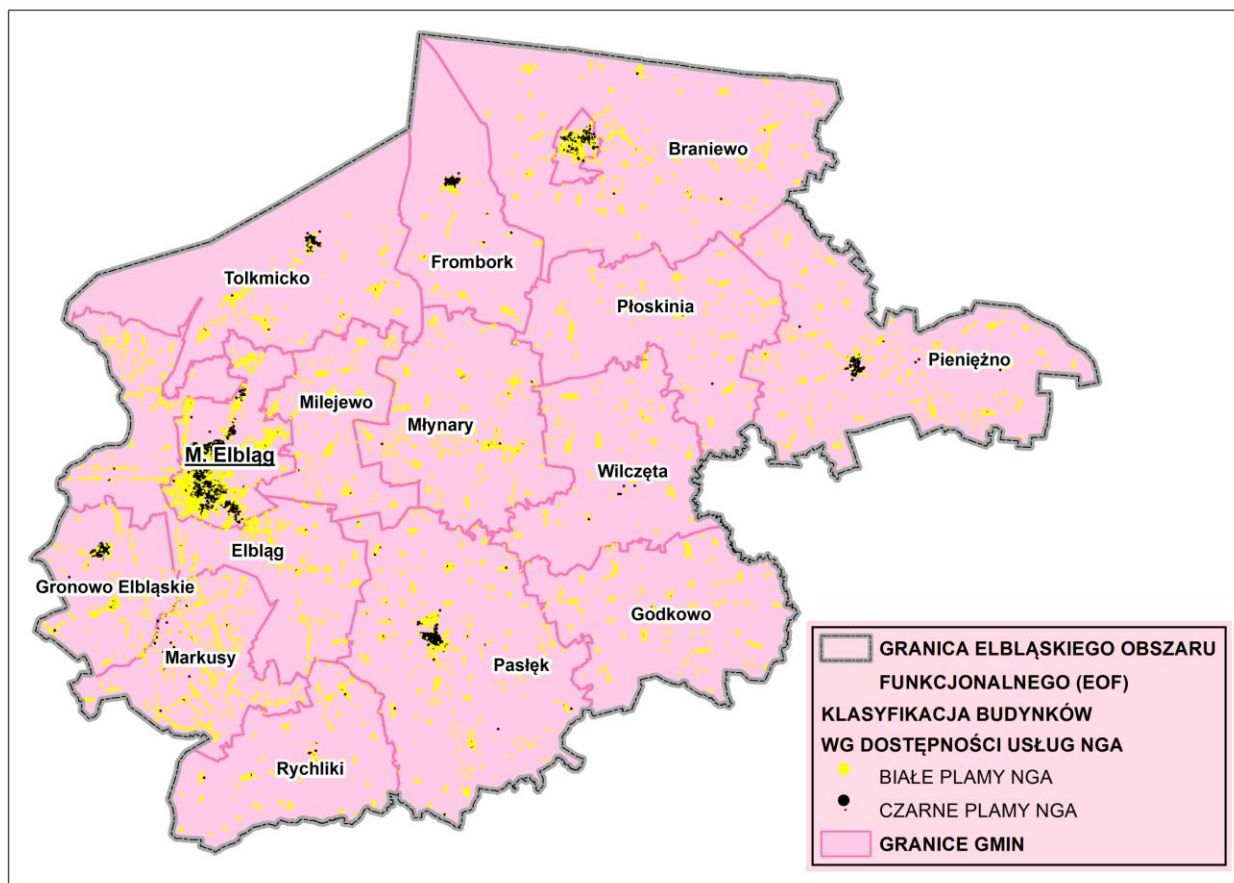

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UKE

Konkurencyjność regionów w znacznym stopniu zależy nie tylko od dostępu do światowej sieci ale i od parametrów łączy zapewniających ten dostęp. Obecnie kładziony jest nacisk na zapewnienie powszechności dostępu do usług o prędkości co najmniej 30 mb/s – tzw. NGA (Next Generation Access). Przeprowadzane w okresie marzec-maj 2015 roku konsultacje społeczne w zakresie tzw. białych plam czyli obszarów (budynków) niespełniających kryterium dostępności do usług NGA sygnalizują niską jakość dostępnych na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego usług. Do białych plam zakwalifikowano praktycznie cały obszar wiejski. Dostęp do usług NGA możliwy jest na części obszarów miejskich, szczególnie w Elblągu, Braniewie i Pasłęku oraz, mniejszym stopniu, w pozostałych miastach – Fromborku, Tolkmicku, Młynarach i Pieniężnie.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 74. Prawdopodobny zasięg białych i czarnych plam NGA na podstawie danych udostępnionych w ramach konsultacji społecznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UKE

Celem konsultacji jest przede wszystkim przygotowanie do realizacji inwestycji wspieranych środkami europejskimi w ramach działań Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, w którym na rozbudowę sieci szerokopasmowych przewidziano łącznie około 4 miliardów złotych. Ze środków korzystać będą przedsiębiorcy telekomunikacyjni mogąc inwestować na obszarach wyznaczonych uprzednio do wsparcia na podstawie kryterium braku dostępności usług NGA i niskiej efektywności ekonomicznej inwestycji wynikającej z uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz lokalizacji. Zapewnienie wyższych przepustowości łącza Internetowego związane jest przede wszystkim z technologiami światłowodowymi choć technologie mobilne i bezprzewodowe umożliwiają w niektórych przypadkach szybki dostęp do Internetu. Zatem należy spodziewać się w najbliższych latach, perspektywy 2014-2020, znaczących inwestycji infrastrukturalnych głównie w sieci światłowodowe oraz sieci mieszane światłowodowo-radiowe na obszarach o bardzo dużym rozproszeniu zabudowy. Na dzień dzisiejszy nie są znane dokładne założenia Programu, w tym wysokość kwot przeznaczanych na poszczególne obszary, zasady ubiegania się o środki i finansowania czy delimitacji i wyznaczania obszarów przeznaczonych do wsparcia, jednak należy się spodziewać, że z uwagi na obecny stan infrastruktury oraz uwarunkowania społeczne i gospodarcze obszary Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego znajdą się w puli potencjalnie doinwestowanych. Wnioski takie mogą płynąć chociażby z analizy opracowanej w 2013 roku na zlecenie Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji nt. estymacji dotyczącej budowy infrastruktury telekomunikacyjnej zapewniającej szerokopasmowy dostęp do Internetu, spełniającej wymagania Europejskiej Agendy Cyfrowej (EAC) w Polsce do roku 2020 na podstawie aktualnego stanu rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej. W ramach analizy dokonano oszacowania całkowitych kosztów inwestycji w infrastrukturę zapewniającą dostęp do Internetu szerokopasmowego przypadający na gospodarstwo domowe i sklasyfikowano poszczególne gminy według kryterium efektywności ekonomicznej przy założonych kosztach. Podział na 11 kategorii z czego jedynie 3 pierwsze oznaczają uwarunkowania zapewniające pełną opłacalność ponoszonych inwestycji

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

a dwie kolejne konieczność jedynie niewielkiego wsparcia inwestycji przez Państwo. Jedynie miasta Elbląg i Braniewo posiadające stosunkowo dużą chłonność podaży usług i zwartą zabudowę wpływającą na aspekty kosztowe inwestycji ocenione zostały jako potencjalnie opłacalne dla inwestycji. Pozostałe gminy zlokalizowane w granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego zostały zaklasyfikowane do grup od 5 do 11. W piątej kategorii, oznaczającej potrzebny nakład na gospodarstwo domowe na poziomie 4000-5000 złotych, znalazła się gmina Pasłęk wraz z miastem. Kategoria 6 (nakład 5000-6000 zł) stała się udziałem Gronowa Elbląskiego i Tolkmicka. Następnie w siódmej (6000-7000 zł) znalazł się Frombork, w dziewiątej gminy wiejskie Elbląg i Rychliki, w dziesiątej Milejewo i Młynary, zaś w jedenastej Markusy, Godkowo i wszystkie pozostałe gminy powiatu braniewskiego. Przynależność do kategorii 9-11 oznacza koszt inwestycji przypadający na gospodarstwo domowe powyżej 8000 złotych i całkowity brak opłacalności inwestycji w skali gminy – co nie oznacza możliwej realizacji i opłacalności inwestycji w mniejszej skali na obszarach zwartej zabudowy, odpowiedniej lokalizacji i dostępności istniejącej infrastruktury telekomunikacyjnej zapewniającej możliwość włączenia się do sieci.

W latach 2007-2013, z wykorzystaniem środków unijnych, podjęto wysiłek wsparcia rynku telekomunikacyjnego zarówno poprzez dofinansowywanie tzw. ostatniej mili (np. działanie 8.4 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka) jak i sieci szkieletowej i dystrybucyjnej (np. w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013) stanowiącej, z założenia, rdzeń ogólnopolskiej sieci zapewniającej dostęp hurtowy do sieci.

Z tych środków w ramach projektu Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego planowana jest budowa 822 km sieci szkieletowych i ponad 1400 km sieci dystrybucyjnej oraz 10 węzłów szkieletowych i 197 dystrybucyjnych. Realizacja projektu ma zapewnić do końca 2015 roku dostęp do usług szerokopasmowych dla 90% mieszkańców, 100% instytucji publicznych i przedsiębiorców. Z założenia realizacja projektu pozwoli na zwiększenie dostępu do internetu instytucji publicznych, przedsiębiorstw i mieszkańców obszarów zagrożonych „wykluczeniem cyfrowym”. W ramach projektu SSPW zbudowana zostanie szkieletowa sieć światłowodowa o standardzie NGN (Next Generation Network) oraz punkty dystrybucyjne - styku z operatorami sieci dostępowych. Zakłada się budowę infrastruktury teleinformatycznej, uzupełniającej istniejące zasoby działających na rynku operatorów telekomunikacyjnych oraz pełną neutralność rynkową i technologiczną budowanej infrastruktury. Projekt ma zapewnić dostęp do Internetu szerokopasmowego na terenie 44,7% obszaru województwa rozszerzając zasięg na 91,8% populacji przy czym bezpośredni dostęp zapewnić mają dopiero inwestycje operatorów telekomunikacyjnych świadczących usługę tzw. ostatniej mili (od punktu dystrybucyjnego do odbiorcy). Na obszarze EOF regionalna sieć obejmie praktycznie wszystkie gminy. W Elblągu zlokalizowany jest węzeł szkieletowy. Najbliższe węzły tej klasy w sieci SSPW ulokowane są w Ostródzie i Lidzbarku Warmińskim. Sieć szkieletowa Elbląg - Ostróda przebiega na terenie EOF przez gminy Elbląg i Pasłęk z lokalizacją węzłów dystrybucyjnych w mieście Pasłęk oraz, dwóch, na terenie obszarów wiejskich gminy. Odgałęziająca linia dystrybucyjna uzupełnia w tej części Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego sieć SSPW zapewniając dostęp do ruchu tranzytowego potencjalnym odbiorcom (przedsiębiorcom telekomunikacyjnym zapewniającym usługę) na terenie gmin Rychliki, Markusy i Gronowo Elbląskie. Linia Elbląg – Lidzbark Warmiński przebiega przez gminy Milejewo, Młynary, Wilczęta, Godkowo zapewniając dostęp do sieci poprzez linie dystrybucyjne:

- w zachodniej części gminy Tolkmicko, w tym w miejscowości Kadyny, poprzez odgałęzienie w węzle Milejewo,
- w węzle Młynary następuje odgałęzienie w kierunku Fromborka i wschodniej części gminy Tolkmicko (wraz z miastem) oraz w kierunku gmin Płoskinia i Braniewo (południowa część),
- z węzła na terenie gminy Wilczęta następuje odgałęzienie prowadzące do wsi Wilczęta.

Będąca na ukończeniu Szerokopasmowa Sieć Polski Wschodniej realizowana na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego, a zatem i w granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego tworzy główny szkielet infrastrukturalny i jest uzupełnieniem istniejącej infrastruktury podmiotów operujących na regionalnym rynku. Są to zarówno operatorzy ogólnokrajowi jak i lokalne przedsiębiorstwa.

W najbliższych latach spodziewane jest dogęszczenie sieci szerokopasmowych i zwiększanie dostępu usług w standardzie NGA, w szczególności z udziałem środków pomocowych z programów operacyjnych planowanych na lata 2014-2020.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

8.7. Gospodarka Odpadami

Ilość produkowanych odpadów na danym terenie jest wprost proporcjonalna do stopnia rozwoju obszaru oraz liczby ludności. W 2013 r. ilość odpadów powstałych na terenie EOF wyniosła ok. 170 tys. t.

Tabela 10. Ilość wytworzonych odpadów w 2012-2013

Powiat	Ilość wytworzonych odpadów w tys. t.	
	2012	2013
POWIAT ELBLĄSKI	4,0	9,1
POWIAT BRANIEWSKI	1,7	2,1
MIASTO ELBLĄG	185,6	164,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Najważniejsze cele współczesnej gospodarki odpadami wg Planu Gospodarki Odpadami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2016 to:

- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska
- przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i innych,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów wyznaczonych przez Unię Europejską oraz rekultywacja składowisk zamkniętych;
- rozwój selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, odpadów ZSEiE, wielkogabarytowych oraz odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych.

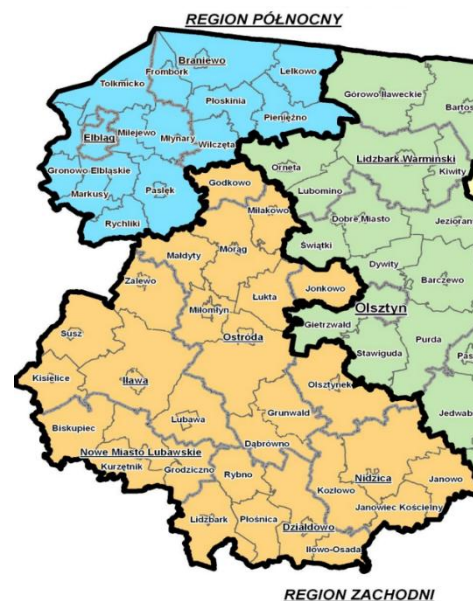
W zakresie gospodarki odpadami kluczową rolę odgrywa Plan gospodarki odpadami na lata 2011-2016 regulujący działania w zakresie postępowania z wytworzonymi odpadami. Unieszkodliwianie odpadów komunalnych będzie realizowane w ramach Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. Województwo zostało podzielone na 5 części, które będą prowadzić odrębną gospodarkę odpadami w oparciu o własne instalacje. Teren Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego należy w większości do regionu północnego, gmina Godkowo należy do regionu zachodniego.

Na terenie regionu Północnego docelowo mają istnieć 2 instalacje*:

- Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. – instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów oraz składowisko odpadów (sortownia i kompostownia), składowisko odpadów kwatery II oraz inne (urządzenia do przerobu odpadów wielkogabarytowych, magazyn odpadów niebezpiecznych, punkty zbierania odpadów niebezpiecznych, Centrum Recyklingu z kontenerami do oddawania odpadów przez mieszkańców),
- MPEC Sp. z o.o., Braniewo oraz gmina Pasłęk – składowisko odpadów, kwatery II oraz stacje przeładunkowe odpadów w Braniewie i Robitach.

Na terenie regionu Zachodniego*:

- Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych Sp. z o.o. Rudno – instalacja mechaniczno-biologicznego do przetwarzania odpadów (sortownia, kompostownia), składowisko odpadów kwatery II oraz 5 stacji przeładunkowych

Rysunek 75. Podział na regiony w zakresie gospodarki odpadami
Źródło: Plan Gospodarki Odpadami na lata 2011-2016

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” Działdowo – składowisko odpadów, kwatery III; składowisko odpadów, kwatery II, instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów (sortownia, kompostownia) oraz punkt gromadzenia odpadów z kompostowania i Punkt Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów w Nidzicy,
  - Zakład Usług Komunalnych „Uskom” Sp. z o.o. w Mławie – składowisko odpadów.
- *wraz z instalacjami zastępczymi.

Zgodnie z gminnymi planami gospodarki odpadami składowiska w Wilczętach i Pieniężnie jako te niespełniające określonych norm miały zostać zamknięte i poddane rekultywacji.

9. Obronność i bezpieczeństwo państwa

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. (tj. Dz. U. 2015 poz. 520) prawo geodezyjne i kartograficzne definiuje tereny zamknięte jako tereny o charakterze zastrzeżonym, ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych.

Łączna powierzchnia terenów zamkniętych na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego wynosi ok. 20,8 km². Są to tereny kolejowe ustanowione jako tereny zamknięte Decyzją Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. Drugą grupę terenów zamkniętych stanowią obszary w resorcie obrony narodowej, powołane Decyzją Nr 264 Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 września 2013 r. Wykaz działek ustanowionych jako tereny zamknięte zawiera poniższa tabela.

Tabela 11. Wykaz terenów zamkniętych

DECYZJA NR 3 MINISTRA INFRASTRUKTURY I ROZWOJU z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe jako terenów zamkniętych		
Gmina	Miejscowość	Numer działki
Braniewo	Bobrowiec	162, 165, 166, 290
Braniewo	Mikołajewo	42
Braniewo	Podgórz	154
Braniewo	Rusy	151, 310/2
Braniewo	Stępień	1
Braniewo	Szyleny	5/1, 320/3
Braniewo	Świętochowo	29, 157, 224, 254
Braniewo	Wola Lipowska	43
Braniewo	Zakrzewiec	4
Braniewo	Zawierz	3/7, 93, 94, 103
Braniewo Miasto	Braniewo 3	6/12, 6/42, 6/43
Braniewo Miasto	Braniewo 6	1/1, 1/2
Braniewo Miasto	Braniewo 7	38/1, 38/2
Braniewo Miasto	Braniewo 9	81/6
Braniewo Miasto	Braniewo 11	2
Frombork	Biedkowo	9, 10
Frombork	Krzyżewo	137
Frombork	Miasto Frombork 2	1
Frombork	Miasto Frombork 4	5, 6
Frombork	Miasto Frombork 6	8/1
Frombork	Miasto Frombork 8	1, 34
Pieniężno	Cieszęta	132, 142, 251/3, 260
Pieniężno	Kiersiny	51, 52
Pieniężno	Wyřebiska	7
Pieniężno	Żugienie	23/1, 212
Pieniężno Miasto	Obręb 1	34, 45, 46, 59
Pieniężno Miasto	Obręb 2	4/24, 4/32
Płoskinia	Chruściel	257/1, 267/1, 268/2, 339 347, 352/1
Płoskinia	Pierławki	60, 61
Płoskinia	Pierzchały	10, 28/4, 31/1, 41, 75/3, 88/7, 106
Płoskinia	Tolkowiec	262, 276
Płoskinia	Wysoka Braniewska	105, 313, 314

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Wilczęta	Góry	10/9
Wilczęta	Słobity	69/2
Elbląg	Bogaczewo	30/17, 31, 72/1
Elbląg	Gronowo Górne	21
Elbląg	Jagodno	4, 29, 37, 85, 108
Elbląg	Komorowo Żuławskie	546, 547, 545
Elbląg	Myślecin	233, 298
Elbląg	Nowina	546
Elbląg	Pilona	242, 247
Elbląg	Raczki Elbląskie	4/1, 7/1, 8/8, 8/14, 8/18, 8/22, 9/8, 9/9, 9/10, 10/2, 130/1, 138/4, 164, 165, 166
Gronowo Elbląskie	Fiszewo	6, 47
Gronowo Elbląskie	Gajewiec	13, 35
Gronowo Elbląskie	Gronowo Elbląskie	184/14
Gronowo Elbląskie	Karczowska Górne	112
Gronowo Elbląskie	Oleśno	101
Młynary	Pasłęckie	79
Młynary	Krasinek	1
Młynary	Kraskowo	14, 113, 114
Młynary	Kurowo Braniewskie	1/1, 1/2, 121, 169/2
Młynary	Młynarska Wola	26.262/3
Młynary Miasto	Młynary 02	31/4
Młynary Miasto	Młynary 05	134/3
Pasłęk	Aniołowo	202, 203
Pasłęk	Bądy	43/2
Pasłęk	Leszczyna	124
Pasłęk	Nowa Wieś	83/1, 382
Pasłęk	Rydzówka	24
Pasłęk	Stegny	73, 126, 128, 158/2, 159/1
Pasłęk	Wakarowo	66
Pasłęk	Zielonka Pasłęcka	10, 330/8
Pasłęk	Zielony Grąd	12, 23, 132
Pasłęk Miasto	Pasłęk 04	27/2, 27/3, 27/7
Pasłęk Miasto	Pasłęk 05	36/1, 36/18
Pasłęk Miasto	Pasłęk 06	1
Tolkmicko	Chojnowo	6/1, 6/2, 11, 946
Tolkmicko	Kadyny	66, 318
Tolkmicko	Kamionek Wielki	24, 192, 193/1
Tolkmicko	Suchacz	246
Tolkmicko Miasto	Tolkmicko 1	8/1, 8/2, 8/3, 11
Tolkmicko Miasto	Tolkmicko 2	16/6
Elbląg Miasto	Elbląg 1	5, 6, 10, 15, 28, 29, 69, 70, 71, 95
Elbląg Miasto	Elbląg 21	71/28, 71/29, 71/31
Elbląg Miasto	Elbląg 24	5/18, 8/9, 192/2, 252/2
Elbląg Miasto	Elbląg 25	1, 145, 147, 169
Elbląg Miasto	Elbląg 32	17/4, 62, 136
DECYZJA Nr 264 MINISTRA OBRONY NARODOWEJ z dnia 19 września 2013 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej		
Gmina	Miejscowość	Numer działki
Braniewo Miasto	Braniewo 6	146/2
Braniewo Miasto	Braniewo 12	119, 118, 4/3, 122/2, 122/3, 3/19, 3/21, 3/23, 4/1, 8/5, 8/16, 1/7
Braniewo	Stępień	163/3, 163/4
Braniewo	Zawierz	27/1, 27/2, 28/1, 125, 15, część 20/41, 129, 27/4, 28/6, część 135
Płoskinia	Chruściel	1/26
Milejewo	Wilkowo	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 13, 18, 9, 14, 19

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Elbląg Miasto	Elbląg 2	1, 2/2, 22/3, 23, 3, 4/1, 20/10, 20/11, 22/6, 22/7
Elbląg Miasto	Elbląg 10	151/57, 161/40, 164/27, 164/28
Elbląg Miasto	Elbląg 17	124
Elbląg Miasto	Elbląg 18	201, 235/62
Elbląg Miasto	Elbląg 20	49/2
Elbląg Miasto	Elbląg 26	154, 157, 158/2, 162, 164, 165
Elbląg Miasto	Elbląg 27	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Decyzji Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. oraz Decyzji Nr 264 Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 września 2013 r.

W Chruścielu na terenie Gminy Płoskinia zlokalizowane są obiekty techniczne należące do Wojska Radiotechnicznego Sił Powietrznych (inwestycja NATO w postaci radaru dalekiego zasięgu obrony powietrznej). Wokół tego terenu została ustanowiona strefa ochronna na odległość 3 km, w której obowiązują ograniczenia w lokowaniu nowej zabudowy (potrzebne są uzgodnienia właściwych organów wojskowych).

Wśród instytucji związanych z obronnością państwa swoją siedzibę na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego ma:

- Dowództwo 16 Pomorskiej Dywizji Zmechanizowanej w Elblągu,
- Sztab 16 Pomorskiej Dywizji Zmechanizowanej,
- 16 Batalion Dowodzenia w Elblągu,
- 9 Brygada Kawalerii Pancernej w Braniewie
- 15 Gołdapski Pułk Przeciwlotniczy (Gołdap, Elbląg),
- 16 Batalion Zaopatrzenia w Elblągu,
- 16 Batalion Remontowy w Elblągu
- 8 Szczycieński Batalion Radiotechniczny w Lipowcu z posterunkami w Chruścielu
- 21 Wojewódzki Oddział Gospodarczy w Elblągu
- Żandarmeria Wojskowa w Elblągu z przyległymi placówkami,
- Wojskowa Prokuratura Garnizonowa w Elblągu
- SP ZOZ w Braniewie

10. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

SCHEMAT NR 8

Analiza uwarunkowań przestrzennych Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego wyróżnia obszary, na których realizowane są cele publiczne o znaczeniu lokalnym należą do nich:

- tereny obsługi technicznej w zakresie zaopatrzenia w wodę (ujęcia wody, zbiorniki wyrównawcze wody pitnej), wraz z siecią wodociągową,
- teren obsługi technicznej w zakresie oczyszczania ścieków (oczyszczalnia ścieków) wraz z kolektorami zbiorczymi sieci kanalizacyjnej (kanalizacji sanitarnej i deszczowej),
- tereny usług publicznych, o lokalizacji wskazanej do zachowania,
- tereny cmentarzy, gminnej zieleni urządzonej, gminnych usług sportu, o lokalizacji wskazanej do zachowania,
- tereny gminnych dróg publicznych,
- tereny ogólnodostępnych parkingów (miejsc postojowych dla samochodów) i/lub garaży,
- pozostałe gminne tereny obsługi technicznej służące zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców,
- obszary i obiekty objęte formami ochrony przyrody stanowiącymi na poziomie gminy.

Wszelkie niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania miast i gmin obiekty i urządzenia, a w szczególności: obiekty obsługi technicznej, urządzenia wodne i melioracji, drogi gminne, drogi wewnętrzne, obiekty i urządzenia komunikacji wodnej, zieleni parkową, publiczne usługi sportu, ciągi pieszo-jezdne, ciągi piesze, ścieżki rowerowe, ogólnodostępne parkingi (miejsca postojowe dla samochodów) i garaże, miejsca lokalizacji pojemników do czasowego gromadzenia odpadów stałych, można realizować na każdym terenie w sposób nie kolidujący z funkcją tych terenów i przepisami odrębnymi.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Investycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym na obszarze gminy obejmują w szczególności (zgodnie z wykazami przekazanymi od gmin):

Tabela 12. Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym, które są realizowane lub planowane na terenie gmin

Gmina	Inwestycja
Miasto Braniewo	– budowa mostu na rzece Pasłęce
Gmina Elbląg	– rozbudowa z nadbudową i przebudową budynku usługowego celem adaptacji na przedszkole w Gronowie Górnym – budowa placu zabaw w miejscowości Przechmark Osiedle – budowa placu zabaw w miejscowości Nowotki – budowa i przebudowa przesyłowej sieci wodociągowej wraz z urządzeniami towarzyszącymi na odcinkach: Gronowo Górne – Nowina, Nowina – Przechmark, Nowina – Czechowo – rozbudowa i przebudowa istniejącej grupowej oczyszczalni ścieków w miejscowości Lisów, gmina Elbląg
Miasto i Gmina Frombork	– budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Baranówka – budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z biologiczną oczyszczalnią ścieków w miejscowościach Nowe Sadłuki, Wielkie Wierzno
Gmina Markusy	– budowa boiska w Stalewie – budowa boiska w Rachowie – przebudowa drogi nr 1126N na odcinku od granicy gminy w miejscowości Stalewo do skrzyżowania z drogą w kierunku miejscowości Jasna (gm. Dzierzgoń) – przebudowa drogi nr 1119N od mostu w Stankowie do granicy gminy w kierunku Marwicy – remont drogi nr 1123N na odcinku Markusy - Rachowo (skrzyżowanie z drogą 1121N). – remont drogi 1119N na odcinku Jezioro - Dzierzgonka (most) – remont drogi gminnej nr 103020N w miejscowości Kępniewo od skrzyżowania z drogą 1121N do Kanału Modrego – remont drogi gminnej nr 103002N w miejscowości Zwierzno od skrzyżowania z drogą 1103N do granicy Zwierzna z Złotnicą
Gmina Milejewo	– hala sportowa w Milejewie – boiska i budynek klubowo-szatniowy w Piastowie – kompleks sportowo-rekreacyjny w Piastowie – droga Milejewo-Kamiennik Wielki – Wilkowo - Sierpin – kanalizacja sanitarna Elbląg Dąbrowa – Piastowo - Milejewo – wodociągi Pomorska Wieś, Jagodnik, Milejewo
Miasto i Gmina Młynary	– poszerzenie cmentarza komunalnego w Młynarach
Miasto i Gmina Pasłęk	– budowa stołówki i zaplecza kuchennego oraz sal przedszkolnych przy SP nr 2 w Pasłęku – budowa mini stadionu w miejscowości Dargowo – Nowoczesny Plac Zabaw PS nr 1 w Pasłęku – remont i przebudowa układu komunikacyjnego w rejonie dworca PKP w Pasłęku – remont Murów Obronnych przy ul. Firleja (na odcinku 988 m) z parkingiem przy Murach Obronnych w Pasłęku
Miasto i Gmina Pieniężno	– budowa Sali Gimnastycznej z częścią edukacyjną w Pieniężnie – modernizacja Stadionu Sportowego w Pieniężnie – budowa cmentarza w Pieniężnie – budowa Ratusza Staromiejskiego w Pieniężnie – modernizacja Biblioteki i Miejskiego Domu Kultury – teren rekreacyjny i zagospodarowanie terenu przy jeziorze w Pieniężnie – budowa dróg gminnych: Lechowo-Lubianka, Pluty-Głady (+most), Sawity – Gaudyny – Żugienie – Wyrębiska – Pakosze, Droga 512 – Różaniec, Jeziorko-Wopy, Łajsy – Łożnik, Brzostki – Wojnity, Cieszęta – Glebiska, Radziejewo – Henrykowo, Droga powiatowa 1397N – Posady, Glebiska - Jezioro Taftowo, Lechowo – Niedbałki, Seminarium – Kainity, Kainity – Wojnity, Droga wojewódzka 507 – Pieniężno II, Wojnity - Bornity
Gmina Płoskinia	– plac zabaw w miejscowości Chruściel – boisko w Tolkowcu – mieszkania socjalne w Długoborze
Miasto i Gmina Tolkmicko	– hangar żeglarski wraz z warsztatem szutkniczym i pomieszczeniami socjalnymi
Gmina Wilczęta	– budowa sieci kanalizacyjnej (II etap)
Miasto Elbląg	– przebudowa ulicy oraz drogowych obiektów inżynierskich ciąg drogi wojewódzkiej nr 503 w obszarze miasta Elbląga – budowa drogi powiatowej klasy G – obwodnicy wschodniej miasta Elbląg – Etap I: od ul. Wschodniej bis do ul. Sybiraków – poprawa powiązań komunikacyjnych dzielnicy Zatorze z centrum Miasta Elbląga w ramach projektu – Przygotowanie dokumentów strategicznych dla Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego – eliminacja barier nawigacyjnych dla transportu wodnego jako element strategii wspólnych działań na obszarze Zalewu Wiślanego – studium przypadku mostu pontonowego w

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	<p>Nowakowie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elbląski Park Technologiczny na Modrzewinie Południe – etap II (Rozbudowa EPT o nowe skrzydło (biurowiec z laboratorium) oraz o halę produkcyjno-usługową) - modernizacja / budowa infrastruktury portu morskiego w Elblągu <ul style="list-style-type: none"> • budowa mostów na rzece Elbląg i Kanale Jagiellońskim wraz z układem komunikacyjnym • budowa nowego nabrzeża przy ul. Radomskiej, przedłużenie terminala składowo-przeładunkowego • budowa bocznic kolejowej i terminalu nr 2 w Elblągu - rewitalizacja Wyspy Spichrzów – teren po zachodniej stronie rzeki Elbląg (znajdujący się vis a vis Starego Miasta – rewitalizacja nabrzeża i fosy) - EUROPARK – przygotowanie koncepcyjne atrakcyjnych terenów inwestycyjnych (etap I – koncepcja, etap II – budowa drogi) - budowa trakcji tramwajowej na ul. Grota-Roweckiego / 12 Lutego wraz z zakupem 6 nowych wagonów - budowa/rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Elblągu - modernizacja sieci ciepłowniczej EPEC w tym sieci przemysłowych, likwidacja grupowych węzłów ciepłowniczych, budowa układów odpylania, monitoring obiektów ciepłowniczych w Elblągu - termomodernizacja oświatowych jednostek użyteczności publicznej (szkoły i przedszkola)
--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

11. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

SCHEMAT NR 8

Analiza dokumentów strategicznych, w tym m.in. przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, Sejmik województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz plany inwestycyjne sporządzone w porozumieniu i zaakceptowane przez instytucje regulacyjne poszczególnych rynków regulowanych (Urząd Komunikacji Elektronicznej, Urząd Regulacji Energetyki) oraz projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (z października 2014r.) wykazała na obszarze obejmującym Elbląski Obszar Funkcjonalny planowane inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie m.in. rozbudowy i modernizacji infrastruktury komunikacyjnej i energetycznej, ochrony środowiska i zasobów wodnych, zaspokajania potrzeb związanych z dostępem do nowych technologii teleinformatycznych (przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu) oraz inwestycje realizujące potrzeby społeczne w zakresie kultury, opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa publicznego.

Obszar EOF na tle województwa Warmińsko-Mazurskiego jest rejonem szczególnej intensyfikacji inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym z uwagi na bliskość drugiego w hierarchii ośrodka miejskiego regionu (Elbląga), specyficznej, dogodnej lokalizacji tj. położenia na szlakach komunikacyjnych, bliskości granicy z Obwodem Kalingradzkim, Zalewu Wiślanego i Żuław Wiślanych, oraz walorów przyrodniczych. Z drugiej strony przyczyną jest potrzeba modernizacji istniejącego układu komunikacyjnego oraz rozwój infrastrukturalny w niedoinwestowanych aktualnie sferach, w tym elektroenergetyki, gazownictwa i telekomunikacji, a także zapewnienia ochrony środowiska i gospodarki wodnej z uwagi na specyficzne walory.

Wymienione inwestycje mogą mieć charakter punktowy zaspokajając, z założenia, potrzeby w danej lokalizacji, liniowy, zwłaszcza w przypadku zaspokajania potrzeb komunikacyjnych i energetycznych, lub powierzchniowy/obszarowy, gdzie inwestycje oddziałują na pewne strefy i w ich obszarze są realizowane.

Poszczególne inwestycje zawarte w strategiach podzielono w niniejszym dokumencie na kategorie:

- komunikacja drogowa
- komunikacja kolejowa
- komunikacja wodna
- trasy rowerowe
- elektroenergetyka
- gazownictwo
- infrastruktura teleinformatyczna
- ochrona środowiska i krajobrazu kulturowego
- infrastruktura społeczna i gospodarcza.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

W obrębie inwestycji drogowych wymienić należy budowę trasy S7 na odcinku Gdańsk – Elbląg, której południowo-wschodni fragment przebiega przez obszar gminy Elbląg oraz miasta Elbląg oraz rozbudowa wojewódzkich dróg nr 503 Elbląg – Tolkmicko – Pogrodzie, nr 513 Pasłęk - Orneta i Pasłęk – Pasłęk Północ wraz ze zmianą przebiegu na terenie miasta Pasłęk oraz nr 527 Rychliki – Jelonki. Inwestycje te leżą w zakresie GDDKiA oraz Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Inwestycje kolejowe obejmują w szczególności modernizację linii kolejowej Olsztyn – Braniewo z dostosowaniem infrastruktury do odpowiednich prędkości przewozowych oraz przebudowę infrastruktury obsługi podróży.

Trasa rowerowa przebiegająca przez obszar EOF jest integralną częścią Wschodniej Trasy Rowerowej przebiegającej przez 5 województw Polski Wschodniej. Począwszy od przeprawy promowej przez rzekę Nogat przebiegać będzie przez gminy Elbląg, Milejewo, Tolkmicko, Frombork, Braniewo, Płoskinie, Pieniężno oraz miasta Elbląg, Tolkmicko, Frombork, Braniewo i Pieniężno, a dalej m.in. przez gminy Lelkowo, Górowo Iławeckie, Lidzbark Warmiński, Bartoszyce, Węgorzewo, Gołdap do granicy z województwem podlaskim. Projekt jest w trakcie realizacji. Zgodnie z harmonogramem zakończenie wszystkich prac budowlanych przewidziane jest na jesień 2015 r.

Inwestycje związane ze szlakami wodnymi obejmują przede wszystkim z modernizację Międzynarodowej Drogi Wodnej E70 (Nogat i Zalew Wiślan), rewitalizacją Kanału Elbląskiego oraz inwestycjami związanymi z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych, tzw. Pętłą Żuławską. Wciąż niepewny jest status tzw. przekopu przez Mierzęję Wiślaną - bezpośredniego połączenia kanałem żeglugowym Zalewu Wiślanego z Zatoką Gdańską, która to inwestycja choć bezpośrednio nie znajduje się na obszarze EOF z gospodarczego punktu widzenia byłaby niezwykle istotna dla rozwoju obszaru funkcjonalnego.

W zakresie inwestycji energetycznych należy wymienić inwestycje w budowę lub przebudowę linii wysokiego napięcia wraz z elementami punktowymi tj. rozdzielniami, stacjami wysokiego napięcia i GPZ zawartymi w planach grup energetycznych oraz budową gazociągów wysokiego ciśnienia i gazyfikacją poszczególnych obszarów (w szczególności Milejewo, Tolkmicko, Frombork, Braniewo) zgodnie z planami operatorów gazociągów.

Realizacja projektu Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej „SSPW”, w tym projektu na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego, ma zapewnić do końca 2015 roku dostęp do usług szerokopasmowych dla 90% mieszkańców, 100% instytucji publicznych i przedsiębiorców. Z założenia realizacja projektu pozwoli na zwiększenie dostępu do internetu instytucji publicznych, przedsiębiorstw i mieszkańców obszarów zagrożonych „wykluczeniem cyfrowym”. W ramach projektu SSPW zbudowana zostanie szkieletowa sieć światłowodowa o standardzie NGN (Next Generation Network) oraz punkty dystrybucyjne - styku z operatorami sieci dostępowych. Zakłada się budowę infrastruktury teleinformatycznej, uzupełniającej istniejące zasoby działających na rynku operatorów telekomunikacyjnych oraz pełną neutralność rynkową i technologiczną budowanej infrastruktury. Projekt ma zapewnić dostęp do Internetu szerokopasmowego na terenie 44,7% obszaru województwa rozszerzając zasięg na 91,8% populacji przy czym bezpośredni dostęp zapewnić mają dopiero inwestycje operatorów telekomunikacyjnych świadczących usługę tzw. ostatniej mili (od punktu dystrybucyjnego do odbiorcy). Na obszarze EOF regionalna sieć obejmie praktycznie wszystkie gminy.

W ramach inwestycji w tzw. ochronę środowiska oraz krajobrazu kulturowego planowane są przede wszystkim działania z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi, ochrona cennych zasobów przyrodniczych przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystyczną oraz ochrona krajobrazu.

Ponadto należy wymienić inwestycje infrastrukturalne mające na celu szeroko rozumiany rozwój ratownictwa medycznego, a także inwestycje w systemy informacji turystycznej i placówki kulturalne - Park Astronomiczny Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku, Teatr im. A. Sewruka i CSE Światowid w Elblągu.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Tabela 13. Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Lp.	Nazwa inwestycji	Program	Źródło	EOF	Obszary sąsiadujące/ współzainwestowane	Rodzaj
1	Budowa drogi S7 Warszawa – Gdańsk, odcinek koniec południowej obwodnicy Gdańska – początek obwodnicy Elbląga	Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015	Załącznik do Uchwały Nr 10/2011 Rady Ministrów z dnia 25 stycznia 2011 r. z późn. zm. Załącznik nr 5 „Lista inwestycji realizowanych w nowej perspektywie finansowej UE 2014-2020, dla których postępowanie przetargowe na wybór wykonawcy robót zostaną uruchomione w 2013 r.” - załącznik do uchwały nr 93/2013 Rady Ministrów z dnia 4 czerwca 2013 r. Załącznik 6 – „Lista inwestycji polegających na budowie obwodnic na drogach krajowych realizowanych w nowej perspektywie finansowej UE 2014-2020, dla których postępowanie przetargowe na wybór wykonawcy robót zostaną uruchomione w 2013 r.” - załącznik do uchwały nr 93/2013 Rady Ministrów z dnia 4 czerwca 2013 r.” – załącznik do uchwały nr 189/2013 Rady Ministrów z dnia 1 października 2013 r.	Miasto Elbląg, Gmina Elbląg		Komunikacja drogowa
2	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 503 na odcinku Elbląg - Tolknicko – Pogrodzie	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko- Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko- Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko- Mazurskiego na lata 2014-2039.	Gmina Elbląg, Gmina Tolknicko		Komunikacja drogowa

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

3	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinku Pasłęk – Orneta	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039.	Gmina Godkowo, Miasto i Gmina Pasłęk	Miasto i Gmina Orneta	Komunikacja drogowa
4	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinku węzeł Pasłęk Północ - Pasłęk wraz ze zmianą przebiegu na terenie Pasłęka	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039.	Miasto i Gmina Pasłęk		Komunikacja drogowa
5	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 527 na odcinku Rychliki - Jelonki wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039.	Gmina Rychliki		Komunikacja drogowa
6	Prace na wybranych liniach kolejowych w perspektywie UE 2014-2020 - prace przygotowawcze	Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 roku	Dokument przyjęty przez RM 5 listopada 2013 r.	cały obszar EOF	całe województwo	Komunikacja kolejowa
7	Przebudowa infrastruktury obsługi podróżnych na stacjach i przystankach w celu dostosowania do obsługi osób o ograniczonej mobilności	Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych do 2015 roku	Dokument przyjęty przez RM 5 listopada 2013 r.	cały obszar EOF	całe województwo	Komunikacja kolejowa
8	Modernizacja linii kolejowych do odpowiednich prędkości przewozowych, w tym 101 - 120km/h na linii Bogaczewo - Braniewo	Master Plan dla Transportu Kolejowego w Polsce do 2030 roku	Załącznik do Uchwały Nr 277 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2008 r. Dokument o charakterze strategicznym	Miasto Braniewo, Gmina i miasto Młynary, Gmina Braniewo, Gmina Elbląg, Gmina Godkowo, Gmina Pasłęk, Gmina Płoskinia		Komunikacja kolejowa
9	Modernizacja linii kolejowych do odpowiednich prędkości	Master Plan dla Transportu Kolejowego w	Załącznik do Uchwały Nr 277 Rady Ministrów z	Miasto i Gmina Pasłęk, Gmina Elbląg	Miasto Olsztyn, Miasto i	Komunikacja kolejowa

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	przewozowych, w tym 81-100km/h na linii Bogaczewo – Olsztyn	Polsce do 2030 roku	dnia 19 grudnia 2008 r. Dokument o charakterze strategicznym		Gmina Morąg, Gmina Jonkowo, Gmina Łukta, Gmina Małdyty	
10	Międzynarodowa Droga Wodna E70	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039.	Gmina Elbląg		Komunikacja wodna
11	Inwestycje związane z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych: Rewitalizacja Kanału Elbląskiego na odcinku – Jezioro Drużno – Miłomłyn, Miłomłyn – Zalewo, Miłomłyn – Ostróda – Stare Jabłonki	Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)		Gmina Elbląg, Gmina Markusy, Gmina Pasłęk, Gmina Rychliki	Miasto Ostróda, Miasto i Gmina Miłomłyn, Gmina Małdyty, Gmina Miłomłyn, Gmina Morąg, Gmina Ostróda, Gmina Zalewo	Komunikacja wodna
12	Inwestycje związane z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych: Pętla Żuławska	Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)		Miasto Braniewo, Miasto Elbląg, Miasto Frombork, Miasto Tolkmicko, Gmina Braniewo		Komunikacja wodna
13	Rewitalizacja Kanału Elbląskiego na odcinkach: Jezioro Drużno – Miłomłyn, Miłomłyn – Zalewo, Miłomłyn – Ostróda – Stare Jabłonki	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (do 2015)	Zatwierdzony przez Radę Ministrów (22 luty 2011 r.)	Gmina Elbląg, Gmina Markusy, Gmina Rychliki, Gmina Pasłęk	Miasto Ostróda, Miasto i Gmina Miłomłyn, Gmina Małdyty, Gmina Morąg, Gmina Ostróda, Gmina Zalewo	Komunikacja wodna
14	Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039.	Miasto Braniewo, Miasto Elbląg, Miasto i Gmina Frombork, Miasto i Gmina Pieniężno, Miasto i Gmina Tolkmicko, Gmina Braniewo, Gmina Elbląg, Gmina Płoskinia	Miasto Lidzbark Warmiński, Miasto i Gmina Bartoszyce, Miasto i Gmina Gołdap, Miasto i Gmina Górowo Iławeckie, Miasto i Gmina Sępólno, Miasto i	Trasy rowerowe

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

					Gmina Węgorzewo, Gmina Banie Mazurskie, Gmina Barciany, Gmina Budry, Gmina Dubeninki, Gmina Kiwity, Gmina Korsze, Gmina Lelkowo, Gmina Lidzbark Warmiński, Gmina Srokowo	
15	Budowa stacji 400/110kV Elbląg oraz włączenie jej do linii 400kV Gdańsk - Mątki	Plan Rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2010-2025. Aktualizacja w zakresie lat 2014-2018. Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Gronowo Elbląskie		Elektronergetyka
16	Budowa rozdzielni 110kV w stacji 400/110kV Elbląg oraz odcinków linii wielotorowych 110kV w celu zasilenia z tej stacji istniejącej sieci 110kV	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA-OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Elbląg, Gmina Gronowo Elbląskie		Elektronergetyka
17	Budowa linii 110kV Górowo Iławeckie – Piotrowiec	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA-OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Pieniężno	Gmina Górowo Iławeckie, Gmina Lelkowo	Elektronergetyka
18	Przebudowa odcinków linii 110kV Elbląg Wschód-Modrzewina i Elbląg Wschód – Gronowo na kablowe	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA-OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Elbląg, Gmina Gronowo Elbląskie		Elektronergetyka
19	Przebudowa i modernizacja linii 110kV na terenie miasta Elbląga	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA-OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Elbląg		Elektronergetyka
20	Przebudowa linii 110kV Gdańsk Błonia – EC Elbląg	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA-OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Elbląg		Elektronergetyka
21	Modernizacja linii 110kV Elbląg Zachód - Malbork	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA-OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Elbląg	Gmina Malbork	Elektronergetyka
22	Modernizacja linii 110kV Orneta - Piotrowiec	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA-OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Pieniężno	Gmina Orneta	Elektronergetyka
23	Modernizacja linii 110kV Braniewo - Piotrowiec	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA-OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Braniewo	Gmina Lelkowo	Elektronergetyka
24	Modernizacja linii 110kV	Plan Rozwoju na	Dokument	Gmina Pasłęk	Gmina Morąg	Elektronergetyka

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	Pasłęk - Morąg	lata 2014-2018. ENERGA- OPERATOR S.A.	zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.			ka
25	Rozbudowa GPZ Elbląg Modrzewina	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA- OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Elbląg		Elektronergety ka
26	Rozbudowa GPZ Pasłęk	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA- OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Pasłęk		Elektronergety ka
27	Rozbudowa GPZ Elbląg Radomska	Plan Rozwoju na lata 2014-2018. ENERGA- OPERATOR S.A.	Dokument zatwierdzony przez Prezesa URE w styczniu 2014 r.	Gmina Elbląg		Elektronergety ka
28	Realizacja gazociągów wysokiego ciśnienia: - kolektor wysokiego ciśnienia z kierunku Stare Pole – Elbląg Dn. 250mm	Plan Rozwoju GAZ-SYSTEM w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwo gazowe na lata 2014-2023 r.	Dokumenty przyjęte w 2013 r.	cały obszar EOF	Województwo Pomorskie, Województwo Warmińsko- mazurskie	Gazownictwo
29	Realizacja gazociągów wysokiego ciśnienia relacji Kościerzyna – Olsztyn do transportu gazu pochodzącego z pokładów gazu zawartego w łupkach iłastych oraz transportu gazu ziemnego	Plan rozwoju PGNiG SPV 4 o/Gdańsk	Dokumenty przyjęte w 2013 r.	Miasto i gmina Pasłęk, Gmina Rychliki	Miasto i Gmina Morąg, Gmina Małdyty, Gmina Łukta Gmina Jonkowo, Gmina Gietrzwałd, Gmina Stawiguda	Gazownictwo
30	gazyfikacja miast nadzalewowych: Milejewo, Tolkmicko, Frombork, Braniewo relacji Elbląg Rubno - Braniewo	Plan rozwoju PGNiG SPV 4 o/Gdańsk	Dokumenty przyjęte w 2013 r.	Miasto Braniewo, Miasto i gmina Frombork, Miasto i gmina Tolkmicko, Gmina Braniewo, Gmina Milejewo		Gazownictwo
31	Realizacja gazociągów wysokiego ciśnienia relacji Raczki – Bogaczevo	Plan rozwoju PGNiG SPV 4 o/Gdańsk	Dokumenty przyjęte w 2013 r.	Gmina Pasłęk		Gazownictwo
32	Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie (zapewnienie dostępu do usług szerokopasmowych dla mieszkańców, instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w województwie warmińsko-mazurskim)	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko- Mazurskiego na lata 2014-2039; Strategia Informatyzacji Województwa Warmińsko- Mazurskiego na lata 2007-2015	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko- Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko- Mazurskiego na lata 2014-2039; Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XII/227/07z dnia 30 października 2007r.	cały obszar EOF	całe województwo	Infrastruktura teleinformatyc zna
33	Ochrona przeciwpowodziowa	Kompleksowe zabezpieczenie	Dokument zatwierdzony przez	Miasto Elbląg; Gmina		Ochrona środowiska i

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	Żuław	przeciwpowodzio we Żuław do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015); Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Ministerstwo Środowiska (maj 2010 r.); Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Gronowo Elbląskie, Gmina Elbląg, Gmina Markusy, Gmina Rychliki		krajobrazu kutowego
34	Priorytetowe zadania inwestycyjne w obszarze Dolnej Wisły w zakresie ochrony przeciwpowodziowej (obszar Żuławy Wiślane - poprzez kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe)	Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)		Miasto Elbląg; Gmina Gronowo Elbląskie, Gmina Elbląg, Gmina Markusy, Gmina Rychliki		Ochrona środowiska i krajobrazu kutowego
35	Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi. Poprawa jakości gleb poprzez regulację stosunków wodnych oraz ochrony użytków rolnych przed powodzią, zwiększenie retencji wodnej	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	cały obszar EOF	całe województwo	Ochrona środowiska i krajobrazu kutowego
36	LIFEScape – Krajobraz jako byt; ochrona krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej przed postępującą dewastacją, głównie poprzez ekspansję bezstylowej zabudowy jednorodzinnej	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Miasto Elbląg, Gmina Elbląg, Gmina Milejewo, Gmina Tolkmicko		Ochrona środowiska i krajobrazu kutowego
37	Ochrona cennych zasobów przyrodniczych na terenie parków krajobrazowych Pomorza, Kujaw, Warmii i Mazur przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów Powstanie małej infrastruktury turystycznej na terenie ścieżki edukacyjnej „Ptasi Raj” w celu „skanalizowania” ruchu turystycznego na terenie Parku Krajobrazowego	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Miasto Elbląg, Gmina Elbląg, Gmina Milejewo, Gmina Tolkmicko		Ochrona środowiska i krajobrazu kutowego

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	Wysoczyzny Elbląskiej i rezerwatu przyrody „Zatoka Elbląska”					
38	Park Astronomiczny Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku. Utworzenie na bazie istniejącego obserwatorium astronomicznego – parku tematycznego, który będzie poświęcony metodom obserwacji ciał niebieskich od wieku XVI-go po dzień dzisiejszy	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Miasto Frombork		Infrastruktura społeczna i gospodarcza
39	Rozbudowa, przebudowa i remont Teatru im. A. Sewruka oraz CSE Światowid w Elblągu – w części dotyczącej nieruchomości CSE Światowid	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Miasto Elbląg		Infrastruktura społeczna i gospodarcza
40	Modernizacja i rozbudowa regionalnego systemu informacji turystycznej. Modernizacja i rozbudowa punktów informacji turystycznej	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	cały obszar EOF	całe województwo	Infrastruktura społeczna i gospodarcza
41	Rozwój nowoczesnych zespołów ratownictwa medycznego polegający na modernizacji infrastruktury, rozbudowie systemów wspomaganie decyzji oraz podniesieniu jakości świadczeń medycznych w oparciu o współpracę. Poprawa efektywności funkcjonowania ratownictwa medycznego w obszarze trans granicznym Polski i Rosji poprzez modernizację bazy zespołów wyjazdowych ratownictwa medycznego oraz podniesienie standardów świadczonych usług w	Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Uchwała Nr XXXIII/645/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2039	Miasto Elbląg		Infrastruktura społeczna i gospodarcza

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu i Miejskiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Kaliningradzie					
--	---	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz innych dokumentów strategicznych

12. Obszary problemowe

Elbląski Obszar Funkcjonalny ze względu na różnorodność widoczną w wielu sferach (m.in. w krajobrazie, środowisku przyrodniczym, rozwoju demograficznym, strukturze nasycenia usług, występowaniem terenów inwestycyjnych), jest obszarem w którym różne dziedziny rozwoju gospodarczego przenikają się i powodują powstawanie konfliktów przestrzennych.

Ze względu na występowanie niekorzystnych zjawisk związanych z planowaniem przestrzennym, na terenie Elbląskiego obszaru Funkcjonalnego można wyróżnić 3 główne obszary problemowe.

1. Miasto Elbląg jako ośrodka o znaczeniu regionalnym. Miasto ze względu na pełnione funkcje administracyjne, znaczne wysycenie usługami i terenami inwestycyjnymi oraz duży % udział gruntów zabudowanych w strukturze użytkowania gruntów, jest ośrodkiem będącym miejscem zamieszkania ok. 55% osób zamieszkujących Elbląski Obszar Funkcjonalny. Widoczne na terenie Miasta Elbląg procesy rozwojowe oddziałują na tereny sąsiednich gmin, szczególnie w przypadku zwiększonego udziału terenów zabudowanych oraz rozbudowie sieci komunikacyjnej. W tej części Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego występują tereny cenne ze względu na uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe. Największe konflikty rodzą pojawiające się tereny zainwestowane w sąsiedztwie terenów chronionych na mocy ustawy o ochronie przyrody oraz na gruntach o wysokiej klasie bonitacyjnej. Funkcje kierunkowe, którymi dla gmin ościennych powinny być turystyka oraz rolnictwo, często zastępowane są poprzez wyznaczanie miejsc pod zabudowę (czy to mieszkaniową czy produkcyjną). Powstaje w ten sposób zjawisko „urban sprawl” czyli rozlewania się miasta na tereny sąsiednie. Konflikty przestrzenne są nie tylko widoczne w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gmin, ale także generują dodatkowe koszty finansowe i społeczne. Wiąże się to z niedoinwestowaniem obszarów z nowopowstałą zabudową w zakresie infrastruktury technicznej (brak kanalizacji, wodociągów, zmiany w gospodarce odpadami) oraz komunikacji (niewystarczające połączenia, drogi technicznie niedostosowane do zwiększonego ruchu). Duże braki pojawiają się także w zakresie komunikacji zbiorowej, ze względu na brak powiązań komunikacyjnych lub ich małą ilość. Obszary problemowe w tej kwestii widoczne są na terenie gmin sąsiadujących bezpośrednio z Miastem Elbląg tj. Gminą Elbląg, Gmina Milejewo, Miastem i Gminą Tolkmicko. Zwiększony ruch inwestycyjny (co potwierdzają wyniki analiz demograficznych) widoczny jest także na terenie gmin nieco oddalonych np. Gmina Gronowo Elbląskie, Markusy, Miasto i Gmina Pasłęk oraz Miasto i Gmina Młynary.

2. Drugim obszarem problemowym są Żuławy Elbląskie. Jest to obszar gmin: Gronowo Elbląskie, Elbląg, Markusy, Rychliki, Miasta i Gminy Pasłęk oraz Miasta Elbląg, który charakteryzuje się połączeniem wysokich walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Żuławy Elbląskie są częścią Żuław Wiślanych, położonych w delcie Wisły. Jest to najniżej położony obszar w Polsce. Silnie zakorzeniona w tym terenie jest produkcja rolnicza, która wynika z dobrej jakości gleb oraz rozbudowanej sieci melioracyjnej. Z drugiej strony bliskość ujścia Wisły oraz obszar depresyjny powoduje, że są to tereny zagrożone zjawiskiem wystąpienia powodzi. Konflikty przestrzenne wynikają w głównej mierze z pozostawienia tych terenów w użytkowaniu rolniczym wraz z towarzyszącą tym terenom zabudową (najczęściej rozproszoną), mimo występującego wysokiego ryzyka zagrożenia powodzią. Głównym problemem jest zły stan techniczny systemu sieci melioracyjnej (niedrożne kanały, zły stan urządzeń hydrotechnicznych). W tym celu należałoby zapewnić odpowiednią ilość środków finansowych na poprawę stanu funkcjonowania sieci melioracyjnej, a także sieci ochrony przeciwpowodziowej. Kolejnym problemem jest rolnictwo, presja urbanistyczna Miasta Elbląg oraz transport, które powodują zmiany w krajobrazie Żuław, a także oddziaływanie na środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy. Szczególnie trudne jest uporządkowanie struktury tych terenów ze względu na położenie ich na styku dwóch województw.

3. Kolejnym obszarem problemowym, bezpośrednio utożsamianym z Elbląskim Obszarem Funkcjonalnym jest Strefa Przybrzeżna nad Zalewem Wiślany (styk wody i lądu). Obejmuje on Gminę Elbląg, Braniewo, Miasto i Gminę Frombork oraz Tolkmicko. Jest to obszar cenny pod względem przyrodniczym, kulturowym, krajobrazowym oraz wodnym. Predysponowany jest rozwoju różnych form turystyki, szeroko rozumianej rekreacji, a także rybołówstwa, gospodarki morskiej oraz transportu

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

morskiego. Konflikty powstają głównie na poziomie różnych grup interesów, między osobami wykorzystującymi ten obszar w celach gospodarczych (np. rybacy) oraz turystycznych (żeglarze). Niekorzystnymi zjawiskami na tym terenie są zagrożenia środowiska przyrodniczego, przede wszystkim zła jakość wód wynikająca z prowadzonej gospodarki morskiej oraz wzmożonego ruchu turystycznego. Szczególnie negatywnym skutkiem intensywnego rozwoju turystyki jest nadmierna eksploatacja siedlisk które są cenne pod względem przyrodniczym i które są mało odporne na intensywny ruch turystyczny. Szlaki powinny być wyznaczone przez siedliska charakteryzujące się większą odpornością np. na deptanie czy zaśmiecanie. Kumulowanie się różnych form gospodarki w tym rejonie może doprowadzić do zaburzenia ładu przestrzennego. Konflikt różnych grup społecznych może powodować postawianie obok siebie terenów o różnym przeznaczeniu, co może w efekcie doprowadzić do degradacji krajobrazu. Szczególnie niekorzystne jest wprowadzanie zabudowy o większych gabarytach oraz obiektów punktowych o znacznych wysokościach (głównie związanych z infrastrukturą techniczną – np. maszty telekomunikacyjne, słupy elektroenergetyczne czy elektrownie wiatrowe). Postawienie w krajobrazie tego typu obiektów powinno być poprzedzone wykonaniem stosownych analiz krajobrazowych, które mogą zapobiec dysharmonizacji krajobrazu oraz pozwolić na zachowanie ładu przestrzennego.

Mając na uwadze zasady zagospodarowania tych terenów istotnym wydaje się poszanowanie zasad zrównoważonego rozwoju z uwzględnieniem terenów portów morskich i przystani morskich, obszaru pasa technicznego oraz ochrona brzegów morskich (szczególnie przed zmianami w klimacie).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

13. Polityka przestrzenna w dokumentach wyższego szczebla

13.1. Dokumenty krajowe

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju do 2030 roku

Wizja zagospodarowania przestrzennego Polski dotyczy pięciu obszarów strategicznych konkurencyjności i innowacyjności, spójności wewnętrznej, bogactwa i różnorodności biologicznej, bezpieczeństwa oraz ładu przestrzennego.

Polska przestrzeń jest konkurencyjna i innowacyjna dzięki wykorzystaniu potencjału policentrycznej sieci metropolii. Przestrzeń jest zintegrowana i spójna zarówno zewnętrznie, jak i wewnętrznie, dzięki czemu wszyscy mieszkańcy uczestniczą w procesach rozwojowych. Przestrzeń zachowuje bogactwo walorów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego i jest rozpoznawalna. Polska jest odporna na różne zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym i naturalnym. W przestrzeni panuje ład dzięki uporządkowanemu systemowi prawnemu i efektywnym instytucjom publicznym.

W odniesieniu do Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego Elbląg pełni funkcję ośrodka regionalnego.

W stosunku do planów zagospodarowania przestrzennego województwa KPZK 2030 nakłada obowiązek wdrożenia ustaleń i zaleceń, odnoszących się do delimitacji obszarów funkcjonalnych i wdrożenia działań o charakterze planistycznym w formie opracowania strategii, planów i studiów zagospodarowania przestrzennego.

Cel strategiczny (ponadczasowy) polityki przestrzennego zagospodarowania kraju można określić następująco: efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie. Wykonanie celu strategicznego uwarunkowane jest realizacją poniższych celów:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 zakłada, że podobne działania o charakterze zintegrowanym powinny być kierowane do obszarów charakteryzujących się wspólnymi cechami geograficznymi (społeczno-gospodarczymi i przestrzennymi) nazwanych obszarami funkcjonalnymi. W tym ujęciu przedmiotem polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest całe jego terytorium, a jej cele i instrumenty są różnicowane w zależności od specyfiki poszczególnych obszarów funkcjonalnych i ukierunkowane na wykorzystanie ich specyficznego potencjału geograficznego warunkującego rozwój.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Wizją państwa w 2020 według Strategii Rozwoju Kraju jest Polska z aktywnym społeczeństwem, konkurencyjną gospodarką i sprawnie funkcjonującym państwem. Podczas realizacji Wizji Polski w 2020 roku zasadniczą rolę odegrają następujące działania w kluczowych obszarach rozwoju:

- Przekształcenia instytucjonalne utrwalające sprawne państwo - wyższa jakość funkcjonowania instytucji publicznych, aktywna rola kapitału społecznego.
- Efektywny rozwój społeczno-gospodarczy i wysoka konkurencyjność gospodarki - wzrost gospodarczy zapewniający Polsce 74-79% poziomu PKB per capita UE w 2020 r., gospodarka oparta na wiedzy, nowoczesna infrastruktura, rozwój kapitału ludzkiego - wiodącymi atutami konkurencyjności.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- Spójność społeczno-gospodarcza i terytorialna - większa spójność terytorialna, dostępność usług publicznych, szeroka skala szans rozwoju jednostki, mądra i efektywna integracja społeczna.

Celem głównym strategii średniookresowej staje się wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Cele strategii rozwoju będą realizowane w trzech obszarach interwencji:

Obszar strategiczny - Sprawne i efektywne państwo:

1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem poprzez: uporządkowanie kompetencji umożliwiające realizację działań rozwojowych; zwiększenie efektywności instytucji publicznych; wprowadzenie jednolitych zasad e-gov w administracji (e-administracja); poprawa jakości prawa; zapewnienie ładu przestrzennego; zapewnienie środków na działania rozwojowe. Zapewnienie środków na działania rozwojowe
2. Modernizacja struktury wydatków publicznych przez: poprawę efektywności środków publicznych, zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych,
3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela przez: poprawę skuteczności wymiaru sprawiedliwości, rozwój kapitału społecznego, zwiększenie bezpieczeństwa obywatela, utrwalenie bezpieczeństwa narodowego ,

Obszar strategiczny - Konkurencyjna gospodarka

1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej przez: uzdrowienie finansów publicznych, zwiększenie stopy oszczędności i inwestycji, integrację ze strefą euro, rozwój eksportu towarów i usług.
2. Wzrost wydajności gospodarki przez: zwiększenie produktywności gospodarki, wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie, zwiększenie konkurencyjności i modernizację sektora rolno-spożywczego, poprawę warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej.
3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki poprzez: wzrost popytu na wyniki badań naukowych, podwyższenie stopnia komercjalizacji badań, zapewnienie kadr dla B+R, zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych.
4. Rozwój kapitału ludzkiego przez: zwiększanie aktywności zawodowej, poprawę jakości kapitału ludzkiego, zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej.
5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych przez: zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych, zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych.
6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko przez: racjonalne gospodarowanie zasobami, poprawę efektywności energetycznej, zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii, poprawę stanu środowiska, adaptację do zmian klimatu.
7. Zwiększenie efektywności transportu przez: zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, modernizację i rozbudowę połączeń transportowych, udrożnienie obszarów miejskich.

Obszar strategiczny - Spójność społeczna i terytorialna

1. Integracja społeczna przez: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.
2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych przez: podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych, zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych.
3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych przez: tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach, wzmocnianie ośrodków wojewódzkich, tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocniania potencjału obszarów wiejskich, zwiększenie spójności terytorialnej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Prezentowana Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Dokument wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Celem strategicznym polityki regionalnej, określonym w KSRR, jest **efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym**. Cel strategiczny odpowiada na wyzwania stojące przed polskimi regionami wynikające z trendów rozwojowych, jednocześnie skupiając się na wykorzystaniu potencjałów wyznaczanych w odniesieniu do różnych terytoriów tak, aby w optymalny sposób wzmacniać przewagi konkurencyjne występujące w kraju i usuwać bariery rozwojowe.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego ustala trzy cele szczegółowe polityki regionalnej do 2020 roku:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Wizja rozwoju regionalnego Polski do roku 2020 i jej cel strategiczny wpisuje się w wizję rozwoju Polski jako kraju o wysokim poziomie i jakości życia mieszkańców oraz silnej i konkurencyjnej gospodarce, zdolnej do tworzenia nowych miejsc pracy, sformułowaną w głównych krajowych dokumentach strategicznych.

W 2020 roku **polskie regiony stanowiąc będą lepsze miejsce do życia dzięki podniesieniu poziomu i jakości życia oraz przez stworzenie takich ram gospodarczo-społecznych i instytucjonalnych, które zwiększają szanse realizacji aspiracji i możliwości jednostek i wspólnot lokalnych. Polskie regiony będą silniejsze gospodarczo, lepiej zintegrowane gospodarczo, społecznie i przestrzennie oraz bardziej samorządne w wyniku procesu decentralizacji i szerszego urzeczywistniania zasady partnerstwa i subsydiarności**. Będą się charakteryzować:

- konkurencyjnością i innowacyjnością,
- spójnością gospodarczą, społeczną i terytorialną,
- skutecznością, efektywnością i partnerstwem w realizacji celów rozwojowych,
- bezpieczeństwem ekologicznym, wysokim poziomem i skutecznością ochrony środowiska oraz zasobów przyrodniczych.

Najważniejsze wyzwania polityki regionalnej do 2020 r.

1. Lepsze wykorzystanie potencjałów najważniejszych obszarów miejskich do kreowania wzrostu i zatrudnienia oraz stymulowania rozwoju pozostałych obszarów:
  - a) zapewnienie województwom o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego odpowiedniego potencjału do zwiększenia udziału w tworzeniu wzrostu i zatrudnienia;
  - b) zwiększenie perspektyw rozwojowych na zapóźnionych obszarach wiejskich o najgorszych wskaźnikach sytuacji społeczno-gospodarczej i najniższym poziomie dostępu mieszkańców do usług i dóbr warunkujących możliwości rozwojowe;
  - c) przeciwdziałanie zagrożeniu utraty dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych niektórych obszarów miejskich i innych obszarów;
  - d) zwiększanie potencjału rozwojowego i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów przygranicznych;
  - e) zwiększenie dostępności transportowej do miast wojewódzkich.
2. Zapewnienie spójności wewnętrznej kraju. Niedopuszczenie do nadmiernych zróżnicowań przestrzennych.
3. Zwiększenie potencjału do tworzenia, dyfuzji i absorpcji innowacji:
  - a) Tworzenie innowacji,
  - b) Dyfuzja informacji,
  - c) Absorpcja informacji.
4. Przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym oraz pełniejsze wykorzystanie zasobów pracy.
5. Poprawa jakości zasobów pracy.
6. Odpowiedź na zmiany klimatyczne i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego.
7. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.
8. Wykorzystanie potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju regionalnego.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

9. Wspieranie rozwoju kapitału społecznego.
10. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury transportowej i teleinformatycznej do wspierania konkurencyjności i zapewniającej spójność terytorialną kraju.
11. Podwyższenie zdolności instytucjonalnej do zarządzania rozwojem na poziomie krajowym i regionalnym.

13.2. Dokumenty wojewódzkie

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Plan zagospodarowania został uchwalony w 2002. Od tego czasu nastąpiło wiele zmian geopolitycznych wpływających na politykę przestrzenną województwa. Obecnie obowiązujący plan wydaje się być nieadekwatny do sytuacji społeczno-gospodarczej, dlatego trwają prace nad nowym – dostosowanym do obecnych warunków.

Teren planowanego EOF został zaliczony do obszaru zachodniego, o korzystnych warunkach przyrodniczo-rolniczych. Jest to obszar o korzystnych warunkach do rozwoju gospodarczego wielofunkcyjnego, którego dynamikę kształtuje bardzo korzystny układ komunikacyjny, powiązany z krajowym i europejskim systemem dróg szybkiego ruchu. Główne ośrodki stanowią Elbląg i Braniewo, funkcje uzupełniające pełnią: Frombork, Pieniężno, Młynary, Tolkmicko.

W planie zostało wyodrębnionych sześć stref polityki przestrzennej, strefa elbląska leży w strefie EOF. Wyróżnia się najbardziej ożywionym wielofunkcyjnym rozwojem gospodarczym (rozwój równorzędny funkcji gospodarczych: rolnictwa, turystyki i przemysłu).

Plan formułuje nadrzędny cel którym jest ukształtowanie rozwoju przestrzennego województwa tak, by było to atrakcyjne, przyjazne i wyjątkowe miejsce zamieszkania, wypoczynku oraz rozwoju społeczno-gospodarczego w kraju i Europie.

Przyjmuje się następujące naczelną zasady gospodarowania przestrzenią:

- Utrzymanie w rozwoju zrównoważonym środowiska przyrodniczego i zurbanizowanego poprzez zastosowanie właściwej skali i stopnia koncentracji zagospodarowania przestrzeni;
- Wielofunkcyjny rozwój struktur przestrzennych zarówno w miastach jak i na terenach wiejskich;
- Nadrzędność rozwoju jakościowego nad ilościowym we wszystkich aspektach zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki rozwoju przestrzennego powinny zmierzać do rozwoju wielofunkcyjnego, co oznacza rozwój równorzędny wielu funkcji gospodarczych, takich jak: rolnictwo, turystyka, agroturystyka, uzdrowiska, przemysł, leśnictwo, rybactwo oraz instytucji wspierania przedsiębiorczości.

Elbląg — ponadregionalny ośrodek równoważenia rozwoju, pełniący ważną rolę w aktywizowaniu zachodniej części województwa. Ośrodek rozwoju wielofunkcyjnego. Wyposażony w znaczący potencjał usługowy o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym w zakresie: edukacji (w tym szkolnictwa wyższego), ochrony zdrowia, kultury, sportu i rekreacji, handlu oraz infrastruktury wspomagającej rozwój j przedsiębiorczości (w tym jednostki innowacyjności i transferu nowych technologii), park technologiczny. Utrzymanie rangi tego ośrodka będzie wymagało modernizacji istniejącej infrastruktury usługowej w celu poprawy jej stanu technicznego i podniesienia standardu oraz budowy nowych obiektów w i urzędzeń .

Braniewo, Pasłęk — ponadlokalne ośrodki rozwoju, spełniające ważną rolę w aktywizowaniu powiatów. Koncentrować będą urzędnia usługowe o znaczeniu powiatowym w zakresie: szkolnictwa, ochrony zdrowia, kultury, sportu, handlu, otoczenia biznesu. Istniejące urzędnia usługowe wymagają modernizacji w celu poprawy ich stanu technicznego i warunków funkcjonalnych. W rejonie Braniewa istnieje możliwość lokalizacji przemysłu wodochłonnego w oparciu o zlewnię rzeki Pasłęki.

W elbląskiej strefie polityki przestrzennej zarysowują się następujące obszary problemowe, które określają kierunki polityki przestrzennej:

- Powiaty elbląski i braniewski, z obszarem zagrożonym powodzią na Żuławach oraz gospodarką morską nad Zalewem Wiślanym, wymagają programów wsparcia w zakresie: zabezpieczenia przeciwpowodziowego, zagospodarowania Żuław i restrukturyzacji rolnictwa oraz zagospodarowania turystycznego obszarów strefy przybrzeżnej Zalewu Wiślanego;
- Powiat elbląski, ze szlakiem wodnym Kanału Elbląskiego, wymagają programów wsparcia w zakresie rozwoju infrastruktury usługowej związanej z zagospodarowaniem turystycznym i wypromowaniem kanału oraz zabezpieczeniem konserwatorskim tego unikalnego zabytku technicznego w skali światowej;

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- Powiat elbląski z przebiegiem przez ich obszar istniejących i projektowanych dróg szybkiego ruchu, wymagają programów w wsparcia związanych z realizacją tych dróg.

W dziedzinie środowiska przyrodniczego za najważniejsze kierunki ochrony uznaje się:

- utworzenie, w porozumieniu z Województwem pomorskim i Obwodem Kaliningradzkim, transgranicznego obszaru chronionego w rejonie Zalewu Wiślanego i kontynuację działań ochronnych wód Zalewu;
- realizację i wspieranie programów małej retencji i zalesień na obszarach węzłów hydrograficznych: Wzniesień Górowskich (w powiecie braniewskim) i na Wysoczyźnie Elbląskiej (w powiecie elbląskim);
- ochronę czystości wód powierzchniowych na obszarze zlewni pojeziernej;
- objęcie szczególną ochroną wód podziemnych na obszarach bez izolacji, polegającą na porządkowaniu gospodarki ściekowej, preferencjach dla rolnictwa ekologicznego;
- utrzymanie w sprawności systemów przeciwpowodziowych na Żuławach w powiecie elbląskim;
- ochronę obszarów w projektowanych do objęcia programem NATURA 2000, które stanowią następujące ostoje przyrody: Zalew Wiślany z Mierzeją (ochrona ptaków i krajobrazu), jezioro Drużno (ochrona ptaków), ochrona siedliska i ptaków na terenie jeziora Karaś i Lasów w ławskich oraz rzeka Pasłęka z ochroną ssaków i ptaków.

Projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego stanowi narzędzie do kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie. Pełni funkcje stanowiącą, koordynującą i informacyjną. Celem prowadzonej polityki przestrzennej jest **zrównoważony rozwój przestrzenny województwa, realizowany poprzez wykorzystanie cech i zasobów przestrzeni regionu, dla zwiększenia jego spójności w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym, z uwzględnieniem ładu przestrzennego oraz zachowania wysokich walorów środowiska i krajobrazu**. Cel ten będzie osiągnięty poprzez realizację szczegółowych celów polityki przestrzennej:

1. Dążenie w gospodarowaniu przestrzenią do uporządkowania i harmonii pomiędzy elementami i funkcjami tej przestrzeni dla ochrony ładu przestrzennego;
2. Podwyższenie konkurencyjności regionu (poprzez podnoszenie innowacyjności i atrakcyjności);
3. Poprawa jakości wewnętrznej regionu poprzez promowanie integracji funkcjonalnej i tworzenie warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich;
4. Poprawa dostępności terytorialnej regionu w relacjach zewnętrznych i wewnętrznych poprzez rozwijanie systemów infrastruktury technicznej;
5. Zachowanie i odtwarzanie wysokiej jakości struktur przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych regionu oraz zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska;
6. Zwiększenie odporności przestrzeni województwa na zagrożenie naturalne i antropogeniczne oraz utratę bezpieczeństwa energetycznego.

Podstawową zasadą polityki przestrzennej pozostaje zasada zrównoważonego rozwoju. W ramach realizacji celu głównego zostaną podjęte działania zmierzające do:

- uporządkowania elementów i funkcji przestrzeni oraz harmonii między nimi,
- podniesienia świadomości społecznej dotyczącej diagnozy stanu ładu przestrzennego i jego znaczenia dla jakości życia człowieka,
- utworzenia systemu monitorowania dynamiki działań i procesów w przestrzeni regionu w aspekcie oddziaływania na stan ładu przestrzennego.

Sieć osadnicza

W ostatnich latach obserwuje się spadek liczby mieszkańców województwa, któremu towarzyszą nasilające się procesy suburbanizacji terenów wiejskich przylegających do granic administracyjnych miast. Zjawisko to wpływa negatywnie na krajobraz i ład przestrzenny.

Pomimo faktu, że w Elblągu funkcjonuje 7 klastrów wspierających innowacyjność i konkurencyjność oraz Park Naukowo - Technologiczny obserwuje się spowolnienie rozwoju gospodarczego miasta przy jednoczesnym powiększaniu obszaru specjalnych stref ekonomicznych. Towarzyszą temu znaczne dysproporcje gospodarcze między Elblągiem a pozostałymi ośrodkami.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

PZPW ustala hierarchię sieci osadniczej - Elbląg stanowi największy ośrodek Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego będąc też ośrodkiem regionalnym całego województwa. Braniewo stanowi ośrodek lokalny II-rzędu, Frombork, Pieniężno, Młynary, Pasłęk, Tolkmicko - ośrodki lokalne III rzędu. Ustala się budowanie potencjału Olsztyna w powiązaniach funkcjonalnych z Elblągiem w celu uzupełnienia policentrycznej sieci metropolii.

Przyjęte kierunki polityki przestrzennej w odniesieniu do sieci osadniczej EOF:

- poprawa konkurencyjności głównych ośrodków miejskich,
- wspomaganie rozwoju ośrodków lokalnych, przeciwdziałanie ich degradacji,
- rewitalizacja obszarów miejskich zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie,
- przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom suburbanizacji,
- stworzenie warunków do zarządzania rozwojem obszarów miejskich wykraczających poza granice gminy miejskiej,
- wspieranie współpracy miast w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym,
- MOF ośrodka regionalnego Elbląga (Miasto Elbląg + gminy Elbląg, Milejewo, Tolkmicko, Młynary).

Wzmocnienie potencjału rozwojowego Elbląga powinno skutkować rozwojem strefy Zalewu Wiślanego w pasie Elbląg - Tolkmicko - Frombork - Braniewo oraz w pasie Elbląg - Pasłęk. Przyjęte kierunki polityki przestrzennej w odniesieniu do Elbląga:

- wzmocnienie funkcji ośrodka budującego potencjał regionalnej sieci osadniczej,
- wzmacnianie powiązań funkcjonalnych Elbląga z węzłowymi ośrodkami sieci osadniczej,
- integracja MOF Elbląga.

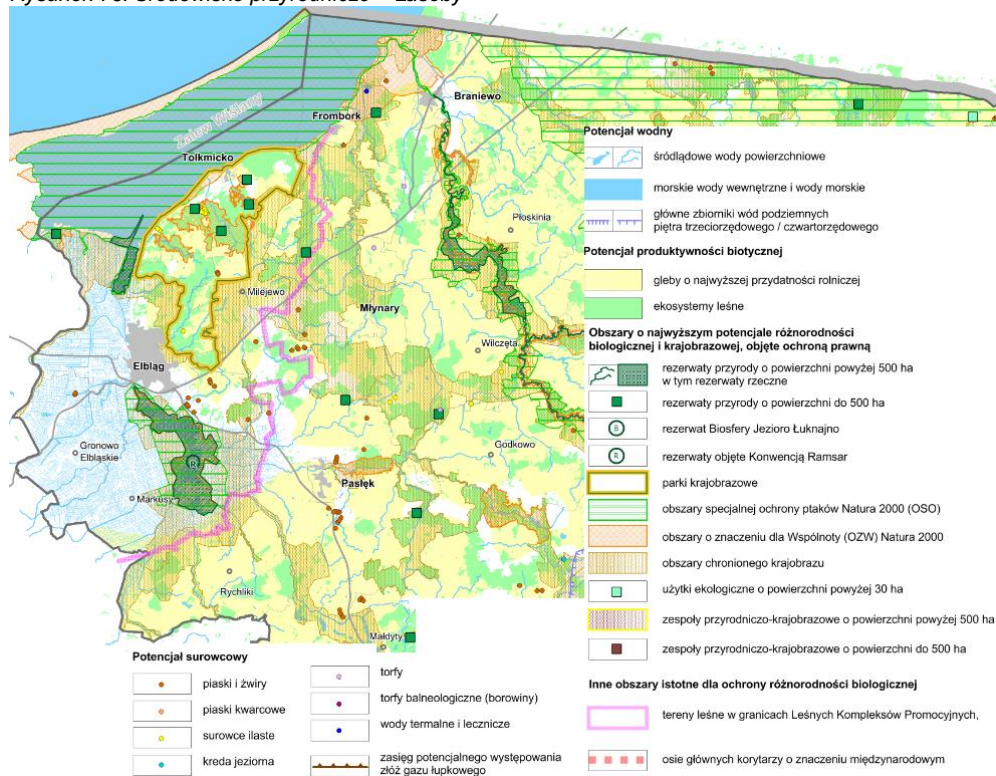
Środowisko przyrodnicze

Ze względu na bogactwo przyrodnicze całego województwa obszar ten zaliczany jest do jednego z najcenniejszych regionów w skali kraju i Europy dlatego należy go objąć szczególną ochroną - **ustala się regionalny system obszarów chronionych, powiązany z systemem krajowym i składający się z rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych**. Należy dążyć do realizacji koncepcji transgranicznego obszaru chronionego Zalew Wiślany, ustala się różnorodność biologiczną jako naturalny kapitał przestrzeni o strategicznym znaczeniu dla regionu, przyjmuje się zrównoważone zarządzanie przestrzenią przyrodniczą stanowiącą potencjał rozwoju regionalnego i lokalnego. Uznaje się niezbędne przeprowadzenie kompleksowej identyfikacji struktury jakościowej krajobrazów województwa; przeciwdziałanie zagrożeniom degradacji krajobrazów w procesach gospodarowania przestrzenią oraz dążenie do odtworzenia krajobrazów zdewastowanych, wypracowanie metod i działań kompleksowej ochrony krajobrazu uwzględniających następnie w dokumentach planistycznych i strategiczno-programowych różnej rangi, ustala się zachowanie i ochronę tożsamości oraz różnorodności kulturowej regionu, ustala się zachowanie, ochronę i utrzymanie w dobrym stanie najważniejszych obiektów zabytkowych.

W polityce przestrzennej należy uwzględnić wymogi ochrony i odtwarzania różnorodności gatunkowej i siedliskowej i zapobieganie ich fragmentacji. Należy kształtować systemy zielonej infrastruktury i opracować projekt systemu łączności ekologicznej. Ustala się zachowanie i odtwarzanie kluczowych struktur obszarowych w systemie powiązań ekologicznych. Rekomendowane jest projektowanie wewnątrzmijskich układów ekologicznych w powiązaniu z regionalnym systemem przyrodniczym. Kolejną zasadą jest racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi: zasobów wodnych (wód powierzchniowych i podziemnych), zasobów leśnych, gleb i kopalni.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 76. Środowisko przyrodnicze – zasoby

Źródło: Projekt Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Infrastruktura społeczna

Elbląg jako ośrodek regionalny i centrum EOF stanowi miejsce koncentracji elementów infrastruktury służącej mieszkańcom tej części regionu. Skupiają się tu najważniejsze placówki edukacyjne, kulturowe, punkty opieki medycznej, ośrodki pomocy społecznej, obiekty administracji publicznej.

PZPW ustala następujące kierunki rozwoju, w zakresie infrastruktury edukacji i zdrowia: **podjęcie działań organizacyjnych, technicznych i ekonomicznych dla osiągnięcia w systemie edukacji i ochrony zdrowia standardów zbliżonych do europejskich** poprzez m.in. wspieranie rozwoju szkolnictwa wyższego w Elblągu, wspieranie tworzenia optymalnej struktury szkół wyższych i rozwoju pozostałych szkół, wzmacnianie ośrodków wyspecjalizowanych usług medycznych, wspieranie zwiększania dostępności przestrzennej usług medycznych, zwiększenie liczby personelu, rozwój i promocję lecznictwa uzdrowiskowego, dostosowanie systemu ratownictwa do nowoczesnych modeli.

W zakresie infrastruktury kultury, sztuki i sportu - **kształtowanie optymalnego modelu rozmieszczenia w przestrzeni obiektów kultury, sztuki i sportu** poprzez wzmocnienie ośrodka kultury i sztuki Elbląga i rozwijanie w nim oferty kulturalnej, wspieranie i rozwijanie ośrodków i instytucji lokalnych propagujących kulturę Warmii i Mazur, dostosowanie sieci placówek i instytucji kultury do potrzeb społeczności lokalnych, wzmocnienie Elbląga i ośrodków powiatowych (Braniewa) jako miejsc skupiających obiekty sportowe, zwiększenie ich dostępności oraz rozwój i promocja infrastruktury sportów wodnych na jeziorach i Zalewie Wiślany.

Sfera gospodarcza

Głównym celem w sferze gospodarczej jest **wzrost konkurencyjności gospodarki**. Pomimo wielu programów wspierających innowacyjność województwo zaliczane jest do regionów o najniższych nakładach na ten cel. W ramach realizacji tego zamierzenia dla terenu projektowanego EOF należy podjąć następujące działania: wzmocnić ośrodek regionalny - Elbląg jako ośrodek gospodarczy - biegun wzrostu, wzmocnić obszary aktywności i rozwoju gospodarczego, prowadzić do wzrostu poziomu innowacyjności firm. Istotne z punktu widzenia położenia regionu jest także **wzrost wielopłaszczyznowej współpracy gospodarczej** opartej na współpracy z Rosją, regionami bałtyckimi i sąsiednimi regionami oraz województwem mazowieckim (na linii nauka-biznes).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Gospodarka morska powinna być oparta o rozwój portu morskiego i wykorzystanie potencjału Zalewu Wiślanego. W dziedzinie turystyki należy **wykorzystać potencjał przyrodniczy jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego**. Ważne są przy tym: racjonalne korzystanie z zasobów i walorów przyrodniczych, promowanie, wzmacnianie i rozwój pozycji województwa oraz jego produktów turystycznych. Niezbędnym elementem jest także realizacja infrastruktury turystycznej i rozwijanie wszelkich form turystyki np. tworzenie nowych szlaków turystycznych i włączanie się w istniejące, rozwój turystyki religijnej (Braniewo, Święty Gaj – gm. Rychliki), zdrowotnej (Frombork), biznesowej, agroturystyki itp.

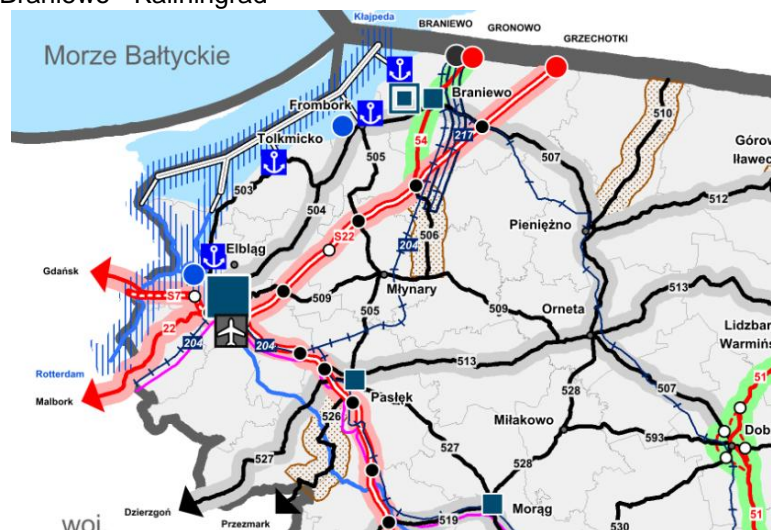
W dziedzinach gospodarki jakimi są rolnictwo i leśnictwo istotne jest **racjonalne i efektywne wykorzystanie potencjału regionu i tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi rolnictwa/leśnictwa wielofunkcyjnego**. Wokół dużych ośrodków miejskich (Elbląg) należy dążyć do rozwoju działalności pozarolniczej. W zakresie gospodarki leśnej należy zwiększać lesistość regionu i poprawiać jakość zasobów. Zalew Wiślany, rzeki i jeziora stwarzają niepowtarzalne **warunki dla rozwoju zrównoważonego rozwoju rybactwa i rybołówstwa i wzmacniania ich konkurencyjności** - należy wykorzystać istniejący potencjał. Ekosystem Zalewu Wiślanego należy chronić zgodnie z przepisami ustanowionymi dla obszarów Natura 2000. W ramach wspierania sektora gospodarki wodnej należy dążyć do rozwoju sektora akwakultury - modernizację i budowę nowych stawów rybnych. Jednocześnie należy wzmacniać działania ochronne wszystkich ekosystemów wodnych i rybostanów jezior i rzek.

Infrastruktura komunikacyjna

Na system transportowy EOF składają się głównie:

- drogi krajowe ekspresowe
  - droga S7 /E77/ odcinek Gdańsk - Elbląg - Ostróda
  - droga S22: S7 (Elbląg) - Grzechotki - granica państwa
- drogi krajowe pozostałe:
  - droga nr 22: granica państwa - Kostrzyn - Elbląg
  - droga nr 54 Chruściel - Braniewo - Gronowo
- drogi wojewódzkie:
  - droga nr 503 Elbląg - Tolkmicko - Pogrodzie
  - droga nr 504 Elbląg - Pogrodzie - Braniewo
  - droga nr 505 Frombork - Młynary - Pasłęk
  - droga nr 507 Braniewo - Pieniężno - Orneta
  - droga nr 512 Pieniężno - Gronowo Iławeckie
  - droga nr 527 Dzierzgoń - Rychliki - Pasłęk - Morąg
- linie kolejowe:
  - linia nr 204: Malbork - Braniewo - Kaliningrad
  - linia nr 221 Gutkowo - Braniewo (I. drugorzędna, jednotorowa, niezelektryfikowana)
  - linia nr 254 tropy - Braniewo (jednotorowa, niezelektryfikowana)
  - linia nr 217 (towarowa) Bogaczewo - Braniewo - Kaliningrad
- drogi wodne:
  - Kanał Elbląski
- komunikacja lotnicza:
  - lotnisko w Elblągu
  - lądowisko w Elblągu

Głównym celem polityki przestrzennej w zakresie infrastruktury komunikacyjnej jest osiągnięcie spójności systemu transportowego regionu. W ramach realizacji tego celu konieczne jest zapewnienie warunków umożliwiających funkcjonowanie i rozwój korytarzy transportowych (Paneuropejskich korytarzy IA i VI, korytarza sieci TEN-T: Bałtyk -

Rysunek 77. Docelowy układ komunikacyjny
Źródło: Projekt PZP Województwa WM

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Adriatyk), poprawa warunków i funkcjonowania infrastruktury, zwiększenie dostępności komunikacyjnej (Elbląga, przejścia granicznego z Kaliningradem), zmniejszenie zewnętrznych kosztów transportu i integracja systemów transportowych. W zakresie infrastruktury drogowej należy kształtować spójny system drogowy powiązań zewnętrznych i wewnętrznych. Należy dążyć do rozwoju infrastruktury drogowej (m.in. przebudowa drogi S7 Elbląg - granica z woj. pomorskim).

Podobne działania należy podjąć w zakresie infrastruktury kolejowej - kształtowanie spójnego systemu powiązań kolejowych, rozwój infrastruktury kolejowej (modernizacja w celu osiągnięcia odpowiednich prędkości na odcinku Malbork - Elbląg - Braniewo - Działdowo, wykorzystanie potencjału gospodarczego i turystycznego Elbląg - Morąg, linii kolejowej nadzalewowej Elbląg - Tolkmicko - Frombork - Braniewo).

W zakresie transportu wodnego należy zapewnić dostępność Zalewu Wiślanego dla żeglugi morskiej i śródlądowej, rozwijać porty i przystanie na Zalewie Wiślanym. W celach turystycznych należy przeprowadzić rewitalizację Kanału Elbląskiego.

W celu poprawy komunikacji lotniczej należy przeprowadzić modernizację lokalnego lotniska w Elblągu. Teren EOF objęty jest siecią istniejących i projektowanych tras rowerowych realizowanych w ramach projektów: Euroroute (R-1), PTTK (R-64), EuroVelo (R-10 i R-13), Trasy rowerowe województwa warmińsko-mazurskiego, Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej. Niezbędne jest utrzymanie styków powyższych tras z sąsiednimi jednostkami terytorialnymi.

Należy utrzymać drogowe (Gronowo, Grzechotki), kolejowe (Braniewo), morskie (Elbląg, Frombork) przejścia graniczne. Niezbędna jest poprawa funkcjonowania przejść poprzez rozbudowę, przebudowę, uruchomienie odpraw weterynaryjnych, budowę lądowisk dla helikopterów.

Infrastruktura techniczna

W zakresie infrastruktury technicznej dąży się do uzyskania sprawnie funkcjonującego systemu zaopatrzenia w wodę, systemu utylizacji ścieków, systemu przemysłu i dystrybucji gazu, zwiększenia stopnia bezpieczeństwa energetycznego (budowa stacji 400/110 kV w Elblągu, powiązanie stacji w Elblągu z linią 400 kV Gdańsk - Olsztyn Mątki).

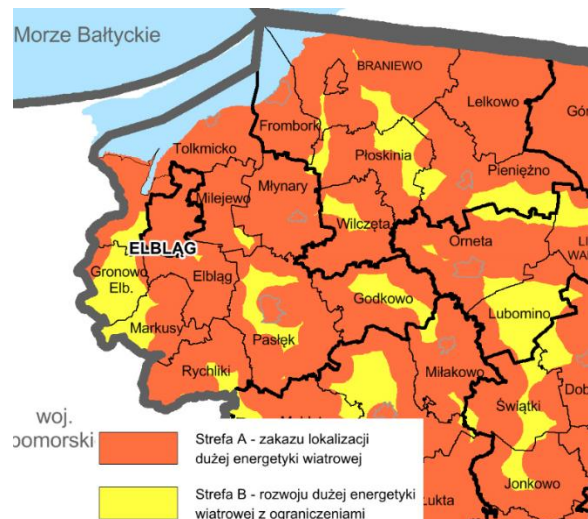
Wspiera się rozwój energetyki odnawialnej w oparciu o małe, rozproszone instalacje wiatrowe i fotowoltaiczne, kotłownie na biomasę, biogazownie rolnicze, wykorzystanie do produkcji energii dużego potencjału lokalnych zasobów biomasy, w szczególności: biomasy rolniczej oraz pozostałości z produkcji rolniczej, przemysłu rolno-spożywczego i drzewno-meblarskiego, wykorzystanie obszarów rolniczych i leśnych dla rozwoju energetyki odnawialnej w sposób zrównoważony, przy zachowaniu różnorodności biologicznej ekosystemów oraz zapobieganiu degradacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W celu optymalnego wykorzystania potencjału rozwojowego energetyki wiatrowej ustala się strefę A (z zakazem lokalizacji dużej energetyki wiatrowej) oraz strefę B (rozwoju dużej energetyki wiatrowej).

Dąży się do integracji infrastruktury telekomunikacyjnej w celu rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Należy dążyć do zintegrowania i usprawnienia systemu gospodarki odpadami w sposób zapewniający ochronę środowiska i ochronę zdrowia ludzi, do zmniejszania negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko, do zapobiegania powstawaniu odpadów oraz racjonalnego gospodarowania odpadami wytworzonymi. Ustala się funkcjonowanie gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z systemem wyodrębnionych Regionów gospodarki odpadami komunalnymi.

W celu prowadzenia działań zapobiegających (minimalizujących) wystąpienie powodzi oraz ograniczających jej negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej oraz środowiska ustala się:

- uwzględnienie w dokumentach planistycznych map zagrożenia i map ryzyka powodziowego, po otrzymaniu ich od właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej,

Rysunek 78. Strefy rozwoju elektrowni wiatrowych
Źródło: Projekt PZP Województwa WM

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- utrzymanie systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych terenów położonych nad Zalewem Wiślanym.

W celu zapewnienia obronności i bezpieczeństwa państwu należy dostosować struktury przestrzenne do potrzeb obronnych, w kierunku tworzenia systemów otwartych, o dużej samowystarczalności i komplementarności. Szczególnie dotyczy to komunikacji, łączności i energetyki oraz sieci osadniczej. W planie przedstawiono koncepcję wstępnej delimitacji obszarów funkcjonalnych. Obszar EOF wchodzi w skład:

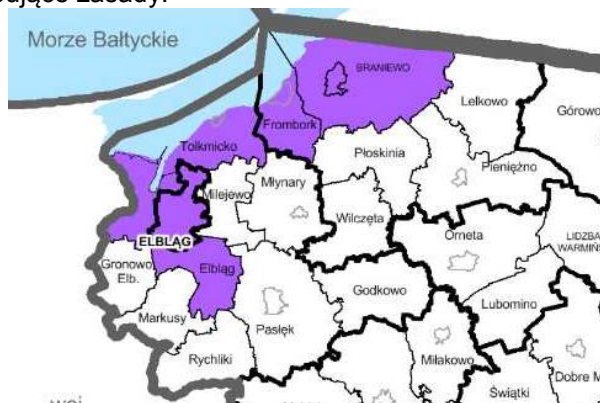
- obszarów funkcjonalnych szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej:
  - strefa przybrzeżna,
  - Żuławy,
  - obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej;
- obszarów funkcjonalnych wymagających rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej.

Strefa przybrzeżna

Przy wstępnej identyfikacji obszaru funkcjonalnego, w związku z brakiem definicji strefy przybrzeżnej i kryteriów delimitacji, przyjęto następujące zasady:

- delimitacja w granicach województwa warmińsko-mazurskiego,
- gminy graniczące bezpośrednio z morskimi wodami wewnętrznymi RP (Zalew Wiślany),
- gminy w strefie przybrzeżnej tworzą spójny, ciągły przestrzennie, powiązany funkcjonalnie obszar o zidentyfikowanych, wspólnych problemach i uwarunkowaniach rozwojowych, wynikających z położenia nadmorskiego, a zwartość i ciągłość obszaru pozwoli efektywnie i skutecznie zarządzać m.in. procesami rozwojowymi.

Przyjęto, że Strefa przybrzeżna w województwie warmińsko-mazurskim w części lądowej obejmuje swoim zasięgiem obszary gmin miejskich, wiejskich i miejsko-wiejskich: Elbląg, Braniewo, Frombork, Tolkmicko -w granicach administracyjnych tych jednostek.

Rysunek 79. Obszar funkcjonalny - Strefa przybrzeżna
Źródło: Projekt PZP Województwa WM

Żuławy

Obszar Funkcjonalny Żuławy na terenie województwa warmińsko-mazurskiego obejmuje terytoria gmin wiejskich: Elbląg, Gronowo Elbąskie, Markusy, Rychliki, gminy miejsko-wiejskiej Pasłęk, oraz gminy miejskiej Elbląg.

Obszar Funkcjonalny Żuławy jest obszarem problemowym wymagającym wsparcia na poziomie krajowym, w zakresie: zabezpieczenia przeciwpowodziowego warunkującego istnienie przestrzeni żuławskiej (obszar depresyjny o najwyższym w Polsce zagrożeniu powodziowym), zagospodarowania, ochrony unikatowych w skali kraju i Europy walorów kulturowych, przyrodniczych, przyrodniczo-technicznych i krajobrazowych.

Rysunek 80. Obszar funkcjonalny – Żuławy
Źródło: Projekt PZP Województwa WM

Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej

Wyznaczenie obszarów ochrony gleb dla celów produkcji rolnej i podjęcie odpowiednich działań konieczne jest dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju. W PZPWW-M wskazuje się

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

(zalecenie KPZK 2030) obszary roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla ochrony gleb o najwyższej przydatności dla produkcji roślinnej przed zmianą użytkowania.

W oparciu o zapisy KPZK 2030 oraz ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, wstępny zasięg Obszarów ochrony gleb dla celów produkcji, wyznaczono uwzględniając:

- zasięg obszarów gruntów ornych najlepszych kompleksów przydatności rolniczej (pszenny dobry i żytni bardzo dobry),
- wartość wskaźnika rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynoszący 75 pkt. i więcej dla gmin.

Rysunek 81. Obszary ochrony gleb dla celów produkcji rolnej
Źródło: Projekt PZP Województwa WM

Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych KPZK 2030: Niski poziom PKB per capita, słaba dostępność oraz jakość usług publicznych, mały potencjał ośrodków miejskich, słabo rozwinięta sieć osadnicza i zaburzona struktura demograficzna, dodatkowo położenie wzdłuż zewnętrznej granicy UE.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025: niski potencjał rozwojowy. Kryterium delimitacji stanowił poziom potencjału rozwojowego gmin, rozumianego jako suma trzech wymiarów: zamożności, nowoczesności i konkurencyjności. Do obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych zaliczają się: 36 gminy wiejskie i 4 gminy miejsko-wiejskie o niskim potencjale rozwojowym.

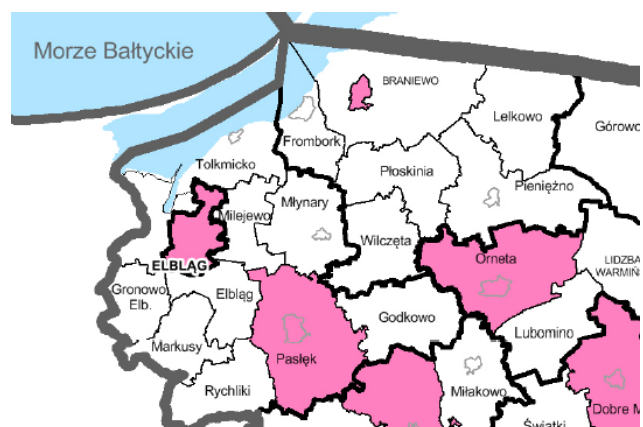

Rysunek 82. Obszary o najniższym stopniu rozwoju
Źródło: Projekt PZP Województwa WM

Miasta i inne obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze KPZK 2030: Obszary zdegradowane społecznie i gospodarczo oraz środowiskowo.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025: Utrata konkurencyjności małych i średnich miast w wymogu silnej konkurencji zewnętrznej oraz pogarszającej się sytuacji w gminach otaczających te miasta, także problemy społeczne w dużych miastach (wybrane dzielnice). Kryterium delimitacji stanowiła liczba mieszkańców w miastach oraz podział administracyjny. Za obszar przyjęto terytoria gmin miejskich oraz gmin miejsko-wiejskich z miastami z liczbą mieszkańców powyżej 5 tys.

Do obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych zalicza się: 11 gmin miejskich oraz 15 gmin miejsko-wiejskich.

Rysunek 83. Obszary tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze
Źródło: Projekt PZP Województwa WM

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe KPZK 2030: niski poziom dostarczenia usług publicznych decydujących o rozwoju, niskie wartości wskaźników w zakresie dostępu mieszkańców do edukacji, zdrowia, usług komunalnych i kultury, słabszy rozwój, niekorzystne trendy demograficzne.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025: trudności z dostępem do usług publicznych skutkujące marginalizacją niektórych obszarów, a także przekładające się na jakość kapitału ludzkiego.

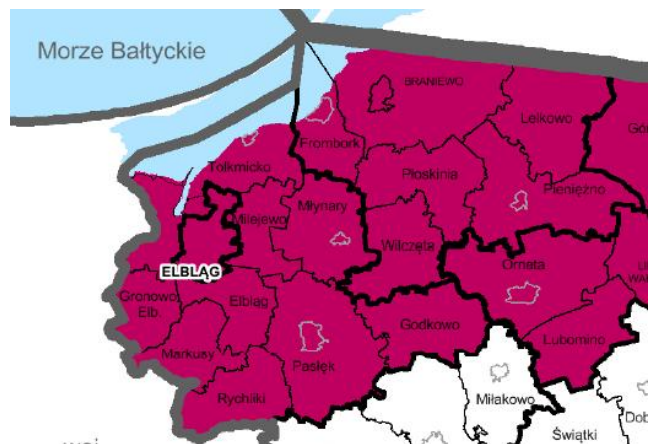
Obszar został wyznaczony w oparciu o wskaźniki charakteryzujące podstawowe usługi publiczne (na podstawie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020). Do obszarów charakteryzujących się bardzo wysoką i wysoką intensywnością problemów zalicza się 4 gminy miejskie, 12 gmin miejsko-wiejskich i 51 gmin wiejskich.

Rysunek 84. Obszary o najniższym poziomie dostępu do usług
Źródło: Projekt PZP Województwa WM

Obszary przygraniczne

KPZK 2030: położenie wzdłuż zewnętrznej granicy UE, niewielkie powiązania gospodarcze i społeczne z obszarami przygranicznymi po drugiej stronie granicy, także słabość ośrodków miejskich zlokalizowanych na ich obszarze oraz niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza i słaba dostępność do regionalnych ośrodków wzrostu. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025: nawarstwienie różnorodnych problemów społeczno-gospodarczych.

Rysunek 85. Obszary przygraniczne
Źródło: Projekt PZP Województwa WM

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

Wizją województwa jest: „Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć.... Niezależnie od wieku, wykształcenia, stanu posiadania, pochodzenia, miejsca zamieszkania, płci.

Strategia od 2005 r. opiera się na koncepcji trzech płaszczyzn rozwoju, obejmujących: ludzi, gospodarkę i relacje między człowiekiem a gospodarką. W ten sposób wyodrębniono 3 priorytety strategii:

- Konkurencyjna gospodarka,
- Otwarte społeczeństwo
- Nowoczesne sieci

Polityka rozwoju będzie realizowana w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Celem głównym strategii województwa ma być spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy. Cel ten będzie realizowany w oparciu o 4 cele strategiczne:

- wzrost konkurencyjności gospodarki, który zawiera najważniejsze zagadnienia na styku gospodarka – społeczeństwo, w tym wzrost konkurencyjność firm i liczby miejsc pracy;
- wzrost aktywności społecznej – poprzez rozwój kapitału społecznego i wzrost dostępności i jakości usług publicznych;

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych – w tym doskonalenie administracji, intensyfikacja współpracy międzyregionalnej;
- nowoczesna infrastruktura rozwoju – realizowana przez zwiększenie dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności, dostosowanie do potrzeb sieć nośników energii, poprawę jakości i ochronę środowiska przyrodniczego.

W strategii wyróżniono 9 obszarów strategicznej interwencji na różnych płaszczyznach. Części obszaru EOF zawierają się w 7 z nich:

- Tygrys warmińsko-mazurski – gmina i miasto Elbląg, Markusy, Gronowo Elbląskie, Rychliki, Pasłęk, Godkowo, Młynary, Milejewo - konieczność dynamizacji procesów rozwojowych oraz wzmocnienie konkurencyjności krajowej i międzynarodowej regionu;
- Ośrodki subregionalne - gmina i miasto Elbląg, Markusy, Gronowo Elbląskie, Pasłęk, Tolkmicko, Młynary, Milejewo - potrzeba wzmocnienia konkurencyjności województwa poprzez rozwój ośrodków subregionalnych oraz ich obszarów funkcjonalnych delimitowanego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- Nowoczesna wieś - gmina i miasto Elbląg, Tolkmicko, Frombork, Milejewo - wzrost konkurencyjności obszarów oferujących najlepsze warunki dla produkcji żywności wysokiej jakości oraz wzrostu produktywności produkcji rolniczej;
- Obszary peryferyzacji społeczno-gospodarczej – Rychliki, Markusy, Płoskinia, Wilczęta, gmina Braniewo - spójność terytorialna województwa warmińsko-mazurskiego;
- Obszary o słabym dostępie do usług publicznych – cały obszar EOF z wyjątkiem miast Elbląg i Braniewo oraz gminy Tolkmicko - trudności z dostępnością do usług publicznych skutkujące marginalizacją niektórych obszarów, a także przekładające się na jakość kapitału ludzkiego;
- Obszary przygraniczne – cały obszar EOF - nawarstwienie różnorodnych problemów społeczno-gospodarczych w obszarze przygranicznym;
- Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji – Gmina Pasłęk, miasta Elbląg i Braniewo - utrata konkurencyjności małych i średnich miast w wyniku silnej konkurencji zewnętrznej oraz pogarszającej się sytuacji w gminach otaczających te miasta. Problemy społeczne dużych miast (wybrane dzielnice).

13.3. Dokumenty powiatowe

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu braniewskiego*

*Dokument ten został podjęty 29 grudnia 2003 r. – uwarunkowania społeczno-gospodarcze i polityczne kształtowały się nieco inaczej co przekłada się na wyznaczone perspektywy rozwoju powiatu.

Powiat braniewski obejmuje gminy: Braniewo, Płoskinia, Lelkowo, Wilczęta, dwie gminy miejsko-wiejskie: Frombork i Pieniężno oraz miasto Braniewo. Charakteryzuje się stosunkowo niskim stopniem uprzemysłowienia. Jest to teren typowo rolniczy. Korzystne położenie geograficzne, naturalny krajobraz ze znacznym udziałem lasów i wód powierzchniowych, bogate dziedzictwo historyczne z zespołami zabytków architektonicznych sprawiają, że teren ten posiada dogodne warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki.

Misja powiatu zamyka się w trzech sferach:

- Obszar wymiany gospodarczej i kulturalnej ze Wschodem, sprzyjający rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości, wykorzystującej przygraniczne położenie, walory turystyczne i nowoczesne rolnictwo.
- Bezpieczny, przyjazny mieszkańcom i gościom licznie odwiedzającym obszar przygranicza.
- Zintegrowany społecznie i gospodarczo zespół gmin, zabezpieczający potrzeby godnego i dostatniego życia mieszkańców.

Cały obszar podzielono na pięć obszarów: ekologię, gospodarkę, infrastrukturę, przestrzeń, społeczność.

Priorytetem w obszarze ekologii jest stworzenie Powiatowego Programu Ochrony Środowiska, mającego na celu ochronę wód, powietrza i gleby. Priorytet ten ma być wsparty działaniami na rzecz zwiększenia edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Priorytetem gospodarczym jest lepsze wykorzystanie istniejącego potencjału społecznego i gospodarczego powiatu braniewskiego. Do realizacji tego priorytetu za niezbędne uznano racjonalne

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

planowanie przedsięwzięć inwestycyjnych, oparte na Wieloletnim Planie Inwestycyjnym oraz stworzenie systemu wsparcia instytucjonalnego dla rolnictwa i sektora małej i średniej przedsiębiorczości. Priorytetem w obszarze infrastruktury jest poprawa stanu dróg na terenie powiatu, rozwój i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz przygotowanie terenów pod inwestycje. Priorytetem przestrzennym jest stworzenie warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, opartej na przepływie kapitału pomiędzy Unią Europejską, Polską a Rosją w obszarze przygranicznym oraz wzrostu znaczenia Zalewu Wiślanego dla rozwoju powiatu. Ważnym elementem realizacji tego priorytetu jest podjęcie działań dla zagospodarowania nieużytkowanych gruntów rolnych. Priorytetem społecznym jest zapewnienie pomocy społecznej i kompleksowych świadczeń medycznych mieszkańcom powiatu, właściwe funkcjonowanie oświaty i edukacji oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

Strategia rozwoju powiatu Elbląskiego 2007-2015

Powiat Elbląski obejmuje gminy Młynary, Pasłęk, Tolkmicko, Godkowo, Gronowo_Elbląskie, Markusy, Milejewo, Rychliki i Elbląg. Wyróżnia go duży udział wód powierzchniowych i lasów, niska gęstość zaludnienia, duże braki w infrastrukturze komunalnej i transportowej, bogactwo flory i fauny. W strategii wyróżniono pięć obszarów priorytetowych: rolnictwo i obszary wiejskie, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, turystyka i agroturystyka, infrastruktura techniczna, społeczna i społeczeństwo informacyjne.

Misją powiatu jest zrównanie poziomu rozwoju gospodarczego z dobrze prosperującymi regionami poprzez działania aktywizujące rozwój gospodarczy i aktywność społeczną powiatu. Celem Powiatu jest racjonalne zagospodarowanie potencjału społeczno-gospodarczego powiatu elbląskiego. Jego realizacja będzie odbywać się poprzez działania na poszczególnych obszarach priorytetowych. W jej wyniku zostaną zapewnione trwałe miejsca pracy, ulegnie poprawie infrastruktura techniczna, nastąpi aktywizacja gospodarcza terenów wiejskich, edukacja i doskonalenie zasobów ludzkich.

13.4. Strategie rozwoju i polityka przestrzenna

Strategia Rozwoju Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

Strategia ta powstała w 2014 r. w wyniku porozumienia miasta Elbląg z powiatami elbląskim i braniewskim. Partnerami projektu oprócz samorządów są instytucje, stowarzyszenia i uczelnie wspierające rozwój społeczno - gospodarczy. Strategia ma na celu prowadzenie wspólnej polityki rozwojowej i realizację przedsięwzięć ze środków publicznych, głównie RPO Warmia i Mazury.

Dokonując delimitacji EOF wzięto pod uwagę: potencjał demograficzny, zasięg obsługi administracyjnej, potencjał gospodarczy, infrastrukturę techniczną, efektywność dojazdów (natężenie ruchu drogowego, jakość dróg, odległości drogowe, dojazdy do pracy), komunikację zbiorową, powiązania społeczne.

Diagnoza stanu istniejącego terenu EOF wyznacza pięć celów strategicznych:

- Stworzenie wysokiej jakości systemów transportu i komunikacji
Priorytety:
  - Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej,
  - Zapewnienie powszechnego dostępu do internetu i podnoszenie kompetencji cyfrowych,
  - Zintegrowane zarządzanie ruchem,
  - Stworzenie systemu ścieżek i szlaków rowerowych.
- Wzrost jakości infrastruktury ochrony środowiska i wiedzy na temat zagrożeń
Priorytety:
  - Rozbudowa infrastruktury wodnej, kanalizacyjnej i gazowej,
  - Integracja zarządzania w ochronie środowiska,
  - Wdrażanie nowoczesnych technologii w energetyce,
  - Monitoring środowiska i przeciwdziałanie zagrożeniom,
  - Edukacja proekologiczna
- Wzrost dobrobytu poprzez wykorzystanie wiedzy i nowoczesnych technologii
Priorytety:
  - Rozwój nowoczesnych technologii w zarządzaniu publicznym i usługach dla przedsiębiorstw
  - Wykorzystanie potencjału inteligentnych specjalizacji regionalnych dla rozwoju EOF,
  - Zintegrowane zarządzanie w sektorze turystyki i rozwój komplementarnych produktów turystycznych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- Wzrost aktywności i integracji społecznej
Priorytety:
  - Tworzenie warunków dla wysokiej aktywności społecznej
  - Wzrost jakości usług edukacyjnych, szkoleniowych i medycznych,
  - Podniesienie bezpieczeństwa publicznego, integracja społeczna i rozwój poprzez sport i kulturę
- Budowa wspólnego wizerunku EOF
Priorytety:
  - Promocja turystyczna,
  - Przygotowanie terenów inwestycyjnych i promocja gospodarcza,
  - Rewitalizacja i uporządkowanie przestrzeni publicznych.

W granicach EOF wyodrębniono ZIT – Związek Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w skład którego wchodzi Miasto Elbląg, Powiat elbląski oraz gminy Elbląg, Milejewo, Młynary, Tolkmicko.

Strategie rozwoju gmin

Strategia rozwoju miasta Braniewo do 2020 r.

Głównymi problemami, z jakimi zmagają się gmina są: zły stan i niewystarczająca ilość dróg, konieczność modernizacji Oczyszczalni Ścieków i Składowiska Odpadów, niski stopień uprzemysłowienia. Wizją miasta Braniewo jest uzyskanie statusu regionalnego centrum turystyczno-kulturalno-usługowo-gospodarczego oraz ośrodkiem współpracy transgranicznej we wspólnej Europie. Głównymi celami miasta są: poprawa warunków życia mieszkańców, rozwój gospodarczy i rozwój przedsiębiorczości, zwiększenie dostępności gminy (poprzez wzmocnienie powiązań międzynarodowych i zwiększenie dostępności komunikacyjnej). Miasto, aby zrealizować postawione sobie cele musi prowadzić politykę inwestycyjną, pomagać w powstawaniu nowych firm i wspierać rozwój firm już istniejących, tak by zwiększać konkurencyjność rynku. Ważnym elementem jest także rozwój infrastruktury technicznej - aby sprostać potrzebom mieszkańców, ruchu przygranicznego, czy także pod kątem oferty inwestycyjnej

Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Godkowo na lata 2013 -2020

Podstawowym problemem gminy Godkowo jest niska jakość życia mieszkańców gminy oraz wąska perspektywa poprawy tej jakości, tj. zmniejszenie bezrobocia, czy zwiększenie dochodów małych przedsiębiorców w gminie. Gmina zmagają się także z niedostatecznym rozwojem infrastruktury technicznej (drogi, chodniki) czy szeroko rozumianej infrastruktury społecznej (szkoły, słabo rozwinięta opieka zdrowotna). Należy zwrócić także uwagę na brak ochrony środowiska spowodowany dzikimi wysypiskami śmieci oraz brakiem oczyszczalni. Ponadto Godkowo, jako jednostka samorządu terytorialnego musi poradzić sobie z niewydolnością systemu finansowego. Głównymi celami gminy jest: zapewnić wysoki poziom życia społeczno-ekonomicznego mieszkańców gminy, poprawa infrastruktury drogowej i wodno-kanalizacyjnej oraz rozwój bazy edukacyjno-kulturalno-sportowej, co mogłoby pozytywnie wpłynąć na rozwój turystyki w gminie. Godkowo, aby zrealizować przedstawione cele musi stworzyć plany zagospodarowania przestrzennego, w których będzie mowa o tworzeniu nowych planów budowy mieszkań, dróg oraz takich inwestycji, jak np.: oczyszczalnia ścieków. Ważnym elementem jest także poprawa infrastruktury turystycznej np.: modernizacja istniejących i stworzenie nowych szlaków pieszo-rowerowych lub zagospodarowanie zbiorników wodnych. Nie należy zapominać, że rozwój przedsiębiorczości powinien przynieść nie tylko spadek bezrobocia, ale także wzrost aktywności społecznej, co przełożyłoby się na rozwój całego regionu.

Strategia rozwoju miasta i gminy Pasłęk

Gmina Pasłęka zmagają się przede wszystkim z wysokim bezrobociem i ciągłą likwidacją miejsc pracy. Istotnymi problemami gminy są też: słaba infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna i gazownicza oraz zły stan dróg lokalnych. Na terenie gminy jest mało firm zajmujących się przetwórstwem, produkcją i usługami. Gmina, aby stać się miejscem atrakcyjnym nie tylko dla swoich mieszkańców, ale także przyjezdnych stawia sobie za cel być miejscem bezpiecznym, zapewniającym godne życie, dąży do rozwoju przedsiębiorczości, oświaty i dóbr kulturowych. Wszystko to zamierza realizować zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Aby Gmina Pastęk wywiązała się z postawionych sobie celów musi zaktywizować gospodarkę miasta i wsi poprzez rozwój kapitału ludzkiego (np.: podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców). Dzięki dobremu położeniu geograficznemu (droga E7, pas nadgraniczny, Region Bałtycki, czyste środowisko, liczne tereny zielone) gmina powinna inwestować w rozwój turystyki i agroturystyki, czy w rozwój rolnictwa ekologicznego i produkcję tzw. zdrowej żywności.

*Strategia powstała w 2001 r. - oznacza to, że realia uległy zmianie, a strategia wymaga aktualizacji i dostosowania do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej w odmiennych warunkach geopolitycznych.

Strategia rozwoju gminy Gronowo Elbląskie na lata 2004- 2013*

Władze Gminy Gronowo Elbląskie za swoją misję przyjęły rozwój warunków zamieszkania (rozwój oferty edukacyjnej, kulturowej, estetyki gminy), rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału rolniczego oraz rozwój podmiotów prowadzących działalność gospodarczą i sprzyjanie powstawaniu nowych podmiotów gospodarczych. Wszystkie te aspekty mają pomóc w ograniczeniu głównych problemów z jakimi zmagają się gmina, czyli: zahamowaniu wzrostu bezrobocia, poprawie zamożności mieszkańców oraz zatrzymaniu jak największej liczby ludzi młodych i wykształconych. W celu rozwoju wsi i rolnictwa należy dostosować kierunki produkcji rolnej do aktualnych potrzeb rynku. W celu uruchomienia nowych działalności gospodarczych gmina musi poprawić i rozbudować sieć dróg, pozyskać nowych inwestorów, zmodernizować infrastrukturę techniczno-środowiskową (np.: poprawić osłony przeciwpowodziowe i urządzenia melioracyjne, wybudować kanalizację oraz sieć gazową, uporządkować gospodarkę odpadami), oraz zwiększyć wydatki na promocję.

*Strategia wymaga aktualizacji.

Plan rozwoju lokalnego dla gminy Płoskinia na lata 2004-2006 z uwzględnieniem kierunków działań w latach 2007 – 2013*

Płoskinia pełni głównie funkcje rolniczą oraz mieszkaniową i przemysłową. Świadczy też usługi w zakresie kultury, oświaty, zdrowia i handlu. Wiodącą gałęzią gospodarki gminy jest rolnictwo. Mimo, że gmina posiada bardzo korzystne warunki naturalne do rozwoju turystyki, to ta gałąź gospodarki wciąż jest zbyt słabo rozwinięta. Tereny o bardzo bogatych i ciekawych walorach przyrodniczych i kulturowych, na jakich położona jest gmina, można wykorzystać do rozwinięcia turystyki, co przełożyłoby się na ożywienie innych gałęzi gospodarki, jak handel, gastronomia, a to z kolei korzystnie wpłynęło by na powiększenie dochodów mieszkańców. Infrastruktura techniczna na terenie gminy jest dobrze rozwinięta ale wymaga wielu zmian: rozbudowania sieci wodociągowej oraz modernizacji sieci drogowej.

Jednym z problemów gminy jest niezadowolający stan gospodarki ściekowej: tylko we wsiach Płoskinia, Chruściel, Pierzchały istnieje kanalizacja, w pozostałym rejonie jest kanalizacja indywidualna ze zbiornikami. Gmina będzie również rozwijać sieć wodociągową, gdyż zbiorcze ujęcia wody mają większą możliwość zapewnienia odpowiedniej jakości wody. Należy zwrócić uwagę, że w gminie brakuje sieci gazowej, a mieszkańcy zaopatrywani są w gaz butlowy. Wszystkie działania mające na celu poprawę standardu życia mieszkańców, mają także na celu zwiększenie potencjału kulturalnego i turystycznego gminy, tak by stopniowo zastępować nieprzemysłowy charakter gminy i dominującą rolę rolnictwa.

*Strategia wymaga aktualizacji.

Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Elbląg*

Głównym problemem gminy Elbląg jest bezrobocie, a co się z tym wiąże - mała liczba podmiotów gospodarczych i zbyt mała powierzchnia terenów przeznaczonych pod nowe inwestycje. Problemami Gminy Elbląg na płaszczyźnie ekologicznej są: zła jakość wody pitnej i powierzchniowej, zanieczyszczenie powietrza, brak kompleksowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami. Mimo dobrego położenia Gminy przy trasie E7 nie ma nacisku na rozwój turystyki i agroturystyki. Zwłaszcza, że gmina nie wykorzystuje w pełni warunków naturalnych: brak szlaków turystycznych, słaba infrastruktura noclegowa i gastronomiczna. Liczne gospodarstwa rolne są mało i słabo rozwinięte by mogły pozytywnie wpływać na rozwój Gminy. Jak większość gmin w regionie również Elbląg zmagają się z niskim poziomem wykształcenia mieszkańców i złą organizacją opieki społecznej. Na słabo rozwinięte systemy infrastruktury technicznej gminy wpływają: zły stan dróg, brak oczyszczalni ścieków, niski poziom zwodociągowania i gazyfikacji gminy. Cel gminy polega na rozwiązaniu powyższych problemów poprzez: rozwinięcie przemysłu rolno-przemysłowego, wprowadzenie kompleksowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami, zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do wody pitnej i urządzeń kanalizacyjnych, opracowanie aktualnego planu zagospodarowania

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

przestrzennego gminy Elbląg odpowiadającego potrzebom gmin i podjęcie współpracy z otoczeniem w celu opracowania wspólnej strategii rozwiązywania problemów (np.: budowa mostu na rzece Nogat). Wszystkie podjęte działania mają na celu spełnienie misji Elbląga, jako gminy, która dobrze wykorzystuje swoje położenie geograficzne, ma dobrze rozwinięte rolnictwo, turystykę i przemysł i której społeczeństwo cieszy się wysokim standardem życia.

*Strategia powstała w 2000 r. i wymaga aktualizacji.

Strategia rozwoju Elbląga 2020+

Elbląg zabiega o bycie miastem nowoczesnym, pełnym aspiracji, kreatywności i przedsiębiorczości. Jest drugim co do wielkości miastem województwa warmińsko-mazurskiego, jednak od jakiegoś czasu odnotowuje spadek liczby ludności. Bezrobocie negatywnie wpływa na potencjał gospodarczy miasta. Jedną z silniejszych stron miasta jest potencjał turystyczny, który jednak nie jest w pełni wykorzystywany. Elbląg jest miastem bez ściśle określonego centrum, które stanowiłoby o jego tożsamości. Odbudowywane Stare Miasto jest jednym z najbardziej lubianych miejsc w Elblągu i mogłoby w przyszłości stać się jego centrum kulturalno-turystycznym.

Na terenie Miasta i gminy Elbląg znajduje się port morski będący największym polskim portem Zalewu Wiślanego. Port wyposażony jest w odpowiednią infrastrukturę magazynowo-przeładunkową i transportową (bocznice kolejową), jednak jego możliwości nie są wykorzystywane. Na rozwój Elbląga składają się następujące cele: wzrost konkurencyjności wyspecjalizowanej gospodarki (realizowany przez wzrost innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie miejsc pracy), wysokiej jakości kapitał społeczny (rozwój kapitału ludzkiego, wzrost jakości usług publicznych), nowoczesna infrastruktura (zwiększenie dostępności komunikacyjnej: rozbudowa tras rowerowych, przebudowa i udrożnienie głównych węzłów komunikacyjnych w mieście, zwiększenie roli transportu wodnego; poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego: rozwój terenów zielonych, ochrona powietrza, poprawa jakości wód; poprawa infrastruktury technicznej: tworzenie przyjaznej infrastruktury społeczno-rekreacyjnej). Integracja Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego ma na celu zatrzymanie procesów migracyjnych, a także zwiększyć znaczenie ośrodka w skali krajowej. Integracja ta miałaby się odbywać poprzez: rozwój dróg, transportu wodnego i kolejowego, ścieżek rowerowych oraz infrastruktury granicznej. Należy przy tym pamiętać o szerzeniu idei współpracy i partnerstwa na szczeblu miejskim, krajowym i międzynarodowym.

Strategia rozwoju gminy Markusy*

Głównym założeniem rozwojowym Gminy Markusy jest zorientowanie gminy z działalności typowo rolniczej na specjalizującą się w przetwórstwie rolno-spożywczym, turystyce i rzemiośle. Problemem kluczowym jest brak oczyszczalni ścieków i kanalizacji przy pełnym zwodociągowaniu gminy. Innymi istotnymi problemami są: zły stan systemu melioracyjnego i wałów przeciwpowodziowych, zły stan dróg, brak zaplecza sportowego dla mieszkańców gminy, brak polityki socjalnej, zły stan finansowania gminy, brak zaplecza turystycznego oraz nieliczne połączenia komunikacyjne. Aby gmina mogła wejść na ścieżkę rozwoju należy zmniejszyć ilość gospodarstw rolnych i zwiększyć ich areal. Część budynków gospodarczych (stodoły, obory) można przeznaczyć na zabudowę dla gospodarstw agroturystycznych, w których mogłyby powstać punkty rękodzieła artystycznego związanego z kulturą regionu. W celu rozwoju turystyki gmina planuje utworzyć pole biwakowe w Węglach nad Jeziorem Drużno wraz z kompleksem gastronomicznym - w formie osady rybackiej z portem. Wraz z rozwojem funkcji turystycznej miałyby zostać wybudowane oczyszczalnia ścieków, sieć kanalizacyjna i gazociągowa. Gmina Markusy musi aktywnie wykorzystywać swoje szanse wynikające z jej atutów przyrodniczych, by rozwijać się zgodnie ze swoją misją, tak by stać się atrakcyjną dla mieszkańców, przyjazną środowisku oraz lepiej skomunikowaną z otaczającymi ją regionami.

*Strategia powstała w 2002 r. i wymaga aktualizacji.

Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Tolkmicko na lata 2005-2015

Głównymi problemami, z jakimi zmagają się Tolkmicko są: wysokie bezrobocie i brak nowych miejsc pracy, niedochodowe rolnictwo, brak właściwej gospodarki odpadami, brak sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w części gminy, niezadowolający stan dróg, brak infrastruktury turystycznej, liczne problemy społeczne (alkoholizm, narkomania, starzenie się społeczeństwa), a także brak planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy oraz słaba komunikacja. Za cel nadrzędny uznano zrównoważony rozwój miasta i gminy Tolkmicko, w którego spełnianiu będzie istotna realizacja mniejszych celów, jak: rozwój gospodarczy-zapewnienie miejsc pracy, a przez to poprawę jakości życia

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

mieszkańców, zachowanie i odnowienie zasobów środowiska naturalnego, uzyskanie nowoczesnej infrastruktury technicznej gminy. W celu poprawy jakości życia mieszkańców planuje się tworzenie nowoczesnego systemu oświaty w gminie poprzez reorganizację sieci szkół, czy podniesienie standardu bazy szkolnej oraz zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej. Powyższe cele gmina zamierza realizować poprzez: likwidację dzikich wysypisk odpadów, uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej (przede wszystkim rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej), budowę i modernizację dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich oraz ulic i chodników, czy założenie plantacji trzciny na terenach nad zalewowymi. Poprzez utworzenie ścieżek dydaktycznych wspólnie z Nadleśnictwem Elbląg oraz zalesienie nieużytków rolnych gmina chce podnieść poziom świadomości wiedzy ekologicznej. Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój turystyki będzie zagospodarowanie turystyczne Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej i terenów nad Zalewem Wiślanym. Istotną rolę odegrać może poprawa jakości połączeń drogowych i komunikacji zbiorowej Gminy z Gdańskiem, Elblągiem i Olsztynem, czy dróg lokalnych między wsiami. Strategia rozwoju gminy zakłada, że powinno dążyć się do rozwoju wielofunkcyjnego - tylko wówczas jest możliwość stworzenia stabilnych podstaw funkcjonowania gminy.

Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Pieniężno na lata 2005-2015

Gmina Pieniężno opiera swoją wizję na funkcji rolniczo-turystycznej, gdyż posiada warunki do spełnienia tego założenia: żyzne gleby, wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe (czyste środowisko, duża lesistość), a także położenie przy szlakach komunikacyjnych (droga wojewódzka 507, 510, 512; trasy tranzytowe do międzynarodowych przejść granicznych w Bezedach i Gronowie). Aby Gmina mogła spełnić swoją wizję musi rozwiązać problemy: poprawić specjalistyczną opiekę zdrowotną, zdefiniować działania w zakresie oświaty i kultury poprzez organizację atrakcyjnych imprez kulturalno-sportowych na szczeblu gminnym i międzygminnym; zmniejszyć poziom bezrobocia i stworzyć nowe miejsca pracy dla rolników, np.: poprzez rozwinięcie produkcji rolnej i rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, pomoc w tworzeniu gospodarstw agroturystycznych. Gmina ma problemy z prawidłową gospodarką odpadami, czy niezadawalającym stanem skanalizowania i zwodociągowania gminy. W tym celu należy podjąć działania zmierzające do opracowania i wdrożenia kompleksowego zagospodarowania odpadów, rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej i wodociągów oraz wykorzystywać odnawialne źródła energii. Pogarszający się stan dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich również stanowi znaczącą barierę w rozwoju gminy. W rozwoju turystyki niebagatelną rolę może odegrać wykorzystanie doliny rzeki Wąlszy poprzez wykonanie planów ścieżek rowerowych i konnych na jej terenie, a także zagospodarowanie plaży nad jeziorem Taftowo.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Młynary*

Gmina i miasto Młynary chcą być miejscem, gdzie rozwój podporządkowany jest przede wszystkim zachowaniu równowagi ekologicznej i utrzymaniu zdrowego środowiska mieszkalnego, gdzie wzrost gospodarczy pozytywnie oddziałuje na rozwój strefy społecznej. Gmina chce aby obszary miejskie i wiejskie wzajemnie na siebie oddziaływały.

Miasto leży przy drogach wojewódzkich 505 i 509, które z jednej strony stanowią barierę przestrzenną na terenie gminy, a z drugiej dają możliwości rozwoju poprzez szybki dostęp do większych miast w regionie, a także mogą wpłynąć na ewentualne ożywienie gospodarcze (lokalizacja baz transportowych, siedzib firm i zakładów, osadnictwa przy tych drogach). Stan dróg jest zły i szybko się pogarsza, konieczne są więc prace remontowe. Młynary są oddalone od Zalewu Wiślanego, czy Pojezierza Ławskiego ok. 15-30 km, więc nie są zapleczem usługowo-noclegowym dla turystów z innych części Polski przyjeżdżających odwiedzić te rejony, zatem ożywienie turystyczne na terenie gminy należy oprzeć o inne czynniki - bazując na własnym potencjale i adresując ofertę do innego typu turystów. Gmina ma duży potencjał turystyczny dzięki licznym obiektom zabytkowym (część z nich wymaga prac konserwatorskich), czy dobrze zachowanym krajobrazem przyrodniczym, co stanowi bogaty kompleks atrakcji turystycznych i cel odwiedzenia miasta.

Gminę Młynary cechuje niewielka gęstość zaludnienia, co jest korzystne z punktu widzenia turystyki i krajobrazu (chroni wartości krajobrazowe przed degradacją), a z punktu widzenia rozwoju małej retencji, energetyki wodnej i niekonwencjonalnych źródeł energii mniejsza gęstość zaludnienia powoduje mniejszą ilość potencjalnych konfliktów (np.: mniej ograniczeń użytkowych, mniejsze koszty wyłączeń). Gmina i miasto są dobrze wyposażone w infrastrukturę techniczną: wodociągi obejmują 100% mieszkań; kanalizacja obejmuje 95% producentów ścieków - odprowadzając je do nowoczesnej oczyszczalni ścieków w Młynarach; wystarczająca długość sieci elektrycznej i telekomunikacyjnej.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Miastu brakuje sieci gazowej (możliwość zastąpienia innymi źródłami energii, jak: gaz ciekły, energia elektryczna, niekonwencjonalne źródła energii) i pełnej kanalizacji deszczowej. Na terenie gminy są trzy ujęcia wody mogące służyć w perspektywie do zaopatrzenia w wodę całej gminy (Młynary, Karszewo i Podgórze). Na ich bazie planowany jest sukcesywny rozwój tej sieci, który pozwoli na znaczne podniesienie standardów obsługi całej ludności gminy. Pod względem gospodarki odpadami stałymi gmina jest samowystarczalna - funkcjonuje gminne wysypisko śmieci. Aby gmina mogła wszechstronnie rozwijać się w kierunku społecznym i gospodarczym, w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju musi stać się gminą przestrzenną i estetyczną dla swoich mieszkańców, którzy chętnie będą się z nią identyfikowali; musi stwarzać warunki do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, różnorodnej aktywności społeczeństwa, a także turystów.

*Strategia powstała w 2001 r. i wymaga aktualizacji.

Program rozwoju gminy Wilczęta na lata 2004-2006*

W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne co stanowi o rolniczym charakterze Wilczęt. Pomimo bogactwa środowiska naturalnego gmina nie wykorzystuje walorów przyrodniczych, zwłaszcza rzeki Pasłęki, a co więcej prowadzi do degradacji zasobów przyrodniczych. Degradacji ulegają także zasoby dziedzictwa kulturowego – zespoły pałacowe, gdyż brakuje administratorów/użytkowników tych obiektów. Wśród największych problemów gminy można wyróżnić: brak sieci kanalizacyjnej i gazowniczej, brak oczyszczalni ścieków, zły stan dróg, niska wydajność ujęcia wody oraz duże rozproszenie osadnictwa, ośrodków koncentracji życia społeczno-gospodarczego gminy.

Głównym celem gminy jest wykorzystanie potencjału i zasobów swoich obszarów dla poprawy warunków życia społeczności lokalnej. Realizacja tego celu ma się odbyć poprzez aktywizację gospodarczą gminy, promocje walorów przyrodniczych, likwidację negatywnych zjawisk społecznych, kompleksowe porządkowanie i estetyzację obszarów osadniczych, tworzenie warunków do powstawania centrów osadniczych oraz szereg innych działań w zakresie ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

*Strategia jest nieaktualna i wymaga aktualizacji.

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Frombork

Gmina Frombork posiada korzystne warunki klimatyczne, które wynikają z walorów przyrodniczych oraz z faktu braku obiektów przemysłowych zanieczyszczających środowisko. Gmina ma dobrze rozwiniętą sieć wodociągową i nowoczesną oczyszczalnię ścieków. Na rozwój gminy główny wpływ ma światowe uznanie dzieł Mikołaja Kopernika oraz miejsca, w którym te dzieła powstały. Frombork jest stałym punktem w programach krajowych i zagranicznych firm turystycznych. Położenie nad Zalewem Wiślanym umożliwia rozwój różnorodnych funkcji portowych - połączeń śródlądowych do Gdańska, do Kanału Elbląskiego i do Niemiec oraz połączeń morskich z portami tego akwenu w Polsce i Rosji z wyjściem na wody Morza Bałtyckiego (poprzez cieśninę Pilawską w Bałtyku lub poprzez planowany przekop Mierzei Wiślanej). Bliskie sąsiedztwo Obwodu Kaliningradzkiego oraz droga krajowa nr 22 (Elbląg - Kaliningrad) modernizowana do kategorii drogi ekspresowej umożliwi lepszy kontakt państw położonych wzdłuż Wschodniego Bałtyku z Europą Zachodnią.

Główne problemy gminy to wysoki poziom bezrobocia, brak sprecyzowanych perspektyw dla bezrobotnych, istniejące patologie społeczne, niski poziom wykształcenia i zubożenie na terenach wiejskich, brak spójności wewnętrznej społeczności, działań integrujących i inicjatyw społecznych pobudzających ożywienie i wzrost przedsiębiorczości; liczne zespoły zabudowań tworzących dysharmonię historycznego krajobrazu miasta i gminy; zły stan techniczny wielu obiektów zabytkowych oraz brak zintegrowanych programów ochrony, konserwacji i rewitalizacji zabytków architektury, założeń zieleni wysokiej oraz pomników przyrody; zniszczona i rażąca infrastruktura komunikacyjna, niekorzystnie kontrastująca z zabytkowymi budowlami, nieuporządkowany sposób użytkowania i zagospodarowania terenów i obiektów w mieście oraz w gminie; brak kanalizacji sanitarnej na całym wiejskim obszarze gminy, brak zasilania zewnętrznego gminy w gaz ziemny. Wyżej wymienione obszary zostały uznane przez gminę za problemowe, dlatego cele strategiczne gminy to: rozwój edukacji, oświaty, kultury; ochrona dziedzictwa kulturowego, rozwój różnych form turystyki, rozwój proekologicznej produkcji rolnej, rozwój funkcji portowych, uzyskanie przez Frombork statusu uzdrowiska, tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Strategia rozwoju gminy Braniewo na lata 2004-2015*

Misją gminy Braniewo jest "potrzeba odbudowania zerwanych mostów aby gmina mogła żyć dostatniej". Została w ten sposób wyrażona potrzeba wewnętrznej integracji, aby gmina mogła współpracować z otoczeniem.

Aby misja weszła w życie gmina musi uporać się z problemami takimi jak pogarszający się stan infrastruktury komunalnej, brak warunków do kształtowania ruchu turystycznego, niskie dochody gminy, brak ładu przestrzennego oraz brak możliwości pełnego korzystania z Zalewu Wiślanego. Czynniki negatywnie wpływającymi na sytuację wewnętrzną i rozwój gminy są dodatkowo peryferyjne położenie oraz słaba dostępność komunikacyjna.

Wykorzystując jednak swoje atuty m.in. dostęp do Morza, korzystne warunki krajobrazowe, przyrodnicze, wydajność upraw rolnych, możliwość produkcji energii z nieodnawialnych źródeł, możliwość wykorzystania wód termalnych gmina Braniewo ma szansę osiągnąć cele strategiczne jakimi są: rozwój rolnictwa i przemysłu przetwórczego, handlu, edukacji i kultury, turystyki i infrastruktury komunalnej. Cele stratygraficzne zostały wyznaczone na podstawie głównych obszarów problemowych.

*Strategia wymaga aktualizacji.

Gminy Rychliki oraz Milejewo nie posiadają dokumentów strategicznych określających rozwój gminy.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

14. Polityka przestrzenna w gminach

Zadaniem własnym gminy, wynikającym z ustawy o samorządzie gminnym jest m.in. prowadzenie polityki w zakresie gospodarowania przestrzenią i zapewnienie ładu przestrzennego. Zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego, zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów oraz określania zasad ich zagospodarowania i zabudowy określone są w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W celu kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, w tym określenia lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, wójt, burmistrz lub prezydent miasta sporządza studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, zwane dalej „studium”. Dokument ten, zgodnie z Art. 9 pkt. 5 wspomnianej wyżej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie jest aktem prawa miejscowego, tylko opracowaniem kierunkowym, stanowiącym wyraz polityki przestrzennej władz samorządowych gminy. Zgodnie z art. 14 pkt. 8 tejże ustawy, aktami prawa miejscowego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy ich sporządzaniu (art. 9 pkt. 4). Powyższe sprawia, że jest ono prawem wewnętrznym gminy wiążącym władze oraz podporządkowane jej organy i jednostki, w podejmowanych decyzjach w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej na terenie gminy dla realizacji określonych celów.

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem. Projekt studium jest sporządzany w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 199), zaś jego zawartość jest zgodna z zakresem przedmiotowym określonym w art. 10 ust. 1 i 2 powołanej wyżej ustawy oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r., Nr 118, poz. 1233).

Wg art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- 6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- 7) potrzeb i możliwości rozwoju gminy;
- 8) stanu prawnego gruntów;
- 9) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- 10) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- 11) występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- 12) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- 13) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- 14) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- 15) wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Wg art. 10 ust. 2 ww. ustawy w studium określa się w szczególności:

- 1) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- 2) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
- 3) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- 4) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- 5) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- 7) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
- 8) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m² oraz obszary przestrzeni publicznej;
- 9) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- 10) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- 11) obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
- 12) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- 13) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412, z późn. zm.);
- 14) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- 15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- 16) obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Jak stanowi art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 199), podstawowym celem projektu planu jest ustalenie przeznaczenia terenów oraz określenie sposobów ich zagospodarowania i zabudowy. Plan jest aktem prawa miejscowego (Art. 14 pkt 8) i jest sporządzany obowiązkowo, jeśli wymagają tego przepisy odrębne (Art. 14 pkt 7). Uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu podejmuje rada gminy (Art. 14 pkt 1), z wyjątkiem terenów zamkniętych (Art. 14 pkt 6). Integralną częścią uchwały jest załącznik graficzny przedstawiający granice obszaru objętego projektem planu (Art. 14 pkt 2). Rada gminy podejmuje uchwałę z własnej inicjatywy lub na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta (Art. 14 pkt 4).

Projekt planu miejscowego również jest sporządzany w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 199), zaś jego zawartość jest zgodna z zakresem przedmiotowym określonym w art. 15 ust. 1, 2 i 3 powołanej wyżej ustawy oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. z 2003 r., Nr 164, poz. 1587).

Wg art. 15 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - w planie miejscowym określa się obowiązkowo:

- 1) przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania;
- 2) zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego;
- 3) zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- 4) zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych;
- 6) zasady kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu, maksymalną i minimalną intensywność zabudowy jako wskaźnik powierzchni całkowitej zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, maksymalną wysokość zabudowy, minimalną liczbę miejsc do parkowania w tym miejsca przeznaczone na parkowanie pojazdów zaopatrzone w kartę parkingową i sposób ich realizacji oraz linie zabudowy i gabaryty obiektów;
- 7) granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów, w tym terenów górniczych, a także obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów osuwania się mas ziemnych;
- 8) szczegółowe zasady i warunki scalania i podziału nieruchomości objętych planem miejscowym;

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- 9) szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy;
- 10) zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 11) sposób i termin tymczasowego zagospodarowania, urządzania i użytkowania terenów;
- 12) stawki procentowe, na podstawie których ustala się opłatę, o której mowa w art. 36 ust. 4.

Wg art. 15 ust. 3 ww. ustawy w planie miejscowym określa się w zależności od potrzeb:

- 1) granice obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości;
- 2) granice obszarów rehabilitacji istniejącej zabudowy i infrastruktury technicznej;
- 3) granice obszarów wymagających przekształceń lub rekultywacji;
- 3a) granice terenów pod budowę urządzeń, o których mowa w art. 10 ust. 2a, oraz granice ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu oraz występowaniem znaczącego oddziaływania tych urządzeń na środowisko;
- 4) granice terenów pod budowę obiektów handlowych, o których mowa w art. 10 ust. 2 pkt 8;
- 4a) granice terenów rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- 4b) granice terenów inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, umieszczonych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub w ostatecznych decyzjach o lokalizacji drogi krajowej, wojewódzkiej lub powiatowej, linii kolejowej o znaczeniu państwowym, lotniska użytku publicznego, inwestycji w zakresie terminalu lub przedsięwzięcia Euro 2012;
- 5) granice terenów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz terenów służących organizacji imprez masowych;
- 6) granice pomników zagłady oraz ich stref ochronnych, a także ograniczenia dotyczące prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej, określone w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady;
- 7) granice terenów zamkniętych, i granice stref ochronnych terenów zamkniętych;
- 8) sposób usytuowania obiektów budowlanych w stosunku do dróg i innych terenów publicznie dostępnych oraz do granic przyległych nieruchomości, kolorystykę obiektów budowlanych oraz pokrycie dachów;
- 9) zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane;
- 10) minimalną powierzchnię nowo wydzielonych działek budowlanych.

Zgodnie z art. 4 ust. 2. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 199) w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, przy czym:

- 1) lokalizację inwestycji celu publicznego ustala się w drodze decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego;
- 2) sposób zagospodarowania terenu i warunki zabudowy dla innych inwestycji ustala się w drodze decyzji o warunkach zabudowy.

Decyzje te wydaje wójt, burmistrz lub prezydent miasta dopiero wtedy, kiedy jest znany potencjalny inwestor i konkretnie zdefiniowane zamierzenia inwestycyjne. W tym trybie samorząd gminy zachowuje możliwość prowadzenia bieżącej polityki w zakresie gospodarowania przestrzenią, chociaż musi zachować dosyć rozbudowany tryb wydawania decyzji (szczególnie decyzji o warunkach zabudowy). Problemem mającym często już swoje odzwierciedlenie w przestrzeni jest brak regulacji w aktualnym prawodawstwie odnośnie zachowania zgodności wydawanej decyzji ze studium. Z kolei w wielu sytuacjach przestrzennych wydanie decyzji o warunkach zabudowy nie jest prawnie możliwe i konieczne jest opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Każda z gmin położona w obszarze EOFu posiada obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w oparciu o które prowadzona jest polityka przestrzenna. Jako „dopełnienie” planowania przestrzennego służą miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na analizowanym obszarze obowiązują łącznie 164 miejscowe plany i ich zmiany, które łącznie zajmują blisko 28% powierzchni EOFu (690,5 km²). Tylko dwie gminy (Rychliki i Wilczęta), nie posiadają obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze tych gmin, oraz

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

na terenach nie objętych obowiązującymi planami, polityka przestrzenna odbywa się w oparciu o wydawane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

14.1. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin

SCHEMAT NR 9

Wszystkie gminy położone w granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego posiadają obowiązujące studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powstałe w latach 1999-2014. Najbardziej aktualnym dokumentem dysponuje gmina: Frombork, Płoskinia, Wilczęta i Rychliki (są to zmiany studium lub dokumenty sporządzone na nowo). W trakcie opracowania nowego dokumentu jest Gmina Braniewo, Gmina Elbląg, Gronowo Elbląskie, Pieniężno i Tolkmicko, które posiadają nieaktualne studia względem obowiązujących aktów prawnych, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planowanych kierunków rozwoju (wynikających ze składanych wniosków oraz dokumentów strategicznych).

Dotychczasowe zmiany w studiach wynikały głównie ze zmian wprowadzanych w kierunkowej części (pod działalność inwestycyjną), a także ze względu na niedostosowanie do obowiązujących przepisów prawnych.

Tabela 14. Wykaz tabelaryczny nt obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i ich zmian

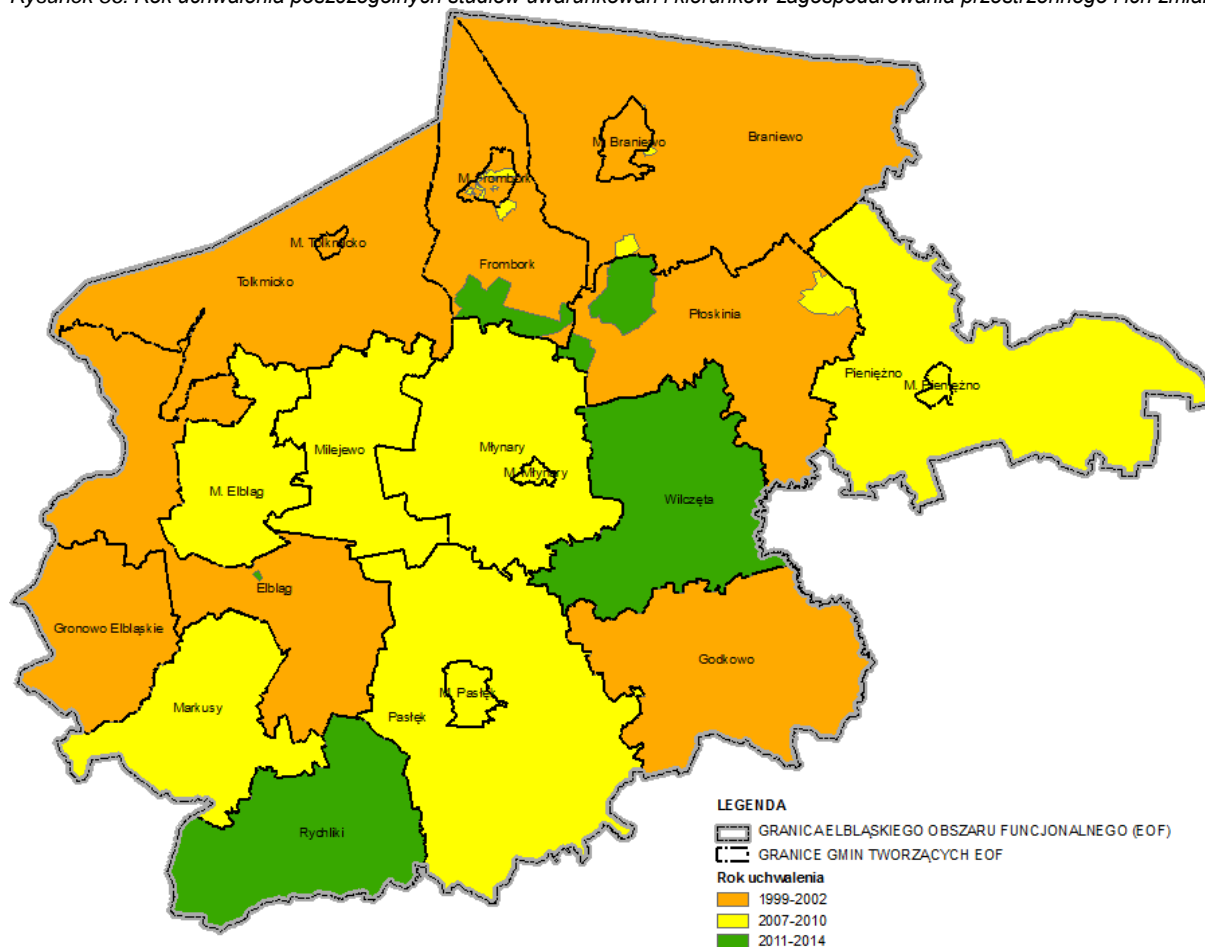
Powiat	Gmina	Organ podejmujący uchwałę	Nr Uchwały	Rok sporządzenia studium	Skala rysunku
Powiat Braniewski	Braniewo Miasto	Rada Miejska w Braniewie	XXXII/198/01	2001	1:5 000
	Braniewo	Rada Gminy Braniewo	56/III/99	1999	1:50 000
			3/V/2007 (zmiana)	2007 (zmiana na wybranych obszarach)	
	Frombork	Rada Miejska we Fromborku	VIII/65/2002	2002	1:10 000 (gmina) 1:5 000 (miasto)
			X/54/07 (zmiana)	2007 (zmiana na wybranych obszarach)	
			XII/103/11 (zmiana)	2011 (zmiana na wybranych obszarach)	
	Pieniężno	Rada Miejska w Pieniężnie	XXVI/228/13 (zmiana)	2013 (zmiana na wybranych obszarach)	1:25 000 (gmina) 1:5 000 (miasto)
			L/238/10	2010 (zmiana wskazanych obszarów i aktualizacja ustaleń)	
	Płoskinia	Rada Gminy Płoskinia	139/XXVIII/2002	2002	1:25 000
			XVIII/117/2008	2008 (zmiana wskazanych obszarów i aktualizacja ustaleń)	
XXXVIII/245/2014			2014 (zmiana wskazanych obszarów i aktualizacja ustaleń)		
Wilczęta	Rada Gminy Wilczęta	XX/191/14	2014 (zmiana całkowita)	1:10 000	
Powiat Elbląski	Elbląg	Rada Gminy Elbląg	165/XXIII/2000	2000	1:25 000
			V/24/2011	2011 (zmiana na wybranych obszarach)	
	Godkowo	Rada Gminy Godkowo	XV/73/2000	2000	1:10 000
	Gronowo Elbląskie	Rada Gminy Gronowo Elbląskie	XXIII/95/99	1999	1:10 000
	Markusy	Rada Gminy Markusy	IX/56/2009	2009	1:25 000
	Milejewo	Rada Gminy Milejewo	XVI/85/2008	2008 (zmiana całkowita)	1:25 000
Młynary	Rada Miejska w	XLIV/268/2010	2010	1:25 000	

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Powiat M. Elbląg	Pasłęk	Młynarach Rada Miejska w Pasłęku	XIV/91/09	(zmiana całkowita) 2009	1:10 000
	Rychliki	Rada Gminy Rychliki	V/33/2014	(zmiana całkowita) 2014	1:25 000
	Tolkmicko	Rada Miejska w Tolkmicku	XIII/192/2000	(zmiana całkowita) 2000	1:10 000
	Elbląg	Rada Miejska w Elblągu	XXVI/580/2010	2010	1:20 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

Rysunek 86. Rok uchwalenia poszczególnych studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i ich zmian

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

Poniżej zamieszczono krótką charakterystykę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego każdej z gmin. Kolejność wg tabeli powyżej.

Powiat Braniewski

Miasto Braniewo

Aktualnie obowiązującym dokumentem jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Braniewo z 2001 r. (Uchwała Nr XXXII/198/01 z 26 września 2001 r.). Dokument ten powstał na podstawie starej ustawy i nie spełnia wszystkich warunków formalnych wynikających z nowej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Na załączniku graficznym nr 1 wskazane zostały obszary rozwojowe miasta. Poszczególnym terenom przypisano określone w legendzie funkcje rozwojowe. Obszary te należy traktować jako potencjalne

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

tereny, których zasięg przestrzenny i przeznaczenie zostaną lub zostały dokładnie sprecyzowane w planach miejscowych (opracowanych dla poszczególnych terenów lub ich fragmentów). Uwarunkowane jest to jednak potrzebami, ograniczeniami i możliwościami ekonomicznymi realizacji inwestycji. Na załączniku graficznym nr 2 został przedstawiony schemat rozwoju układu komunikacyjnego w mieście.

Gmina Braniewo

Aktualnie obowiązującym dokumentem jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Braniewo z 2007 r. Jest to zmiana dokumentu z 1999 r. Studium to było zmieniane w 2012 r. (poprzez stworzenie nowego dokumentu) niestety nadzór uchylił uchwałę. Studium w obecnej formie nie spełnia wszystkich wymogów ustawy.

Rysunek jest wykonany w skali 1:50 000 co sprawia, że studium jest słabo czytelne. Kierunki są przedstawione w formie stref i podstref.

1. nadzalewowa
  - podstrefa ekologiczno-rolnicza
  - podstrefa przybrzeżna
  - podstrefa turystyczna
2. południowo-zachodnia - dominacja gospodarki leśnej
  - podstrefa ekologiczno-leśna
  - podstrefa ekonomiczno-gospodarcza
3. podmiejsko-przygraniczna
  - podstrefa graniczna GI
  - podstrefa urbanizacji UI
  - podstrefa urbanizacji UII
  - podstrefa O
4. ekosystemu Pasłęki - dominacja f. ochrony przyrody i krajobrazu
5. Szylen - dominacja f. rolniczej
  - podstrefa urbanizacji UIV
  - podstrefa O
  - podstrefa ekologiczno-leśna
6. Lipowiny - o f. rolniczej oraz możliwości rozwoju gospodarczego wynikającego ze wzrostu ruchu transgranicznego
  - podstrefa urbanizacji UIII
  - podstrefa O
7. podstrefa ekosystemu Banówki - dominacja f. ochrony przyrody i krajobrazu
8. przygraniczna wschodnia - rozwój funkcji produkcyjno-komercyjnych i osadniczych
  - podstrefa graniczna GII
  - podstrefa urbanizacji UV
  - postrefa O
  - podstrefa ekologiczno-leśna
9. międzynarodowej trasy transportowej

Miasto i Gmina Frombork

Aktualnie obowiązującym dokumentem jest Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Frombork z 2013 r. (Uchwała Nr XXVI/228/13 z dnia 21 marca 2013 r.). Jest to 3 zmiana z kolei i wszystkie z nich wprowadzane były na oryginalnym tekście i rysunku z 2002 r. Zmiana studium posiada dwa załączniki graficzne, w skali 1:10000 dla obszaru Gminy i w skali 1:5000 dla obszaru Miasta. Tekst oraz rysunek nie obejmują wszystkich zagadnień wyszczególnionych w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Brakuje m.in. dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu, stanu prawnego gruntów, warunków i jakości życia mieszkańców, stanu systemu komunikacji i infrastruktury technicznej itp. Na załączniku dla miasta dodano obszary zagrożenia powodzią, pominięto je natomiast na załączniku dla obszarów wiejskich.

Zmiana Studium wyznacza dla Miasta Frombork funkcję ośrodka turystyki krajoznawczej o znaczeniu międzynarodowym. Skupiono się na wyznaczeniu stref aktywizacji w zakresie turystyki (m.in. tereny obejmujące port, oraz projektowany zalew "Bogdany") oraz sfer działalności gospodarczej w związku z

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

przebiegiem drogi ekspresowej S22. Wyznaczono także dwa obszary dla rozwoju energii odnawialnej, w tym energii wiatrowej. Drugi z tych obszarów został wyznaczony w zmianie dokumentu z 2013r.

Zmiana Studium prócz miasta Frombork wyznacza 2 wsie (Jędrychowo i Wielkie Wierzno) jako ośrodki rozwoju usług dla ludności oraz różnych form działalności gospodarczej.

W tekście studium pominięto wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów. Pojawia się jedynie informacja o maksymalnej liczbie kondygnacji dla zabudowy mieszkaniowej oraz maksymalna wysokość obiektów produkcyjnych. Na załączniku w skali 1:5000 (obszar miasta) dodano takie informacje jak obszary zagrożenia powodzią, granica morskiego pasa technicznego, granica pasa ochronnego brzegu morskiego. Brakuje tych informacji na załączniku dla obszaru wiejskiego. Ponadto nie ma wyznaczonej przy pierwszej lokalizacji "farmy wiatrowej" strefy związanej z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu wynikająca z lokalizacji elektrowni wiatrowych.

Miasto i Gmina Pieniężno

Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Pieniężno została uchwalona Uchwałą nr L/238/10 Rady Miejskiej w Pieniężnie z dnia 15 lipca 2010 r. Jest to zmiana poprzedniej edycji studium z 2002 r. Zmiana obowiązującego dokumentu dotyczyła zmiany przeznaczenia terenów rolnych obejmujących obszar: część obrębu Borowiec, część obrębu Cieszęta i część obrębu Pieniężno 3 w granicach określonych na załączniku nr 1 do uchwały, pod lokalizację farmy elektrowni wiatrowej a także aktualizacji ustaleń tekstu Studium, uwzględniającej między innymi akty prawne, które weszły w życie od 2003 r. Integralną częścią zmiany studium jest część tekstowa i graficzna w skali 1:25 000 dla Gminy i 1:5 000 dla Miasta.

Za główny cel rozwoju gminy zmiana studium podaje: wykorzystanie potencjału i zasobów obszaru miasta i gminy dla poprawy warunków życia społeczności lokalnej poprzez kształtowanie ładu przestrzennie – ekologicznego.

W studium przyjęto, że w bezpośrednim rejonie miasta Pieniężna liczba ludności będzie wzrastać, w związku z czym rozwój infrastruktury społecznej obsługującej obszar gminy oraz związany z nimi wzrost zapotrzebowania na tereny mieszkaniowe nastąpi przede wszystkim w mieście Pieniężno.

Przyjmuje się następującą hierarchię jednostek osadniczych:

1. ośrodek gminny – miasto Pieniężno wyposażony w kompleksowe urządzenia obsługi gminy w zakresie oświaty ponadpodstawowej, kultury, zdrowia, a także handlu ponadpodstawowego i obsługi rolnictwa,
2. ośrodki lokalne wyposażone w obiekty oświaty podstawowej i ewentualnie gimnazjalnej, punkty usług zdrowia i kultury, a także obsługi rolnictwa – wsie Pluty, Pakosze i Lechowo,
3. ośrodki uzupełniające wyposażone w obiekty lub punkty usług obsługi rolnictwa – wsie Radziejewo, Łajsy, Kierpajny Wlk,
4. pozostałe jednostki osadnicze o funkcji rolniczej.

W strukturze miasta Pieniężna wyodrębniono następujące jednostki strukturalne:

1. OC – obszar centralny,
2. ODW – Obszar Doliny Wąlszy,
3. OW – Obszar wschodni,
4. OPS – obszar przemysłowo-składowy,
- 5) OMN – obszar zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności,
6. OP – obszar północny,
7. OZ – obszar zachodni.

Z kolei w strukturze gminy wyodrębniono następujące jednostki strukturalne:

- 1) S.C. – strefa centralna obejmująca obszar miasta Pieniężna i obszar południowy wokół miasta Pieniężna,
2. SP – strefa północna,
3. SDW – strefa Doliny Wąlszy,
4. SPD – strefa południowa,
5. SZ – strefa zachodnia.

Gmina Płoskinia

Aktualnie obowiązującym dokumentem jest Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Płoskinia z 2014 r. (Uchwała Nr XXXVIII/245/2014 z 29 maja 2014 r.). Jest to ujednolicony dokument zawierający wersję podstawową z 2002 r. oraz pierwszą zmianę z 2008 r. Zmiana studium nie obejmuje wszystkich zagadnień poruszanych w ustawie.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Uwarunkowania Gminy są potraktowane bardzo ogólnie na zasadzie wymienienia "mocnych stron". Zmiana studium wskazuje wieś Płoskinię jako ośrodek gminny, a ośrodkami wspomagającymi są wsie Chruściel i Długobór.

Kierunki zagospodarowania są wyznaczone poprzez strefy i podstrefy:

1. centralną - strefa o największym zaludnieniu, rozwiniętej sieci osadniczo – infrastrukturalnej, o predyspozycjach dla rozwoju rolnictwa oraz obsługi rolnictwa, a także obsługi mieszkańców gminy
  - podstrefa węzła osadniczego Płoskinia - obszar rozwojowy głównego ośrodka obsługi gminy, przechowania płodów rolnych, przetwórstwa rolno – spożywczego i usług komercyjnych dla mieszkańców
  - podstrefa turystyczna - – obszar otuliny strefy chronionego krajobrazu rzeki Pasłęki i rezerwatu J. Pierzchalskiego
  - podstrefa rolnicza - o dominacji funkcji rolniczej, wskazana lokalizacja elektrowni wiatrowych
2. zachodnią - z koncentracją osadniczą w Chruścielu o predyspozycjach dla funkcji produkcyjno-składowych oraz rolnictwa i turystyki
  - podstrefa wsi Chruściel
  - podstrefa produkcyjno-komercyjna
  - podstrefa turystyczna
3. ekologiczną - obejmującą dolinę rzeki Pasłęki wraz z kompleksami leśnymi po obu stronach
4. południową - Obejmuje obszar położony na południe od Płoskini, obsługiwany przez ośrodek osadniczy w Długoborze

Płoskinia jest gminą rolniczą z predyspozycjami do rozwoju turystyki.

W tekście brakuje informacji o wskaźnikach dotyczących zabudowy i zagospodarowania terenu.

Gmina Wilczęta

Obowiązujące studium pochodzi z roku 2014, jest to zmiana studium z roku 2001. Zakres studium zgodny z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jest to gmina o charakterze rolniczym – 68,8% stanowią użytki rolne, (przy czym duży stanowią gleby należące do III klasy bonitacyjnej) i o dużym potencjale. Użytki leśne stanowią 26,7%. Obszarem wymagającym rekultywacji jest zamknięte składowisko odpadów w obrębie Wilczęta. Studium utrzymuje dotychczasowy charakter gminy. Kierunkami rozwoju w sferze komunikacji są modernizacja i utrzymanie dobrego stanu nawierzchni. W sferze infrastruktury technicznej, zaopatrzenie w wodę poszczególnych miejscowości, rozwój sieci kanalizacyjnej o opadowej, modernizacja i przebudowa sieci energetycznych, zastępowanie węgla kamiennego biomasą. W sferze inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym, inwestycje drogowe i infrastrukturalne. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, utrzymanie dróg wojewódzkich, linii kolejowych rozbudowa tras rowerowych. W sferze kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej, możliwość realizacji nowej zabudowy poza zwartą zabudową wsi, zlikwidowane tereny zabudowy wymagają przekształceń rewitalizacyjnych. W sferze kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej, utrzymanie ochrony, projektowanie zalesień. W sferze obszarów wymagających przekształceń, rewaloryzacja zespołów pałacowo-parkowych w miejscowościach Słobity, Głodysze i Ławki, składowiska odpadów w obrębie Wilczęta oraz obszarów górniczych w obrębie Słobity po zakończeniu eksploatacji torfu. W sferze struktury przestrzennej zachowanie aktualnych obszarów rolniczych i leśnych pomiędzy drogą powiatową a terenami kolejowymi w obrębie Słobity i Góry, adaptacja i uzupełnienie istniejącej zabudowy, realizacja funkcji agroturystycznych i sportowych.

Powiat Elbląski

Gmina Elbląg

Dokument powstał w roku 2000 na mocy uchwały Rady Gminy Elbląg nr 165/XXIII/ 2000. Zmiany w studium wprowadzono w roku 2011 na mocy uchwały nr V/24/2011. Dotyczyły one fragmentu terenu obrębu geodezyjnego Gronowo Górne.

Gronowo Górne zaliczone było do podmiejskiej strefy osadniczej (strefa IV) i stanowić miało również gminny ośrodek usługowy niższego rzędu. Na mocy par. 11 dla wsi Gronowo Górne w granicach istniejącego i planowanego zagospodarowania sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego było obowiązkowe. Zmiany obejmowały tekst i załącznik graficzny do studium.

W dokumencie opisano uwarunkowania rozwoju gminy oraz ograniczeń jej rozwoju z podziałem na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne.

Zwrócono uwagę na dogodne położenie lokalizacyjne względem miasta portowego Elbląg, przejść granicznych (Obwód Kaliningradzki), strefy nadmorskiej, form ochrony przyrody i krajobrazu (m.in. sieć

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

ECOCENT-PL, ośrodki turystyki krajoznawczej, Zielone Płuca Polski, Park Krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej i rezerwy). Podkreśla się atrakcyjność gminy do celów turystyki i rekreacji.

Gmina wiejska Elbląg dawniej z uwagi na duży udział użytków rolnych (ok. 65% powierzchni gminy) oraz potencjał agroekologiczny (sprzyjające warunki glebowo wodne) miała charakter rolniczy.

Obecnie w głównych kierunkach rekomenduje się:

- ekologizację rolnictwa,
- ochronę unikalnych warunków środowiska przyrodniczego,
- rozwój rynku turystycznego,
- zapewnienie ładu przestrzennego (z zachowaniem obecnych układów ruralistycznych i lokalnej architektury),
- aktywizację gospodarczą gminy w celu pozyskania inwestorów,
- przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe,
- rozwój infrastruktury technicznej, drogowej, kolejowej, wodnej.

Gmina nastawiona jest przede wszystkim na rozwój turystyki i rekreacji, ekologicznego rolnictwa oraz stanowienie dogodnego zaplecza mieszkaniowego dla gminy miejskiej Elbląg.

Kierunki polityki przestrzennej sformułowano na podstawie zróżnicowania strefowego:

- **SI**- strefa ekologiczna, w której wyróżniono obszary ścisłej ochrony przyrody w granicach rezerwatu przyrody „Jezioro Drużno” oraz „Zatoka Elbląska”,
- **SII**- obszar znajdujący się w granicach Parku Krajobrazowego „Wysoczyzny Elbląskiej” oraz otuliny tego parku,
- **SIII**- strefa rolnicza,
- **SIV**- obszar podmiejskiej strefy osadniczej obejmujący wsie Górowo Górne, Nowina, Komorowo Żuławskie, Kazimierzowo.

Ustalono strukturę wewnętrzną gminy:

- ośrodek usługowy I rzędu - miasto Elbląg,
- gminne ośrodki uzupełniające- wsie: Gronowo Górne, Komorowo Żuławskie, Nowakowo.

Gmina Godkowo

Obowiązujące studium weszło w życie uchwałą z dnia 15.06.2000 o numerze XV/73/2000

Załącznik graficzny zawiera:

- uwarunkowania:
  - przyrodnicze,
  - uwarunkowania środowiska kulturowego i krajobrazu,
  - zagrożenia antropogeniczne,
  - osadnictwo,
  - transport,
  - systemy ponadlokalne inżynierii komunalnej (linia wysokiego napięcia wraz ze strefą ograniczeń dla zabudowy).
- kierunki:
  - ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego:
    - rozwój stref budownictwa letniskowego,
    - obszary predysponowane do zalesienia,
    - strefy ochrony dziedzictwa kulturowego,
    - strefy ochrony i obserwacji reliktywów archeologicznych,
    - strefy ochrony krajobrazu kulturowego,
    - postulowane do objęcia ochroną prawną aleje przydrożne.
  - obszary dla których sporządzenie mpzp jest obowiązkowe i zalecane (tereny rozwoju budownictwa letniskowego oraz miejscowości Godkowo, Bielica, Dobry, Osiek, Ząbrowiec).

W studium dla głównych wsi określono dominujące funkcje:

- wsie duże, rozwojowe: Bielica, Osiek, Grądky, Skowrony, Godkowo (gminny ośrodek usługowy) Ząbrowiec, Dobry, Podągi,
- ośrodki obsługi rolnictwa, skoncentrowanej produkcji rolnej, przemysłu rolno-spożywczego i innej aktywności gospodarczej: Stojpy, Bielica, Gruzajny, Grądky, Skowrony, Godkowo, Szymbory, Dobry, Podągi,
- wsie letniskowe i wsie rolnicze ze znacznym udziałem zabudowy letniskowej: Miłosna, Nawty, Plajny, Grądky, Skowrony, Szymbory, Piskajny, Gwizdziny, Łęпно, Dąbkowo,
- ośrodki obsługi ruchu turystycznego: Klekotki, Ząbrowiec.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Gmina Godkowo jest gminą rolniczą (nastawioną na rolnictwo ekologiczne) z predyspozycjami do rozwoju turystyki. Użytki rolne w gminie zajmują ponad 70% powierzchni, natomiast użytki leśne około 20%. W gminie wyznaczono obszar dla rozwoju zabudowy letniskowej oraz obszar lokalizacji pola golfowego. Ze względu na bliskość z miastem Elbląg i duże walory środowiskowe (gmina Godkowo położona jest częściowo w granicach systemu obszarów chronionych złożonego z obszarów chronionego krajobrazu i rezerwatu przyrody) może stanowić bazę wypoczynkową.

Gmina Gronowo Elbląskie

Studium zostało uchwalone przez Radę gminy Uchwałą nr XIII/95/99 21.12.1999 r. Studium to powstało na podstawie nieaktualnej już ustawy o planowaniu przestrzennym a tym samym nie normuje wszystkich aspektów związanych z planowaniem przestrzennym i wymaga aktualizacji.

Główne cele rozwoju gminy w czasie tworzenia studium to:

- tworzenie optymalnych warunków dla zamieszkania, pracy i odpoczynku
- zahamowanie procesów degradacji środowiska przez realizację systemu kanalizacji sanitarnej i zintegrowany system gospodarki odpadami
- wykorzystanie potencjału ekologicznego gminy i tworzenie alternatywnych źródeł dochodów dla mieszkańców.

Studium wyznacza 4 strefy o odmiennej polityce przestrzennej

1. strefę obszarów chronionych - związaną z terenami cennymi przyrodniczo, które zostały objęte prawnymi formami ochrony,
2. strefę obszarów gruntów rolnych klas I i II oraz gruntów mułowych,
3. strefa gruntów rolnych pozostałych klas gdzie dopuszcza się rozwój funkcji uzupełniających,
4. strefa zwartej zabudowy wsi, przeznaczona na rozwój funkcji mieszkaniowych, usługowych oraz różnych form działalności gospodarczej.

Gmina Markusy

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Markusy zostało podjęte uchwałą Rady Gminy nr IX/59/2009 z dnia 30 grudnia 2009 r. Koncepcja zagospodarowania przestrzennego oparta jest na podziale gminy na dwie główne strefy funkcjonalne wyznaczone na podstawie uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, przyrodniczych i kulturowych:

Strefa E – strefa ekologiczna basenu jeziora Drużno

Podstrefa E-1 – ekosystemu jeziora Drużno

Podstrefa Et-1 – ekoturystyki rzeki Dzierzgoń i Białewki

Strefę R – strefę gospodarki rolnej

Główną różnicę między strefami E i R wyznacza środowisko przyrodnicze. Strefa E leży w zasięgu takich form ochrony przyrody jak: Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Drużno, Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Dzierzgoń, Rezerwat ornitologiczny „Jezioro Drużno”, Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Jezioro Drużno” (PLH280008), Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Jezioro Drużno” (PLB280013). Na bazie terenów cennych przyrodniczo gmina zamierza rozwijać turystykę. Strefa R natomiast stanowi zaplecze dla funkcjonowania gospodarki rolnej. Oprócz tradycyjnych funkcji związanych z rozwojem rolnictwa w strefie tej została dopuszczona możliwość lokalizacji farm wiatrowych jako alternatywy dla upraw rolnych.

Wśród terenów zabudowy zostały wyróżnione następujące strefy:

- Mieszkaniowo – usługowa: centralna – koncentrująca zabudowę usługową, rozwoju zabudowy – o przeważającej funkcji mieszkaniowej, zabudowy rozproszonej,
- Przemysłowa, magazynowa oraz usług i rzemiosła uciążliwego: na terenach po PGR i R (dopuszczenie pod warunkiem wykonania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego).

Przyjęta polityka przestrzenna wskazuje, że tereny predysponowane do rozwoju mieszkalnictwa, usług i nieuciążliwej działalności gospodarczej zlokalizowane są paradoksalnie w strefie R – gospodarki rolnej. Rozwój funkcji pozarolniczych wpasowany został w rolniczą przestrzeń produkcyjną co wskazuje tym samym na rolniczy charakter gminy.

Teren gminy pokryty jest w całości trzema miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Gmina Milejewo

Studium pochodzi z roku 2008, jest to zmiana studium z roku 2000. Studium utrzymane jest w strukturze strefowej: SI (część gminy w granicach parku krajobrazowego o wysokim reżimie ochronnym), SII (część gminny w granicach obszarów chronionego krajobrazu o średnim reżimie

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

ochronnym), SIII (część gminy tworząca obszar chronionego krajobrazu poza otuliną parku o średnio-wysokim reżimie ochronnym), RL (strefa rozwoju osadnictwa i przemysłu), ponadto nałożone są strefy funkcjonalne: zwartej zabudowy wsi, rozwoju zabudowy wsi, zabudowy ekstensywnej E1, E2, turystyki i rekreacji, produkcji i składów A, B, lokalizacji cmentarzy, koncentracji zalesień. Zakres studium zgodny z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Gminę charakteryzuje duża lesistość. Położona jest przy drodze ekspresowej S22. Gmina ma charakter leśno-rolniczy, z możliwościami rozwoju różnych form obsługi turystyki. Utrzymuje się dotychczasowy charakter gminy. Kierunkami w rozwoju stref ekologicznych jest wykorzystanie słabych gruntów pod zalesienia. W sferze kulturowej warunkuje się ochronę dziedzictwa kulturowego. Wyodrębnia się tu strefy: A (nakłada się bezwzględną ochronę konserwatorską), B (powinno się nakładać ochronę konserwatorską), K (ochrona krajobrazu związanego z zespołem zabytkowym), OW (nadzór archeologiczny), E (ochrona ekspozycji). W sferze społecznej, obsługa społeczeństwa przez ośrodki usługowe w Milejewie i Pomorskiej Wsi. W sferze aktywizacji gospodarki, rozwój usług handlowo-produkcyjnych w rejonach wsi Milejewo, Kamiennik Wielki i Wikowo. W sferze rozwoju infrastruktury technicznej, budowa systemu odprowadzania ścieków do oczyszczalni w Elblągu oraz realizacja głównego punktu zasilania w rejonie Kamiennika Wielkiego i doprowadzenie linii z rejonu Grudziądza. W sferze rozwoju systemów komunikacyjnych, utrzymanie dróg w dobrym stanie technicznym.

Miasto i Gmina Młynary

Studium uchwalone zostało w roku 2008 (tekst jednolity). Jest to zmiana studium z roku 2002. Zakres studium zgodny z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Gmina ma charakter rolniczo (54% pow. gminy) – leśny (39,89%). Dominującą funkcją jest rolnictwo, pozostałe to eksploatacja torfu, leśnictwo i nieliczna agroturystyka. Utrzymuje się dotychczasowy charakter gminy, kładąc duży nacisk na rozwój turystyki. Kierunkami rozwoju w sferze przyrodniczej jest zwiększenie lesistości, wykorzystanie obszarów chronionych dla turystyki. W sferze kulturowej, ochrona zasobów kulturowych, wyznacza się strefy ochrony konserwatorskiej A, B, ekspozycji E, krajobrazu K, obserwacji archeologicznej OW, rozwój turystyki. W sferze rozwoju gospodarki i procesów urbanizacji, rozwój osadnictwa, usług, przetwórstwa rolno-spożywczego, rolnictwa. W sferze ponadlokalnej infrastruktury technicznej, budowa węzła w Błudowie, modernizację dróg, budowa gazociągu Pasłęk-Młynary-Tolknicko, budowa kabla światłowodowego Pasłęk-Młynary-Wilczęta. Zmiany studium obejmują tereny oznaczone symbolami Z1 (teren leśny, oraz w części zainwestowany), Z2 (teren rolniczy).

Miasto i Gmina Pasłęk

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pasłęk zostało podjęte uchwałą Rady Gminy nr XIV/91/09 z dnia 22 grudnia 2009 r. W polityce przestrzennej wyraźnie zaznacza się podział między terenami miejskimi a wiejskimi z centralnym ośrodkiem w Pasłęku. Tereny miejskie ukierunkowane są na rozwój funkcji mieszkaniowych, usługowych, przemysłowych wspierających cel strategiczny gminy - rozwój Centrum Logistycznego Pasłęka. Tereny wiejskie natomiast wskazane są do utrzymania zabudowy zagrodowej i produkcji rolnej oraz lokalizowania na ich terenie elektrowni wiatrowych. Tereny te uzupełnione będą o zabudowę lotniskową lub inną - związaną z funkcją turystyczną. Celem takiej polityki przestrzennej jest utrzymanie historycznej sieci osadniczej.

Wśród najważniejszych celów strategicznych gminy znalazły się:

- wskazanie terenów rozwojowych realizujących cel: Centrum Logistyczne Pasłęk - rozwój funkcji komercyjnych (przemysł, składy, bazy, usługi – w tym wielko powierzchniowe obiekty handlowe),
- rozwój zabudowy mieszkaniowej w oparciu o ofertę wykorzystującą nieprzeciętnie atrakcyjne tereny w mieście, w środowisku o wysokiej jakości warunków zamieszkania,
- zachowanie (odtworzenie) dziedzictwa kulturowego jakim jest krajobraz i zabytki Oberlandu, co powinno być podstawą unikatowego produktu turystycznego miasta i gminy Pasłęk, będących historycznym centrum krainy Oberland, (wspólnie z sąsiednimi gminami: Godkowo, Rychliki i Dzierzgoń),
- utrzymanie historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego gminy, a szczególnie historycznie wykształconej sieci osadniczej,
- zapewnienie korzystnych zmian w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego; kształtowanie osnowy ekologicznej gminy, ochrona korytarzy ekologicznych będących podstawowym elementem osnowy ekologicznej gminy,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- wykorzystanie zasobów środowiska gminy Pasłęk, szczególnie zasobów surowców i odnawialnych źródeł energii, lokalizacja farm elektrowni wiatrowych.

Główne zmiany w polityce w zagospodarowaniu przestrzennym kierunkowane są na powstanie Centrum Logistycznego Pasłęka, lokalizację farm elektrowni wiatrowych oraz rozwój turystyki.

Ponad tym studium wprowadza cele związane z utrzymaniem środowiska przyrodniczego:

- ochrona walorów ekologicznych krajobrazu, ochrona przyrody,
- wyodrębnienie osnowy ekologicznej gminy jako systemu terenów stabilizujących funkcjonowanie środowiska przyrodniczego, w oparciu o korytarze ekologiczne,
- zalesienia gruntów na obszarach mało przydatnych dla rolnictwa, ważnych przyrodniczo lub zagrożonych negatywnymi procesami (np. erozja, zagrożenie powodzią),
- racjonalne gospodarowanie zasobami wód powierzchniowych, realizacja programu małej retencji i ochrony Żuław przed zagrożeniem powodziowym.

Gmina Rychliki

Studium Gminy Rychliki zostało uchwalone przez Radę Gminy dnia 27 czerwca 2014 r. uchwałą nr VI/33/2014 jako zmiana dotychczasowego studium. Centralnym ośrodkiem gminy o charakterze usługowym są Rychliki - siedziba władz gminy, pozostałe miejscowości stanowią ośrodki usługowe II rzędu oraz ośrodki uzupełniające. Rolnictwo jednak pozostaje wiodącą funkcją stanowiąc o rolniczym charakterze gminy. Na terenach przeznaczonych dotąd pod grunty orne dopuszcza się jednocześnie lokalizację farm elektrowni wiatrowych.

W studium zostały wyznaczone 4 strefy rozwoju:

- Strefa funkcji turystycznych i rekreacyjnych na bazie zasobów środowiska kulturowego oraz lokalnych zasobów środowiska przyrodniczego i odnawialnych źródeł energii,
- Strefa rozwoju usług turystycznych na bazie pochylni Kanału Elbląskiego,
- Strefa koncentracji produkcji rolnej oraz działalności gospodarczej,
- Strefa koncentracji produkcji rolnej z maksymalnym ograniczeniem uciążliwości dla środowiska.

W ramach tworzenia zaplecza dla rozwoju turystyki studium przewiduje powstanie przystani wodnych, kąpielisk, pól namiotowych oraz tras pieszo-rowerowych. Rozwój turystyki nierozzerwalnie związany jest z walorami przyrodniczymi, które stanowią Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Dzierzgoń, Obszar Chronionego Krajobrazu Kanału Elbląskiego oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Drużno, lasy (w tym ochronne) oraz pomniki przyrody.

Gmina Rychliki nie posiada żadnego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Miasto i Gmina Tolkmicko

Studium z roku 2000. Zakres studium zgodny z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jest to gmina o charakterze usługowym i turystycznym. Przemysł i atrakcyjność gminy napędza port morski (największy polski port na Zalewie Wiślanym). Studium utrzymane jest w strukturze strefowej:

- A. Miasto Tolkmicko (rozwój w kierunku południowym, ochrona i przywrócenie tradycyjnych form zabudowy, rozwój turystyki wodnej i krajoznawczej, rozbudowa sieci infrastruktury komunalnej),
- B. Tereny rolnicze wokół Tolkmicka (zabudowa ograniczona do terenów istniejącej zabudowy, likwidacja wysypiska odpadów wraz z rekultywacją terenu),
- C. Kadyny (ochrona wartości kulturowych, rewaloryzacja i wprowadzenie nowej zabudowy w nawiązaniu do istniejącej, wprowadzenie zieleni maskującej, możliwa zmiana funkcji obiektów, turystyka konna i krajoznawcza, rozbudowa sieci kanalizacyjnych i deszczowych),
- D. Tereny rolnicze wsi Kadyny (zabudowa ograniczona do istniejącej),
- E. Suchacz (zwiększenie zwartości zabudowy, odtworzenie i zachowanie nadmorskiego charakteru zabudowy, rozbudowa partów jachtowych),
- F. Kamionek Wielki (zwiększenie zwartości zabudowy, odtworzenie i zachowanie nadmorskiego charakteru zabudowy),
- G. Tereny rolnicze Kamionka Wielkiego,
- H. Tereny rolnicze północno-zachodniego obrębu Łęcze,
- I. Łęcze (wypełnienie istniejącej struktury z ograniczeniem rozrastania wsi, ochrona i przywrócenie tradycyjnych form zabudowy, turystyka rowerowa, narciarska, agroturystyka),
- J. Tereny rolnicze wsi Łęczyce (rolnictwo proekologiczne, obszar ograniczonego zainwestowania),
- K. Pagórki (obszar ograniczonego zainwestowania, rewaloryzacja zabudowy historycznej),

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

L. Chojnowo (zakaz lokalizacji obiektów przemysłowych, obszar ograniczonego zainwestowania, wprowadzenie elementów małej architektury, przywrócenie historycznej architektury, turystyka rowerowa, narciarska, agroturystyka),
M. Nowinka (obszar ograniczonego zainwestowania, agroturystyka, rewaloryzacja zagospodarowania),
N. Pogrodzie (zachowanie charakteru rolniczego, agroturystyka, ochrona wartości kulturowych),
P. Tereny rolnicze wsi Pogrodzie,
R. Brzezina (obszar ograniczonego zainwestowania, agroturystyka),
S. Przybyłowo (obszar ograniczonego zainwestowania, agroturystyka),
T. Trasy komunikacyjna (przeciwdziałanie likwidacji, rozbudowa sieci drogowych),
U. Lasy (zakaz zabudowy, ustanowienie rezerwatów przyrody, zachowanie zawartości kompleksów leśnych, eliminowanie obiektów uciążliwych, turystyka rekreacyjna i krajoznawcza),
W. Obszar funkcjonalny „Zalew Wiślany” (ochrona wód, zbiorowisk roślinnych, strefa ograniczonego inwestowania).

Powiat m. Elbląg

Miasto Elbląg

Dokument powstał w roku 2006 na mocy uchwały Rady Miejskiej w Elblągu nr XXXIII/825/2006. Zmiany w studium wprowadzono w roku 2010 na mocy uchwały nr XXVI/580/2010. Zmiany te nie obejmowały załącznika nr 1, będącego syntezą uwarunkowań. Dotyczyły one załącznika nr 2 określającego kierunki zagospodarowania przestrzennego, (rozdziału 6 „Synteza ustaleń studium”) gdzie dodane zostały obszary rozmieszczenia elementów o szczególnej roli w strukturze miasta, obszary wpisane do rejestru zabytków, obszary i obiekty projektowane do objęcia ochroną oraz zaktualizowane zapisy dotyczące kategoryzacji dróg. Aktualizacji poddano również wszystkie załączniki graficzne do studium. Zakres studium jest zgodny z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i nie wymaga zmian.

Miasto Elbląg posiada tradycje portowe oraz rozwijający się przemysł. Jako główny cel rozwojowy przyjęto poprawę wizerunku miasta i podnoszenie prestiżu w regionie i kraju.

Do głównych kierunków rozwoju miasta zaliczono w szczególności:

- dalszy rozwój funkcji portu morskiego nad rzeką Elbląg i Kanałem Jagiellońskim (wymaga podjęcia porozumienia międzygminnego),
- bezpośrednie połączenie Elbląga z Zatoką Gdańską przez kanał żeglugowy prowadzony przez Mierzęję Wiślaną oraz usprawnienie żeglugi na rzece Elbląg dla umożliwienia rozwoju funkcji portowej Elbląga (wymaga decyzji Marszałka Województwa Warmińsko – Mazurskiego),
- modernizację i rozbudowę wielofunkcyjnego lotniska elbląskiego,
- modernizację i rozbudowę węzła kolejowego w Elblągu z uwzględnieniem rozwoju funkcji portowej oraz multimodalnego centrum logistycznego,
- rozwój przemysłu opartego na lokalnych tradycjach, bazie surowcowej i potrzebach regionalnego rynku,
- dalszy rozwój ośrodka naukowo – badawczego w zakresie nowych technologii powiązanych z potrzebami regionu,
- utworzenie Parku Technologicznego łączącego funkcję nauki i przemysłu,
- dalszy rozwój i usprawnienie funkcjonowania elbląskiego subregionalnego ośrodka obsługi w zakresie ochrony zdrowia (Szpital Wojewódzki o wysokiej pozycji w rankingu krajowym) oraz kultury, nauki i oświaty (Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „Światowid”, Muzeum, Galeria EL, Biblioteka Miejska, wyższe uczelnie, szkolnictwo specjalistyczne).

W pracach nad uwarunkowaniami rozwoju Elbląga wyodrębniono następujące strefy funkcjonalno – strukturalne:

- centrum – największa koncentracja ogólnomiejskich i ponadlokalnych usług, przestrzeni publicznej oraz obiektów budujących tożsamość miasta,
- strefa śródmiejska – intensywna zabudowa mieszkalna – usługowa o charakterze pierzejowym,
- strefa historycznych przedmieść – zabudowa mieszkalna z dużym udziałem zabudowy pierzejowej z usługami w parterze,
- strefa zabudowy osiedlowej – zabudowa „blokowiskowa” nie kształtująca czytelnej struktury przestrzeni,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- strefa zabudowy peryferyjnej – zabudowa mieszkaniowa o niskiej intensywności z przewagą zabudowy jednorodzinnej,
- strefa krajobrazowa (rolno – leśna),
- strefa zieleni urządzonej i urządzeń rekreacyjno-sportowych,
- strefa portowa.

Obszary znajdujące się w granicach poszczególnych stref funkcjonalno – strukturalnych łączą się ze sobą tworząc zwarty układ jednostek przestrzennych i obejmują:

- jednostki struktury lokalnej niższego rzędu – zespoły mieszkaniowe,
- tereny rekreacyjno – wypoczynkowe (zieleni urządzonej, cmentarze, ogrody działkowe),
- tereny usług publicznych z dużym udziałem zieleni (usługi sportu, oświaty i nauki, zdrowia, kultury),
- tereny usług centrotwórczych (usługi administracji publicznej, komercyjne, inne),
- tereny leśne,
- grunty orne.

Ustala się podział miasta Elbląga na tereny, na których w 2020 roku powinny dominować następujące funkcje:

1. funkcja mieszkaniowa – M, w tym:
  - a. tereny zabudowy mieszkaniowej o charakterze śródmiejskim i wysokiej intensywności zabudowy oraz wysokiej gęstości zaludnienia – MWS,
  - b. tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej o charakterze osiedlowym, o wysokiej intensywności zabudowy i wysokiej gęstości zaludnienia – MWO,
  - c. tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej o charakterze osiedlowym, o średniej intensywności zabudowy i średniej gęstości zaludnienia – MSO,
  - d. tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej historycznych przedmieść z dużym udziałem zieleni, o średniej intensywności zabudowy i średniej gęstości zaludnienia – MSH,
  - e. tereny zabudowy mieszkaniowej historycznych przedmieść z dużym udziałem zieleni, jednorodzinnej o średniej intensywności zabudowy i średniej gęstości zaludnienia – MSJH,
  - f. tereny zabudowy mieszkaniowej peryferyjnej o niskiej intensywności zabudowy i niskiej gęstości zaludnienia – ME.
2. funkcja koncentracji przemysłu i usług, w tym:
  - a. tereny zabudowy portowo-przemysłowej – PP,
  - b. tereny zabudowy przemysłowo-usługowej – PU,
  - c. tereny kompleksów usług – U.
3. Funkcje pozaosadnicze, w tym:
  - a. tereny lasów – L,
  - b. tereny produkcji rolniczej – R,
  - c. tereny zieleni urządzonej oraz o funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnej i sportowej.
4. Tereny zamknięte.
5. Tereny komunikacji kolejowej.

14.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

SCHEMAT NR 10

Wszystkie gminy położone w obszarze EOFu posiadają obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (oprócz gminy Rychliki i Wilczęta). Plany zostały sporządzone w latach 1996-2014, z czego najwięcej planów powstało w latach 2003-2006. Wg danych udostępnionych przez poszczególne urzędy gmin, na obszarze EOFu obowiązują 164 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Łącznie pokrywają one 690,5 km², co stanowi blisko 28% powierzchni całego analizowanego obszaru. Największym pokryciem planami odznacza się Gminy: Gronowo Elbląskie, Markusy, Milejewo i Młynary, które w 100% pokryte są planami. Wysoki wskaźnik udziału planów w stosunku do ogólnej powierzchni gminy ma także Gmina Godkowo (ponad 71%) oraz Miasto Elbląg (ok. 45%). 10 gmin posiada pokrycie planami o wskaźniku mniejszym niż 10% jej całkowitej powierzchni. Jeśli chodzi o liczbę planów to Miasto Elbląg ma zdecydowanie najwięcej uchwalonych miejscowych planów – posiada 82 obowiązujące plany. Jest także w trakcie sporządzania kolejnych 13.

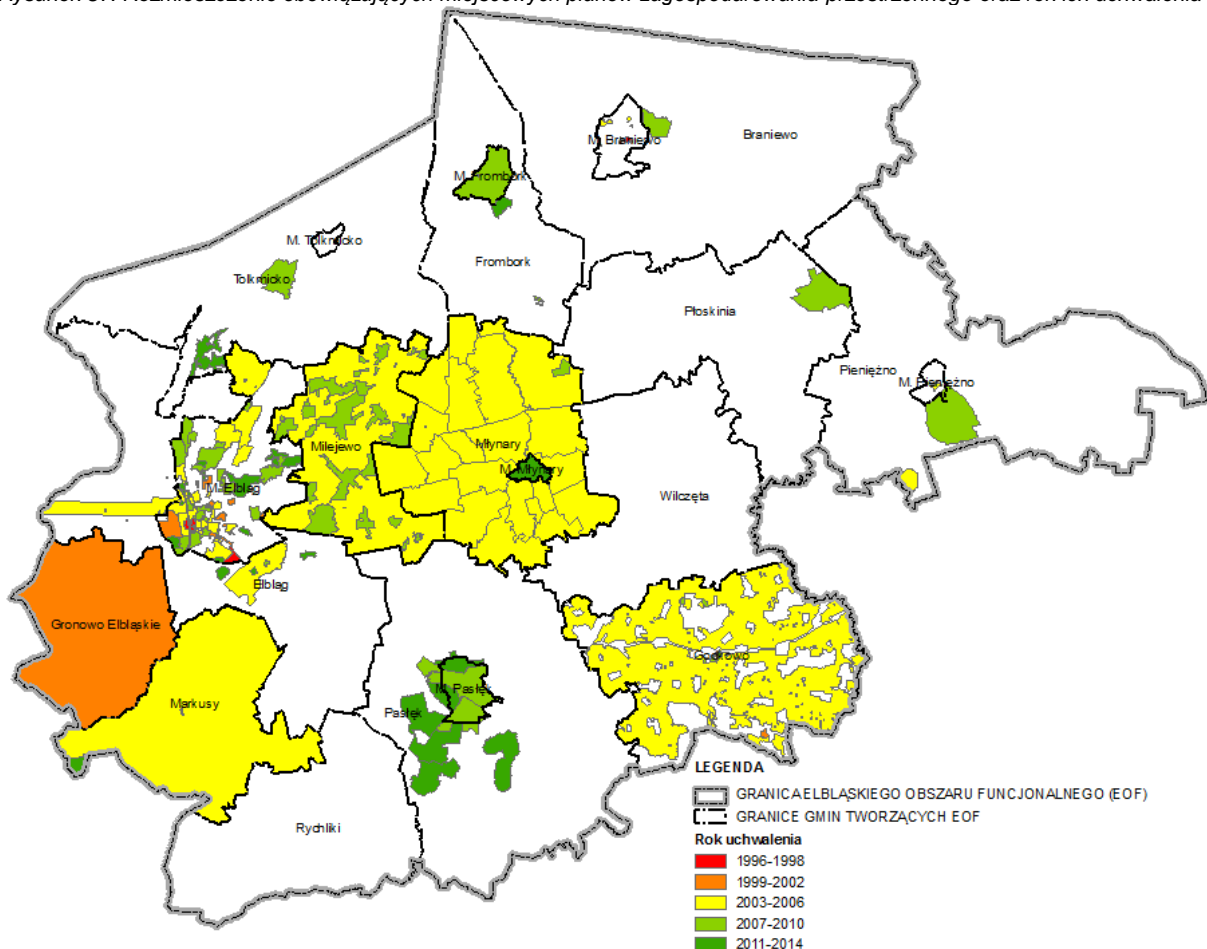
Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Tabela 15. Zestawienie tabelaryczne nt obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Powiat	Gmina	Obowiązujące mpzp (w tym ich zmiany)			powierzchnia gminy pokryta obowiązującymi mpzp [%]
		Liczba sztuk	Powierzchnia [ha]	Srednia pow. mpzp [ha]	
Powiat Braniewski	Braniewo Miasto	6	215,7	36,0	17,4
	Braniewo	2	48,3	24,2	0,2
	Frombork	6	878,3	146,4	7,1
	Pieniężno	3	1069,7	356,6	4,4
	Płoskinia	1	624,6	624,6	3,7
	Wilczęta	0	0,0	0,0	0,0
Powiat Elbląski	Elbląg	12	1459,3	121,6	7,6
	Godkowo	13	11912,9	916,4	71,4
	Gronowo Elbląskie	1	8902,6	8902,6	100,0
	Markusy	3	10945,0	3648,3	100,0
	Milejewo	2	9568,3	4784,2	100,0
	Młynary	23	15819,7	687,8	100,0
	Pasłęk	8	3312,5	414,1	12,6
	Rychliki	0	0,0	0,0	0,0
	Tolkmicko	2	674,7	337,4	3,2
Powiat M. Elbląg	Elbląg	82	3622,7	44,2	45,5
R A Z E M		164	69054,6	421,1	27,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

Rysunek 87. Rozmieszczenie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz rok ich uchwalenia

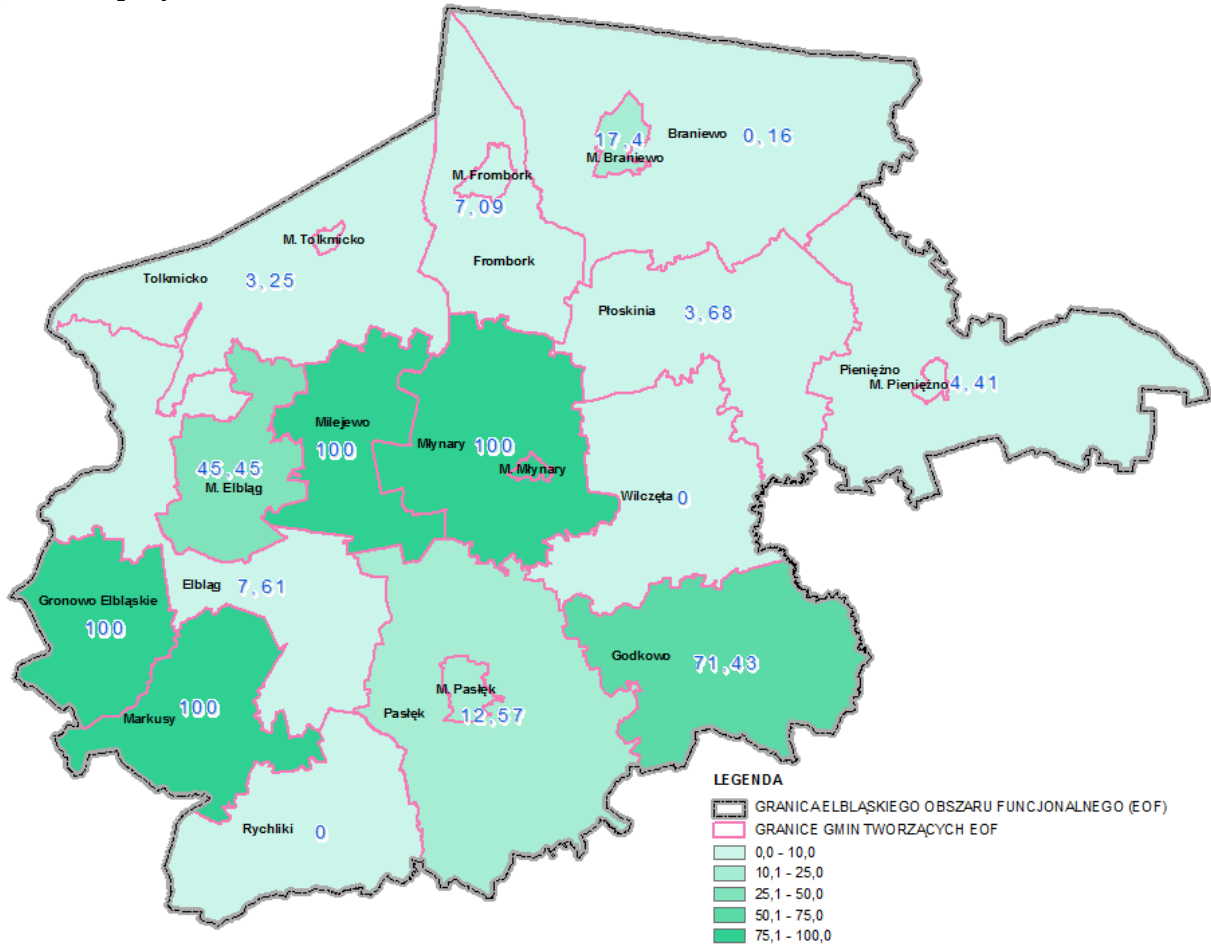

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Wg danych GUS (BDL, stan na 31.12.2013), pod koniec 2013 r. w województwie warmińsko-mazurskim pokryte planami było zalewnie 12,3% obszarów. Zgodnie z tymi samymi danymi dla powiatu braniewskiego pokrycie wyniosło 2,0% (włączając w to gminę Lelkowo), dla powiatu elbląskiego 43,8%, a dla powiatu m. Elbląg 45,5%. Mając na uwadze powyższe dane można stwierdzić, że na obszarze EOFu w stosunku do województwa, plany miejscowe obejmują znaczne powierzchnie. Przede wszystkim dzięki planom miejscowym uchwalonym w granicach administracyjnych powiatu elbląskiego i powiatu m. Elbląg (na wyniku zaważyły gminy w 100% pokryte planami).

Rysunek 88. Procentowy udział obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w ogólnej powierzchni gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

Powyższe dane wskazują na brak jednolitego i spójnego planowania przestrzennego w obrębie danej jednostki administracyjnej. Na terenie części gmin plany miejscowe są mocno rozdrobnione i ich powierzchnia nie przekracza 50 ha (Miasto Braniewo, Gmina Braniewo, Miasto Elbląg). Rozdrobnienie planów miejscowych na terenach większych miast jest zrozumiałe ze względu na złożoność uwarunkowań (specyfikę terenu) oraz na rodzące się stąd skutki finansowe. Większość gmin odznacza się także małym udziałem planów w ich ogólnej powierzchni. Najgorzej przedstawia się sytuacja w gminach, które nie posiadają obowiązujących miejscowych planów. Kierunek polityki przestrzennej w tym przypadku określa jedynie studium, natomiast sam proces inwestycyjny kształtują wydawane decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. W ten sposób założenia zawarte w zapisach decyzji rozmiągają się z kierunkami i tym samym z polityką strategiczną gmin.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

14.3. Pojemność urbanistyczna

Wstęp

Analiza lokalizacji istniejącej zabudowy mieszkaniowej względem przestrzennych dyspozycji dokumentów planistycznych, wskazuje że są one zlokalizowane na obszarach, dla których:

- uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zakładają zabudowę mieszkaniową w różnej formie, w tym jako zabudowa jedno- i wielorodzinna, zabudowę zagrodową oraz ich formy mieszane wraz z dopuszczeniem na wybranych terenach usług,
- nie zostały uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego jednak istniejące dokumenty planistyczne (SUKiZP i/lub jego zmiany) w części kierunkowej zakładają rozwój budownictwa mieszkaniowego w różnej formie (jw.),
- istniejąca polityka przestrzenna oraz prawo miejscowe zakładają wykorzystanie inne niż na cele mieszkaniowe, w tym także funkcje rolnicze oraz usługowe, nie dopuszczające lokalizacji mieszkalnictwa.

Istnienie zabudowy mieszkaniowej na obszarach nie przeznaczonych na funkcje mieszkaniowe jest warunkowane kilkoma czynnikami:

- 1) brakiem prawnego obowiązku zachowania zgodności wydawanych decyzji o warunkach zabudowy (wydawanych przy lokalizacji zabudowy mieszkaniowej w przypadku braku mpzp lub jego zmiany) z polityką przestrzenną gminy nakreśloną w studium;
- 2) brakiem możliwości technicznych i prawnych jednoznacznego określenia zgodności lub jej braku wydawanych decyzji z obowiązującym studium, ze względu na jego niejednoznaczność lub zapisy nie określające jasno kierunków rozwoju danych terenów,
- 3) stanem zastałym z historycznych zaszczości,
- 4) samowolną budową inwestycji, bez stosownych pozwoleń.

Dwa ostatnie podpunkty stanowią zapewne margines niespójności (1-2%) budynków zrealizowanych niezgodnie z polityką przestrzenną gminy. Należy pamiętać że badanie obejmuje budynki zrealizowane w terenie. Skala zjawiska byłaby prawdopodobnie większa - gdybyśmy badali wydane pozwolenia na budowę (niezrealizowane jeszcze), i dużo większa gdybyśmy zbadali wydane decyzje o warunkach zabudowy dotyczące zabudowy mieszkaniowej.

Założenia do szacowania pojemności urbanistycznej terenów mieszkaniowych na obszarze EOF

W oparciu o dane nt. istniejącej zabudowy mieszkaniowej oraz niemieszkaniowej i jej lokalizacji, a także o zapisy dokumentów planistycznych, w tym w pierwszej kolejności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz, w drugiej (w przypadku braku dla danego terenu planu miejscowego) - w oparciu o zapisy studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin, dokonano szacunkowego opracowania. tzw. pojemności urbanistycznej badanego obszaru, tj. chłonności mieszkaniowej obszarów niezabudowanych a przeznaczonych w dokumentach planistycznych na funkcje mieszkaniowe.

Szacunki nt. potencjalnej liczby nowych mieszkań uzyskano dzięki modelowi obliczeniowemu wykorzystującemu wskaźniki zabudowy zawarte w dokumentach planistycznych, w tym minimalnej powierzchni działki, wskaźnika intensywności zabudowy, liczby kondygnacji i maksymalnej powierzchni zabudowy.

W związku z rodzajem prowadzonej polityki przestrzennej przez poszczególne samorządy (bez planów miejscowych - głównie w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy) oraz błędami lub brakami w obowiązujących studiach (brak minimalnych wskaźników) wynikała potrzeba wykorzystania do szacowania innych przesłanek niż tylko precyzyjne zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego co do funkcji i parametrów zabudowy. W związku z tym na obszarach braku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego posługiwano się zapisami obligatoryjnych dokumentów planistycznych (nie stanowiących aktów prawa miejscowego) – studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Ponadto w przypadku braku szczegółowych zapisów co do funkcji (np. ogólne stwierdzenia o zabudowie mieszkaniowej bez precyzowania jej charakteru – jedno czy wielorodzinna) i wskaźników urbanistycznych (minimalnej wielkości działki, intensywności zabudowy, dopuszczalnej wysokości zabudowy) posiłkowano się założeniami co do ich wartości opartymi o uśrednione wartości

W obu przypadkach założono domniemanie o zakładanym przez decydentów charakterze nowej zabudowy zbliżonym do zabudowy istniejącej, w szczególności w kwestii gabarytów i rodzaju (funkcji) zabudowy oraz wielkości działek „budowlanych” oraz optymistyczne założenie o dostosowaniu się

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

potencjalnych inwestorów do takiej polityki przestrzennej. Takie założenie pozwala na urealnienie prognozy co do potencjału przyszłej zabudowy, jednak należy mieć świadomość, że nieprecyzyjne zapisy, w szczególności w obowiązujących aktach prawa miejscowego, mogą w konkretnych przypadkach, podyktowanych indywidualnymi priorytetami potencjalnych inwestorów, umożliwiać zabudowę o wskaźnikach odbiegających od założonych – w niektórych przypadkach w sposób skrajny. Wskaźniki przyjęto na podstawie analizy istniejącej zabudowy i zagospodarowania terenu niezależnie dla dużych miast Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego (miasto Elbląg), średnich (Braniewo, Pasłęk) oraz małych (Frombork, Tolkmicko, Młynary, Pieniężno), a także obszarów wiejskich. Analiza nie uwzględnia symulacji polityki przestrzennej opartej na wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy niezgodnych ze studium, co przy aktualnym stanie prawnym niestety jest możliwe. Analiza podejmuje jedynie zagadnienia wynikające z planowych i pożądaných działań w sferze planowania i zagospodarowania przestrzennego wynikających z dokumentów planistycznych – aktów prawa miejscowego, a w przypadku ich braku - z ogólnie zdefiniowanej polityki przestrzennej (SUKiZP) lub charakterystycznego stanu istniejącego zagospodarowania i zabudowy danej części EOF.

Ponadto wzięto pod uwagę rozwój przestrzenny jedynie na obszarach obecnie nie zainwestowanych, co w praktyce oznacza uwzględnienie istniejącej zabudowy i realizację nowych zgodnych z parametrami obiektów budowlanych, z pominięciem możliwości zastępowania, zmieniania, wyburzania obecnej zabudowy o charakterze trwałym. Dopuszczono możliwość dogęszczania istniejącej zabudowy o ile stosowne zapisy planów nie stanowiły inaczej.

Liczbę mieszkań istniejących obliczono w oparciu o dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS (aktualne na 31.12.2013r.). W odniesieniu do tych danych dokonano porównania bieżącej sytuacji mieszkaniowej z prognozowanymi trendami oraz możliwościami wynikającymi z oszacowanej pojemności urbanistycznej. Analiza przeprowadzona została na poziomie ogólności odpowiadającym skali opracowania i celom jakim ma służyć, w oparciu o wskaźniki, w tym wskaźniki wynikające z dokumentów planistycznych i danych statystycznych bez przeprowadzania szczegółowych prac analityczno- projektowych, na podstawie których można byłoby dokładnie określić rodzaj zabudowy, stopień intensywności i obszarochłonności oraz rzeczywiste parametry możliwe do uzyskania w procesie inwestycyjnym. Dopiero na etapie prac projektowych lub szczegółowej wizji terenowej identyfikującej istotne czynniki wpływające na kształt i parametry zabudowy możliwe jest dokładne określenie parametrów realizowanej zabudowy. Do takich czynników należą m.in. ukształtowanie terenu, dostępność do drogi publicznej, posadowienie budynków na działce, kształt działki, nieprzekraczalna linia zabudowy, etc. Rzeczywisty charakter ewentualnej przyszłej zabudowy zależny będzie również, w znacznym stopniu, od decyzji projektowych oraz sytuacji własnościowej gruntów. Wyniki należy traktować pogładowo.

Wyniki

1. Średnio około 37% istniejących zasobów mieszkaniowych znajduje się na terenach pokrytych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, przewidujących takie zagospodarowanie.

Około 44% mieszkań zlokalizowanych jest na obszarach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (brak uchwalonych MPZP) jako tereny, na których dopuszczono zabudowę mieszkaniową.

Średnio około 19% lokali pełniących funkcje mieszkaniowe zlokalizowanych jest na obszarach, dla których zapisy - SUKiZP, nie przewidują zabudowy mieszkaniowej (tereny rolnicze i inne).

W zależności od wielu czynników, w tym charakteru gminy, tempo rozwoju i stopnia pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w poszczególnych gminach sytuacja pod względem niezgodności lokalizacji mieszkań w stosunku do przyjętej polityki przestrzennej jest zróżnicowana. Niezgodność nie oznacza przy tym sprzeczności z planem a jedynie zlokalizowanie zabudowy poza obszarami stricte do tego przeznaczonymi, np. zabudowa zagrodowa na terenach rolnych lub istniejąca zabudowa mieszkaniowa na obszarach o funkcji mieszanej istniejąca przed wprowadzeniem zapisów w dokumentach planistycznych. Dodatkowo z uwagi na nieprecyzyjność niektórych zapisów oraz na swobodę interpretacyjną wynikającą z braku standaryzacji zapisów w dokumentach planistycznych autorzy niniejszego opracowania zastrzegają, że przytaczane wyniki po części są kwestią przyjętej interpretacji.

W gminach Młynary (90%), Milejewo (82%), Gronowo Elbląskie (78%), z uwagi na znaczne pokrycie mpzp, duży odsetek mieszkań zlokalizowano zgodnie z wytycznymi zapisanymi w aktach prawa miejscowego. Z kolei w gminach Braniewo (95%), Płoskinia (94%), Rychliki (93%), Wilczęta (89%) i miasto Braniewo (88%) oraz Tolkmicko, Pieniężno i gminie wiejskiej Elbląg większość zasobów

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

mieszkaniowych zlokalizowana jest na obszarach przeznaczonych pod funkcję mieszkaniową w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (brak mpzp).

Na obszarach przeznaczonych w istniejących studiach lub ich zmianach na cele inne niż mieszkaniowe znajduje się znaczna część zabudowy mieszkaniowej gmin Markusy (aż 64%), Pieniężno (30%), Elbląg (24%), miasto Elbląg (23%), Godkowo i Gronowo Elbląskie (22%) oraz Milejewo (18%). W większości wypadków są to gminy wiejskie, a zabudowa mieszkaniowa związana jest z terenami rolniczymi.

Część zabudowy powstała na podstawie obowiązujących planów miejscowych na terenach rolnych jako tzw. siedliska rolnicze, choć w rzeczywistości stanowi domy jednorodzinne, co jest związane z jakością prawa (ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz innych) w zakresie lokalizacji zabudowy zagrodowej (rolniczej) i możliwością etapowania budowy siedliska. W efekcie powstaje tylko budynek główny (mieszkaniowy) a nie pojawiają się zabudowania gospodarcza o funkcji rolniczej. Opisany stan rzeczy utrudnia efektywne planowanie rozwoju przestrzennego gminy i powoduje wzrost kosztów ponoszonych przez gminy w związku z realizacją podstawowych zadań, wynikających z kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, zobowiązań wobec mieszkańców, w tym m.in.: zapewnienia dostępu do dróg publicznych o parametrach zgodnych z przepisami odrębnymi, dostępu do infrastruktury technicznej (dróg, wodociągu, kanalizacji, infrastruktury energetycznej) i realizacji usług komunalnych (gospodarowanie odpadami, dostęp do edukacji i podstawowej służby zdrowia, etc.).

Analiza pojemności urbanistycznej terenów niezabudowanych przeznaczonych na funkcje mieszkaniowe w dokumentach planistycznych wskazuje, że - oprócz istniejącej zabudowy mieszczącej liczącej 76 601 mieszkań - na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego możliwe jest zrealizowanie około 47 tysięcy nowych mieszkań w budynkach jedno- i wielorodzinnych. Potencjalnie możliwe do zrealizowania, w zgodzie z zapisami dokumentów planistycznych, mieszkania mogą pomieścić około 130 tysięcy mieszkańców co stanowiłoby wzrost populacji o 60% w stosunku do obecnego stanu. Łączna liczba mieszkańców możliwych do osiedlenia w budynkach istniejących i teoretycznie możliwych do realizacji wynosi przeszło 350 tysięcy (przy obecnej liczbie około 220 tysięcy i ujemnym trendzie demograficznym). Jak podkreślano powyżej analiza nie uwzględnia możliwych do zrealizowania inwestycji mieszkaniowych podejmowanych w oparciu o wydane lub potencjalnie możliwe do wydania w przyszłości decyzje o warunkach zabudowy.

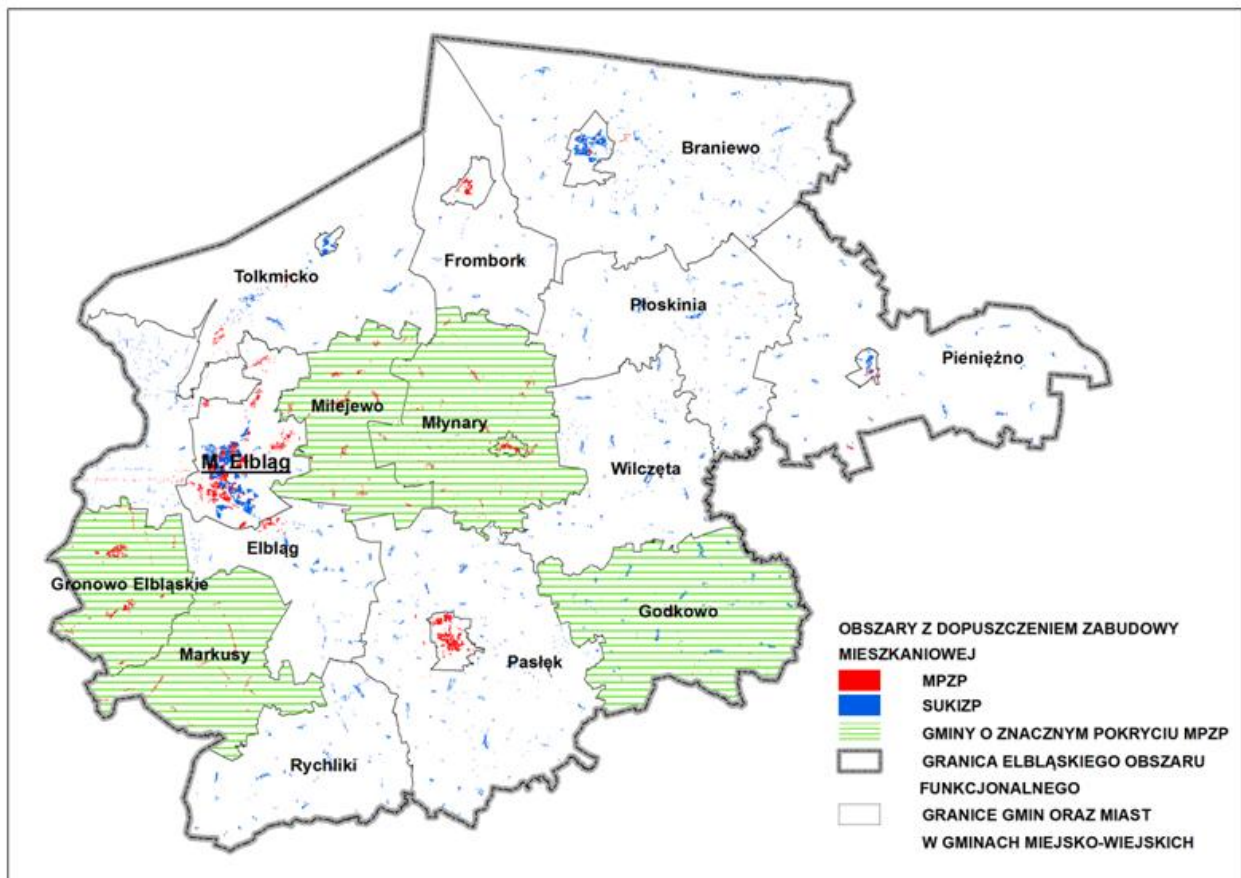
Co trzecie z potencjalnie możliwych do zrealizowania mieszkań - około 15 tysięcy - powstać może w granicach miasta Elbląg, co przy pełnej realizacji postulatów planistycznych spowodowałoby udział mieszkań zlokalizowanych w Elblągu z 60 do 50% ogółu znajdujących się (i mogących się znaleźć) w granicach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego. Ponadto znaczna część potencjalnej zabudowy zostałaby zlokalizowana w gminie Pasłęk (około 9 tysięcy, z czego ponad 4 na terenie miasta Pasłęk) oraz Elbląg, Rychliki i Tolkmicko (po około 3 tysiące), a także w mieście Braniewo (poniżej 2,5 tysiąca). Potencjalnie najmniejsza chłonność zabudowy mieszkaniowej charakteryzuje gminy wiejskie Płoskinia (około 450 mieszkań), Wilczęta (650), Markusy (800) Godkowo (900), Milejewo (1050), co biorąc pod uwagę kwestie trendów na rynku budowlanym i prognozy demograficzne byłoby wystarczające do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w przewidywalnym horyzoncie czasowym.

Stosunkowo znaczna (w porównaniu do obecnego stanu oraz prognozowanego zapotrzebowania) chłonność mieszkaniowa charakteryzuje gminy o znacznym pokryciu obszaru obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (Milejewo, Młynary, Gronowo Elbląskie, Godkowo, Markusy), zwłaszcza zważywszy istniejący proceder realizacji zabudowy mieszkaniowej wbrew założonej polityce przestrzennej na obszarach wiejskich z ograniczoną możliwością zabudowy lub bez prawa do zabudowy.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Rysunek 89. Lokalizacja obszarów z dopuszczeniem w dokumentach planistycznych zabudowy mieszkaniowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

Porównując dane dotyczące istniejącej zabudowy mieszkaniowej oraz możliwości wynikające z zapisów w dokumentach planistycznych, w tym w MPZP i SUKiZP, zauważyć można, że w zależności od gminy i przyjętej polityki przestrzennej nowe, dopuszczone zapisami, inwestycje mieszkaniowe mogą stanowić od 30-40% istniejącej zabudowy w miastach Elbląg i Braniewo aż do 250% w gminie Rychliki i 150% w gminach Elbląg i Tolkmicko oraz 130% w gminie Pasłęk. O ile w Płoskini na ponad 800 mieszkań aktualnie zlokalizowanych w granicach gminy przypada niecałe 400 mogących powstać w ramach realizacji zapisów planów i studium, o tyle w gminie Rychliki przy 1200 mieszkań obecnie dopuszcza się realizację kolejnych 3 tysięcy nowych.

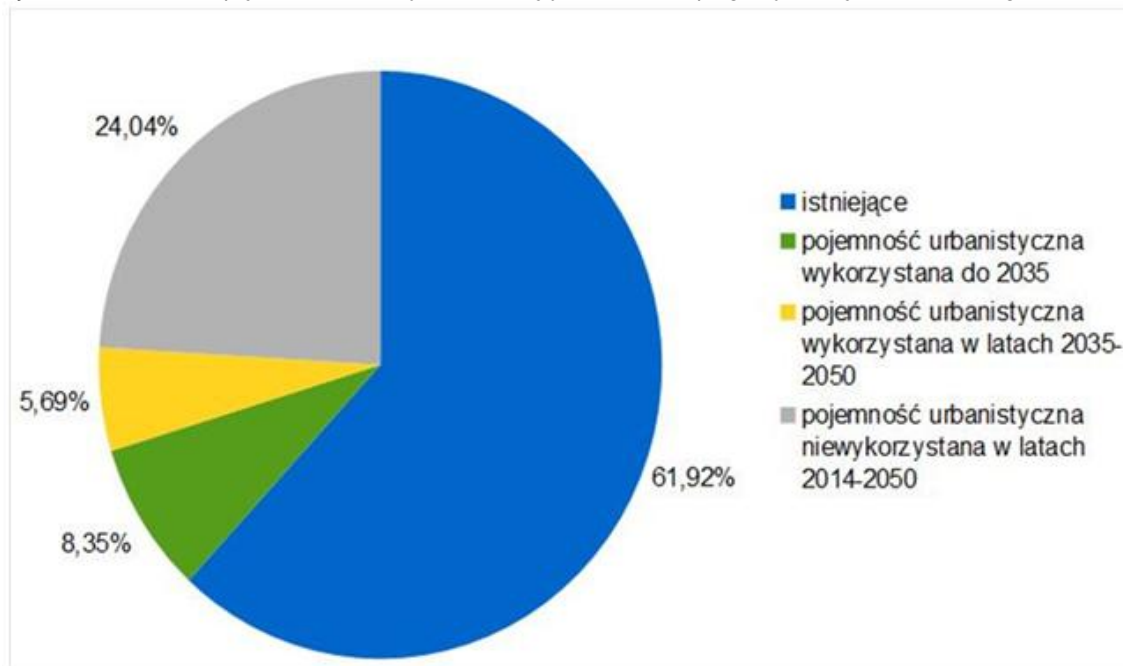
Brak planów miejscowych oraz bardzo ogólne wytyczne dotyczące zabudowy mieszkaniowej, w tym zapisy „(...) przeznaczenie istniejących działek pod zabudowę o różnej intensywności”, „ (...) wraz z możliwością jej [istniejącej zabudowy mieszkaniowej] uzupełnień” czy „nowo powstająca zabudowa powinna formą, wyrazem architektonicznym, wielkością oraz układem przestrzennym nawiązywać do historycznego układu zabudowy wsi”, nie zapewniają wystarczającej kontroli nad rodzajem, ilością i kierunkami rozwoju zabudowy, w tym zabudowy mieszkaniowej.

Programowanie w ramach polityki przestrzennej znaczących obszarów dopuszczających zabudowę mieszkaniową nie jest z punktu widzenia gminy zjawiskiem szkodliwym, o ile nie umożliwi tworzenia rozproszonych ognisk zabudowy i nie skutkuje obowiązkami inwestycji w infrastrukturę przewoźną umożliwiającą możliwości finansowe gminy, ale praktycznie w każdym wypadku utrudnia kontrolę i sprawowanie zarządu nad rozwojem przestrzennym i społeczno-gospodarczym.

W efekcie, zgodnie z przyjętymi założeniami, co do pojemności urbanistycznej oraz wcześniej wzmiankowanych prognoz demograficznych i trendu inwestycyjnego, można uznać, że średnio obecne zainwestowanie realizuje około 62% potencjalnych możliwości, zaś w kolejnych latach – przy założeniu o nie zwiększaniu przez gminy w granicach EOF zasięgu obszarów mieszkaniowych – możliwe do zagospodarowania jest kolejne 14% (8,5% do roku 2035 i 5,5% w latach 2035-2050).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

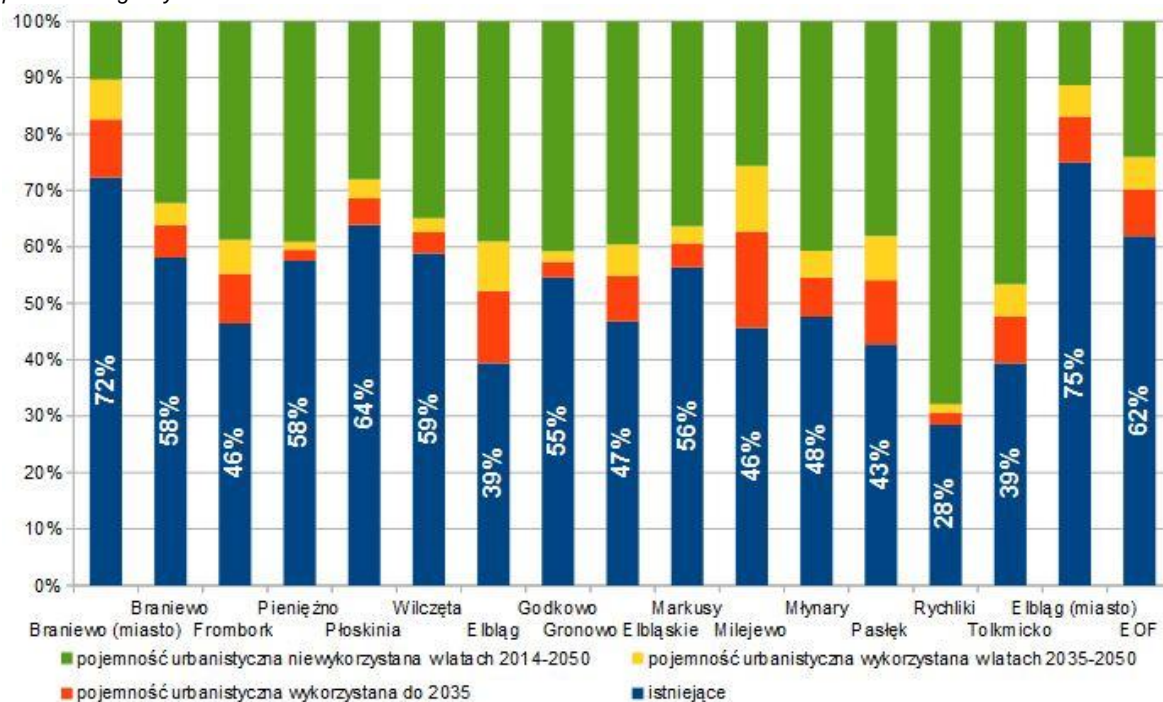
Rysunek 90. Całkowita pojemność urbanistyczna a istniejąca zabudowa i prognozy rozwoju mieszkaniowego 2014-2050

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

W poszczególnych gminach wiejskich obecny stan zagospodarowania realizuje od 28% (Rychliki) do 63% (Płoskinia) wytyczonej w dokumentach planistycznych pojemności urbanistycznej, zaś prognozowany rozwój w poszczególnych gminach uzupełni zabudowę o kolejne od blisko 4% (Rychliki) do 28% (Milejewo) teoretycznej pojemności. Na obszarach miejskich, w tym największych miast, znajduje się stosunkowo mniej obszarów przeznaczonych pod nową zabudowę, a obecny stan zagospodarowania realizuje do 75% wyliczonych możliwości w mieście Elbląg i 72% w Braniewie.

Rysunek 91. Całkowita pojemność urbanistyczna a istniejąca zabudowa i prognozy rozwoju mieszkaniowego 2014-2050 w podziale na gminy

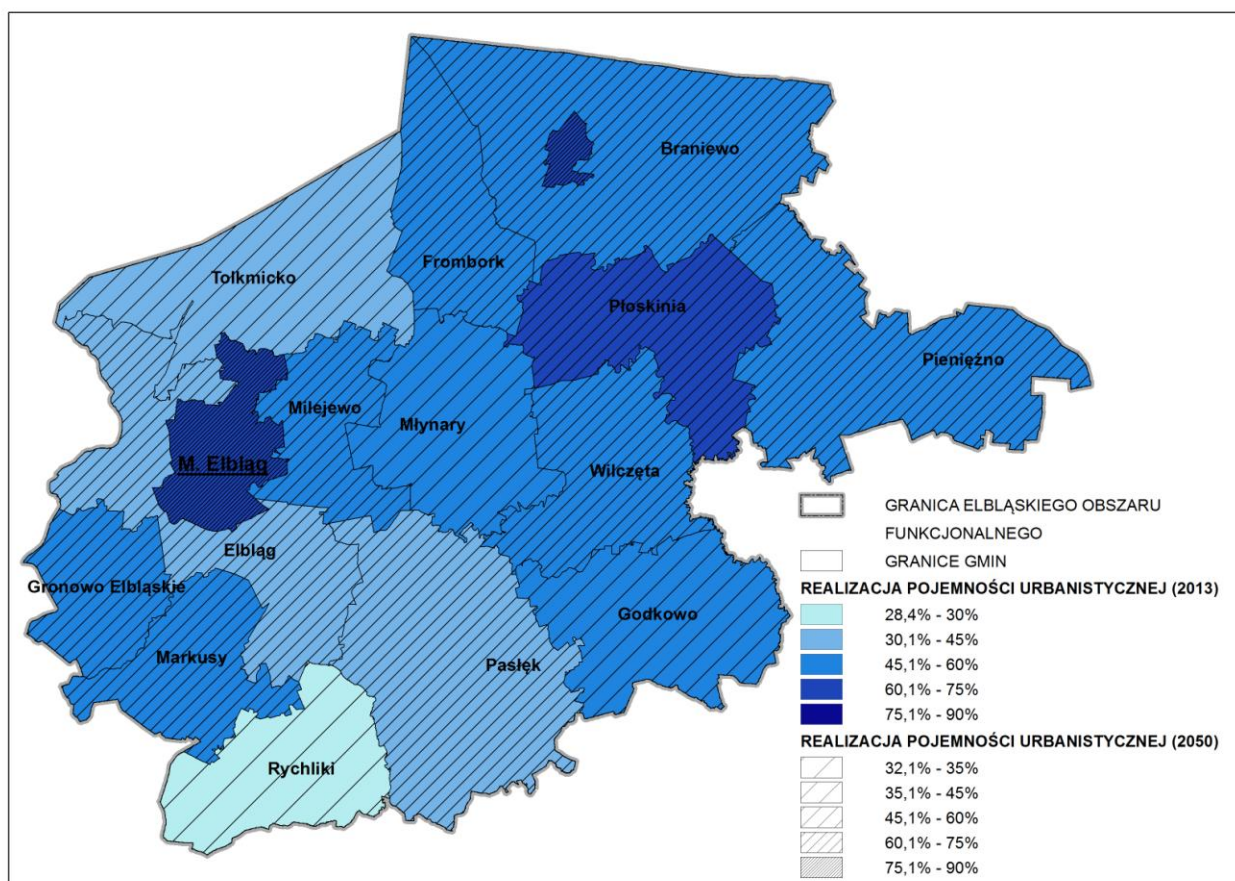

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Najmniejsza w stosunku do obecnego stanu zasobów mieszkaniowych pojemność urbanistyczna związana jest z największymi miastami regionu Elblągiem i Braniewem, choć wyrażona w wartościach bezwzględnych przekracza łącznie 17,5 tysiąca (ponad 1/3 łącznej pojemności na obszarach niezabudowanych). Natomiast największa wynika z polityki przestrzennej gmin sąsiadujących bezpośrednio z miastem Elbląg oraz charakteryzujących się stosunkowo dobrym połączeniem komunikacyjnym, co związane jest z próbą skanalizowania zidentyfikowanych ruchów migracyjnych z obszarów miejskich Elbląga w kierunku szeroko rozumianych przedmieść miejskich - gmin wiejskich zlokalizowanych w odległości 15-20 minutowego dojazdu do centrum miasta (obejmuje gminy bezpośrednio sąsiadujące z Elblągiem oraz Gronowo Elbląskie i Pasłęk ze względu na stosunkowo dobre połączenia drogowe). Obecne dokumenty planistyczne gmin oddalonych od Elbląga, położone w powiecie braniewskim, w znacznie mniejszym stopniu przewidują rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenach obecnie niezainwestowanych, co w znacznym stopniu odzwierciedla rzeczywisty potencjał rozwoju budownictwa mieszkaniowego wynikający z sytuacji społeczno-gospodarczej, trendów demograficznych i peryferyjnej w stosunku do głównego ośrodka gospodarczego regionu lokalizacji tych gmin.

Rysunek 92. Przestrzenny rozkład pojemności urbanistycznej wraz z rozwojem mieszkalnictwa 2014-2050

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

Przy obecnym kształcie formalno-prawnej rzeczywistości planistycznej działania zapobiegające rozprzestrzenianiu zabudowy mieszkaniowej (i innej) poza tereny przeznaczone do tego w myśl prowadzonej polityki przestrzennej są utrudnione, jednak należy dążyć do ograniczenia przypadkowych, nieskoordynowanych i sprzecznych z wytyczoną polityką przestrzenną inwestycji, w szczególności o charakterze mieszkaniowym.

Ponadto w znacznej części przypadków, gminy zorganizowane w Elbląski Obszar Funkcjonalny nie dysponują aktualnymi i spełniającymi aktualne wymogi prawne dokumentami planistycznymi określającymi politykę przestrzenną. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

przestrzennego pochodzące, w szczególności z lat 1999-2002, wymagają uaktualnienia tak by odpowiadały, z jednej strony obecnym wytycznym dla tego typu opracowań (wynikających z obowiązujących ustaw i rozporządzeń, w tym Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), z drugiej zaś aktualnej sytuacji przestrzennej i społeczno-gospodarczej. Należałoby przeprowadzić w pierwszej kolejności oceny aktualności dokumentów planistycznych, a następnie podjąć wysiłek w kierunku realizacji płynących z owego audytu wniosków.

Analizując zapisy zarówno SUKiZP jak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zidentyfikowano problemy związane z brakami co do wskaźników określających dopuszczalny zakres potencjalnych inwestycji. Wiele miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie posiada wystarczająco precyzyjnie określonych norm realizacji zabudowy, w szczególności mieszkaniowej, co w skrajnych wypadkach może prowadzić do niepożądanych zjawisk urbanistycznych, w tym między innymi do nadmiernego zagęszczenia zabudowy, rozproszenia zabudowy na tereny cenne przyrodniczo lub inne niepredysponowane do tego celu. Może to rodzić konflikty społeczne, na linii gmina - mieszkańiec – inwestor, a także brak możliwości realizacji podstawowych zobowiązań gminy w zakresie zachowania bezpieczeństwa (tereny narażone na powódzie i podtopienia), realizacji inwestycji infrastrukturalnych (tereny rozpraszania zabudowy na obszary bez infrastruktury), czy trudności w zachowaniu ładu przestrzennego. Należy zwracać uwagę na zachowanie spójności zapisów planów miejscowych dotyczących parametrów zabudowy – występują wewnętrznie sprzeczne zapisy m.in. w zakresie maksymalnego wskaźnika intensywności zabudowy, maksymalnej powierzchni zabudowy, powierzchni biologicznie czynnej, wysokości zabudowy i liczby dopuszczalnych kondygnacji. Brak precyzji w tego typu sformułowaniach ogranicza wpływ decydentów na realne kształtowanie ładu przestrzennego i struktury funkcjonalnej obszarów objętych aktami prawa miejscowego.

Ponadto dotychczas nie prowadzono spójnej wewnętrznie i zintegrowanej polityki przestrzennej w obrębie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego, co ułatwiałoby integrację oraz współpracę niezbędną do realizacji nakreślonej wspólnie strategii rozwoju obszaru (EOF) w oparciu o wytyczone cele. Sugeruje się prowadzenie spójnej, zintegrowanej polityki przestrzennej i planowanie rozwoju przestrzennego w oparciu o wspólne cele, zarówno w kwestii merytorycznej (kierunki rozwoju) jak i technicznej oraz metodologicznej (w oparciu o jeden standard, w tym standard realizowania procedury planistycznej – zamówienia publiczne – standard pojęciowy oraz formaty tworzenia i przechowywania danych). Proponuje się cyfryzację zasobów w oparciu o jednolity standard, co ułatwiłoby zarządzanie zasobami i kreowanie polityki przestrzennej na poziomie lokalnym (gmina) i ponadlokalnym (obszar funkcjonalny).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

II. Kierunki zagospodarowania przestrzennego

W celu realizacji założonych celów polityki przestrzennej Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego niezbędne jest wyznaczenie prawidłowych kierunków zagospodarowania przestrzennego, przy jednoczesnym uwzględnieniu zasad ładu przestrzennego oraz zrównoważonego rozwoju.

Wskazane kierunki to nie tylko zmiany w strukturze przestrzennej gmin oraz w przeznaczeniu terenów, ale także zasady zagospodarowania przestrzennego i działania. Trafność ich sformułowania oraz przejrzystość zapisów pozwoli na prawidłowe funkcjonowanie wyznaczonych stref funkcjonalno-przestrzennych, które na analizowanym obszarze są bardzo zróżnicowane i wzajemnie się przenikają. Zastosowanie się do przedstawionych kierunków zagospodarowania przestrzennego oprócz zapewniania wzajemnych relacji pozwoli uniknąć ewentualnych kolizji na obszarach z pokrywającymi się ze sobą strefami funkcjonalnymi.

1. Ład przestrzenny

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 199) pod hasłem ład przestrzenny należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, społeczne, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Elbląski Obszar Funkcjonalny jest regionem bardzo zróżnicowanym pod względem różnych uwarunkowań. Bogate środowisko przyrodnicze oraz kulturowe przenika się widocznym procesem rozwoju osadnictwa wokół miasta Elbląg oraz turystyką. Zatem bardzo ważne w tej kwestii jest zaproponowanie działań, które pogodzą te zjawiska wraz z zachowaniem zasad ładu przestrzennego.

Ład przestrzenny powinien być głównym celem prowadzonej polityki przestrzennej, w oparciu o zintegrowaną politykę regionu oraz zrównoważony rozwój.

Głównym narzędziem realizacji zasad ładu przestrzennego powinny być dokumenty strategicznej i planistycznej sporządzane na różnych szczeblach administracji publicznej. Założenia zawarte w dokumentach wyższego szczebla powinny być uwzględniane w tych pozostałych. Przedstawiony schemat działania ma na celu prowadzenie spójnej polityki przestrzennej i realizowanie celów strategicznych na zasadzie od ogółu (poziom kraju) do szczegółu (poziom gminy). Przy wyznaczaniu tych celów należy także kierować się zasadą, że wprowadzane zmiany w przestrzeni nie powinny naruszać zasad ładu przestrzennego i co za tym idzie nie pogarszać jego stanu.

Jak podaje projekt „Planu zagospodarowania województwa warmińsko-mazurskiego” polityka przestrzenna realizowana na zasadzie ładu przestrzennego powinna opierać się na:

1. Dążeniu do uporządkowania różnych elementów i funkcji przestrzeni oraz harmonii między nimi, jako niezbędnego wyznacznika równoważenia rozwoju - tak w wymiarze planistycznym, jak i realizacyjnym, poprzez:

- a) Podjęcie działań łagodzących negatywne skutki nierozważnego zainwestowania.
- b) Rewitalizacja zdegradowanej przestrzeni miejskiej, w tym szczególnie terenów śródmiejskich, terenów przemysłowych oraz powojkowych.
- c) Prowadzenie kompleksowych działań estetyzujących przestrzeń miejską oraz podmiejską, w tym ochrona przed agresywnymi reklamami.
- d) Całościowe kształtowanie nowych zespołów urbanistycznych, uwzględniające także ich spójność z systemami ekologicznymi.
- e) Racjonalne wykorzystanie przestrzeni - preferowanie optymalnego jej zagospodarowania.
- f) Dbłość o harmonijne komponowanie i wysoką jakość terenów przestrzeni publicznej.
- g) Określanie rzeczywistych potrzeb terenowych pod budownictwo mieszkaniowe w dokumentach planistycznych. Dążenie do ograniczenia nieuzasadnionego przeznaczania terenów pod budownictwo mieszkaniowe, dostosowanie wielkości tych terenów do dynamiki demograficznej gminy.
- h) Zapobieganie nadmiernej ekspansji terenów zabudowanych miast i wsi poza jednostki osadnicze.
- i) Przeciwdziałanie powstawaniu oraz łagodzenie konfliktów funkcji w przestrzeni, w szczególności funkcji gospodarczych z funkcjami ekologiczną i rolniczą.
- j) Dostosowanie intensywności zagospodarowania rekreacyjnego do cech środowiska przyrodniczego i jego chłonności inwestycyjnej i turystycznej.
- k) Dążenie do ustawicznego podnoszenia standardów przestrzennych i użytkowych zagospodarowania terenów rekreacyjnych.
- l) Ochrona przed dysharmonijnym zainwestowaniem i zagospodarowaniem terenów, nie

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

wprowadzanie w krajobrazie obcych, dominujących elementów technicznych (dominant), powodujących obniżenie jakości przestrzeni. m) Ochrona przestrzeni województwa przed realizacją dysharmonijnych obiektów technicznych energetyki wiatrowej, zaburzających ład przestrzenny. n) Wprowadzanie zieleni komponowanej o funkcji osłonowej wokół obiektów technicznych zakłócających harmonię w krajobrazie. o) Dążenie do zwiększania pokrycia powierzchni województwa miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, stanowiącymi podstawowe narzędzie kształtowania ładu w „grze o przestrzeń”. Ograniczanie zagospodarowania terenu, na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, będących w znacznej części przyczyną powstawania chaosu przestrzennego. p) Zachowanie i ochrona wyróżniających cech przestrzeni stanowiących o tożsamości miejsca, takich jak osie widokowe, naturalne dominanty, cechy rzeźby terenu, panoramy i widoki wieloplanowe.

2. Podniesieniu świadomości społecznej dotyczącej diagnozy stanu ładu przestrzennego i jego znaczenia dla jakości życia człowieka. Dążenie do uzyskania wysokiego stopnia partycypacji społecznej w procesach gospodarowania przestrzenią, poprzez powszechne uświadomienie realnego wpływu mieszkańców na kształtowanie ładu przestrzennego, poprzez:

- a) Umożliwienie mieszkańcom pełnej dostępności do informacji dotyczącej prac nad dokumentami planistycznymi, także przy wykorzystaniu technik informatycznych.
- b) Włączenie mieszkańców w proces kształtowania i utrzymania ładu przestrzennego, stworzenie mechanizmów umożliwiających i ułatwiających uczestnictwo na każdym etapie procesu zagospodarowania.
- c) Dążenie do wypracowania tzw. „dobrych praktyk” ułatwiających kształtowanie ładu przestrzennego na (każdym poziomie zarządzania / gospodarowania przestrzenią) poziomie lokalnym i ponadlokalnym, zainteresowanie nimi zarówno samorządów, jak i mieszkańców.
- d) Wykorzystanie różnych technik wizualizacji przy projektowaniu zagospodarowania struktur przestrzennych i rewitalizacji (rekultywacji) struktur istniejących - w celu ochrony/odtworzenia ładu przestrzennego.

3. Utworzeniu systemu monitorowania dynamiki działań i procesów w przestrzeni regionu w aspekcie oddziaływania na stan ładu przestrzennego, poprzez:

- a) Opracowanie kompleksowej diagnozy ładu przestrzennego, stanowiącej płaszczyznę odniesienia dla obserwacji monitoringowych.

2. Sieć osadnicza

Generalna koncepcja przekształceń i rozwoju struktury przestrzennej Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego zakłada:

- uzyskanie nowoczesnej struktury przestrzennej obszaru z dobrze wykształconą strefą aktywności życiowej i sprawnym układem obsługi komunikacyjnej i technicznej,
- zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych, przede wszystkim w zakresie ochrony zdrowia, szkolnictwa, kultury oraz sportu i rekreacji,
- rozwój funkcji turystyczno - wypoczynkowo - mieszkaniowej związanej z atrakcyjnością kulturową, przyrodniczą i krajobrazową tego obszaru,
- rozwój funkcji rolniczych, w tym ekoprodukcji rolniczej, ze szczególną predyspozycją do takiego rozwoju południowo-wschodniej części obszaru,
- uzyskanie wysokich standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym oraz harmonizację całego układu przestrzennego,
- poprawę stanu środowiska przyrodniczego, w tym zapewnienie funkcjonowania fragmentów ciągów przyrodniczych, zagospodarowania poprzez wprowadzenie nowych rozwiązań technologicznych w zakresie infrastruktury technicznej,
- ochronę dziedzictwa kulturowego, służącą utrwalaniu tożsamości miast i wiejskich jednostek osadniczych obszaru oraz utrzymaniu ich jako głównych elementów struktury przestrzennej,
- wykorzystanie przyjętych zasad ochrony i racjonalnego kształtowania środowiska przyrodniczego w stymulowaniu procesów zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego obszaru,
- pełne wykorzystanie powiązań komunikacyjnych dla rozwoju Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego,

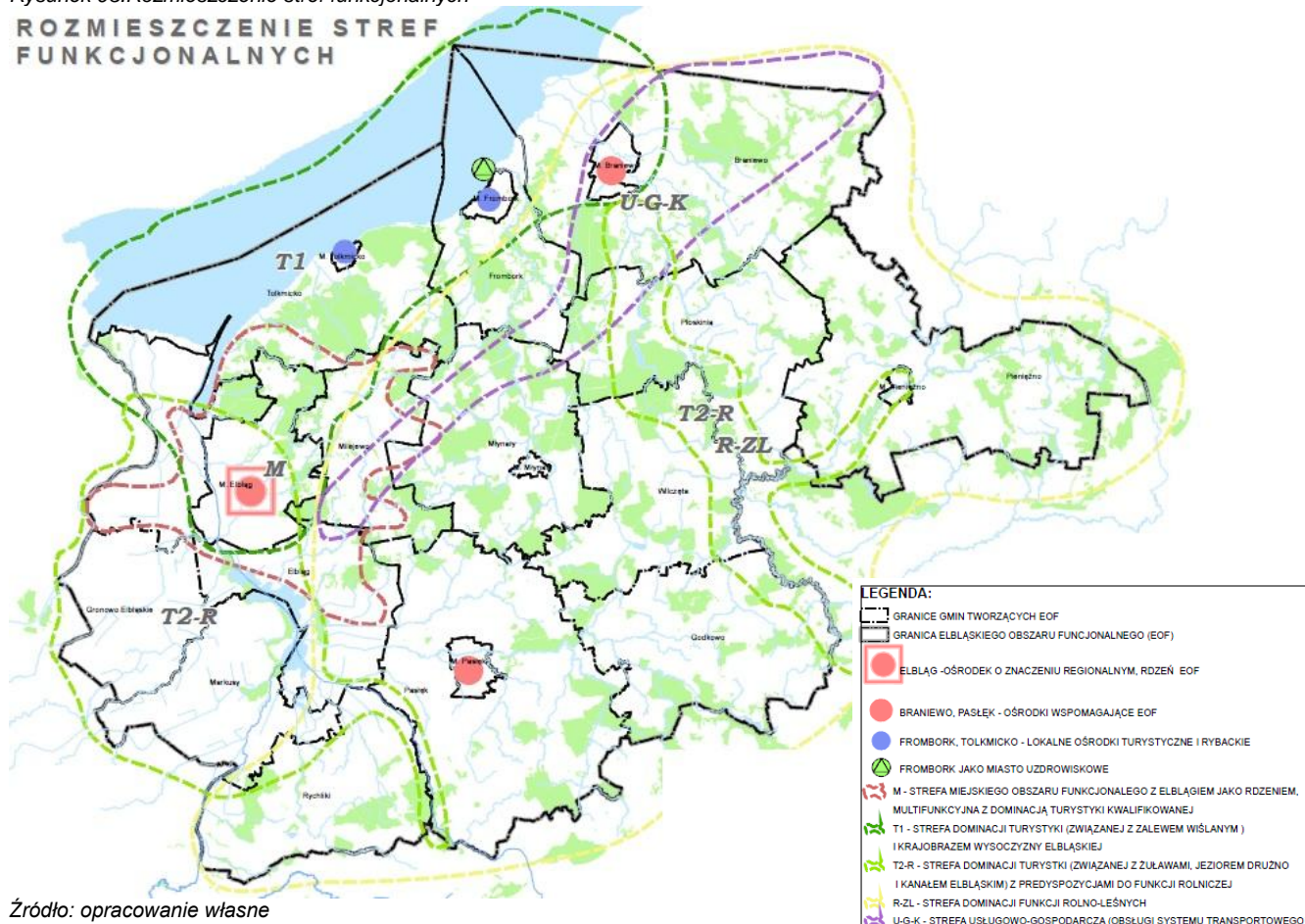
Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- a zwłaszcza dla wykreowania nowych terenów turystyczno-mieszkaniowych,
- pełne wykorzystanie powiązań komunikacyjnych miasta dla poprawy jego powiązania z układem osadniczym całego obszaru.
- Zakres przekształceń i kierunków zmian w strukturze przestrzennej dla Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego sformułowano w odniesieniu do wyodrębnionych jednostek strukturalno – funkcjonalnych opisanych poniżej.

W strukturze rozwoju bazowej sieci osadniczej Elbląskiego obszaru Funkcjonalnego oraz wiodących stref funkcjonalnych wyróżnia się:

1. Miasta
  - a. Elbląg jako ośrodek o znaczeniu regionalnym (rdzeń Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego),
  - b. Braniewo i Pasłęk – ośrodki wspomagające Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego,
  - c. Frombork i Tolkmicko – lokalne ośrodki turystyczne i rybackie,
  - d. Frombork jako miasto o statusie uzdrowiska,
2. Strefy funkcjonalno-przestrzenne
  - a. M - strefa miejskiego obszaru funkcjonalnego z Elblągiem jako rdzeniem, multifunkcyjna z dominacją turystyki kwalifikowanej,
  - b. T1 - strefa dominacji turystyki (związanej z Zalewem Wiślanym i krajobrazem Wysoczyzny Elbląskiej),
  - c. T2-R - strefa dominacji turystyki (związanej z Żuławami, jeziorem Drużno i Kanałem Elbląskim doliną rzeki Pasłęki) z predyspozycjami do funkcji rolniczej,
  - d. R-ZL - strefa dominacji funkcji rolno-leśnych,
  - e. U-G-K - strefa usługowo-gospodarcza (obsługi systemu transportowego).

Rysunek 93. Rozmieszczenie stref funkcjonalnych

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

2.1. Elbląg – ośrodek o znaczeniu regionalnym

Elbląg jest miastem powyżej 100 tys. Mieszkańców, drugim co do wielkości pod względem liczby ludności na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Jest to także drugi co do wielkości ośrodek pod względem potencjału gospodarczego. Zgodnie z projektem „Planu zagospodarowania województwa warmińsko-mazurskiego” jest to ośrodek regionalny, najważniejszy po mieście Olsztyn (ośrodek wojewódzki).

Rola miasta przedstawia się następująco:

1. Elbląg jest węzłowym ośrodkiem osadniczym skupiającym w regionie najważniejsze funkcje edukacyjnej, kulturowe, gospodarcze i turystyczne. Turystyka ma charakter turystyki kwalifikowanej, którą dopełnia odpowiednio wyposażona baza, ze szczególnym uwzględnieniem usług hotelarskich świadczonych w hotelach i pensjonatach oraz ośrodków wypoczynkowych i usług z zakresu handlu, gastronomii i rozrywki.
2. Elbląg tworzy rdzeń miejskiego obszaru funkcjonalnego razem z gminami sąsiadującymi: Gminą Elbląg, Gminą Milejewo oraz Miastem i Gminą Tolkmicko i Młynary. Jest także rdzeniem Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego – skupia najważniejsze funkcje i pełni rolę ośrodka napędzającego rozwój tej części województwa. Szczególnie widoczny jest rozwój tego obszaru na linii Elbląg-Tolkmicko-Frombork-Braniewo (wzdłuż Zalewu Wiślanego) oraz na linii Elbląg-Pasłęk.
3. Ze względu na położenie tuż przy transeuropejskim korytarzu transportowym IA: (Helsinki) Ryga – Kaliningrad – Elbląg – Gdańsk, którego wypełnieniem w EOF są droga krajowa nr 22/S22/E-28 (Niemcy – Kostrzyn n. Odrą – Malbork – Elbląg – Grzechotki – Rosja), miasto stanowi także rolę ośrodka obsługującego elementy europejskiego i krajowego systemu transportowego na głównym kierunku UE-Kaliningrad.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta powinny dotyczyć:

- wzmocnienia roli miasta jako ośrodka o znaczeniu regionalnym poprzez wyposażenie go w niezbędną infrastrukturę miejską opartą na nowoczesnych technologiach, która poprawi jakość życia mieszkańców
- poprawę oraz dalszy rozwój układu drogowego w istniejących i planowanych terenach inwestycyjnych, w tym rozwój transportu miejskiego,
- rozwój miasta poprzez zwiększenie znaczenia gospodarki morskiej w potencjale miasta. Konieczna wydaje się współpraca z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej lub rozpatrzenie możliwości przekopu przez Mierzęję Wiślaną, w celu uzyskania bezpośredniego dostępu do akwenu Morza Bałtyckiego,
- wykorzystania potencjału miasta do skoncentrowania obszarów aktywności gospodarczej, która skupiałaby inwestorów oferujących wysokiej jakości produkty i usługi przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii,
- wykorzystania potencjału oraz położenia miasta jako ośrodka miejskiego Unii Europejskiej, położonego najbliżej Obwodu Kaliningradzkiego,
- wzmocnienia powiązań zewnętrznych miasta z Olsztynem, gminami położonymi w strefie nadzalewowej Elbląg-Tolkmicko-Frombork-Braniewo oraz Pasłękiem.

2.2. Braniewo i Pasłęk – ośrodki wspomagające Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego

Miasto Braniewo i Pasłęk zostały wytypowane do pełnienia rangi ośrodków wspomagających rdzeń Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego, poprzez integrację obszarów przyległych do nich oraz świadczenie funkcji gospodarczych i usługowych dla obszarów wiejskich. Szczególnie ważnym aspektem jest zapewnienie rozwoju funkcji aktywizujących obszary wiejskie w dziedzinie rolnictwa. Dodatkowo Miasto Braniewo, ze względu na położenie blisko granicy ma odpowiadać za integrację obszarów przygranicznych.

Miasto Braniewo wraz z całym powiatem braniewskim odznacza się znacznym spadkiem ludności, co jest dużym problemem rozwojowym. Silne oddziaływanie w tym regionie Elbląga wpływa także niekorzystnie na ww. ośrodki, dlatego drugim problemem może być separacja tych miast (szczególnie Braniewa) oraz utrata znaczenia gospodarczego. Należy niwelować te zjawiska poprzez odpowiedni rozwój sieci osadniczej.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego tych miast powinny dotyczyć:

- podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez wzrost jakości oferowanych usług z zakresu infrastruktury społecznej (edukacja, kultura, zdrowie itp.) oraz turystyki,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- poprawy jakości oraz dalszy rozwój systemu komunikacyjnego oraz infrastruktury technicznej,
- stworzenie dogodnych obszarów pod rozwój działalności inwestycyjnej co pozwoli na rozwój gospodarczy w ich rejonie,
- restrukturyzacja obszarów wiejskich,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych, z możliwością wykorzystania ich jako potencjalne tereny inwestycyjne.

2.3. Frombork i Tolkmicko - lokalne ośrodki turystyczne i rybackie

Miasta odznaczają się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi dlatego ich główną funkcją jest rozwój turystyki. Ponadto ze względu na położenie nad Zalewem Wiślanym są to miasta, których rozwój jest silnie związanych z gospodarką morską. Oprócz pełnienia roli lokalnych ośrodków turystyczno-rybackich, dla ww. miast ustala się ochronę krajobrazu, zabytków i środowiska przyrodniczego jako głównych zasobów regionu stanowiących podstawę rozwoju turystyki. Ponadto miasta te powinny koncentrować usługi gospodarcze służące przede wszystkim funkcji turystycznej i rybackiej.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego tych miast powinny dotyczyć:

- poprawy jakości oferowanych usług z zakresu turystyki,
- zapewnienie terenów pod działalność związaną z gospodarką rybacką,
- modernizacji i dalszej rozbudowy infrastruktury technicznej,
- budowanie atrakcyjności obszaru poprzez zachowanie i wyeksponowanie obszarów najcenniejszych przyrodniczo,
- zakazu lokalizacji zabudowy uciążliwej oraz obiektów dysharmonizujących z funkcją i reprezentacyjnym charakterem obszaru,
- ochrony funkcji obszarów wchodzących w skład systemu przyrodniczego gminy,
- kształtowania ścieżek rowerowych i ciągów pieszych w oparciu o istniejące i projektowane tereny zieleni.

2.4. Frombork jako miasto o statusie uzdrowiska

Miasto Frombork uzyskało niedawno status miasta uzdrowiskowego, dlatego istotne jest ugruntowanie znaczenia miasta jako uzdrowiska. Ponadto ważne jest stworzenia warunków umożliwiających jak najszersze wykorzystanie właściwości leczniczych uzdrowiska.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta powinny dotyczyć rozwoju i promocji turystyki zdrowotnej oraz zapewnieniu podstawowych usług będących uzupełnieniem funkcji zdrowotnych.

3. Strefy funkcjonalno-przestrzenne

3.1.M - strefa miejskiego obszaru funkcjonalnego z Elblągiem jako rdzeniem, multifunkcyjna z dominacją turystyki kwalifikowanej

Strefa obejmuje miasto Elbląg oraz gminy sąsiednie: Gminę Elbląg, Gminę Milejewo, Miasto i Gminę Tolkmicko oraz Miasto i Gminę Młynary.

Priorytetem w tej strefie jest pełnienie funkcji osadniczych, usługowych, gospodarczych, edukacyjnych i kulturowych na poziomie szczebla regionalnego. Szczególnie istotna w tym regionie jest turystyka kwalifikowana oraz zapewnienie bazy turystycznej, która będzie trzonem turystyki w Elbląskim Obszarze Funkcjonalnym.

Do głównych zagrożeń w tej strefie należy niekontrolowany rozwój terenów osadniczych. Jest to szczególnie widoczne na terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, bezpośrednio sąsiadujących z Elblągiem. Pojawianie się nowej zabudowy (głównie mieszkaniowej) powoduje chaos przestrzenny i idące za tym niedoinwestowania w komunikacji, infrastrukturze technicznej i społecznej. Inne zagrożenia dotyczą terenów cennych pod względem przyrodniczym które znajdują się w opisywanej strefie. Presja urbanistyczna oraz wzmożony ruch turystyczny może negatywnie oddziaływać na komponenty środowiska przyrodniczego, szczególnie siedlisk mało odpornych.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego w tej strefie powinny dotyczyć:

- sporządzenia dokumentów planistycznych (studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego), które pozwolą na

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

zachowanie ładu przestrzennego poprzez wyznaczenie obszarów pod inwestycje oraz wprowadzenie obszarów z ich zakazem. Pozwoli to zahamować zjawisko rozlewania się miasta Elbląga i tym samym zmniejszyć wydatki samorządów terytorialnych na komunikację i infrastrukturę techniczną,

- wzmocnienia powiązań funkcjonalnych oraz poprawie spójności obszaru,
- rozwoju usług z zakresu infrastruktury społecznej o znaczeniu ponadlokalnym,
- wzrost zainwestowania w komunikację i infrastrukturę techniczną,
- poprawę funkcjonowania systemu transportu publicznego,
- podniesienie jakości usług z zakresu turystyki,
- zwiększenie ilości ścieżek rowerowych oraz szlaków pieszych,
- dostosowanie turystyki do odporności siedliska przyrodniczego,
- pozostawienie wokół terenów cennych pod względem przyrodniczym terenów buforowych (otwarte tereny np. pola, łąki, zieleń urządzone), które uchronią jest przed presją urbanistyczną.

3.2.T1 - strefa dominacji turystyki (związanej z Zalewem Wiślany i krajobrazem Wysoczyzny Elbląskiej)

Strefa obejmuje Miasto Elbląg, Gminę Elbląg, Miasto i Gminę Tolkmicko, Miasto i Gminę Frombork, Miasto Braniewo i Gminę Braniewo.

Priorytetem rozwoju w tej strefie jest turystyka związana głównie z wypoczynkiem (zarówno aktywnym jak i biernym) nad Zalewem Wiślany oraz turystyka związana z środowiskiem kulturowym regionu. Oprócz turystyki rozwój powinien opierać się na ochronie środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazowego.

Głównymi problemami w tej strefie jest pogodzenie interesu dwóch grup interesów – jednych związanych z gospodarką morską (rybacy) oraz drugich – turystów oraz osób nastawionych na zapewnianie usług z zakresu turystyki. Głównym zagrożeniem może być nieracjonalne gospodarowanie terenami pod inwestycje, gdzie obok siebie będą realizowane różne funkcje. Oprócz zaburzenia ładu przestrzennego może dojść do dysharmonizacji krajobrazu. Zagrożenia dotyczą także zachowania walorów przyrodniczych i kulturowych przed wzmożonym ruchem turystycznym i niekontrolowanym rozwojem zabudowy. Zagrożenia dotyczą także samych komponentów środowiska przyrodniczego – jakości wód, ukształtowania terenu oraz nadmierna eksploatacja siedlisk. Do zagrożeń naturalnych na tym terenie zaliczyć należy: zagrożenie powodziowe (w tym wezbrania sztormowe), wzrost poziomu morza oraz wzrost zasolenia.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego w tej strefie powinny dotyczyć:

- sporządzenia dokumentów planistycznych (studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego), które pozwolą na zachowanie ładu przestrzennego poprzez wyznaczenie obszarów pod inwestycje oraz wprowadzenie obszarów z ich zakazem. Dokumenty powinny zakazywać realizacji w strefie przybrzeżnej obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska oraz obiektów kubaturowych o znacznych gabarytach, które mogą spowodować widoczne zmiany w krajobrazie,
- ochrona obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo, w tym przed negatywnymi skutkami zagospodarowania turystycznego oraz intensywnego ruchu turystycznego,
- porządkowanie istniejącego zainwestowania turystycznego oraz realizacja nowych inwestycji z uwzględnieniem najwyższych standardów ochrony środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu,
- racjonalne wykorzystanie obszarów przyrodniczych prawnie chronionych dla turystyki wraz z uwzględnieniem odporności siedlisk,
- rozwój usług związanych z turystyką,
- rozwój form i rodzajów turystyki (np. turystyka kwalifikowana wodna, rowerowa, poznawcza, religijna, zdrowotna czy agroturystyka),
- zwiększenie ilości ścieżek rowerowych i szlaków pieszych,
- modernizacja i rozwój obiektów związanych z ochroną przeciwpowodziową.

3.3.T2-R - strefa dominacji turystyki (związanej z Żuławami, jeziorem Drużno i Kanałem Elbląskim oraz doliną rzeki Pasłęki) z predyspozycjami do funkcji rolniczej

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Strefa obejmując Miasto Elbląg, Gminę Elbląg, Gminę Gronowo Elbląskie, Gminę Markusy, oraz częściowo: Gminę Rychliki, Gminę Braniewo, Gminę Płoskinia, Gminę Wilczęta, Miasto i Gminę Pieniężno, Gminę Płoskinia.

Priorytetem rozwoju w tej strefie jest turystyka związana głównie z wypoczynkiem (zarówno aktywnym jak i biernym) oraz turystyka związana z środowiskiem kulturowym regionu (charakterystyczna zabudowa żuławska). Oprócz turystyki rozwój powinien opierać się na ochronie środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazowego. Dopelnieniem ww. funkcji jest rozwój rolnictwa.

Głównym problemem w tej strefie jest zagrożenie powodziowe. Konflikty przestrzenne wynikają w głównej mierze z pozostawienia tych terenów w użytkowaniu rolniczym wraz z towarzyszącą tym terenom zabudową (najczęściej rozproszoną), mimo występującego wysokiego ryzyka zagrożenia powodzią. Głównym problemem jest zły stan techniczny systemu sieci melioracyjnej (niedrożne kanały, zły stan urządzeń hydrotechnicznych). Ze względu na położenie tych terenów w dolinie depresyjnej może dojść do wystąpienia skażenia środowiska.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego w tej strefie powinny dotyczyć:

- ze względu na trudne warunki inwestycyjnej zaleca się sporządzenie dokumentów planistycznych (studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego), które pozwolą na zachowanie ładu przestrzennego poprzez wyznaczenie obszarów pod inwestycje oraz wprowadzenie obszarów z ich zakazem. Dokumenty powinny zakazywać realizacji zabudowy kubaturowej (głównie mieszkaniowej) na terenach tego wymagających,
- modernizacja i rozwój obiektów związanych z ochroną przeciwpowodziową oraz siecią melioracyjną,
- ochrona obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo, w tym przed negatywnymi skutkami zagospodarowania turystycznego oraz intensywnego ruchu turystycznego,
- porządkowanie istniejącego zainwestowania turystycznego oraz realizacja nowych inwestycji z uwzględnieniem najwyższych standardów ochrony środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu,
- sporządzenie planów dla rozwoju turystyki w tym regionie,
- rozwój form i rodzajów turystyki (np. turystyka kwalifikowana wodna, rowerowa, poznawcza, religijna, zdrowotna czy agroturystyka),
- rozwój usług związanych z turystyką,
- zwiększenie ilości ścieżek rowerowych i szlaków pieszych,
- ze względu na duży udział gleb wysokiej jakości dopuszcza się rozwój rolnictwa, z dominacją rolnictwa ekologicznego.

3.4. R-ZL - strefa dominacji funkcji rolno-leśnych

Strefa obejmuje pozostałą część Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Priorytet dla rozwoju funkcji rolniczej z zabudową, w tym przede wszystkim ekoprodukcji rolniczej, z jednoczesnym zachowaniem podwyższonych rygorów ekologicznych na obszarach ciągów i ostoi przyrodniczych. Dopuszcza się także rozwój agroturystyki.

Głównymi zagrożeniami w tej strefie jest nieużytkowanie w sposób rolniczy gruntów o wysokiej jakości gleb. Inne zagrożenia dla środowiska przyrodniczego to skażenia wód i gleb, powodowane nieodpowiednim nawożeniem oraz stosowaniem środków chemicznych. Z gospodarczego punktu widzenia zagrożeniem w tej strefie jest struktura powierzchniowa gospodarstw (głównie na terenie powiatu elbląskiego) – gospodarstwa są zbyt rozdrobnione. Brakuje także lokalnych rynków zbytu dla produktów pochodzących z działalności rolniczej.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego w tej strefie powinny dotyczyć:

- ochrony gruntów rolnych I, II, III klasy bonitacji oraz gleb pochodzenia organicznego ze szczególnym uwzględnieniem zwartych kompleksów, leżących poza terenami zainwestowanymi i rozwojowymi,
- optymalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych, w tym w szczególności warunków glebowych do rozwoju sektora rolno-spożywczego; wykorzystanie lokalnych surowców pochodzenia rolniczego do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego,
- poprawa struktury agrarnej gospodarstw poprzez zmniejszenie rozdrobnienia gospodarstw,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- intensyfikacja produkcji roślinnej na obszarach o sprzyjających warunkach gospodarowania,
- na obszarach wiejskich zdominowanych przez funkcję rolniczą wspieranie działań zwiększających produktywność działalności rolniczej, w tym: koncentrację i usprawnianie procesów produkcji żywności, organizowanie rynków rolnych, wspomaganie współpracy producentów rolnych,
- wzmacnianie rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw wielofunkcyjnych z możliwością produkcji ekologicznej oraz prowadzenia działalności agroturystycznej.

3.5. U-G-K - strefa usługowo-gospodarcza (obsługi systemu transportowego)

Obejmują częściowo: Miasto Braniewo, Gminę Braniewo, Gminę Płoskinia Miasto i Gminę Frombork, Miasto i Gminę Młynary, Gminę Milejewo oraz Gminę Elbląg.

Priorytetem w tej strefie jest rozwój kwalifikowanych funkcji usługowo-gospodarczych oraz obszarów obsługi systemu transportowego. Ze względu na położenie tuż przy transeuropejskim korytarzu transportowym IA: (Helsinki) Ryga – Kaliningrad – Elbląg – Gdańsk, którego wypełnieniem w EOF są droga krajowa nr 22/S22/E-28 (Niemcy – Kostrzyn n. Odrą – Malbork – Elbląg – Grzechotki – Rosja), strefa może stanowić obszar tzw. przygranicza obsługującego elementy europejskiego i krajowego systemu transportowego na głównym kierunku UE-Kaliningrad.

Głównym zagrożeniem w tej strefie jest przygraniczne położenie obszaru, szczególnie Miasta Braniewa i Gminy Braniewo. Drugim problemem oprócz separacji tych obszarów, może być utrata ich znaczenia gospodarczego.

Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego w tej strefie powinny dotyczyć:

- zaleca się sporządzenie dokumentów planistycznych (studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego), które pozwolą na zachowanie ładu przestrzennego poprzez wyznaczenie obszarów pod inwestycje oraz wprowadzenie obszarów z ich zakazem. Wyznaczenie terenów pod inwestycje szczególnie istotne wzdłuż drogi krajowej S22 i 54,
- rozwój usług związanych z transportem w większych ośrodkach miejskich (Braniewie),
- rozwój innowacyjnych gałęzi przemysłu i usług (sprzyjanie rozwojowi klastrów, wspieranie innowacyjnych przedsiębiorstw, wspieranie przemysłu technologii informacyjno - komunikacyjnych),
- rozwój inteligentnych specjalizacji regionu (mleczarstwo, przemysł drzewny, meblarstwo oraz budowa jachtów i produkcja żywności wysokiej jakości).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

4. Ochrona zasobów przyrodniczych

Rozwój Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego musi zachodzić na zasadach rozwoju zrównoważonego (rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenny z jednoczesną ochroną środowiska przyrodniczego i poszanowaniem jego elementów). Oznacza to konieczność określenia zasad zagospodarowania pozwalających na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego, w tym poprzez ochronę jego cennych zasobów, przy jednoczesnym racjonalnym wykorzystaniu jego walorów.

Na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego pod względem przyrodniczym najcenniejsze są większe kompleksy leśne (w tym przede wszystkim Lasy Kadyńskie), akwen Zalewu Wiślanego, większe rzeki wraz z dolinami rzecznyymi, jeziora (w tym Jezioro Drużno), krajobraz Wysoczyzny Elbląskiej (z dużym udziałem terenów nieprzekształconych przez człowieka, porośniętych naturalną roślinnością oraz o zróżnicowanej rzeźbie terenu), krajobraz Żuław (z glebami o wysokiej przydatności rolniczej oraz rozbudowanej sieci melioracyjnej).

Do głównych celów polityki zagospodarowania przestrzennego w zakresie ochrony środowiska i jego zasobów należą:

- ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- ochrona jakości powietrza atmosferycznego;
- zapobieganie przekształcaniu i degradacji powierzchni ziemi;
- ochrona przed hałasem komunikacyjnym i przemysłowym;
- wdrożenie nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami;
- ochrona walorów środowiska, przyrody i krajobrazu;
- współdziałanie w kształtowaniu systemu i ochrona obszarów chronionych;
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska na skutek wystąpienia awarii przemysłowych oraz awarii wynikających z transportu materiałów niebezpiecznych.

Główne kierunki ochrony środowiska i kształtowania funkcji przyrodniczych:

- utrzymanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej obszarów o szczególnych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, które w strukturze obszaru stanowią system przyrodniczy, obejmując także fragmenty ciągów przyrodniczych o randze regionalnej;
- wyeksponowanie w strukturze obszaru obszarów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych;
- ochrona istniejącej oraz wprowadzanie nowych terenów zieleni urządzonej;
- ochrona przed mogącymi wystąpić zagrożeniami naturalnymi i antropogenicznymi (w tym przede wszystkim ochrona przed zagrożeniem: powodziowym na Żuławach i w strefie Zalewu Wiślanego, klimatyczny w strefie Zalewu Wiślanego, osuwaniem się mas ziemnych w dolinach większych rzek);
- poprawa jakości środowiska;
- wzrost bezpieczeństwa ekologicznego.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne stanowi instrument ochrony środowiska i jego zasobów. W tym celu w niniejszej analizie określa się:

- elementy środowiska przyrodniczego budującego system przyrodniczy obszaru;
- obszary i obiekty objęte ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody;
- zasady ochrony powietrza atmosferycznego;
- zasady ochrony zasobów wodnych i ich jakości;
- zasady ochrony powierzchni ziemi;
- zasady ochrony przed hałasem;
- zasady ochrony przed polami elektromagnetycznymi;
- zasady ochrony kopaliny;
- zasady ochrony zwierząt i roślin.

System Przyrodniczy

Podstawowymi strukturami kształtującymi powiązania przyrodnicze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego są:

- Zalew Wiślan z przyległymi terenami tarasu zalewowego i nadzalewowego;
- główny kompleks leśny na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego Lasy Kadyńskie wraz parkiem krajobrazowym Wysoczyzny Elbląskiej;

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- kompleks łąk, zadrzewień i cieków wodnych, położony wzdłuż doliny rzeki Pasłęki oraz wzdłuż Kanału Elbląskiego wraz z jeziorem Drużno.

Strukturami drugorzędnymi są bezimienne ciekły, rozbudowane układy rowów i kanałów wraz z przyległymi obszarami łąk i pastwisk oraz wąwozów i jarów.

Nadrzędną rolą tych obszarów jest utrzymanie i wykształcenie powiązań przyrodniczych umożliwiających właściwe funkcjonowanie przyrodnicze pozostałych obszarów funkcjonalnych.

Na obszarach tworzących system przyrodniczy

1) wyrazem polityki przestrzennej są następujące zakazy:

- zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, z wyłączeniem obiektów celu publicznego i innych służących obsłudze mieszkańców, w szczególności infrastruktury technicznej i dróg;
- zakaz dokonywania trwałych i nieodwracalnych zmian stosunków wodnych, a w szczególności prowadzenia odwodnień i innych robót powodujących trwałe i nieodwracalne obniżenie poziomu wód podziemnych lub ograniczenie zasilania poziomów wodonośnych, cieków i zbiorników wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i racjonalna gospodarka wodna oraz ochrona przeciwpowodziowa;
- zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających naturalne, charakterystyczne formy rzeźby terenu (w szczególności wąwozy), za wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym, z utrzymaniem, budową, odbudową i modernizacją urządzeń wodnych oraz przedsięwzięć infrastrukturalnych służących obsłudze mieszkańców;
- zakaz wprowadzania nowej zabudowy, która wpłynie na fragmentaryzację siedlisk;

2) wyrazem polityki przestrzennej są następujące dopuszczenia:

- wprowadzenie zagospodarowania obszarów przyległych do wód otwartych - jako ogólnodostępnych terenów zieleni (w tym częściowo urządzonej), terenów rekreacyjnych i zagospodarowania turystycznego, przy zachowaniu i adaptacji zadrzewień i roślinności naturalnej;
- budowa zbiorników retencyjnych.

Obszary i obiekty ochrony przyrody

Obszary i obiekty objęte ochroną:

- 14 rezerwatów przyrody
- park krajobrazowy Wysoczyzny Elbląskiej
- 16 obszarów chronionego krajobrazu
- 4 Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000
- 4 Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000

Ponadto występują tu punktowe formy ochrony przyrody (pomniki przyrody i stanowiska dokumentacyjne) oraz gatunki roślin, zwierząt i grzybów objęte ochroną gatunkową.

Wszelkie zagospodarowanie i gospodarowanie w obrębie obszarów objętych ochroną regulują przepisy odrębne w tej mierze.

Na terenach położonych w granicy obszarów NATURA 2000 obowiązują ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, w szczególności z ustawy o ochronie przyrody.

Objęcie ochroną prawną projektowanych form ochrony wymaga przeprowadzenia procedury określonej przepisami odrębnymi. Uchwała Rady Miejskiej, uchwała Sejmiku Województwa lub zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o ustanowieniu danej formy ochrony przyrody określi ograniczenia, zakazy i nakazy dotyczące danego obiektu lub sposobu gospodarowania i użytkowania na danym obszarze.

Zasady ochrony powietrza atmosferycznego

Ochrona powietrza na terenie obszaru polega na utrzymaniu stężeń substancji z klasy A na aktualnym poziomie z jednoczesnym wskazaniem dążenia do obniżania substancji z klasy B i C. Zasada ta bezpośrednio wynika z aktualnego stanu i jakości powietrza.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

W przypadku zachodzących w przyszłości niekorzystnych zmian w jakości powietrza (gdy nie są dotrzymane dopuszczalne poziomy substancji) należy dążyć do zmniejszania poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, zgodnie z obowiązującym prawem.

W zakresie działań podejmowanych w ramach planowania i gospodarki przestrzennej a dotyczących ochrony powietrza zaleca się m.in.:

- stopniową eliminację nieekologicznych źródeł ciepła (głównie z sektora komunalno – bytowego) powodujących tzw. rozproszoną emisję niską na rzecz uciepłownienia obszarów zwartej zabudowy w oparciu o sieć lokalnych systemów centralnego zaopatrzenia w ciepło, ogrzewania gazowego oraz systemów wykorzystujących: energię elektryczną, olej niskosiarkowy lub odnawialne źródła energii;
- usprawnienie istniejących połączeń komunikacyjnych oraz rozbudowa układu komunikacyjnego dla nowego zagospodarowania, w tym poprzez wprowadzenie zintegrowanego systemu transportowego w zakresie budowy dróg obwodowych oraz rozwoju ścieżek rowerowych, celem eliminacji przestojów w ruchu powodujących wzrost zanieczyszczenia pochodzących z tego źródła (głównie NO₂ i CO);
- wprowadzenie zieleni na obszarach źle zagospodarowanych, w tym wprowadzanie wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu pasa zieleni izolacyjnej, celem eliminacji unosu pyłu z powierzchni terenu, dróg, pól uprawnych ... tj. tzw. emisji nieorganizowanej;
- ograniczanie lokalizacji (przede wszystkim na terenach zabudowy mieszkaniowej oraz o znacznym udziale tej zabudowy) obiektów wymagających pozwolenia na wprowadzenie gazów i pyłów do powietrza.

Zasady ochrony zasobów wodnych i ich jakości

Ochrona zasobów wodnych na terenie obszaru polega na utrzymaniu właściwej jakości wód podziemnych i powierzchniowych (aktualnie odpowiadają warunkom określonym w przepisach odrębnych). Szczególnie ważne jest to w przypadku wód Zalewu Wiślanego. Ważne jest także zarcjonalne gospodarowania zasobami wodnymi na terenie Żuław.

W zakresie działań podejmowanych w ramach planowania i gospodarki przestrzennej a dotyczących ochrony zasobów wodnych zaleca się m.in.:

- zakaz zabudowy na terenie dolin oraz ograniczanie na obszarach z brakiem izolacji lub słabą izolacją w utworach wodonośnych oraz w miejscach wychodni warstw wodonośnych (głównie tereny nizin aluwialnych), celem zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- ograniczanie wprowadzania nowej zabudowy na terenach o niskim poziomie wód gruntowych (z wysiękami), celem zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych;
- uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej m.in. poprzez podłączenie terenów zwartej zabudowy do zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków;
- na obszarach dolin preferowane rolnictwo ekstensywne tzn. z dużym udziałem trwałych użytków zielonych, celem zapewnienia stref buforowych pomiędzy gruntami ornymi a wodami powierzchniowymi w postaci pasa użytków zielonych, co ograniczy spływ z terenów rolnych;

Generalne zasady ochrony wód powierzchniowych:

- zapewnienie optymalnych warunków zasilania cieków;
- ochrona jezior i rzek, poprzez zapewnienie wokół nich stref buforowych (np. w postaci pasu zadrzewień), które pozwolą na przechwycenie zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa;
- ochrona zbiorowisk roślinności wodnej i przywodnej;
- zakaz lokalizacji zabudowy w odległości mniejszej niż 15 m od brzegów cieków i zbiorników wodnych, z wyłączeniem obiektów dopuszczonych przystani i innych celu publicznego;
- wprowadzenie zagospodarowania obszarów przyległych do wód otwartych - jako ogólnodostępnych terenów zieleni (w tym częściowo urządzonej), terenów rekreacyjnych i zagospodarowania turystycznego, przy zachowaniu i adaptacji zadrzewień i roślinności naturalnej oraz uwzględnieniu jej chłonności turystycznej;
- zakaz grodzenia terenów w odległości mniejszej niż 10 m od brzegów cieków i zbiorników wodnych;

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- inwestycje w infrastrukturę techniczną: w miarę potrzeby rozbudowa systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej, w miarę potrzeby rozbudowa oczyszczalni ścieków oraz promocja przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach rolnych, nie włączonych do systemu kanalizacji.

Generalne zasady ochrony wód podziemnych:

- określenie w planach miejscowych zasad zagospodarowania – między innymi znaczny udział powierzchni biologicznie czynnej - zapewniających gromadzenie, przechowywanie i powolny odpływ wód opadowych i roztopowych;
- ochrona i wykorzystanie naturalnych zagłębień terenu, zwłaszcza podmokłych, istniejących stawów oraz budowa sztucznych zbiorników wodnych do retencjonowania wód w tym podczyszczonych wód deszczowych i roztopowych;
- ograniczanie wielkości terenów pokrytych sztuczną, nieprzepuszczalną nawierzchnią (placów, ścieżek, parkingów, składów i innych) przez wprowadzanie (tam gdzie to możliwe) nawierzchni perforowanych lub innych indywidualnych rozwiązań;
- zachowanie jak największego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach przewidzianych do urbanizacji;
- inwestycje w infrastrukturę techniczną: w miarę możliwości likwidacja bezodpływowych zbiorników do gromadzenia ścieków, w miarę potrzeby rozbudowa systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej, w miarę potrzeby rozbudowa oczyszczalni ścieków oraz promocja przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach rolnych, nie włączonych do systemu kanalizacji.

Zasady ochrony powierzchni ziemi

Ochrona zasobów powierzchni ziemi na terenie obszaru, zgodnie z obowiązującym prawem, realizowana jest poprzez:

- racjonalne gospodarowanie gruntami (poprzez ustalenia opisane przy kierunkach zmian w przeznaczaniu terenów),
- zachowanie wartości przyrodniczych (poprzez ustalenia opisane w podrozdziałach powyżej),
- zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania (poprzez ustalenia opisane przy kierunkach zmian w przeznaczaniu terenów),
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania (poprzez ustalenia opisane w podrozdziałach powyżej),
- ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed zmianą sposobu ich użytkowania;
- utrzymanie jakości gleby i ziemi na istniejącym poziomie, a w przypadku przekroczenia wymaganych standardów doprowadzenie ich jakości (poprzez działania rekultywacyjne) co najmniej do wymaganej;
- zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem archeologicznych dóbr kultury, poprzez ustalenia opisane w rozdziale ochrony wartości kulturowych.

W zakresie działań podejmowanych w ramach planowania i gospodarki przestrzennej a dotyczących ochrony pokrywy glebowej zaleca się m.in.:

- wprowadzenie zieleni na obszarach źle zagospodarowanych, celem eliminacji zwiększonej erozji wodnej gleb;
- zmniejszenie ryzyka skażenia gleby poprzez ograniczanie lokalizacji zakładów wymagających opracowania programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi.

W zakresie działań podejmowanych w ramach planowania i gospodarki przestrzennej a dotyczących ochrony powierzchni ziemi (pod względem ukształtowania) obowiązuje m.in.:

- wprowadzenie na skarpach zakazu zamiany formacji roślinnych o wykształconej strukturze pionowej na rzecz nieużytków (zwiększona erozja powierzchni ziemi, powodowana zwiększeniem spływu powierzchniowego wód);
- zachowanie jak największego udziału powierzchni biologicznie czynnej na terenach przewidzianych do urbanizacji;
- przeprowadzenie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla charakterystycznych form ukształtowania terenu – eksponowanych i identyfikowalnych w krajobrazie obszaru tj. obszaru Wysoczyzny Elbląskiej, dolin rzecznych ze szczególnym uwzględnieniem doliny Pasłęki, suchych dolin i wąwozów, obowiązują następujące zasady ochrony:

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających naturalne formy rzeźby terenu i obniżających walory krajobrazowe, za wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoświszkowym, z utrzymaniem, budową, odbudową urządzeń wodnych oraz przedsięwzięć infrastrukturalnych służących obsłudze mieszkańców;
- zachowanie i ochrona roślinności oraz kształtowanie powiązań przyrodniczych w oparciu o formy rzeźby terenu;
- realizacja zagospodarowania z priorytetem zachowania i wyeksponowania naturalnych elementów krajobrazu w kompozycjach urbanistycznych i przestrzennych.

Na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego występują kompleksy gleb o wysokiej klasie bonitacyjnej (I-III) oraz gleby organiczne, które na podstawie przepisów odrębnych podlegają ochronie.

Zasady ochrony przed hałasem

W celu ograniczenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego należy dążyć do poprawy stanu zgodnie z obowiązującymi standardami, na etapie planowania, projektowania i eksploatacji systemu transportowego, w szczególności poprzez:

- modernizowanie trakcji kolejowej oraz ulic i dróg;
- stosowanie innowacyjnych rozwiązań technicznych jak np. nawierzchnie o niskich emisjach hałasu od kół pojazdu;
- stosowanie nowoczesnych rozwiązań na terenach zakładów produkcyjnych w celu ograniczenia uciążliwości akustycznej;
- stosowanie zabezpieczeń akustycznych zabezpieczających tereny podlegające ochronie akustycznej oraz istniejącą zabudowę przy drogach o dużym natężeniu ruchu, linii kolejowej, terenach powierzchniowej eksploatacji kruszywa oraz aktywności gospodarczej poprzez stosowanie ekranów akustycznych, wałów ziemnych, zieleni izolacyjnej a w przypadku zakładów produkcyjnych również instalacji i technologii ograniczających hałas produkcyjny; sytuowanie drzew i krzewów oraz elementów ochrony akustycznej wzdłuż dróg i linii kolejowej musi odbywać się zgodnie z zasadami określonymi w przepisach odrębnych;
- zwiększanie konkurencyjności transportu publicznego oraz komunikacji rowerowej w stosunku do samochodu osobowego.

Zasady ochrony przed polami elektromagnetycznymi

W zakresie działań podejmowanych w ramach planowania i gospodarki przestrzennej a dotyczących ochrony przed polami elektroenergetycznymi obowiązuje m.in.:

- ustanowienie stref ochronnych dla elektroenergetycznych linii napowietrznych wysokiego (400 i 110 kV) napięcia, w granicach których zakazać lokalizowania obiektów przeznaczonych na pobyt stały ludzi;
- ustanowienie stref ochronnych dla sieci i urządzeń radiolokacyjnych i radionawigacyjnych w granicach których zakazać lokalizowania obiektów przeznaczonych na pobyt stały ludzi.

Zasady ochrony kopalni

Zasady ochrony kopalni określają przepisy odrębne.

W zakresie działań podejmowanych w ramach planowania i gospodarki przestrzennej a dotyczących ochrony kopalni obowiązuje m.in.:

- ochrona udokumentowanych złóż przed trwałym zainwestowaniem kopalinami, ochrona obszarów udokumentowanych kopalni które nie są eksploatowane w celu zachowania rezerw;
- racjonalne gospodarowanie kopalinami z uwzględnieniem wpływu ich eksploatacji na środowisko przyrodnicze;
- dopuszczenie eksploatacji wybranych złóż kopalni (poprzez ustalenia opisane przy kierunkach zmian w przeznaczaniu terenów) przy spełnieniu przepisów odrębnych oraz jednoczesnym obowiązku:
  - a) zapewnienia racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny, w tym m.in. poprzez możliwie kompleksowe wykorzystanie kopalni, w tym kopalni towarzyszących,
  - b) ochrony środowiska, w tym przede wszystkim zasobów złoża, powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

c) zastosowania środków ograniczających szkody w środowisku;

- sukcesywna rekultywacja terenów poeksploatacyjnych, prowadzoną zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zasady ochrony zwierząt i roślin

W zakresie działań podejmowanych w ramach planowania i gospodarki przestrzennej a dotyczących ochrony roślin i zwierząt obowiązuje m.in.:

- zachowanie cennych ekosystemów, różnorodności biologicznej i utrzymania równowagi przyrodniczej, w tym ochronę obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, realizowane poprzez ustalenia opisane w podrozdziałach powyżej (system przyrodniczy, obszary i obiekty ochrony przyrody);
- wprowadzenie zagospodarowania lasów - jako ogólnodostępnych terenów zieleni (w tym częściowo urządzonej), terenów rekreacyjnych i zagospodarowania turystycznego, przy zachowaniu i adaptacji zadrzewień i roślinności naturalnej oraz uwzględnieniu jej chłonności turystycznej;
- zapobieganie zagrożeniom naturalnych kompleksów i tworów przyrody oraz abiotycznych elementów środowiska, realizowane poprzez ustalenia opisane w podrozdziałach powyżej (zasady ochrony elementów środowiska).

Zasady ochrony krajobrazu

W zakresie działań podejmowanych w ramach planowania i gospodarki przestrzennej a dotyczących ochrony krajobrazu obowiązuje m.in.:

- zachowanie i wyeksponowanie cennych walorów krajobrazowych, zapobieganie ich dysharmonizacji poprzez eliminowanie obiektów zakłócających odbiór i funkcjonowanie krajobrazu (np. wysokie obiekty, przedsięwzięcia mogące oddziaływać na środowisko);
- na terenach gdzie krajobraz został przekształcony zaleca się przywrócenie im naturalnego charakteru poprzez eliminację obiektów dysharmonizujących krajobraz (np. nośników reklamowych, ekranów dźwiękochłonnych, niekontrolowanej zabudowy, elektrowni wiatrowych);
- obszary znajdujące się w strefie występowania zjawiska suburbanizacji powinny być chronione poprzez stosowne zapisy do dokumentach planistycznych, w celu uniknięcia chaosu urbanistycznego i nie korzystnych zmian w krajobrazie;
- w celu ochrony krajobrazu zaleca się opracowanie analiz krajobrazowych, które pozwolą na uniknięcie konfliktów krajobrazowych przy realizacji większych inwestycji, znacznie oddziałujących na krajobraz i jego odbiór.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

5. Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków polega na: ich zachowaniu, wyeksponowaniu i harmonijnej adaptacji w procesie rozwoju, jak również na powstrzymaniu procesu degradacji historycznej tkanki zabudowy poprzez podnoszenie standardów w ramach rewitalizacji poszczególnych obiektów i obszarów oraz przywracaniu wartości kulturowych, estetycznych i użytkowych budynków oraz zagospodarowania przestrzennego obiektów i obszarów.

Zasoby środowiska kulturowego są trwałym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej, dlatego też winny być rozpatrywane kompleksowo z innymi komponentami zagospodarowania przestrzennego Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego. Do najważniejszych obiektów zabytkowych wymagających ochrony zaliczyć należy: zachowane układy urbanistyczne miast i ruralistyczne wsi, budowle inżynierskie (w tym przede wszystkim Kanał Elbląski), fortyfikacje i mury obronne, założenie pałacowo-parkowe oraz dworskie, obiekty sakralne, obiekty mieszkalne (w tym domy podcieniowe) oraz stanowiska archeologiczne.

Celem ochrony wartości kulturowych jest utrwalenie tożsamości i odrębności regionu oraz ochrona historycznie ukształtowanych obszarów, zespołów zabytkowych, a także pojedynczych obiektów.

Wyodrębniono następujące cele działań na rzecz ochrony zasobów przedstawiających wartość kulturową, tj.:

- zachowanie i ochrona elementów wchodzących w skład dziedzictwa kulturowego, wyszczególnionych w części I ww. Analizy oraz przeciwdziałanie procesom ich degradacji (w szczególności w przypadku Kanału Elbląskiego, wybrzeża Zalewu Wiślanego wraz z Wysoczyzną Elbląską, Żuławy),,
- rehabilitacja zdegradowanych obiektów o wartościach kulturowych poprzez przywracanie historycznych funkcji, a w przypadku braku takiej możliwości, nadanie nowej funkcji dostosowanej do charakteru obiektu,
- kształtowanie ładu przestrzennego przy zachowaniu ustalonego wizerunku Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- zachowanie, przywracanie i ekspozycja zasobów krajobrazu kulturowego oraz jego struktury (w tym sylwet i panoram miast, zabytkowych założeń pałacowo-parkowych i założeń dworskich, zachowanie dominant).

Realizacji ww. celów odnoszących się do pojedynczych obiektów jak i zespołów mających wartości kulturowe, służą następujące zadania:

- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego na podstawie przepisów odrębnych,
- ochrona ekspozycji istotnych elementów środowiska kulturowego, przez eliminację obiektów mogących powodować dysharmonię i chaos urbanistyczny;
- rozszerzenie ochrony na te zasoby, które są wartościowe dla tożsamości kulturowej i możliwość ich wykorzystania w dalszym rozwoju,
- poprawa stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego, wpływającego na jakość życia mieszkańców, np. poprzez modernizację lub zmianę funkcji tych zasobów, rehabilitację obszarów i obiektów zdegradowanych,
- kształtowanie nowych wartości środowiska kulturowego np. w zakresie elementów kompozycji układów przestrzennych, form zabudowy czy atrakcyjności krajobrazu,
- ustalenie zasad ochrony obszarów i obiektów podlegających ochronie w formie nakazów, zakazów i ograniczeń obowiązujących przy budowie, rozbudowie, remontach oraz innych przekształceniach i działaniach przestrzennych,
- wyznaczenie obszarów objętych ochroną konserwatorską i archeologiczną oraz ustalenie zasad ich zagospodarowania,
- minimalizacja występujących zagrożeń dla istniejących wartości zasobów dziedzictwa kulturowego i czynników wywołujących te zagrożenia,
- opracowanie gminnych programów opieki nad zabytkami.

W stosunku do obszarów i obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje priorytet wymagań konserwatorskich wynikający z przepisów odrębnych.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

W obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków ochronie podlega:

- oryginalna (historyczna) forma architektoniczna obiektu we wszystkich jej elementach (wysokość, bryła, geometria i forma dachu, kompozycja bryły i elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, zabytkowe wyposażenie, zasadnicze rozplanowanie wnętrza),
- oryginalny materiał budowlany (w tym rodzaj pokrycia dachowego),
- funkcja obiektu, której ewentualna zmiana powinna spełniać wymagania określone w przepisach odrębnych.

Dla obiektów położonych w granicach stref ochrony konserwatorskiej i/lub archeologicznej obowiązują dodatkowo ustalenia dla tych stref (zgodnie z dokumentami planistycznymi gmin).

W związku z art. 13 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, obowiązuje każdorazowa weryfikacja obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków podczas prac planistycznych, w tym prac nad sporządzaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Postępowanie w sprawie skreślenia zabytku z rejestru wszczynają się z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Dla obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków wyrazem polityki przestrzennej jest zakaz jakiegokolwiek ingerencji w teren zajmowany przez stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, w szczególności działalności inżynierskiej, budowlanej i innej związanej z pracami ziemnymi.

Obowiązuje priorytet wymagań konserwatorskich wynikający z przepisów odrębnych.

Dla obiektów położonych w strefie ochrony archeologicznej i/lub strefie ochrony krajobrazu – obowiązują ustalenia dotyczące strefy (zgodnie z dokumentami planistycznymi gmin).

Na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego, przy tak różnorodnym i cennym krajobrazie kulturowym, szczególnie istotne jest wprowadzenie form ich ochrony prawnej. „Program opieki nad zabytkami województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2012-2015” (2011 r.) proponuje utworzenie na analizowanym obszarze parków kultowych w miejscowościach: Kwitajny (gm. Pasłęk), Kadyny (gm. Tolkmicko), Jelonki (gm. Rychliki), Łęcze (gm. Tolkmicko), Weklice (gm. Elbląg), Próchnik-Łęcze (gm. Elbląg/Tolkmicko), Piórkowo (gm. Płoskinia), Kwietniewo (gm. Rychliki), Truso-Janowo Pomorskie (gm. Elbląg) oraz w okolicy Tolkmicka. Działania związane z powołaniem form ochrony prawnej również powinny być skierowane w stronę wpisania Kanału Elbląskiego na listę UNESCO, na co także wskazuje „Program opieki nad zabytkami województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2012-2015” (2011 r.). Na uwagę zasługują także liczne stanowiska archeologiczne, które ze względu na swoje walory krajobrazowy i ekspozycję powinny być udostępnione do zwiedzania (w tym np. osada Truso w Janowie, grodzisko w Kwietniewie, kurhan w Piórkowie).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

6. Infrastruktura społeczna

Priorytetem w tym zakresie jest koncentracja usług ponadlokalnych infrastruktury społecznej w Elblągu, zwiększenie dostępności do usług ponadlokalnych i lokalnych. Kolejnym ważnym aspektem jest zwiększenie zakresu oferowanych usług związanych z infrastrukturą techniczną poprzez odpowiednie zdiagnozowanie miejsc, gdzie jest zapotrzebowanie na tego typu usługi.

Elbląg pełni rolę multifunkcyjną, ponieważ skupia infrastrukturę techniczną z zakresu szkolnictwa wyższego, ochrony zdrowia, kultury i sportu. Pozostałe ośrodki odznaczają się zdecydowanie mniejszym udziałem usług związanych z infrastrukturą społeczną. Kilka istotniejszych obiektów znajduje się w mieście Braniewie i Pasłęku. Są to najczęściej usługi zdrowia i sportu.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie szkolnictwa i ochrony zdrowia powinny dotyczyć:

- zwiększenia oferty z zakresu szkolnictwa wyższego w Elblągu, wzmacnianie bazy dydaktycznej i naukowej,
- wspieranie tworzenia optymalnej struktury szkół wyższych,
- wspieranie rozwoju szkół, wzmacnianie ich bazy dydaktycznej oraz kierunków kształcenia zgodnych z aktualnym i przewidywanym zapotrzebowaniem rynku pracy,
- wspieranie rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego, zwiększanie różnorodności i dostępności szkół ponadgimnazjalnych, a także podniesienie poziomu nauczania w szkołach, w szczególności na obszarach w których występują głębokie problemy społeczne (modernizacja i rozbudowa istniejącej oferty edukacyjnej, nowoczesne metody nauczania, tworzenie kierunków na który jest obecnie zapotrzebowanie na rynku pracy),
- zapewnienie dostępu do edukacji dla osób w każdym wieku (kształcenie ustawiczne),
- wzmacnianie Elbląga jako ośrodka wysokospecjalistycznych usług medycznych,
- zwiększenie dostępności do oferowanych usług zdrowia lokalnych i ponadlokalnych (opieka specjalistyczna),
- zwiększenie w Elblągu liczby szkół i uczelni kształcących w zakresie medycyny,
- rozwój i promocja lecznictwa uzdrowiskowego we Fromborku,
- dostosowanie systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego do potrzeb nowoczesnego ratownictwa.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie kultury i sportu powinny dotyczyć:

- wzmocnienie rangi Elbląga jako ośrodka regionalnego, poprzez budowę, rozbudowę i modernizację obiektów kultury i sztuki o znaczeniu regionalnym, w tym także teatru w Elblągu, sali koncertowej w Elblągu, muzeów,
- rozwijanie oferty kulturalnej w ośrodkach wspierających i lokalnych - Braniewie, Pasłęku, Fromborku i Tolkmicku,
- wspieranie i rozwijanie ośrodków i instytucji lokalnych, działających w zakresie promowania i upowszechniania kultury Warmii i Mazur,
- dostosowanie sieci placówek i instytucji kultury oraz ich działalności do potrzeb społeczności lokalnych (rozwój oferty kulturalnej we wskazanych ośrodkach miejskich, zwiększenie dostępności ofert kulturalnych mieszkańcom wsi oraz osobom starszym),
- wzmocnienie Elbląga oraz Braniewa i Pasłęka, jako miejsc skupiających obiekty sportowe o charakterze ponadlokalnym, w tym szczególnie poprzez budowę, rozbudowę i modernizację obiektów sportowych: baseny, stadiony, hale widowiskowo-sportowe, korty tenisowe itd.,
- zwiększenie dostępności obiektów sportowych o charakterze podstawowym, z myślą o podniesieniu sprawności fizycznej dzieci i młodzieży oraz podniesieniu jakości życia mieszkańców regionu,
- rozwój i promocja infrastruktury sportów wodnych na Zalewie Wiślanym, z uwzględnieniem ekologicznej pojemności inwestycyjnej.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

7. Sfera gospodarcza

Duży udział terenów cennych pod względem przyrodniczym w strukturze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego, powoduje że działalność gospodarcza skupia się przede wszystkim w Elblągu i jego bliskim sąsiedztwie. Potencjał Elbląga zwiększa także ustanowienie Specjalnej Strefy Ekonomicznej (oprócz Elbląga utworzona jest także w Pasłęku), parku technologicznego, a także klastry oraz jednostki naukowo-badawcze.

Kierunki polityki przestrzennej zwiększenia konkurencyjności gospodarki regionu powinny dotyczyć:

- wzmocnienia Elbląga jako ośrodka rozwoju gospodarczego o znaczeniu regionalnym przy wykorzystaniu jego potencjału w postaci:
  - o aktywności gospodarczej,
  - o produkcji przemysłowej,
  - o otoczenia biznesu,
  - o specjalizacji produkcji m.in. poprzez klastry, parki technologiczne i jednostki badawczo-rozwojowe,
  - o Specjalnej Strefy Ekonomicznej,
  - o instytucje transferu technologii i innowacji,
  - o możliwości rozwoju centrów logistycznych w powiązaniu z węzłami komunikacyjnymi korytarzy transportowych.

W związku z koniecznością wsparcia istniejącego potencjału zaleca się:

- o wzmocnienie i dywersyfikację funkcji gospodarczych,
- o wzmocnienie potencjału naukowo – badawczego,
- o wspieranie centrów logistycznych w rejonie Elbląga,
- o promowanie rozwiązań opartych na multimodalnych węzłach transportowych,
- wzmocnienie obszarów aktywności gospodarczej, rozwijających się wokół ośrodków gospodarczych.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie wielopłaszczyznowej współpracy gospodarczej powinny dotyczyć:

- współpraca z Rosją (Obwód Kaliningradzki) poprzez:
  - o kreowanie stref rozwoju gospodarczego na obszarach przygranicznych (zewnętrzna granica UE),
  - o działania wspierające współpracę transgraniczną (Obwód Kaliningradzki),
  - o stworzenie przejść granicznych związanych ze szlakami turystycznymi, w tym przejść pieszych i rowerowych,
  - o wspieranie małego ruchu granicznego,
- współpraca z regionami sąsiadującymi z Elbląskim Obszarem Funkcjonalnym w obrębie województwa warmińsko-mazurskiego oraz z regionami województwa pomorskiego poprzez:
  - o budowanie i wspieranie specjalizacji ponadregionalnych,
  - o współpraca w zakresie promocji gospodarczej oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej obszarów,
  - o wspieranie sektorów, które należą do inteligentnych specjalizacji, w tym kooperacji na linii nauka - biznes,
  - o budowania produktów turystycznych we współpracy z innymi regionami oraz kreowanie wspólnej polityki promocyjnej,
  - o wspieranie działań sprzyjających transferowi dochodów i tworzeniu miejsc pracy np. współpraca na linii nauka-biznes.

7.1. Przemysł

Elbląski Obszar Funkcjonalny odznacza się małą ilością zakładów przemysłowych. Znacząca część produkcji przemysłowej funkcjonuje w oparciu o potencjał lokalnych zasobów: leśnych, rolniczych oraz geologicznych (surowców mineralnych).

Położenie w granicach Unii Europejskiej stwarza korzystne warunki do swobodnego przepływu towarów a powiązania przygraniczne z Obwodem Kaliningradzkim są szansą na rozwój przemysłu w relacjach z rynkiem rosyjskim i pośrednio z rynkami dalekowschodnimi.

Wśród branż dominują sektory związane z przemysłem drzewno-meblarskim, rolno-spożywczym oraz produkcją maszyn i urządzeń.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie przemysłu powinny dotyczyć:

- rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu (mleczarstwo, przemysł drzewny, meblarstwo oraz budowa jachtów i produkcja żywności wysokiej jakości),
  - rozwoju działalności przemysłowej na terenach zurbanizowanych (promocja małych i średnich przedsiębiorstw niosących mniejsze uciążliwości dla środowiska),
- rozwoju innowacyjnych gałęzi przemysłu i usług (sprzyjanie rozwojowi klastrów, wspieranie innowacyjnych przedsiębiorstw, wspieranie przemysłu technologii informacyjno-komunikacyjnych).

7.2. Gospodarka morska

Na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego funkcjonują drogi wodne należące do morskich wód wewnętrznych. Są to tory wodne Zalewu Wiślanego oraz odcinek rzeki Elbląg (wejście do portu Elbląg), które wymagają okresowego pogłębienia. Korzystne położenie geograficzne Zalewu Wiślanego ma znaczenie dla poszerzenia powiązań gospodarczych regionu, a szczególnie dla współpracy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, potencjalnie również dla współpracy z państwami bałtyckimi. Port Elbląg jest największym polskim portem Zalewu Wiślanego. Jest to port regionalny obsługujący zalewową i bałtycką żeglugę przybrzeżną towarową i pasażersko-turystyczną. Port dysponuje dobrym stanem infrastruktury technicznej oraz oferuje sprzyjające warunki do wzrostu wymiany handlowej.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie przemysłu powinny dotyczyć:

- wspierania rozwoju portu morskiego w Elblągu poprzez:
  - wzmocnianie współpracy z portami morskimi w Gdańsku i Kaliningradzie,
  - wzmocnienie morskiego przejścia granicznego poprzez wprowadzenie odpraw fitosanitarnych,
  - poprawę dostępności portu od strony lądu i zalewu, w tym usunięcie przeszkód wodnych na wejściu do portu w postaci mostu pontonowego w Nowakowie – budowa nowego mostu,
  - dążenie do pełnego wykorzystania potencjału portu, z uwzględnieniem rozbudowanej infrastruktury portowej oraz znacznych rezerw terenowych, a także możliwości budowy nowych terminali dla partnerów zagranicznych,
- zagospodarowania nadzalewowych portów i przystani rybackich w kierunku świadczenia usług turystycznych (Frombork, Tolkmicko) i rozszerzenie ich oferty,
- współpracy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej w oparciu o potencjał Zalewu Wiślanego,
- dążenia do utworzenia w Elblągu węzła dróg wodnych morskich i śródlądowych,
- poprawy dostępności Zalewu Wiślanego od strony Bałtyku poprzez usunięcie barier prawnych oraz przestrzennych dla zapewnienia swobodnej międzynarodowej żeglugi na tym akwenie, a także wspieranie i lobbowanie na rzecz realizacji inwestycji umożliwiającej bezpośrednie połączenie Zalewu Wiślanego z basenem Morza Bałtyckiego z pominięciem Cieśniny Piławskiej,
- rozwoju rybołówstwa na Zalewie Wiślanym,
- tworzenie dogodnych warunków do uprawiania żeglarstwa i sportów wodnych celem rozwoju turystyki i rekreacji morskiej na Zalewie Wiślanym.

7.3. Turystyka

Elbląski Obszar Funkcjonalny jest atrakcyjny pod względem turystycznym ze względu na zróżnicowanie krajobrazu, cenne pod względem przyrodniczym obszary a także nasycenie regionu zabytkami. Wizerunek Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego, jako atrakcyjnego pod względem turystycznym regionu, ukształtował się dzięki Zalewowi Wiślanemu, Żuławom, Wysoczyźnie Elbląskiej oraz 2 pomnikom historii (Kanałowi Elbląskiemu i Zespołowi Katedralnemu we Fromborku).

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie turystyki powinny dotyczyć:

- racjonalnego korzystania z zasobów i walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych dla rozwoju turystyki zgodnie z zasadami:
  - ochrony obszarów cennych (przyrodniczo i kulturowo) przed negatywnymi skutkami intensywnego ruchu turystycznego oraz niekontrolowanego, nieukierunkowanego i chaotycznego zagospodarowania turystycznego,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- porządkowania istniejącego zainwestowania turystycznego,
- realizacji nowych inwestycji związanych z turystyką zgodnie z najwyższymi standardami ochrony środowiska przyrodniczego, krajobrazu oraz dziedzictwa kulturowego,
- racjonalnego wykorzystania w celach turystycznych obszarów prawnie chronionych,
- zapobiegania dewastacji i degradacji środowiska poprzez uwzględnienie naturalnej pojemności recepcyjnej i chłonności turystycznej obszarów,
- kreowania produktów turystycznych oraz powiązań sieciowych w oparciu o istniejące zasoby i walory (zwiększenie konkurencyjności turystycznej regionu, wydłużenie sezonu turystycznego) w tym:
  - wykorzystanie istniejącego potencjału do budowy popytu na nowe produkty turystyczne w oparciu m.in. o funkcję uzdrowską miasta Frombork, międzynarodową drogę wodną E-70 z uwzględnieniem Żuław i Zalewu Wiślanego, walory i zasoby kulturowe regionu - Kanał Elbląski, domy podcieniowe na Żuławach,
  - kreowanie wspólnych przestrzeni turystycznych oraz produktów turystycznych z regionami sąsiednimi (w województwach warmińsko-mazurskim i pomorski) - Żuławy Wiślane, Zalew Wiślany, szlaki turystyczne)
  - kreowanie wspólnych przestrzeni turystycznych oraz produktów turystycznych z Obwodem Kaliningradzkim w oparciu o wykorzystanie potencjału Zalewu Wiślanego.
- realizacji infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz rozwijania form turystyki wykorzystujących potencjał istniejących uwarunkowań i zasobów poprzez:
  - utworzenie systemu szlaków turystycznych w oparciu o istniejące trasy, szlaki oraz walory i zasoby przyrodnicze i kulturowe wraz realizacją zagospodarowania turystycznego towarzyszącego szlakom - włączenie w istniejące systemy tras i szlaków ponadregionalnych (np. wokół Morza Bałtyckiego), połączenie dróg wodnych z systemem europejskich dróg wodnych poprzez drogę wodną E70 (zwiększenie znaczenia dróg wodnych), realizacja nowych szlaków i tras,
  - realizację nowych inwestycji oraz podnoszenie standardu istniejących obiektów związanych z obiektami i miejscami cennymi kulturowo i atrakcyjnymi turystycznie w zakresie: bazy całorocznej noclegowej i gastronomicznej oraz urządzeń i obiektów turystycznych, rekreacyjnych i sportowych (zwłaszcza w rejonie Tolkmicko - Frombork).
  - kształtowanie terenów i obiektów rekreacyjnych, wypoczynkowych w miastach i na obszarach wiejskich w oparciu o strefy styku miast z terenami otwartymi jako elementu systemów przyrodniczych, otwieranie miast w kierunku rzek i jezior (waterfront), ograniczanie intensywności zagospodarowania stref przybrzeżnych jezior, lokalizowanie zabudowy rekreacji indywidualnej z poszanowaniem i ochroną zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu,
  - rozwój form i rodzajów turystyki w oparciu o predyspozycje, potencjały, zasoby, walory środowiska przyrodniczego, kulturowego, a także istniejące zagospodarowania i wiodące cechy przestrzeni, w szczególności na obszarach atrakcyjnych turystycznie, w tym głównie:
    - rozwój turystyki kwalifikowanej wodnej w strefie Zalewu Wiślanego - żeglarstwo, kajakarstwo, surfing, pływanie, wędkowanie, nurkowanie, bojery, ice-surfing,
    - rozwój turystyki kwalifikowanej rowerowej na całym obszarze EOF ze szczególnym uwzględnieniem stref dominacji turystyki w oparciu o system tras rowerowych, uwzględniający atrakcyjne miejsca i zagospodarowanie turystyczne,
    - rozwój turystyki krajoznawczej,
    - rozwój turystyki kulturowej,
    - rozwój turystyki tzw. „eventowej” (festiwalowa, fanoturystyka) - w szczególności w Elblągu,
    - rozwój turystyki przyrodniczej i ekoturystyki, na obszarach cennych przyrodniczo,
    - rozwój turystyki religijnej (sakralnej), której celem wyjazdów są miejsca kultu religijnego oraz obiekty sakralne, miejsca związane ze śmiercią i działalnością świętych, pielgrzymki (Braniewo, Święty Gaj w gminie Rychliki),
    - rozwój turystyki zdrowotnej w oparciu funkcję uzdrowską (Frombork),
    - rozwój turystyki biznesowej, kongresowej - szczególnie na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo i krajobrazowo, dostępnych komunikacyjnych, w obiektach o wysokim

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

standardzie,

- rozwój turystyki tranzytowej, poprzez tworzenie miejsc obsługi recepcyjnej wzdłuż głównych dróg województwa i przy węzłach komunikacyjnych,
- rozwój agroturystyki,
- rozwój nowatorskich form i rodzajów turystyki, budujących konkurencyjność regionu,
- rozwój turystyki w miastach turystycznych w oparciu o markę i potencjał obszaru Kanału Elbląskiego,
- wzmacnianie ośrodków obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu regionalnym (Elbląg, Frombork).

7.4. Rolnictwo

Podstawowym przeznaczeniem dla terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest użytkowanie rolnicze pod uprawy polowe, łąki i pastwiska oraz sady. Na obszarze Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego występują dobre warunki glebowe do rozwoju rolnictwa (zwłaszcza na obszarze Żuław), dzięki czemu rolnictwo jest dominującą gałęzią gospodarki. Ponadto pozostałe uwarunkowania przyrodnicze wskazują na rozwój rolnictwa ekologicznego.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej powinny dotyczyć:

- ochrony gruntów rolnych I, II, III klasy bonitacji oraz gleb pochodzenia organicznego ze szczególnym uwzględnieniem zwartych kompleksów, leżących poza terenami zainwestowanymi i rozwojowymi,
- zachowania w dotychczasowym użytkowaniu terenów łąk i pastwisk w obszarze dolin głównych rzek i pozostałych cieków i zbiorników wodnych, w szczególności na terenach podmokłych,
- zachowania charakteru elementów składających się na rolniczą przestrzeń produkcyjną w tym na krajobraz rolniczy,
- zachowania i wprowadzanie nowej zieleni śródpolnej w sąsiedztwie cieków, celem eliminacji źródeł powierzchniowego zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, jakimi może być intensywnie nawożenie i uprawa ziemi,
- kształtowania zieleni śródpolnej w oparciu o gatunki rodzime,
- optymalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych, (w tym warunków glebowych) do rozwoju sektora rolno-spożywczego,
- optymalne wykorzystanie lokalnych surowców pochodzenia rolniczego do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego,
- poprawa struktury agrarnej gospodarstw poprzez zmniejszenie rozdrobnienia gospodarstw,
- intensyfikacja produkcji roślinnej na obszarach o sprzyjających warunkach gospodarowania,
- wspieranie działań zwiększających produktywność działalności rolniczej, (koncentrację i usprawnianie procesów produkcji żywności, organizowanie rynków rolnych, wspomaganie współpracy producentów rolnych) na obszarach wiejskich zdominowanych przez funkcję rolniczą,
- wspieranie rozwoju oraz promocja rolnictwa ekologicznego,
- poprawa efektywności gospodarowania poprzez specjalizację terytorialną produkcji rolnej,
- tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu gospodarstw wielofunkcyjnych z możliwością produkcji ekologicznej oraz prowadzenia działalności agroturystycznej,
- wspieranie rozwoju nieuciążliwej dla otoczenia działalności pozarolniczej - rzemiosła, rękodzielnictwa, mieszkalnictwa oraz rozwoju turystyki, handlu i usług na obszarach o funkcjach mieszanych skupionych wokół dużych ośrodków miejskich takich jak Elbląg należy
- racjonalne wspieranie działań związanych z produkcją biomasy, biopaliw i biokomponentów wykorzystywanych jako alternatywne źródło energii z zachowaniem zasad dotyczących ochrony produkcji roślinnej i zwierzęcej,
- utrzymanie wysokiej sprawności systemów urządzeń odwadniających i melioracyjnych w celu ochrony i optymalnego wykorzystania potencjału rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z uwzględnieniem poprawy stanu technicznego systemów melioracji - modernizacja i rozbudowa urządzeń melioracyjnych (szczególnie na Żuławach).

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

7.5. Leśnictwo

Lasy na analizowanym obszarze zajmują blisko 23% powierzchni. Stosunkowo duży ich udział w strukturze użytkowania gruntów jest wynikiem występowania tu cennych obszarów pod względem przyrodniczym, które są chronione ustawowo. Zatem istotne jest przy kształtowaniu leśnej przestrzeni produkcyjnej wydzielenie głównych funkcji lasów: ekologicznej, gospodarczej i społecznej.

Na analizowanym obszarze surowce pochodzące z lasów, wykorzystywane są głównie w przemyśle meblarskim i drzewnym.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej powinny dotyczyć:

- maksymalnej ochrony i utrzymania w dotychczasowym użytkowaniu gruntów leśnych, z uwagi na ich znaczenie ochronne, ekologiczne i gospodarcze,
- zwiększenia arealu gruntów leśnych oraz wzrostu udziału lasów o funkcji ochronnej,
- zwiększania arealu gruntów leśnych na terenach przyległych do istniejących kompleksów leśnych i gruntów Lz, V i VI klas bonitacyjnych oraz gruntów IV klasy bonitacyjnej jeśli areal przeznaczony do zalesienia nie przekracza 10 arów lub jest gruntem zdegradowanym,
- zalesiania gruntów w zgodzie z operatem granicy polno-leśnej, w którym należy wskazać miejsca i kolejność zalesień,
- rozwoju funkcji rekreacyjnych na terenie lasów na warunkach określonych w przepisach odrębnych,
- zwiększenia ogólnej powierzchni lasów,
- poprawy jakości zasobów leśnych i ich kompleksowej ochrony zgodnie z zasadami:
  - o kontynuowania stopniowej przebudowy monokultur sosnowych,
  - o sukcesywnej przebudowy drzewostanów w celu dostosowania ich do warunków siedliskowych,
  - o wykorzystywania rodzimych gatunków drzew i krzewów do zalesień,
  - o ochrony ekosystemów leśnych przed pożarami i innymi szkodliwymi czynnikami zagrażającymi trwałości lasów,
  - o rozbudowy i modernizacji bazy szkółkarskiej oraz infrastruktury służącej ochronie lasów,
  - o nadzoru nad gospodarką leśną oraz sporządzania i aktualizowania niezbędnej dokumentacji urzędzeniowej w lasach niebędących w zarządzie Lasów Państwowych,
- wzmocnienia modelu trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej zgodnie z zasadami:
  - o realizacji modelu trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, aby stała się ona współzależnym z rolnictwem ogniwem wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich,
  - o utrzymania produkcyjnej zasobności lasów i zachowania regionów matecznych (obszarów występowania naturalnych rodzimych populacji drzew),
  - o racjonalnego pozyskiwania drewna głównie dla przemysłu meblarskiego, celulozowo-papierniczego, górnictwa, budownictwa oraz biomasy dla energetyki w granicach nieprzekraczających możliwości produkcyjnych lasu, z zachowaniem funkcji ekologicznej i społecznej,
  - o pozyskiwania surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu w sposób zapewniający możliwość ich biologicznego odtwarzania, a także ochronę runa leśnego.
  - o utrzymania wysokiej jakości osobniczej zwierzyny gatunków łownych,
  - o poprawy warunków bytowania i utrzymania jej stanu liczebnego na poziomie zapewniającym realizację celów gospodarki leśnej,
  - o promowania doświadczeń związanych z wprowadzeniem zasad wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarki leśnej w Leśnym Kompleksie Promocyjnym „Lasy Elbląsko-Żuławskie”,
  - o wyposażenia lasów w niezbędne elementy zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego oraz edukacji ekologicznej (tzw. ścieżki dydaktyczne) w celu realizacji powszechnego udostępniania lasów społeczeństwu
  - o kontynuacji aktywnego uczestnictwa jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w popularyzacji wiedzy przyrodniczej i kształtowaniu świadomości ekologicznej społeczeństwa,
  - o współpracy leśników z administracją rządową i samorządową, z organizacjami pozarządowymi, szkołami, stowarzyszeniami przedsiębiorców leśnych w celach

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

utrzymania wielofunkcyjnego charakteru lasów oraz łagodzenia i unikania konfliktów
między różnymi funkcjami lasów.

7.6. Rybactwo i rybołówstwo

Elbląski Obszar funkcjonalny jest regionem, w którym funkcjonują dwie gałęzie gospodarki rybackiej: rybołówstwo morskie oraz rybactwo. Rosnące zainteresowanie turystyką i sportami wędkarskimi powoduje zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym oraz niesie zagrożenia wywołane nadmierną eksploatacją środowiska wokół ważnych kompleksów wodnych. Na wodach Zalewu Wiślanego prowadzone jest rybołówstwo morskie, przybrzeżne.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie rybactwa i rybołówstwa powinny dotyczyć:

- wzmocnienia zrównoważonego, trwałego rozwoju rybołówstwa morskiego na Zalewie Wiślanym poprzez:
  - o wspieranie inwestycji w portach rybackich, przystaniach i miejscach wylądunku mające na celu rozwój technologiczny i poprawę warunków pracy rybaków,
  - o prowadzenie systematycznej gospodarki zarybieniowej o zróżnicowanej strukturze gatunkowej przy zachowaniu stanu równowagi ekosystemu wodnego,
  - o zachowanie rezerw terenowych pod ewentualną rozbudowę infrastruktury portów i przystani rybackich,
  - o wspieranie inwestycji w przechowywanie i przetwórstwo ryb w zakresie wstępnego przetwarzania, pakowania i przechowywania,
  - o unowocześnianie floty i narzędzi połowowych,
  - o wykorzystanie potencjału turystycznego rybołówstwa: rozszerzanie działalności rybackiej o usługi okołorybackie powiązane z obsługą turystyki (np. turystyka rybacka, wędkarstwo morskie, agroturystyka, gastronomia rybna itp.),
  - o promocję produktów rybnych, wędkarstwa morskiego, agroturystyki nadzalewowej (np. stworzenie rozpoznawalnego produktu lokalnego powiązanego z rybołówstwem),
  - o wielokierunkową współpracę z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej na rzecz zrównoważonego ekosystemu Zalewu w zakresie uregulowania kwestii przeławiania akwenu, wspólnej gospodarki zarybieniowej, przestrzegania limitów i okresów połowowych, ochrony środowiska
- ochrony ekosystemu wodnego Zalewu oraz jego obrzeża poprzez:
  - o ochronę akwenu Zalewu Wiślanego zgodnie z przepisami ustanowionym dla obszarów sieci NATURA 2000,
  - o ochronę prawną zwierząt,
- racjonalnej gospodarki zasobami rybnymi na Zalewie Wiślanym poprzez:
  - o zachowanie stanu równowagi w ichtiofaunie i zapewnienie bioróżnorodności gatunkowej ryb morskich,
  - o systematyczne, intensywne zarybianie akwenu, szczególnie węgorzem europejskim (zgodnie z Planem Zarządzania Populacją Węgorza Europejskiego),
  - o restytucję cennych i zagrożonych gatunków ryb,
  - o ochronę ryb przed zagrożeniami zdrowotnymi,
  - o systematyczny monitoring stanu ichtiofauny oraz wielkości połowów,
- wzmocnienia działań ochronnych ekosystemów wodnych i rybostanów jezior i rzek poprzez:
  - o zachowanie istniejącej bioróżnorodności gatunkowej ryb przez systematycznie prowadzone zarybiania wód oraz restytucję niektórych gatunków ryb,
  - o przywrócenie swobody migracji ryb w rzekach poprzez wybudowanie na przegradzających je piętrzeniach przepławek dla ryb.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

8. Infrastruktura komunikacyjna

Kierunki rozwoju komunikacji (systemu transportowego) w Elbląskim Obszarze Funkcjonalnym zostały określone w *Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju*, *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego* oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, a także w strategiach oraz lokalnych i branżowych planach rozwoju, omówionych powyżej.

Kierunki rozwoju systemu transportowego uwzględniają funkcjonowanie i rozwój korytarzy transportowych o znaczeniu międzynarodowym przebiegających przez obszar EOF:

- Paneuropejskich Korytarzy Transportowych:
  - o Korytarz nr IA (/Helsinki/ Ryga – Kaliningrad – Elbląg – Gdańsk), którego wypełnieniem w EOF są:
    - droga krajowa nr 22/S22/E-28 (/Niemcy/ Kostrzyn n. Odrą – Gorzów - Malbork – Elbląg – Grzechotki/Rosja/)
    - linie kolejowe nr 204 (Malbork – Braniewo/ Rosja/) i szerokotorowa nr 217 (Wielkie Wierzno – Braniewo/Rosja/),
  - o korytarz nr VI Gdańsk – Katowice – Żylna, którego wypełnieniem w EOF jest droga krajowa nr 7/S7/E-77 (Gdańsk – Elbląg – Warszawa – Kraków – Chyżne/ Słowacja/)
- korytarza sieci TEN-T Bałtyk – Adriatyk, w którym znajdują się:
  - o drogi:
    - nr 7 Gdańsk – Warszawa (E77),
    - nr 22 Elbląg – gr. państwa (E28),
  - o linie kolejowe:
    - nr 9 Gdańsk – Warszawa (E65),
    - nr 204 Malbork – gr. państwa;
  - o przejścia graniczne:
    - drogowe - Grzechotki,
    - kolejowe – Braniewo,
  - o terminal kolejowo - drogowy Braniewo, lokalizacja alternatywna zamiast/obok Ełku,
- koncepcyjnego korytarza Via/Rail Hanseatica:
  - o połączenie drogowe: Szczecin – Gdańsk – Elbląg – gr. państwa (Rosja) z odgałęzieniem Elbląg –Ostróda - Ełk (do drogi Via Baltica), przebiegające drogami nr 7 i 22;
  - o połączenie kolejowe: Szczecin - Gdańsk – Elbląg - Braniewo – gr. państwa (Rosja) z odgałęzieniem Elbląg - Morąg – Olsztyn – Ełk (do linii Rail Baltica), przebiegające liniami kolejowymi nr 204 i 220.

Układ drogowy w EOF będzie tworzył zhierarchizowany system, wynikający z jego funkcjonalnego podziału na układ podstawowy i obsługujący.

Układ podstawowy będzie wypełniał nadrzędne funkcje, wynikające z kierunków rozwoju systemu transportowego kraju i województwa, służąc powiązaniom międzynarodowym, krajowym, regionalnym, a także ważniejszym powiązaniom zewnętrznym i wewnętrznym EOF.

Zadaniem tego układu będzie przede wszystkim prowadzenie ruchu. Obsługa zagospodarowania przy pomocy dróg układu podstawowego będzie odbywać się w sposób i w zakresie, które wynikają z ich kategorii oraz klas i przepisów dotyczących warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie. Do dróg układu podstawowego zalicza się wszystkie drogi krajowe i wojewódzkie oraz większość dróg powiatowych. Są to drogi klasy drogi ekspresowej (S), głównej ruchu przyspieszonego (GP) głównej (G) i zbiorczej (Z). Do układu tego w miarę potrzeb mogą też wejść drogi gminne klasy zbiorczej (Z).

Zadaniem układu obsługującego będzie zapewnienie bezpośredniego dojazdu i obsługa zagospodarowania, wyprowadzenie ruchu na układ podstawowy oraz zapewnienie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych, nie obsługiwanych przez układ podstawowy. Układ ten będą tworzyć pozostałe drogi powiatowe oraz drogi gminne klasy drogi lokalnej (L) lub dojazdowej (D).

Elementami podstawowego układu drogowego będą:

- drogi krajowe:
  - o nr 7/S7 klasy drogi ekspresowej (S),

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- nr 22/S22, klasy drogi ekspresowej (S) na odcinku węzeł „Elbląg Wschód” – granica państwa z Federacją Rosyjską, wraz z przejściem granicznym w Grzechotkach, na odcinku od węzła „Raczki/Elbląg Południe” w kierunku Malborka droga powinna mieć klasę co najmniej głównej ruchu przyspieszonego (GP) i nowy przebieg w kierunku Malborka, postulowana klasa tego odcinka – droga ekspresowa (S),
- nr 54, klasy głównej ruchu przyspieszonego (GP), wraz z przejściem granicznym w Gronowie i obwodnicą Braniewa
- drogi wojewódzkie:
  - droga nr 500 (Elbląg), klasy głównej (G)⁴⁷, wraz z nowym przebiegiem na odcinku od Al. Tysiąclecia do węzła „Elbląg Południe/Raczki”,
  - nr 503 (Elbląg – Podgrodzie), klasy głównej (G)⁴⁸, wraz z możliwym przełożeniem części przebiegu drogi w Elblągu,
  - nr 504 (Elbląg – Braniewo), klasy głównej (G), wraz z możliwym przełożeniem części przebiegu drogi w Elblągu, oraz obwodnicą Braniewa, nawiązującą do obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 54,
  - nr 505 (Frombork – Pasłęk), klasę zbiorczej (Z), wraz z obwodnicą Młynar,
  - nr 506 (Chruściel – Nowica), klasy głównej (G)⁴⁹,
  - nr 507 (Braniewo – Dobrze Miasto), klasy głównej (G), wraz z obwodnicą Braniewa, nawiązującą do obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 54,
  - nr 509 (Elbląg – Drwęczno), klasy głównej (G) w Elblągu, klasy zbiorczej (Z) na pozostałym odcinku, wraz z obwodnicą Młynar,
  - nr 510 (granica państwa – Pieniężno), klasy zbiorczej (Z),
  - nr 512 (Pieniężno – Szczurkowo), klasy głównej (G), wraz z ewentualnymi obwodnicami wsi Łoźnik, Pełty i Pluty,
  - nr 513 (węzeł „Pasłęk Północ” – Wozławki), klasy głównej (G), wraz z północną obwodnicą Pasłęka oraz obwodnicami wsi Bielica, Burdajny i Godkowo,
  - nr 526 (Pasłęk – Przezmark), klasy głównej (G)⁵⁰,
  - nr 527 (Dzierzgoń – Olsztyn), klasy głównej (G)⁵¹, wraz z południową obwodnicą Pasłęka klasy zbiorczej (Z), łącząca drogę nr 527 z węzłem „Pasłęk Południe”,

– drogi powiatowe klasy zbiorczej (Z).

Drogi powiatowe klasy niższej niż zbiorcza (Z) oraz drogi gminne tworzyć będą układ obsługujący.

Układ linii kolejowych w EOF tworzyć będą linie nr:

- 204 Malbork – Braniewo – granica państwa (Kaliningrad),
- 217 (szerokotorowa) Wielkie Wierzno – Braniewo - granica państwa (Kaliningrad),
- 220 Olsztyn – Bogaczewo,
- 221 Gutkowo – Olsztyn,
- 254 Tropy – Braniewo,

wraz z punktami eksploatacyjnymi oraz kolejowym przejściem granicznym w Braniewie.

Spójny system dróg wodnych EOF składać się będzie z:

- układu morskich dróg wodnych tworzonych przez Zalew Wiślany i odcinek rzeki Elbląg,
- układu śródlądowych dróg wodnych tworzonych przez Kanał Elbląski, Kanał Jagielloński i Nogat.

W zakresie dostępu do wód Zatoki Gdańskiej pozostaje otwarta kwestia budowy kanału przez Mierzeję Wiślana.

Łądowy dostęp do dróg wodnych zapewnią morskie i śródlądowe porty i przystanie, wraz z największym portem w Elblągu, przewidzianym do rozbudowy oraz morskimi przejściami granicznymi w Elblągu i Fromborku.

Obsługę lotniczą EOF zapewni zmodernizowane lotnisko w Elblągu.

⁴⁷ Droga nie uwzględniona w PZWWW, klasę ustalono na podstawie SUIKZP m. Elbląg

⁴⁸ Przyjęto zgodnie ze SUIKZP Elbląga i zgodnie z klasą w stanie istniejącym, wg projektu PZPWWW droga klasy Z

⁴⁹ Przyjęto zgodnie z klasą w stanie istniejącym, wg projektu PZPWWW droga klasy Z

⁵⁰ Przyjęto zgodnie z klasą w stanie istniejącym, wg projektu PZPWWW droga klasy Z

⁵¹ Przyjęto zgodnie z klasą w stanie istniejącym, wg projektu PZPWWW droga klasy Z

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

W zakresie komunikacji zbiorowej w obszarze EOF przewiduje się rozwój komunikacji autobusowej, kolejowej i tramwajowej, działających w oparciu o węzły przesiadkowe, z których największe zlokalizowane będą w Elblągu i Braniewie.

W obszarze EOF przewiduje się rozwój dróg i szlaków rowerowych, zgodnie z ustaleniami szczegółowymi dla poszczególnych gmin oraz szlaków.

Dla ww. urządzeń komunikacyjnych *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego* i studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin ustalają konieczność utrzymania w planach miejscowych rezerw terenowych dla ich adaptacji, modernizacji, budowy, rozbudowy i przebudowy, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z właściwych ustaw i rozporządzeń oraz prognozowanych wielkości ruchu.

8.1. Obszary inwestycji celu publicznego związane z komunikacją

W projekcie *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego* określono rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, ustalonym w dokumentach przyjętych przez Sejm, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik wojewódzki.

W obszarze EOF inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu infrastruktury komunikacyjnej są:

- budowa drogi S7 Warszawa – Gdańsk na odcinku od południowej obwodnicy Gdańska do początku obwodnicy Elbląga, ustalona w Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2011-2015,
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 503 na odcinku Elbląg - Tolkmicko – Pogrodzie, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039,
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinku Pasłęk – Orneta, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039,
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinku węzeł Pasłęk Północ – Pasłęk wraz ze zmianą przebiegu na terenie Pasłęka, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039,
- rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 527 na odcinku Rychliki - Jelonki wraz z infrastrukturą towarzyszącą, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko – Mazurskiego,
- modernizacja linii kolejowych do odpowiednich prędkości przewozowych, w tym:
  - o 101 - 120km/h na linii Bogaczewo – Braniewo,
  - o 81-100km/h na linii Bogaczewo – Olsztyn,ustalone w Master Planie dla Transportu Kolejowego w Polsce do 2030 roku,
- Międzynarodowa Droga Wodna E70, ustalona w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko - Mazurskiego na lata 2014-2039,
- trasy rowerowe w Polsce Wschodniej – województwo Warmińsko-Mazurskie, ustalone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Warmińsko- Mazurskiego na lata 2014-2039,
- rewitalizacja Kanału Elbląskiego, ustalona w plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (do 2015).

W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy miasta Elbląg* ustalono obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, którymi z zakresu systemu transportowego są:

- obszar przebudowy wylotu na Malbork w ciągu drogi nr 22 między węzłem Raczki a granicą miasta,
- trasa ulicy międzydzielnicowej łączącej dzielnicę północną i wylot w kierunku Braniewa z Dębicą oraz Warszawskim Przedmieściem i wylotami w kierunku Ornety, Warszawy i Olsztyna, z omińnięciem centrum,
- trasa ulicy międzydzielnicowej łączącej dzielnicę północną i wylot w kierunku Braniewa poprzez trasę Unii Europejskiej z węzłem Raczki na drodze nr 7 oraz wylotem w kierunku Malborka, z omińnięciem centrum,
- trasa przedłużenia ul. Tysiąclecia w kierunku na zachód oraz wylotu w kierunku Wikrowa poprzez wiadukt nad drogą nr 7,
- trasa przedłużenia ul. Płk Dąbka na północ poprzez dzielnicę Modrzewina w kierunku wylotu drogi do Tolkmicka,
- trasa ulicy międzydzielnicowej łączącej Modrzewinę z Rubnem a następnie poprzez most na rzece Elbląg w kierunku węzła Kazimierzowo,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- ulica międzydzielnicowa klasy zbiorczej (Z), stanowiąca wewnętrzną południową obwodnicę miasta od skrzyżowania ulicy Tysiąclecia z ulicą Rycerską poprzez:
  - wiadukt nad linią kolejową w ciągu ulicy Dojazdowej,
  - ulicę Malborską,
  - węzeł łączący z drogą nr 7 w ciągu ul. Skrzydlatej, pod warunkiem uzyskania zgody na odstąpienie od warunków technicznych Rozporządzenia Transportu i Gospodarki Morskiej,
  - projektowaną ulicą łączącą ul. Skrzydlatą z ul. Akacją między lotniskiem a terenami inwestycyjnymi,
  - wiadukt nad linią kolejową w ciągu ul. Akacjowej do skrzyżowania ulicy Grunwaldzkiej z ulicą Rawską,
  - obszar centrum logistyczno-organizacyjnego Elbląskiego Parku Technologicznego Modrzewina,
  - obszar północnej części portu morskiego Elbląg przewidzianej do rozbudowy urządzeń przeładunkowych i składowych; objęcie terenów rozwojowych portu położonych w gminie Elbląg wymaga zawarcia stosownego porozumienia międzygminnego,
  - obszar przewidzianego do modernizacji i rozbudowy lotniska wielofunkcyjnego,
  - odcinek międzynarodowej trasy rowerowej Berlin – Kaliningrad, przebiegający przez Stare Miasto – Dolinę Kumieli – Bażantarnię – Dąbrowę – Jagodno – Jelenią Dolinę.

Oprócz ww. do obszarów, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym z zakresu systemu transportowego powinny zostać zaliczone następujące przedsięwzięcia:

- budowa w nowym przebiegu drogi krajowej nr 22 na odcinku granica Elbląga (rejon węzła „Elbląg Południe/Raczki”) – granica województwa, klasy co najmniej głównej ruchu przyspieszonego (GP), postulowana klasa drogi ekspresowej (S),
- rozbudowa i przebudowa drogi krajowej nr 54, wraz z budową obwodnicy Braniewa,
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 504, wraz z budową obwodnicy w Braniewie,
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 505, wraz z budową obwodnicy Młynar,
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 506,
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 507, wraz z budową obwodnic Braniewa i Pieniężna,
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 509, wraz z budową obwodnicy Młynar,
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 510,
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 512, wraz z ewentualną budową obwodnic wsi Łoźnik, Pełty i Pluty
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 513, wraz z północną obwodnicą Pasłęka oraz obwodnicami wsi Bielica, Burdajny i Godkowo,
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 526,
- rozbudowa i przebudowa drogi wojewódzkiej nr 527, wraz z południową obwodnicą Pasłęka klasy zbiorczej (Z), łącząca drogę nr 527 z węzłem „Pasłek Południe”,
- modernizacja (rozbudowa i przebudowa) linii kolejowych nr 217, 221 i 254 do uzyskania odpowiednich prędkości eksploatacyjnych.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

9. Infrastruktura techniczna

9.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Obszar posiada znaczne zasoby wód użytkowych, których głównym źródłem są zbiorniki wód podziemnych. Prawie wszystkie gminy odznaczają się większym stopniem zwodociągowania niż skanalizowania.

Działania priorytetowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej powinny opierać się przede wszystkim na racjonalnym i zrównoważonym poborze wody. Drugim priorytetem jest modernizacja i dalsza rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, najlepiej wykonywana równolegle. Odstępstwa na rzecz stosowania przydomowych oczyszczalni ścieków mogą być realizowane jedynie na obszarach o bardzo rozproszonej zabudowie i pozbawionej możliwości podłączenia do sieci. Działania w tym celu powinny także mieć na uwadze poprawę jakości wód poprzez stosowanie nowoczesnych technologii stacji uzdatniania wód. Obszarem szczególnie istotnym, dla którego zadaniem priorytetowym powinna być realizacja systemu kanalizacji sanitarnej, są Żuławy.

9.2. Gospodarka gazowa

W związku z niedorozwojem sieci gazowej na obszarze EOF kwestią kluczową jest rozbudowa infrastruktury zapewniającej dostęp do sieciowego gazu ziemnego obszarom oddalonym od miasta Elbląg, w tym obszarze nadzalewowego z gminami i miastami Tolkmicko, Frombork, Braniewo oraz rejonu miasta i gminy Pasłęk, a także pozostałym obszarom zlokalizowanym w granicach EOF. W związku z tym szczególnie istotna będzie kwestia realizacji inwestycji:

- rozbudowa i wzmocnienie systemów przesyłowych pomiędzy województwami sąsiadującymi - warmińsko-mazurskim (powiaty elbląski oraz miasto Elbląg) i pomorskim (powiat malborski) - oraz w obrębie województwa,
- budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Kościerzyna – Olsztyn do transportu gazu pochodzącego z pokładów gazu zawartego w łupkach ilastych oraz transportu gazu ziemnego,
- budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Elbląg-Raczki – Bogaczewo w celu zaopatrzenia w gaz m.in miasta Pasłęk,
- budowa gazociągu relacji Elbląg-Rubno – Braniewo w celu gazyfikacji miast i gmin nadzalewowych Milejewo, Tolkmicko, Frombork, Braniewo,
- poprawa sprawności funkcjonowania istniejącego systemu przesyłu i dystrybucji gazu,
- przesył i wykorzystanie gazu z łupków, w przypadku podjęcia jego eksploatacji.

9.3. Elektroenergetyka

Oprócz najważniejszych kierunków wyznaczonych w dokumentach strategicznych dla energetyki tj. zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju i dywersyfikacji źródeł energii istotną kwestią jest ochrona środowiska przyrodniczego przed negatywnymi skutkami oddziaływania procesów energetycznych poprzez programowanie działań w energetyce zapewniających zachowanie zasobów. Głównymi kierunkami osiągnięcia tych celów powinny być działania obejmujące:

- modernizację optymalizującą parametry sieci elektroenergetycznej oraz wprowadzenie rozwiązań służących efektywności energetycznej Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- rozbudowę i wzmocnienie elektroenergetycznych systemów przesyłowych w obrębie EOF poprzez budowę stacji 400/110kV w Elblągu oraz powiązanie jej z linią 400kV Gdańsk – Olsztyn Mątki.
- rozbudowę i wzmocnienie elektroenergetycznej sieci rozdzielczej,
- zapewnienie priorytetu dla budowy inteligentnych sieci i układów pomiarowych,
- wykorzystanie handlu emisjami i innych wspomagających mechanizmów.

9.4. Odnawialne źródła energii

W ramach zintegrowanej polityki przestrzennej gmin objętych współpracą w ramach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego powinny zostać podjęte działania wspierające w szczególności technologie wykorzystania odnawialnych źródeł energii nie degradujące krajobrazu. Zatem postuluje się, za strategicznymi dokumentami krajowymi oraz sugestiami zapisanymi w projekcie planu zagospodarowania województwa warmińsko-mazurskiego, realizację niewielkich obiektów – mikroinstalacje i małe instalacje, wsparcie inwestycji infrastrukturalnych umożliwiających funkcjonowanie w systemie prosumenckim, lokalizowanie inwestycji w układzie rozproszonym, wspieranie inwestycji dających wymierne korzyści ekonomiczne producentom tj. obniżenie kosztów

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

energetycznych funkcjonowania, wspieranie inwestycji wpływających na zmniejszenie emisji niebezpiecznych dla zdrowia pyłów zawieszonych i tlenków węgla, m.in. z palenisk domowych. Podejmowane działania, w szczególności w sferze planowania przestrzennego, powinny realizować postulaty zawarte w dokumentach wyższego rzędu mówiące przede wszystkim o wspieraniu i rozwijaniu energetyki odnawialnej w oparciu o pracujące w układzie rozproszonym małe instalacje wiatrowe i fotowoltaiczne, kotłownie na biomasę, biogazownie rolnicze oraz instalacje pracujące w kogeneracji, wykorzystanie do produkcji energii dużego potencjału lokalnych zasobów biomasy, w szczególności biomasy rolniczej oraz pozostałości z produkcji:

- rolniczej,
- przemysłu rolno-spożywczego
- drzewno-meblarskiego,

a także wykorzystanie obszarów rolniczych i leśnych dla rozwoju energetyki odnawialnej w sposób zrównoważony zapewniającym zachowanie różnorodności biologicznej, funkcjonalnej, krajobrazowej. W obrębie tzw. dużej energetyki wiatrowej dopuszczalna jest lokalizacja na obszarach (zgodnie z projektem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego):

- gminy Gronowo Elbląskie,
- zachodniej części gminy Markusy,
- południowo-wschodniej części gminy Rychliki,
- terenów na północ, zachód i południe od miasta Pasłęk w obszarze wiejskim,
- południowo-wschodnim fragmencie gminy Milejewo,
- w pasie od miejscowości Wilczęta na północny zachód w kierunku wsi Płonno i Kraskowo - gmina Wilczęta,
- usytuowanego południkowo pasa od południowej granicy miasta Braniewo przez gminy Braniewo i Płoskinia do północnych granic gminy Młynary (w tym Pierzchały, Chruściel, Wielkie Wierzno),
- pasa ciągnącego się we wschodniej części gminy Płoskinia oraz fragmentami przez gminy Braniewo na północy i Pieniężno na południu
- pasa w południowo-wschodniej części gminy Pieniężno ulokowanego równolegle do granicy z gminą Orneta.

Obszary zakazu lokalizacji dużej energetyki wiatrowej obejmują przede wszystkim:

- obszary cenne pod względem przyrodniczym, prawnie chronione: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne,
- tereny w granicach administracyjnych miast,
- tereny uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- tereny o funkcji uzdrowiskowej - Frombork,
- tereny w pasie szerokości 2000 m od granic obszarów objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody.

Wytyczne co do potencjalnej lokalizacji dużych farm wiatrowych należałoby uwzględnić w tworzonych i aktualizowanych dokumentach planistycznych będących wyrazem polityki przestrzennej gmin, w tym studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin i aktach prawa miejscowego jakimi są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Wytyczanie stref dogodnych do lokalizacji farm wiatrowych powinno uwzględniać zarówno wytyczne dokumentów planistycznych wyższego rzędu jak i specyficzne lokalne warunki, tak by zapewnione było bezpieczeństwo mieszkańców okolicznych obszarów, środowiska przyrodniczego oraz ład przestrzenny i krajobraz kulturowy. W obranej polityce przestrzennej należy równoważyć motywowaną względami ekonomicznymi presję inwestycyjną z wymaganiami ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego oraz klimatem społecznym, biorąc również pod uwagę uwarunkowania techniczne, w tym kwestię możliwości sieci elektroenergetycznej do dystrybucji wyprodukowanych zasobów energetycznych.

W zakresie wspierania rozwoju energetyki solarnej na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego przyjmuje się, za dokumentami wyższego rzędu zasady:

- wykluczania dużych, wielkopowierzchniowych, monotonnych, konfliktowych w stosunku do siedzib ludzkich i krajobrazu instalacji solarnych,
- stosowania stref buforowych od terenów cennych przyrodniczo, kulturowo i krajobrazowo,
- podziału instalacji wielkopowierzchniowych na mniejsze przestrzennie sekcje przedzielane pasami

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- zieleni izolacyjnej,
- opracowania regulacji prawnych określających uwarunkowania i zasady zagospodarowania dla lokalizacji instalacji solarnych poprzez ustalenie obszarów oraz szczegółowych parametrów w aktach prawa miejscowego - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- preferowania rozwoju energetyki solarnej w oparciu o mikro i małe instalacje fotowoltaiczne,
- wypracowania i wdrożenia zasad dobrych praktyk rozwoju energetyki fotowoltaicznej w sposób zintegrowany dla całego Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego.

9.5. Telekomunikacja

Z punktu widzenia przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu jako poważnej bariery rozwojowej oraz zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym sieci światłowodowej dedykowanej świadczeniu usług szerokopasmowego dostępu do Internetu i sieci stacji bazowych telefonii komórkowych, wsparcie rozwoju jest szczególnie istotne. Należy podjąć działania umożliwiające osiągnięcie założeń Narodowego Planu Szerokopasmowego zakładającego do roku 2020 zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu o prędkości co najmniej 30 mb/s oraz 100 mb/s dla 50% społeczeństwa. W szczególności na obszarach wiejskich, oddalonych od głównych ośrodków miejskich i szlaków komunikacyjnych oraz o rozproszonej zabudowie, wspieranie rozbudowy sieci infrastrukturalnej umożliwiającej świadczenie usługi dostępu do Internetu (minimum 30 mb/s) powinno być wspierane przez działania samorządu. O ile w/w cel zakłada się osiągnąć dzięki odpowiedniemu formalno-prawnemu i finansowemu wsparciu przedsiębiorców telekomunikacyjnych i to na ich barkach w głównej mierze spoczywać będzie realizacja założeń, o tyle do zadań samorządu należy zaliczyć działania:

- ułatwiające realizację inwestycji w pasie drogowym dróg w zarządzie gmin i powiatów funkcjonujących w ramach Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego
- ograniczające dodatkowe obciążenia finansowe inwestorów, w tym opłat za zajęcie pasa drogowego,
- zapewniające maksymalne wsparcie formalno-prawne prowadzonych inwestycji, w tym w kwestii dostępu do informacji i sprawnego realizowania zadań samorządu w zakresie władztwa planistycznego i budowlanego oraz zarządu nieruchomościami (pasem drogowym),
- realizacji inwestycji infrastrukturalnych gminnych i powiatowych w zakresie kanałów technologicznych realizowanych w trakcie inwestycji drogowych z uwzględnieniem potrzeb telekomunikacyjnych.

Należy kształtować politykę przestrzenną zapewniającą brak barier w rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeb ochrony środowiska i ład u przestrzennego, a także potrzeb społecznych..

Ponadto w zakresie pożądaných zadań jednostek samorządu terytorialnego zrzeszonych w ramach EOF jest wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w szczególności, poprzez:

- rozwój wiedzy i umiejętności pozwalających na tworzenie, udostępnianie oraz wykorzystywanie informacji i usług elektronicznych,
- podnoszenie jakości informacji i usług oferowanych w Internecie oraz doskonalenie form przekazu,
- rozwój systemów geoinformacyjnych, zdigitalizowanych baz danych, elektronicznych systemów danych przestrzennych, elektronicznych systemów nauczania, systemów wspierania nauki, elektronicznych usług administracji i zdrowia.

10. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa

Wyróżnia się obszary, na których realizowane są cele publiczne o znaczeniu ponadlokalnym należą do nich:

- sieć dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych,
- tereny kolei,
- infrastrukturę przesyłową i główne elementy infrastruktury dystrybucyjnej;
- obszary i obiekty objęte formami ochrony przyrody stanowiącymi na poziomie ponadlokalnym;
- obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Inwestycje celu publicznego należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym obejmują w szczególności:

- Budowa drogi S7 Warszawa – Gdańsk, odcinek koniec południowej obwodnicy Gdańska – początek obwodnicy Elbląga,
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 503 na odcinku Elbląg - Tolkmicko – Pogrodzie,
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinku Pasłęk – Orneta,
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinku węzeł Pasłęk Północ - Pasłęk wraz ze zmianą przebiegu na terenie Pasłęka,
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 527 na odcinku Rychliki - Jelonki wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- Prace na wybranych liniach kolejowych w perspektywie UE 2014-2020 - prace przygotowawcze,
- Przebudowa infrastruktury obsługi podróżnych na stacjach i przystankach w celu dostosowania do obsługi osób o ograniczonej mobilności,
- Modernizacja linii kolejowych do odpowiednich prędkości przewozowych, w tym 101 - 120km/h na linii Bogaczewo – Braniewo,
- Modernizacja linii kolejowych do odpowiednich prędkości przewozowych, w tym 81-100km/h na linii Bogaczewo – Olsztyn,
- Międzynarodowa Droga Wodna E70,
- Inwestycje związane z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych: Rewitalizacja Kanału Elbląskiego na odcinku – Jezioro Drużno – Miłomłyn, Miłomłyn – Zalewo, Miłomłyn – Ostróda – Stare Jabłonki,
- Inwestycje związane z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych: Pętla Żuławska,
- Rewitalizacja Kanału Elbląskiego na odcinkach: Jezioro Drużno – Miłomłyn, Miłomłyn – Zalewo, Miłomłyn – Ostróda – Stare Jabłonki,
- Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie,
- Budowa stacji 400/110kV Elbląg oraz włączenie jej do linii 400kV Gdańsk – Mątki,
- Budowa rozdzielni 110kV w stacji 400/110kV Elbląg oraz odcinków linii wielotorowych 110kV w celu zasilenia z tej stacji istniejącej sieci 110kV,
- Budowa linii 110kV Górowo Iławeckie – Piotrowiec,
- Przebudowa odcinków linii 110kV Elbląg Wschód-Modrzewina i Elbląg Wschód – Gronowo na kablowe,
- Przebudowa i modernizacja linii 110kV na terenie miasta Elbląga,
- Przebudowa linii 110kV Gdańsk Błonia – EC Elbląg,
- Modernizacja linii 110kV Elbląg Zachód – Malbork,
- Modernizacja linii 110kV Orneta – Piotrowiec,
- Modernizacja linii 110kV Braniewo – Piotrowiec,
- Modernizacja linii 110kV Pasłęk – Morąg,
- Rozbudowa GPZ Elbląg Modrzewina,
- Rozbudowa GPZ Pasłęk,
- Rozbudowa GPZ Elbląg Radomska,
- Realizacja gazociągów wysokiego ciśnienia: - kolektor wysokiego ciśnienia z kierunku Stare Pole – Elbląg Dn. 250mm,
- Realizacja gazociągów wysokiego ciśnienia relacji Kościerzyna – Olsztyn do transportu gazu pochodzącego z pokładów gazu zawartego w łupkach ilastych oraz transportu gazu ziemnego,
- gazyfikacja miast nadzalewowych: Milejewo, Tolkmicko, Frombork, Braniewo relacji Elbląg Rubno – Braniewo,
- Realizacja gazociągów wysokiego ciśnienia relacji Raczki – Bogaczewo
- Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie (zapewnienie dostępu do usług szerokopasmowych dla mieszkańców, instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w województwie warmińsko-mazurskim),
- Ochrona przeciwpowodziowa Żuław,
- Priorytetowe zadania inwestycyjne w obszarze Dolnej Wisły w zakresie ochrony przeciwpowodziowej (obszar Żuławki Wiślane - poprzez kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe),

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi. Poprawa jakości gleb poprzez regulację stosunków wodnych oraz ochrony użytków rolnych przed powodzią, zwiększenie retencji wodnej,
- LIFEescape – Krajobraz jako byt; ochrona krajobrazu Wysoczyzny Elbląskiej przed postępującą dewastacją, głównie poprzez ekspansję bezstyłowej zabudowy jednorodzinnej,
- Ochrona cennych zasobów przyrodniczych na terenie parków krajobrazowych Pomorza, Kujaw, Warmii i Mazur przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów Powstanie małej infrastruktury turystycznej na terenie ścieżki edukacyjnej „Ptasi Raj” w celu „skanalizowania” ruchu turystycznego na terenie Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej i rezerwatu przyrody „Zatoka Elbląska”,
- Park Astronomiczny Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku. Utworzenie na bazie istniejącego obserwatorium astronomicznego – parku tematycznego, który będzie poświęcony metodom obserwacji ciał niebieskich od wieku XVI-go po dzień dzisiejszy,
- Rozbudowa, przebudowa i remont Teatru im. A. Sewruka oraz CSE Światowid w Elblągu – w części dotyczącej nieruchomości CSE Światowid,
- Modernizacja i rozbudowa regionalnego systemu informacji turystycznej. Modernizacja i rozbudowa punktów informacji turystycznej,
- Rozwój nowoczesnych zespołów ratownictwa medycznego polegający na modernizacji infrastruktury, rozbudowie systemów wspomaganie decyzji oraz podniesieniu jakości świadczeń medycznych w oparciu o współpracę. Poprawa efektywności funkcjonowania ratownictwa medycznego w obszarze trans granicznym Polski i Rosji poprzez modernizację bazy zespołów wyjazdowych ratownictwa medycznego oraz podniesienie standardów świadczonych usług w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu i Miejskiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Kaliningradzie.

11. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Wyróżnia się obszary, na których realizowane są cele publiczne o znaczeniu lokalnym należą do nich:

- tereny obsługi technicznej w zakresie zaopatrzenia w wodę (ujęcia wody, zbiorniki wyrównawcze wody pitnej), wraz z siecią wodociągową,
- teren obsługi technicznej w zakresie oczyszczania ścieków (oczyszczalnia ścieków) wraz z kolektorami zbiorczymi sieci kanalizacyjnej (kanalizacji sanitarnej i deszczowej),
- tereny usług publicznych, o lokalizacji wskazanej do zachowania,
- tereny cmentarzy, gminnej zieleni urządzonej, gminnych usług sportu, o lokalizacji wskazanej do zachowania,
- tereny gminnych dróg publicznych,
- tereny ogólnodostępnych parkingów (miejsc postojowych dla samochodów) i/lub garaży,
- pozostałe gminne tereny obsługi technicznej służące zaspokojeniu zbiorowych potrzeb mieszkańców,
- obszary i obiekty objęte formami ochrony przyrody stanowiącymi na poziomie gminy.

Wszelkie niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania miast i gmin obiekty i urządzenia, a w szczególności: obiekty obsługi technicznej, urządzenia wodne i melioracji, drogi gminne, drogi wewnętrzne, obiekty i urządzenia komunikacji wodnej, zieleń parkową, publiczne usługi sportu, ciągi pieszo-jezdne, ciągi piesze, ścieżki rowerowe, ogólnodostępne parkingi (miejsca postojowe dla samochodów) i garaże, miejsca lokalizacji pojemników do czasowego gromadzenia odpadów stałych, można realizować na każdym terenie w sposób nie kolidujący z funkcją tych terenów i przepisami odrębnymi.

Inwestycje celu publicznego należy rozumieć zgodnie z przepisami odrębnymi.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym na obszarze gminy obejmują w szczególności (zgodnie z wykazami przekazanymi od gmin):

Gmina	Inwestycja
Miasto Braniewo	– budowa mostu na rzece Pasłęce
Gmina Elbląg	– rozbudowa z nadbudową i przebudową budynku usługowego celem adaptacji na przedszkole w Gronowie Górnym – budowa placu zabaw w miejscowości Przezmark Osiedle – budowa placu zabaw w miejscowości Nowotki – budowa i przebudowa przesyłowej sieci wodociągowej wraz z urządzeniami towarzyszącymi na odcinkach: Gronowo Górne – Nowina, Nowina – Przezmark, Nowina – Czechowo – rozbudowa i przebudowa istniejącej grupowej oczyszczalni ścieków w miejscowości

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	Lisów, gmina Elbląg
Miasto i Gmina Frombork	<ul style="list-style-type: none"> - budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Baranówka - budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z biologiczną oczyszczalnią ścieków w miejscowościach Nowe Sadłuki, Wielkie Wierzno
Gmina Markusy	<ul style="list-style-type: none"> - budowa boiska w Stalewie - budowa boiska w Rachowie - przebudowa drogi nr 1126N na odcinku od granicy gminy w miejscowości Stalewo do skrzyżowania z drogą w kierunku miejscowości Jasna (gm. Dzierżoń) - przebudowa drogi nr 1119N od mostu w Stankowie do granicy gminy w kierunku Marwicy - remont drogi nr 1123N na odcinku Markusy - Rachowo (skrzyżowanie z drogą 1121N). - remont drogi 1119N na odcinku Jezioro - Dzierżgonka (most) - remont drogi gminnej nr 103020N w miejscowości Kępniowo od skrzyżowania z drogą 1121N do Kanału Modrego - remont drogi gminnej nr 103002N w miejscowości Zwierzno od skrzyżowania z drogą 1103N do granicy Zwierzna z Złotnicą
Gmina Milejewo	<ul style="list-style-type: none"> - hala sportowa w Milejewie - boiska i budynek klubowo-szatniowy w Piastowie - kompleks sportowo-rekreacyjny w Piastowie - droga Milejewo-Kamiennik Wielki – Wilkowo - Sierpin - kanalizacja sanitarna Elbląg Dąbrowa – Piastowo - Milejewo - wodociągi Pomorska Wieś, Jagodnik, Milejewo
Miasto i Gmina Młynary	<ul style="list-style-type: none"> - poszerzenie cmentarza komunalnego w Młynarach
Miasto i Gmina Pasłęk	<ul style="list-style-type: none"> - budowa stołówki i zaplecza kuchennego oraz sal przedszkolnych przy SP nr 2 w Pasłęku - budowa mini stadionu w miejscowości Dargowo - Nowoczesny Plac Zabaw PS nr 1 w Pasłęku - remont i przebudowa układu komunikacyjnego w rejonie dworca PKP w Pasłęku - remont Murów Obronnych przy ul. Firleja (na odcinku 988 m) z parkingiem przy Murach Obronnych w Pasłęku
Miasto i Gmina Pieniężno	<ul style="list-style-type: none"> - budowa Sali Gimnastycznej z częścią edukacyjną w Pieniężnie - modernizacja Stadionu Sportowego w Pieniężnie - budowa cmentarza w Pieniężnie - budowa Ratusza Staromiejskiego w Pieniężnie - modernizacja Biblioteki i Miejskiego Domu Kultury - teren rekreacyjny i zagospodarowanie terenu przy jeziorze w Pieniężnie - budowa dróg gminnych: Lechowo-Lubianka, Pluty-Głady (+most), Sawity – Gaudyny – Żugienie – Wyrębiska – Pakosze, Droga 512 – Różaniec, Jezioro-Wopy, Łajsy – Łożnik, Brzostki – Wojnity, Cieszęta – Glebiska, Radziejewo – Henrykowo, Droga powiatowa 1397N – Posady, Glebiska - Jezioro Taftowo, Lechowo – Niedbałki, Seminarium – Kainity, Kainity – Wojnity, Droga wojewódzka 507 – Pieniężno II, Wojnity - Bornity
Gmina Płoskinia	<ul style="list-style-type: none"> - plac zabaw w miejscowości Chruściel - Boisko w Tolkowcu - mieszkania socjalne w Długoborze
Miasto i Gmina Tolkmicko	<ul style="list-style-type: none"> - hangar żeglarski wraz z warsztatem szkutniczym i pomieszczeniami socjalnymi
Gmina Wilczęta	<ul style="list-style-type: none"> - budowa sieci kanalizacyjnej (II etap)
Miasto Elbląg	<ul style="list-style-type: none"> - przebudowa ulicy oraz drogowych obiektów inżynierskich ciąg drogi wojewódzkiej nr 503 w obszarze miasta Elbląga - budowa drogi powiatowej klasy G – obwodnicy wschodniej miasta Elbląg – Etap I: od ul. Wschodniej bis do ul. Sybiraków - poprawa powiązań komunikacyjnych dzielnicy Zatorze z centrum Miasta Elbląga w ramach projektu – Przygotowanie dokumentów strategicznych dla Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego - eliminacja barier nawigacyjnych dla transportu wodnego jako element strategii wspólnych działań na obszarze Zalewu Wiślanego – studium przypadku mostu pontonowego w Nowakowie - Elbląski Park Technologiczny na Modrzewinie Południe – etap II (Rozbudowa EPT o nowe skrzydło (biurowiec z laboratorium) oraz o halę produkcyjno-usługową) - modernizacja / budowa infrastruktury portu morskiego w Elblągu <ul style="list-style-type: none"> • budowa mostów na rzece Elbląg i Kanale Jagiellońskim wraz z układem komunikacyjnym • budowa nowego nabrzeża przy ul. Radomskiej, przedłużenie terminala składowo-przeładunkowego • budowa bocznic kolejowej i terminalu nr 2 w Elblągu - rewitalizacja Wyspy Spichrzów – teren po zachodniej stronie rzeki Elbląg (znajdujący się vis a vis Starego Miasta – rewitalizacja nabrzeża i fosy) - EUROPARK – przygotowanie koncepcyjne atrakcyjnych terenów inwestycyjnych (etap I – koncepcja, etap II – budowa drogi) - budowa trakcji tramwajowej na ul. Grota-Roweckiego / 12 Lutego wraz z zakupem 6

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

	<p>nowych wagonów</p> <ul style="list-style-type: none"> - budowa/rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Elblągu - modernizacja sieci ciepłowniczej EPEC w tym sieci przemysłowych, likwidacja grupowych węzłów ciepłowniczych, budowa układów odpylania, monitoring obiektów ciepłowniczych w Elblągu - termomodernizacja oświatowych jednostek użyteczności publicznej (szkoły i przedszkola)
--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z urzędów gmin

12. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych

Na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi tj. obszary szczególnego zagrożenia powodzią obejmujące głównie Żuławy i Miasto Elbląg. Narażone na ryzyko powodzi są również gminy położone nad Zalewem Wiślanym oraz obszary położone w dolinach rzek wylewających (w tym także rzek o charakterze górskim i podgórskim).

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, zgodnie z przepisami odrębnymi, zabrania się wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym:

- 1) wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych;
- 2) sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk;
- 3) zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie.

Jeżeli nie utrudni to ochrony przed powodzią, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej może, w drodze decyzji, na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, zwolnić od ww. zakazów.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony przeciwpowodziowej powinny dotyczyć:

- uwzględnienia w dokumentach planistycznych map zagrożenia i map ryzyka powodziowego, po otrzymaniu ich od właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej.
  - o do czasu przekazania map zagrożenia powodziowego uwzględnia się obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, określone przez właściwego dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej, w studiach ochrony przeciwpowodziowej i uznaje się je za obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
  - o na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zasady zagospodarowania określone w ustawie Prawo wodne,
- uznania Żuław za wyjątkowy obszar problemowy, wymagający działań na poziomie międzyregionalnym i centralnym. Rekomenduje się zasady i działania w zarządzaniu tym obszarem:
  - o kontynuacja programu „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław - do roku 2030” -obejmującego po stronie województwa obszar Żuław Elbląskich i m. Elbląga,
  - o współpraca z samorządem województwa pomorskiego w zakresie zwiększenia odporności struktury przestrzennej Żuław na zagrożenia powodziowe,
  - o utrzymanie w sprawności oraz unowocześnianie systemów przeciwpowodziowych na Żuławach,
- utrzymanie systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych terenów położonych nad Zalewem Wiślanym w oparciu o kierunki i działania:
  - o dalsza realizacja „Programu ochrony brzegów morskich”, mającego na celu min. ochronę wybrzeża Zalewu Wiślanego przed erozją oraz skutkami zmian klimatu,
  - o uwzględnianie w samorządowych dokumentach planistycznych zasad gospodarowania w obszarze pasa nadbrzeżnego (pas techniczny i pas ochronny), zgodnie z kompetencjami odpowiednich organów administracji,
  - o uwzględnianie właściwego poziom bezpieczeństwa zaplecza brzegu poprzez określanie dopuszczalnego rodzaju i intensywności rozwoju na zapleczu,
  - o rezerwacja przestrzeni na oscylacje położenia linii wody i na przedsięwzięcia ochrony brzegu, ich przyszłą adaptację do wzrostu poziomu morza,

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

- utrzymanie systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadzalewowych,
- monitorowanie i badanie stanu brzegu Zalewu dla wskazania koniecznych i niezbędnych działań ochronnych przed erozją,
- ograniczanie ryzyka wystąpienia powodzi w oparciu o kierunki i działania:
  - wprowadzenie ograniczeń w sposobie zagospodarowania i użytkowania terenu na obszarach zagrożonych powodzią,
  - wykorzystanie nietechnicznych metod spowolnienia odpływu wód wezbraniowych i opadowych z obszaru zlewni rzek wylewających poprzez wykorzystywanie właściwości buforowych niektórych ekosystemów i struktur przestrzennych,
  - na obszarach szczególnie cennych przyrodniczo i krajobrazowo działania służące minimalizowaniu ryzyka powodziowego powinny wykorzystywać przede wszystkim rozwiązania jak najmniej inwazyjne dla środowiska przyrodniczego,
  - wzmacnianie ochrony przeciwpowodziowej miast Elbląga i Braniewa,
  - wprowadzenie obowiązku retencjonowania wód opadowych dla zmniejszenia wezbrań powodziowych w obszarach zabudowy,
  - wzmacnianie systemu obwałowań rzek, kanałów, Zalewu Wiślanego, jeziora Drużno poprzez dostosowanie parametrów technicznych do rzeczywistych i prognozowanych potrzeb,
  - modernizacja i unowocześnianie systemu hydrotechnicznych budowli i urządzeń odwadniających oraz regulujących stosunki wodne urządzeń melioracyjnych,
  - dostosowanie infrastruktury technicznej do zagrożeń powodziowych: planowanie i budowa alternatywnych dróg dojazdu i zaopatrzenia energetycznego do jednostek osadniczych na terenach zagrożonych,
  - ograniczanie zabudowy na obszarach polderowych, wprowadzenie standardów zabudowy,
  - podnoszących odporność na zagrożenia powodziowe,
  - rozwój i unowocześnienie systemu stałego monitorowania i prognozowania zjawisk meteorologicznych i hydrologicznych oraz informowania i ostrzegania o zagrożeniach społeczeństwa,
  - skuteczne przeciwdziałanie niszczeniu wałów przez zwierzęta prawnie chronione, głównie bobry.

Na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego występują udokumentowane obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych. Zgodnie z rejestracją i inwentaryzacją naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju (ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych), Projekt badawczy nr: 415/2002/Wn-12/FG-go-tx/D zrealizowany na zamówienie Ministerstwa Środowiska sfinansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (<http://www.geozagrozenia.agh.edu.pl/>), na terenie EOFu występuje 70 osuwisk aktywnych, 7 na terenie powiatu elbląskiego i 63 na terenie powiatu braniewskiego.

Ponadto na terenie EOFu występują obszary predysponowane do występowania ruchów masowych (wg danych zgromadzonych przez Państwowy Instytut Geologiczny w ramach Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej). Ich kumulacje występują w strefie krawędziowej Wysoczyzny Elbląskiej oraz w dolinie rzeki Pastęki wraz z jej dopływami oraz rzeki Baudy. Potencjalne zagrożenie występuje na zboczach wąwozów i skarp, zwłaszcza przy dużym uwilgotnieniu gruntu.

Na obszarach potencjalnie zagrożonych osuwaniem obowiązuje zakaz lokalizowania nowych budynków. Dopuszcza się jedynie możliwość zachowania istniejącej zabudowy, bez możliwości jej rozbudowy.

13. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Wyznaczanie granic terenów zamkniętych w dokumentach strategicznych i planistycznych powinno odbywać się na wszystkich poziomach ich realizacji.

Tereny zamknięte to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych. Łączna powierzchnia terenów zamkniętych na terenie Elbląskiego Obszaru Funkcjonalnego wynosi ok. 20,8 km². Są to tereny kolejowe ustanowione jako tereny zamknięte Decyzją Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. Drugą grupę terenów zamkniętych stanowią obszary w resorcie obrony narodowej, powołana Decyzją Nr 264 Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 września 2013 r.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna

Na analizowanym obszarze wskazuje się teren zamknięty, istotny ze względu na obronność kraju - kompleks wojskowy w Chruścielu (gm. Płoskinia), wokół którego obowiązuje i będzie zachowana ustanowiona strefa ochronna o szerokości 3 km. Obiekt w Chruścielu wchodzi w skład systemu rozpoznania radiolokacyjnego dalekiego zasięgu, znajdującego się na terenie Polski, i stanowi jeden z 6 radów. W celu jego prawidłowego funkcjonowania zaleca się zaadoptowanie tych terenów do pełnienia funkcji obronnych kraju oraz dostosowanie terenów otaczających do realizacji zadań z zakresu obronności. Szczególnie odnosi się to do komunikacji (w tym linii kolejowych i dróg), łączności, energetyki i sieci osadniczej.